

פרשת משפטים

(א) פתח ר' שמעון ואמר, (א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, תרגום, ואלין דיניא דתסדר קדמיהון. אלין אינון ב סדורין דגלגולא, דינין דנשמתי, דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשיה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א בדפויי כתבו אמרו המגיהים מתחלת הפרשה עד להתפאר בדף קיד. הוא מן הסבא ויגענו ומצאנו הנוסחא מדויקת ת"ח ; בד"ק מתחיל ואלה המשפטים וגוי פתח ר' אלעזר ואמר כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד וגוי בגין דכל בר ישראל דאית ביה רשימא קדישא אית ליה נייחא בשמטה דהא דיליה הוא ההוא שמטה לנייחא ביה ודא אקרי שבת הארץ ודאי חירו אית בה נייחא בה כמה דשבת הוא נייחא דכלא ה"נ שמטה נייחא דכלא נייחא הוא דרוחא וגופא ת"ח ה' נייחא הוא דעלאי ותתאי בגי"כ ה' עלאה ה' תתאה נייחא דעלאין נייחא דתתאין ה' עלאה שבע שנים שבע פעמים ה' תתאה שבע שנים בכחודיהו דא שמטה דא יובלא וכד מסתכלין מלי כלא חד בגי"כ ושבתה הארץ בההוא נייחא דארעא אצטריכו עבדין נייחא ובגי"כ ובשביעית יצא לחפשי חנם, חנם מהו חנם. דלא יהיב למאריה כלום אלא דא רוא הכא אוליפנא כתיב וזכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם בלא ברכה דלא הוה עלנא במצרים עול דלעילא ת"ח עבדין פטורין מעול מלכותא דלעילא וע"ד פטורין מן המצות מאי עול מלכות שמים אלא כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא בגין לאפקא מגיה טב לעלמא. ואי לא קביל עליה ההוא עול לא עביד מדי ה"נ אצטריך ליה לבי"נ לקבלא עליה עול בקדמיתא ולבתר דיפלא בית בכל מה דאצטריך ואי לא קביל עליה האי עול בקדמיתא לא יכיל למפלא הה"ד עבדו את ה' ביראה מהו ביראה כד"א ראשית חכמה יראת ה' ודא מלכות שמים ובגי"כ עול מלכות שמים וע"ד האי בקדמיתא דכלא מאן אוכח תפלה בקדמיתא של יד בגין דבהאי עייל לשאר קדושה ואי האי לא אשתכח לגביה לא שריא ביה קדושה לעילא בגי"כ בואת יכא אהרן אל הקדש וגוי כתיב והאי עול לא שריא במאן דאיהו כפית באוחרא וע"ד עבדים פטורים מעול מלכות שמים ואי מהאי עול פטורין מכל שאר פטורין דהא שאר לא שריא עליה דב"נ עד דאשתכח גביה דהאי עול, ובגי"כ הוה אכלי ישראל במצרים חנם אוף הכא יצא לחפשי חנם דהא עבדא הוה וכל מה דעביד חנם הוא בלא עול מלכות שמים ואע"ג דחנם הוה עובדוי יצא לחפשי ויהא ליה נייחא לבתר דאיהו בחירו ואשתכח ביה נייחא יהבין עליה עול מההוא אתר דאמיק ליה לחירו ואי ב"נ יסרב למיפק לחירו כד"א ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני וגוי הא ודאי פגים ליה להאי אתר דשביק עול מלכותא דלעילא ונטיל עול דמריה. וע"ד מה כתיב והגישו אדוניו אל האלקים והגישו אל הדלת וגוי והגישו אדוניו אל האלקים אל האלקים סתם לגבי ההוא דפגים ליה דה"נ אלקים אקרי ולאן אתר יתקריב לגביה אל הדלת או אל המזוזה בגין דהאי אתר פתחא הוא דלעילא ומזוזה אקרי והא אתמר. וכיון דאיהו אכוון לאפגמא להאי אתר ההוא פגימו ישתאר בהדיה ביה בגופיה ההוא דכתיב ורצע אדוניו את אוננו במרצע ועבדו לעולם תהוי עבדא תחות רגלוי דמריה עד שתא דיובלא. את אוננו אמאי הא אוקמוה. אבל שמיעה תלי בהאי אתר עשייה לעילא ובגי"ד ישראל כד קריבו לטורא דסיני והוה ברחימו דלבייהו לאתקרבא לקב"ה אקדימו עשייה לשמיעה דהא שמיעה בקדמיתא ולבתר עשייה שמיעה בהאי שמטה תלי וע"ד הוא פגים להאי שמיעה יתפגים שמיעה דיליה וישתאר פגימו ביה. ולא ישתאר הוא עבדא למריה עד דיתקרב לההוא אתר דפגים ויתפגים הוא קמיה וישתאר ביה ההוא פגימו. ובגי"כ והגישו אדוניו אל האלקים סתם כמה דאוקימנא. וליג עד אות י"ד. ב חודוין דגלגלתא ; סדורין ודינין.

ואלה המשפטים

הסולם

מאמר

(א) פתח ר' שמעון וכו' : פתח ר"ש זאמר, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, תרגום, ואלין דיניא דתסדר קדמיהון. אלו הם

(ב) א כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם. חברייה, עידן הכא, לגלאה כמה רזין טמירין ג דגלגולא. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד. כד נשמתא אתחייבת בגלגולא, אם הוא מסטרא דהווא עבד מטטרון, דאיהו כלי' שית סטרין, כתיב ביה שש שנים יעבד, גלגולין דילה לא מתחייבא אלא שית שנין, עד דאשלימת שש דרגין, מההוא אתר דאתנטילת.

(ג) אבל אם נשמתא היא מסטרא דשכינתא, דאיהי שביעית, ודאי מה כתיב, ובשביעית יצא לחפשי חנם, דצדיק, ודאי ד לית ביה מלאכה, כיון דלית ביה מלאכה, לית ביה שעבוד. ה ונשמתא דאיהי מתמן, אתמר בה ובשביעית יצא לחפשי חנם, לית בה שעבודא.

(ד) אדהכי, הא * סבא נחת לגביה, א"ל, אי הכי, רבי, מה תוספת לנשמתא דאיהי מנה, דאתמר בה, א לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך וגוי.

(ה) א"ל, סבא סבא, ואת שאיל דא, דודאי האי על נשמתא דצדיק אתמר, דאע"ג דאתחייב לאחתא בגלגולא בכל אלין, אפילו בעבד ואמה, ובעירן דאינון אופנים, או בכל חיון, המנהון נשמתין דבני נשא, כתיב בה לא תעשה כל מלאכה.

מסרת זוהר

חלופי גרסאות

(ב) (שמות כא) ח"ב קה : קטו : ח"ג קח. ג) (שמות כ). ג דגלגלתא. ד דלית. ה ל"ג מן ונשמתא עד אדהכי.

מאמר

הסולם

כי תקנה עבד עברי

מאמר כי תקנה עבד עברי

שהיא משם, נאמר בה ובשביעית יצא לחפשי חנם, אין בה שעבוד.

(ד) אדהכי הא סבא וכו' : בתוך כך, הנה זקן ירד אליו, אמר לו, אם כן, רבי, מהו התוספת אל הנשמה שהיא ממנה, שנאמר בה, לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וגוי. פירוש, כי אתה ובנך ובתך, פירושו נשמה רוח נפש דאצילות, ועבדך ואמתך ובהמתך, פירושו נשמה רוח נפש דבריאה יצירה עשיה. הרי שאפילו בנשמה דבריאה, ששם מטטרון, נאמר בה לא תעשה כל מלאכה, ויש בה ג"כ תוספת הזה שאין בה שעבוד, כמו נשמה דאצילות.

(ה) א"ל סבא סבא וכו' : אמר לו ר"ע, סבא סבא ואתה שואל זה, כי ודאי על נשמה של צדיק נאמר, שהיא מאצילות, שאע"פ שנתחייב לרדת בגלגול בכל אלו, דהיינו אפילו בעבד ואמה, ובבהמות שהם אופנים, דהיינו בעולם עשיה, או בכל חיות שמהן הנשמות של בני אדם, כתוב בה לא תעשה כל מלאכה. כלומר שעצם הנשמה היא מאצילות, אלא שנתחייבה להתגלגל בעבד ואמה וברמה, או דינה שאין בה מלאכה ושעבוד. אבל אם עצם הנשמה

(ב) כי תקנה עבד עברי שש שנים וגוי : אמר להם ר"ע, חברים, כאן הזמן לגלות כמה סודות נסתרים של גלגול, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד, היינו, כשהנשמה מתחייבת בגלגול, או מחמת עונות, או שלא השלימה בחייה התורה ומצות. מחייבים אותה לחזור לעולם הזה ולהתלבש בגוף, דהיינו לחזור ולהולד ולהשלים המוטל עליה בשבעים שנות חיים בעולם הזה. אם היא מצד המלאך מטטרון שבעולם הבריאה, הכלול שש מדרגות חג"ת נה"י, כתוב בו שש שנים יעבד, אינה מתחייבת בגלגולים אלא עד שמשלמת לתקן שש מדרגות, חג"ת נה"י, מאותו המקום שנלקחה משם, דהיינו מטטרון.

(ג) אבל אם נשמתא וכו' : אבל אם הנשמה היא מצד השכינה, שהיא שביעית, דהיינו מלכות דאצילות, השביעית לחג"ת נה"י דאצילות, ודאי מה כתוב בה, ובשביעית יצא לחפשי חנם, כי צדיק שזכה לנשמה ממלכות דאצילות, אין בו מלאכה, שהוא בחינת שבת, שאין מלאכה, דהיינו בירורי מוחיו, נוהג בו, וכיון שאין בו מלאכה אין בו שעבוד. והנשמה (דפו"י דף צ"ד ע"א *) דף צ"ד ע"ב)

והאי איהו, (ד) לא תעבד בו עבודת עבד, בצדיק דאיהו יום השבת, לא תעבד בו עבודת עבד, דאיהו יום דחול.

(ו) אבל סבא סבא, ו שבת דאיהי בת יחידה, ואיהי בת זוגיה דצדיק, דאיהו שבת. מאי אם אחרת יקח לו. א"ל הא ודאי הבדלה, חולו של שבת, ז דאית אחרא דלא אתקריאת חולו של שבת, אלא חולו של טמאה שפחה. א"ל, והא חולו של שבת מאי היא. א"ל, דא אמתא, דאיהי גופא דבת יחידה דעלה אתמר, אם אחרת יקח לו. (ז) תא [ח] חזי, ח נשמתא אית דאתקריאת אמה, ואית ט נשמתא דאתקריאת שפחה, ו נשמתא אית דאתקריאת ברתא דמלכא. כ הכא אית איש, דאתמר ביה (ה) ג יי איש מלחמה. ואית איש, דאתמר ביה (ו) והאיש גבריאל.

(ח) ובגין דא, נשמתא דאיהי מחייבא בגלגול, אם היא ברתא דקב"ה, אי תימא מ דאזדבן בגופא נ נוכראה, ס דתמן שלטנותא דיצר הרע דאיהו מסטרא ע דסמא"ל. ח"ו. פ דהא כתיב, (ז) אני יי הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן דאיהו יצר הרע.

חלופי גרסאות.

ו לא גרסינן שבת ; נשמתא. ז דאתאחדא. ח שכ"תא.
ט לא גרסינן נשמתא ; שכ"תא. י ושכ"תא. כ הכי.
ל והאיש גבריאל ואית דאתמר ביה ה' איש מלחמה.
מ דמזומן. נ חסידאה. ס דאיהו. ע דשמאלא. פ ל"ב.
הא כתיב.

מסרת הוזהר

(ד) (ויקרא כה). (ה) (שמות טו) נח ז צד. (ז) (דניאל ט) ב"ב קז צ"ב. (ז) (ישעיה מב) יתרו אות תד צ"ו.

דרך אמת א] ע"י בזהר חדש בתקונים דף לו ע"א.

כי תקנה עבד עברי

ויש נשמה שנקראת בת מלך, כי כל אחת נקראת על שם המקום שנמשכה משם, או שנתגלגלה שמה. וכאן יש איש, דהיינו ואיש אשר ימכור את בתו לאמה, שנאמר בו, ה' איש מלחמה, דהיינו ד"א דאצילות ויש איש, שנאמר בו, והאיש גבריאל, שהוא בעולם הבריאה. והיינו שכתוב, וכי ימכור איש, שהוא הקב"ה, את בתו, היינו נשמה דאצילות הנקראת בת יחידה לאמה, שתתגלגל בעולם הבריאה, ששם בחינת גוף השכינה שנקרא אמה.

(ח) ובגין דא נשמתא וכי : ומשום זה, נשמה שנתחייבה בגלגול, אם היא בת הקב"ה, דהיינו שנמשכה ממלכות דאצילות, אל תאמר שנמכר בגוף נכרי של קליפה, ששם שליטת היצר הרע שהוא מצד סמאל, חס ושלוש לומר כן, כי כתוב, אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן, שהוא יצר הרע, כי אם הנשמה היא מאצילות אע"פ שנתגלגלה לעולם הבריאה איג בה מלאכה ואין בה שעבוד לקליפות כנ"ל.

והוא

הסולם

מאמר

הנשמה נמשכת מבי"ע אז יש בה מלאכה ושעבוד. וזה שכתוב לא תעבד בו עבודת עבד, דהיינו בצדיק שהוא יום השבת לא תעבד בו עבודת עבד, שהוא מסטרו, שהוא יום החול.

(ו) אבל סבא סבא וכי : אבל, זקן זקן, שבת, שהיא בת יחידה, דהיינו מלכות, והיא בת זוגו של הצדיק, שהוא ג"כ שבת, דהיינו כמו שביאר בכתוב, ובשביעית יצא לחפשי חנם. א"כ מהו שכתוב בו, אם אחרת יקח לו. אמר לו זהו ודאי ההבדל, שהיא חולו של שבת, ועליו נאמר אם אחרת יקח לו. כי יש חול אחר שאינו נקרא חולו של שבת, אלא של טמאה שפחה. א"ל, וחולו של שבת מה הוא, אמר לו, זה הוא אמה שבבריאה, שהיא גוף של בת יחידה, שהבת יחידה, שהיא מלכות דאצילות, מתלבשת בה כמו נשמה בגוף. שעליה נאמר, אם אחרת יקח לו.

(ז) תא חזי נשמתא וכי : בוא וראה, יש נשמה שנקראת אמה, ויש נשמה שנקראת שפחה (דמו"י דף צ"ד ע"ב)

ט) וההוא גופא, ז דשריא ברתא דמלכא, אי תימא ק דאזדבן ר בכתרין תהאין דמסאבו, חלילה וחס. עלה אתמר מ) והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ. מאן גופא דברתא דמלכא. דא משטרון. והאי גופא איהו ט אמה דשכינתא, אע"ג דאיהי נשמתא נ דאיהי ברתא דמלכא שבוייה תמן, א בגלגולא ב אתיא ג מה כתיב בה ט וכי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים.

י) ועוד וכי ימכור איש, דא קודשא בריך הוא. את בתו: אלו ישראל, ד דאינון מסטרא דבת יחידה, ה אתקריאו בתו. ואי תימא ו דיפקון, כגוונא דאלין מסטרא דעבד, דאיהו מטטרו"ן, ז דנפקו ח במנוסה ממצרים, לא תצא כצאת העבדים, הה"ד, ט כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו.

יא) תא חזי, ב"נ כד אתיליד, יהבין ליה ט נפשא מסטרא דבעירא, מסטרא דדכיו, מסטרא דאלין דאתקרון י אופני הקודש. כ זכה יתיר, יהבין ליה רוחא, מסטרא ג דחיות הקודש. זכה יתיר, יהבין ליה נשמתא, מסטרא דכרסייא. ותלת אלין, אינון אמה עבד ושפחה דברתא דמלכא.

יב) זכה יתיר, יהבין ליה ט נפשא בארץ אצילות, נ מסטרא דבת יחידה, ואתקריאת איהי בת מלך. זכה יתיר, יהבין ליה ט רוחא דאצילות. מסטרא דעמודא דאמצעייתא, ואקרי בן לקב"ה, הה"ד ט בנים אתם ליי אלהיכם. זכה יתיר, יהבין

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ח) (ויקרא כה) תק"ח קיז ט"א שט"ו. ט) (שמות כא) ח"ב צה: צו: ח"ג רעו. ת"ז בהקדמה טו. בהשמטות קמו: י) (ישעיה נב) ח"ג קת. כ) (דברים יד) לך נג צ"ב. זז במנחה. ט רוחא. י אופנים. כ ל"ג מן זכה עד זכה. ט אצילות. ט אצילות ול"ג רוחא.

מאמר

הסולם

כי תקנה עבד עברי

ובמנוסה לא תלכו. כמו שהיה ביציאה מצד העבד מטטרו"ן.

יא) תא חזי ב"נ וכי: בוא וראה אדם כשנולד, נותנים לו נפש מצד הבהמה מצד הטהרה, מצד אלו שנקראו אופני הקודש. דהיינו מעולם העשיה. זכה יותר, נותנים לו רוח מצד חיות הקודש. דהיינו מעולם היצירה. זכה יותר נותנים לו נשמה מצד הכסא, דהיינו מעולם הבריאה. ושלשה אלו הם אמה עבד ושפחה של הבת מלך. דהיינו נשמה רוח ונפש מהתפשטות המלכות בב"ע. אמה היא נשמה שבבריאה. עבד, הוא רוח שביצירה. שפחה היא נפש שבעשיה.

יב) זכה יתיר יהבין וכי: זכה יותר, נותנים לו נפש בדרך אצילות, מצד הבת יחידה שנקראת בת מלך, דהיינו המלכות דאצילות.

זכה

ט) וההוא גופא דשריא וכי: וגוף ההוא, שבו שורה בת מלך, שנקרא אמה, אל תאמר שנמכר בכתרים התחתונים של הטומאה, חס וחלילה. עליה נאמר, והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ. מי הוא גוף של בת מלך, זה הוא מטטרו"ן, וגוף ההוא הוא אמה של השכינה, שהשכינה מתלבשת בו ואע"פ שהיא נשמה של בת מלך השבויה שם, היא באה שמה בגלגול. מה כתוב בה, וכי ימכור איש וגו'.

י) ועוד, וכי ימכור איש: זה הקב"ה. את בתו, אלו ישראל, שהם מצד הבת יחידה, דהיינו ממה שנמשכו מן המלכות, נקראים בתו. ואם תאמר שיצאו לעתיד כמו אלו שיצאו ממצרים שהיו מצד העבד, שהוא מטטרו"ן, שהם יצאו במנוסה ממצרים, על זה נאמר, לא תצא כצאת העבדים, ח"ש, כי לא בחפזון תצאו

(דפו"י דף צ"ד ע"ב)

לִיה נשמתא, מסטרא דאבא ואמא. הה"ד, ^(ז) ויפח באפיו נשמת חיים. מאי חיים. אלא אינון י"ה, דעלייהו אתמר, ^(ח) כל הנשמה תהלל יה, ואשתלים ^(ט) ביה ידו"ד. ^(יג) זכה יתיר, יהבין ליה ידו"ד בשלימו דאתון, ידו"ד ה"א וא"ו ה"א, דאיהו אדם, בארע אצילות ^(פ) דעילא, ואתקרי בדיוקנא דמאריה. ועליה אתמר, ^(ג) ורדו בדגת הים וגו'. והאי איהו שולטנותיה בכל רקיעין, ובכל אופנים ושרפים וחיוון, ובכל חיילין ותוקפין ^(צ) דלעילא ותתא. ובג"ד, כד ב"נ זכי בנפש מסטרא דבת יחידה, אתמר ביה, לא תצא כצאת העבדים. ^(יד) רבי חייא ורבי יוסי אערעו חד ליליא במגדל דצור. אתארחו תמן וחדו דא בדא. אמר רבי יוסי, כמה חדינא דחמינא אנפי שכינתא, דהשתא בכל ארחא דא, אצטערנא בחדא סבא, טייעא, דהוה שאיל לי * כל ארחא. ^(טו) מאן הוא נחשא, דפרח באוירא, ואזיל בפרודא, ובין כך ^(ק) ובין כך, אית נייחא לתד נמלה, דשכיב בין שנוי. שרי בחבורא וסיים בפרודא. ^(ר) ומאי ^(ש) איהו נשרא, דקא מקננא, באילן דלא הוה. בנוי ^(ת) דאתגזלו, ולאן מן בריין. דאתבריאן

חלופי גרסאות

^ע בהויה ולא גרסינן ביה. ^פ מוסיף חכמה דעילא. ^צ דעילא. ^ק לא גרסינן ובין כך. ^ר מאי. ^ש ל"ג איהו. ^ת דאתגזרו.

^א נח צ אות רגה ח"א רסג : רסד : רטו : בא נו אות קצח ח"ב קעד : ח"ג לג : קפט. קצב : ת"ו תכ"א ס. תמ"ז פג. תק"ח קין ט"א ש"מ.

מסרת הוזהר

^(ז) (בראשית ב) ב"א רו צ"א ד"ח יוד ט"ג ש"י יו ט"ג שכ"ג לא ט"ג ש"ו לר ט"ג שכ"א נט ט"ג ש"י"א. ^(ח) (תהלים קג) ח"ב קיט. קעד. ^(ג) (בראשית א) נח צ אות רגה ח"א רסג : רסד : רטו : בא נו אות קצח ח"ב קעד : ח"ג לג : קפט. קצב : ת"ו תכ"א ס. תמ"ז פג. תק"ח קין ט"א ש"מ.

הסבא

^(יד) ר"ח ור' יוסי וכו' : רבי חייא ור"י נפגשו בלילה אחד במגדל של צור. התארחו שם, ושמתו זה בזה. א"ר יוסי, כמה אני שמח שראיתי פני השכינה, כי עתה בכל הדרך הזה, נצטערתו בזקן אחד סוחר, שהיה שואל אותי בכל הדרך.

^(טו) מאן הוא נחשא וכו' : שהיה שואל אותי מי הוא נחש הפורח באויר והולך בפירוד, ובין כך ובין כך יש מנוחה לנמלה אחת השוכנת בין שניו. מתחיל בחבור, ומסיים בפירוד. ומי הוא, נשר המקנן באילן שלא היה. בנוי שנגולו אינם מן הבריות, כי נבראו במקום שלא נבראו. כשעולים יורדים, וכשירדים עולים. שנים שהם אחד ואחד שהם שלשה. מהו עלמה יפה שאין לה עינים, והגוף נסתר ונגלה, היא יוצאת בבקר ומתכסית ביום. מתקשטת בקישוטין שלא היו.

פנימיות

הסולם

זכה יותר, נותנים לו רוח דאצילות מצד עמוד האמצעי שהוא ז"א, ונקרא בן אל הקב"ה, ז"ש, בנים אתם לה' אלקיכם. זכה יותר נותנים לו נשמה מצד או"א, שהם בינה. ז"ש ויפח באפיו נשמת חיים. מהו חיים, אלא הם י"ה שהוא או"א, שעליהם נאמר, כל הנשמה תהלל יה, ונשלם בהם השם הויה. כי רוח ונפש דאצילות הם וי"ה ונשמה דאצילות הוא י"ה שביחד הם, הויה.

^(יג) זכה יתיר יהבין וכו' : זכה יותר נותנים לו הויה במילוי האותיות, כזה, יוד הא ואו הא. שהוא סוד אדם, שבגמטריא מ"ה, בדרך אצילות של מעלה, דהיינו ז"א בשעה שמלביש או"א עלאין שה"ס חכמה, שהיא אותיות כ"ח מ"ה, ונקרא בצורת אדונו. ועליו נאמר ורדו בדגת הים וגו'. וזה הוא ששליטתו בכל הרקיעים ובכל האופנים והשרפים וחיות ובכל צבאות וכחות, של מעלה ומטה. ומשום זה כשהאדם זכה בנפש מצד הבת יחידה, נאמר בו לא תצא כצאת העבדים.

(דפו"י דף צ"ד ע"ב *) דף צ"ה ע"א

א באתר דלא אתבריא. כד סלקין נחתין, כד נחתין סלקין. תרין דאינון חד, וחד

חלופי גרסאות

א ל"ג באתר דלא אתבריא.

הסבא

הסולם

מאמר

בינה מקנן שם מחמת שקיבלה הדינים של המלכות, אבל אילן הזה הוא כמו שלא היה. כי אח"כ לעת גדלות יורדים הדינים מבינה, ונגלה הדבר למפרע שלא היה שום דין בבינה.

והנה כשישראל בגלות, נגולו הבנים, שהם ז"ן מן האם, שהיא בינה, כלומר שהס"א יונקת מדינים שבזו"ן. אמנם הדינים ההם באים מן הבינה מעת שהיא בקטנות מחמת עלית המלכות אליה, וכיון שהדינים דבינה הם באילן דלא הוו, מכ"ש הדינים שבזו"ן המקובלים ממנה. שהם כלא היו. ואלו הדינים הנמשכים מן הבינה מכוונים ברא, או בריאה (כנ"ל בראשית א' דף י" ד"ה בהאי).

ו"ש, בנוי דאתגזלו, שהס"א יונקת מן הדינים שבהם, שבכח זה גוזלים את השפע, בעת הגלות, ולא מן בריין ואינם מן הבריות, כלומר, שאין בהם הדינים דבריאה, משום, דאתבריא באתר דלא אתבריא כי מה שנבראו בדינים דבינה, בסוד בראשית ברא, (כח"ש ט"ו) הוא במקום שלא נבראו, כלומר שהמקום עצמו שהיא בינה אינה בחינת בריאה, כי הדינים שבה הם באילן דלא הוו, מכ"ש זו"ן המקובלים ממנה. ונמצא כל אחיות הס"א בזו"ן בזמן הגלות הוא שלא בצדק.

ונודע, כשקו אמצעי מכריע בין ימין ושמאל, מתקן את השמאל שיאיר רק ממטה למעלה, והימין ממעלה למטה, (כנ"ל ב"א דף ט' ד"ה מחלוקת) וז"ש כד סלקין נחתין, שהארות הימין שמקודם לכן היו מאירים בעליה ממטה למעלה, שהיו בבחינת ו"ק, מאירים עתה בירידה ממעלה למטה, וכד נחתין סלקין, והארות השמאל שהיו מאירים מקודם לכן ממעלה למטה בירידה, מאירים עתה בדרך עליה ממטה למעלה. תרין דאינון חד, שע"ז נעשו ב' הקוים ימין ושמאל לאחד. וחד דאינון תלתא, שקו האמצעי שהוא אחד, יורש כל ג' הקוין ונעשה שלשה. ומ"ש הסבא להלן (באות קט"ז) ודא הוא חד דאינון תרין, אמר זה בדרך אגב, כמו שאומר כאן (באות י"ז) השתא תרין אינון תלת ותלת אינון כחד. שהוא בדרך אגב.

והנה

פנימיות הדברים. המוחין דשמאל המתגלים ע"י יציאת י' מאויר בסוד נקודת השורק (כנ"ל בראשית א' דף ט"ו ד"ה ההוא ע"ש) מכוונים שפורחים באויר (ע"י בראשית א' דף מ"ה ד"ה כד) ואז המלכות בלי זווג עם ז"א. ואז יש יניקה לס"א, כל עוד היותם בלי ימין, והנחש יונק מהקדושה, וז"ש, נחשא דפרח באוירא. וכשבא קו האמצעי וע"י המסך דנקודת החירק, ממעט את השמאל שלא יאיר ממעלה למטה אלא ממטה למעלה לבד, שע"ז מחברו עם הימין, (כנ"ל בראשית א' דף ט' ד"ה מחלוקת) אז נפרד הנחש מן הקדושה, כי אין לו עוד מה לינק, וז"ש ואזיל בפרודא.

הדינים האלו דמסך דחירק, הרוחים את הנחש מלינק מקו שמאל, הם מדינים דצמצום ב', שבאו מכח עלית המסך לבינה, ונאחו הנחש בדינים אלו. והארס שבין שיני הנחש שבו ממת בני אדם הוא מדינים דצמצום א', שהם ממלכות לבד, והארס הוזה מכונה נמלה. וז"ש, ובין כך ובין כך, אית גייחא לחד נמלה דשכיב בין שנוי. כי בעת שיש כח לנחש להתאחו בדינים דצמצום ב', העולים עד הבינה, הוא עוזב את הדינים דצמצום א' שאינם אלא במלכות, וע"כ יש מנוחה לאותה הנמלה ששוכבת בין שיניו, שהיא מדינים דצמצום א'.

וכשהמלכות היא בזווג עם ז"א ומאיר בה קו השמאל, אם הנחש מתקרב או לינק מהשמאל, תכף נפרד הזווג ואין לו מה לינק, וז"ש שרי בחבורא, שמתחיל לינק מחבור ז"א עם הנוקבא, וסיים בפרודא, שתיכף נפרד הזווג.

ונודע שהבינה הנקראת נשר, אין בה שום דין כלל, אלא שהוא רחמני על בניו, שהם זו"ן, ומקבלת אליה את הדינים של המלכות, שמתמעט ע"ז לוקי, כדי להשפיע מוחין לזו"ן. כי לעת גדלות חוזרים ויורדים הדינים מן הבינה למקומם למלכות והבינה חוזרת לג"ר ומשפעת מוחין לזו"ן. (כנ"ל בראשית א' ד"ה וכבר ע"ש).

ח"ס, נשרא דקא מקננא באילן דלא הוה, המוחין דו"ק מכוונים אילן, שהנשר שהוא (דפו"י דף צ"ה ע"א)

דאינון תלתא. מהו עולִימתא שפירתא, ולית לה עיינין, וגופא טמירתא ואתגליא, איהי נפקת בצפרא, ואתכסיאת ביממא. אתקשטת בקשוטין דלא הוו. (טז) כל דא שאיל בארחא, ואצטערנא. והשתא אית לי נייחא. דאילו הוינא כחדא, אתעסקנא במלי דאורייתא, מה דהוינן במלין אחרנין דתהו. אמר רבי חייא, וההוא סבא טייעא, ידעת ביה כלום. אמר ליה, ידענא, דלית ממשו במלוי. דאילו הוה ידע, יפתח באורייתא, ולא הוה ארחא בריקנייא. אמר רבי חייא, וההוא טייעא אית הכא, דהא לזמנין באינון ריקנין, ישכח גבר זגין דדהבא. אמר ליה, הא הכא איהו, ואתקין חמרִיה במיכלא.

(יז) קרו ליה, ואתא לקמיהו. אמר לון, השתא תרין אינון תלת, ותלת אינון כחד. אמר רבי יוסי, לא אמינא לך, דכל מלוי ריקנין, ואינון בריקנייא יתיב קמיהו. (יח) אמר לון רבנן, אנא טייעא אתעבידנא, ומיומין זעירין, דהא בקדמיתא לא הוינא טייעא, אבל ברא חד ג זעירא אית לי, ויהבית ליה בבי ספרא, ובעינא דישתדל באורייתא. וכד אנא אשכחנא חד מרבנן דאזיל בארחא, אנא טעין אבתריה, והאי יומא, חשיבנא דאשמע מלין ג דחתין באורייתא, ולא שמענא מדי. (יט) אמר ר' יוסי, בכל מלין דשמענא דקאמרת, לא תוהנא, אלא מחד. או

חלופי גרסאות

ב ל"ג ליה. ג ל"ג זעירא. ד ל"ג חדתין.

הסבא

חייא, והסוחר ההוא יש כאן, כי לפעמים באלו הריקים, ימצא אדם זגים של זהב, כלומר ענבל של זהב. אמר לו הוא כאן, ומתקן את חמורו באכילה.

(יז) קרו ליה ואתא וכו': קראו אותו, ובא לפניהם. אמר להם עתה, שנים הם שלשה, כי אחז שנתחבר עמהם נעשו שלשה. ושלושה הם כאחד. דהיינו שנתחברו יחד. אמר ר' יוסי לא אמרתי לך שכל דבריו ריקים והם לריק. ישב לפניהם.

(יח) אמר לון רבנן וכו': אמר להם, רבנן. אני, הנה נעשיתי סוחר, ומימים מועטים, כי בתחילה לא הייתי סוחר, אבל בן אחד קטן היה לי, ונתתי אותו בבית הספר, ורציתי שיעסוק בתורה, לכן נעשיתי סוחר, כדי שאוכל לסעדו. וכשאני מוצא אחד מן הרבנים ההולך בדרך אני מחמר אחריו. וביום הזה השבתי שאשמע דברים חדשים בתורה, ולא שמעתי כלום.

(יט) אמר ר' יוסי וכו': אריי, בכל הדברים ששמעתי, שאמרת, לא נפלאתי אלא מאחד

הסולם

מאמר

והנה המלכות אחר שנתמעטה וירדה לבחינת מחזה ולמטה דו"א אין לה עוד חכמה מעצמה. וז"ש עולִימתא שפירתא ולית לה עיינין. כי החכמה נקראת עינים. והחכמה שיש לה היא מקבלת מו"א וגופא טמירתא ואתגליא. שפעם היא מכוסה מהארת חכמה, ופעם מגולה בה החכמה. ומפרש איהי נפקת בצפרא. שיוצאת להאיר בחכמה בנווג דקדרותא דצפרא. ואתכסיאת ביממא, ביום היא בשליטת ז"א. והחכמה מתכסה בה, כמו בז"א. אתקשטת בקשוטין דלא הוו, שהקישוטין נמשכים לה מדינים וקטנות דבינה, (כנ"ל בהקסה"ז דף כ' ד"ה חה אמרו) וכיון שהדינים דבינה הם באילן דלא הוה, כנ"ל, הרי גם הקישוטים ההם בבחינת דלא הוו.

(טז) כל דא שאיל וכו': כל זה שאל בדרך, ונצטערתי, ועתה יש לי נחת. ואלו היינו יחד היינו עוסקים בדברי תורה, מה שהייתי בדברים אחרים של תהו. אמר ר' חייא, וסוחר חזקן ההוא, כלום אתה יודע אותו. אמר לו יודע אני שאין תכן בדבריו, שאלו היה יודע היה פותח בתורה והדרך לא היה בריק. אמר ר' (דפו"י דף צ"ה ע"א)

אנת בשטותא אמרת, או מלין ריקנין אינון. אמר ההוא סבא, ומאן איהי. אמר עולימתא שפירתא וכו'.

(כ) פתח ההוא סבא ואמר, ^(ט) יי לי לא אירא מה יעשה לי אדם. יי לי בעזרי וגו', טוב לחסות ביי' וגו'. כמה טבין ונעימין ויקירין ועלאין מלין דאורייתא, ואנא ה היכי אימא ^ו קמי ^ז רבנן, דלא שמענא מפומייהו עד השתא, אפילו מלה חדא. אבל אית ^ח לי למימר, דהא לית כסופא כלל למימר מלי דאורייתא קמי כלא.

(כא) אתעטף ההוא סבא, פתח ואמר, ^(ט) ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. האי קרא ^ט אקרא אחרא סמך, ^(ט) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו. הני קראי כמשמען. אבל מלין דאורייתא מלין סתימין אינון.

(כב) וכמה אינון מלין דחכמתא דסתימין בכל מלה ומלה דאורייתא, ואשתמודען, אינון לגבי חכימין, דידיעין ארחין דאורייתא. דהא אורייתא לאו מלין דחלמא אינון, דקא אתמסרן למאן דפשר לון, ואתמשכן בתר פומא, ועכ"ד אצטריכו ^כ למפשר לון לפום ארחוי. ומה אי מלין דחלמא ^ג אצטריכו למפשר לון לפום ארחוי, מלין דאורייתא דאינון שעשויעין דמלכא קדישא, על אחת כמה וכמה. דאצטריכו למהך בארח קשוט בהו, ^ח דכתיב ^ז כי ישרים דרכי יי' וגו'.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ה רבי; הכי ו מקמי. ז ל"ג רבנן. ח ל"ג לי. ט אחר קרא. י ארחין ול"ג מן אינון עד דהא. כ ל"ג למפשר לון. ל כך ול"ג מן אצטריכו עד מלין. מ ל"ג מן דכתיב עד השתא.

(ט) (תהלים קיח) ח"ג נו. קלט: ז. (ויקרא כב) ח"ג ז. (שם) ח"ב קא. ח"ג ז. עג: רמד: רמה. רפב: (הושע יד) וישלח אות סא צ"א ז"ח ד ט"ג ש"יג גט ט"א שליו עג ט"א שמ"ד תק"ח קו ט"ב שמ"ה קכ ט"ב שמ"ה ט"ג ש"יב.

מאמר

הסולם

הסבא

מאהד, או אתה בסכלות אמרת, או דברים ריקים הם. אמר זקן ההוא ומה הוא. אמר ר"י עלמה יפה ואין לה עינים וכו'.

(כ) פתח ההוא סבא וכו': פתח זקן ההוא ואמר, ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם. ה' לי בעזרי וגו'. טוב לחסות בה' וגו'. כמה טובים ויצימים ויקרים ועליונים דברי תורה, ואני איך אומר לפני רבנן שלא שמעתי מפיהם עד עתה אפילו מלה אחת. אבל יש לי לומר, כי אין בושה כלל לומר דברי תורה לפני הכל.

(כב) וכמה אלין מלין וכו': וכמה הם דברי החכמה הסתומים בכל מלה ומלה שבתורה והם נודעים לחכמים היודעים דרכי התורה. כי התורה אינם דברי חלומות, שנמסרו למי שפותר אותם, והולכים אחר הפה של הפותר אותם, ועם כל זה צריכים לפתור אותם לפי דרכיהם. ומה אם דברי חלומות צריכים לפתור אותם לפי דרכיהם, דברי תורה, שהם שעשויעים של המלך הקדוש, על אחת כמה וכמה שצריכים ללכת בהם בדרך אמת, שכתוב, כי ישרים דרכי ה' וגו'.

(כא) אתעטף ההוא סבא וכו': נתעטף אותו הזקן, פתח ואמר, ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. מקרא זה נסמך על מקרא אחר, ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה

(דפו"י דף צ"ה ע"א)

כג) השתא אית למימר, ובת כהן, דא נשמתא עלאה, ברתיה דאברהם אבינו קדמאה לגיורין, ואיהו משיך ^ס לה להאי נשמתא מאתר עלאה. ^ע מה בין קרא דאמר ובת איש כהן, ובין קרא דאמר ובת כהן, ולא כתיב איש. אלא, אית כהן דאקרי איש כהן, ולא ^ב כהן ממש. ועל ארחא דא, הוה ^פ כהן, והוה סגן, והוה כה"ג, והוה כהן דלאו איהו גדול. כהן סתם, רב ועלאה יתיר מאיש כהן. וע"ד אית נשמתא, *) ואית רוחא, ואית נפש.

כד) ובת כהן כי תהיה לאיש זר, דא נשמתא קדישא, דאתמשכת מאתר עלאה, ועאלת לגו סתימו דאילנא דחיי. וכד רוחא דכהנא עלאה נשבא, ויהיב ^צ נשמתין באילנא דא, פרחין מתמן אינון נשמתין, ועאלין באוצר חד. כה) ווי לעלמא, דלא ידעין בני נשא לאסתמרא, דקא משכין משיכו בהדי יצר הרע, ^ק דאיהו איש זר, והאי בת כהן פרחת לתתא, ואשכחת בניינא ^ר באיש זר. ובגין דאיהו רעותא ^ש דמרה, עאלת תמן ואתכפיאת, ולא יכילת לשלטאה, ולא אשתלימת בהאי עלמא. כד נפקת מניה, היא בתרומת הקדשים לא תאכל, ^ת כשאר כל נשמתין, דאשתלימו בהאי עלמא. כו) תו אית בהאי קרא, ובת כהן כי תהיה לאיש זר. ^א עלובתא איהי נשמתא

חלופי גרסאות

נ ל"ג השתא אית למימר. ס ל"ג לה; ל"ג להאי; לנשמתא. ע מוסיף השתא אית למימר מה. פ מוסיף איש כהן. צ ל"ג נשמתין. ק בהדי ר דאיש. ש דמריה. ת בשאר. א ל"ג מן עלובתא עד דקא.

דרך אמה ב] פ' כגון עבד כהן או יליד בית ולפי שאוכל בתרומה נקרא איש כהן ר"ל איש של כהן.

הסבא

ז"א פורחות משם הנשמות ונכנסות באוצר אחד, שהוא מלכות.

כה) ווי לעלמא דלא וכי: אוי לעולם. שבני אדם אינם יודעים להשמר, שהם מושכים המשכת, הנשמה לתוך גוף בעת זיווגם, עם היצר הרע, שהוא איש זר, ובת כהן היא שהיא הנשמה פרחת למטה ומוצאת בנין, דהיינו גוף, באיש זר. ומשום שזה רצון אדונה, נכנסת שמה ונכנעת, ואינה יכולה לשלוט, ואינה נשלמת בעולם הזה כשיוצאת ממנו, היא בתרומת הקדשים לא תאכל, כשאר כל הנשמות שנשלמו בעולם הזה.

כו) תו אית בהאי וכי: עוד יש במקרא הזה, ובת כהן כי תהיה לאיש זר. נכלמת היא הנשמה הקדושה, כי תהיה לאיש זר, דהיינו שנמשכת על גר שנתגייר, ופורחת עליו מג"ע בדרך סתום, על בנין, דהיינו גוף, שנבנה מערלה הטמאה, כי אבותיו לא נמולו. זה הוא לאיש זר.

ודא

הסולם

מאמר

כג) השתא אית למימר וכי: עתה יש לומר, ובת כהן, זו היא נשמה עליונה, בתו של אברהם אבינו, הראשון לגרים. שהוא חסד, והוא מושך לנשמה הזו ממקום עליון שהוא בינה. ושואל, ומה בין המקרא שאמר ובת איש כהן, ובין המקרא שאמר ובת כהן, ולא כתוב איש. ומשיב, אלא יש כהן שנקרא איש כהן ולא כהן ממש. ועל דרך זה, יש כהן, ויש סגן, ויש כהן גדול, ויש כהן שאינו גדול. כהן סתם גדול ועליון יותר מאיש כהן. וע"כ יש מדרגות בנשמה, שיש נשמה ויש רוח ויש נפש. שמכהן גדול היא נשמה. ומכהן סתם הוא רוח. ומאיש כהן היא נפש.

כד) ובת כהן כי תהיה לאיש זר; זו היא נשמה הקדושה שנמשכה ממקום עליון, שהוא בינה, ונכנסת לתוך הסתום של עץ החיים, שהוא ז"א, וכשהרוח של כהן העליון, שהוא חסד דז"א, נושב ונותן נשמות, דהיינו שמלביש את הנשמות בחסד ונותן אותם באילן הזה, שהוא (דפ"י דף צ"ה ע"א *) דף צ"ה ע"ב)

קדישא, כי תהיה לאיש זר, דקא אתמשכת, על ג' גיורא דאתגייר, ופרחת עליה מג"ע בארז ב סתים, על בניינא דאתבני מערלה מסאבא, דא הות לאיש ג זר. (כז) ודא הוא רזא עלאה יתירא מכלא. בעמודא דקיימא לטקלין, גו אירא דנשבת, אית ד' טיקלא חדא בהאי סטרא, ואית ה' טיקלא אחרא בהאי סטרא. בהאי סטרא מאזני צדק, ובהאי סטרא מאזני מרמה. והאי ו' טיקלא, לא שכך לעלמין, ונשמתין סלקין ה ונחתין עאלין ותבין, ו אית נשמתין עשיקין, כד שלטא אדם באדם, ז דכתיב (ק) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, לרע לו ודאי. (כח) אבל האי נשמתא, דהות לסטרא אחרא, איש זר, ואתעשקת מניה, דא איהי לרע ח לו. לו: ט להווא איש זר, ואיהי בתרומת הקדשים לא תאכל, עד דעביד בה קב"ה מה דעביד, אתא קרא ואמר ובת כהן כי תהיה לאיש זר הכי הוא.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ב ליג סתים. ג ליג זר. ד מוסיף תו ודא; תו ודאי. ה ליג ונחתין. ו אית. ז ליג מן דכתיב עד לרע לו ודאי. ח ליג לו. ט להאי.

(ק) (קהלת ח) ח"ג לו.

דרך אמת ג] שלח לך קטה ע"א והקדמה בראשית יג ע"א. ד] יש גלגל ורמז אל גלגול הנשמות כמבואר ונקרא טיקלא על שם גלגל היוצר שמתגלגל לפניו בעשייתו הקדירות וכיוצא בו. ה] פקודי רנב ע"א. ו] שם רסח ע"א

הסבא

הסולם

מאמר

בסוד נקודת השורק. (כמ"ש באורך לעיל בראשית א' דף מ"ה ד"ה כד). וכשהעמוד האמצעי הזה מאיר במלכות, נעשה שמה ב' בחינות מאזנים. א) מאזני צדק, דהיינו כמשקל עמוד האמצעי, למשוך הארת הימין מלמעלה למטה, והארת השמאל רק ממטה למעלה. ב) מאזני מרמה, שהוא אחיות ס"א, המושכים הארת השמאל ממעלה למטה, ומטעם ב' מאזנים האלו, נקראת המלכות עץ הדעת טוב ורע כמ"ש להלן, ואם הנשמה מקבלת ממאזני מרמה, אז נעשקת בידי הס"א, ונופלת לידיה, והן הנקראות, נשמות העשוקות. ואז נאמר עת אשר שלט אדם באדם לרע לו, דהיינו שאדם דס"א שולט באדם דקדושה. אבל הוא לרע לו. כמ"ש לפנינו.

כז) ודא איהו רזא וכי: וזה הוא סוד עליון יותר מכל. בעמוד העומד לשקול עליו, תוך האויר הנושב, יש מאזנים בצד זה בימין, ויש מאזנים אחרים בצד זה משמאל. בצד זה, בימין, מאזני צדק, ובצד זה בשמאל, מאזני מרמה. ומאזנים אלו, אינם שקטים לעולם, והנשמות עולות ויורדות באות וחוזרות. דרך מאזנים האלו, ויש נשמות עשוקות, כששולט אדם דס"א באדם דקדושה, שכתוב, עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. לרע לו ודאי.

ביאור הדברים. כבר ידעת אשר קו האמצעי המכריע ומקיים ב' הקוין ימין ושמאל, מבידיל ביניהם, אשר קו ימין מאיר ממעלה למטה, והקו שמאל יאיר ממטה למעלה, ולא ממעלה למטה. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ס' ד"ה מחלוקת ע"ש) וז"ס עמודא דקיימא לטקלין, שהוא עמוד האמצעי המקיים ב' האורות ימין ושמאל, ושוקל אותם כמו במאזנים שהארת קו הימין הוא מושך למטה לתחתונים, והארת קו השמאל מעלה למעלה, ועל ידי זה עומד לשון המאזנים באמצע, שאינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, אלא לשניהם יחד, כל אחד לפי דרכו. ומ"ש גו אירא דנשבת, הוא כי הארת השמאל מתגלה על ידי יציאת ה" מאויר.

כח) אבל האי נשמתא וכי: אבל נשמה זו שהיתה לסטרא אחרא הנקרא איש זר, ונעשקה על ידו, זה הוא לרע לו, לו, לאיש זר ההוא, והיא בתרומת הקדשים לא תאכל, כשאר הנשמות, עד שעושה בה הקב"ה מה שעושה, דהיינו עד שיתקן אותה. כמ"ש להלן. לזה בא הכתוב ואמר, ובת כהן כי תהיה לאיש זר, יהיה כך, שבתרומת הקדשים לא תאכל.

(ט) הכא אית רזא, היך מתעשקן נשמתין. אלא האי עלמא אתנהג כלא, באילנא דדעת טוב ורע. וכד אתנהגן בני עלמא בסטרא דטוב, טיקלא קיימא ואכרע לסטרא דטוב. וכד אתנהגן בסטרא דרע, אכרע לההוא סטרא. וכל נשמתין דהוּו בההיא שעתא בטיקלא, הוה עשיק לון, ונטייל לון.

(ס) אבל לרע לו, דאינון נשמתין כ כפיין לכל מה דאשכחן : מסטרא בישא, ושיצאן ליה. וסימנא לדא, ארונא קדישא, דאתעשק גו פלשתים, ושליטו ביה, לרע לון. אוף הכי, הני נשמתין אתעשקין מסטרא אחרא לרע נ לון.

(לא) מה אתעבידו מאינון נשמתין. חמינן בספרי קדמאי, דמנייהו הוּו אינון חסידי אומות העולם. ואינון מ ממזרי תלמידי חכמים, ע דקדמן לכהנא רבא עמא דארעא, פ וחשוב בעלמא, אף על גב דעאל לפני ולפנים. בכה האי סבא רגעא חדא, תוּוהו חברייא, ולא אמרו מדי.

(לב) פתח ההוא סבא ואמר, ו אם רעה בעיני אדניה אשר לא יעדה והפדה לעם נכרי וגוי. האי פרשתא על רזא דא אתמר, וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים אם רעה וגוי. מאריה דעלמא מאן לא ידחל מינך, דאנת שליט על כל מלכין דעלמא, כד"א ו מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגוי.

(לג) כמה אינון בני נשא בעלמא, דקא משתבשן בהאי קרא, וכלהו אמרי,

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ד) (שמות כא) ח"ב צו : צו. ת"ז בהשמטות ז קמו : י ל"ג הוה. כ חפיין. ל דסטרא. מ כלא ; לו. נ לו. ס ל"ג ממורי. ע מוסיף ממורים דקדמן. פ וחשוך. ו (ירמיה י) שמות טז צ"א. ק ל"ג בני נשא.

הסבא

הסולם

מאמר

הראשונים, שמהם היו אלו חסידי אומות העולם, ואלו ממזורים תלמידי חכמים, והם הממזרים תלמידי חכמים הקודמים לכהן גדול עם הארץ, והם חשובים יותר בעולם, אע"פ שהכה"ג נכנס לפני ולפנים בקודש הקדשים. בכה זקן ההוא רגע אחד. תמהו החברים, ולא אמרו כלום.

(לב) פתח ההוא סבא וכי : פתח זקן ההוא ואמר, אם רעה בעיני אדניה אשר לא יעדה והפדה לעם נכרי וגוי. פרשה זו נאמרה על סוד זה, של נשמות העשוקות, וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים אם רעה בעיני וגוי. רבוננו של עולם, מי לא יירא ממך, שאתה מושל על כל מלכי העולם, כש"א. מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגוי.

(לג) כמה אינון בני וכי : כמה הם בני אדם בעולם שמשתבשים וטועים במקרא הזה, וכולם אימרים אותו אבל המקרא אינו מתישר בפיהם. וכי הקב"ה מלך הגוים נקרא, הלא מלך ישראל הוא. וכו' הוא נקרא, שכתוב, בהנחל

(כט) הכא אית רזא וכי : כאן יש סוד איך מתעשקות הנשמות. כי עולם הזה מתנהג בו הכל על ידי עץ הדעת טוב ורע, שהוא המלכות. וכשבני העולם מתנהגים בצד הטוב בהכרעת קו האמצעי, כנ"ל, המאזנים עומדים ומכריעים לצד הטוב. וכשמתנהגים בצד הרע, דהיינו שממשיכים הארת השמאל ממעלה למטה, מכריעים המאזנים לצד ההוא, לט"א. וכל הנשמות שהיו בשעה הזאת במאזנים עושק אותן הס"א ולוקח אותן.

(ל) אבל לרע לו וכי : אבל לרע לו, לט"א. כי אלו הנשמות מכניעים כל מה שמוצאות מצד הרע, ומכלות אותו. והסימן לזה, הוא ארון הקדוש שנעשק על ידי הפלשתים ושלטו בו. לרע להם. כי נגפו על ידו הם ואלהיהם. (שמואל א' ה') אף כאן אלו הנשמות שנעשקו ע"י הס"א, הוא לרע להם.

(לא) מה אתעבידו מאינון וכי : מה נעשה מאלו הנשמות העשוקות. ראינו בספרים (דפו"י דף צ"ה ע"ב)

אבל קרא דא לא אתיישר ר בפומייהו. וכי קודשא בריך הוא מלך הגוים איהו, והלא מלך ישראל ם איהו, והכי אקרי, דהא כתיב, ה בהנחל עליון גוים וגו'. וכתב ם כי חלק יי עמו. ועיד אקרי מלך ישראל. ואי תימא דאיהו מלך הגוים אקרי, הא שבחא דלהון דקב"ה מלך עלייהו, ולא כמה דאמרינן ה דאתמסרין לשמשינ ולממנן דיליה.

לד) ותו סיפא דקרא, דכתיב א כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. כל האי, שבחא איהו לשאר עמין, ותוהא איהו, היך לא מסתלקי בהאי קרא לרום * ם רקיעא. אלא, דקב"ה סמא עינייהו, ולא ידעי ביה כלל, דהא מה דאנן אמרי דכלהו אין, ואפס, ותהו. דכתיב ג כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו, הא עקרא עלאה רבא ויקירא שוי לון קרא דא.

לה) אמר ליה ר' חייא והא כתיב ט מלך אלהים על גוים וגו'. אמר ב ליה, אנא חמינא דבתר כתייהו הוית, ונפקת בהאי קרא לסייעא לון, הוה לי לאתבא בקדמיתא, על מה דאמינא. אבל כיון דאשכחנא לך בארחא, אעבר לך מתמן, ומתמן איהך ג לאעברא כלא.

לו) ת"ח, כל שמהן, וכל כנויין דשמהן, דאית ליה לקב"ה, כלהו מתפשטן לארחייהו, וכלהו מתלבשין אלין באלין, ד וכלהו ה מתפלגין לארחין ו ושבילין

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ר על חילוי; על פומייהו. ש ל"ג איהו והכי. ת דאתמסרו. א עניין. ב ל"ג ליה. ג מוסיף לאעברא לך. ד ל"ג וכלהו. ה ומתפלגן. ו ידיען ושבילין; ל"ג ידיען.

ת) (דברים לב) שמות כד צ"ע. א) (שם) ב"אקד צ"ד. ב) (ירמיה י) לעיל לב צ"ש. ג) (ישעיה מ) בא ל צ"ר. ד) (תהלים מז) ח"ג רפג.

מאמר

הסולם

הסבא

לה) אמר ליה ר' חייא וכי: א"ל ר"ח, והרי כתוב, מלך אלקים על גוים וגו'. אמר לו, אני רואה שאחר הכותל שלהם היית, ויצאת במקרא הזה לעזור אותם. היה לי להשיב מתחילה על מה שאמרת. אבל כיון שמצאתי אותך בדרך, אעביר אותך משם, ומשם אלך להעביר הכל.

לו) ת"ח כל שמהן וכי: בוא וראה, כל השמות וכל כינוי של השמות שיש להקב"ה, כולם מתפשטים לדרכם, וכולם מתלבשים אלו באלו, וכולם מתחלקים לדרכים ושבילים ידועים חוץ מן שם אחד, הברור מכל שאר השמות, שהוריש לעם היחידי, הברור מכל שאר העמים, והוא יוד הא ואי הא. שכתוב, כי חלק ה' עמו. וכתוב ואתם הדבקים בהויה, שדבוקים בשם הזה ממש, יותר מבכל שאר השמות.

בהנחל עליון גוים וגו'. וכתוב, כי חלק ה' עמו. וע"כ נקרא מלך ישראל. ואם תאמר, שהוא מלך הגוים נקרא, הרי זה שבח להם שהקב"ה מולך עליהם, ולא כמו שאומרים, שנמסרו למשמשים ולממונים שלו.

לד) ותו סיפא דקרא וכי: ועוד, סוף המקרא, שכתוב, כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. כל זה שבח הוא לשאר העמים, ופלא הוא, איך אינם מתעלים במקרא הזה לרום הרקיע, שהמקרא נותן לחכמיהם ומלכותם איהו יחס אל הקב"ה, שצריך משום זה לומר, שהקב"ה גדול מהם. אלא הקב"ה מעזור עיניהם, ואינם יודעים בו כלל, שזהו מה שאנו אומרים שכולם אין, ואפס, ותוהו. שכתוב, כל הגוים כאין נגדו מאפס ותוהו נחשבו לו. והרי עיקר עליון גדול ויקר משים אותם המקרא הזה, שאומר, שבכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך.

(דפו"י דף צ"ה ע"ב *) דף צ"ו ע"א

ידיען. ז בר שמא יחידאה, בריר π דכל שאר שמהן, דאחסין לעמא יחידאה, בריר
מכל שאר עמין, ואיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, דכתיב (ח) כי חלק יי עמו. וכתב
(א) ואתם הדבקים ביי בשמא דא ממש, יתיר מכל שאר שמהן.
(ז) ושמא חד ט מכל שאר שמהן דיליה, · ההוא דאתפשט ואתפלג לכמה
ארחין ושבילין, ואקרי אלהים. ואחסין שמא דא, ואתפלג לתתאי דהאי עלמא,
ואתפלג שמא דא, לשמשין ולממנן דמנהגי לשאר עמין. כד"א, (ז) ויבא אלהים אל
בלעם לילה. (ח) ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה. וכן כל ממנא כ וממנא
דאחסין לון קב"ה לשאר עמין, בשמא דא כליין. ואפילו ע"ז בשמא דא אקרי.
ושמא דא מלך על גוים, ולא ז ההוא שמא, דא מ ההוא דמלך על ישראל, דאיהו
יחידאה, לעמא יחידאה, נ לעמא דישראל, עמא קדישא.
(ח) ואי תימא, על ארחא דא נוקים קרא דכתיב (ט) מי לא יראך מלך הגוים,
דדא איהו שמא דקא מלך על גוים, אלהים ט דהא דחילו ביה שריא ודינא ביה
שריא. לאו הכי, ולא על דא אתמר, דאי הכי אפילו ע"ז בכללא ט דא איהו.
(ט) אבל כיון דכתלא דהוית סמיך אבתריה, אתנסח, קרא קאים על קיומא,
באסתכלותא זעיר. מי לא יראך מלך הגוים, פ ואי תימא ז דמלך הגוים ק על קודשא
ב"ה אתמר, לאו הכי. אלא, מאן הוא מלך הגוים ג דלא יראך, דלא דחיל מינך,
ולא יודעזע מינך. מי מלך הגוים דלא יראך. כגוונא דא י הללויה הללו עבדי יי

חלופי גרסאות

ז ברשימא. ח מכל ול"ג בריר ; מכלא ול"ג דכל
שאר שמהן. ט משאר ול"ג מכל. י איהו. כ ושמשא.
ל ל"ג ההוא ; ולא שמא ההוא ול"ג דא. מ איהו ;
מוסיף איהו ההוא (ד"א). נ ל"ג לעמא דישראל ;
ל"ג דישראל עמא. ס ל"ג דהא. ע ל"ג דא. פ וכי
אי. צ מלך. ק דעל. ר ל"ג דלא יראך.

מסרת הזהר

(ה) (דברים לב) ב"א קצד צ"ה. (ו) (שם יד) ב"ב קו
צ"א. ז) (במדבר כב) וירא קב צ"ב. ח) (בראשית כ)
וירא קב צ"א. ט) (ירמיה י) לעיל אות לב צ"ש.
י) (תהלים קיג) ויחי קמא צ"ב.

הסבא

(ח) ואי תימא על וכי : ואם תאמר, על
דרך זה נעמיד הכתוב, שכתוב, מי לא יראך
מלך הגוים, שזה השם שמלך על גוים, הוא
אלקים. כי בו שורה יראה, ודין שורה בו. אינו
כן, ולא על זה נאמר, כי אם כן אפילו עבודה
זרה הוא בכלל הזה. של מי לא יראך, שגם
עבודה זרה נקראת אלהים.

(ט) אבל כיון דכתלא וכי : אבל כיון
שהכותל, שהיית נסמך אחריו, נתעקר, עומד
הכתוב על קיומו, במעט הסתכלות. מי לא יראך
מלך הגוים, אם תאמר שאומר על הקב"ה, מלך
הגוים, אינו כן, אלא הפירוש הוא, מי הוא מלך
הגוים שלא יראך, ולא יפחד ממך, ולא יודעזע
ממך, ודומה כמו שוהיה כתוב, מי מלך הגוים
שלא יראך. כעין זה הללויה הללו עבדי ה' הללו

את

הסולם

מאמר

(ז) ושמא חד מכל וכי : ושם אחד
מכל השמות שלו. ההוא, שנתפשט לכמה דרכים
ושבילים. שנקרא אלקים, והוריש שם הזה,
ונחלק לתחתונים שבעולם הזה, ונחלק שם הזה
למשמשים ולממונים המנהיגים שאר העמים.
כמש"א, ויבא אלקים אל בלעם לילה. ויבא
אלקים אל אבימלך בחלום הלילה. וכן כל ממונה
וממונה, שהוריש אותם הקב"ה לשאר העמים,
כלולים בשם הזה. ואפילו עבודה זרה נקרא
בשם הזה. ושם הזה מלך על גוים, ולא שם
ההוא של ההוא שמלך על ישראל, שהוא שם
הויה, שהוא יחידי לעם היחידי, לעם ישראל,
לעם הקדוש.

(דפו"י דף צ"ו ע"א)

הללו את שם יי'. מאן דשמע ט ליה, ת לא ידע מאי א קאמר, כיון דאמר הללויה, אוף הכי הללו עבדי יי', דהוה ליה למכתב, ב עבדי יי' הללו את שם יי'. אוף הכא, הוה ליה למכתב, מי ממלך הגוים דלא יראך. אלא כלא על תקוניה אתמר.

(מ) כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם ג מאין כמוך, מהו מלה דאתפשט בינייהו ד בחכמתא דלהון, מאין כמוך, וכלהו אודאן על דא, כד חמאן בחכמתא דלהון עובדך וגבורתך, אתפשט מלה דא בינייהו, ואמרי ה מאין כמוך ו בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם. מאין כמוך אמרי, ואתפשט ד בינייהו. חדו חברייא, ובכו ולא אמרו מדי. אוף הכי בכה ה איהו כמלקדמין.

(מא) פתח ואמר ו ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה וגו', חברייא אתערו, דבעאת שרה לפנאה ע"ז מביתא, וע"ד כתיב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. הכא כתיב וכי ימכר איש את בתו, דא נשמתא בגלגולי על ט עובדין בישין דעלמא. לאמה: ההוא סטרא אחרא בגלגולא. בישא דטיקלא, דאהדר, כ והא אתעשקת, לאפקא לה מתמן. ודאי לא תצא כצאת העבדים, כל אינון נשמתין דמתעשקן.

(מב) מאן אינון הכא. איהו רזא, אלין אינון נשמתין דינוקין זעירין, כד אינון

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט (בראשית כא) וירא קלח צ"ב. ש ליג ליה. ת ולא. א אמר. ב מוסיף עבדי כדי שלא תטעה ותאמר הללו לעבדי ה' לפיכך חזר ואמר הללו את שם ה' ר"ל למי תהלל לשם. מאין כמוך. ד ובחכמתא. ה ליג מאין כמוך. ו ליג מן בכל עד חדו. ז מוסיף בינייהו מאין כמוך. ח סבא. ט ברין. י ליג בישא. כ וקא.

מאמר

הסולם

הסבא

(מא) פתח ואמר ותאמר וגו': פתח ואמר, ותאמר לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה וגו'. החברים העירו, שרצתה שרה לפנות עבודה זרה מבית. וע"כ כתוב, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. הרי שאמה, היא בחינת ע"ז. כאן כתוב כי ימכור איש את בתו, דהיינו הנשמה הבאה בגלגולים על מעשים רעים שבעולם. לאמה, היינו צד האחר ההוא. שבגלגול הרע של המאזנים שחזרו למאזני מרמה כנ"ל, והיא נעשקה ע"י הס"א. להוציא אותה משם, לא תצא כצאת העבדים, שהם כל אלו נשמות הנעשקות. אלא מתעטרת בעטרה על ראשה, כמ"ש לפנינו.

(מב) מאן אינון הכא וכר: שואל, מי הן הנשמות שבכאן. ומשיב, הוא סוד. אלו הן נשמות של ילדים קטנים, היונקים מתוקפן של אמותיהם, והקביה רואה, שאם יתקיימו בעולם.

יבאישו

את שם ה'. מי ששומע אותו אינו יודע מה אמר, כיון שאמר הללויה. אומר גם כן הללו עבדי ה', שהיה לו לכתוב, עבדי ה' הללו את שם ה'. ועט זה הכרח שאע"פ שאמר מקודם הללויה טובב הוא על עבדי ה'. אף כאן אע"פ שאמר מקודם מי לא יראך, טובב הוא על מלך הגוים, ודומה, כמו שהיה כתוב, מי ממלך הגוים שלא יראך, והכל נאמר כמו שהיה צריך.

(מ) כי בכל חכמי וגו': כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך, פירושו, מהו המלה שנתפשט ביניהם בחכמה שלהם. הוא, מאין כמוך, וכולם מודים על זה. כאשר רואים בחכמה שלהם מעשיך וגבורותיך, מתפשט מלה זו ביניהם, ואומרים, מאין כמוך. ושיעור הכתוב, הוא בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם, מאין כמוך אומרים, ומתפשט ביניהם. שמחו החברים, ובכו, ולא אמרו כלום. אף הוא בכה כמקודם.

(דפוי דף צ"ו ע"א)

זן ינקי מגו תוקפא דאמהון. וקב"ה חמי, דאי יתקיימון בעלמא, יבאשון ריחיהון, ויחמצון כחומץ דא. לקיט לון זעירין, ז בעוד דיהבי ריחא.

מג) מה עביד. שביק לון לאתעשקא בידא ם דההיא נ אמה, ודא ם איהי לילית דכיון *) דאתייהבו ברשותה, ם חדאת בההוא ינוקא, ז ועשיקת ליה, ואפיקת ליה מעלמא, ם כד איהו יניק בתוקפא דאמיה.

מד) ואי תימא, ם אינון נשמתינ דיעבדון טב לעלמא. לאו הכי. דכתיב אם רעה בעיני אדניה, ם דיחמיץ ההוא גברא בה לבתר יומין, ם אי אתקיים בה. דא אתעשקת, ואחרא לא אתעשקת. ועל אלין כתיב, ז ואראה את כל העשוקים וגו' והיינו אם רעה בעיני אדניה.

מה) אשר לא יעדה, לא באלף כתיב. אי תימא, דהא בההוא סטרא אחרא, אזמין לה קב"ה מיומא דהות. לא. והשתא בגלגולי טיקלא, לו יעדה בוא"ו. מה דלא הות מקדמת דנא.

מו) והפדה, מאי והפדה. פריק לה קב"ה ם השתא, דסלקא ריחא, עד לא תחמיץ, ז וסליק לה לרומי מרומים, במתיבתא דיליה, ואי תימא כיון דאתעשקת מההוא סטרא אחרא, יהיב לה, כמה דאמרו לחסידי שאר עמין, ג ולאנון ד ממזרי ת"ח. אתא קרא ואוכח, לעם נכרי לא ימשול למכרה ודאי, בבגדו בה, דעשיק לה בעשיקו דגלגולא דטיקלא, אלא לישראל ודאי, ולא לאחרא. וכד נפקת מן טיקלא, לא תצא כצאת העבדים, אלא מתעטרא בעטרהא בארמא על רישיה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז) (קהלת ד) ח"ב קיא. קיב : קיג : ח"ג רג. רלד.
 ל בעי. מ דהאי. נ אימא. ם ל"ג איהי. ע דאתייהיבת.
 פ אחרא. ז עשוק ול"ג ועשיקת ליה. ם ל"ג כד
 איהי. ר ל"ג אינון ; דאינון. ש דיחמון ההוא גבר.
 ת ואי. א דהשתא. ב וסלקא. ג ולממזרי ול"ג ולאנון
 ול"ג ת"ח. ד ת"ח ממזרי ; ל"ג ממזרי.

מאמר

הסולם

הסבא

יבאישו ריחם ויחמצו כחומץ הזה, ע"כ לוקטם כשהם קטנים בעוד שנותנים ריח טוב.

מג) מה עביד לון וכו' : מה עושה להם הקב"ה, עוזב אותם להתעשק ביד אמה ההיא, וזו היא לילית, וכיון שניתנו ברשותה, שמחה בילד ההוא, ועושקת אותו, ומוציאה אותו מן העולם בעוד שהוא יונק מתוקפה של אמו.

מד) ואי תימא אינון וכו' : ואם תאמר, שאלו הנשמות יעשו טוב בעולם, אינו כן, שכתוב, אם רעה בעיני אדניה, כי איש הזה יוחמץ בה לאחר זמן, אם יתקיים בה. נשמה זו נעשקת, ואחרת אינה נעשקת, ועל אלו כתוב, ואראה את כל העשוקים וגו'. והיינו אם רעה בעיני אדניה.

מה) אשר לא יעדה : לא כתוב עם א'. אם תאמר שבצד האחר ההוא נתן אותה הקב"ה

(דפריי דף צ"ו ע"א *) דף צ"ו ע"ב)

(מז) ואי תימא, דהאי סטרא ה עאלת ו לה בההוא ינוקא. אלא הכי. אלא נטלת ו לה, וזדאת ה בהדה, ופרחת מן ס ידהא, ועאלת בההוא אתר, ואיהי פקידת לההוא ינוקא, וחדאת ביה, כ וחייכת ביה, ותאיבת לההוא בשר עד דלבתר נטיל קב"ה נשמתי, ג והיא לגופא. ה ולבתר כלא איהו ברשותא דקודשא בריך הוא.

(מח) ת"ח, (מ) לא תצא כצאת העבדים, מאי הוא. אלא, בשעתא דנפקת מן טיקלא וההוא סטרא בחדו, רשים לה לקב"ה, וחתים לה בחד גושפנקא, נ ופריש עלה לבוש יקר דיליה, ומאן איהו. שמא קדישא דאקרי אלוה. ודא הוא ס בבגדו בה, לבושא ע יקירא דמלכא פ פריש עלה וכדין איהי נטירא, דלא אתמסרת ג לעם נכרי, אלא ק לישראל לחוד.

(מט) ודא איהו ר דכתיב, (ו) כימי אלוה ישמרני, ועל רזא דא ו כתיב הכא, לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה, בעוד דלבוש יקר דמלכא בה. ה כיון דבגדו בה, כתיב לעם נכרי לא ימשל למכרה.

(נ) מה רשו אית לההוא סטרא בה. ת"ח, כל בני עלמא כלהו, ברשותיה דמלכא קדישא, ב וכלהו אית לון זמנא בהאי עלמא, עד דאיהו בעי לסלקא לון ג מן עלמא, ודא לית ליה זמנא, וע"ד איהי חייכת בהו, וחדאת בהו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(מ) (שמות כא) לעיל אות ס צ"ט. (ו) (איוב כט). ה ה"ג בד"ו; אעילת. ו לא גרסינן לה. ז ליה. ח בהדיה. ט דא. י אתר. כ לא גרסינן וחייכת ביה. ל ויהבא. מ ובתר. נ דלבוש ול"ג ופריש עלה. ס ל"ג בבגדו בה. ע ל"ג יקירא. פ דפריש. צ ל"ג לעם נכרי. ק לישאל. ר ל"ג דכתיב. ש הכא כתיב. ת בגין. א ל"ג כתיב. ב לזמנא דאיהו ול"ג מן וכלהו עד דאיהו. ג מעלמא ול"ג מן.

מאמר

הסולם

הסבא

(מט) ודא איהו דכתיב וכר: וזהו שכתוב, כימי אלוה ישמרני. דהיינו הלבוש יקר שנקרא אלוה כנ"ל. ועל סוד הזה כתוב כאן, לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה, דהיינו בעוד שלבוש יקר של המלך בה. כיון דבגדו בה, ע"כ כתוב, לעם נכרי לא ימשול למכרה.

(ג) מה רשו אית וכר: שזאל, מהו הרשות שיש לצד ההוא באותה הנשמה. כי אמר לעיל אות מ"ג שהקב"ה נותן רשות לס"א לעשוך הנשמה. ומשיב, בוא וראה, כל בני העולם כולם הם ברשות המלך הקדוש, שכולם יש להם זמן לחיות בעולם הזה, עד שהוא רוצה להעלותם מן העולם ואין רשות לס"א לפגוע בהם לפני חזונו. וזה אין לה זמן קצוב לחיות בו, וע"כ היא צוחקת בה ושמהה בה ומוציאה אותה מן העולם. נמצא שבוה שלא ניתן לה זמן, ניתנה רשות לס"א לעשוך אותה.

תו

(מז) ואי תימא דהאי וכר: ואם תאמר, שצד ההוא באה בילד ההוא. כלומר שיש לה גליטה בנשמתו. אינו כן, אלא לוקחת אותה ושמחה עמה, והיא פורחת מן ידיה ונכנסת במקום ההוא של הס"א והיא פוקדת את הילד ההוא, ושמחה עמו וצוחקת בו, ומתאוית לבשר ההוא. עד שלאחר כך לוקח הקב"ה נשמתו, והיא לוקחת גופו, ולאחר כך הכל הוא ברשות הקב"ה.

(מח) ת"ח לא תצא כצאת העבדים: שזאל מהו כצאת העבדים. ומשיב, אלא בשעה שיוצאת מן המאזנים וצד ההוא, בשמחה, רושם אותה הקב"ה וחותם אותה בטבעת אחת, ופורש עליה לבוש יקר שלו, ומי הוא. הוא השם הקדוש הנקרא אלוה. וזה הוא בבגדו בה, דהיינו לבוש יקר של המלך פורש עליה, ואז היא שמורה שלא תהיה נמסרת לעם נכרי, דהיינו לחסידיו אומות העולם ולממזרים תלמידי חכמים כנ"ל, אלא לישראל בלבד.

(דפו"י דף צ"ו ע"ב)

(נא) τ תו, אזהרותא לבר η נש אית בהני קראי, וכמה ι עיטין טבין עלאין אינון, בכל מלי דאורייתא, וכלהו ζ קשוט, בארץ קשוט, ואשתמודען לגבי חכימין, דידיעי π ואזלי בארץ קשוט. בזמנא דבעא קב"ה למברי עלמא, סליק ברעותא קמיה, וצייר כל נשמתין דאינון זמינין למיהב בבני נשא לבתר, וכלהו אתציירו קמיה בההוא ציורא ממש, דזמינין למהוי θ בבני נשא לבתר, וחמא כל חד וחד. (נב) ואית מנהון דזמינין לאבאשא ארחייהו בעלמא, ובשעתא דמטא זמנייהו, קרי קב"ה לההיא נשמתא, אמר לה, זילי עולי בדרך פלן. בגוף פלן. אתיבת קמיה, מאריה דעלמא, κ די לי λ בעלמא דא דאנא יתבא ביה, μ ולא איהך לעלמא אחרא, דישתעבדון בי, ואהא מלוכלכא בנייהו. אמר לה קב"ה, מן יומא דאתבריאת, ע"ד אתבריאת למהוי בההוא עלמא. כיון דחמאת נשמתא כך, בעל כרחה נחתת ועאלת תמן.

(נג) אורייתא דיהבת עיטא לכל עלמא חמאת הכי, אזהירת לבני עלמא, ואמרת, חמו כמה חס ν קב"ה עליכו, מרגליתא טבא דהות ליה, זבין לכו למגנא, דתשתעבדון בה בהאי עלמא.

(נד) וכי ימכר איש: דא קב"ה. את ξ בתו: דא נשמתא קדישא. η לאמה: למהוי אמה משתעבדא בנייכו *) בהאי עלמא. במטו מגייכו, בשעתא דמטי זמנא לנפקא מהאי עלמא, לא תצא כצאת העבדים, ρ לא תפוק מתטנפא σ בחובין, תפוק בת חורין, ברירה נקיה, בגין דיחדי בה τ מארה ν וישתבח בה ויהיב לה אגר טב,

חלופי גרסאות

ד ל"ג תו. ה מוסיף נש בהאי עלמא. ו ל"ג עיטין. ז ל"ג קשוט. ח ל"ג ואולי בארת. ט ל"ג בבני נשא לבתר. י ל"ג עולי. כ דיליה. ל לעלמא דאנא ביה איהך. מ ואיהך ול"ג ולא. נ מאריכוון. ס מוסיף בתו לאמה. ע ל"ג לאמה. פ מוסיף לא תפוק מלוכלכא בחובין לא. צ ל"ג בחובין. ק מארם. ר ונשתבח.

הסכא

הסולם

מאמר

בי ואהיה מלוכלכת ביניהם. אמר לה הקב"ה, מיום שנבראת על זה נבראת להיות בעולם ההוא, בגוף. כיון שהנשמה רואה כך, יורדת בעל כרחה ונכנסת שם בגוף.

(נג) אורייתא דיהבת עיטא וכר: התורה שנותנת עצה לכל העולם שרואית כן, היא מזהירה לבני העולם ואמרת, ראו כמה מרחם הקב"ה עליכם. מרגלית טובה שהיה לו, דהיינו הנשמה מכר אותה בחנם שתעבדו בה בעולם הזה.

(נד) וכי ימכר איש: זה הקב"ה. את בתו, זו היא נשמה הקדושה. לאמה, להיות אמה משועבדת ביניכם בעולם הזה. בבקשה מכם, שבשעה שגייע זמנה לצאת מעולם הזה, לא תצא כצאת העבדים, לא תצא מטונפת בעונות

(נא) תו, אזהרותא לבר וכר: עוד, יש הזהרות לבני אדם במקראות אלו, וכמה עצות טובות עליונות הם בכל דברי התורה, וכולם אמת בדרך אמת, ונודעות לחכמים היודעים והולכים בדרך אמת. בזמן, שרצה הקב"ה לברוא העולם, עלה ברצון לפניו, וצייר כל הנשמות העתידות להנתן בבני אדם אחר כך, וכולן נצטיירו לפניו בצורה ההיא ממש שעתידות להיות אחר כך בבני אדם, וראה כל אחת ואחת.

(נב) ואית מנהון דזמינין וכר: ויש מהן שעתידות להרע דרכיהם בעולם, ובשעה שהגיע זמנם לרדת לעולם קורא הקב"ה לנשמה ההיא, אמר לה, לכי בואי במקום פלוני בגוף פלוני. השיבה לפניו, רבון העולם, די לי עולם הזה שאני יושבת בו, ולא אלך לעולם אחר, שיעבדו (דפריי דף צ"ו ע"ב *) דף צ"ו ע"א)

בצחצוחי דגנתא דעדן. כד"א ^ט והשביע בצחצחות נפשך, ודאי כד תפוק ברירה נקיה כדקא יאות.

נה) אבל אם רעה בעיני אדניה, ^ט כד נפקת מלוכלכא בטנופי חובין, ולא אתחזיאת קמיה כדקא יאות, ווי לההוא גופא, דאתאביד מההיא נשמתא לעלמין. בגין, דכד נשמתין סלקין ברירן, ונפקין נקין מהאי עלמא, כל נשמתא ונשמתא, עאלת בספרא דאחמתא דמלכא, ^ח וכלהו בשמהן, ואמר דא היא נשמתא דפלניא, זמינת תהא לההוא גופא דשבקת, וכדין כתיב, לו יעדה, בר.

נו) וכד נפקת רעה בעיני אדניה, דקא אסתאבא בחובין, ובטנופא דחטאין, כדין לא יעדה בא'. ואתאביד ההוא גופא מינה ואיהי לא אזדמנת לגביה בר ההיא ^א דמארה אתרעי, ^ב ותב בתיובתא דגופא ^ג בה, ^ד כדין ^ז כתיב, והפדה. כד"א ^ט פדה נפשו מעבור בשחת. והפדה, האי איהו בבר נש, דעיטא דיליה, דיפרוק לה, ויתוב בתיובתא, ולתרין סטרין ^ה קאמר קודשא בריך הוא, והפדה בתיובתא. לבתר דתב בתיובתא, פדה לה מאורחא דגיהנם.

נז) לעם נכרי לא ימשל למכרה. מאן עם נכרי. עלובתא איהי ^ו נשמתא, דכד נפקת מעלמא, ובר נש אסטי ארחיה בהדה, היא בעאת לסלקא לעילא, גו משריין קדישין, בגין דמשריין קדישין קיימין ^ז בההוא ארחא דג"ע, ומשריין נוכראין קיימין בההוא ארחא דגיהנם.

חלופי גרסאות

ש ל"ג כד נפקת; נפקא. ת כלהו. א דמאריה. ב בתאובתא ול"ג ותב. ג ל"ג בה. ד ל"ג כתיב. ה קתני. ו ל"ג נשמתא. ז בהאי.

מסרת הזהר

ס) (ישעיה נח) וירא קטו צ"ה תק"ח צח ס"ד שכ"א. ט) (איוב לג).

הסכא

של חטאים, או לא יעדה, עם א', כתוב, ונאבד גוף ההוא ממנה, והיא לא נועדת לו. חוץ מנשמה ההיא שאדונה רוצה בה, שהגוף חזר בו בתשובה או כתוב, והפדה, כמש"א, פדה נפשו מעבור בשחת. והפדה, זה טוב על האדם, שהעצה שלו הוא, שיפדה אותה וישוב בתשובה. ולב' צדדים אומר הכתוב והפדה, א' על הקב"ה, והפדה מגיהנם. ב' על האדם, והפדה בתשובה, לאחר שחזר בתשובה, פודה אותם הקב"ה מדרך הגיהנם.

נו) לעם נכרי לא ימשול למכרה; ז שאל, מי הוא עם נכרי. ומשריב, נכלמת היא הגשמה, כשיוצאת מן העולם, והאדם נטה מן הדרך, עמה. היא מבקשת לעלות למעלה לתוך תמחנות הקדושות. כי תמחנות קדושים עומדים בדרך ההוא של גן עדן, ומחנות נכרים, דהיינו מלאכי חבלה, עומדים בדרך ההוא של הגיהנם. זכתה

הסולם

בעונות, תצא בת חורין ברורה ונקיה, כדי שישמח בה אדונה, וישתבח כה, ויתן לה שכר טוב בצחצחות שבגן עדן. כש"א והשביע בצחצחות נפשך. זה ודאי כשתצא הנשמה ברורה ונקיה כראוי.

נה) אבל אם רעה וכי: אבל אם רעה בעיני אדניה, כשיוצאת מלוכלכת בטנוף של עבירות, יאינה נראית לפניו כראוי, אוי לגוף ההוא שנאבד מנשמה ההיא לעולם. משום כשהנשמות עולות ברורות ויוצאות נקיות מעולם הזה, כל בשמחה ונשמה נכנסת בספר שבחמת המלך. אצחמתא פירושו חמת, היינו כיס עור שמניחים בו טפרים וטטרות וניירות. וכולן נקובות בשמות, ואמר זו היא הנשמה של פלוני תהיה נועדת לגוף התוא שעובה, ואז כתוב, אשר לו יעדה. עם ו'.

נו) וכד נפקת רעה וכי: וכשיוצאת רעה בעיני אדניה, כי נטמאה בעונות ובטנוף (דפוי' זף צ"ו ע"א)

(נח) זכתה נשמתא, ה וההוא נטירו, ופרישו דלבושא יקירא עלה. כמה משריין קדישין, קא מתעתדן לה, לאתחברא בהדה, ולמיעאל לה לג"ע. לא זכתה, כמה משיירין נוכראין מתעתדן ו למיעל לה בארחא דגיהנם. ואינון משריין דמלאכי חבלה זמינין למעבד בה נוקמין, אתא קרא ואוכת, לעם נכרי לא ימשול למכרה, אלין מלאכי חבלה. בבגדו בה, איהו נטירא, דקודשא בריך הוא עביד לה נטירא, דלא ישלוט בה עם נכרי, בההוא פריסו דנטירו עלה.

(נט) וואם לבנו ייעדנה, ת"ח כמה אית ליה לב"נ לאודהרא דלא יסטי ארחוי בהאי עלמא, דאי זכה ב"נ בהאי עלמא, ונטיר לה . לנשמתא כדקא יאות, האי איהו ב"נ דקב"ה אתרעי ביה, ואשתבח ביה בכל ו יומיא, בפמלייא דיליה, ואמר, חמו ברא קדישא דאית לי בההוא עלמא, כך וכך עביד, כך וכך עובדוי ו מתתקנו. (ס) וכד האי נשמתא, נפקת מהאי עלמא, זכייא נקייא ברירה, קב"ה אנהיר לה בכמה נהורין, בכל יומא קארי עלה, דא היא נשמתא דפלניא ברי, נ נטירא ליהוי ליה לההוא גופא דשבק.

(סא) ודא הוא דכתיב, ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה, מאי כמשפט הבנות. הכא אית רזא לחכימין, בגו טנרא תקיפא, רקיעא טמירא, אית היכלא חדא, דאקרי היכל אהבה. ותמן אינון ו גנוזין טמירין, וכל נשיקין דרחימו דמלאכא אינון תמן, ואינון נשמתין רחימאן דמלאכא עאלין תמן.

מסרת הזהר

(ט) (שמות כא) ח"ב צו : צה.

חלופי גרסאות

ח ל"ג מן וההוא עד כמה. ט ל"ג למיעל לה. י ל"ג לנשמתא. כ יומא. ל ל"ג מתתקנו. מ כד ; ל"ג וכד. נ ל"ג מן נטירא עד ודא. ס גנויאי.

מאמר

הסולם

הסבא

ומשתבח בו בכל יום בפמליא שלו, ואומר, ראו בן הקדוש שיש לי בעולם ההוא. כך וכך עשה, כך כך מעשיו מתוקנים.

(ס) וכד האי נשמתא וכו' : וכשהנשמה הזאת יוצאת מעולם הזה, זכה נקיה וברורה, הקב"ה מאיר לה בכמה אורות, בכל יום קורא עליה זו היא הנשמה של פלוני בני, שמירה תהיה לגוף ההוא שעזבה.

(סא) ודא הוא דכתיב וכו' : וזהו שכתוב, ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. מהו כמשפט הבנות. כאן יש סוד לחכמים. בתוך סלע החזק, שהוא עולם הבריאה, ברקיע הנסתר, העליון מכל הרקיעים אשר שם, יש היכל אחד, הנקרא היכל אהבה. שהוא עומד תחת קדש קדשים דבריהא ושם אוצרות נסתרות, וכל נשיקין של אהבת המלך הן שמה, ואלו הנשמות. שהן אהובות המלך נכנסות שם.

כ"ח

(נח) זכתה נשמתא וההוא וכי' : זכתה הנשמה ושמירה ההיא של פרישת לבוש יקר עליה, דהיינו השם אלוה, (כנ"ל אות מ"ח) כמה מחנות קדושות נועדים לה להתחבר עמה ולהביא אותה לגן העדן. לא זכתה, כמה מחנות נכרים נועדים להביאה אל הגיהנם, ואלו המחנות של מלאכי חבלה עתידים לעשות בה נקמות. לזה בא הכתוב, והורה, לעם נכרי לא ימשול למכרה, אלו הם מלאכי החבלה. בבגדו בה, הוא לבוש השמירה, שהקב"ה עושה לה שמירה שלא ישלוט בה עם נכרי בההוא פרישת השמירה עליה, שהוא השם אלוה.

(נט) ואם לבנו ייעדנה : בוא וראה, כמה יש לאדם להזהר שלא יטה דרכיו בעולם הזה, שאם זכה האדם בעולם הזה, ושומר את הנשמה כראוי, זה הוא אדם שהקב"ה רוצה בו. (דפו"י דף צ"ו ע"א)

(סב) כיון ^ע דמלכא עאל בההוא היכלא ^פ דמלכא, תמן כתיב, ^צ וישק יעקב לרחל, ^צ וקב"ה אשכח ^ק תמן לההיא נשמתא ^ר קדישא, קדים מיד ונשיק לה, וגפיף לה, ^ש וסליק לה בהדיה, ^ת ואשתעשע בה.

(גג) ודא הוא כמשפט הבנות יעשה לה, כדינא דאבא עביד לברתיה, דאיהי הביבא לגביה, ^א דנשיק לה, וגפיף לה, ויהיב לה מתנן. ^ב כך קב"ה עביד, לנשמתא זכאה בכל יומא, כמה דכתיב כמשפט הבנות יעשה לה.

(סד) היינו דכתיב ^ק יעשה למחכה לו, ^ג כמה דהאי ברתא, אשלימת ^ד עשייה בהאי עלמא. אוף הכי קב"ה אשלים ^ה לה עשייה אחרא בעלמא דאתי, דכתיב, עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. ^ו והכא כתיב * יעשה לה. ע"כ. ההוא סבא אשתטת, וצלי צלותא. בכה כמלקדמין.

(סה) ואמר ^ה אם אחרת יקח לו וגו', מאי אם אחרת, וכי נשמתא אחרא זמין קודשא בריך הוא לאתבא לצדיקייא בהאי עלמא, ולאו האי נשמתא דאשלימת בהאי עלמא רעותא דמארה, אי הכי לית אבטחותא לצדיקייא כלל. מאי אם אחרת יקח לו.

(סו) פתח ^ז ההוא סבא ואמר, ^ש וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. האי קרא אוקמוה ^ח חברייא, בחרבן בי מקדשא. ^ט וישוב העפר על הארץ כשהיה. הכא איהו מאי דכתיב, ^ת והכנעני או בארץ, כשהיה

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ע דעאל מלכא ; דאעלו תמן. ^פ דתמן ול"ג דמלכא. ^צ ל"ג וקב"ה. ^ק ל"ג תמן. ^ר ל"ג מן קדישא עד וגפיף. ^ש וסליק. ^ת אשתעשע. ^א ונשיק. ^ב ל"ג מן כך עד יעשה. ^ג כך האי ; האי ול"ג כמה. ^ד ל"ג מן עשייה עד עשייה. ^ה ל"ג לה. ^ו והא. ^ז ל"ג ההוא סבא. ^ח ל"ג חברייא. ^ט מוסיף ותמן תנינן וישוב.

(צ) (בראשית כט) ב"ב פו צ"א. ^ק (ישעיה סד) הקסעה"ז ^ס צ"א. ^ר (שמות כא) ח"ב צח : צט : ח"ג רסה. ^{ת"ז} ת"ז כב. לב עו : סט ק : ש) (קהלת יב) לך מ צ"א. ^ת (בראשית יב) לך כב צ"א.

הסבא

הסולם

מאמר

עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו. וכאן כתוב יעשה לה. לומד גזירה שוה יעשה יעשה. שאף יעשה שבכאן הוא בחי' עין לא ראתה וגו'. ע"כ. זקן ההוא שטח את עצמו על הקרקע והתפלל תפלה. בכה כמקודם.

(סח) ואמר, אם אחרת יקח וגו' : שואל, מה אם אחרת, וכי נשמה אחרת הכין הקב"ה להשיב לצדיקים בעולם הזה, ואין זו אותה הנשמה שהשלימה בעולם הזה רצון אדונה, א"כ אין הבטחה כלל לצדיקים. מהו אם אחרת יקח לו.

(סב) כיון דמלכא עאל וכו' : כיון שהמלך נכנס בהיכל המלך ההוא, שם כתוב, וישק יעקב לרחל, כזווג דנשיקין שם הוא, והקב"ה מוצא שמה את נשמה הקדושה ההיא, מיד מקדים ונושק אותה ומחבק אותה ומעלה אותה עמו ומשתעשע בה.

(סג) ודא הוא כמשפט וכו' : וזה הוא כמשפט הבנות יעשה לה, כדין שהאב עושה לבתו שהיא חביבה לו, שנושק אותה ומחבק אותה ונותן לה מתנות. כך עושה הקב"ה אל הנשמה הזכאה בכל יום. כמ"ש כמשפט הבנות יעשה לה.

(סו) פתח ההוא סבא וכו' : פתח זקן ההוא ואמר, וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה. מקרא זה העמידו החברים בחרבן בית המקדש, וישוב העפר על הארץ כשהיה, כאן הוא מ"ש, והכנעני או

(סד) היינו דכתיב וכו' : היינו שכתוב, יעשה למחכה לו. כמו שהבת הזאת דהיינו הנשמה, השלימה העשיה בעולם הזה. כך הקב"ה משלים לה עשיה אחרת בעולם הבא. שכתוב, (דברי' דף צ"א ע"א *) דף צ"ז ע"ב)

ודאי. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה, מאי והרוח תשוב. דא שכנתא, דאיהי רוח קדישא. כד חמאת כ שכנתא, באינון עשר מסעות דקא נטלא, ולא בעון ל ישראל לאתבא מ בתיובתא קמי קודשא בריך הוא, ושלטא סטרא אחרא על ארעא קדישא, ואוקמוה נ חברייא.

סז) תא חזי, ס רוחא דבר נש זכאה, אתעטר בדיוקנא בג"ע דלתתא, ובכל שבתי ומועדי ע ורישי ירחי, פ מתעטרן רוחי, ומתפשטן, וסלקין לעילא. צ כמה דעביד קב"ה, בההיא נשמתא ק עלאה קדישא לעילא, ה"נ עביד בהאי רוחא. ר לתתא בג"ע ש לתתא, דקא ת סלקת קמיה. ואמר דא א איהי רוחא דפלאני גופא, ב מיד ג מעטרא ד לה קודשא בריך הוא ה להאי רוחא בכמה עטרין, ואשתעשע ו בה.

סח) ואי תימא, ז דהא בגין רוחא דא, שביק קודשא בריך הוא ח מה דעביד לנשמתא. לאו הכי. אלא שארה כסותה וענתה לא יגרע, ט אלין אינון תלת שמהן עלאין, דעין לא ראתה אלהים זולתך.

סט) וכלהו בעלמא דאתי. ואתמשכו מתמן. חד כ מנייהו שארה, משיכו דנציצו ל ונהירו, דנהיר בארע סתים, מ מזונא דזן כלא, ואקרי יודד בנקודת אלהים. נ שארה בהפוך אתוון, אשר ה', ודא (א) מאשר שמנה לחמו, ודא הוא שארה.

תלופי גרסאות

מסרת הזהר

א (בראשית מט) ב"ב קיט צ"א. כ ל"ג שכנתא. ל ל"ג ישראל. מ ל"ג בתיובתא. נ ל"ג חברייא. ס הרוח. ע וריש. פ מתעטרן ול"ג רוחי. צ וכמה. ק ל"ג עלאה; קדישא עלאה ול"ג לעילא. ר ל"ג לתתא בג"ע. ש לתתא. ת סלקא. א איהו. ב ל"ג מיד. ג מעטרא. ד ליה. ה ל"ג להאי רוחא. ו ביה. ז ל"ג דהא. ח ל"ג מה דעביד. ט תלת אינון אלין. י ואתמשכו. כ ל"ג מנייהו. ל ל"ג ונהירו. מ מוסיף מזונא לן. נ ל"ג שארה בהפוך אתוון. י ל"ג מן מאי עד כד.

הסבא

הסולם

מאמר

הרוח של גוף פלוני. מיד מעטר הקב"ה לרוח הזה בכמה עטרות ומשתעשע בה.

סח) ואי תימא דהא וכי: ואם תאמר שבשביל רוח הזה עוזב הקב"ה את מה שעושה לנשמה, אינו כן, אלא שארה כסותה וענתה לא יגרע. אלו הם ג' שמות עליונים שעין לא ראתה אלקים זולתך. שה"ס בינה.

סט) וכלהו בעלמא דאתי וכי: וכולם הם בעולם הבא, שהוא בינה, ונמשכו משם. אחד מהם הוא שארה, הוא המשכה של התנוצצות ואור, שהם אויח ואוי, המאיר בדרך סתום. הוא מזון הזן את הכל, ונקרא. הויה בניקוד אלקים, שהוא שם הבינה. שארה בהפוך האותיות הוא אשר ה', אשר, היא בינה, (כנ"ל בראשית א' אות ו') שהיא ה' ראשונה של הויה. וזהו מאשר שמנה לחמו, כי ממנה נמשך המזון. וזה הוא שארה.

כסותה

או בארץ. כשהיה ודאי. שאחר החורבן חזרה הארץ לרשות קליפת כנען כמו שהיה מתחילה. והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, מהו והרוח תשוב, זו היא השכינה, שהיא רוח הקדוש, בעת שראתה השכינה, באלו עשרה מסעות שנסעה, שישאל אינם רוצים לשוב בתשובה לפני הקב"ה והסטרא אחרא שלטת על ארץ הקדושה, נסתלקה השכינה ושבה אל האלקים. והעמידוהו החברים.

סז) תא חזי רוחא וכי: בוא וראה, רוח של אדם צדיק, מתעטר בצורה בגן העדן התחתון. ובכל שבתות ומועדים וראשי חודשים, מתעטרים הרוחות ופושטים צורתם מג"ע התחתון, ועולים למעלה לג"ע העליון. וכמו שעשה הקב"ה בנשמה הקדושה למעלה (כנ"ל באות ס"ב) כן עושה עם הרוח הזה, שלמטה בגן העדן התחתון, שעלה לפניו, ואמר זה הוא (דפו"י דף צ"ז ע"ב)

(ע) כסותה: פרישו דמלכא. דא משיכו אחרא, דנהיר ונטיר לה תדיר, פרישו דלבושא דמלכא, ע דפרש עלה אלוה. דא פ בבגדו בה תדיר, דלא אתעדדי מינה, והאי איהו כסותה.

(עא) וענתה, מאן איהו. דא משיכו דעלמא דאתי, דביה כלא. יי צבאות איהו, ודא איהו דנהיר בכל נהורין סתימין עלאין ק דאילנא דחיי, ר דביה עונה טמירא, דמתמן נפקת. וכל דא ט בעדונא וכסופא דעלמא דאתי.

(עב) תלתא הני לא יגרע לה, א כד איהי זכאת כדקא יאות. ואי לאו איהי כדקא יאות, הני תלתא גרעאן ב מנה, דלא נ יתעביד לה עטרה אפילו מחד מנייהו, ד תא חזי, מה כתיב, ואם שלש אלה לא יעשה לה, דלא זכאת ה בהו, ויצאה חנם ו אין כסף תפוק מקמיה, ודחיינ לה לבר. אין כסף, לית ז לה כסופא, ולית ח לה עדונא כלל.

(עג) עד כאן אוכיחת. אורייתא, דכל עיטין בה תליין, ויהיבת עיטא טבא לבני נשא. מכאן ולהלאה נהדר למלין קדמאין, בההוא כ נטירו עלאה, דקא פריש עלה קב"ה, בגין דלא תהא לעם נכרי, דהא בגדו בה, ונטירו איהו ז לה תדיר.

(עד) ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. אמר ההוא סבא, חברייא, כד תהכון לגבי ההוא טינרא דעלמא סמיך עליה, אמרו ליה, דיזכר ט יומא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט ל"ג פרישו דמלכא. ע פרש. פ בגדו. צ דא איהו נהיר. ק אילנא. ר ביה. ש עדונא. ת ל"ג תלתא. א אי איהי לא זכאת כדקא יאות ול"ג מן כד עד הני. ב מניה. ג עביד. ד ל"ג ת"ח. ה להו; בהוא. ו ל"ג אין כסף; אין כתוב. ז ל"ג לה. ח ל"ג לה. ט על כן. י ההיא. כ נהירו. ל ל"ג לה. מ ימא.

הסבא

הסולם

מאמר

זכתה בהם, ויצאה חנם אין כסף. תצא ממנו, ודוחים אותה לחוץ. אין כסף, אין לה כיוסף דהיינו השתוקקות, ואין לה עדון כלל.

(עג) עד כאן אוכיחת וכי: עד כאן הוכיחה התורה, שכל העצות תלויות בה, ונותנת עצה טובה לבני אדם. מכאן ולהלאה, נחזור לדברים הראשונים, בשמירה העליונה היא שפורש עליה, על הנשמה, הקב"ה, כדי שלא תהיה לעם נכרי, כי בגדו בה, ושמירה הוא לה תמיד.

(עד) ואם לבנו ייעדנה וגו': אמר זקן ההוא, חברים, כשתלכו אל סלע ההוא שהעולם סמוך עליו, שהוא ר' שמעון, תאמרו לו, שיוכר יום השלג שנזרעו פולים לנ"ב אפנים. ואחר כך תקראו מקרא הוה, והוא יאמר לכם, פירושו. ביאור הדברים. יומא דתלגא, הוא דינין דדכורא הנמשכים משליטת קו השמאל. (כמ"ט) בהקדמת ספר הזהר אות צ"ח בהסולט) זריעה פירושו, הכנת העלמח אור, שבסופו מתהפך העולם

(ע) כסותה, פרישו דמלכא וכי: כסותה, היא הפרישה שפורש עליה המלך, דהיינו לבוש יקר של השם אלוה, (כנ"ל אות מ"ח) זה הוא המשכה אחרת המאירה ושומר אותה, את הנשמה, תמיד. הוא פרישה של לבוש המלך שפורש עליה אלוה. וזה, בבגדו בה, תמיד, שלא נעדר ממנה, וזה הוא כסותה.

(עא) וענתה, מאן איהו וכי: ומה הוא ענתה, זו היא המשכה מעולם הבא, שהיא בינה שבה הכל, הויה צבאות הוא, שהוא השם שבנה"י דבינה, וזה הוא המאיר בכל האורות הסתומים העליונים של עץ החיים, שבו העונה הנסתר, שמשם היא יוצאת. וכל זה בעדון והשתוקקות של עולם הבא. שהוא בינה.

(עב) תלתא הני לא וכי: שלשה אלו לא יגרע ממנה כשהיא זכאת כראוי, ואם אינה כראוי, גורעים ממנה אלו שלשה, שלא נעשה לה עטרה אפילו מאחד מהם. בוא וראה, מה כתוב, ואם שלש אלה לא יעשה לה, דהיינו שלא (דפרי" דף צ"ו ע"ב)

[ח] **דתלגא** ט דאזרעו פולין לחמשין ותרין גוויני, והדר אקרין האי קרא, והוא יימא לכוין.

עה) אמרו במטו מינך מאן דשארי מלה הוא יימא. אמר לון, ודאי דידיענא דזכאין אתון, ואית לרמזא לכוין רמזא דחכימין, ועל מה דאנא אימא, כד תדכרון ליה סימנא דא, הוא ישלים על דא. השתא אית לומר, מאן הוא דאקרי בן לקודשא בריך הוא.

עו) ת"ח כל * ההוא דזכי לתליסר שנין ולחלאה, אקרי בן לכ"י. וכל מאן

חלופי גרסאות

נ ל"ג ת"ח.

דרך אמת [ח] ר"ל שנמנו חוקנים ונפלו על שם ב"ן וע"י היסב. ט) שנדרעו קטניות לנ"ב גוויני ודמא לשם ב"ן מ"כ.

הסבא

הסולם

מאמר

שע"י זריעת הפולין נעשה קשר בין המדרגות, שח"ב דעליון נעשו לאו"א והתחתון נעשה ל"ב"ן, וע"כ כמו שו"א נעשה עיי"ז בן לחכמה ובינה, כן נעשה הצדיק בן לז"א. ובוה רמו לר"ש, שיבאר זה לר' חייא ור' יוסי, ויבינו הכתוב ואם לבנו ייעדנה, שהצדיק התחתון נבחן ל"ב"ן אל הקב"ה, כמו ז"א לבינה. (וע"י לעיל בראשית ב' דף קנ"ב ד"ה ביאור).

עה) אמרו במטו מינך וכו': אמרו לו, בבקשה ממך, מי שהתחיל הדבר הוא יאמר. אמר להם ודאי שידעתי שצדיקים אתם, ויש לרמוז לכם רמוז חכמים. ועל מה שאני אומר לפניכם, כשתזכירו אותו, את ר"ש, סימן הוזה, הוא ישלים על זה. דהיינו שישלים דבריו, כי הסבא אינו מבאר להם, למה נקרא התחתון בן אל הקב"ה, וע"י הסימן שנתן, יבאר להם ר"ש את זה, וישלים את דבריו. עתה יש לומר מי הוא שנקרא בן אל הקב"ה.

עו) ת"ח כל ההוא וכו': בוא וראה, כל מי שזכה לי"ג שנים והלאה נקרא בן לכנסת ישראל, שהיא המלכות. וכל מי שהוא מבן עשרים ומעלה, וזוכה בהם, נקרא בן אל הקב"ה ודאי, דהיינו ז"א, כמ"ש בנים אתם לה' אלקיכם. פירוש: יש ב' מיני ג"ר, יש ג"ר הנמשכים מישסות, והם מוחין דנשמה לזו"ן. ורק זו"ן הקטנים המלבישים לז"א מחזה ולמטה, הם מקבלים ג"ר אלו. אבל ז"א עצמו עדיין נשאר בבחי' ו"ק חסר ג"ר. עד שנמשכים לו הג"ר דאו"א עלאין, ואז גם ז"א עצמו משיג ג"ר. והם מוחין דחיה. זו"ן הקטנים, שלהם מספיק גם ג"ר דישסות, שנבחינים שניהם לבחינת מלכות, להיותם מלבישים במקום מחזה ולמטה דז"א, שמקום

ההעלם לגילוי גדול, שהוא כמו זריעת חטים טובים בקרקע, שנעלמים ונרקבים שם, אבל סופם לחזור ולצמוח מאה שערים. (כנ"ל פרשת בא אות נ"ז ע"ש) דאזרעו פולין, פולין היא לשון נפילה, והוא הזריעה של עלית המלכות לבינה, שגרמה לנפילת בינה, ותו"מ מכל המדרגות למדרגה שמתחתיה. נ"ב גוויני, הוא רמו לבחינת בן שהוא אותיות נ"ב. והוקשה לו לסבא, לפרש הכתוב, אם לבנו ייעדנה, על הקב"ה שאיך אפשר לומר בנו של הקב"ה. ואיך אפשר שיהיה בחינת אב וכן במדרגות העליונות ולפיכך שלח אותם לר"ש, שהוא יבאר להם את זה.

ז"ש, כד תהכון לגבי ההוא טנרא וכו' שהוא ר"ש, אמרו ליה, דיזכר יומא דתלגא. דהיינו יום שליטת קו השמאל שדינין שלו מכונים תלגא. דאזרעו פולין לנ"ב גוויני, שאז ע"י קו האמצעי, עלתה המלכות לבינה, (כמ"ש פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש). ובינה ותו"מ שלה נפלו לז"א, וכן עלתה המלכות לבינה דזו"ן, ובינה ותו"מ שלהם נפלו לנשמות הצדיקים. ועל ידי העלם הוזה יצאו כל המוחין דזו"ן ובי"ע (כמ"ש בבראשית א' דף ז' ד"ה וכבר) וע"כ מכונה זה זריעת פולין. זריעה מפני שההעלם נעשה אח"כ בעת גדלות לגילוי גדול. פולין על שם נפילת חצאי מדרגות התחתונות מכל מדרגה למדרגה שמתחתיה. ונודע שעליה זו של המלכות לבינה, עשתה קשר בין בינה וז"א שח"ב דבינה נעשו לבחינת או"א לז"א, וז"א נעשה לבן אליהם (כנ"ל פרשת יתרו דף צ' ע"א ד"י בד"ה כבד ע"ש) וז"ש לנ"ב גוויני, שהוא רומז על בן. (דפו"י דף צ"ז ע"ב *) דף צ"ח ע"א

דאיהו ^ו מבן עשרין שנין ^ע ולעילא זוכי בהו, אקרי בן לקב"ה ודאי ^ג בנים אתם ליי' אלהיכם.

עז) כד מטה דוד לתליסר שנין, וזכה ^פ בהוא יומא דעאל לארביסר, כדין כתיב, ^ד יי' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. מ"ט. דהא מקדמת דנא לא הוה ליה ברא, ולא שראת עליה נשמתא עלאה, דהא בשני ערלה הוה, ובג"כ, אני היום ילדתיך, היום ודאי ^ז ילדתיך. אני, ולא סטרא אחרא, כמה דהוה עד השתא, אני בלחודאי. בר עשרין שנין, מה כתיב בשלמה, ^ח כי בן הייתי לאבי, לאבי ^ק ממש ודאי.

עח) ואם לבנו ייעדנה. בר תליסר ^ר שנין ולהלאה, דהא נפקא מרשו דסטרא אחרא ^ט דאודמנת ליה, מה כתיב כמשפט הבנות יעשה לה. מהו כמשפט הבנות. תנינן, בכל יומא ויומא, חמי קב"ה להווא ינוקא דקאי ברשו דערלה, ואיהו נפיק מינה, ואתמשך לבי ספרא, ותבר לה, ואזיל לבי כנישתא, ותבר לה. מה עביד קב"ה לההיא נשמתא. אעיל לה ^ת לאדרא דיליה, ויהיב לה מתנו, ונבזבזן סגיאיין. וקשיט לה בקשוטין עלאיין, עד זמנא דאעיל לה לחופה ^א בהווא בר, מתליסר שנין ולעילא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג) (דברים יד) לעיל אות יב צ"כ. ד) (תהלים ב) ח"ב קא. קיג. קנח : ח"ג קצא : רג : ה) (משלי ד).
 ס מעשרין ול"ג מבן. ע ולמעלה. פ בהו. צ ל"ג ילדתיך. ק ל"ג ממש. ר ל"ג שנין. ט ואודמנת. ת לחודא. א גו ההוא.

הסבא

הסוים

מאמר

שרתה עליו נשמה העליונה, כי בשני ערלה היה, ומשום זה כתוב, אני היום ילדתיך, היום ודאי ילדתיך. א"נ, ולא הצד האחר, כמו שהיה עד עתה. אבל עתה אני בלבדי. בן עשרים שנה. מה כתוב בשלמה, כי בן הייתי לאבי לאבי ממש ודאי. דהיינו להקב"ה. שהוא בכ' שנים זכה למוחין דחיה, ונעשה על ידיהם בן להקב"ה, דהיינו לז"א.

שמקום זה שייך כולו למלכות. וכן הוא בתחתונים, שאם אדם משיג מוחין דנשמה, הוא מקבל אותם מו"ן הקטנים שהם מקבלים מיסודות. ואם אדם משיג מוחין דחיה הוא מקבל אותם מו"א עצמו. וכשהוא בן י"ג שנה ומעלה מקבל מוחין דנשמה. וכשהוא בן עשרים ומעלה מקבל מוחין דחיה.

עח) ואם לבנו ייעדנה : היינו מי"ג שנים ולהלאה, שאז יוצא מרשות הצד האחר שנודמן לו, מה כתוב, כמשפט הבנות יעשה לה. מהו כמשפט הבנות. ומשיב, למדנו, בכל יום ויום רואה הקב"ה את ילד ההוא העומד ברשות הערלה, והוא יוצא ממנה, ונמשך לבית הספר ומשבר אותה, והולך לבית הכנסת ומשבר אותה. מה עושה הקב"ה לנשמה ההיא. הוא מכניסה אל חדרו, ונותן לה מתנות ומנחות רבות ומקשט אותה בקשוטים עליונים, עד הזמן שמביאה לחופה בבן ההוא, דהיינו שמלבישה בו. מי"ג שנים ולמעלה.

וזה אמרו, כל ההוא זוכי ל"ג שנין ולהלאה אקרי בן לכנסת ישראל. כי אז מקבל מוחין דנשמה מו"ן הקטנים ששניהם הם כנסת ישראל שהיא מלכות. וע"כ נקרא בן אליה. אבל לא לז"א עצמו, כנ"ל. וכל מאן דאיהו מבן כ' שנין ולמעלה זוכי בהו. אקרי בן לקב"ה. כי אז מקבל מוחין דחיה מו"א עצמו המקבל מאו"א עלאיין. וע"כ נקרא בן לז"א דהיינו להקב"ה.

עז) כד מטא דוד זכו : כשהגיע דוד ל"ג שנים, וזכה ביום ההוא שנכנס ליידי, אז כתוב, ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. מה הטעם. כי מקודם לכן לא היה בן אליו, שלא

עט) אם אחרת יקח לו. הכא ב אית רזא דרזין, לחכימין ג אתמסרי, ואית לאודעא בקדמיתא מלה חדא. ד ת"ה, ביומא דשבתא בשעתא ה דאתקדש ו יומי, נפקי ז נשמתין מגו ה אילני דחיי, ומנשבן ס אינון נשמתין. קדישין לתתאי, ונייחין כ בהו כל יומא דשבתא. ולבתר דנפיק שבתא, ג סלקין כלהו מ נשמתין ומתעטרן בעטרין קדישין ז לעילא. ס אוף הכי, קב"ה אזמין לההוא בר נש, ודא הוא נשמתא אחרת, ואע"ג דדא זמינא ליה, ע נשמתא דהות ליה בקדמיתא, שארה דקדמיתא, כסותה וענתה לא יגרע, כמה דאתמר.

פ) בכה ההוא סבא כמלקדמין, ואמר איהו לנפשיה, סבא סבא, כמה יגעת לאדבקא מלין פ קדישין אלין, והשתא תימא לון ברגעא חדא. ז אי תימא דתיחס עלייהו על אינון מלין ולא תימא ק לון, הא כתיב ו) אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות.

פא) מאי אל תמנע טוב מבעליו. אלא, קב"ה וכ"י אינון הכא. דהא בכל אתר דמלין דאורייתא אמרין, קב"ה וכ"י אינון תמן, וצייתי לון. וכדין, ההוא אילנא דטוב ורע, בשעתא דאזלין מתמן, וצייתו אינון מלין, ההוא סטרא דטוב אתגבר, ואסתלק לעילא, וקב"ה וכ"י מתעטרן בההוא טוב, ואלין אינון בעליו דההוא טוב. פב) סבא סבא, את אמרת מלין אלין, ולא ידעת אי קב"ה הכא, ואי אלין

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב איהו. ג אתמסרו. ד ל"ג ת"ת. ה דמקדשי ישראל יומא בבי כנישתא. ו יומא. ז ל"ג נשמתין. ח אילנא. ס ל"ג אינון. י לתתאי קדישין. כ ביה. ל ל"ג סלקין. מ מתעטרן ול"ג נשמתין. נ ל"ג לעילא; מוסיף לעילא וכד מתעטרן בההוא סבא אלין אינון בעליו דההוא טיבו ודאי. ס מוסיף ודא אוף. ע ל"ג נשמתא דהות ליה בקדמיתא. פ ל"ג קדישין. צ ל"ג אי. ק ל"ג לון.

הסבא

הסולם

מאמר

אותם ברגע אחד. ואם תאמר לחוס עליהם על אלו הדברים ולא תאמר אותם, הרי כתוב, אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות. פא) מאי אל תמנע טוב מבעליו; מהו הפירוש של אל תמנע טוב מבעליו. ואומר, אלא הקב"ה וכנסת ישראל, שהיא המלכות, הם כאן. כי בכל מקום שנאמרים דברי תורה, הקב"ה וכנסת ישראל הם שם, ומקשיבים להם. ואי עץ ההוא של טוב ורע, שהוא המלכות. בשעה שהקב"ה וכנסת ישראל הולכים משם, ומקשיבים דברי תורה אלו, צד ההוא של הטוב מתגבר ומתעלה למעלה, והקב"ה וכנסת ישראל מתעטרים בטוב ההוא, ואלו הם בעליו של טוב ההוא. וע"כ על הקב"ה וכנסת ישראל נאמר אל תמנע טוב מבעליו.

פב) סבא סבא, את וכו': שוב אמר לעצמה זקן זקן, אתה אמרת דברים אלו, ולא ידעת אם הקב"ה כאן, ואם אלו העומדים כאן הם

עט) אם אחרת יקח לו: מהו אחרת. כאן יש סודי סודות, ונמסרו לחכמים. ויש להודיע תחילה דבר אחד. בוא וראה, ביום השבת, בשעה שנתקדש היום, יוצאות נשמות מתוך עץ החיים, דהיינו ז"א, ואלו הנשמות נושבות לתחתונים, ונחים התחתונים בהן כל יום השבת. שהן סוד נשמה יתירה שצדיקים משיגים ביום השבת. ואחר שיוצא השבת, חוזרות ועולות כל הנשמות ומתעטרות בעטרות קדושות למעלה. אף כך, כאן, הקב"ה מזמין לאדם ההוא ביום השבת נשמה יתירה, וזו היא נשמה אחרת, שעליה אומר הכתוב ואם אחרת יקח לו. ואע"פ שנודמנה לו נשמה זו, הנשמה שהיה לו מתחילה שארה של הראשונה, וכסותה וענתה לא יגרע. שפירושו כמו שנתבאר. (לעיל באות ט"ח)

פ) בכה ההוא סבא וכו': בכה זקן ההוא כבתחילה, ואמר הוא לעצמו זקן זקן, כמה יגעת להשיג דברים הקדושים האלו, ועתה תאמר (דמוי דף צ"ח ע"א)

דקיימי הכא זכאין למלין אלין. לא תדחל סבא, דהא הוית בכמה קרבין דגברין תקיפין, ולא דחילת, והשתא אנת דחיל, אימא מילך, ד דהא ודאי הכא איהו קב"ה וכ"י, וזכאין ש אינון אלין דהכא. ואי לאו ת הכי, לא אערענא בהו, ולא שרינא א באלין מלין. אימא ב מלוך סבא, אימא בלא דחילו.

(פג) פתח ואמר, וי אלתי גדלת מאד הוד והדר לבשת. יי אלהי: דא שירותא דמהימנותא, סליקו דמחשבה, ג ועלמא דאתי, ד רזא חדא בלא פרודא. גדלת: דא שירותא, יומא קדמאה, ה ואינון יומין עתיקין, סטרא דימינא. מאד: ו דא הוא סטרא דשמאלא.

(פד) הוד והדר לבשת: אלין תרין בדי ערבות. עד הכא, כיון דמטא לגו אילנא דחיי, ז אתטמו, ולא אסתלק ה למהוי במניינא, בגין ההוא מאד. מאי מאד. שמאלא, ט דכל ענפין דלתתא ובכללא ענפא מרירא חדא. ועל דא אתטמו ההוא אילנא דחיי, ולא בעא למהוי במניינא דא, עד דאהדר כמלקדמין, ושבת בגוונא אחרא.

(פה) ואמר, עטה אור כשלמא דא שירותא (*). דיומא קדמאה. נוטה שמים, הכא כ אתכליל שמאלא, ולא אמר מאד, אתכליל שמאלא בימינא, למהוי נהיר בכללא דשמים. ח המקרה במים עליותיו, הכא נפיק בחדוה ההוא אילנא ג דחיי,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(י) (תהלים קד) וירא ח צ"ג. ח) (תהלים קד) ב"א רצג צ"א. ד דודאי ול"ג דהא. ש ל"ג אינון. ת ל"ג הכי. א אלין. ב מילך. ג דעלמא. ד חדא רזא. ה מאינון; דאינון. ו בההוא; מההוא. ז אטמו; אתטמו ולא אסתלקו. ח מוסיף ולא בעא למהוי. ט בכל. י מוסיף דאור דיומא. כ אכליל. ל ל"ג דחיי.

מאמר

הסולם

הסבא

(פד) הוד והדר לבשת: אלו הם ב' בדי ערבות, שהם נצח והוד. עד כאן אמר, כיון שהגיע לעץ החיים, שהוא תפארת, נחבא, ולא עלה להיות במנין, משום מאד הזה. מהו מאד. הוא שמאל, שכל הענפים שלמטה שבכללם ענף מר אחד, שהוא סמאל, נכללים בשמאל. וע"כ נחבא עץ החיים ההוא, ולא רצה להיות במנין הזה עד שחזר כבתחילה, ושבת באפן אחר.

הם כדאים לדברים האלו. אל תירא זקן, כי היית בכמה מלחמות עם אנשים גבורים ולא יראת. ועתה אתה מתירא. אמור דבריך, כי ודאי כאן הם הקב"ה וכנסת ישראל, וצדיקים הם אלו שבכאן. ואם לא היה כן, לא פגשתי אותם, ולא התחלתי בדברים האלו. אמור דבריך זקן. אמור בלי פחד.

(פה) ואמר, עוטה אור כשלמה: זהו התחלה של יום הראשון, דהיינו ספירה ראשונה שהוא חסד. נוטה שמים, הוא תפארת הנקרא שמים, וכאן נכלל צד השמאל שהוא גבורה, ואינו אומר מאד. כי נכלל השמאל בימין שיהיה מאיר בכלל השמים שהוא תפארת המקרה במים עליותיו, כאן יצא בחדוה עץ החיים ההוא, שהוא נהר היוצא מעדן, דהיינו ת"ת, ונשרשו בו במימיו אלו שני בדי ערבות, שהם

(פג) פתח ואמר ה' וכו': פתח ואמר, ה' אלתי גדלת מאד הוד והדר לבשת. ה' אלתי, זהו תחילת האמונה, עלית המחשבה, שהוא חכמה, ועולם הבא שהוא בינה, והם בסוד אחד, בלא פרוד. כי או"י שהם חו"ב, הם תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין. גדלת, זהו התחלה, לז"ס תחתונות, יום הראשון, שהוא ספירה ראשונה חסד, והם ימים עתיקים, דהיינו שהיא מקבלת מספירות דעתיק, והיא צד ימין. מאד זה הוא צד שמאל, דהיינו גבורה.

(דפו"י דף צ"ח ע"א *) דף צ"ח ע"ב

ח נהר דנפיק מעדן, ואשתרשו ביה במימיו אינון תרי בדי ערבות, דאינון גדלין
 ב מימיו, הה"ד המקרה במים עליותיו. מאן עליותיו. אלין בדי ערבות.
 פו) ודא הוא ס דכתיב, ועל יובל ישלח שרשיו. ודא הוא רוא דכתיב
 י) נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים. מאן פלגיו. אלין אינון ע שרשיו. והכי אקרו,ן
 ע עליותיו, שרשיו, פלגיו, כלהו אשתרשו באינון מיין דההוא נהר.
 פז) ה השם עבים רכובו. ז דא מיכאל וגבריאל, אלין ק הם עבים. המהלך
 על כנפי רוח, למיהב אסוותא לעלמא, ודא איהו רפאל. מכאן ולהלאה עושה
 מלאכיו ר רוחות וגו'. סבא סבא, אי כל הני ידעת, אימא ולא תדחל, אימא מילך
 וינהרון מלין דפומך. חדו חברייא, והוו צייתין בחדוה למלוי קדישין. אמר אי
 סבא ט אי סבא, במה עיילת גרמך, עאלת בימא רבא, אית לך לשטטא ולנפקא
 מתמן.

פח) ז) אם אחרת יקח לו, כמה גלגולין עתיקין הכא, דלא ח אתגלון עד
 האידינא, וכלהו קשוט כדקא יאות, דלית לאסטאה מארח קשוט, אפילו כמלא
 נימא. ח בקדמיתא אית לאתערא, נשמתין ב דגירין כלהו, פרחן מגו גנתא דעדן
 בארח סתים, ג כד מסתלקן מהאי עלמא, נשמתהון דקא ד רווחא מגו גנתא דעדן,
 לאן אתר ה תייבין.

פט) : אלא תנינן, מאן דנטיל ואחיד בנכסי גירין בקדמיתא, זכי בהו. ז אוף

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ח ואשתרשו ביה אינון תרי בדי ערבות דאינון גדלין
 במימיו דההוא נהר דנפיק מעדן ודא הוא המקרה.
 נ במיא. ס ל"ג דכתיב. ע ל"ג שרשיו. פ מוסיף עליותיו
 כלומר. צ ל"ג דא. ק ל"ג הם. ר מוסיף רוחות דא
 ת יתגלון ; אתגלו. א השתא. ב ל"ג דגירין. ג ל"ג
 כד. ד רווחו. ה תבין. ו ל"ג אלא. ז ל"ג אוף הכי.

ט) (ירמיה יז) יתרו אות שמא צ"א. י) (תהלים מז)
 בשלח קיד צ"ט. כ) (שם קד) לעיל אות פה צ"ח.
 ז) (שמות כא) לעיל אות סה צ"ר.

הסבא

הסולם

מאמר

מקשיבים בשמחה לדבריו הקדושים. אמר
 לעצמו הסבא, אי זקן אי זקן, במה הכנסת עצמך
 באת בים הגדול יש לך לשוט ולצאת משם.

פח) אם אחרת יקח לו ; כמה גלגולים
 ישנים כאן שלא נגלו עד עתה, וכולם אמת
 כראוי כי אין לנטות מדרך אמת אפילו כמלוא
 חוט השערה. בתחילה יש להעיר, נשמות הגרים
 כולם, פורחות מגן העדן בדרך סתום ומתלבשות
 בגרים. ושואל כשמסתלקים מעולם הזה,
 הנשמות שהרויחו הגרים מגן עדן לאיזה מקום
 הן חוזרות. כלומר, מי מעלה אותן בחזרה
 למקום שיצאו משם. דהיינו לגן עדן.

פט) אלא תנינן מאן זכר : אלא למדנה
 מי שלוקח ואוחז מתחילה בנכסי הגר, שאין לו
 יורשים, זוכה בהם. אף כאן, כל אלו נשמות
 הקדושות

שהם נצח והוד, שהם גדלים במימיו, ז"ש,
 המקרה במים עליותיו. מי הוא עליותיו. אלו
 הם בדי ערבות. נו"ה.

פו) ודא הוא דכתיב וכי : וז"ש ועל
 יובל ישלח שרשיו. וזהו סוד, שכתוב, נהר
 פלגיו ישמחו עיר האלקים. מי הם פלגיו, אלו
 הם שרשיו, דהיינו נצח והוד, וכך נקראים,
 עליותיו שרשיו פלגיו, כולם נשרשו במים
 האלו של ההוא נהר, שהוא ת"ת.

פז) השם עבים רכובו ; זהו מיכאל
 וגבריאל, אלו הם עבים. המהלך על כנפי
 רוח. לתת רפואה לעולם. והו רפאל. מכאן
 ולהלאה, עושה מלאכיו רוחות וגו'. זקן זקן, אם
 כל אלו ידעת, אמור ולא תפחד, אמור דבריך
 זיאיירו דברי פיך. שמחו החברים, והיו
 (דפו"י דף צ"ח ע"ב)

הכי כל אינון נשמתין ן קדישין עלאין, דקא זמין לון קב"ה ם לתתא כדקאמרן, כלהו נפקין לזמנין ידיען. ך בגין לאשתעשעא ם בג"ע, ופגען באינון נשמתין דגיוורין, מאן דאחיד בהו מאלין ם נשמתין, אחיד בהו וזכי בהו, ומתלבשן בהו, וסלקין. וכלהו קיימי בהאי לבושא ונחתו גו גנתא בלבושא דא. בגין דבגנתא דעדן, לא קיימאן תמן, אלא בלבושא, כל אינון דקיימי תמן.

צ) אי תימא, דבגין האי לבושא, גרען אינון נשמתין מכל ענוגא דהוה לון בקדמיתא. ן הא כתיב, אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע. בגנתא קיימי בלבושי דא, דקדמן לאחדא בהו וזכי בהו, ם וכד סלקין לעילא, מתפשטן ם מניה, דהא תמן לא קיימן בלבושא.

צא) בכה ן ההוא סבא כמלקדמין, ואמר לנפשיה, סבא סבא, בודאי אית לך למבכי, בודאי אית לך לאושדא דמעין, על כל מלה ומלה, ן אבל גלי קמי קב"ה ושכינתיה קדישא, דאנא ברעו דלבא, ובפולחנא דלהון קאמינא, בגין דאינון בעליו דכל מלה, ם ומתעטרן בהו.

צב) ן כל אינון נשמתין קדישין, כד נחתי להאי עלמא, בגין למשרי ן כל חד על דוכתייהו, דאתחזון בהו, לבני נשא. כלהו נחתי ם מתלבשן באינון נשמתין

חלופי גרסאות

ח ל"ג קדישין. ט ל"ג לתתא; בג"ע דלתתא. י מוסיף וסלקין בגין. כ מוסיף בג"ע דלעילא. ל מוסיף נשמתין דסלקין. ם ל"ג הא. נ ל"ג וכד סלקין. ן ל"ג מניה. ע ל"ג ההוא סבא. פ דהא. צ ואתעטרן. ן דכל. ר ל"ג כל חד. ש ומתלבשן.

הסבא

הסולם

מאמר

יש לך לבכות בודאי יש לך לשפוך דמעוה על כל מלה ומלה. אבל גלוי לפני הקב"ה ושכינתו הקדושה, שאני בחפץ לב ובעבודתם אני אומר. משום שהם בעליו של כל מלה, והם מתעטרים בהן.

צב) כל אינון נשמתין וכו': כל אלו הנשמות הקדושות כשיורדות לעולם הזה, כדי שכל אחת תשרה על מקומה הראוי להם, בבני אדם. כולן יורדות מתלבשות באלו נשמות הגרים שאמרנו, וכך נכנסות בורע הקדוש ובמלבוש הזה עומדות להשתעבד מהם בעולם הזה, במצוות ובמעשים טובים, וכשנשתאבו המלבושים מדברי עולם הזה, דהיינו המצוות, אלו נשמות הקדושות נזונות מן הריח שמריחות מן לבושיהן האלו.

פירוש. שהמלבושים מנשמות הגרים נעשו אמצעים בין הנשמות ובין הגוף, והמצות שאדם עושה מגיעים למלבושים, והנשמות מקבלים מזונות מריח שמריחים מן המלבושים וז"ש ובמלבושא דא קיימי לאשתעבדא מנייהו. שהנשמות עצמן גבוהות ואינן משתעבדות

הקדושות העליונות, שהקב"ה הזמין אותם לבא למטה, כמו שאמרנו, כולן יוצאות בזמנים ידועים, דהיינו בשבת ויו"ט ור"ח, להשתעשע בגן עדן ופוגשות באלו נשמות הגרים, מי מאלו הנשמות שאוחזות בהן, זוכית בהן, ומתלבשות בהן ועולות. וכולן עומדות בלבוש הזה, ויורדות לגן העדן בלבוש הזה. משום שבגן העדן אינם עומדים שם אלא בלבוש, כל אלו הנמצאים שם. ונמצא, שאותן הנשמות מעלים את נשמות הגרים בחזרה לגן העדן.

צ) אי תימא דבגין וכו': אם תאמר, שבשביל לבוש ההוא, של נשמות הגרים, גורעים לנשמות האלו מכל הענג שהיה להם מתחילה, על זה כתוב, אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע. בגן העדן עומדות בלבוש הזה, שקדמו לאחוז בהם וזכו בהם, דהיינו הלבוש מנשמות הגרים, וכשעולים למעלה, מתפשטות ממנו, כי שם למעלה, אין עומדים בלבוש.

צא) בכה ההוא סבא וכו': בכה זקן ההוא כבתחילה, ואמר לעצמו, זקן זקן, בודאי (דפו"י דף צ"ח ע"ב)

דקא אמרן, ה והכי עאלין בזרעא קדישא. ובמלבושא דא, קיימי א לאשתעבדא מנייהו בהאי עלמא. וכד אשתאבן אינון מלבושין ב ממלין דהאי עלמא, אינון נשמתין קדישין, ג אתזנון מריחא דקא אריחא, מגו לבושיהון אלין. (צג) קב"ה כל מלין סתימין דאיהו עביד, עאל לון באורייתא קדישא, וכלא אשתכח ד באורייתא, וההיא מלה סתימא גלי לה אורייתא, ומיד אתלבושא בלבושא אחרא, ואתטמר תמן, ולא ה אתגלי. וחכימין דאינון מליין עיינין, אע"ג דההיא מלה אסתים, ב לבושה, חמאן לה מגו לבושה, ובשעתא דאתגלי ההיא מלה עד לא תיעול ד בלבושא, ח רמאן בה פקיחו דעינא, ט ואע"ג דמיד אסתים, לא אתאביד מעיניהו.

(צד) כ בכמה דוכתין אזהר קודשא בריך הוא על גיורא, ז דזרעא קדישא, יזדהרון ביה, ולבתר נפיק מלה סתימא מנרתקה. * וכיון דאתגלי אהדר לנרתקה מיד, ואתלבש תמן.

(צה) כיון דאזהר על גיורא בכל אינון דוכתין, נפק מ מלה מנרתקה, ואתגלי, ואמר מ ואתם ידעתם את נפש הגר. מיד עאלת לנרתקה, ואהדרת בלבושה ואתטמרת, דכתיב כי גרים הייתם בארץ מצרים, דחשיב קרא, דבגין דאתלבש מיד, ס לא ע הוה מאן דאשגח בה. בהאי נפש הגר, ידעת נשמתא קדישא במלין דהאי עלמא, פ ואתהניאת מנייהו.

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

ת והני, א לאשתאבא. ב דלבושין. ג אתהנון; אתנון. ד תמן; מוסיף תמן באורייתא. ה גלי. ו מוסיף. ז לבושה תמן. ח בלבושה; בלבושיה. ח חמאן. ט ל"ג ואע"ג. י מינייהו. כ ובכמה. ל מוסיף בגין דזרעא. מ מוסיף מלה סתימא. נ ל"ג ואתגלי. ס דלא; ובגין דלא. ע הות. פ ואשתאבא.

הסבא

הסולם

מאמר

דהיינו ישראל, יהיו נזהרים בו, ושלאחר זה יצא דבר הסתום מנרתיקו, דהיינו מן הכיסוי שלו, ולאחר שנגלה חזר מיד לנרתיקה ומתלהש שם.

משתעבדות ממעשה הגוף, אלא המלבושים שלהן משתעבדות במעשה המצות. וכד אשתאבן אינון מלבושין וכו': מקבלות הנשמות מריח המלבושים.

(צה) כיון דאזהר וכו': כיון שהזהיר על הגר בכל אלו המקומות, יצא הדבר מנרתקה, ונתגלה ואמר, כי אתם ידעתם את נפש הגר, דהיינו מתוך שהנשמות מלובשות בו כנ"ל, ומיד נכנסת לנרתקה וחזרת ללבושה ומסתתרת שכתוב, כי גרים הייתם בארץ מצרים. שהוא טעם צדדי, והכתוב חושב שמשום שנתלבש מיד לא היה מי שישגיח בה. בנפש הגר הזו, יודעת הנשמה בדברי עולם הזה, ונהנית מהם. להיותה אמצעי בין הנשמה ובין הגוף כנ"ל. וע"כ אומר ואתם ידעתם וגו'.

(צג) קב"ה, כל מלין סתימין וכו'; הקב"ה, כל דברים הסתומים שעושה, הכניסם בתורה הקדושה, והכל נמצא בתורה. ודבר סתום ההוא מגלה אותו התורה, ומיד מתלבשת בלבוש אחר ומסתתרת שם, ואינה מתגלית, והחכמים שהם מלאים עינים, אע"פ שהדבר ההוא נסתתר בלבוש שלו, הם רואים אותו מתוך הלבוש, ובשעה שנתגלה דבר ההוא, מטרים שנכנס בחזרה ללבושו, מטילים בו פקחת עינים, ואע"פ שנעלם מיד, אינו נאבד עוד מעיניהם.

(צד) בכמה דוכתין אזהר וכו': בכמה מקומות הזהיר הקב"ה על הגר, שזרע הקדוש, (דפו"י דף צ"ה ע"ב *) דף צ"ט ע"א)

צו) פתח ז ההוא סבא ואמר, ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר וגו', ענן דא מאי ק היא. אלא ר דא הוא דכתיב; ו את קשתי נתתי בענן. תנינן, דההוא קשת ם אשלחת לבושו, ויהיב לון למשה, ובההוא לבושא סליק ת משה לטורא ומניה חמא מה דחמא, ואתהני מכלא. עד ם ההוא אתר, אתו אינון חברייא, ואשתטחו קמיה ב דההוא סבא, ובכו ואמרו, אלמלא לא אתינא לעלמא, אלא למשמע מלין אלין מפומך די לן.

צז) אמר ג ההוא ד סבא, חברייא, לאו בגין דא בלחודוי שרינא מלה, דהא סבא כגיני, לאו במלה חדא עביד קיש קיש, ולא קרי, כמה בני עלמא בערבוביא בסכלתנו דלהון, ולא חמאן בארח קשוט באורייתא, ואורייתא קרי ה בכל יומא ו ברחימו ז לגבייהו, ולא בעאן לאתבא רישא.

צח) ואע"ג דאמינא, דהא אורייתא מלה נפקא מנרתקה, ואתחזיאת זעיר, ומיד אתטמרת. הכי הוא ודאי. ובזמנא דאתגליאת מגו נרתקה ואתטמרת מיד, לא עבדת דא, אלא לאינון דידיעין בה, ואשתמודעאן בה.

צט) ן משל למה"ד, לרחימתא, דאיהי שפירתא בחיזו, ושפירתא בריוא, ואיהי טמירתא בטמירו גו ם היכלא דילה, ואית לה רחימא יחידאה, דלא ידעין ביה בני נשא, אלא איהו בטמירו. ההוא רחימא, מגו רחימא דרחים לה עבר

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג) (שם כד) גח נג צ"א. ט) (בראשית ט) ב"א עה צ"ד. צ ל"ג ההוא סבא. ק האי. ר ל"ג דא. ש אשתלתת. ת. ל"ג משה לטורא. א הכא ול"ג ההוא אתר. ב ל"ב דההוא סבא. ג ל"ג ההוא סבא. ד מוסיף סבא אם אחרת יקח לו. ה ל"ג בכל יומא. ו בנהימו. ז מוסיף לגבייהו דבני נשא. ח ל"ג משל למה"ד. ט היכל ול"ג דילה.

הסבא

הסולם

מאמר

בלגינא קיש קיש קריא. כמה הם בני העולם בבלבול הדעת, ואינם רואים בתורה בדרך אמת, והתורה קוראה אותם בכל יום באהבה אליהם, ואינם רוצים להחזיר ראשם להקשיב אליה.

צח) ואע"ג דאמינא דהא וכו': ואע"פ שאמרת, כי בתורה, יוצא דבר מנרתקה, ונראה מעט מעט, ומיד מסתתר. כך הוא ודאי, ובזמן שנתגלה מתוך הנרתק ומסתתר מיד, אין התורה עושה זה, אלא לאלו שיודעים בה ונודעים בה.

צט) משל למה"ד לרחימתא וכו': משל למה הדבר דומה, לאהובה שהיא יפת מראה ויפת תואר, והיא מסתתרת בסתר בתוך ההיכל שלה. ויש לה אוהב אחד, שבני אדם אינם יודעים בו, אלא הוא מסתתר. אוהב ההוא מתוך האהבה שאוהב אותה, עובר תמיד בשער ביתה, נושא עיניו לכל צד. היא, יודעת שאהובה מסבב תמיד שער ביתה, מה עושה, היא פותחת פתח קטן בהיכל ההוא הנסתר, שהיא שם. ומגלה

צו) פתח ההוא סבא וכו': פתח זקן ההוא ואמר, ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר וגו', שואל, ענן זה מה הוא. ומשיב, אלא זה הוא שכתוב, את קשתי נתתי בענן, למדנו שקשת הזה, שה"ס המלכות בעת שמקבלת ג' גוונים לבן אדום ירוק מג' קוין דו"א, פשטה את לבושיה, שהס ג' גוונים לבן אדום ירוק, ונתנה אותם למשה, ובלבוש ההוא עלה משה אל ההר, וממנו, ראה מה שראה, ונהנה מכל כשהגיע הזמן עד מקום הזה, באו אליו החברים, דהיינו ר' חייא ור' יוסי, והשתטחו לפני אותו זקן, ובכו, ואמרו, אם לא באנו לעולם אלא לשמוע דברים אלו מפיו, די לנו.

צז) אמר ההוא סבא וכו': אמר זקן ההוא, חברים, לא משום זה בלבד התחלתי לדבר, כי זקן כמותי לא בדבר אחד עושה רעש, ואינו קורא, לרסס את עצמו. דהיינו לא כטבע אדם ריק שאם יודע איהו דבר עושה רעש ומפרסם עצמו, כמיש (ב"מ פה:;) אטתירא (ופו"י דף צ"ט ע"א)

לתרע ביתה תדיר, זקיף עינוי לכל סטר. איהי, ידעת דהא רחמא אסחר תרע ביתה תדיר, מה עבדת, פתחת פתחא זעירא בהווא היכלא. טמירא, דאיהי תמן, וגליאת אנפּהא לגבי רחמא, ומיד אתהדרת ואתכסיאת. כל אינון דהוּ לגבי רחמא, לא חמו ולא אסתכלו, בר רחמא בלחודוי, ומעוי ולביה ונפשיה אזלו אבתרה. וידע דמגו רחימו דרחימת ליה, אתגליאת לגביה רגעא כ חדא, לאתערא כ רחימו ליה. הכי הוא מלה דאורייתא, לא אתגליאת, אלא לגבי רחמא. ידעת אורייתא, ם דהווא חכימא דלכא נ אסחר לתרע ביתה כל יומא, מה עבדת, גליאת אנפּהא ם לגביה, מגו היכלא, וארמיזת ליה ם רמיזא, ומיד אהדרת לאתרה ואתמרת. כל אינון דתמן, לא ידעי, ולא מסתכלי, אלא איהו בלחודוי, ומעוי ולביה ונפשיה אזיל אבתרה. וע"ד, אורייתא אתגליאת ואתכסיאת, ם ואזלת ברחימו לגבי רחמא, לאתערא בהדיה רחימו.

(ק) ז ת"ח, ק ארחא דאורייתא כך הוא, בקדמיתא כד שריא ר לאתגלאה לגבי בר נש, ם ארמיזת ליה ברמיזו, ת אי א ידע טב. ואי לא ידע, שדרת לגביה, וקראת ליה פתי. ב ואמרת אורייתא, להווא דשדרת לגביה, אמרו להווא פתי, דיקרב הכא, ואשתעי בהדיה. ה"ד, ם מי פתי יסור הנה חסר לב וגוי. ג קריב לגבה, שריאת למלא עמיה, מבתר פרוכתא ד דפרסא ה ליה, מלין לפום ארחוי, עד דיסתכל זעיר זעיר, ודא הוא דרשא.

(קא) לבתר, תשתעי בהדיה, מבתר שושיפא דקיק, מלין דחידה, ודא איהו הגדה. לבתר ו דאיהו רגיל לגבה, אתגליאת לגביה אנפין באנפין, ומלילת בהדיה

חלופי גרסאות

מסרת זוהר

י טמירתא. כ ל"ג חדא. ל ל"ג רחימו; לגביה רחימו ול"ג ליה. ם דהווא. נ סחרא. ם לגבי הווא חכימא דליכא. ע ל"ג רמיזא. פ ל"ג ואזלת. צ ל"ג ת"ח. ק אורחהא. ר מוסיף לאתגלאה באתגלייא. ש מוסיף ברעא ארמיזת. ת ל"ג אי. א ידעי טב לא ידעי. ב ל"ג מן ואמרת עד אמרו. ג קריאת לגביה. ד ופרסא. ה ל"ג ליה. ו דרגיל ול"ג דאיהו.

הסבא

הסולם

מאמר

(ק) ת"ח ארחא דאורייתא וכו': בוא וראה, דרך התורה כך היא. בתחילה, כשמתחילה להתגלות לאדם, רומזת אליו ברמז אם יודע, טוב. ואם אינו יודע, שולחת אצלו וקוראת לו פתי, והתורה אמרה לאותו ששלחה אליו, אמרו לפתי הווא שיקרב כאן ואדבר עמו. ז"ש מי פתי יסור הנה וחסר לב וגוי. האדם קרב אצלה מתחילה לדבר עמו מאחרי הפרכת, שפורשת אליו דברים לפי דרכיו, עד שיסתכל מעט מעט. וזהו דרוש.

(קא) לבתר תשתעי בהדיה וכו': אחר כך היא מדברת עמו מאחורי סדין דק דברי חידה, וזהו הגדה. ואחר שנעשה רגיל אצלה, היא

ומגלה פניה אל אהובה, ומיד חוזרת ומתכסית. כל אלו שהיו עם האוהב, לא ראו ולא הסתכלו, רק האוהב לבדו, שמעיו ולבו ונפשו הולכים אחריה, ויודע שמשום האהבה שהיא אוהבת אותו, נתגלית אליו רגע אחד, לעורר האהבה אליו. כך הוא דבר תורה אינה מתגלית אלא לאהובה יודעת התורה שחכם לב ההוא, מסבב שער ביתה בכל יום, מה עשאה, גילתה פניה אליו מתוך ההיכל, ורמזה לו רמו. ומיד חזרה למקומה ונסתרה, כל אלו משם לא ידעו ולא הסתכלו. אלא הוא בלבדו ומעיו ולבו ונפשו הולכים אחריה. ועל כן התורה מתגלה ומתכסה והולכת באהבה אל אוהבה, לעורר עמו האהבה.

(דפוי דף צ"ט ע"א)

כל רוזן סתימין דילה, וכל ארחין סתימין, דהוו בלבאה טמירין, מיומין קדמאין. כדין * איהו ז בר נש שלים, בעל תורה ודאי, מארי דביתא, דהא כל רוזן דילה גליאת ליה, ^ח ולא רחיקת, ולא כסיאת מיניה כלום.

קב) אמרה ליה, חמית מלה דרמזא דקא רמיזנא לך בקדמיתא, כך וכך רוזן הוו, כך וכך ^ט הוא. כדין חמי, ^י דעל אינון מלין לאו לאוספא, ולא למגרע מנייהו. וכדין פשטיה דקרא, כמה דאיהו, דלאו לאוספא ולא למגרע אפילו את חד. ועיד, בני נשא אצטריכו לאודהרא, ולמרדף אבתרא דאורייתא, למהוי רחימין ^כ דילה, כמה דאתמר.

קג) ת"ח ^פ אם אחרת יקח לו, גלגולין דמתגלגלן בהאי קרא, כמה רברבין ועלאין אינון, דהא כל נשמתין עאלין בגלגולא. ולא ידעין בני נשא ארחוי דקב"ה, והאיך קיימא טיקלא, והיך אתדנו בני נשא בכל יומא, ובכל עידן, ^ז והיך נשמתין עאלין בדינא, עד לא ייתון להאי עלמא, ^ח והיך עאלין בדינא, לבתר דנפקי מהאי עלמא.

קד) כמה גלגולין, וכמה עובדין סתימין, עביד קב"ה בהדי ^נ כמה נשמתין ^ז ערטילאין, וכמה רוחין ^ט ערטילאין אזלין בההוא עלמא, דלא עאלין לפרגודא דמלכא. וכמה ^פ עלמין אתהפך בהו ^צ ועלמא דאתהפך בכמה פליאן סתימין. ובני

חלופי גרסאות

ז גבר. ח ל"ג ולא רחיקת. ט הוו. י מוסיף דעלאין דעל. כ לה. ל ונשמתין ול"ג והיך. מ ועאלין ול"ג והיך. נ ל"ג כמה; מוסיף נשמתין כמה. ס ל"ג ערטילאין; ערטיראין. ע ערטיראין נשמתין כמה. פ ל"ג ערטילאין; ערטיראין. ע ערטיראין. פ עלמא. צ עלמא.

מסרת הזהר

פ) (שמות כא) לעיל אות פח צ"ל.

דרך אמת י ערומות.

הסכא

גדולים ועליונים הם. שהרי כל הנשמות באים בגלגול, ובני אדם אינם יודעים דרכיו של הקב"ה, ואיך עומדים המאזנים, ואיך בני אדם נדונים בכל יום ובכל זמן, ואיך הנשמות באות בדין מטרם שבאים לעולם הזה, ואיך באות בדין לאחר שיוצאות מעולם הזה.

קד) כמה גלגולין וכמה וכי: כמה גלגולים וכמה מעשים סתומים עושה הקב"ה עם כמה נשמות ערומות, שאין להם לבוש מתורה ומצות, וכמה רוחות ערומים הולכים בעולם ההוא, שאינם נכנסים למחיצתו של המלך, וכמה עולמות מתהפך להם, דהיינו שמשנתנות בשבילם סדרי המדרגות, הנקראות עולמות. ועולם המתהפך בכמה פליאות סתומות. (כמ"ש וירא דף ס"ג ד"ה פנימיות, ע"ש) ובני אדם אינם יודעים ואינם מסתכלים. ואיך מתגלגלים

הסולם

היא מתגלית אליו פנים בפנים, ומדברת עמו כל סודות הסתומים, וכל דרכים הסתומים, שהיו חבויים בלבה מימים ראשונים. או הוא אדם מושל, בעל תורה, ודאי שהוא אדון הבית, שהרי גילתה לו כל הסודות שלה, ולא הרחיקה ולא כיסתה ממנו כלום.

קב) אמרה ליה חמית וכי: אמרה לו התורה, ראית דבר רמו שרמותי לך בתחילה, כך וכך סודות היו בו, כך וכך הוא. או רואה שעל אלו מלים שכתורה אין להוסיף ואין לגרוע מהם. ואז פשט המקרא הוא כמות שהוא, שלא להוסיף ולא לגרוע אפילו אות אחת. וע"כ בני אדם צריכים להזהר ולרדוף אחר התורה, להיות מן האוהבים שלה, כמו שלמדנו.

קג) ת"ח אם אחרת יקח לו: הגלגולים שמתגלגלים במקרא הזה, כמה (דפו"י דף צ"ט ע"א י) דף צ"ט ע"ב)

נשא לא ידעין, ולא משגיחין, והיך מתגלגלין ^ק נשמתין, כאבנא ^כ בקוספיתא. כד"א, ^צ ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

קה) השתא אית לגלאה, דהא כל נשמתין, מאילנא רברבא ^ט ותקיפא ^ח דהוא נהר דנפיק מעדן נפקי. וכל רוחין, מאילנא אחרא זעירא נפקין. נשמה מלעילא רוח ^א מלתתא, ומתחברן כחדא, ^ב כגוונא דדכר ונוקבא. וכד מתחברן כחדא, כדין נהרין נהירו עלאה. ^ג ובחבורא דתרוייהו אקרי נר. ^ד נר יי' ^ה נשמת אדם. מהו נר. נשמה רוח. ^ו ועל חבורא דתרוייהו כחדא אקרי נר, ^ז דכתיב נר יי' נשמת אדם.

קו) נשמה ^ז ורוח: דכר ונוקבא לאנהרא כחדא, ודא בלא דא, לא נהרין, ולא אקרי נר, וכד מתחברן כחדא, אקרי כלא נר. וכדין אתעטף נשמה ברוח, לקיימא תמן לעילא, בהיכלא טמירא, דכתיב ^ה כי רוח מלפני יעטוף. יתעטף לא כתיב, אלא יעטוף. מ"ט. בגין דנשמות אני עשיתי, תמן ^ה לעילא בגנתא ^ט בהיכלא טמירא, אתעטף ואתלבש נשמה ברוח, כמה דאתחזי. קז) וכיון דבההוא היכלא, לא הוי, ולא אשתמש אלא ^כ ברוח ונשמה, ^ז נפש לא אתי ^ט לתמן, אלא מתלבש בההוא רוח ^נ תמן, וכד נחתא לגו ג"ע

חלופי גרסאות

ק ל"ג נשמתין. ד מוסיף והואיל ושריגן לגלאה השתא. ש ותקיף. ת ל"ג דהוא; מההוא. א מתרא. ב ל"ג מן כגוונא עד כדין. ג מוסיף ובחבורא חדא. ד ל"ג נשמת אדם. ה על. ו ל"ג דכתיב. ז רוח. ח מוסיף בגנתא דלעילא. ט ל"ג בהיכלא. י דכיון. כ רוח. ל ל"ג נפש. מ מתמן. נ ל"ג תמן.

מסרת הזהר

צ (שמואל א כה) וירא עא צי"א. תק"ח צח ט"ג של"ג. קיא ט"ב של"ח. ק) (משלי כ) ח"ב קיו. ח"ג כח. קנו: ריח: ריט. רלא: רגו. ת"ז בהקדמה ה: יד: ת"ע קל: קלח: קמ: ק) (ישעיה גו) ח"ג רגט: ז"ח גו ט"ד ש"ה.

דרך אמת כ) בכף הקלע.

הסבא

התעטפה הנשמה ברוח, כדי לעמוד שם למעלה בגן עדן העליון בהיכל הנסתר, שכתוב, כי רוח מלפני יעטוף, יתעטף לא כתוב, אלא יעטוף, שפירושו שנוטף אחרים. מה הטעם. משום, שהנשמות אני עשיתי, ששם למעלה בגן עדן העליון, בהיכל נסתר, מתעטפת ומתלבשת הנשמה ברוח, כמו שראוי.

קז) וכיון דבההוא היכלא וכי: וכיון שבהיכל הזה, לא יש, ולא השתמש, אלא בנשמה ורוח, הנפש אינה באה שם, אלא הנשמה מתלבשת שם ברוח ההוא. וכשיורדת לגן עדן התחתון היא מתלבשת ברוח אחר שאמרתי (לעיל אות פ"ט) ברוח ההוא היוצא משם, והיה משם, דהיינו נשמות הגריט. ובכולם הנשמה שורה בעולם הזה, ומתלבשת בהם. דהיינו חן ברוח שלה והן בנשמות הגריט.

הוא

הסולם

מאמר

מתגלגלים נשמות כאבן בכף הקלע. כש"א, ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

קה) השתא אית לגלאה וכי: עתה יש לגלות. כי כל הנשמות יוצאות מעץ הגדול והחזק שהוא נהר היוצא מעדן, דהיינו ז"א. וכל הרוחות מעץ אחר קטן יוצאים, שהוא המלכות. נשמה יוצאת מלמעלה, ורוח מלמטה, ומתחברים יחד כעין דכר ונוקבא, וכשמתחברים יחד אז מאירים אור עליון. ובחבור שניהם נקרא נר. שהוא ר"ת נשמה רוח, שכתוב נר ה' נשמת אדם. מהו נר. נשמה רוח. ועל חבור שניהם יחדיו נקרא נר, שכתוב עליהם, נר ה' נשמת אדם.

קו) נשמה ורוח וכי: נשמה ורוח הם דכר ונוקבא. להאיר יחדיו, וזה בלא זה אינם מאירים, וכשמתחברים יחדיו נקרא הכל נר. ואז (דפו"י צ"ט ע"ב)

ם דלתתא, אתלכש בההוא רוחא אחרא דאמינא, ההוא דנפיק ן מתמן, והוה מתמן, ובכלהו שריא בהאי עלמא, ואתלכש ן בהו.
 קח) ההוא רוח דנפיק מהאי עלמא, דלא ץ אתרכי ולא אתפשט בהאי עלמא. אזלא בגלגולא, ולא אשכח ן נייחא, ך אתי בגלגולא בעלמא, כאבנא בקוספיתא, עד דישכח ן ההוא פרוקא דיפרוק ליה, ת ואייתי ליה בההוא מאנא ממש, ך דהוה איהו אשתמש ביה, ודביק ביה תדיר רוחיה ונפשיה, והות בת זוגיה, רוחא ברוחא, וההוא פרוקא בני ליה כמלקדמין.
 קט) וההוא רוחא דשבק ן ואתדבק ן בההוא מאנא, לא אתאביד. דהא לית מלה אפילו זעירא בעלמא, דלא הוי ליה אתר ך ודוכתא לאתטמרא ולאתכנשא ן תמן, ולא אתאביד לעלמין. ובג"כ, ההוא ן רוחא דשבק בההוא מאנא, תמן הוא, ך ודאי רדיף בתר ן עקרא ויסודא ן דיליה, דקא נפיק מיניה, ואייתי ליה, ובני ליה בדוכתיה, באתר ן דההוא רוח בת זוגיה, דנפקת בהדיה, ואתבני תמן כמלקדמין. ודא איהו בריה חדתא השתא בעלמא, רוחא חדתא וגופא חדתא.
 קי) ואי תימא, ויח דא הוא מה דהוה. הכי הוא אבל לא אתבני, אלא בגין ן ההוא רוחא אחרא דקא שבק בההוא מאנא, * הכא ך אית רוא ן דרוין. בספרא דחנוך, בנינא דא דאתבני, לא אתבני, אלא ן בההוא רוחא ן אחרא דשביק תמן,

חלופי גרסאות

ם מוסיף דלתתא בהאי עלמא. ן ל"ג מן מתמן עד מהאי עלמא. ן ל"ג בהו. ץ אתרכי. ק גיית. ר אפילו. ש ל"ג ההוא. ת ל"ג ואייתי ליה. א דאיהו ול"ג דהוה. ב וארכין. ג באשתו. ד דוכתא. ח ל"ג תמן. ו מאנא רוח דשבק בההוא תמן ול"ג הוא. ז ודא. ח מוסיף עקרא דיליה. ט ל"ג דיליה. י דהוה. כ דההוא. ל ל"ג אית. ן מוסיף דרוין בההוא מאנא. נ ההוא. ט ל"ג אחרא.

הסבא	הסולם	מאמר
<p>שאינ לו מקום ומעמד להסתתר ולבא שמה, ואינו נאבד לעולם. ומשום זה, רוח ההוא שעזב בכלי ההוא, הוא שם, והוא ודאי רודף אחר השורש ויסוד שלו, שמשם יצא, דהיינו אחר הבעל המת בלי בניס, והוא מביא אותו ובונה אותו במקומו, דהיינו במקום רוח ההוא שהוא בת זוגו, שיצאה עמו, דהיינו באשתו, ונבנה שם כבתחילה. וזה הוא עתה בריה חדשה בעולם, רוח חדש וגוף חדש.</p>	<p>קח) וההוא רוח דנפיק וכי: רוח ההוא היוצא מעולם הזה, שלא נתגדל ולא התפשט בעולם הזה, דהיינו שאין לו בניס, הולך בגלגול ואינו מוצא מנוחה, ובא בגלגול בעולם כאבן בכף הקלע, עד שימצא גואל ההוא שיגאל אותו, דהיינו יבס שמיבס את אשתו, ומביא אותו באותו הכלי ממש, שהוא היה משתמש בו והיה דבוק בו תמיד, רוחו ונפשו, והיתה בת זוגו רוח ברות, דהיינו באשתו. וגואל ההוא בונה אותו כבתחילה, דהיינו שמביאו בבן שנולד מן היבמה, שהיא אשתו, והזרד לחיי עולם הזה כבתחילה.</p>	<p>קט) וההוא רוחא דשבק וכי: ורוח ההוא שעזב אצלה בביאה הראשונה, כמיש להלן, שהבעל משאיר באשתו את רוחו בביאה הראשונה, ומתדבק בכלי ההוא, דהיינו באשתו, שאינו נעדר ממנה לעולם אפילו לאחר מיתתו, אינו נאבד. כי אין לדבר בעולם אפילו קטן, (דפו"י דף צ"ט ע"ב *) דף ק' ע"א</p>
<p>קי) ואי תימא רוח וכי: ואם תאמר, רוח הזה שהוא בבן הנולד, הוא מה שהיה, דהיינו האיש עצמו, ולא הרוח שעזב אצלה בביאה הראשונה, שהוא רק חלק ממנו. ומשיב, כך הוא, אבל לא נבנה בבן הנולד, אלא בכח רוח ההוא האחר שעזב בכלי ההוא, באשתו. כאן יש סוד הסודות, בספרו של חנוך. בנין זה שנבנה, בבן הנולד מן היבום, לא נבנה אלא בכח רוח האחר שעזב שם בכלי ההוא, דהיינו באשתו</p>		

משפטים

לה

בההוא מאנא. וכד שארי לאתבנאה, דא משיך אבתריה דההוא רוה דאזיל
ע ערטילאה, ומשיך ליה לגביה, ותמן תרי רוחות דאינון חד. לבתר, פ דא ז איהו
רוח, ודא איהו נשמה, ותררוייהו חד.

קיא) אי ק זכה לאתדכאה כדקא יאות, תרווייהו אינון חד, לאתלבשא בהו
נשמתא אחרא עלאה. כמה דאית לשאר בני עלמא, רוח, דזכאין בהו נשמתין,
אינון דקדמן ואחידן בהו, ורוחא אחרא מלעילא. ונשמתא קדישא אתלבשא בהו.
אוף הכי ט נמי, מדיליה ממש אית תרין רוחין, בגין לאתלבשא בהו נשמה עלאה.
קיב) יהא לדין גופא אחרא, דקא אתבני השתא חדתא, ת ההוא גופא קדמאה
דשבק, מה אתעביד מניה. או האי בריקנייא, א או האי בריקנייא. לפום סכלתנו
דב"נ אשתמע, דהאי קדמאה דלא אשתלים בקדמיתא, אתאביד, הואיל ולא זכה.
אי הכי, למגנא אשתדל בפקודי אורייתא, או אפילו בחד מנייהו. והא אנן ידעינו,
דאפילו ריקנין שבישראל, כלוה מליין מצות ב כרמון. וגופא דא, אע"ג דלא
אשתלים, ג לאתרבאה, ולמזכי ד ולמסגי בעלמא, פקודין אחרנין דאורייתא נטר,
דלא אתאבידו מניה, וכי למגנא ה הוו.

קיג) ו חברייא חברייא, פקיחו עינייכו, דהא אנא ידענא, דהכי אתון ז סברין
וידעין, דכל אינון גופין, ציונין אינון בריקנייא, דלא אית לון קיומא לעלמין. לאו
הכי, וחס לן לאסתכלא באלין מלין.

חלופי גרסאות

ע ערטיראה. פ חד. צ דאיהו וליג דא. ק ייתי; זכי. ר ורוזא. ט ל"ג נמי. ת ל"ג ההוא. א ל"ג או האי בריקנייא.
ב מוסיף כרמון דא. ג לאתדכאה. ד ל"ג ולמסגי. ה הוי. ו ל"ג חברייא. ז סלקן אדעתין.

הסכא

היבוס, גוף ההוא הראשון שעזב, מה נעשה
ממנו. או זה לריק או זה לריק. לפי שכלו של
האדם, משמע, שגוף הראשון הזה שלא נשלם
תחילה, נאבד, משום שלא זכה. אם כן, בחנם
עסק במצות התורה, ואפילו אם עסק רק באחת
מהן, והרי אנו יודעים, שאפילו הריקים
שבישראל מלאים כולם מצות כרמון, וגוף הזה,
אע"פ שלא נשלם להתרבות ולזכות ולגדול
בעולם, הרי מצות אחרות שבתורה שמר, ולא
נאבדו ממנו, וכי לחנם היה.

קיג) חבריא חבריא פקיחו וכו':
חברים חברים, פקחו עיניכם, שהרי יודע אני
שאתם סבורים ויודעים שכל אלו הגופים
מצוינים הם בציונים בחנם, שאין להם קיום
לעולם. אינו כן. וחלילה לנו להסתכל בדברים
כאלו.

פתח

הסולם

שאר

באשתו בביאה הראשונה. וכשהתחיל להבנות,
רוח זה, מושך אחריו את רוח ההוא שהלך ערום,
בלי בנים, ומושך אותו אצלו. ונעשה שם ב'
רוחות שהם אחד. לאח"כ נעשה זה רוח זה
נשמה, ושניהם אחד.

קיא) אי זכה לאתדכאה וכו': אם זכה
להטהר כראוי, נעשו שניהם אחד, שיתלבש
בהם נשמה אחרת עליונה. כמו שיש לשאר
בני העולם, רוח, שהנשמות זוכות בו אלו
שמקדימות ואוזרות בו, דהיינו נשמות הגרים,
ועוד רוח אחר מלמעלה והנשמה הקדושה
מתלבשת בהם בשניהם (כנ"ל אות ק"ז) אף כך,
גם משלו ממש יש שני רוחות, דהיינו רוח עצמו
ורוח שעזב באשתו בביאה ראשונה, כדי
שיתלבש בהם הנשמה העליונה.

קיב) יהא לדין גופא וכו': שואל הרי
יש לזה גוף אחר שנבנה עתה מחדש, על ידי
(דפ"י דף ק' ע"א)

קיד) פתח ה סבא ואמר, ו מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו. מאן הוא בעלמא, דיכיל למללא גבורן, דעביד קב"ה בעלמא תדיר. ההוא גופא קדמאה דשבק, לא אתאביד, וקיומא להוי ליה לזמנא דאתי. דהא עונשיה סבל בכמה זינין, וקב"ה לא מקפח אגרא ו דשום בריין דברא, בר אינון דנפקו מגו מהימנותא דיליה, ולא הוה בהו טב לעלמין. ובר מאינון דלא כרעו במודים, ו דהני קב"ה עביד מנייהו בריין אחרנין, בגין דלא יתבני ההוא גופא דיוקנא דבר נש, ולא יקום לעלמין. אבל הני לאו הכי.

קטו) מה עבד קב"ה. אי ההוא רוח, זכי לאתתקנא בהאי עלמא, בההוא גופא אחרא, מ מה עביד נ קב"ה. ההוא ו פרוקא דקא פריק ו ליה, ההוא רוח דיליה דקא אעיל תמן, ושתף וערב בההוא רוח דהוה בההוא מאנא, ו דאי לא אתאביד, ימה אתעביד, דהא תלת רוחין ז תמן, חד, דהוה בההוא מאנא, ואשתאר תמן. וחד, ההוא דאתמשך תמן דהוה ר ערטילאה. וחד, ההוא דאעיל תמן ההוא פרוקא, ואתערב בהו. למהוי בתלת רוחין אי אפשר. ו ומה אתעביד.

קטז) אלא, כך אינון גבורן עלאין, דעביד קב"ה. ההוא רוחא דאעיל תמן ההוא פרוקא, ביה ו אתלבש ת ההיא נשמתא, באתר דלבושא דגיורי, א וההוא

תלופי גרסאות

מכרת הזהר

ו (תהלים קו) ב"ב מ צ"א תולדות א צ"ב. ז ל"ג סבא. ו דבריין וליג דשום. י ולא וליג ובר מאינון. כ הני. ל אתבני. מ ביה יקום ומה עביד קב"ה ת"ח ההוא פרוקא דקא פריק ליה רוח דיליה הא אעיל תמן ושביק ושתף וערב בההוא מאנא וההוא רוחא קדמאה דהוה בההוא מאנא ואתרבק ביה ודאי אשתאר תמן ולא אתאביד ובג"כ ההוא רוחא דשבק בההוא מאנא ואתרבק תמן הוא רדיף בטר עקרא דיליה ויסורא דיליה דקא נפיק מגיה ואייתי ליה ובני ליה בדוכתיה באתר דהות בת זוגיה הא תלת רוחין תמן. נ ליה; ל"ג קב"ה. ו גופא. ע לההוא וליג ליה. פ ל"ג ודאי ז ל"ג תמן. ק ערטיראה ר ל"ג ומה אתעביד. ש אתלבשת. ת ל"ג ההיא. א מוסיף והוא וההוא.

הסבא

הסולם

מאמר

שהכניס שם, ושיתף וערב באותו רוח שהיה בכלי ההוא, שעזב בה אחיו בביאה הראשונה, ודאי אינו נאבד, ומה נעשה, שהרי ג' רוחות שם א' רוח שהיה בכלי ההוא ונשאר שם: דהיינו שעזב בה אחיו המת, בביאה ראשונה. וא' רוח של אחיו המת עצמו שנמשך שמה, שהיה ערום בלי בניס. וא' רוח ההוא שהכניס שם אותו הגואל, דהיינו היבס, ונתערב בהם. להיות בני רוחות אי אפשר, ומה נעשה.

קטז) אלא כך אינון וכי: אלא כך הם גבורות עליונות שעושה הקב"ה. רוח ההוא שהכניס שמה אותו הגואל, בו מתלבשת הנשמה, במקום הלבוש מנשמות הגרים, ורוח ההוא של המת, הערום בלי בניס, שחזר שמה להבנות מחדש. יהיה לבוש לנשמה העליונה. ורוח ההוא שהיה מתחילה שנשאר בכלי ההוא. דהיינו הרוח שעזב

קיד) פתח סבא ואמר וכי: פתח הזקן מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. מי הוא בעולם שיוכל לדבר, הגבורות שעושה הקב"ה תמיד בעולם. גוף ההוא הראשון שעזב, אינו נאבד, וקיום יהיה לו לעתיד לבא. כי כבר קבל עונשו בכמה אפנים, והקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה שברא, חוץ מאלו שיצאו מאמונה שלו, ולא היה בהם טוב מעולם. וחוץ מאלו שלא כרעו במודים, בתפילת שמונה עשרה, שאלו עושה הקב"ה מהם בריות אחרות, משום שלא יבנה גוף ההוא בצורת בן אדם, ולא יקום לעולם. אבל אלו, שמתו בלי בניס, אינו כן.

קטו) מה עבד קב"ה וכי: מה עושה הקב"ה. אם רוח ההוא זכה להתקן בעולם הזה בגוף ההוא האחר, מה עושה הקב"ה, גואל ההוא שגאל אותו, דהיינו היבס, רוח ההוא שלו (דפו"י דף ק' ע"א)

רוחא ג ערטילאה, דתב תמן לאתבנאה, להוי לבושא לנשמתא עלאה. וההוא רוח דהוה בקדמיתא, דאשתאר בההוא מנא, פרח מתמן. וקב"ה אומין ג ליה אתר, בגו ד רזין ג] כוין דטנרא, דבתר כתפוי דג"ע, ואתמר תמן. ה ואסתלק לההוא גופא קדמאה, דהוה בקדמיתא. ובההוא רוח יקום ו ההוא גופא, ודא איהו חד דאינון תרין, דקא ז אמינא.

קיו) ה אבל ההוא גופא, עד דלא יקום, עונשיה סגיא דהא בגין דלא זכה ל'אתרבאה, נחתי ליה לגו אדמה, דסמיך לארקא. ואתדן תמן. ולבתר סלקין ליה להאי תבל. השתא נחית, והשתא סליק, הא סליק, והא נחית, לית ליה ה] שכיכו בר בשבתי, וביומין טבין וברישי ירחי.

קיה) ואלין דמיכין באדמת עפר, * אדמת, מאדמה. עפר מתבל. ועל אלין כתיב, ה) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון כ עולם. אי זכה ההוא רוחא ג ערטילאה, דתב כמלקדמין, לאתתקנא. זכאה איהו, דהא ההוא רוחא ה) דאתמר ביה, דאתמר בטנרא, יתתקן בההוא גופא ג קדמאה. ועל אלין כתיב אלה לחיי עולם ואלה לחרפות וגו'. כל אינון דלא ה) זכו לאתתקנא. קיט) ואלין אינון גבורן עלאין, דמלכא ע עלאה קדישא, ולא אתאביד כלום.

חלופי גרסאות

ב ערטיראה. ג לה. ד ל"ג רזין. ה ואסתכל. ו ל"ג ההוא גופא. ז מוסיף אמינא לעילא. ח ל"ג אבל. ט לאתדכאה. י ואל. כ ה"ג בד"א; מוסיף עולם כל אלין דלא זכו לאתתקנא אבל. ל ערטיראה. מ ל"ג דאתמר ביה. נ ל"ג קדמאה. ס זכין; זכי (ד"א). ע ל"ג עלאה.

מסרת הזהר

ת) (דניאל יב) נח עד צ"א.

דרך אמת ג] חלון הסלע שאחורי הג"ע. מ] השקט

הסבא

הסולם

מאמר

קיה) ואלין דמיכין באדמת וכר: ואלו הם הישנים באדמת עפר, אדמת נקרא על שם שהוא מאדמה, עפר נקרא על שם שהוא מתבל, ועל אלו כתוב, ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם, אם רוח ההוא הערום זכה, דהיינו הרוח של המת בלי בניס, כי חזר לעולם הזה כבתחילה, דהיינו בבן הנולד מן היבוט, להתתקן הוא זכאי. כי רוח ההוא, שעזב בביאה הראשונה באשתו, שאמרנו בו, שנשתתר בסלע (לעיל אות קט"ז) יתתקן בגוף ההוא הראשון, שהניח המת בלי בניס. (כנ"ל אות קט"ו) ועל אלו כתוב, אלה לחיי עולם ואלה לחרפות וגו' דהיינו כל אלו שלא זכו להתתקן.

קיט) ואלין אינון גבורין וכר: ואלו הם גבורות עליונות של מלך העליון הקדוש, שלא נאבד כלום, אפילו הבל פה יש לו מקום ומעמד

שעזב בה בעלה המת, בביאה הראשונה, פרח משם, והקב"ה מזמין מקום בתוך סוד החלון שבסלע שלאחר כתפיו של הגן עדן ונסתר שמה, והוא עולה לגוף ההוא הראשון של המת בלי בניס שהיה לו מתחילה, וברוח ההוא יקום גוף ההוא לתחיית המתים, והוא אחד שהם שנים, שאמרתי (לעיל אות ט"ו).

קיו) אבל ההוא גופא וכר: אבל גוף ההוא, עד שלא יקום לתחייה, עונשו גדול, כי משום שלא זכה להתגדל בבניס, מורידים אותו לתוך אדמה הסמוך לארקא, שז' ארצות יש, ארץ אדמה גיא נשיה ציה ארקא תבל (בראשית ב' אות ל"ו), ונדון שם, ואח"כ מעלים אותו לתבל הזה, שאנו נמצאים בו. עתה יורד בחזרה לאדמה, ועתה עולה, הנה עולה והנה יורד, אין לו מנוחה חוץ בשבתות ובימים טובים ובראשי חודשים.

(דפו"י דף ק' ע"א *) דף ק' ע"ב)

אפילו הבל דפומא אתר ודוכתא אית ליה, וקב"ה עביד פ מינה מה דעביד. ואפילו מלה דבר נש, ואפילו קלא, לא הוי בריקנייא, ואתר ודוכתא אית ז להו לכלא. (קכ) האי דאתבני השתא, ונפק לעלמא בריה חדתא, לית ליה בת זוג. וע"ד לא מכריזי, דהא בת זוגיה אתאבידת מניה, בת זוגיה דהות ק ליה, אתעבידת אמיה, ואחוה אבוה.

קכא) סבא סבא, מה עבדת, ר טב הוה לך שתיקא, סבא סבא, ו הא אמינא דעאלת בימא רבא, בלא חבלין, ובלא דגלא, מה תעביד. אי תימא ת דתסלק לעילא, לא תיכול. אי תימא דתיחות לתתא, הא עמקא דתהומא רבא, מה תעביד. אי סבא א אי סבא, לא אית לך לאהדרא לאחורא. בעדנין אלין, לא הוית, ולא אתרגילת, לאתחלשא בתוקפך, ב דהא ידעת, דבר נש אחרא בכל דרא דא, לא עאל ג בארבא בעמיקא דא דאנת תמן.

קכב) בריה ז דיוחאי ידע לאסתמרא ארחוי, ואי עאל בימא עמיקא, אשגח בקדמיתא, היך ה יעבר בזמנא חדא, ו וישוטט בימא, עד לא ייעול ואנת סבא, לא אשגחת בקדמיתא. השתא סבא, הואיל ואנת תמן, ז לא תחלש בתוקפך, לא תשובק כל ארחך, למשטטא לימינא ולשמאלא, לארכא ולפתייא, לעמקא ולרומא, לא תדחל. ח סבא סבא, ו אתתקף בתקפך, כמה גברין תקיפין תברת בתקפיהון, וכמה קרבין נצחת.

חלופי גרסאות

פ מניה. צ ליה. ק ל"ג ליה. ר ל"ג טב הוה לך שתיקא. ש הוא. ת דתסתלק. א ל"ג אי. ב הא. ג באורא. ד דיוחאי. ה יעביד. ו וישוטט; וישוטט טב. ז ל"ג לא תחלש בתוקפך. ח ל"ג סבא; ל"ג סבא סבא. ט אתקף.

הסבא

הסולם

מאמר

העומק של תהום הגדול. מה תעשה. אי סבא. אי סבא, לא יש לך לחזור לאחור. בזמנים כאלה לא היית ולא התרגלת להתחלש בתוקפך. כי ידעת שכל אדם אחר. בכל דור הוה. לא נכנס באניה בעמקות הוה שאתה שמה.

ומעמד, והקב"ה עושה ממנו מה שעושה. ואפילו מלה של אדם. ואפילו קול, אינם לריק, ומקום ומעמד יש לכל.

קכב) בריה ז דיוחאי ידע וכי: בנו של יוחאי, דהיינו ר"ש, יודע לשמור דרכיו, ואם נכנס בים עמוק, משגיה מתחילה מטרם שנכנס, איך יעבור בפעם אחת, וישוטט בים. ואתה זקן לא הסתכלת בתחילה. עתה זקן, כיון שאתה שם, לא תחלש בתוקפך. לא תעזוב בכל דרכך לשוטט לימין ולשמאל, לאורך ולרוחב, לעומק ולרום, אל תירא. זקן זקן, התחזק בגבורתך, כמה גבורים חזקים שברת בגבורתם, וכמה מלחמות נצחת.

קכ) האי דאתבני השתא וכי: זה שנבנה עתה, דהיינו המת בלי בנים שנתגלגל בבן הנולד מן היבוס, ויצא לעולם בריה חדשה, אין לו בת זוג, ועל זה אינם מכריזים על בת זוגו קודם שנולד, כי בת זוגו נאבד ממנו, הבת זוג שהייתה לו נעשית אמו, ואחיו נעשה אביו.

קכא) סבא סבא מה וכי: אמר לעצמו, זקן זקן, מה עשית, שתיקה היתה טובה לך, זקן זקן, הרי אמרתי שנכנסת בים הגדול בלי חבלים ובלי דגל. מה תעשה. אם תאמר שתעלה למעלה, לא תוכל. אם תאמר שתרד למטה, הרי (דפו"י דף ק' ע"ב)

קכג) • בכה, כ פתח ואמר, א) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו. האי קרא אוקמוה, והכי הוא. אבל צאינה וראינה, וכי מאן יכיל למחמי במלך שלמה, דהוא מלכא דשלמא דיליה, והא סתים ג הוא, מכל חילי מרומין ה דלעילא, בההוא אתר, א) דעין לא ראתה אלהים זולתך. ואת אמרת צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה. ותו, דהא כבוד דיליה, כלהו ז מלאכי עלאי שאלי ואמרי, איה מקום כבודו.

קכד) אלא, מה דאמר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעטרה כתיב, ולא כתיב ובעטרה ה דכל מאן דחמי ההוא עטרה, חמי נעם מלכא דשלמא דיליה. שעטרה לו אמו, הא תנינן, קרי לה בת, וקרי לה אחות, קרי לה אם, וכלא איהו, וכלא הוי, מאן דיסתכל וינדע בהאי, ינדע חכמתא יקירא.

קכה) השתא מה אעביד, אי ו אימא, רוא סתימא דא, לא אצטריך לגלאה. אי לא אימא, ישתארו זכאין אלין, יתמין מהאי רזא, נפל ה ההוא סבא על אנפוי, ואמר, א) בידך אפקיד רוחי פדית אותי יי אל אמת. מאנא דהות לתתא, היך יתעביד לעילא, ז בעלה דהוה לעילא, היך יתהפך והוה לתתא. בת זוגיה אתעבידת אמיה. תוהא על תוהא. אחוה אבוה. אי אבוה דקדמייתא, יפרוק ליה, יאות, אבל אחוה דליהוי אבוה, וכי לא תוהא ק איהו דא. עלמא בהפוכא איהו. ודאי עלאין לתתא, ותתאין לעילא.

מסרת הזהר

א) (שיר ג) יתרו את שנו צ"ק. ב) (ישעיה סד) הקסה"ז ס צ"א. ג) (תהלים לא) ח"ב קיט : ח"ג לג. פה. קיט. רכב. :

חלופי גרסאות

י ל"ג בכה. כ ל"ג פתח. ל ל"ג הוא. מ לעילא. נ ל"ג מלאכי עלאי. ס ל"ג דכל. ע תימא. פ ל"ג ההוא סבא. צ בעלמא. ק ל"ג איהו.

מאמר

הסולם

הסבר

והכל הוא בה. מי שיסתכל וידע בזה במלכות, ידע חכמה יקרה.

קכה) **השתא מה אעביד וכי :** אמר הזקן לעצמו, ועתה מה אעשה, אם אומר, סוד סתום זה אין צריך לגלותו. אם לא אומר ישארו צדיקים אלו יתומים מסוד הזה. נפל זקן ההוא על פניו, ואמר, בידך אפקיד רוחי פדית אותי ה' אל אמת. הכלי שהיה למטה דהיינו היבמה שהיתה מקודס אשתו של המת בלי בניו, והיתה למטה ממנו. איך יעשה למעלה, שיהיה אמו. בעלה, דהיינו המת בלי בניו, שהיה למעלה ממנה, איך יתהפך והיה למטה. שנעשה בנה. בת זוגו נעשה לאמו. פליאה על פליאה, אחיו הוא אביו. אם אביו של הראשונה, דהיינו אשתו, היה גואל אותו, שהיה מיבס את אשתו, היה יפה, אבל אחיו שיהיה אביו. וכי אין זה פליאה, ודאי עולם הפוך הוא. עליונים למטה ותחתונים למעלה.

אלא

קכג) **בכה פתח ואמר וכי :** בכה פתח ואמר, צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה וגוי. מקרא זה העמידהו, וכך הוא, אבל צאנה וראנה, וכי מי יכול לראות במלך שלמה, שהוא המלך שהשלום שלו, דהיינו ז"א, והרי הוא סתום מכל צבאות מרומים שלמעלה במקום ההוא. דעין לא ראתה אלקים זולתך. שהוא בינה, ואתה אמרת צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה. ועוד, הרי כבוד שלו, כל מלאכים העליונים שואלים ואומרים, איה מקום כבודו. דהיינו ההסתר, ומהו השבח של צאנה וראינה.

קכד) **אלא מה דאמר וכי :** ומשיב, אלא מה שאמר, צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה כתוב בעטרה, ולא כתוב ובעטרה, שכל מי שרואה עטרה היא שהיא המלכות, רואה הנעם של המלך שהשלום שלו. שעטרה לו אמו. היינו המלכות המקפת את ז"א, שלמדנו קורא לה בת וקורא לה אחות וקורא לה אם. והיא הכל,

(דפו"י דף ק' ע"ב)

קכו) אלא, ט) להוא שמיה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא די חכמתא וגבורתא דיליה היא. והוא מהשנא עדניא וזמניא וגוי ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא. תא חזי, מאן דשרי בנהורא, לא יכיל לאסתכלא ולמחמי בחשוכא. אבל קב"ה לאו הכי, * ידע מה בחשוכא, אע"ג דנהורא עמיה שרא. מגו נהורא, אסתכל בחשוכא, וידע כל מה דתמן.

קכז) ה) הכא, אית לאקדמא בקדמיתא, מלה חדא, דאמרו קדמאי, באינון חזוי ליליא. ט) דתנן, מאן דאתי על אמיה בחלמא, ת יצפה לבינה. דכתיב, ה) כי אם לבינה תקרא, הכא אית לאסתכלא, אי בגין דאיהי אם יאות, והוה ליה למכתב הכי, דמאן דחמא אמיה בחלמא, יזכי לבינה. אבל מאן דאתי על אמיה אמאי. קכח) אלא רזא עלאה א) איהו, בגין ב דאתהפך וסליק מתתא לעילא. ברא הוה בקדמיתא, כיון דסליק לעילא, אתהפך אילנא, ג ואתעביד איהו מעלמא עלאה, ד ושליט עלה, וזכי לבינה.

קכט) בקדמיתא כד סליק אינש ל"ג ה) שנין, מה כתיב, ה) יי אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, כדין איהו לתתא מינה. כיון דסליק עלה, האי איהו מעלמא עלאה. דהא אסתלק בדרגא דיוסף, ודא ו) ודאי זכי לבינה. קל) אוף הכי האי מאנא, בקדמיתא איהו הוה בדרגא דיוסף, ז בעל אילנא תתאה, קיימא ברעותיה, ושליט עליה, דהא כל נוקבא, בדיוקנא דנוקבא אילנא

חלופי גרסאות

ר ל"ג הכא. ט דאמרי. ת יזכי. א ל"ג איהו. ב דאתהפך לעילא דסליק מתתא לעילא; דאתהפך מתתא לעילא. וסליק [ג'א לסליק]. ג ואתעבר. ד דשליט. ה מוסיף שנין ולעילא. ו ל"ג ודאי. ז בעי לקיימא אילנא תתאה ברעותיה.

מסרת הוהר

ד) (דניאל ב) וישלח סו צ"ב. ה) (משלי ב) ח"ב קעו: ח"ג רצ. רצא. ת"ז בהקדמה ב. יב. תכ"א נג. סה צו. סט קו: ו) (תהלים ב) לעיל אות עז צ"ד.

הסבא

אלא סוד עליון הוא, שהוא משום שהתהפך ועלה ממטה למעלה, בן היה תחילה, דהיינו למטה ממנה, כיון שעלה למעלה, שבא עליה, נתהפך האילן, והוא נעשה מעולם העליון ושולט עליה, וזוכה לבינה.

קכט) בקדמיתא כד סליק וכי: ומפרש דבריו, בתחילה, כשעלה אדם ל"ג שנים, מה כתוב, ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, שנעשה בן אל המלכות, והמלכות היא אמו. ואז הוא למטה ממנה, כיון שעלה עליה, שנעשה בעלה, זה הוא מעולם העליון, ד"א, כי עלה למדרגת יוסף, שהוא יסוד דז"א, וזה ודאי זכה לבינה. כמו ד"א שיש לו מוחין דבינה.

קל) אוף הכי האי וכי: אף כן כלי הוה, שהוא אשת המת, בתחילה היה הוא, בעלה המת, במדרגת

מאמר

קכו) אלא להוא שמיה וכי: אלא להוא שמיה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא די חכמתא וגוי ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא, בוא וראה, מי שהוא במקום האור, אינו יכול להסתכל ולראות בחושך, אבל הקב"ה אינו כן, יודע מה בחשך אע"פ שהאור שורה עמו. מתוך האור מסתכל בחשך, ויודע כל מה שיש שם.

קכז) הכא אית לאקדמא וכי: כאן יש להקדים בתחילה דבר אחד שאמרו הראשונים באלו מראות הלילה. שלמדנו מי שבא על אמו בחלום יצפה לבינה, שכתוב, כי אם לבינה תקרא. כאן יש להסתכל, אם משום שהוא אם, ע"כ יצפה לבינה, יפה הוא, אלא שהיה לו לכתוב כך, שמי שראה את אמו בחלום יזכי לבינה, אבל מי שבא על אמו, למה זה.

קכח) אלא רזא עלאה וכי: ומשריב,

(דפו"י דף ק' ע"ב * דף ק"א ע"א)

תתאה קיימא. כיון דאיהו לא בעא לקיימא בההוא דרגא דיוסף, ולא אתקיים לשמשא ביה, ולאפשא בעלמא, ולמעבד תולדין, כדין נחית לתתא, ואתעבידת איהי אמיה. וההוא פרוקא, ירית ירותא דיוסף, דהוה הוא בקדמיתא ואיהו נחית לתתא.

קלא) כיון דנחית לתתא, כדין אתקיים ביה, יי אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. אתהפך אילנא, מה דהוה תחותיה ואיהו שליט עליה, אתהדר ושליט הוה אילנא עליה, ואיהו נחית נחית לתתא. כיון דאיהו נחית לתתא, ההוא דירית ירותא אתר דיוסף, אבוי אקרי, ואבוי הוי ודאי, כלא איהו על תקוניה ודאי כדקא יאות.

קלב) בקדמיתא הוה מעלמא דדכורא, והא אתעקר מתמן, והשתא איהו מעלמא דנוקבא. ומה דהוה איהו שליט עלה, שלטא איהי עליה, ואתהדר למהוי בעלמא דנוקבא. ועל דא לית ליה זוג כלל. ולא מכריזי עליה, על נוקבא. דהא מעלמא דנוקבא אתהדר איהו.

קלג) וההוא גופא קדמאה דשבק, אלמלא ינדעון ויסתכלון בני עלמא, צערא דאית ליה, כד יתעקר מעלמא דדכורא, ואתהדר לעלמא דנוקבא. ינדעון, דהא לית צערא בעלמא, כההוא צערא. בת זוג לית ליה, דהא לא קיימא באתר דדכורא.

וזלופי גרסאות

ח איהו. ט ל"ג ודאי.

הסכא

הסולם

מאמר

קלב) בקדמיתא הוה מעלמא וכיון בתחילה היה מעולם הזכר, בבחינת יוסף, והוא נעקר משם, ועתה הוא מעולם הנקבה, שהוא המלכות. ומה שהיה הוא שולט עליה, שולטת עתה היא עליו, והוחזר להיות בעולם הנקבה. וע"כ אין לו בת זוג כלל, ואין מכריזים עליו על נקבה, כמו שמכריזים על כל אדם בטרם שנולד, בת פלוני לפלוני. כי הוחזר לעולם הנקבה.

קלג) וההוא גופא קדמאה וכיון: וגוף ההוא הראשון שעוב, המת בלי בניס, אם היו יודעים ומסתכלים בני העולם, הצער שיש לו בעת שנעקר מעולם הזכר ומוחזר לעולם הנקבה היו יודעים שאין צער בעולם כצער ההוא, בת זוגו אין לו, משום שאינו עומד במקום הזכר. אין מכריזים עליו על נקבה, משום שהוא מעולם הנקבה. ואם יש לו בת זוג, הוא ברחמים על ידי תפלה, הוא נפגש עם נקבה, שעד עתה, לא היה לה בן זוג. ועל זה למדנו, אולי יקדמנו

אחר

במדרגת יוסף, שהוא יסוד דדיא, דהיינו הבעל של אילן התחתון, שהוא מלכות, שנשמעת לרצונו ושולט עליה, כי כל נקבה עומדת בצורת הנוקבא, שהיא אילן התחתון, שהיא מלכות. כיון שהוא לא רצה להתקיים במדרגת יוסף, ולא נתקיים לשמש בו, ולהרבות בעולם ולעשות תולדות, ומת בלי בניס, אז ירד למטה, שמתגלגל בבן הנולד מן היבוס, והיא, אשתו, נעשית אמו. וגואל ההוא, דהיינו היבס, ירש ירושת יוסף שהיה הוא אחיו, בתחילה, והוא ירד למטה, שנתגלגל בבן הנולד.

קלא) כיון דנחית וכיון: כיון שירד למטה אז נתקיים בו, ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, שנעשה בן אליה, נתהפך האילן, מה שהיה למטה והוא היה שולט עליה, כבעל על אשתו, כיון שהוא ירד למטה, שנתגלגל בבן הנולד מן היבוס, ההוא, שירש ירושת מקום יוסף, דהיינו אחיו היבס, נקרא אביו, ואביו הוא ודאי, הכל הוא ודאי על תקונו כראוי.

(דפו"י דף ק"א ע"א)

לא מכרזי . עליה, על נוקבא, דהא מעלמא דנוקבא איהו. ואי אית ליה בת זוג,
 כ הוי ברחמי, אערעט ז בהדי נוקבא, דעד כען לא אית לה כ בר זוג. ועל זא
 תנינן, דילמא יקדמנו אחר ברחמים. אחר תנן. וכלא איהו על תקוניה.
 קלד) ועל דא כתיב וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה
 אל בית אביה כנעוריה. וכת כהן, הא אוקימנא מלה ז דא. אלמנה, מההוא גופא
 קדמאה. וגרושה, דלא עאלת לפרגודא דמלכא, דכל אינון דלא קיימי בעלמא
 דדכורא, לא אית כ להו ביה חולקא. הוא אשתמיט ואעקר גרמיה מעלמא דדכורא,
 לא אית ליה חולקא ביה, ועל דא איהי גרושה. וזרע אין לה, ע דאי הוה לה זרע,
 לא אתעקר מניה, ולא הוה נחית לעלמא דנוקבא.
 קלה) ושבה אל בית אביה, מאן בית אביה. דא עלמא דנוקבא, דההוא עלמא
 בית אביה אקרי, וההוא מאנא דהוה אתתקן לאשתמשא ביה, אתהפך ואיהו נחית
 לתתא, וההוא מאנא סליק לעילא. כנעוריה, כההוא זמנא דכתיב, אני היום ילדתיך,
 פ ילדתיך ודאי, ישוב לימי עלומיו, כמה דהוה ז מתליסר שנין ולעילא.
 קלו) אי זכאת כ לאתתקנא, הואיל ושבה אל בית אביה, מלחם אביה תאכל,
 * תתענג מההוא ענוגא. דעלמא דנוקבא, דאכלי מנהמא דאבירים, דנחית מלעילא.
 אבל לאסתכלא ולאשתהני במה דאתהנון שאר צדיקיא, לא יכלא בגין דהוה זר
 לתמן. ועל דא לא אכיל קדש ר אבל אכיל תרומה, דאיהו כ יתיב ה בעלמא דנוקבא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

י על נוקבא דיליה. כ ל"ג הוי. ז בחר. מ בת. נ דא.
 ז (ויקרא כב) לעיל אות כא צ"ט. דא. ס ליה. ע אי הות; מוסיף דהא איהו לא זרע דאי.
 פ ל"ג ילדתיך. צ מוסיף בקדמת מתליסר. ק לאתקנא. ר ל"ג אבל. ש יהיב; יחבי. ת לעלמא.

הסבא

הסולם

מאמר

ההוא נקרא בית אביה. וכלי ההוא, דהיינו אשתו
 שהיה מתוקן להשתמש בו, נהפך, והוא ירד
 למטה וכלי ההוא עלה למעלה. כנ"ל. כנעוריה
 כזמן ההוא שכתוב אני היום ילדתיך, שנעשה
 בן אל הנקבה שהיא המלכות, ילדתיך ודאי,
 ישוב לימי עלומיה, כמו שהיה מי"ג שנים
 ומעלה.

אחר ברחמים (מועד קטן יח): אחר למדנו.
 כי המת בלי בניס נקרא אחר (כמ"ש להלן
 אות קס"ב) והכל הוא על תקונו.

קלד) ועל דא כתיב וכי: ועל זה כתוב,
 וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה
 ושבה אל בית אביה כנעוריה. וכת כהן כבר
 העמדנו מלה זו, שהיא הנשמה, אלמנה, מגוף
 ההוא הראשון, של המת בלי בניס, וגרושה,
 שאינה נכנסת לפרגוד המלך, כי כל אלו שאינם
 עומדים בעולם הזכר, אין להם חלק בו, הוא
 הסתלק ועקר את עצמו מעולם הזכר אין לו
 חלק במלך, שהוא ז"א. ועל כן היא גרושה.
 וזרע אין לה, כי אם היה לה זרע לא היתה
 נעקרת ממנו, מעולם הזכר, ולא היתה יורדת
 לעולם הנקבה.

קלו) אי זכאת לאתתקנא וכי: אם
 זכתה להתקן, כיון ששבה אל בית אביה,
 מלחם אביה תאכל. תתענג מעונג ההוא של
 עולם הנקבה, שאוכלים מלחם אבירים היורד
 מלמעלה, מו"א. אבל להסתכל ולהנות במה
 שנהנים שאר הצדיקים אינה יכולה, משום
 שהיא זר שמה. שכתוב עליה כל זר לא יאכל
 קדש. מפני שקדש הוא בעולם הזכר. אבל
 אוכלת תרומה, מפני שהיא יושבת בעולם
 הנקבה.

קלה) ושבה אל בית אביה: מי הוא
 בית אביה, ומשיב, זהו עולם הנקבה, כי עולם
 (דפריי דף ק"א ע"א *) דף ק"א ע"ב)

קלז) ומגו דאיהו א מעלמא דנוקבא, לא ב אכיל ליה אלא בלילה, דכתיב, (ח) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא. דהא קדש ג דאיהו מעלמא דדכורא, לא אתאכיל אלא ביום. בגיני כך (ט) קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, שירותא עלאה דכל עלמא דדכורא, קדש איהו, ד ומה דסליק ביה, בקדש ה ישראל הוה, ובגיני כך קדש ישראל ליי ראשית תבואתה.

קלח) כד רוחין פקידאן, באינון זמנין ו דפקדין רבי קברי, אינון לא פקדין, דהא לא זכאן לעלמא דקדש, דכתיב י וכל זר לא יאכל קדש. ואי לא זכה ההוא רוחא לאתתקנא כדקא יאות, כיון דאהדר ז בגלגולא, אפילו ה בההוא ט אתר, בתרומה לא אכיל, וזר אקרי, אפילו לעלמא תתאה ולא אכיל בה. עד ו הכא ברזא דא.

קלט) סבא סבא, כ כיון דשריאת לשטטא בימא ז רבא, זיל ברעותך, לכל סטרין דימא. השתא אית לגלאה, מ דהא אמינא, דהאי פרוקא כד אתי, נ עאל גבי ההוא מאנא, דקא אמינא, אעיל תמו, ס ודביק תמן רוחא ע דיליה בההוא מאנא ולא אתאביד כלום, אפילו הבל דפומא, יאות הוא וכך הוא. סבא סבא, אי תימא ותגלי, אימא בלא דחילו.

מסרת הוהר

(ח) (ויקרא כב) ח"ג נג. קפט. ט) (ירמיה ב) ויחי ג צ"א ז"ח לו ט"ב שליח ט"ג ש"י תק"ח קיא ט"א ש"ה קכ ט"א שכי"י י) (ויקרא כב) ח"ב קכא: קכב. ח"ג ז. רצו

חלופי גרסאות

א עלמא. ב אכיל וליג ליה. ג דאיהי עלמא. ד ומדסליק. ה ישראל עלה במחשבה; ו הוה ישראל. ז יפקדון. ח ל"ג בגלגולא. ט בהאי. ט תרומה וליג אתר. י השתא. כ כד שארת; כיון דשריית. ל ל"ג רבא. מ הא. נ ואעיל בההוא; על ההוא; עליה. ס דביק. ע מוסיף דעלמא דיליה.

מאמר

קלז) ומגו דאיהו מעלמא וכי: ומשום שהיא מעולם הנקבה, אינה אוכלת אותו אלא בלילה, שאז שליטת הנוקבא שהיא המלכות, שכתוב, ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא. כי קדש שהוא מעולם הזכר, אינו נאכל אלא ביום. שאז שליטת הזכר שהוא ז"א. משום זה כתוב, קדש ישראל להי ראשית תבואתה. ונקרא ראשית, כי התחלה עליונה של כל עולם הזכר הוא קדש, דהיינו א"א עלאין שהם המוחין דז"א, ומה שעלה מן הקדש הוא ישראל, דהיינו ז"א, ומשום זה קדש ישראל להי ראשית תבואתה.

קלח) כד רוחין פקידאן וכי: כשהרוחות פוקדים, באלו הזמנים שפוקדים, בבית הקברות, דהיינו מההחשך עד חצות לילה (כמ"ש שלח קס"ו): להם, המתים בלא בניס, אינם פוקדים, כי אינם זוכים לעולם (דפריי דף ק"א ע"ב)

הסולם

הסבא

קדש. שכתוב, וכל זר לא יאכל קדש. ואין לרוחות שלהם שפע להשפיע לגוף בבית הקברות. ואם לא זכה רוח ההוא להתקן כראוי, כיון שחזר בגלגול, אפילו במקום ההוא, של עולם הנקבה, אינו אוכל בתרומה, ונקרא זר אפילו לעולם התחתון, שהוא עולם הנקבה, ואינו אוכל בה. עד כאן בסוד הזה של יבוס.

קלט) סבא סבא, כיון וכי: אמר לעצמו זקן זקן, כיון שהתחלת לשוט בים הגדול לך ברצונך לכל הצדדים של הים. עתה יש לגלות, כי אמרתי שגואל הזה, דהיינו היבס, כשבא ונכנס אל כלי ההוא שאמרתי, דהיינו היבמה, הביא שמה והדביק שם הרוח שלו בכלי ההוא, ואין נאכד כלום אפילו הבל פה, (כנ"ל אות קי"ט) יפה הוא וכך הוא. זקן זקן, אם תאמר ותגלה אמור בלי פחד.

קמ) שאר בני נשא פ דעלמא, דקא מסתלקי מניה, והא ידענא, דרוח דיליה שביק בההיא ז אתתא דהות ליה, ורוחא אעיל תמן, מה אתעביד מההוא רוח. ואי נסבא ק האי אתתא, אוף הכי, מה אתעביד ר מההוא רוח דשבק בה בעלה קדמאה, דהא גבר אחרא אתי עלה.

קמא) לאתקיימא רוח ברוח לא אפשר, דהא האי ט דאתי עלה השתא, רוח ת אעיל בה. א וכן ההוא קדמאה דאסתליק, רוח אעיל בה. ההוא קדמאה ב דאסתלק בנין הו ליה, ג ודא דהשתא לאו פרוקא איהו, רוח דשבק ההוא קדמאה בההוא מאנא, ואתא האי ד אחרא ואעיל בה רוח, ודאי לא יכלי ה תרווייהו לאתקיימא ו בההוא גופא דאתתא כחדא, אי נימא דאתאביד, אי אפשר, מה אתעביד מניה.

קמב) אוף ז הכי אי איהי לא ח אתנסיבת, ההוא רוחא דשבק בה בעלה, מאי אתעביד מניה. אי נימא דאתאביד לאו הכי. כל דא צריך ט לגלאה השתא. סבא סבא, חמי מה עבדת, ובמה אעילת גרמך. קום סבא, ארים דגלך. קום סבא. וואשפיל גרמך קמי מארך.

קמג) פתח ג ההוא סבא ואמר, ט יי לא גבה לבי ולא רמו עיני וגוי. דוד מלכא אמר דא, בגין דהוה מלכא עלאה, ושליטא על כל מלכין ט עלאין, ושליטין דאית ממזרח ז ועד מערב, ולא סליק ט על לביה לאסטאה מארחא, ותדיר שפיל לביה קמי מאריה, וכד הוה לעי באורייתא, הוה מתגבר כאריא, ועינוי ט תדיר

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ט (תהלים קלא) ח"ג רכג. רלב :

פ בעלמא ; בעלמא דין. צ בהאי אתתא דשבק. ק ל"ג האי אתתא ; אוף הכי האי אתתא. ר ל"ג מן מההוא עד דהא. ש אתי. ת אתי ואעיל. א וההוא ול"ג וכן. ב ל"ג דאסתלק. ג והאי. ד ל"ג אחרא. ה מוסיף תרווייהו רוחייה. ו ל"ג בההוא גופא דאתתא. ז הכא ; ל"ג הכי. ח אתנסיבת. ט לאתגלאה. י נחמי. כ ושפיל. ל ל"ג ההוא סבא. מ דמורת ול"ג עלאין ושליטין דאית ממזרח. נ ומערב ול"ג ועד. ס ל"ג על. ע ל"ג תדיר.

מאמר

הסולם

הסבא

ואם נאמר שנאבד. זה לא אפשר. כי שום דבר אינו נאבד, כנ"ל. וא"כ מה נעשה ממנו. קמב) אוף הכי אי וכר' : אף כן, אם היא לא נשאת, רוח ההוא שעזב בה בעלה מה נעשה ממנו. אם נאמר שנאבד. אינו כן. כל זה צריך לגלות עתה. אחר לעצמו, זקן זקן, ראה מה עשית, ובמה הכנסת את עצמך. קום זקן, הרם את דגלך. קום זקן, והשפל את עצמך לפני אדונך.

קמג) פתח ההוא סבא וכר' : פתח זקן ההוא ואמר, ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני וגוי. דוד המלך אמר זה, משום שהיה מלך עליון, ושליט על כל מלכים עליונים, והשליטים שיש ממזרח עד מערב, דהיינו שהיו מופחדיס מגבורתו, ולא עלה על לבו לסור מן הדרך. ותמיד

קמ) שאר בני נשא וכר' : שאר אנשים שבעולם, הנפטרים ממנו, הרי יודעים אנו, שדרוח שלו עזב באשה ההיא שהיתה לו, ורוח הביא שם בביאה הראשונה. מה נעשה מרוח ההוא. ואם נשאת אשה ההיא, אף כן, מה נעשה מרוח ההוא שעזב בה בעלה הראשון, שהרי איש אחר בא עליה.

קמא) לאתקיימא רוח ברוח וכר' : להתקיים רוח עם רוח לא אפשר, שהרי זה שבא עליה עתה, הכניס בה רוח, וכן הראשון שנסתלק הכניס בת רוח. הראשון ההוא שנסתלק היה לו בנימ, וזה של עתה אינו גואל, וע"כ, רוח שעזב בה הראשון בכלי ההוא, ובא אחר הזה והביא בה רוח גס הוא, ודאי שאינם יכולים שניהם להתקיים יחד בגוף ההוא של האשה. (דפ"י דף ק"א ע"ב)

מאיכין בארעא, מדחילו דמאריה. וכד הוה אזיל בין עמא, לא הוה ⁹ ביה גסות רוחא כלל.

קמד) ועל דא כתיב, יי לא גבה לבי וגוי, ⁹ לא גבה לבי, אעיג דאנא ⁸ מלכא שליטא על ⁷ כל שאר מלכין ⁶ דעלמא. ולא רמו עיני, בזמנא דאנא קיימא קמך, לעי באורייתא. ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני, בשעתא דאנא אזיל בין עמא. ⁸ ואי דוד מלכא ⁸ אמר ⁷ הכי, שאר בני עלמא על אחת כמה וכמה. ואנא כמה אנא שפיל לבא, ומאיך ⁷ עינא קמי מלכא קדישא. וחס לי, דבמלין קדישין דאורייתא, ירום לבאי. בכה ודמעוי נפלין על דיקניה.

קמה) אמר, סבא לאי בחילא, כמה שפיראן דמעין על ⁷ דיקנך, כמה דהוה שפיר משחא טבא, כד הוה נחית על דיקנא ⁸ דסבא טבא דאהרן. אימא מילך סבא * (דהא מלכא קדישא הכא. שאר בני נשא דעלמא, דקא אסתלקו מניה, ושבקו רוחא בההוא מאנא, דהוו משתמשי ביה, ⁷ ואתנסיבת, ואתא אחרא ואעיל בההוא מאנא רוחא אחרא, מה אתעביד מההוא קדמאה, כמה דאתמר.

קמו) תא חזי, כמה עלאין גבוראן דמלכא קדישא, דקא עביד, ומאן יכיל למללא לון. כד האי בעלה תניינא, אתי ואעיל רוחא בההוא מאנא, רוחא קדמאה, מקטרגא בהאי רוח דעאל, ולא אתיישבן כחדא.

קמז) ובגיני כך, אתתא לא אתיישבת כדקא יאות, בהדי בעלה תניינא, בגין דרוחא קדמאה מכשכשא בה, וכדין איהי דכירת ליה תדיר, ובכאת עליה, או

חלופי גרסאות

⁹ גס רוחא וליג ביה גסות. ⁸ לא גבה לבי. ⁷ לא גבה לבי. ⁶ לא גבה לבי. ⁵ כל. ⁴ בעלמא. ³ ת אי. ² א ליג אמר. ¹ האי. ² בעיני מלכא וליג עינא קמי. ¹ ד לכך. ² ה טבא סבא; ³ דסבא דאהרן וליג טבא. ⁴ ו ואנסיבת.

הסבא

זקנו של אהרן, הזקן הטוב. אמור דברך זקן, כי המלך הקדוש כאן. שאר אנשים שבעולם, שנפטרו ממנו, ועזבו רוח בכלי ההוא שהיו משתמשים בו, דהיינו בנשיהם, ונשאת ובא אחר והכניס בכלי ההוא רוח אחר מה נעשה מרות הראשון. כמו שאמרת.

קמו) תא חזי כמה וכי: בוא וראה, כמה גבוהות הגבורות שעושה המלך הקדוש, ומי יכול לספר אותם. כשבעל השני הזה בא ומכניס רוח בכלי ההוא, באשה, רוח הראשון, של בעל הראשון, מקטרג ברוח הזה שנכנס, ואינם מתישבים יחד.

קמז) ובגיני כך אתתא וכי: ומשום כך, אשה אינה מתישבת כראוי עם בעל שני, משום שרוחו של הראשון דופק בה, ואו היא זוכרת אותו תמיד, ובוכה עליו או נאנחת עליו, כי הרוח שלו דופק במעיה כנחש, ומקטרג על רוח

הסולם

ותמיד השפיל לבו לפני אדונו. וכשהיה עוסק בתורה היה מתגבר כארי, ועיניו תמיד היו מושפלות לארץ מפהד אדונו. וכשהיה הולך בין העם לא היה בו גסות הרוח כלל.

קמד) ועל דא כתיב וכי: ועל זה כתוב, הי לא גבה לבי וגוי, לא גבה לבי, אעיג דאנא שליטא על כל שאר מלכי העולם. ולא רמו עיני, בזמן שאני עומד לפניך עוסק בתורה. ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני. בשעה שאני הולך בין העם. ואם דוד המלך אמר כן, שאר בני העולם על אחת כמה וכמה. ואני כמה אני שפל לב, ומשפיל עיני לפני מלך הקדוש. וחלילה לי שבדברים הקדושים של התורה ירום לבי.

קמה) אמר, סבא לאי וכי: אמר לעצמו זקן עיף בלי כת. כמה יפות הן הדמעות שעל זקנך כמו שהיה יפה, השמן הטוב כשהיה יורד על (דפרי דף ק"א ע"ב *) דף ק"ב ע"א)

אתאנחת עליה, דהא רוחא דיליה, מכשכשא במעהא כחויא, ומקטרגא נהדי רוח אחרא, דעאל ז בה מבעלה תנינא. עד זמן סגי מקטרגין דא בדא. קמח) וואי אעבר דא דעאל, לההוא דהוה קדמאה, דא קדמאה נפיק ואזיל ליה. ולזמנין, דדחי דא קדמאה לההוא תניינא, ואתעביד ליה מקטרגא, עד דאפיק ליה מעלמא. ועל דא תנינן, דמתרין ולהלאה, לא יסב בר נש להאי אתתא, דהא מלאך המות כ אתתקף בה, ובני עלמא לא ידעין, דהא ג רוחא כיון מ דאתתקף וקא נצח לההוא ג רוחא אחרא תניינא, מכאן ולהלאה לא יתערב בר נש אחרא ס בהדה.

קמט) חברייא, הא ידענא דבאתר דא אית לכו למקשי, ע ולימא אי הכי לא מית בדינא האי תניינא, ולא דיינין פ ליה מלעילא. תא חזי, כלא איהו בדינא, דינצח פלוני לפלוני ג או דלא יקטרג ק עליה פלוני לפלוני. ומאן דנסיב ארמלתא, כמאן דעאל בימא, ר ברוחין תקיפין, בלא חבלין, ולא ידע אי יעבר בשלם, אי יטבע גו תהומי.

קנ) ואי דא דעאל ט ההוא רוחא תניינא, ת אתתקיף ונצח לההוא קדמאה, ההוא קדמאה נפק מתמן ואזיל ליה. לאן א אתר אזיל ב ליה, ומה ג אתעביד. סבא סבא מה עבדת. חשבת דתמלל זעיר, ונפקת להאי, הא עאלת באתר דלא עאל בר נש אחרא, מן יומא דדואג ואחיתופל עבדו בעיין אלין, באינון ארבע מאה

חלופי גרסאות

ז ל"ג בה מבעלה תנינא. ח ואתער; ואתער. ט מוסיף לההוא אתער. י וזהוהו; מוסיף לבתר דא. כ אתקף. ל ל"ג רוחא. מ דאתקף. נ ל"ג רוחא. ס בהדיה. ע ל"ג ולימא. פ מוסיף ליה עליה. צ ל"ג או. ק ל"ג עליה. ר מוסיף ברוחין ועלעולין. ש ל"ג ההוא. ת אתקף. א ל"ג אתר. ב ל"ג ליה. ג יתעביד; תעביד.

הסבא

הסולם

מאמר

ולומר, אם כן לא מת בדין בעל השני הזה, ולא דנו אותו מלמעלה, אלא הרוח של בעל הראשון דחה אותו. בוא וראה, הכל הוא בדין, כי דנים למעלה, שינצח פלוני לפלוני, או שלא יקטרג פלוני על פלוני, ומי שלוקח אלמנה דומה כמי שנכנס לים, כשנושבים רוחות חזקות, בלי חבלים ואינו יודע אם יעבור בשלום או שיטבע תוך התהומות.

קנ) ואי דא דעאל וכו': ואם זה שנכנס עתה דהיינו רוח ההוא השני נתחזק ונצח את רוח הראשון, ראשון ההוא יוצא משם והולך לו, ושואל לאיזה מקום הלך לו, ומה נעשה ממנו. אמר לעצמו, זקן זקן, מה עשית, חשבת שתדבר מעט ותצא מזה, הרי נכנסת במקום שלא נכנס אדם אהר, מיום שדואג ואחיתופל עשו שאלות אלו, באלו ד' מאות שאלות שהיו שואלים על מגדל הפורח באויר. ולא השיב עליהם אדם עד שבא שלמה המלך, ובירר כל אחת

רוח האחר שנכנס בה מבעל השני. עד זמן רב מקטרגים זה בזה.

קמח) ואי אעבר דא וכו': ואם העביר, זה שנכנס מבעל השני, לאותו הרוח שהיה ראשון, מבעל הראשון, זה הראשון יוצא והולך לו. ולפעמים שהראשון דחה את השני ההוא, ונעשה לו מקטרג, עד שמוציאו מן העולם. ועל זה למדנו, שמשנים והלאה, דהיינו אחר שמתו שני בעליה, לא יקח אדם את האשה ההיא. כי מלאך המות התחזק בה. ובני העולם אינם יודעים, כי הרוח הזה, של בעל הראשון, כיון שנתחזק ונצח לרוח ההוא האחר השני, ודחה אותו מן העולם, מכאן ולהלאה, לא יתערב איש אחר עמה.

קמט) חבריא הא ידענא וכו': חברים, הרי אני יודע, שבמקום זה יש לכם להקשות (דפו"י דף ק"ב ע"א)

בעיי, דהוו בעאן על מגדלא דפרח באוירא, ולא אתיב עלייהו בר נש, עד דאתא שלמה מלכה, וביירר לון כל חד וחד על תקוניה. ד סבא סבא, רזא עלאה דהוה טמירא, אתית לגלאה, מה עבדית.

קנא) סבא סבא, בקדמיתא הוה לך לנטרא ארהך, ותסתכל ברישך. אבל השתא, לאו שעתא לאתטמרא. ה סבא, אהדר בתקפך. ההוא רוח דנפק, לאן אזל. בכה ואמר, חבריא, כל הני ו בכיין דקא בכינא. לאו בגיניכו הוא. אלא דחילנא למארי עלמא, דגלינא ארחין סתימין, ז בלא רשו. אבל גלי ה קמי קביה. דלא ס ליקרא די לי עבידנא, ולא ליקרא דאבא, אבל רעותי לפולחנא דיליה. ואנא חמינא, יקרא דחד מנייכו, בההוא עלמא. ואחרא ידענא דהכי הוא. אבל לא גלי קמאי, והשתא חמינא.

קנב) תנינן, דחיינ גברא מקמי גברא, בכמה ארחין. סתימין אתדחיינ. ההוא רוחא כ קדמאה, דאתדחי מקמי ההוא תנינא, לאן אזיל. ההוא רוחא, ז נפיק ואזיל, ומשטטא בעלמא, ולא ידיע, ואזיל לגו קברא מ דההוא בר נש, ומתמן משטטא בעלמא, ואתחזי בחלמא לבני נשא, וחמאן בחלמא דיוקנא דההוא בר נש, ואודע נ לון מלין לפום ארחיה ס דההוא רוח ע קדמאה, פ דקא אתמשך מניה, כמה דאיהו בההוא עלמא, הכי משטטא האי, צ ואודע בהאי ק עלמא.

קנג) ו הכי אזיל ומשטטא בעלמא, ופקדת תדיר לההוא קברא, עד זמנא דרוחות פקדן ט לגבי קברייהו דגופין. כדין, האי רוחא, אתחבר בההוא רוח דיליה,

חלופי גרסאות

ד ל"ג מן סבא סבא עד סבא סבא. ה ל"ג סבא. ו בעיין דקא בעינא. ז ולית ; בלי. ח קמיה ולי"ג קביה. ט ליקרי ולי"ג דילי. י ל"ג סתימין. כ קמא ; קדמאי. ל דנפיק. מ ל"ג מן דההוא עד דההוא. נ ליה. ס ל"ג דההוא. ע ל"ג קדמאה. פ דהא. צ והכי אודע. ק ל"ג עלמא. ר ואזיל ולי"ג והכי. ש לבי.

הסבא

הסולם

מאמר

גדחים. רוח ההוא הראשון שנזחה מפני שני ההוא, איפה הלך. ומשיב, רוח ההוא יוצא והולך ומשוטט בעולם, ולא ידוע והולך אל הקבר של אדם ההוא, ומשם משוטט בעולם, ונראה בחלום לבני אדם, ורואים בחלום הצורה של אדם ההוא, ומודיע להם דברים לפי דרכו של רוח ההוא הראשון שנמשך ממנו, כמו שהוא בעולם ההוא, כן משוטט זה ומודיע בעולם הזה.

קנג) והכי אזיל ומשטטא וכי ; וכך הולך ומשוטט בעולם, ופוקד תמיד לקבר ההוא, עד שהרוחות פוקדים בקברים של הגופים, שאז בא גם הרוח עצמו של בעל הראשון אל הקבר לפקוד את גופו, ואז רוח הוה, שהוא רק חלק מן הרוח ההוא העקרי, מתחבר ברוח שלו העקרי, והוא מתלבש בו והולך לו. וכשהרוח נכנס

אחת ואחת על תקוניה. זקן זקן, סוד עליון שהיה סתום באת לגלות, מה עשית.

קנא) סבא סבא בקדמיתא וכי ; זקן זקן, בתחילה היה לך לשמור דרכך, ולהסתכל בתחילתך, אבל עתה אין השעה להסתתר, זקן, השב בגבורתך. רוח ההוא שיצא איפה הלך. בכה ואמר, חברים, כל אלו בכיות שבכיתי לא בשבילכם היה, אלא יראתי מפני רבון העולם, שגליתי דרכים סתומים בלא רשות. אבל גלוי לפני הקביה, שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד אבי, אבל רצוני לעבודתו. ואני ראיתי יקר של אחד מכם בעולם ההוא, והאחר, אני יודע שגם הוא כך, אבל לא היה גלוי לפני. ועתה אני ריאה.

קנב) תנינן דחיינ גברא וכי ; למדנו דוחים אדם מפני אדם, בכמה דרכים סתומים (דפריי דף ק"ב ע"א)

ואתלבש ביה, ואזיל ליה. כד עאל לדוכתיה, אתפשט מניה. ה ודוכתא א אית ב ליה
 (א באינון היכלין ג דגן עדן, או לבר, לפום ארחוי דכל חד וחד, ד ותמן אתטמר.
 קנד) וכד רוחין פקדן להאי עלמא, דמתין נזקקין לגבי חיין, לא נזקקין אלא
 בהוא משיכו דרוחא, וביה אתלבש רוחא אחרא. ואי תימא, אי הכי, תועלתא
 איהו לרוחא, והאי אתתא תועלתא עבדת לכלא. לאו הכי, דאלמלא לא ה אתנסיבת
 ו לגבי אחרא, והאי רוחא ד קדמאה לא ה מתדחייא מקמי האי ה גברא אחרא,
 תועלתא אחרא הוה ליה, בגוונא אחרא, ולא יהא לאי בעלמא, כמה דהוי, ולא
 יזדקק לגבי חיין דהאי עלמא, כמה דהוי משטטא הכא והכא.

קנה) אי הכי זוגא תניינא דהאי אתתא, לא הוי מלעילא. ואת אמרת
 דאתדחייא גבר מקמי גבר, ו ואמינא דהאי בעלה תניינא, דנסיב לאתתא דא,
 איהו בת זוגיה ממש. וההוא קדמאה לאו בר זוגיה ג ממש הוה. והאי תניינא
 דיליה הוה, וכד מטא זמניה, אתדחייא דא מקמיה. ודאי הכי הוא, דהא לא אתדחייא
 ההוא רוח קדמאה, דהוה בהאי אתתא. אלא בגין ה דהאי תניינא, ג דאיהו בר זוגה.
 קנו) וכל אינון תניינין, דאתדחייין ע מקמי קדמאין. קדמאין הוו בני זוגייהו,
 ולא הנן. ובגין כך, לא אית לון קיומא בהדייהו, ואתדחייא רוח תניינא מקמי רוחא
 קדמאה. ו בגין כך, מאן דנסיב ארמלתא, קרינן עליה, ז ולא ידע כי בנפשו הוא.
 ח כי חנם מזורה הרשת וגוי ולא ידיע אי היא בת זוגיה ממש אי לאו.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ז (משלי ז) ת"ז תי"ג כט : ח) שם א). ת מוסיף ודוכתא אחרא. א איהי דילה. ב מוסיף
 ליה באינון רוחי בגן עדן ; באינון היכלין דגן עדן
 ג ל"ג דגן עדן ; ל"ג דג"ע או. ד תמן. ה אתנסיבת. ו ל"ג לגבי אחרא. ז ל"ג קדמאה. ח אתדחייא. ט ל"ו
 גברא אחרא. י ואימא ; ואמרנא. כ איהי. ל ל"ג ממש. מ ל"ג דהאי תניינא ; דאיהו בר זוגה האי תניינא. נ איהו
 בת זוגא. ס מוסיף האי תניינא וכל. ע לקדמאין ול"ג מקמי ; ל"ג מקמי קדמאין. פ ומנו.

הסכא

הסולם

מאמר

קנה) אי הכי זוגא וכי : שואל, אם כן,
 זוג השני של אשה ההיא לא היתה מלמעלה
 כי אתה אמרת, שנדחה איש מפני איש, ומשיב,
 ואני אומר, שבעל הזה השני שלקח אשה זו,
 זו היא בת זוגו ממש, והראשון ההוא אינו בן
 זוגה ממש, וע"כ שני הזה שלו היא, וכשמגיע
 זמנו ולקוח אותה, נדחה הראשון מפניו. ודאי
 כן הוא, כי לא נדחה רוח ההוא הראשון שהיה
 באשה ההיא, אלא משום השני שהוא בן זוגה.
 הרי שזוג השני הוא מלמעלה.
 קנו) וכל אינון תניינין וכי : וכל אלו
 בעלים השניים הנדחים מפני בעלים הראשונים,
 הראשונים היו בני זוגם ולא אלו, ומשום זה אין
 להם קיום עמהן, ונדחה רוח השני מפני רוח
 הראשון, ומשום זה מי שלקח אלמנה קוראים
 עליה, ולא ידע כי בנפשו הוא, כי חנם מזורה
 הרשת וגוי. שלא ידוע אם היא בת זוגיה ממש
 או לא.

נכנס למקומו, הוא מתפשט ממנו. ומקום יש
 לו באלו היכלות שבגן עדן, או לחוץ, לפי דרכיו
 של כל אחד ואחד, ושם מסתתר.

קנד) וכד רוחין פקדן וכי : וכשהרוחות
 פוקדים את עולם הזה, הנה המתים
 שמומצאים אצל החיים, אינם מומצאים אלא
 בהמשכת הרוח ההוא דהיינו הרוח שהבעל עזב
 באשתו בביאה הראשונה, ובו מתלבש רוח
 האחר העקרי. ואם נאמר, אי"כ תועלת הוא לרוח
 ואשה זו עושה תועלת לכל, כי ע"י הרוח שעזב
 בה בעלה מזדקק הרוח אל החיים, אינו כן, כי
 אם לא היתה נשאת לאחר, ורוח הראשון לא היה
 נדחה מפני איש האחר, דהיינו בעל השני,
 תועלת אחר היה לו באפן אחר, ולא היה מתיגע
 בעולם כמו שהוא מתיגע, ולא היה מזדקק אל
 החיים שבעולם, הוה, כמו שהוא משוטט כאן
 וכאן.

קנז) ארמלתא דלא נסיבת, אע"ג דאתי בר זוגה, ואיהי לא בעאת לאתנסבא, קודשא בריך הוא לא כייף לה מן דינא, וקודשא בריך הוא אזמין לההוא בר נש אתתא אחרא, ק ולא עאלת בדינא כהאי ר בההוא עלמא, ואף על גב דלית לה בר, דהא אתתא לא אתפקדת אפריה ורביה, ס כמה דאוקמוה.

קנח) אתתא דא דלא ה אתנסיבת זמנא תניינא, ההוא רוח דשבק בה בעלה מה אתעביד מניה. יתיב תמן תריסר ירחי, ובכל ליליא א וליליא, נפיק ופקדא לנפשא, ב ואתהדר לאתריה. לבתר תריסר ירחי, ג דקא אסתלק דינא דההוא גברא, דהא כל אינון תריסר ירחי, ד הא רוחא אתכפייא בעציבו כל יומא. לבתר תריסר ירחי, נפיק מתמן, ואזיל וקיימא לתרע גן עדן, ופקדא ה להאי עלמא, לגבי ההוא מאנא, דנפיק ו מניה. וכד האי אתתא אסתלקת מעלמא, ההוא רוח ז נפיק ה ואתלבש בההוא רוח דילה, וזכאת ביה לגבי בעלה, ס ונהרין תרווייהו, כדקא יאות, בחבורא חדא.

קנט) כיון דאתינא להאי אתר, השתא אית . לגלאה כ ארחין סתימין, דמארי עלמא, לא ידעין ג בהו בני נשא. וכלהו אזלין בארח קשוט, ס כד"א ו כי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ. ובני נשא לא ידעין, ולא משגיחין, כמה אינון עלאין, עובדין דקודשא בריך הוא, וכמה משניין אינון, ובני עלמא לא ידעין, וכלהו בארח קשוט, דלא סטאן לימינא ולשמאלא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) (הושע יד) לעיל אות כב צ"צ.

צ בד"מ ובד"ז כתוב הגהה וסימניך על סוס לא נרכב בגי אלמנה ובדפו"י כתבו נשמה פה הגהה שבדפו"י כי כתב הרב ז"ל שהוא שבוש ולכן לא שמנוה. ק ולית עלה בי דינא [בדינא] בהאי. ר לההוא (ד"א). ש ל"ג כמה דאוקמוה. ת אנסיבת. א ל"ג וליליא. ב ואהדר. ג דהא. ד האי רוח. ה לההוא. ו ל"ג מניה. ז דנפיק. ח אתלבש. ט וגרדן. י לאתגלאה. כ וארחין. ל ל"ג בהו. מ הה"ד.

מאמר

הסולם

הסבא

קנז) ארמלתא דלא נסיבת וכי : אלמנה שלא נשאת, אע"פ שבא בת זוגה והיא אינה רוצה להנשא, הקב"ה אינו מכריח אותה מן הדין, והקב"ה מזמין לאיש ההוא אשה אחרת, והאלמנה אינה נכנסת לדין בזה. בעולם ההוא, ואע"פ שאין לה בן, כי אשה אינה מצווה על פריה ורביה. כמו שהעמדנו.

חדשים יוצא משם, מן האשה, והולך ועומד בשער גן העדן, ופוקד בעולם הזה את הכלי ההוא דהיינו האשה, שיצא ממנו. וכשהאשה מסתלקת מן העולם, יוצא רוח ההוא ומתלבש ברוח שלה, של האשה, וזוכה בו אצל בעלה, ומאירים שניהם כראוי, בחבור אחד.

קנח) אתתא דא דלא וכי : אשה זו שלא נשאת פעם שנית, רוח ההוא שעזב בה בעלה בביאה הראשונה, מה נעשה ממנו. ומשיב. הוא יושב שם, באשה, י"ב חדשים, ובכל לילה ולילה יוצא ופוקד את הנפש וחוזר למקומו. לאחר י"ב חדשים, שנסתלק הדין של האיש ההוא, דהיינו בעלה, כי כל אלו י"ב חדשים הרוח מושפל בעצבות כל היום, לאחר י"ב (דפו"י דף ק"ב ע"ב)

קנט) כיון דאתינא להאי וכי : כיון שבאתי למקום הזה, יש לגלות עתה דרכים הסתומים של רבון העולם, שבני אדם אינם יודעים בהם. וכולם הולכים בדרך אמת, כש"א, כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ. ובני אדם אינם יודעים ואינם משגיחים, כמה הם עליונים מעשי הקב"ה וכמה משוגים הם, ובני עולם אינם יודעים, וכולם בדרך אמת שאינם סרים לימן ולשמאל.

הני

(קס) הני : דמתגלגלין, דקא אתתרכו בתרוכין ס מההוא עלמא, ע ולית לון בת זוג. פ בת זוג דקא מזדווגן בהאי עלמא, מאן אינון, ז אינון נשין, דקא מזדווגן בהדייהו בהאי עלמא. ק דהא ר לכלהו ט בני נשא, אית ת לון בת זוג, בר א מהאי. (קסא) חמו ב השתא, כמה אינון רברבין ועלאין גבורן דיליה. תנינן, מאן דמתרך אתתיה קדמאה, מדבחא אחית עלוי דמעין. ג מדבחא אמאי. אלא, הא אמינא, דכל נשין ד עלמא בדיוקנא דהאי מזבח קיימי, ועל דא ירתאן אינון שבע ברכאן, דכלהו מכנסת ישראל אינון. ואי איהו * מתרך לה, אהדר אבנא ה דמדבחא עלאה לגרעונא. מ"ט. בגין דמתחברן תרוכין בהדי הדדי.

(קסב) ורזא דא דכתיב, ט וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וגו', ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. ממשמע דאמר, והלכה והיתה ו לאיש, לא ידענא ז דליתיה ההוא דתריך לה, מאי ה אחר. אלא כמה דאתמר, אחר תנן, ואחר כתיב, ואחר קרינן ליה, דכתיב ט ומעפר אחר יצמחו. ותרוכין מתחברן כחדא, תרוכין דההוא עלמא, ותרוכין דהאי עלמא. ומה דהות האי אתתא, בדיוקנא עלאה, ט הא . אשתעבדא לדיוקנא תתאה, קרינא ליה אחר.

חלופי גרסאות

מכרת הזהר

נ מתגלגלין ; דקא מתגלגלין. ס מהאי. ע ל"ג מן ולית עד מאן. פ ל"ג בת זוג. צ ל"ג אינון. ק מוסיף דהא תריך לה ולית ליה בת זוג כאינון גברין דלא תריכו וקא מזדווגו בהדי נשייהו. ר כל. ש ל"ג בני נשא ת ל"ג לון. א האי. ב ל"ג השתא. ג ל"ג מדבחא. ד דהאי עלמא. ה ל"ג דמדבחא ; ל"ג דמדבחא עלאה. ו ל"ג לאיש ; מוסיף לאיש אחר. ז דאיהי אולא לגבי בעלה ול"ג דליתיה ההוא ; ולית ההוא דיתרך. ח מוסיף לאיש אחר. ט קא. י אשתעבדת.

הסבא

הסולם

מאמר

עכמו שנגרשה מבעלה, כן נגרשה משורשה שצמלכות.

(קסב) ורזא דא דכתיב וכי : וזה סוד שכתוב, וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וגו' ויצאה והלכה והיתה לאיש אחר. שואל, כיון דאמר והלכה והיתה לאיש, איני יודע, שאינו אותו שגרש אותה, ולמה כתוב, אחר. ומשיב, אלא כמו שלמדנו, אחר למדנו, ואחר כתוב, ואחר קוראים אותו. שכתוב ומעפר אחר יצמחו הרי שהמגולגל נקרא אחר, והגרורות מתחברות יחד, גרוש שבעולם ההוא, דהיינו האיש המגולגל, שאין לו בת זוג, הנגרש מעולם ההוא לעולם הזה, שלקח הגרושה, ואשה הגרושה שבעולם הזה, מבעלה. ומה שאשה הזו היתה בצורה עליונה, במלכות, נשתעבדה עתה לצורה תחתונה, דהיינו להמגולגל, שאין לו בת זוג, שלקחה אותה לאשה, וקוראים אותו אחר. כמ"ש להלן, משום שנתדבק באל אחר, שעל כן חזר ונתגלגל לעולם הזה.

וקרינן

(קס) הני דמתגלגלין דקא וכי : אלו המגולגלים שנגרשו בגרושין מעולם ההוא, ואין להם בת זוג. שואל, הבת זוג שמזדווגים עמהן בעולם הזה, מי הן אותן הנשים שמזדווגים עמהן בעולם הזה, שהרי לכל אדם יש בת זוג חוץ מזה המגולגל.

(קסא) חמו השתא כמה וכי : ראו עתה כמה הן גדולות וחשובות הגבורות שלו. למדנו, מי שמגרש אשתו הראשונה, המזבח מוריד עליו דמעות. שואל, המזבח למה. ומשיב, אלא אני אומר, שכל הנשים שבעולם עומדות בצורה של מזבח הזה, שהוא המלכות, שכל אשה יש לה שורש במלכות. ועל כן הן יורשות שבע ברכות, שכולן מכנסת ישראל הן, שהיא המלכות. ואם הוא מגרש אותה, את אשתו הראשונה, חוזרת האבן של מזבח העליון דהיינו השורש של האשה הזו, שהוא במלכות למיעוט וגרעון מהו הטעם. הוא משום שמתחברות הגרושות יחד. (דמו"י דף ק"ב ע"ב *) דף ק"ג ע"א)

קסג) וקרינן ליה אחרון, אחרון מנלן. כ דכתיב, ו⁹ ואחרון על עפר יקום. י והכא כתיב ושנאה האיש האחרון. או כי ימות האיש האחרון. אחרון, שני מבעי ליה. ואי תימא, דלא תזדווג אפילו לעשרה, דא בתר דא. לאו הכי. וכי לבעלה דא תזדווג, ולא לאחרא, מאי אחרון.

קסד) אלא דא איהו האי אחר דקאמרן, ואיהו אחר, מ ואיהו אחרון. השתא אבנא מתגלגלא בקוספתא. אחר אמאי אקרי הכי דהא כל בניינא נפל, ואתהדר לעפרא, איהו הוה מה דהוה, ולא אחרא. אמאי קרינן ליה אחר. אוף הכי נ אמאי אקרי אחרון, וכי אחרון איהו, והא אי יתישר יאות, ואי לא, יהדר ויתגלגל ויתנטע כמלקדמין, אמאי אקרי אחרון.

קסה) אבל תא חזי, כתיב ז¹⁰ וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ט מאי טוב. תנינן, דא מלאך דטוב. מאד, דא מלאך המות. ולכלא קב"ה אומין תקונוי.

קסו) ת"ח, ט¹¹ כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, נהר דא, לא שכיך לעלמין, מלאפשא ולמסגי ולמעבד פירין. ואל אחר אסתרס, ולית ליה ט תיאובתא לעלמין, ולא אפיש, ולא עביד פירין, דאלמלי עביד פירין, יטשטש ככל עלמא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

כ ל"ג דכתיב. ל והכי ; והא. מ ל"ג ואיהו אחרון.
נ ל"ג אמאי. ט ל"ג מאי. ע ל"ג כתיב. פ דוכתא.

9 (שם יט). ז (בראשית א) הקסה"ז קפט ז"ב ב"א
נ צ"א. ק (שם ב) ב"א ריא צ"א.

הסכא

הסולם

מאמר

מה שהיה גוף הראשון, ולא אחר. ולמה קוראים אותו אחר. וכן למה נקרא אחרון, וכי אחרון הוא, כי אם מישר דרכיו ומתתקן, יפה, שהוא אחרון ואינו מתגלגל עוד, אבל אם לא, הרי הוא חוזר ומתגלגל ויהיה נטוע כבתחילה, למה נקרא אחרון.

קסג) וקרינן ליה אחרון וכו' : וקוראים אותו אחרון. מאין לנו שקוראים אותו אחרון. שכתוב ואחרון על עפר יקום. הרי שהמגולגל נקרא אחרון. וכאן כתוב, ושנאה האיש האחרון, או כי ימות האיש האחרון. שואל, אומר אחרון, שני היה צריך לומר. ואם תאמר, שהכתוב בא לאסור שלא תזדווג לעשרה בזה אחר זה. אינו כן, וכי לבעל הזה תזדווג ולא לאחר ולמה תהיה אסורה לאחר. וא"כ למה נקרא אחרון.

קסה) אבל תא חזי וכו' : אבל בוא וראה, כתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מהו טוב. למדנו, שזהו מלאך הטוב. מאד, זהו מלאך המות. ולכל הקב"ה מזמין את תקונוי, עד שאפילו מלאך המות חוזר להיות טוב מאד.

קסד) אלא דא הוא וכו' : ומשיב, אלא זה הוא אחר הזה שאמרנו, והוא אחר והוא אחרון. כי עתה האבן מתגלגלת בכף הקלע. כלומר, שביחס גוף הראשון שמת, נקרא המגולגל בכף הקלע, שחזר שנית לעולם, בשם, אחר ואחרון. ומשום שאין לו בת זוג לקח הגרושה, וע"כ מכנהו הכתוב, אחר, ואחרון. אחר אמאי אקרי וכו' : שואל, למה נקרא אחר ביחס הגוף הראשון שמת והרי כל הבנין נפל, דהיינו הגוף הראשון, וחזר לעפר, והוא כמו שלא היה, והמגולגל הוא היה (דפרי" דף ק"ג ע"א)

קסו) ת"ח כתיב ונהר וכו' : בוא וראה, כתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, שהוא ז"א המשקה את המלכות שנקראת גן. נהר זה אינו שוקט לעולם מלהפרות ולהרבות ולעשות פירות, ואל אחר נסתרס ואין לו תאוה לעולם, ואינו מפרה ואינו יושה פירות, כי אם היה יושה פירות, היה מעקר את כל העולם.

ובג"כ

קסז) ובג"כ, בר נש דגרים לההוא סטר ז דיפוש בעלמא, אקרי רע, ולא חמי אפי שכינתא לעלמין, דכתיב ח לא יגורך רע. האי בר נש, דמתגלגלא ק בגלגולא, ו אי איהו עבר ואתדבק בההוא אל אחר, דלא עביד פירין, ולא אפיש בעלמא, בגין כך אקרי אחר, ושמא גרים ליה, איהו ט הוא, ואחר אקרי, אחר ודאי. קסט) אחרון: מקדמאה ואילך, אחרון קרינן ליה, ואחרון אקרי. ה תניינא איהו, ומיד אקרי אחרון, והכי קרי ליה * קב"ה אחרון, בגין ב דיתתקן למהוי אחרון, ולא יתוב כמלקדמין. תליתאה אוף הכי. וכן בכל זמנין, מקדמאה ואילך. הכי אקרי אחרון, והכי אצטריך למקרי אחרון, דאלמלא אתקרי מיד תניינא, הא פתיחו דפומא לאהדרא כמלקדמין, וההוא בניינא אסתתר. קסט) מנלן. מבית שני, ג דאקרי אחרון, דכתיב ט גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. דהא מקדמאה ואילך, אחרון אקרי, דהא לא יהא פתיחו דפומא, דההוא ד בניינא ינפול, ויתהדר כמלקדמין. קע) אוף הכי דא, אחרון קרינן ליה. ובגין כך כתיב, לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. לא יוכל, לא יקחנה מבעי ליה, מאי לא יוכל. אלא כיון דהאי אתתא אתדבכת באחר, ה ונחתת לאשתעבדא בדרגא תתאה, לא בעי קודשא בריך הוא, דאיהו יתוב מדרגא דיליה, למיהב איבא, ולא תדבקא בההוא דרגא דלאו דיליה.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ז דיפיש. ק מוסיף בגלגולא דא. ר ל"ג אי. ט אחר; מוסיף הוא ואחר אחר אקרי. ת תנינא מיד. ול"ג איהו. א ל"ג קב"ה. ב דאתתקן; דלתתקן וליהוי. ג ל"ג דאקרי אחרון. ד ל"ג בניינא. ה ונחת.

ו (תהלים ה) ב"א ריח צ"ב. ט (חגי ב) ב"א רלד צ"ב ח"ג רכא. ת"ז ת"ב כז.

הסבא

הסולם

מאמר

אם היה נקרא מיד, שני, ניתן פתחון פה, שיחזור עוד ויתגלגל ככתחילה, ובגין ההוא של עתה יסתר. קסט) מנלן, מבית שני וכו': מאין לנו זה, מבית שני, שנקרא אחרון, שכתוב, גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. כי מן הראשון והלאה נקרא אחרון, כדי שלא יהיה פתחון פה, שבגין ההוא יפול, ויחזרו לבנותו ככתחילה. קע) אוף הכי דא וכו': אף כן זה, המתגלגל, קוראים אותו אחרון. כמו לבית שני, ומשום זה כתוב, לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. שואל, מה לא יוכל, לא יקחנה היה צריך לומר. ומשיב, כיון שאשה הוה נתדבקה באחר, וירדה להשתעבד במדרגה תחתונה, של הס"א, אין הקב"ה רוצה, שהוא, הראשון, ירד ממדרגתו לתת פירות ולהתדבק במדרגה ההיא שאינה שלו.

קסז) ובג"כ בר נש וכו': ומשום זה, האדם שגרם לצד ההוא שיתרבה בעולם, נקרא רע, ואינו רואה פני השכינה לעולם, שכתוב, לא יגורך רע. אדם ההוא המתגלגל בגלגול, אם הוא עבר ונתדבק באל אחר ההוא, שאינו עושה פירות ואינו מרבה בעולם, משום זה נקרא אחר. והשם של הס"א, גרם לו, שאע"פ שהוא המת הוא המתגלגל נקרא אחר, כמו הס"א, אחר ודאי.

קסט) אחרון, מקדמאה ואילך וכו': אחרון נקרא, כי מראשון והלאה אחרון קוראים אותו, ונקרא בתורה, אחרון, שני הוא, ומיד נקרא אחרון, וכך קורא אותו הקב"ה אחרון, כדי שיתתקן בגלגול זה להיות אחרון, ולא ישוב להתגלגל יותר. השלישי גם כן נקרא אחרון, וכן בכל פעם שמתגלגל מן הראשון והלאה נקרא כן אחרון. וכך צריכים לקראו אחרון, כי

(דפו"י דף ק"ג ע"א)

קעא) ות"ח, אי האי אתתא לא ו אתנסיבת, אפילו תזנה בכל גוברין דעלמא. אי בעי בעלה יתוב לגבה, אבל אי ו אתדבקה בנשואין ו לאחר, ו דא לא יוכל לשוב לדרגא קדמאה, דהוה בקדמיתא לגבה. לא יוכל ודאי לאתבא להווא דרגא לעלמין.

קעב) אחרי אשר הטמאה. תנינן, דהטמאה בלביה. ו אי הכי, אפילו ו אי תתרחק ותזנה בלא נשואין. אלא, כיון דאתדבקה לאחר, הא קבילת עלה חולקא דהווא סטרא, ובעלה * קדמאה דאיהו ו מסטרא אחרא טבא דטוב, ו לא יהא ו ליה בה חולקא לעלמין, ולא יפיש כלל להווא אתר. הא אם שלחה האישה האחרון, או כי ימות האישה האחרון, לקדמאה אסורא, אבל לשאר בני נשא, תשתרי. דילמא תשכח אתרא כמלקדמין, ואחרון יקום דיזדווג בהדה.

קעג) מאן דאית ליה בנין מאתתיה קדמיתא, ואעיל האי לגו ביתיה, הווא יומא אתדבק בחרבא קשיא דמתהפכא, בגין תרין סטריין. חד, דהא תרין דחת לון לבר, והשתא איהו תליתאה. ותו, מאנא ו דאשתתף ו ביה אחר, היך ייתי איהו למיהב ביה רוחא דיליה, וישתתף בהדה, ויתדבק בה. לאו דאיהי אסורא, אבל ו דאי שתופא בישא איהו ו לגרמיה.

קעד) רבי לויטס איש כפר אונג, הוה חייך ו ומתלוצץ על אתתא דא, כד חמי מאן דאזדוג בהדה, והוה אמר, ו ותשחק ליום אחרון כתיב, מאן דאתדבקה ביה באיש אחרון, חיוכא איהי לבתר.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו אנסיבת. ו אתדבק. ו ואחר. ו מוסיף דא האי. ו ל"ג אי. ו ל"ג אי. ו בסטרא אחרא טב דתי. ו לית ליה למיהב. ו ביה ול"ג ליה בה. ו דאשתעבד. ו בה. ו ל"ג ודאי. ו מוסיף לגרמיה כדאמרן; לביתיה יאסתכן לגרמיה כדאמרן. ו ואתלוצץ.

(משלי לא).

הסכא

הסולם

מאמר

האחרון, היא אסורה לראשון. אבל לשאר בני אדם מותרת, אולי תשכח מקום כבתחילה, ואחרון יקום שיזדווג עמה.

קעג) מאן דאית ליה וכו': מי שיש לו בנין מאשה הראשונה, ומכניס אשה הזו לתוך ביתו, ביום ההוא, הוא מתדבק בחרב הקשה המתהפכת, משום ב' טעמים, א', כי כבר דחתה ב' אנשים לחוץ, ועתה הוא השלישי. ועוד, הכלי שנשתתף בה אחר, איך יבא הוא לתת בו הרוח שלו, וישתתף עמה ויתדבק בה. לא משום שהיא אסורה, אבל ודאי שותפות רעה הוא לעצמו.

קעד) רבי לויטס וכו': ר' לויטס איש כפר אונג, היה צוחק ומתלוצץ על אשה זו, כשראה מי שהיה מזדווג עמה. והיה אומר, ותשחק ליום אחרון, כתוב, מי שמתדבק באיש אחרון, הוא צחוק לאחר כך.

השתא

קעא) ות"ח אי האי וכו': ובוא וראה, אם אשה הייא לא נשאת, אפילו אם היא תזנה בכל האנשים שבעולם, אם בעלה רוצה יוכל לשוב אליה. אבל אם נתדבקה בנשואין לאחר, זו לא תוכל לשוב למדרגה הקודמת שהיתה לה מתחילה. וע"כ כתוב לא יוכל, לא יוכל ודאי לשוב למדרגה התיא לעולם.

קעב) אחרי אשר הטמאה: למדנו, שהטמאה בלבו. שואל, אם כן אפילו אם תתרחק ותזנה בלא נשואין תהיה אסורה, ומשיב, כיון שנתדבקה באחר, הרי קבלה עליה החלק של צד ההוא הרע. ובעלה הראשון שהוא מצד האחר הטוב, הרי הטוב לא יהיה לו בה חלק לעולם, ולא ירבה כלל למקום ההוא. וע"כ, אם שלחה איש האחרון או כי ימות האישי (דפרי דף ק"ג ע"א *) דף ק"ג ע"ב)

קעה) השתא, אית - להדרא ולעינא, על ש אתר חד רב ועלאה, דהוה בעלמא, וגזעא ושרשא דקשוט, ואיהו עובד אבי ישי אבי דוד. דהא ה אתמר דאחרון א הוה, היך נפק שרשא דקשוט, מגו אתר דא.

קעו) אלא, עובד אתתקן בתקונא עלאה, ואהדר שרשא דאילנא דקא אתהפך, על תקוניה, ואסתליק ביה, ואתתקן כדקא יאות, וע"ד אקרי עובד. מה דלא זכו הכי, שאר בני עלמא.

קעז) אתא איהו, פלח ב ואעדר עקרא ושרשא דאילנא, ונפק ג מאנפין מרירן, ואהדר ואתקן בנופא דאילנא אחרא עלאה, אתא ה ישי בריה, ואחסין ליה, ותקין ליה, ואתאחד בענפוי דאילנא אחרא עלאה, וחבר אילנא באילנא, ואסתבכו דא בדא. כיון דאתא דוד, אשכח אילנין מסתבכן ומתאחדן דא בדא, כדין ירית שלטנו בארעא, ועובד גרים דא.

קעה) בכה ו ההוא סבא ואמר, אי סבא סבא, ולא אמינא לך, דעלת בימא רבא, השתא אנת ז הוא גו תהומי רברבין, ה אתתקן לסלקא. סבא ט סבא, אנת גרמת דא, דאלמלא הוית שתיק בקדמיא, ו הוה יאות כ לך, אבל השתא לא יכילת ולית מאן דאחיד בידך, אלא אנת בלחודך. קום סבא ואסתלק בסליקו.

קעט) עובד דא, ל אתתקן ונפק מגו חקל בישא, נ דגובין בישין. אתא ט ישי

חלופי גרסאות

ר לאהדרא. ש אילנא. ת אי תימא דאחר איהו. א הוא. ב ואהדר; ל"ג מן ואעדר עד ואהדר. ג מענפין. ד ואעדר. ה ל"ג ישי. ו ל"ג ההוא סבא. ז ל"ג הוא. ח אתקן. ט ל"ג סבא. י ל"ג הוה. כ ל"ג לך. ל אתקן. מ ל"ג ישי.

דרך אמת נ] חפירות ובורות רעים.

הסבא

ונאחזים זה בזה, אז ירש ממשה בארץ. ועובד גרם את זה.

קעה) בכה ההוא סבא וכו': בכה זקן ההוא, ואמר לעצמו, אי זקן זקן, ולא אמרתי לך שנכנסת בים הגדול. עתה, אתה הוא בתוך תהומות הגדולים. התתקן לעלות. זקן זקן, אתה גרמת את זה, כי אם היית שותק בתחילה, היה יפה לך, אבל עתה אינך יכול, ואין מי שיאחז בידך אלא עתה לבדך. קום זקן, ועלה במעלה.

קעט) עובד דא אתתקן וכו': עובד זה נתתקן ויצא מתוך השדה הרע של בורות רעים. בא ישי בנו והתקין ועדר האילן, ועם כל זה, זה סוד הסודות, ואיני יודע אם אומר או לא אומר. אמור דברך זקן, ודאי אומר, בזה ניכרים כל שאר בני הגלגול. עובד עכ"ז התקין האילן, כשבא דוד המלך, נשאר באילן התחתון של הנקבה, שהיא המלכות, והיה צריך לקבל חיים מאחר, כי מעצמו לא היה לו חיים, (כנ"ל וישלח אית

הסולם

קעה) השתא אית להדרא וכו': עתה יש לחזור ולעיין על מקום אחד גדול ועליון שהיה בעולם, וגזע ושורש אמת, והוא, עובד אבי ישי אבי דוד. כי למדנו, שהמגולגל הוא אחרון, ועובד היה גלגול של מחלוק, המת בלי בנים, ואיך יצא שורש אמת ממקום הזה. קעו) אלא עובד אתתקן וכו': ומשיב, אלא, עובד נתתקן בתקון העליון, והשורש של האילן שנתהפך, שאשתו נעשית אמו וכו' (כנ"ל אות ק"ל). החזיר על תקונו, ונתעלה בו ונתתקן כראוי, וע"כ נקרא עובד, שהוא לשון עבדות, מה שלא זכו כן שאר בני העולם.

קעז) אתא איהו פלח וכו': בא הוא, עובד, עבד ועדר את עיקר ושורש האילן, ויצא מפנים המרים, וחזר ותקן בנוף האילן, שהוא המלכות. בא ישי בנו, וחזק אותו ותקן אותו, ונאחו בענפיו של אילן אחר עליון, שהוא ז"א, וחזיר אילן באילן, ונסתבכו זה בזה. כיון שבא דוד, מצא האילנות, שהם ז"א ומלכות, מסתבכים (דפ"י דף ק"ג ע"ב)

בריה, ואתקין ואעדר אילנא, נ ועכ"ד, דא רזא דרזין, ולא ידענא אי אימא, אי לא אימא. אימא מילך סבא, ודאי אימא, בדא ידיעאן כל שאר בני גלגולא. ס עובד, ע עכ"ד אילנא פ אתקין. כד אתא דוד מלכא, באילנא תתאה דנוקבא אשתאר, ואצטריך לקבלא חיינ מאחרא, ומה אי האי ז דאתתקן, ואתקין כלא, הכי. שאר בני ק עלמא דאתיין בגלגולא, דלא יכלין לאתתקנא הכי, עאכ"ו.

קפ) בכל סטרין אתהפך בגלגולא. ר פרץ הכי הוה. ש בעז הכי הוה. עובד הכי ת הוה. ובכלא נפיק אילנא מסטרא דרע, ואתדבק לבתר בסטרא דטוב. בקדמיתא, א ויהי ער בכור יהודה רע. א מחלון אוף הכי, ולא כ"כ. אבל ב בהני אתעכל רע, ונפיק טוב ג לבתר, ההוא דכתיב ביה, א וטוב ראי. א ויי עמו. הכא קיימא אילנא תתאה על תקוניה, ומלך אלהים על גוים.

קפא) בשירותא דכלא, מעקרא ויסודא ד עלאה, אשתרשו דרגין, ראובן שמעון לוי יהודה, מה כתיב ביה, ד הפעם אודה את יי, ה וכתוב ותעמוד מלדת. ה היינו נ רני עקרה לא ילדה. בגין דכד אתיליד יהודה, נפקת נוקבא מתדבקא בדכורא, ולא הות על תקוניה אנפין באנפין, ולא ד אתכשרת לאולדא. כיון דנסר לה קודשא בריך הוא ואתקין ה לה כדן ס אתכשרת לאתעברא ולאולדא. קפב) ובספרא דחנוך, ותעמוד מלדת, לאו על לאה אתמר, אלא על רחל

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

נ ועובד. ס ל"ג עובד. ע ל"ג עכ"ד. פ אתתקין ; מוסיף אתקין ועכ"ד דאילנא אתקין. ז דאתקין. ק גלגולא דלא יסליק הכי עאכ"ו. ר ל"ג פרץ הכי הוה. ש ל"ג בעז הכי הוה. ת מוסיף הוה ועכ"ד אילנא אתתקן. א מוסיף אונן אוף הכי מחלון ; ל"ג מחלון אוף חכי. ב בהכי. ג מוסיף לבתר נפק. ד מוסיף אהרא עלאה. ה ל"ג וכתיב. ו מוסיף ובספרא דחנוך ותעמוד מלדת היינו. ז כשרת. ח מוסיף לה אנפין באנפין. ט אכשרה לאולדא ול"ג לאתעברא (ד"א).

א) (בראשית לח) ב"ב ריג צ"ב. ב) (ש"א טז) יתרו אות ק צ"א. ג) (שם) לעיל צ"ב. ד) (בראשית כט) ויצא ע צ"א. ה) (ישעיה נד) ויחי כח צ"א.

הסבא

הסולם

מאמר

המדרגות, ראובן שמעון לוי יהודה, שהם חסד גבורה ת"ת ומלכות. מה כתוב בו, הפעם אודה את ה'. וכתוב ותעמוד מלדת. והיינו, רני עקרה לא ילדה. משום כי כשנולד יהודה, יצאה הנוקבא, שהיא המלכות דבוקה בדכר, שהוא ז"א, ולא היו על תקונם פנים בפנים, ולא היתה המלכות מוכשרת להוליד. כיון שנסר אותה הקב"ה, דהיינו שהפרידה מאחורי הדכר, והתקין אותה, או נעשתה מוכשרת להתעבר ולהוליד. כמו שמפרש לפנינו.

קפב) ובספרא דחנוך וכו' : ובספרו של חנוך, כתוב, ותעמוד מלדת, אינו נאמר על לאה שהיא נוקבא דז"א שלמעלה מחזה, אלא על רחל נאמר ההיא שמבכה על בניה, ההיא שנשתרשה ביהודה, שהיא הנוקבא שלמעלה מחזה שהוא אותיות

אות נ"ג) ומה אם זה שנתתן והתקין הכל, היה כך, שאר בני העולם הבאים בגלגול, שאינם יכולים להתתקן כך, על אחת כמה וכמה.

קפ) בכל סטרין אתהפך וכו' : בכל הצדדים הוא פונה לגלגול. פרץ היה כן, שהיה גלגול ער, בעז היה כן, שהיה גלגול יהודה, עובד היה כן, שהיה גלגול מחלון. ובכולם יצא האילן מצד הרע ונתדבק אח"כ בצד הטוב. בתחילה, ויהי ער בכור יהודה רע. מחלון גם כן היה רע, ולא כל כך. אבל באלו נתבער הרע, ויצא הטוב לאחר כך, דהיינו ההוא שכתוב בו, וטוב ראי. וה' עמו. כאן עמד אילן התחתון, שהוא המלכות, על תקוניה, ומלך אלקים על גוים.

קפא) בשירותא דכלא מעקרא וכו' : בתחילת הכל, מעיקר ויסוד העליון, נשרשו (דפו"י דף ק"ג ע"ב)

אתמר, ה' ההיא דמנכה * על בניה, כ' ההיא דאשתרשת ביהודה: ז' יהיו ד"ה. ותעמוד מלדת, דהא לא מ' אתתקנא.

קפג) בקדמיתא, דיוקנא דלעילא הוה נ' כלא ראובן: או"ר ב"ן. ה' ויאמר אלהים יהי אור, ע' ימינא פ' אור. שמעון שמאלא ז' אור בההוא ק' סיגא דדהבא בהדיה שם עון. לו"י: ר' חבורא דכלא, ל' אתחברא מתרין סטרין. יהודה: נוקבא בהדי דכורא ש' מתדבכת, יהו, דא דכורא. ד"ה, דא נוקבא דהות בהדיה.

קפד) ד"ה, ת' אמאי ד"ה. אל' ד', א' באותדבקותא ב' דרע בהדה, איהי דל"ת, מסכנא ג' איהי, ואצטריך לאתבא בגלגולא, לאתעכלא ההוא רע, ולמתבלי בעפרא. ולבתר ד' לצמחא בסטרא ה' דטוב, ולנפקא ממסכנו לעתירו, וכדין ה'. ועל דא, יהיו ד"ה.

קפה) פוק סבא, ו' מגו תהומי, לא תדחל, כמה ארבין זמינין לך, בשעתא דתשוטט ימא, בגיין לנייחא בהו. בכה כמלקדמין ואמר, מארי דעלמא, דילמא יימרון משריין עלאיין, דאנא סבא, ובכי כינוקא. גלי קמך, דעל יקרך אנא עביד, ולא עבידנא על יקרא דילי, דהא בקדמיתא הוה לי לאסתמרא, דלא איעול בימא רבא, ז' והשתא כיון דאנא ביה, אית לי לשטטא בכל סטרין, ולנפקא מניה.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

י' האי: מוסיף על ההיא. כ' האי. ל' ל"ג יהיו ד"ה: יהודה. מ' אתהקנת. נ' ל"ג כלא. ס' מוסיף דכתיב ויאמר. ע' ל"ג ימינא אור. פ' מוסיף אור בן. צ' ל"ג אור. ק' גיטא. ר' בחבורא. ש' מתדבקא. ת' אמאי דא בהדי דא. א' באתדבקי. ב' מוסיף דרע ערואינן מחלון וכליון. ג' ל"ג איהי: אייתי. ד' דצמחא. ה' מוסיף דטוב פרך וורת. ו' מוסיף פוק מגו. ז' ל"ג והשתא.

הסכא

הסולם

מאמר

הרע עמה, דהיינו בעת שהיא בבחינת שמאל בלבד, והיא דבוקה באחורי הדכר. היא דל"ת שפירושו שהיא עניה, וצריכה, לשוב בגלגול, דהיינו הגלגולים מן יהודה עד דוד המלך לבער רע ההיא, ולבלות בעפר ולצמוח אח"כ בצד הטוב, דהיינו ע"י בנין או"י מחדש, בסו"ה ויבן ה' אלקים את הצלע וגו', ולצאת מעניות לעשירות ואז נקראת ה' ועל כן יהודה, הוא אותיות יהיו ד"ה, שיהיו חג"ת דכר, ד' ה' הם הנוקבא בבי מצבים שלה הנ"ל, המתחברת עם הדכר.

קפה) פוק סבא מגו וכי: אמר לעצמו, צא זקן מתוך הוזהומות, לא תפחד. כמה אניות מזומנות לך, בשעה שתשוט ביים, כדי לנוח בהם. בכה כבתחילה, ואמר, רבוץ העולם, פן יאמרו מחנות העליונים שאני זקן ובוכה כילד. גלוי לפניך, שעל כבודך אני עושה, ואיני עושה על כבודי, כי בתחילה היה לי להשמר מלכנוס ביים הגדול, ועתה כיון שאני בו, יש לי לשוט בכל הצדדים ולצאת ממנו.

יהודה

אותיות יהיו ד"ה. ותעמוד מלדת, כי עיד לא נתתקנה.

קפג) בקדמיתא דיוקנא דלעילא: בתחילה הצורה שלמעלה היתה הכל, שאפילו רחל, עלתה והיתה למעלה מחוה. ר'או"בן. הוא אותיות אור בן, שהם ויאמר אלקים יהי אור. שהוא ימין, דהיינו חסד, של ז"א. שמעון, הוא שמאל, והוא אור, עם ההיא פסולת של זהב, כי שמעון הוא אותיות שם עון. שהוא שמאל, גבורה דז"א. לוי, היא חיבור הכל, להתחבר בי הצדדים. כי הוא קו האמצעי המחבר ימין עם השמאל. והוא תפארת דז"א. ואחר שיצאו חג"ת דז"א שלמעלה מחוה, יצאה הנוקבא הנקי רחל. והיינו יהודה, שהיא הנוקבא, והנוקבא מתדבקה בדכר, שהוא חג"ת דז"א, יהיו זה דכר, דהיינו חג"ת ד"ה זו היא הנוקבא, רחל, שהיתה עמה, עם הדכר.

קפד) ד"ה אמאי ד"ה וכי: שואל, הנוקבא מרומות. באותיות ד"ה, למה ד"ה. ומשיב, אל' ד' נקראת הנוקבא, בעת שדבקות (דפו"י דף ק"ג ע"ב י') דף ק"ד ע"א)

קפו) ז יהודה אתה ח יודוך אחיך, ט היינו דאנן אמרין ברוך אתה. איהו ברוך ו איהי אתה, לכלהו כ בנוי לא אמר יעקב אתה, אלא לאתר דאצטריך. דא איהו אתה.

קפו) שמא דא, ג יודוך אחיך, כלהו אודן לך על שמא דא, ודאי אתה יודוך אחיך, על שמא דא, אסתלק ואתכפיא סטר אחרא, בגין דכד ט אתקרי ואדכר, הא נפקת סטרא אחרא בהדה. כיון דאמרי אתה, שלטנו ורברבנו אית לה, וסטרא אחרא אתכפייא, ולא אתחזיאת תמן. ודאי בשמא דא אתרשים ואתבריר מסטרא אחרא. ודא נ אסתלקו ושלטנו ט דיליה, ותבירו וביש לסטרא אחרא. כיון דיודוך אחיך ו על שמא דא, אתה, כדין ידך בערף אויביך, מיד אתכפיין לגבך, ושמא דא גרים.

קפח) ידענא חברייא ידענא, דהא אתה שמא דא, אתון אמרין לאתר אחרא עלאה, דכתיב ח אתה כהן לעולם, בימינא עלאה. שפיר איהו, דהא כיון ט דרבי שמעון אודן ליה עלאיין ותתאיין, וזכה לכלא, כל מה דאיהו אמר, הכי איהו ושפיר. קפט) אבל כד תהוון מטאן לגביה, אמרו ליה, ואדכרו ליה, יומא דתלגא, כד זרענא פולין, ז לחמשיין ותריין גווינין. דהא ט אתה כהן, הכא אתקשר כוס

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ח ל"ג יודוך אחיך. ט מוסיף כלהו אודן על שמא דא והיינו ; כלהו אודן על שמא דא יודוך אחיך היינו. י ואיהו. כ ל"ג בנוי. ל מוסיף ודאי אתה יודוך. ו ועל. פ דאמר רבי. צ לכל אינון. ק ל"ג אתה כהן ; מוסיף כהן לעולם.

ז (שם מט) ויחי קסו צ"א. ח (תהלים קי) ח"א רנו. ח"ג נג : קצג : רעא. ז"ח נב ט"א שטיז. מ אתברי ול"ג ואדכר. נ אסתלקותא ; אסתלקי. ט דילה.

הסבא

הסולם

מאמר

החסדים מימין, או יש לה ממשלה וגדולה, והס"א נכנעת, ואינה נראית שם. ודאי בשם הזה נרשמת ונבררת מן הס"א, כי כשמתלבשת בחסדים, נרחקת הס"א ממנה, וזהו ההתעלות והממשלה שלה, של המלכות, ושכירה ורע לצד האחר. כיון דיודוך אחיך על שם הזה, אתה, או ידך בערף אויביך, מיד הס"א נכנע לך. ושם הזה גרם.

קפח) ידענא חברייא ידענא וכו' : אני יודע. חברים, אני יודע שהשם הזה אתה, אתם אומרים למקום אחר עליון, שכתוב, אתה כהן לעולם, שהוא בימין העליון, דהיינו בחכמה. יפה הוא, כיון שר' שמעון, עליונים ותחתונים מודים לו, וזכה לכל, כל מה שאמר, כן הוא. ויפה.

קפט) אבל כד תהוון וכו' : אבל כשתהיו מגיעים אליי, אמרו לו והזכירו לו, יום השלג, כשזרענו פולין לחמשים ושנים גוונים. כי אתה כהן, פירוש, כאן נקשר כוס של ברכה, שהיא המלכות הנקראת אתה, בימין, שהוא החסד שנקרא

קפו) יהודה אתה יודוך אחיך : היינו זאנו אומרים, ברוך אתה, הוא ברוך, כשהיסוד ד"א משפיע חסדים למלכות, נקרא הוא ברוך, והיא אתה. והמלכות נקראת אתה. כי השם אתה רומז על חסדים, בסו"ה אתה כהן, כמ"ש לפנינו. לכל הבנים לא אמר יעקב אתה, אלא למקום שצריך. כי המלכות נמשכת מצד שמאל, ששם מאירה החכמה בלי חסדים, והיא צריכה להשם אתה, שהוא חסדים להלביש בו החכמה. כי בלי חסדים אין החכמה מאירה, והיא בסוד חושך. זהו שאמר לו ליהודה אתה.

קפו) שמא דא יודוך וכו' : יודוך אחיך, כולם יודו לך על שם הזה, ודאי, אתה יודוך אחיך, על שם הזה נסתלק ונכנע צד האחר. משום, כי כשנקרא ונוכר השם יהודה, הרי ייצאת הס"א עמה, דהיינו בד' של יהודה, הרומזת על מצב האי' שלה שנמשכת משמאל לבד, ששם יונקת הס"א, מחמת חסרון החסדים שבימין, כיון שאומרים אתה, שהוא המשכת (דפריי דף ק"ד ע"א)

ד דברכה בימינא, בלא פרודא כלל. ובגין כך, אתה כהן לעולם, הכא אתקשר כוס בימינא, כדקא יאות.

קצ) ועל דא ו אמר קרא, יהודה אתה, להאי אתה יודוך אחיך, ת ולא כתיב יהודה יודוך אחיך, ולא יתיר, אלא ו על שמא דאתה. אתה, אתר דא, אצטרך לשמא דא, ולא אחרא.

קצא) יהודה, אבא קדמאה, ואבא תניינא, ולא הוה ביה חלופא לעלמין. ובג"כ פרץ אתתקף ב ביה בתוקפוי, מה דלא הוה הכי לכל בני עלמא. וע"ד בניינא דדוד, שארי ג חשבנא מפרץ, ולא מבעז, דהוה ביה שנויא. חברייא, אי תשגחון, לאו מלין בסתימו קא אמינא, ואע"ג דסתימין ד אינון.

קצב) וע"ד, ה יהודה רווח שמא דא, דאקרי אתה. קם על בוריה זמנא קדמאה, וזמנא תניינא, ולא אשתני לעלם. ובנוי דיהודה וזרעא די"היה, אודן ואמרין כי אתה אבינו. מה דלית הכי לשאר בני גלגולא לעלמין. שאר בני גלגולא, תרין

חלופי גרסאות

ר של ברכה. ו ליג אמר קרא. ת ליג מן ולא עד ולא. א ליג על. ב ליג ביה; הוה. ג חשבונא; חשבונה. ד מוסיף אינון מלין. ה ליג יהודה.

הסבא

הסמוך. ולא אחר. שמדרגה אחרת אינה צריכה לו, שרק המלכות נמשכת משמאל ונבנית כולה ממנו, ולא אחרת.

הסולם

קצא) יהודה אבא קדמאה וכו': יהודה הוא אב הראשון, של ער ואונן, ואב השני של פרץ זרח, שהם גלגולי ער ואונן, ולא היה בו חלוף לעולם. שלא נתחלף המדרגה שהאח נעשה לאב, שהמת בלי בניס מתגלגל בבן הנולד מן אחיו היבם, ואחיו נעשה אביו שזה ירידת המדרגה ופגם. אבל יהודה לא היה בו חלוף וירידת מדרגה, כי הוא היה גם אב הראשון, של ער ואונן המגולגלים בפרץ זרח, ומשום כך פרץ התגבר בגבורתו, שכתוב בו, מה פרצת עליך פרץ. משום שלא היה בו ירידת מדרגה, מה שלא היה כן לכל בני העולם הבאים בגלגול שיש להם ירידה, שהאח נעשה אביו. וע"כ בנינו של דוד מתחיל החשבון מפרץ ולא מבעז, שהיה בו שינוי, כי לא היה האב הראשון של המגולגל, שהוא מחלון. חברים, אם תסתכלו בדברי, אינם דברים הנאמרים בסתום, בלא אפשרות להבינם, אע"פ שהם סתומים.

קצב) וע"ד יהודה רווח וכו': ועל זה, הרויח יהודה שם הוה שנקרא, אתה. קם על בירורו בפעם הראשונה, בער ואונן, ובפעם השנייה

מאמר

שנקרא כהן, בלא פרוד כלל. ומשום זה אתה כהן לעולם, כי כאן נקשר הכוס, שהוא המלכות, כראוי. וע"כ קיים, לעולם.

ענין יום השלג זריעת הפולין לבין גוונים, כבר נתבאר לעיל (אות ע"ד) שיום השלג, הוא בעת שהמלכות נאחזת בקו שמאל לבד, שאז היא מלאה דינים המכונים קרח ושלג, וזה נמשך עד שבא קו האמצעי, שהוא ז"א, ומעלה המסך דמלכות אל הבינה, וכו' שה"ס זריעת הפולין, ואז מתגלים החסדים, והארת החכמה שבשמאל שבבנין המלכות, מתלבשת בחסדים האלו, שה"ס אתה, ואז מסתלקים הדינים דשלג והחכמה מאירה בכל השלמות. וזה שרמו הסבא שעל ענין זה סובב הכתוב, אתה כהן לעולם. כי אחר שאתה שהוא המלכות נקשרת בחסדים שה"ס כהן ע"י זריעת הפולין של קו האמצעי אז הוא מתקיים לעולם.

קצ) ועל דא אמר וכו': ועל זה אומר הכתוב, יהודה אתה, לאתה הוה יודוך אחיך, שלא כתוב, יהודה יודוך אחיך, ולא יותר, אלא על השם אתה יודו אחיו. אתה, מקום זה, שהוא המלכות, צריך לשם הזה, להיותה בלעדו, בדינים בשלג וקרח מצד השמאל, כנ"ל בדבור (דפרי" דף ק"ד ע"א)

אבהו, תרין אמהו, אית לון ו גוון לבנינא. ורזין אלין, בעמקי ימא, ז בלבא דתהומי אינון, מאן יכיל לאפקא לון. קום סבא, אתגבר ח ואתקף בתוקפך, אפיק מרגלן מגו תהומי.

קצג) בעז, אתחזי דהוה ביה שנויא, כד אוליד לעובד, דהא ט עובד בשנויא הוא. לאו הכי. אבצן הוא בעז, הוא אבא קדמאה, דלא עבד שנויא. ואי תימא, איהו כ הוה, ודאי כד אתער לעובדא דא, ביה הוה, מאן ז דהוא תקיף כאריא וכליתא ביה הוה. בגין דלא * להוי שנויא ביה בדוד, ואתהדר מלה לעקרא קדמאה, בגין דיהא כלא מאבא חדא, ושלשלא חדא. וכלא חד, ולא הוה שנויא בגלגולא דזרעא דדוד. ועל דא, אתה מרישא ועד סופא, בלא שנויא כלל.

קצד) השתא, נפקת סבא, מעמקי לבא דימא. יהודה אתה, ודאי מרישא ועד סופא ולא אתחזי לכל שאר בנין, ח לאתקרי אתה, אלא ליה בלחודוי. זכאה חולקיה דדוד, דהכי אתבריר, ואסתלק משאר נ עקרא ט דבני נשא ו בארעא.

קצה) יודוך אחיך, יודוך כל בני עלמא מבעי ליה, מ"ט אחיך. אלא ארח כל בני עלמא, לא מתבימין לגלגולא, אלא מסטרא פ דאחיך, ז ואחא אודמן ק ליבומא, ואתה בגרמך, אודמנת ליבומא. והכא כלהו אחיך יודוך, דלא ט ישתלשל מנייהו,

חלופי גרסאות

ז ל"ג גוון. ז ברזא ובלבא. ח אתקף. ט עובדא. י הוה. כ הוא. ל ההוא. מ אלא ליה בלחודוי לאתקרי אתה. נ ל"ג עקרא. ס בני. ע ל"ג בארעא. פ ל"ג דאחיך. צ ל"ג ואחא אודמן ליבומא. ק ליבומא. (ד"א). ר ל"ג מן ואתה עד והכא. ש ישתלש.

הסבא

הסולם

מאמר

נקרא בעז, מלשון בו עז, שהוא יהודה, והיה זה כדי שלא יהיה שינוי בדוד, ומשום שנתגלגל בו יהודה חזר הדבר לשורש הראשון, כדי שיהיו כולם מאב אחד, ושלשלת אחת. והכל אחד, ולא היה שינוי בגלגול הורע של דוד. ועל כן, אתה מראש ועד סוף, בלא שינוי כלל.

קצד) השתא נפקת סבא וכו': עתה יצאת, זקן מעומק לב הים, יהודה אתה, ודאי מראש ועד סוף, ואינו ראוי לכל שאר הבנים שיקראו אתה, חוץ לו לבדו. אשרי חלקו של דוד, שנברר כן, ועלה משאר שורשי בני אדם בארץ.

קצה) יודוך אחיך: שואל, יודוך כל בני העולם היה צריך לומר, מה הטעם, שאומר, אחיך. ומשיב, אלא זך כל בני העולם, אינם מיבמים לגלגול המת בלי בניס, אלא מצד האחים, והאח מודמן ליבום, ואתה, בעצמך הזדמנת ליבום. וכאן כל אחיך יודוך, שלא נשתלשלה מהם, ולא מאחד מהם, שלשלת המלוכה, אלא אתה בלבדך. אתה מראש ועד סוף

השניה, בפרץ ורח, ולא נשתנה לעולם. ובניו של יהודה זרעו, מודים ואומרים כי אתה אבינו שלא נעשה להם ירידה שהאח יעשה לאב. מה שאין כן לשאר בני הגלגול לעולם. שאר בני הגלגול, שני אבות ושני אמהות יש להם אפן לבנין שלה. כי נוסף לאביו הראשון נעשה גם אחיו לאביו, ויש לו ב' אבות, וכן ב' אמהות, שנוסף לאמו הראשונה נעשה גם אשתו לאמו. זסודות אלו הם בעומק הים בלב התהומות, מי יכול להוציאם משם. קום זקן, התגבר והתחזק בתוקפך, והוצא מרגליות מן התהומות.

קצג) בעז אתחזי דהוה וכו': בעז, נראה שהיה בו שינוי כשהוליד לעובד, כי עובד הוא בשינוי, שהוא אביו השני. ואומר, אינו כן, אבצן הוא בעז, ולמה נקרא בעז, מפני שהוא אב הראשון שלא עשה שינוי, דהיינו שיהודה, שהוא אב הראשון, נתגלגל בו. ואם תאמר, שהוא היה ואינו גלגול יהודה, אבל ודאי בעת שנתעורר למעשה הווי של יבום, היה בו מי שהוא עז כאריה וכלביא דהיינו יהודה, היה בו וע"כ (דפ"י דף ק"ד ע"א *) דף ק"ד ע"ב)

ה ולא מחד מנייהו, שלשולא דמלכו, אלא אתה בלחודך. אתה, מרישא ועד סופא אתה עבדת, ומינך נפק, כל א שלשולא וגזעא דאריה.

קצו) בניך, בני אריה, דלא אתעברו לשנויא ב דאחיק, לא אתחלפו לטלה, ולא לשור, ולא לגדי, ולא לשום דיוקנא אחרא, אלא אריה שארי למבני, ואריה סיים בניינא. כל שלשולך, בני אריה נינהו. דאלמלא אתא גלגולא מסטרא ג דאחור, יתחלפון כל דיוקנין, ויתערבון אלין באלין. ועל דא יודוך אחיק, דלא הוה חד מנהון, בגלגולא דשלשלאה דבנך. ידך זקיף, דלא הוה בך ערבוביא אחרא מנייהו. קצז) והיינו מטרף בני עלית, דלא הוה טרפא לאחרא על פתורך. כרע, במיתת ער. רבין, במיתת אונן. לבתר אתגבר כארי, לאקמא לפרץ. וכלביא, לאקמא ד לזרח. מי יקימנו, דכתיב, ו) ולא יסף עוד לדעתה. ותרגום ולא פסק. מי יקימנו, מאן הוא דיימא, אסורה אתתא דא. מאן הוא דיימא, הואיל ואשלימת ארחהא, לא אצטריכא לך יתיר, יבמה דא, כיון דאשלימת ארחהא, ה לא אצטריכת לך יתיר, ואתחזיאת לאתפרשא מינה, אבל מי יקימנו, ודאי מתמן ולהלאה איהי דיליה. ז דהא ח אפיק מאן דמכשכש במעהא.

קצח) רזא סתימא ח הכא, אחוה דבר נש אמאי. תו יהודה דהוה אבוי אמאי. אלא, ההוא דמכשכשא במעהא, חמי דמאן דהוה נטיר ליה, מקטרג ליה קטרוגין,

מסרת הוהר

ט (בראשית לח) ח"ג עב.

חלופי גרסאות

ח ל"ג ולא מחד מנייהו. א דיוקנא וגופא. ב דאחור. ג דאחיק. ד זרח. ה ל"ג לא אצטריכת לך יתיר. ו אתחזי. ז דא (ד"א). ח נפיק. ט סבא; הכל י או.

מאמר

הסולם

הסבא

עוד לדעתה, ותרגום, לא פסק. חהו מי יקימנו, מי הוא שאמר שאשה זו אסורה, מי הוא שיאמר כיון שהשלימה דרכיה, אינה נצרכת לך יותר, שיבמה זו, כיון שהשלימה דרכיה אינה נצרכת לך יותר, וראוי לפרוש ממנה, אבל מי יקימנו, ודאי משם ולהלאה היא שלו. כי הוציאה מי שמכשכש במעיה. דהיינו הרוח של בעלה הראשון שעזב בה בביאה הראשונה, והוא מכשכש במעיה. ועתה הוציא אתו.

קצח) רזא סתימא הכא וכו': סוד סתום כאן. אחיו של האדם למה מיבם את אשתו. ועוד יהודה שהוא אביו למה יבם את אשתו. ולמה לא אדם זר שאינו קרוב. ומשיב, אלא ההוא שמכשכש במעיה של היבמה, דהיינו הרוח שעזב בה בעלה המת, רואה שמי שהוא שומר אותו, דהיינו הקרוב שלו, מקטרג עליו קטרוגים בכל הצדדים. ואם היה אדם זר היה דוחה איתו, (כנ"ל אות קמ"ו) אבל לקרובו אינו רוצה לדחותו, לכן רוצה לצאת משם. כיון שיוצא מזמין

סוף אתה עשית, וממך יצא כל השלשלת והגזע של אריה.

קצו) בניך בני אריה וכו': בניך בני אריה, שלא נעברו לשינוי של אחיק, ולא נחלפו לא לטלה ולא לשור ולא לגדי, כי י"ב צורות הן ב"ב מזולות, שהם כנגד י"ב שבטים. ובני יהודה כולם היו בצורת אריה, ולא בצורות שאר השבטים. אלא אריה התחיל לבנות ואריה השלים הבנין. כל שלשלת שלך בני אריה הם, שאם היה בא גלגול מצד אחיק בבניך, היו מתחלפות כל הצורות והיו מתערבות אלו באלו. ועל זה יודוך אחיק, שלא היה אחד מהם בגלגול בתוך השלשלת של בניך. ידך הרם, שלא היה בך ערבוב אחד מהם.

קצז) והיינו מטרף וגו': והיינו מטרף בני עלית. שלא היה טרף ומזון לאחר על שלחנך. כרע במיתת ער. רבין, במיתת אונן. ואח"כ התגבר כארי להקים את פרץ. וכלביא, להקים את זרח. מי יקימנו, שכתוב, ולא יסף (דפו"י דף ק"ד ע"ב)

בכל סטריין. בעי לאפקא. כיון דנפיק, זמין לאחרא ההוא רוח אחרא, ואתיין לאעלא כמלקדמין, עד דאתבני כמלקדמין, בחילא דקטרוגא תקיף דקא מקטרג באחורה. מתמן ולהלאה שריאת אתתא דא ליה.

קצט) זכאה חולקא דיהודה, בקדמיתא הוה גור. לבתר כ אריה, ד דקא אתגבר ואתפשט בחיליה ה אריה. וסיים בלביא. כל נ שאר בני עלמא לאו הכי, ועל דא יהודה כדקאמרן.

ר) ראובן שמעון לוי, הא תלתא, כדקאמרן. יהודה אתחבר בהדייהו, וכלא כדקא יאות. יששכר זבולון, תרין ירכין. ה אתר ו דינקי נביאי קשוט. ו יששכר ירכא ימינא, כתיב י ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ז וכתוב, ח שמח זבולון בצאתך, ובשעורא רברבא, כתיב, ט זבולון לחוף ימים ישכן והוא לחוף אניות. מט. בגין דוירכתו על צידון. שיעורא ק דירך דידיה עד צידון.

רא) בנימן, אשתאר לעילא בין ירכין, דהא יוסף הוה ר דיוקניה בארעא, ולאשתמשא בעלמא דא, ועמיה אשתמש משה, ט דכתיב ח ויקח משה את עצמות יוסף עמו. בנימין אסתלק לעילא, בנימין צדיקו דעלמא.

חלופי גרסאות

כ ל"ג אריה. ז דהא. ט מוסיף ולבתר אריה. נ מוסיף שאר אינון. ט מוסיף יששכר אתר. ו דקני. פ ל"ג יששכר. צ מוסיף זבולון ירכא שמאלא וכתוב. ק דידיה ול"ג דירך דידיה; דילך דידיה; דירך דידיה; דידיה; ר דיוקנא. ט ל"ג דכתיב.

מסרת הזהר

י) (דה"א יב) ויחריט צ"ב. ז"ח פט ש"מ. כ) (דברים לג) יחרי רי צ"ב. ז) (בראשית מט) ויחרי רג צ"ג בשלח כח צ"ב. ח) (שמות יג) ב"א קלו צ"ג.

הסכא

הסולם

מאמר

יודעי בינה לעתים, שפירושו שהנצח ממשיך אור הבינה אל המלכות הנקראת עתים. וכתוב, שמה זבולון בצאתך, שפירושו שההוד הוא סיוס ה' הספירות חג"ת נ"ה, שהוא שיעור התפשטות אור הבינה, שממנו ולמטה נבחו ליציאה מן המדרגות, ובשיעור גדול, יש ז' ספירות חג"ת נה"מ, ואז כתוב, זבולון לחוף ימים ישכן, והוא לחוף אניות, דהיינו עד המלכות הנקראת ים ונקראת אניה. מה הטעם ששוכן עד המלכות, הוא משום וירכתו על צדון, ששיעור הירך שלו שהוא הוד, מתפשט עד המלכות שנקראת צדון.

רא) בנימין אשתאר לעילא וכי: בנימין נשאר למעלה בין הירכים, שהוא יסוד, ואע"פ שיוסף הוא יסוד, יוסף היה צורתו בארץ, שהוא המלכות, ולהשתמש בעולם הזה, שהוא המלכות, ועמו השתמש משה, שכתוב, ויקח משה את עצמות יוסף עמו. בנימין, נתעלה למעלה ביסוד דז"א, ובנימין צדיק העולם, שהוא יסוד. וכבר נתבאר היטב (לעיל ויצא ע"ב ד"ה פירושו) ההפרש שבין יוסף לבנימין עשה.

מברכין

מזמין את האחר, דהיינו רוח שהוא האחר העיקרי של המת, ובאים שניהם להכנס במעי האשה ככתחילה, עד שהוא נבנה ככתחילה, דהיינו שנתגלגל בטפה הזרעית של היבס. שזה היה בכח הקטרוג חזק שקטרג על אחיו. שעל כן החליט לצאת ממנה כנ"ל. ומשם ולהלאה מותרת לו אשה הזו. כי כבר יצא רוח המקטרג ממנה. וע"כ צריך הקרוב ליבס אותה, כי אדם זר שאינו קרוב, היה הרח דחמה אותו.

קצט) זכאה חולקיה דיהודה וכי: אשרי חלקו של יהודה בתחלה היה גור, ואחר כך אריה, שנתגבר ונתפשט בכחו כאריה, וסיים בלביא. כל שאר בני העולם אינו כן. ועל כן יהודה אתה, כמו שאמרנו.

ר) ראובן שמעון וכי: ראובן שמעון לוי, הרי שלשה, כמו שאמרנו, שהם חג"ת. יהודה נתחבר עמהם, שהוא מלכות, והכל כראוי. יששכר זבולון שתי ירכים, שהם נצח והוד, המקום שיונקים ממנו נביאי אמת. יששכר הוא ירך ימין, שהוא נצח. כתוב, ומבני יששכר (דפ"י דף ק"ד ע"ב)

(רב) מברכין ה לתתא, דן ונפתלי גד ואשר. בירכא שמאלא, דן עד * פרקא דרגלא. פרקא דרגלא נפתלי. ובג"כ, נפתלי אילה שלוחה, קל ברגלוי. בירכא ימינא. גד, והוא יגוד עקב, עד פרקא דעקב. אשר פרקא דעקב ימינא. וטובל בשמן רגלו. וכתוב ברזל ונחשת מנעליך. כל אלין, אינון ב דיוקנין ג עלאין, דיוקנא דלעילא. ובגין דהוו בריין ממש בהאי עלמא, אתקנת בהו שכינתא, * באלין תריסר פרקין, תריסר ט מתיחין, ד דאתמתחו מישראל ממש. דכתיב ט כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. מתיחין דישראל, אלה אקרון. ה לאתמתחא

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(1) (דברים לג) ויחי רמב צ"א. ט (בראשית מט) ויחי ג עלאה. ד אתמתחו; א אתמתחו; ה לאתמתחא; ז דקני; ח עלאה.

דרך אמת ט תחומים.

מאמר

הסולם

הסבא

שמתחתיה. ואלו ה' ספירות כח"ב תו"מ, ה"ס ה' אותיות של השם אלקים, ונבחנו שב' אותיות מ"י דאלקים, שהם כו"ח, נשאר במדרגה, וג' אותיות אל"ה, שהם בינה ות"ת ומלכות נפלו מכל מדרגה למדרגה שמתחתיה. באפן, שב' אותיות מ"י נשאר בבינה, וג' אותיות אל"ה נפלו למדרגה שמתחתיה, שהיא זו"ן, וכן בזו"ן נשאר ב' אותיות מ"י של מדרגתם, וג' אותיות אל"ה נפלו למדרגה שמתחתיהם, שהם נשמות הצדיקים.

ולעת גדלות, חזרת המלכות ויורדת ממקום בינה למקומה עצמה, ונתבטל מסך המלכות שבקע כל מדרגה, ואז עולות בחזרה, כל חצאי מדרגות התחתונות שנפלו ממדרגתם, ומתחברות עם העליונות, דהיינו שחזרות למדרגתם, ואותיות אל"ה דבינה שנפלו לזו"ן, חזרות ועולות לבינה, ומתחברות לאחת עם ב' אותיות מ"י שנשארו בה. ונשלם השם אלקים. דהיינו ה' כלים כח"ב תו"מ, עם ה' אורות נרנח"י. ואז כיון שאותיות אל"ה דבינה היו בזו"ן, הנה כשעולות לוקחות עמהן גם זו"ן שהיו מלובשות שם. וזו"ן מקבלים שם מוחין דבינה. ועד"ז כשעולות אל"ה דזו"ן, שהיו נפולות בנשמות הצדיקים, ומתחברות בב' אותיות מ"י דזו"ן, ונשלם בהם השם אלקים, לוקחות עמהן גם נשמות הצדיקים שהיו לבושות בהן, והנשמות מקבלות שם המוחין דזו"ן. (כמ"ש כל זה באורך, לעיל בהקדמת 190 הזוהר, באות י"ג ואות י"ד ובאות י"ז בהסולם, עש"ה).

ויש בזה ב' בנינים, בנין א', הוא חזרת אתוון אל"ה לאותיות מ"י שנשלם בזה השם אלקים, כנ"ל. וה"ס נקודת השורק. בנין ב', עלית

(רב) מברכין ולתתא וכי: מן הברכים ולמטה, שיש עוד ב' פרקים, הם דן ונפתלי גד ואשר. בירך השמאלית, דן עד הפרק של הרגל, דהיינו בפרק האמצעי, נפתלי, הוא בפרק הרגל, דהיינו פרק התחתון. ומשום זה, נפתלי אילה שלוחה, שהוא קל ברגליו. בירך הימין, גד, והוא יגוד עקב, היינו עד הפרק של העקב, שהוא פרק האמצעי, אשר, בפרק העקב הימין, דהיינו פרק התחתון, וז"ש טובל בשמן רגלו. וכתוב, ברזל ונחשת מנעליך. באופן שבג' פרקים של ירך הימין, נמצא יששכר בפרק העליון, וגד באמצעי, ואשר התחתון. ובג' פרקים של ירך השמאל, נמצא זבולון בפרק העליון, ודן באמצעי, ונפתלי בתחתון.

כל אלין וכי: כל אלו, י"ב השבטים, הם צורות עליונות בצורה שלמעלה, ומשום שהיו בריות ממש בעולם הזה, נתתקן בהם השכינה, באלו י"ב פרקים, שהם י"ב המשכות שנמשכו מישראל ממש, שהוא ז"א, שכתוב, כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. ההמשכות של ישראל נקראים אל"ה להתפשט בהם השם מ"י, שיהיה הבנין כראוי, שיהיה ישראל בכלל השם אלקים, אל"ה הוא ישראל בכלל, מ"י מחבר עמו אל"ה, ויהיה הבנין שלם על תקונו, שם אחד ממש.

ביאור הדברים. כי נודע שבעת השפעת הקטנות, עולה המלכות למקום בינה שבכל מדרגה, שאז נבקעת כל מדרגה לשתיים, כי המלכות שעלתה למקום בינה, סיימה שם המדרגה מתחת לחכמה, ולא נשאר בכל מדרגה אלא ב' ספירות כתר וחכמה, וג' ספירות, בינה ות"ת ומלכות שבכל מדרגה נפלו למדרגה (דפ"י דף ק"ד ע"ב *) דף ק"ה ע"א

שִׁמָּא דְמִי, לְמַהוּ בְנִינָא כְדָקָא יָאוּת, לְמַהוּ יִשְׂרָאֵל בְּכַלְלָא, וְשִׁמָּא דְאַלְהִים.
אַלְיָה אִיהוּ יִשְׂרָאֵל בְּכַלְלָא. מִי, חֵבֵר אֱלֹהִים בְּהִדְיָה, וְהוּהוּ בְנִינָא הַ שְׁלִים עַל תְּקוּנָהּ,
שִׁמָּא חֲדָא מִמֶּשׁ.

(ג) הַ הַדָּא הוּא דְאִמְרַ לִיָּה לְיַעֲקֹב, הַהוּא מִמְנָא דְעָשׂוּ, דְכָתִיב (ט) כִּי שְׂרִית
עִם אֱלֹהִים, לְעִילָא, בְּתַקּוּנָא קְדָמָא, בְּבִינָא קְדָמָא. כֹּ כָל אֱלֹהִים, וְדָאִי בְנִינָא
קְדָמָא אִיהוּ.

(ד) וְעַל דָּא, לִית שְׂצִיאוּ לְיִשְׂרָאֵל, לְעַלְמָ וְלְעַלְמֵי עַלְמִין, וְחַס וְשְׁלוֹם אֲלִמְלָא
יִשְׁתְּצִיאוּ, שִׁמָּא דָּא לֹא הוּי, זֵ הַהִיד (ט) וְהַכְרִיתוּ אֶת שְׁמִנּוּ מִן הָאָרֶץ וּמַה תַּעֲשֶׂה
לְשִׁמְךָ הַגְּדוֹל. שִׁמָּא גְדוֹל, דָּא, בְּנִינָא קְדָמָא, שִׁמָּא קְדָמָא אֱלֹהִים. וְהַשְׁתָּא
דִּישְׂרָאֵל הַ אֵינוֹן בְּגַלּוּתָא, כְּבִיכּוֹל כָּל בְּנִינָא נְפִל. לְזִמְנָא דָּאִתִּי, כְּד יִפְרוֹק קְבִיָּה
לְבַנּוּי, נִ מְגַלּוּתָא, ט מִי וְאַלְיָה דְהוּהוּ ע בְּפִרּוּדָא בְּגַלּוּתָא, פ יִתְחַבְרוּן כְּחֲדָא, וְשִׁמָּא
צ דְאַלְהִים יִהֵא שְׁלִים עַל תְּקוּנָהּ, וְעַלְמָ יִתְבַּסֵּם. הַהִיד, (ז) מִי אֱלֹהִים כְּעַב תַּעּוּפִינָה
וְכִיּוֹנִים אֶל אַרְבּוּתֵיהֶם.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(ט) (שם לב) תולדות ענ ציה. (פ) (יהושע ז) ח"ב. ו שמא. ז ברא; ברא אלה חבר; חסר אלה. ח ל"ג
קסב. קפה. ח"ג קצט. רסד: (צ) (ישעיה ט) ח"ג רכב. שלים. ט ההוא ול"ג הדא הוא; דא הוא ההוא דכתיב.
י מוסיף אלקים ועם אנשים ותוכל. כ ל"ג מן כל עד
איהו. ל דכתיב. ט ל"ג אינון; אנו. נ ל"ג מגלותא. ס מוסיף יתחבר מ"י. ע בהו פרודא. פ ויתחברון.
צ ל"ג דאלקים.

הסבא

הסולם

מאמר

וְהוּהוּ בְנִינָא שְׁלִים עַל תְּקוּנָהּ, שְׁבִי חֲצָא
הַמְדְרָגוֹת מִי אֱלֹהִים, מִתְחַבְרוֹת וּנְבִנּוֹת יַחַד
לְבַנּוּי אַחַד שְׁלִים, שִׁמָּא חֲדָא מִמֶּשׁ, דְהֵינּוּ
לְשֵׁם אֱלֹקִים.

(ג) הַדָּא הוּא דְאִמְרַ וְכוּ: זֶה הוּא
שִׁמָּא לְיַעֲקֹב, מִמּוֹנָה הַהוּא שֶׁל עָשׂוּ, שְׁכַתּוּב,
כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹקִים, הֵינּוּ לְמַעְלָה, שְׁעֵלָה עִם
אוֹתִיּוֹת אֱלֹהִים דְּזוּיִן וְנִכְלַל בְּשֵׁם אֱלֹקִים, אֲשֶׁר
נִתְחַבֵּר וְנִשְׁלַט עִם, בְּתַקּוּן הַאֵי בְּבַנּוּי הַאֵי,
הֵינּוּ בְּבַנּוּי שֶׁל סוּד נְקוּדַת הַשּׁוּרָק, כְּמִבּוּאָר
בְּדִבּוּר הַסּוּד. כָּל אֱלֹהִים שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל, וְדָאִי
בְּנִין רָאוּן הוּא, כִּי הַתְּחַבְרוֹת מִי בְּאַלְיָה
נַעֲשֶׂה בְּבַנּוּי אֵי כְּנִל.

(ד) וְעַל דָּא לִית וְכוּ: וְעַל כֵּן אֵין
כְּלִיָּה לְיִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם וְלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. וְחַס
וְשְׁלוֹם, אִם הֵינּוּ כְּלִים, שֵׁם הוּהוּ אֱלֹקִים, לֹא הִיָּה,
כִּי גֵי אוֹתִיּוֹת אֱלֹהִים מֵאַלְקִים מְלוּבְשׁוֹת בְּנִשְׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל כְּנִל בְּדִבּוּר הַסּוּד. זִישׁ וְהַכְרִיתוּ אֶת
שְׁמִנּוּ מִן הָאָרֶץ וּמַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגְּדוֹל. הֵינּוּ
שֵׁם גְּדוֹל הוּהוּ, בְּנִין הַרְאִשׁוֹן, שֵׁם הַרְאִשׁוֹן,
אֱלֹקִים. שְׁהִיָּה נְחָסֵר מֵאוֹתִיּוֹת אֱלֹהִים הַמְּלוּבְשׁוֹת
בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַתָּה שִׁישְׂרָאֵל הֵם בְּגַלּוּת,
כְּבִיכּוֹל. כָּל הַבְּנִין נְפִל, שְׁחַסְרִים אוֹתִיּוֹת אֱלֹהִים

מן

עלית קו אמצעי למ"ן בסוד המסך שבו. הממעט
הג"ר דג"ר ומלביש החכמה בחסדים, שזה
נקודת החירק. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ט"ו
ד"ה ההוא. ע"ש).

וזה אמרו, מתיחין דישראל אל"ה
אקרוין. היינו חצי מדרגה התחתונה בינה ות"ת
ומלכות דזו"ן, הנק' ג' אותיות אל"ה, שנפלו
לנשמות הצדיקים. וע"כ אמר מקודם לכן,
מתיחין דאתמתחו מישראל ממש, דהיינו
מישראל העליון שהוא ז"א. וזהו בעת קטנות,
ולעת גדלות, לאתמתחא שמא דמ"י למהוי
בניינא כדקא יאות, שלעת גדלות חוזרות
אותיות מ"י ומתחברות עם אותיות אל"ה
והבנין של השם אלקים נשלם בזו"ן. ואז עולות
עם האותיות אל"ה, גם נשמות הצדיקים שהן
היו לבושות שמה, כנ"ל. וז"ש, למהוי ישראל
בכללא דשמא דאלקים, והיינו ישראל
שלמטה שהם השבטים שעולות עם האותיות
אל"ה הנשלמות כמ"י, ונכללות גם הן בשם
אלקים הנשלם. כנ"ל. וז"ש אל"ה איהו
ישראל בכלל, דהיינו השבטים, מ"י חבר
אל"ה בהד"ה, היינו אחר שיורדת המלכות
למקומה, חוזרות מ"י ומתחברות באל"ה כנ"ל.

(דפו"י דף ק"ה ע"א)

(רה) ובגין דאיהו שמא חדא, לא כתיב מי ואלה, אלא מי אלה, שמא חדא, בלא פרודא, ^ק והוא אלהים. ^ו דהשתא בגלותא, אסתלק מי לעילא, כביכול אימא מעל בנין. ובנין נפלו. ושמא דהוה שלים, ^ט דהוא שמא עלאה ^ת רברבא קדמאה, ^א נפיל.

(רו) ועל דא, אנן מצלק, ומקדשן בבתי כנסיות, על שמא דא, דיתבני כמה דהוה. ^ב ואמרי יתגדל ויתקדש שמייה רבא. ^ג אמן יהא שמייה רבא מברך. מאן ^ד שמייה רבא. ^ה ההוא קדמאה דכלא, בגין דלית ליה בניינא אלא ^ו בהדן. מ"י לא יתבני לעולם, אלא באלה. ועל דא, בההוא זמנא, מי אלה כעב תעופינה. ויחמון כל עלמא, דהא שמא עלאה אתתקן על תקוניה.

(רז) ואי שמייה רבא דא אתקן, ואתבני ^ז על תקוניה, הא ישראל שליטין על כלא, וכל שאר שמהן ^ח יתהדרון על תקוניהו, ^ט וישראל שליטין על כלא, דהא כלהו תליין בשמיה רבא, קדמאה לכל בניינין.

(רח) רזא דא, כד ברא ^כ קב"ה עלמין. ^ל קדמאה לכל בניינין, שמא דא אתבני. דכתיב ^ק שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, ברא שמייה על תקוניה, וכד ברא

חלופי גרסאות

ק ל"ג והוא אלקים. ר דהא. ט ההוא. ת ל"ג רברבא. א נפל. ב ל"ג ואמרי. ג ל"ג אמן; ל"ג מן אמן עד מאן. ד מוסיף שמייה ההוא. ה ל"ג ההוא. ו בהדה. ז ל"ג על תקוניה. ח הדרון; י הדרון. ט ל"ג וישראל שליטין על כלא. י ורזא; ל"ג מן רזא עד שמא. כ ל"ג קב"ה. ל קדמאין.

מסרת הזוהר

(ק) (ישעיה מ) הקסה"ז ז צ"ח.

הסבא

יהיה נבנה מעולם אלא באותיות אל"ה, שהן מלובשות בנשמות ישראל כנ"ל. ועל כן בזמן ההוא, מי אלה כעב תעופינה. ויראו כל העולם שהשם העליון נתתקן על תקונו. (רז) ואי שמייה רבא וכי: ואם שמו הגדול אלקים הוה נתתקן ונבנה על תקונו, הרי ישראל מושלים על הכל, וכל שאר השמות חוזרים ובאים על תקונם. וישראל שולטים על הכל כי כולם תלויים בשמו הגדול הראשון לכל בניינים, שהוא השם אלקים, כי על ידו מתגלה הארת החכמה, ואור החכמה מכניע כל הקליפות, וע"כ שולטים ישראל על כל. וכן כל השמות מקבלים ממנו חכמה, ונשלמים על ידו. והיינו אחר בנין הב', כי בהיותו בבנין הא' הוא חסר חסדים ואינו יכול להאיר, ובבנין הב' הוא משיג חסדים כנ"ל.

(רח) רזא דא כד וכי: סוד זה, הוא, כשברא קב"ה שהוא בינה, את העולמות, ז"ל, הראשון לכל הבניינים נבנה שם הזה. שהוא הראשון לכל בחינות ג"ר. להיותו ג"ר דרוח. שכתוב, שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה ברא

מאמר

מן בנין השם. לעתיד לבא, כשיגאל הקב"ה את בניו מן הגלות, מ"י ואל"ה שהיו בפרוד בגלות, יתחברו יחד, והשם אלקים יהיה שלם על תקונו. והעולם יתבשם. ז"ש מ"י אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם.

(רה) ובגין דאיהו שמא וכי: ומשום שהוא שם אחד, לא כתוב מי ואלה כעב תעופינה, אלא מי אלה, דהיינו שם אחד בלא פרוד, והוא השם אלקים. שעתה בגלות נסתלק מ"י למעלה כביכול, במלכות, ונסתלקה האם, דהיינו מלכות, מן הבנים, מישראל. והבנים נפלו, והשם אלקים שהיה שלם, שהוא שם גדול הראשון, נפל, כי נחסרו ממנו אותיות אל"ה המלובשות בישראל.

(רו) ועל דא וכי: ועל זה אנו מתפללים ומקדשים בבתי כנסיות על שם זה, אלקים, שיהיה נבנה כמו שהיה. ואומרים יתגדל ויתקדש שמייה רבא. אמן יהא שמייה רבא מברך מי הוא שמו הגדול, ההוא הראשון מכל, דהיינו השם אלקים. שנשלט בבנין הראשון כנ"ל. משום שאין לו בנין אלא עמנו, כי מ"י לא (דמו"י דף ק"ה ע"א)

יאה, ברא נ ליה בכל ס חילין ע דיתחזון ליה, למהוי שמיה על תקוניה כדקא יאות, דכתיב ה) המוציא במספר צבאם.

רט) מאי במספר. אלא ברא חד דנהיר מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, אית ליה לקב"ה, והוא אילנא רבא ותקיף. רישיה מטי לצית שמיא, וסופיה מתחן שרשוי, ואשתרשן בעפר קדישא, ומספר שמיה. ותליא בשמים עלאין, וחמש רקיעין תליין מניה, עד האי מספר, וכלהו נטלין שמא דא. בגיניה דכתיב ט) השמים מספרים, בגין האי פ מספר, ז כלהו שמים, רווחין שמא דא בגיניה, ועל דא המוציא במספר צבאם, דאלמלא מספר דא, לא ישתכחון חיילין ותולדין לעלמין.

רי) ועל דא כתיב, ט) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל, תרין אינון, דמנו עאנא, ועאלו בחושבנא על ידיהו, בגין דלא שלטא בהו עינא בישא. ק) מי מנה עפר יעקב, הא חד, דעביד חושבנא. ומספר את רבע ישראל, הא מונה אחרא. ריא) ועל תרין אלין לא שלטא בהו עינא בישא, דהא מי מנה ר לעפר ט) יעקב, אלין אינון ת) אבנין קדישין, אבנין ט) מפולמין, דמנהון נפקי מיין ר לעלמא. ועל דא כתיב א) והיה זרעך כעפר הארץ. מה ההוא עפר, עלמא מתברך בגיניה.

חלופי גרסאות

ס ליה. נ שמייה מלין; אלין. ע דאתחזון. פ מוסיף שמא; שמו מספר. צ ליג כלהו. ק ליג מן מי עד דהא מי. ר עפר. ט ליג יעקב. ת דרגין; מוסיף אבנין דרגין (ד"א). א לעלמין.

מסרת הזהר

ר) שם הקסה"ו כ"ג צ"א. ט) (תהלים יט) הקסה"ו קיא צ"ו. ת) (במדבר כג) ח"ב קה: ח"ג קעד: רד. רי: א) (בראשית כח) ח"ג צב. קח: רטו: ז"ח לא ס"ד שלו.

דרך אמת ט] בריאים וחזקים.

הסולם

הזה, כל השמים, שהם ה' רקיעים, מרויחים שם הזה בשבילו. וע"ז, המוציא במספר צבאם. שאם לא מספר הזה, לא היה נמצאים צבאות ותולדות לעולם. כי היסוד מוליד תולדות.

רי) ועל דא כתיב וכו': ועל זה כתוב, מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. שנים הם, שמנו הצאן, ובאו בחשבון על ידיהם, משום שלא שלט בהם עין הרע. מי מנה עפר יעקב, הרי אחד שעושה חשבון. ומספר את רובע ישראל, זהו מונה האחר.

ריא) ועל תרין אלין וכו': ועל שנים אלו אינו שולט בהם עין הרע, כי מי מנה עפר יעקב אלו הן אבנים הקדושות, אבנים חזקים, שמהם יוצא מים לעולם. ועל זה כתוב, והיה זרעך כעפר הארץ, מה עפר ההוא העולם מתברך בשבילו אף כן, והתברכו בזרעך כל גויי הארץ. כעפר הארץ ממש.

פירוש

מאמר

ברא שמו אלקים על תקונו, וכשברא אל"ה, ברא אותו בכל הכחות הראויים לו, להיות שמו על תקונו כראוי. דהיינו שהלבישו בחסדים. שכתוב המוציא במספר צבאם.

רט) מאי במספר וכו': שואל, מהו במספר, שאומד המוציא במספר. ומשיב, אלא בן אחד המאיר מסוף העולם עד סוף העולם, יש לו להקב"ה, והוא אילן גדול וחזק, שהוא יסוד ד"א, ראשו מגיע לגובה השמים, שהוא ד"א הנקרא שמים, וסופו מתפשטים שרשיו ומשתרשים בעפר הקדוש, שהוא המלכות. בס"ה כי כל בשמים וארץ, ושמו מספר, ותלוי בשמים העליונים, שהוא ד"א, וחמשה רקיעים תלויים בשמים, שהם חג"ת נ"ה, עד מספר הזה, שהוא רקיע הששי, דהיינו יסוד. וכולם, וכל הרקיעים, מקבלים שם הזה, מספר, בשביל היסוד, שכתוב, השמים מספרים, משום מספר (דפ"י דף ק"ה ע"א)

אוף הכי א והתברכו בזרעך כל גויי הארץ. כעפר הארץ ממש. ומספר דאיהו מונה תניינא, מנה רבע כל אינון נוקבין, מרגלן ב עלאין, דמטה דשכיב עליה ישראל.

ריב) ומתמן * ולהלאה, איהו מונה לכלא, בגין דאיהו טוב עין. הדא הוא דכתיב, מונה מספר לככבים. ג מאן הוא מונה לככבים. מספר. מונה מספר לככבים, על ידי עברין כלהו בחשבנא, ולזמנא דאתי, א עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה, ולא ידעינן מאן הוא. אלא בגין דבההוא זמנא, יהא כלא ביחודא בלא פרודא. כלא ליהוי ד מונה חד.

ריג) קום סבא, ה אתער ואתגבר בחילך, ושוט ימא. פתח ואמר, ד מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. בשעתא דיתער קביה לאחייא מתיא, הני דאתהדרו בגלגולא, תרין גופין ברוחא חדא, תרין אבהן, תרין אמהן, כמה גלגולין

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב ל"ג עלאין, ג ל"ג מן מאן עד על. ד מוסיף וכלא ליהוי מונה. ה אתגבר ול"ג אתער; אתער ול"ג ואתגבר. ו דאהדרו; אהדרו.

ב) (שם כב, ג) (ירמיה ג) ח"א רסב. ד) (כמדובר כג) לעיל אות רי צ"ת.

הסבא

הסולם

מאמר

מונה בכח המסך דצמצום ב', הוא מונה לכל. כי מונה הא' נגז. מפני שהוא היסוד, טוב עין. ז"ש, מונה מספר לככבים. מי הוא מונה לככבים מספר. מונה מספר לככבים, היינו שעל ידו עוברים כולם בחשבון. ולעתיד לבא. כתוב, עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה. ואין אנו יודעים מי הוא. אם הוא מונה הא' או הב' אלא משום שבזמן ההוא יהיה הכל ביחוד בלא פרוד, הכל יהיה על ידי מונה אחד. דהיינו המונה הא', כי אז יתוקן המסך דצמצום א', והמסך דצמצום ב' יתבטל. כי לא יהיה עוד שום דין במלכות שתהיה צריכה להתמתק בבינה. וע"כ לא נשאר כי אם המונה הא'. כמ"ש לפנינו, שעליו נאמר, מי מנה עפר יעקב.

ריג) קום סבא אתער וכו': אמר לעצמו קום זקן התעורר והתגבר בכחך ושוט בים. פתח ואמר, מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. בשעה שיתעורר הקביה להחיות המתים איהם שבאי בגלגול. שהם ב' גופים ברוח אחד, דהיינו גוף המת וגוף המתגלגל. שלשניהם רק רוח אחד. ב' אבות. אב של המת, ואב של גוף המתגלגל. וכן ב' אמהות. כמה גלגולים מתגלגלים על זה, עד שיתוקן. אע"פ שלמדנו זה, וכך הוא, אבל, מי מנה עפר יעקב, שהוא המונה הראשון, הוא יתקן הכל, כל הגופים המתגלגלים, ולא יהיה נאבד כלום, והכל יקום לתחיה.

והא

פירוש. אבנים, הן מדרגות המלכות שנקראת אבן. וכשהמלכות היא בשליטת השמאל בלא ימין, האבנים מתקשים מאד, ואז הן מפולמות. והן מונחות על התהום, דהיינו שמחמת דיגין דשמאל הן סותמים מוצא המים, שהם חסדים. וכדי שהעולם יוכל להתקיים הן מתנקבים ע"י המסך דצמצום א'. ויוצאים המים דרך הנקבים, ועי"ז מתקיים העולם. (ועי' בראשית א' דף ל"ד ד"ה ועל דא) ובמצב הזה של שליטת המסך דצמצום א', נקראת המלכות עפר, ז"ש, ועל זה כתוב, והיה זרעך כעפר הארץ. וע"כ היא מונה הראשון, שעליה כתוב מי מנה עפר יעקב. ומספר דאיהו מונה וכו': ומספר, שהוא מונה השני, מנה להרביץ כל אלו הנוקבין, מרגליות עליונות, שהן מדרגות הבינה, של המטה ששכב עליה יעקב, שהיא המלכות. פירוש ומספר, הוא יסוד, שהוא הנושא של המסך דצמצום ב', המעלה את המלכות לבינה, שמשום העלאה זו נקראת הבינה בשם מרגלא עלאה, (כנ"ל פרשת יתרו אות תקל"ד ד"ה הא') וז"ש מנה לרבע כל אינון נוקבין מרגלאן עלאין שמעלה המלכות לבינה, ומשום זה נעשה הבינה בסוד האם רובצת על הבנים, ונקראת מרגלא עלאה. שע"ז נמתקת המלכות, שהיא המטה דשכיב עליה ישראל.

ריב) ומתמן ולהלאה איהו וכו': משם ולהלאה, דהיינו אחר שנתקן היסוד, להיות (דפוי"ז דף ק"ה ע"א *) דף ק"ה ע"ב)

מתגלגלן על ז, דא, אע"ג דאתמר, והכי הוא, אבל מי מנה עפר יעקב, ואיהו יתקין כלא, ולא יתאביד כלום, וכלא יקום.

ריד) והא אתמר, ה) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו. אדמת עפר ה) הני, כמה דאתמר בספרא דחנוך, כד חברייא אסתכלו באינון אתוון ו דטסין באוירא . ביה, ואינון אע"ד פמת"ר, ו היינו, אדמת עפר.

רטו) היינו ו) ושבח אני את המתים שכבר מתו, אדמת עפר אינון אתוון וקלא אתער ואודע והכי אמר ז בבניינא ו תניינא. ו עפר, עפר קדמאה. אדמת תניינא, ו דאתתקן עקר קדמאה פסולת לגביה.

רטז) אדמת עפר כלהו, יקיצו. אלה דאתקנו, לחיי עולם. ו מאן עולם. דא עולם דלתתא ו דהא לא זכו למהוי בעולם דלעילא. ואלה דלא זכו, לחרפות ולדראון עולם. מאי לחרפות, אלא בגין דסטרא אחרא יתעבר מעלמא, וקב"ה אלין דהוו ז מנביעו דההוא סטרא, ישאר לון, לתוהא בהון כל בני עלמא.

ריז) כל דא מאן גרים, ההוא דלא בעי לאפשא בעלמא, ולא בעי לקיימא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ה) (דניאל יב) נח עד צי"א. ו) (קהלת ד) וישב נד צ"ג. ז מוסיף ידא דא. ח הכי מני (ד"א). ט ל"ג דטסין ; מוסיף דטסין דתליין. י ל"ג ביה. כ ל"ג מן היינו עד היינו. ל בניינא. מ תניינא. נ ל"ג עפר. ו דאתקן. ע יקיצו כמה דאתמר בספרא דחנוך חברייא אסתכלו באינון אתוון אדמת עפר (ואינון אע"ד פמת"ר) אינון אתוון טסאן באוירא וקלא אתער ואודע (ואכריו) הקיצו ורגנו שוכני עפר ודא איהו בניינא תניינא דאתתקן והכי אמר בספרא דחנוך בניינא תניינא עפר דאתתקן קדמאה. אימת וההוא קדמאה פסולת לגבי תניינא דאתתקן והני ישני אדמת עפר כלהו יקיצו אלה דאתתקנו לחיי עולם. פ דלא ולי"ג דהא. צ מצביעו.

הסבא

הסולם

מאמר

אדמת, היינו השני שנתקן, שהוא גוף המגולגל. אשר עקר הראשון הוא פסולת אצלו. כי גוף המת בלי בניס, שהוא עקר, הוא אצל גוף שנתגלגל, בבחינת פסולת, שהוא המתקן אותו. וע"כ אומר ושבח אני את המתים, דהיינו שמתקן אותם.

רטז) אדמת עפר כלהו וכי : ישני אדמת עפר כולם יקיצו. אלו שנתקנו, יהיו לחיי עולם. מי הוא עולם. זה הוא עולם התחתון, דהיינו המלכות. כי לא זכו להיות בעולם העליון, אלא שירדו לעלמא דנוקבא (כנ"ל אות קל"ב) ואלה שלא זכו להתקן, יהיו לחרפות ולדראון עולם. שואל, מהו לחרפות. ואומר, אלא משום שהצד האחר יהיה נעבר מן העולם, והקב"ה, אלו שהיו מנביעה של צד ההוא, ישאיר אותם להתמיה בהם כל בני עולם. ח"ש לחרפות ולדראון עולם.

ריז) כל דא מאן וכי : כל זה מי גרם. אדם ההוא, שלא רצה להפרות ולהרבות בעולם ולא רצה לקיים ברית הקדוש, על כן גרם כל מה שגרם

ריד) והא אתמר ורבים וכי : והרי למדנו. ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו. אדמת עפר אלו, הוא כמו שלמדנו בספרו של חנוך, כשהחברים הסתכלו באלו האותיות השטים באויר, והם אע"ד פמת"ר. שפירושו אדמת עפר.

פירושו השטים באויר, היינו שיש להם קומת רוח. והוא או מכה המסך דצמצום א', או נקראות עפר. ואם ע"י המסך דצמצום ב', או נקראות אדמת. כי הבינה נקראת אדום, והמלכות הממותקת בה, נקראת אדמת.

רטו) היינו ושבח אני וכי : היינו, ושבח אני את המתים שכבר מתו, שהן האותיות אדמת עפר, כלומר הן המתים מבחינת עפר והן המתים מבחינת אדמת. וקול נתעורר ומודיע ואומר כן, בבנין השני. שהוא גוף המגולגל, והוא המתקן הן גוף המת, שהוא מבחינת עפר. והן גוף עצמו שהוא בחי' אדמת. והוא שאומר, ושבח אני את המתים, דהיינו שמתקן אותם. עפר, היינו עפר הראשון, שהוא גוף המת. (דפריי דף ק"ה ע"ב)

פ ברית קדישא, על דא גרים כל מה דגרים, וכל הני גלגולין דקא אמינא עלה עד ר הכא. עד כאן סבא. שתיק רגעא חדא, וחברייה הוו תווהין, ולא הוו ידעין, אי הוה יממא, אי הוה ליליא, אי קיימי תמן, אי לא קיימי.

ריח) פתח ההוא סבא ואמר, ט כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. קרא דא אוכת, על כל מה דאתמר. ט ת"ח, כל דכורא, קאים בדיוקנא, בעלמא דדכורא. וכל נוקבא קאים בדיוקנא, בעלמא דנוקבא. בעוד דאיהו עבדא דקב"ה אתדבק ביה, באינון שש שנים קדמוניות, ת ואי אעקר גרמיה מפולחניה, * יעקר ליה קב"ה מאינון שש שנים, דעלמא דדכורא, ואתמסר לב"נ, דאיהו משית סטרין, יפלח ליה שית שנין, ויתעקר משית שנין י דלעילא.

ריט) לבתר נחית מתמן, ואתמסר בעלמא דנוקבא. ג הוא לא בעא לקיימא ד בדכורא, נחית וקיימא בנוקבא. אתאת נוקבא, דאיהי שביעית, ונטלא ליה, הא מכאן ולהלאה, מעלמא דנוקבא איהו.

רכ) לא בעא לקיימא בה, ובפירוקא ה דילה, נחית לתתא, ואתדבק לתתא, ואתאחד בסטרא אחרא. מכאן ולהלאה, אתעקר מעלמא דדכורא, ומעלמא דנוקבא. הא אתאחד, באינון עבדים דאינון מסטרא אחרא.

רכא) השתא כיון דהכי הוא, איצטריך פגם, ולמעבד ביה רשימו דפגם, דהא

חלופי גרסאות

ק בברית; מוסיף בדרגא דההוא קדמאה אדמת. והוא נהר דאיהו ברית. ר מוסיף הכא הכי הוא; הדא הוא.

ז (שמות כא) לעיל אות ב צ"ב. ב מוסיף קדמוניות דלעילא; ל"ג דלעילא. ג הא. ד בעלמא דדכורא. ה דיליה.

מסרת הזהר

ז (שמות כא) לעיל אות ב צ"ב.

הסולם

מאמר

המלכות. באה הנוקבא. שהיא ספירה השביעית ולוקחת אותה, שעליה נאמר ובשביעית יצא לחפשי חנוס. הנה מכאן ולהלאה הוא מעולם הנוקבא.

רכ) לא בעא לקיימא וכו': לא רצה לעמוד בה ובגאולה שלה, שאמר אהבתי וגו' לא אצא חפשי, יורד למטה, ומתדבק למטה, ונאחו בצד האחר. מכאן ולהלאה הוא נעקר מעולם הזכר ומעולם הנקבה, כי נתאחד באלו העבדים שהם מצד האחר.

רכא) השתא כיון דהכי הוא וכו': עתה, כיון שכך הוא, שנאחו בס"א, הוא צריך פגם, ולעשות בו רשימו של פגם. דהיינו ורצע אדוניו את אזנו במרצע, כי כל פגם הוא מצד האחר. ואז ועבדו לעולם. דהיינו עד היובל שנקרא עולם. ומיובל ולהלאה, חוזר להתגלגל וחוזר לעולם ככתחילה, ומתדבק בעולם הנקבה ולא יותר. זכה, עושה תולדות בעולם הנקבה, שהיא המלכות, וכולם הם סוד, שכתוב, בתולות אהריה רעותיה מובאות לך. והוא זכאי כשהוא נתקן וזכה לך.

ואי

שגרם, וכל אלו הגלגולים שאמרתי עליהם עד כאן. אמר לעצמו, עד כאן זקן. שתק רגע אחד, והחברים היו תמהים ולא היו יודעים אם הוא יום אם הוא לילה, אם עומדים שם או לא עומדים שם.

ריח) פתח ההוא סבא וכו': פתח זקן ההוא ואמר, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. מקרא זה מוכיח על כל מה שאמרנו. בוא וראה, כל זכר עומד בצורת עולם הדכר, שהוא ד"א. וכל נקבה עומדת בצורת עולם הנקבה, שהיא המלכות. בעוד שהוא עבד של הקב"ה, הוא מתדבק באלו שש שנים הקדמוניות, דהיינו חגית נה"י דז"א. ואם עוקר את עצמו מעבודתו, עוקר אותו הקב"ה מאלו שש שנים של עולם הזכר, דהיינו חגית נה"י דז"א, ונמסר לאדם שהוא משל קצוות, חגית נה"י, ועובד אותו שש שנים, ונעקר משש שנים שלמעלה דז"א.

ריט) לבתר נחית מתמן וכו': אחר כך יורד משם ונמסר בעולם הנקבה, הוא לא רצה לעמוד בדכר, יורד ועומד בנוקבא, שהיא

(דפו"י דף ק"ה ע"ב)

כל פגם דסטרא אחרא איהו. ומיובל ולהלאה, אתהדר לגלגולא, ותב לעלמא כמלקדמין. ואתדבק בההוא עלמא דנוקבא, ולא יתיר. זכה עביד תולדין בעלמא דנוקבא, וכלהו רזא דכתיב (ii) בתולות אחריה רעותיה מובאות לך. וכאה (iii) איהו כד אתתקן וזכי לכך.

רכב) ואי לא זכה אפילו בגלגולא דיובלא, הא איהו (iv) כלא הוה. אתהדר, ולא אשלימו יומי, לאתנסבא בעלמא, (v) ולמעבד תולדין. מה כתיב, אם בגפו יבא בגפו יצא. אי יחידי יעול בההוא עלמא בלא (vi) תולדין, ולא בעא לאשתדלא בהאי, (vii) ונפק מהאי עלמא יחידי, בלא זרעא, אזיל כאבנא בקוספיתא, עד ההוא אתר דטנרא תקיפא, ועאל תמן ומיד נשב רוחא דההוא יחידי, דקא אשתביק מנוקביה, ואזיל יחידי, כחויא דלא אתחבר באחרא (viii) באורחא, ונשיב ביה.

רכג) ומיד נפק מגו ההוא אתר דטנרא (ix) תקיפא, הוא בלחודוי, ואזיל ומשטא בעלמא, עד דקא אשכח פרוקא לאתבא. והיינו אם בגפו יבא בגפו יצא, האי דלא בעא לאתנסבא, למהוי ליה תולדין.

רכד) אבל אם בעל אשה הוא, דקא אתנסיב, ואשתדל באתתיה, ולא יכיל, ההוא לא אתתרך כההוא אחרא, לא ייעול יחידי, ולא נפיק יחידי, אלא אם בעל אשה הוא, קודשא בריך הוא לא מקפח אגר (x) כל בריין, אע"ג דלא זכו בבני, מה כתיב ויצאה אשתו עמו. ותרוייהו אתיין בגלגולא, וזכיין לאתחברא

מסרת זוהר

חלופי גרסאות

(ח) (תהלים מה) ח"ב קיב : קצו : רלה. רלת. ח"ג סז : רסו. תק"ח צט ט"ד שכי"א.

ו אי זכי ואתתקן גרמיה ז ל"ג דנוקבא. ח ל"ג איהו ט כלאו. י אהור. כ ל"ג מן ולמעבד עד בלא. ל ונפקת. מ ל"ג באורחא. נ ל"ג תקיפא. ס ל"ג כל ; ל"ג כל בריין. ע ל"ג בבני.

הסולם

מאמר

רכג) ומיד נפק מגו וכו' : ומיד יוצא ממקום ההוא, של סלע החזק, הוא לבדו, בלי נקבה, והולך ומשוטט בעולם עד שמוצא גואל להשיבו לעולם הזה להתתקן. והיינו אם בגפו יבא בגפו יצא, בלי נוקבא, זה שלא רצה לישא אשה שיהיה לו תולדות. וכיון שאין לו בת זוג, הוא מוכרח לישא אשה גרושה (כנ"ל אות קס"ב)

רכד) אבל אם בעל אשה הוא : שנשא אשה והשתדל בה, ולא יכול להוליד בנים, ההוא אינו נגרש, כמו האחר, אינו בא יחידי ואינו יוצא יחידי, אלא אם בעל אשה הוא, הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה, ואע"פ שלא זכה בבנים, מה כתוב, ויצאה אשתו עמו. ושניהם באים בגלגול, חוזכים להתחבר יחד כבתחילה. והוא אינו לוקח אשה גרושה, כמו האחר שאין לו בת זוג, אלא לוקח אותה האשה שהשתדל

רכב) ואי לא זכה וכו' : ואם לא זכה אפילו בגלגול היובל, הרי הוא כמו שלא היה. שחזר בגלגול ולא השלים ימיו להנשא בעולם, ולעשות תולדות. מה כתוב, אם בגפו יבא בגפו יצא. אם יחידי נכנס בעולם ההוא, בלי תולדות, ולא רצה להשתדל בזה, ויצא מעולם הזה יחידי בלא זרע, הולך כאבן בכף הקלע עד מקום ההוא של הסלע החזק שהוא אחר כתפיו של גן העדן (כנ"ל אות קט"ז) ונכנס שמה ומיד נושב רוח ההוא היחידי, שעזב את הנוקבא, ובא שמה, שהוא הרוח הנשאר בהנוקבא מבעלה הראשון (כנ"ל באות קט"ז) והולך יחידי כנחש שאינו מתחבר באחר בדרך, כי הוא נפרד מב' רחין שבאשה והלך יחידי (כנ"ל באות הנזכר). והוא נושב בו, ברוח הזה של המת בלי בנים שבא עתה שמה. דהיינו שדוחה אותו משם, כדי שיבא להתגלגל ויתתקן.

(דסו"י דף ק"ה ע"ב *) דף ק"ו ע"א)

כחדא כמלקדמין, והאי לא נסיב אתתא דתרוכין, אלא פ ההיא דאשתדל בה בקדמייתא, ולא זכו, השתא יזכו כחדא, אי יתקנון עובדין, ועיד ויצאה אשתו עמו. רכה) co אם אדוניו יתן לו אשה וגו'. z אהדר קרא p למלין אחרנין, להווא דנפיק יחידאי בלא נוקבא כלל, ויפרוק ליה ההוא דוכתא דאקרי שביעית. וההוא שביעית אקרי אדוניו, אדון כל הארץ איהו. אם דא אדוניו חס עליה, ואתיב ליה להאי עלמא יחידאי כמה דהוה, ויהיב ליה אתתא ההיא דמזבח אחיתת עלוי דמעין, ואתחברא כחדא. וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה כמה דאתמר.

רכו) r דהא אי תב, ואתקין ההוא אתר s דפגים בחייו, אתקבל קמי מלכא קדישא, נטיל ליה, ואתקין ליה על תקונוי לבתר. ודא אקרי בעל תשובה, דהא ירית מותביה, דההוא אתר, n דההוא נהר דנגיד ונפיק, ואתקין גרמיה ממה דהוה בקדמייתא. כיון x דאתתקן ותב בתיובתא, הא סליק על תקוניה. דלית מלה בעלמא, ולית מפתחא בעלמא, דלא תבר ההוא דתב בתיובתא.

רכז) מאי יצא בגפו. הא אתמר, אבל תו b רזא אית ביה, יצא בגפו, כמה דאת אמר, c על גפי מרומי קרת, מה להתם עלוייא וסליקו, אוף הכא עלוייא וסליקו, אתר דמריהון דתיובתא סלקין, אפילו צדיקים גמורים לא יכלין למיקם תמן. ובג"כ כיון דתב בתיובתא, קודשא בריך הוא מקבל ליה g ודאי מיד.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (שמות כא) ח"ב קט. ח"ג רעז. י) (משלי ט) פ האי z מוסיף השתא אהדר. q למלה קדמאה. r דהא אתני, s דפגים ואתקין ליה על תקונוי בחייו אתקבל קמי מלכא קדישא ונטיל ליה לבתר ודא אקרי בעל תשובה דהא אתקין גרמיה. ת ההוא דנגיד; דההוא נגיד ול"ג נהר; דההוא נהיר דנגיד. א דאתקן. ב ל"ג רזא. ג ל"ג ודאי.

מאמר

הסולם

הסבא

איתו על תקונו, אחר כך. וזה נקרא בעל תשובה. כי ירש מושבו של מקום ההוא, של ההוא נהר הנמשך ויוצא, דהיינו המלכות, כי נהר הנמשך ויוצא הוא יסוד, ומושבו, הוא המלכות. ומתקן את עצמו ממה שהיה בתחילה. כיון שנתתקן ושב בתשובה, הוא עולה על תקונו. שאין דבר בעולם, ואין מפתח בעולם, שלא ישבור, אותו השב בתשובה.

רכז) מאי יצא בגפו וכי: שואל, מהו יצא בגפו. ומשיב, כבר למדנו, אבל עוד יש סוד בו, יצא בגפו, הוא כמש"א, על גפי מרומי קרת, מה שם, גפי, פירושו, שבת והתעלות, אף גפי שבכאן, פירושו שבת והתעלות, המקום שבעלי תשובה עולים, שאפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם, ומשום זה, כיון ששב בתשובה הקב"ה מקבלו מיד.

תנינן

שהשתדל בה בתחילה ולא זכו לבנים, עתה יזכו יחד, אם הם מתקנים מעשיהם, ועל זה כתוב, ויצאה אשתו עמו.

רכה) אם אדוניו יתן לו אשה: הכתוב חוזר לדברים אחרים, לאותו שיצא יחידי בלי נוקבא כלל. ויגאל אותו מקום ההוא שנקרא שביעית, דהיינו המלכות, ושביעית ההוא נקראת אדוניו, אדון כל הארץ היא, אם אדוניו זה מרחם עליו, ומחזירו לעולם הזה כמו שהיה, ונותן לו אשה והיא, אשר המזבח מוריד עליו דמעות, דהיינו אשה גרושה (כנ"ל אות קס"א) ומתחברים יחד, וילדה לו בנים או בנות, האשה וילדיה תהיה לאדוניה. למלכות הקדושה. כמו שלמדנו.

רכז) דהא אי תב וכי: כי אם חזר בתשובה, ותקן אותו המקום שפגם בחייו, הוא מתקבל לפני המלך הקדוש, הוא לוקחו ומתקן

(דפו"י דף ק"ו ע"א)

רכח) תנינן, לית מלה בעלמא דקיימא קמי תשובה, ולכלא קודשא בריך הוא מקבל ד ודאי. [9] ואי תב בתיובתא הא אודמן לקבליה ארח ה חיים, ואף ע"ג דפגים ו מה דפגים, כלא ז אתתקן, וכלא אתהדר על תקוניה, ה דהא אפילו במה דאית ו ביה . אומאה, קב"ה מקבל, דכתיב ו חי אני נאם יי כי אם יהיה כניהו וגוי וכתוב [7] כתבו את האיש הזה ערירי וגוי. ובתר דתב בתיובתא כ כתיב, מ ובני יכניה אסיר בנו וגוי, ז מכאן דתשובה מתבר כמה מ גזרין נ ודינין, וכמה שלשלאין דפרזלא, ולית ו מאן דקיימא ע קמי דתיובתא.

רכט) ועל דא כתיב, ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי, אשר פשעו בי, לא כתיב, אלא הפושעים בי, דלא בעאן לאתבא, ולא תנחמא על מה דעבדו. אבל כיון דאתנחמו, הא מקבל לון פ קב"ה.

רל) בגין כך, בר נש דא, אף על גב דפשע ז ביה, ופגים באתרא דלא אצטריך, ותב לקמיה, מקבל ליה, וחס עליה, דהא קודשא בריך הוא * ר מלא רחמין איהו, ואתמלי רחמים על כל עובדוי, כד"א ו רחמיו על כל מעשיו. אפילו על בעירי ו ועופוי מאטון רחמוי. אי עלייהו מאטון רחמוי, כל שכן על בני נשא, דידיעין

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

כ. (ירמיה כב. 7) (שם) ח"ב רסב. ז (ד"ה א ג. 1) ו ל"ג ודאי. ה סתים. ו ל"ג מה דפגים. ז אתקן. ח דא. ט ל"ג ביה. י מוסיף אומאה קמי קב"ה [נ"א דאל צבאות קרי ביה יעץ; מקבל ליה דכתיב ה' יעץ] קרי ביה (ישעיה י"ד) כי ה' צבאות יעץ ומי יפר דא איהו

רוא סתימא ותו [תו] כד קב"ה אומי אומאה לא אומי אלא אם לא יעביד תיובתא דהא לית פתגמא דקיימא קמי תיובתא ועל כלא מכפר קב"ה כד עבדין תיובתא שלימתא. כ ל"ג כתיב. ל דהא תשובה. מ גזיוין. נ ל"ג ודינין. ס מה. ע קמה ול"ג קמי דתיובתא. פ ל"ג קב"ה. צ ל"ג ביה. ק מליא עליה רחמין; מוסיף מלא רחמים הוא מליא. ר ועופי.

דרך אמת [9] נ"א שייך פה ואם אמור יאמר כו' דף קח ב עד ומתנקס וכן אית אתרא לבעלי תיובתא בדף קיג ב.

הסבא

הסולם

מאמר

פשעו בי, אינו כתוב, אלא הפושעים בי, דהיינו אותם שלא רצו לשוב בתשובה ולהתנחם על מה שעשו. אבל אם התנחמו ועשו תשובה, מקבל אותם הקב"ה. רל) בגין כך בר נש וכו': משום זה אדם זה, אע"פ שפשע בו, ופגם במקום שלא צריך, ושב לפניו, הוא מקבלו ומרחם עליו. כי הקב"ה הוא מלא רחמים, ומתמלא רחמים על כל מעשיו, כש"א ורחמיו על כל מעשיו. אפילו על בהמות ועופות מגיעים רחמיו. אם עליהם מגיעים רחמיו, כל שכן על בני אדם היודעים ונודעים לשבח אדונם, שמגיעים עליהם רחמיו, ושורים עליהם. ועל זה אמר דוד, רחמין רבים ה' במשפטיו חייני.

רכח) תנינן לית מלה וכו': למדנו אין דבר בעולם העומד לפני תשובה, ולכולם הקב"ה ודאי מקבל. ואם שב בתשובה, הרי מזומן לו דרך החיים. ואע"פ שפגם מה שפגם, הכל מתתקן, והכל חוזר על תקונו. כי אפילו במה שיש בו שבועה הקב"ה מקבלו, שכתוב, חי אני נאם ה' כי אם יהיה כניהו וגוי. וכתוב, כתבו את האיש ערירי וגוי, ואחר ששב בתשובה, כתוב, ובני יכניה אסיר בנו וגוי. מכאן, שהתשובה משברת כמה גזרות ודינים וכמה שרשרות של ברזל, ואין מי שעומד לפני תשובה.

רכט) ועל דא כתיב וכו': ועל זה כתוב, ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי, אשר (דסרי דף ק"ו ע"א) דף ק"ו ע"ב)

ואשתמודעאן ם לשבחה למאריהון, דרחמוי מאטון עלייהו, ושראן עלייהו. וע"ד אמר דוד, ם רחמיך רבים יי כמשפטיך חייני.

רלא) אי על חייבין מאטון ת רחמוי, כ"ש על זכאין. אלא מאן א בעי אסוותא, אינון מארי כאבין, ומאן אינון ב מארי כאבין. אלין אינון חייבין, אינון בעאן אסוותא ורחמי, דקב"ה ג רחמי עלייהו, דלא יהון שביקין מניה, ואיהי דלא אסתלק מנייהו, ויתובון לקבליה. כד מקרב קב"ה, ד בימינא מקרב. וכד דחי, בשמאלא ה דחי. ו בשעתא דדחי, ימינא מקרב. מסטרא דא דחי, ומסטרא דא מקרב, וקב"ה לא שביק רחמוי מנייהו.

רלב) ת"ח, מה כתיב ג וילך שובב בדרך לבו. וכתבי ד בתריה, דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלם נחומים לו ולאבליו. וילך שובב, אע"ג דחייבין עבדין, ח כל מה דעבדין בזודן דאזלין ם בארחה דלבייהו, ואחרנין עבדין בהו התראה, ולא בעאן כ לצייתא לון. בשעתא דתבין ג בתיובתא, ונטלין ארחה ם טבא דתיובתא, הא אסוותא זמינא ג לקבליהו.

רלג) השתא אית לאסתכלא, אי על חייא אמר קרא, או על מתייא אמר קרא. דהא רישא דקרא, לאו איהו סיפא. וסיפא, לאו איהו רישא. רישא דקרא, אחזי על חייא. וסופיה אחזי על מתייא. אלא, ם קרא אמר, בעוד דבר נש ם איהו בחייו, והכי הוא, וילך שובב בדרך לבו, בגין דיצר הרע דביה, תקיף ם ואתתקיף ביה, וע"ד אזל שובב, ולא בעי לאתבא ג בתיובתא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט (שם קיט.) ג (ישעיה גז.) ם ל"ג לשבחה. ת ל"ג רחמוי. א דבעי. ב ל"ג מן מארי עד חייבין. ג ל"ג רחמי; ל"ג רחמי עלייהו. ד ימיניה. ה ל"ג דחי. ו ומשעתא. ז ל"ג בתריה. ח עובדון ול"ג מן כל עד בארחה. ט בארחה. י ל"ג ואחרנין; ואחרין. כ ל"ג לצייתא לון; ל"ג לצייתא לון בשעתא. ל ל"ג בתיובתא. מ ל"ג טבא. נ לקבליה לקבליהון. ם רישא דקרא. ע חי ול"ג איהו בחייו. פ ואתקיף. צ ל"ג בתיובתא.

מאמר

הסולם

והולכים בדרך לבם, ואחרים עושים בהם התראה, ואינם רוצים להקשיב להם. עם כל זה, בשעה שחוזרים בתשובה, ולוקחים דרך הטוב של תשובה, חרי רפואה מוכנת לפניהם.

רלג) השתא אית לאסתכלא וכי: עתה יש להסתכל. אם על חיים מדבר הכתוב, או על מתים מדבר הכתוב, כי תחילת הכתוב אינו סופו, וסופו אינו כתחילתו. בתחלת הכתוב, מראה על חיים, שאומר וילך שובב וגו'. וסופו מראה על מתים, שאומר ואשלם נחומים לו ולאבליו. ומשיב, אלא הכתוב מדבר, בעוד שאדם הוא בחיים, וכך הוא, וילך שובב בדרך לבו, משום שיצר הרע שבו חזק ומתגבר בו. וע"כ הולך שובב, ואינו רוצה לשוב בתשובה. קב"ה

רלא) אי על חייבין וכי: אם על רשעים מגיעים רחמיו כל שכן על צדיקים. אלא מי צריך רפואה, אלו שהם בעלי כאבים. ומי הם בעלי כאבים, אלו הם הרשעים, והם הצריכים רפואה ורחמים. שהקב"ה מרחם עליהם שלא יהיו נעזבים ממנו, והוא אינו מסתלק מהם, וישובו לפניו בתשובה. כשהקב"ה מקרב, מקרב בימין וכשהוא דוחה דוחה בשמאל. ובשעה שדוחה, הימין מקרב, מצד זה דוחה, ומצד זה מקרב, והקב"ה אינו עוזב רחמיו מהם.

רלב) ת"ח וילך שובב וכי: בוא וראה, וילך שובב בדרך לבו, וכתוב אחריו, דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלם נחומים לו ולאבליו. ומפרש, וילך שובב, היינו, אע"פ שהרשעים עושים כל מה שעושים, בזודן. (טפ"י דף ק"ו ע"ב)

רלד) קב"ה חמי ארחוי, דקא אזלין בביש, בלא תועלתא, אמר p קב"ה, אנא
 אצטריכנא לאתקפא בידיה, הה"ד דרכיו r ראיתי, דקא אזלין בחשוכא, אנא בעי
 למיהב ליה אסוותא s הה"ד וארפאהו, ת קב"ה איהו עאיל בלביה x ארחיה דתיובתא
 n ואסוותא לנשמתיה. ואנחהו, מאי ואנחהו. כד"א z לך נחה את העם. אנהיג ליה
 ג קב"ה בארע מישר, כמאן דאתקיף בידא דאחרא, ד ואפקיה מגו חשוכא.
 רלה) ואשלם נחומים לו ולאבליו, הא אתחזי ה דמיתא איהו, ו אין ודאי מיתא
 איהו, וקיימא בחיין דהואיל ואיהו רשע, מיתא אקרי. מהו ואשלם נחומים לו
 ולאבליו. אלא קב"ה עביד טיבו עם בני נשא, z דכיון דעאל מי"ג שנין ולהלאה,
 פקיד עמיה תרין מלאכין נטורין דנטרי ליה, חד מימיניה, וחד משמאליה.
 רלו) כד אזיל בר נש בארע מישר, אינון חדאן ביה, ואתקיפו עמיה בחדוה,
 מכרוזן קמיה ואמרין, הבו יקר לדיוקנא דמלכא. וכד אזיל בארע עקימו, אינון
 מתאבלן עליה, ומתעברן מניה. כיון דאתקיף ביה קב"ה, ואנהיג ליה בארע מישר,
 כדין כתיב, ואשלם נחומים לו ולאבליו. ואשלם נחומים לו בקדמיתא, דאיהו
 אתנחם על מה n דעבד בקדמיתא, s ועל מה דעבד השתא, ותב בתיובתא. ובתר
 כן ולאבליו, אינון . מלאכין דהוו מתאבלן עליה כד אתעברו מניה, והשתא
 דאתהדרו k בהדיה, z הא ודאי נחומים לכל סטריין.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(z שמות לב).

q ל"ג קב"ה, r מוסיף ראיתי וארפאהו. s ל"ג
 הה"ד. ת ל"ג קב"ה. א ארחוי. ב ארחא דאסוותא.
 ג ל"ג קב"ה. ד ל"ג ואפקיה מגו חשוכא. ה כמיתא. ו ל"ג אין ; אלא ול"ג אין ; אלא ודאי חי איהו וקיימא
 בחיין והואיל. ז וכיון. ח דהות. ט ואיהו השתא וכן ול"ג מן ועל עד ולאבליו. י ל"ג מלאכין. כ ל"ג בהדיה.
 ל יהא.

מאמר

הסולם

ולהלאה, נותן עמו שני מלאכים שומרים
 ששומרים אותו, אחד מימינו ואחד משמאלו.

רלו) כד אזיל בר נש וכו' : כשהאדם
 הולך בדרך הישר, הם שמחים בו, ומחזקים
 אותו בשמחה, מכריזים לפניו ואומרים, תנו
 כבוד לצורתו של המלך. וכשהולך בדרך עקום,
 הם מתאבלים עליו ונעברים ממנו. כיון שהחזיק
 בו הקב"ה, והנהיג אותו בדרך הישר, אז כתוב,
 ואשלם נחומים לו ולאבליו. ואשלם נחומים
 לו, בתחילה, שהוא מתנחם על מה שעשה
 בתחילה, ועל מה שעשה עתה, וחוזר בתשובה.
 ואח"כ, ולאבליו, שהם המלאכים שהיו
 מתאבלים עליו כשעברו ממנו, ועתה שחזרו
 אליו, הרי נחומים לכל הצדדים, הן שמתנחם
 על מעשיו והן שמתנחם על צרותיו ואבלו.

והשתא

רלד) קב"ה חמי אורחוי וכו' : הקב"ה
 רואה דרכיו, שהולך ברע בלא תועלת, אומר
 הקב"ה, אני צריך לאחוז אותו בידו, ז"ש.
 דרכיו ראיתי, שהולך בחשך, אני רוצה
 לתת לו רפואה. ז"ש, וארפאהו, הקב"ה מביא
 בלבו דרך התשובה והרפואה לנשמתו. ואנחהו.
 מהו ואנחהו, הוא כמ"ש, לך נחה את העם,
 הקב"ה מנהיג אותו בדרך הישר, כמי שאחוז
 בידו של אחר ומוציאו מתוך החושך.

רלה) ואשלם נחומים לו ולאבליו :
 שואל, הרי נראה שמת הוא, ואינו כתחילת
 הכתוב, ומשיב, כן ודאי שהוא מת, והוא עומד
 בחיים, שכיון שהוא רשע נקרא מת. מהו ואשלם
 נחומים לו ולאבליו, ואומר, אלא הקב"ה עושה
 חסד עם בני אדם, שכיון שנכנס לשנת י"ג
 (דפו"י דף ק"ו ע"ב)

רלז) והשתא איהו חי ודאי. חי בכל סטריין, אחיד באילנא דחיי, וכיון דאחיד באילנא דחיי, כדין אקרי בעל תשובה, דהא כנסת ישראל, תשובה אוף הכי אקרי. ואיהו בעל תשובה אקרי. וקדמאי אמרו, בעל תשובה ממש. וע"ד, אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד, מ במקום נ שבעלי תשובה ס עומדים. רלח) דוד מלכא אמר, קר) לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי וגו', לך לבדך, מאי ע) לך לבדך. אלא, בגין דאית חובין, דחטי ב"נ לקב"ה ולבני נשא. ואית חובין דחטא לבני נשא, ולא לקודשא בריך הוא. ואית חובין דחטי לקב"ה בלחודוי ולא פ) לבני נשא. ז דוד מלכא, חב לקב"ה בלחודוי, ולא לבני נשא. רלט) ואי תימא הא * חב ההוא חובה דבת שבע, ותנינן, מאן דאתי על פ) ערוה אסרה על בעלה, וחב לחבריה, וחב לקב"ה. ר) לאו הכי הוא ש דההוא ז) דאת אמר. א בהיתרא הוה, ודוד דיליה נקט, וגט הוה לה מבעלה, עד לא יהך לקרבא, דהכי ב) הוה מנהגא דכל ישראל, דיהבין גט זמן לאתתיה, כל דנפיק חילא. וכן עבד אוריה לבת שבע. ולבית דעבר זמן נ והות פטורא לכלא, נטל לה דוד. ובהיתרא עבד כל מה דעבד. רמ) דאלמלא לאו הכי, ד ובאסורא הוה, לא שבקה קב"ה לגביה. והיינו

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ק) (תהלים נא) ח"ב קו. מ בו ולי"ג מן במקום עד דוד. נ של בעלי. ס ל"ג עומדים. ע ל"ג לך. פ לבר נש; מוסיף לבני נשא אחרא. צ ל"ג מן דוד עד ואי. ק אתתא ברעותא. ר ל"ג לאו הכי הוא. ש בההוא חובה; ההוא. ת ל"ג דאת אמר; דאתמר. א בתרא (ד"א). ב הוה עבדין כל נפקי חילא ובית דעבר זמנא דהות פטורה ול"ג מן הוה עד פטורה. ג ופטורה ול"ג והות. ד אי באסורא; או אי באסורא.

הסבא

הסולם

מאמר

לבני אדם. דוד המלך חטא להקב"ה בלבדו ולא לבני אדם. וע"כ אמר לך לבדך חטאתי. רלט) ואי תימא הא וכו': שואל, ואם תאמר, הרי חטא, חטא ההוא של בת שבע. ולמדנו, מי שבא על ערוה, אסרה על בעלה, ונמצא חוטא לתבירו וחוטא להקב"ה. ומשיב, אינו כן, חטא ההוא שאתה אומר, היה בהתר, ודוד לקח את שלו כי גט היה לה מבעלה עד שלא הלך למלחמה, כי כן היה המנהג של כל ישראל שנתנו גט על זמן לנשיהם, כל היוצא לצבא. וכן עשה אוריה לבת שבע. ולאחר שעבר הזמן והיתה מותרת לכל, לקחה דוד. ובהתר עשה כל מה שעשה. רמ) דאלמלא לאו הכי וכו': כי אם לא היה כן, ובאסור היה, לא היה הקב"ה עוב אותה אצלו. והיינו שכתוב לעדות, וינחם דוד את בת שבע אשתו. שיה עדות שהיא אשתו, ודאי אשתו ובת זוגו היתה, שהיא מוכנת לו מיום

רלז) והשתא איהו חי וכו': ועתה הוא חי ודאי. חי בכל הצדדים, אוהו בעץ החיים, וכיון שאוהו בעץ החיים אז נקרא בעל תשובה, כי כנסת ישראל, שהיא המלכות, נקראת ג"כ תשובה. כי תשובה הוא אותיות תשוב ו' לגבי ה', שהו' הוא עץ החיים, שהוא ז"א, וה' היא המלכות. וע"כ נקראת המלכות תשובה. והוא נקרא בעל תשובה. והראשונים אמרו בעל תשובה ממש. דהיינו בעלה של המלכות הנקראת תשובה. כלומר שהוא משפיע לה. ועל כן, אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במקום שבעלי תשובה עומדים. רלח) דוד מלכא אמר וכו': דוד המלך אמר, לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי וגו'. לך לבדך מהו לך לבדך. ומשיב, אלא משום שיש חטאים שהאדם חוטא להקב"ה ולבני אדם. ויש חטאים שהאדם חוטא לבני אדם ולא להקב"ה. ויש חטאים שחוטא להקב"ה לבדו ולא (דפו"י דף ק"ו ע"ב י) דף ק"ו ע"א)

דכתיב לסהדותא, (ה) וינחם דוד את בת שבע אשתו. סהדותא דאשתו היא, ה ודאי אשתו, ובת זוגו הות, דאודמנת לגביה, מיומא דאתברי י עלמא. ז הא סהדותא דלא חב דוד חובה דבת שבע כדקאמרן.

רמא (ט) ומה היא חובה דחב, י לקב"ה בלחודוי, ולא לאחרא. כ דקטל לאוריה בחרב בני עמון, ולא קטליה איהו, בשעתא דאמר ליה ואדני יואב, דהא דוד הוה רבון ז עליה, וקרא אוכת, דכתיב (ט) ואלה שמות הגבורים אשר לדוד, ולא אשר ליואב, ולא קטליה ט ההיא שעתא, וקטליה בחרב בני עמון.

רמב (י) וקרא אמר, ולא נמצא אתו דבר, (ח) רק בדבר אוריה החתי. רק למעוטי ג קא אתי, בדבר אוריה, ולא באוריה. וקב"ה אמר, ואותו הרגת בחרב בני עמון, ס וכל חרב בני עמון, ע הוה חקיק ביה חויא עקים, דיוקנא דדרקון, ואיהו ע"ז דלהון. פ אמר קודשא בריך הוא, יהבת חילא להווא. צ שקוץ. ק בגין דבשעתא דקטלו בני עמון לאוריה, וסגיאין מבני ישראל עמיה, ואתגבר בההיא שעתא חרב בני עמון, כמה תקפא אתתקף ההיא ע"ז שקוץ.

רמג (יא) ואי תימא, אוריה ר לא הוה זכאי, כיון דכתיב עליה אוריה החתי. לאו הכי, זכאה הוה, אלא דשמא דאתריה הוה חתי. כד"א, (כ) ויפתח הגלעדי, על שום אתריה אתקרי הכי.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ד) (ש"ב יב) ויצא נג צ"א ח"ג קו. ט) (שם ב כג). ה ל"ג ודאי ; ואשתו הות ואשתו דאודמנת ול"ג מן ודאי עד דאודמנת. ו מוסיף עלמא ורזא דמלתא מלכותא דלעילא דאיהו אתעביד רגלא רביעאה למרכבתא עלאה ואתקרי בת שבע על אבן אחת שבעה עינים. ז ל"ג מן הא עד ומה ; והא דוד לא חב ול"ג מן הא עד חובה. ח אלא ול"ג מן חובה עד לקב"ה. ט מהו ; אלא ול"ג ומה היא חובה דחב. י מוסיף אלא לקב"ה. כ מוסיף ההוא דקטל. ל מוסיף עליה ועל יואב. מ ל"ג ההיא שעתא. נ ל"גקא אתי. ס כל חרב בני עמון. ע דיוקנא דדרקון ע"ז הוה חקיק ביה חויא עקים ואיהו ע"ז דלהון ; דיוקנא הוה חקיק עליה דיוקנא דדרקון חויא עקים ע"ז דלהון. פ ל"ג אמר. צ מוסיף שקוץ דכיון דחרב בני עמון אתגבר ההיא (בהווא) שעתא על אוריה כמה תוקפא תקיף [ההוא] חויא עקים. ק ל"ג מן בגין עד ואי תימא. ר לאו זכאה איהו לאו הכי אלא אע"ג דכתיב עליה אוריה החתי ודיוריה הוה בההוא אתר.

הסכא

הסולם

מאמר

חטא באוריה עצמו. והקב"ה אמר ואותו הרגת בחרב בני עמון, וכל חרב מבני עמון היה חקוק בו נחש עקום. צורה של דרקון שהוא עבודה זרה שלהם אמר הקב"ה נתת כח לשקוץ ההוא. משום שבשעה שהרגו בני עמון את אוריה, ורבים מבני ישראל עמו, נתגבר בשעה ההוא חרב בני עמון, וכמה תוקף נתחזק עבודה זרה ההיא, שקוץ.

מיום שנברא העולם. הרי עדות, שלא חטא דוד החטא של בת שבע, כמו שאמרנו. **רמא** (ומה היא חובה וכו') : ומה הוא החטא שחטא להקב"ה לבדו ולא לאחר. הוא, שהרג את אוריה בחרב בני עמון, והוא לא הרגו בשעה שאמר לו, ואדוני יואב, שהרי הוא היה אדונו, והמקרא מוכיח, שכתוב, ואלה שמות הגבורים אשר לדוד, ולא אשר ליואב, ונמצא שהוא מורד במלכות, והמורד במלכות חייב מיתתו, ולא הרגו בשעה ההיא, אלא הרגו בחרב בני עמון. **רמב** (וקרא אמר ולא וכו') : והכתוב, אומר, ולא נמצא אתו דבר רק בדבר אוריה החתי, רק, בא למעט, בדבר אוריה חטא, ולא (דפו"י דף ק"ז ע"א)

רמג (ואי תימא אוריה וכו') : ואם תאמר, שאוריה לא היה צדיק, כיון שכתוב עליו אוריה החתי. אינו כן, היה צדיק, אלא שם מקומו היה חתי. כש"א, ויפתח הגלעדי, שעל שם מקומו נקרא כך, וכן אוריה החתי. ועל

רמד) ועל דא בדבר אוריה החתי, דשקוץ בני עמון ^ט אתגבר על מחנה אלהים, ^ח דמשריתא דדוד, דיוקנא ממש דלעילא הוו. ובההוא שעתא ^א דפגים דוד משריתא דא, פגים לעילא משריתא אחרא. ועל דא אמר דוד, ^ב לך לבדך חטאתי. לבדך, ולא לאחרא. דא הוה ההוא חובה דחב לגביה. ודא הוא בדבר אוריה. ודא הוא בחרב בני עמון.

רמה) כתיב, ^א כי יי עיניו משוטטות בכל הארץ, אליו ^ב נוקבין. וכתיב ^ד עיני יי המה משוטטים, אליו דכורין, והא ידיען אינון. דוד אמר ^ה והרע בעיניך עשיתי. בעיניך, לפני עיניך מבעי ליה. אלא מאי בעיניך, אמר דוד, בההוא אתר דחבנא, בעיניך הוה. דהוינא ידע, דהא עיניך הוו זמינין, וקיימין קמאי, ולא חשבנא לון, הרי חובא דחבנא, ועבדנא, באן אתר הוה, בעיניך.

רמו) למען תצדק בדברך תזכה בשפטך, ולא יהא ^ג לי פתחון פה למימר קמך. ת"ח, כל ^ד אומנא, כד מליל, באומנתיה ^ה מליל. דוד בדיחא דמלכא הוה. ואע"ג דהוה בצערא, כיון דהוה קמי מלכא, תב לבדיחותיה, ^ו כמה דהוה, בגין לבדחא ^ז למלכא.

רמז) אמר, מארי דעלמא, אנא אמינא, ^ח בחנני יי ונסני, ואת אמרת דלא איכול לקיימא בנסיונך. הא חבנא, למען תצדק בדברך, ויהא מילך קשוט, דאלמלא

חלופי גרסאות

ט אעבר. ת דהוו משריתא. א דהוה פגם במשריתא דא הוה פגימו במשריתא אחרא. ב דכורין ואלין נוקבין ול"ג מן נוקבין עד והא. ג ל"ג לי. ד אומנותא. ה קא ממלל. ו ל"ג כמה דהוה. ז מלכא.

מסרת הזהר

ב (תהלים נא) לעיל אות רלח צ"ק. ג (ד"ה ב טו) כ"ב סז צ"א. ד (זכריה ד) ב"ב סז צ"א. ה (תהלים נא) לעיל אות רלח צ"ק. ו (שם כו) ח"ג רצב.

הסולם

מאמר

שואל אומר, בעיניך, לפני עיניך, היה צריך לומר. ומשיב, אלא מה שאומר בעיניך. הוא כי אמר דוד במקום ההוא שחטאתי, בעיניך היה. כי הייתי יודע, שענייך מוכנים ועומדים לפני, ולא החשבתי אותם, הרי החטא שחטאתי ועשיתי, היה בעיניך.

רמו) למען תצדק בדברך תזכה בשפטך; ולא יהיה לו פתחון פה לומר לפניך, בחנני ה' ונסני. בוא וראה כל אומן כשמדבר, הוא מדבר באומנותו. דוד היה הבדחן של המלך ואע"פ שהיה בצערא, כיון שהיה לפני המלך חזר לבדחנות שלו כמו שהיה. כדי לשמח את המלך.

רמז) אמר מארי דעלמא וכי: אמר רבון העולם, אני אמרתי בחנני ה' ונסני, ואתה אמרת שלא אוכל לעמוד בנסיונך. הרי חטאתי למען תצדק בדברך, ויהיה דברך אמת, כי אם לא חטאתי, היה הדבר שלי אמת ודברך בריק. עתה שחטאתי, הוא, כדי שדברך יהיה אמת. נתתי

רמד) ועל דא בדבר וכי: ועל כן כתוב, בדבר אוריה החתי, ולא באוריה עצמו, כי כבר היה חייב מיתה מטעם מורד במלכות כנ"ל. והיינו, כי גרם, ששקוץ בני עמון נתגבר על מחנה אלקים של מחנה דוד, שהיה ממש הצורה של מעלה. של צבאות המלכות העליונה. ובשעה שפגם דוד מחנה הזה שלו, פגם למעלה מחנה אחר. ועל כן אמר דוד, לך לבדך חטאתי, לבדך, ולא לאחר היה חטא ההוא שחטא לו. וזה הוא שהכתוב אומר, בדבר אוריה, וזהו שהכתוב אומר, בחרב בני עמון. דהיינו שהחטא לא היה באוריה עצמו אלא בדבר אוריה, והיינו מה שנתן כח לחרב בני עמון.

רמה) כתיב, כי ה' וגו': כתוב, כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ, אלו הן נקבות, כי אומר בלשון נקבה, וכתוב, עיני ה' המה משוטטים, אלו הם זכרים, שאומר בלשון זכר והרי הם ידועים. כי יש בהם בחינת זכר ובחינת נקבה. דוד אמר, והרע בעיניך עשיתי.

(דפו"י דף ק"ז ע"א)

לא חבנא, יהא מלה דילי קשוט, ויהא מילך בריקניא, השתא דחבנא, בגין דלהוי מילך קשוט, יהיבנא אתר לצדקא מילך, בגין כך עבידנא, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. אהדר דוד לאומנותיה, ואמר גו צעריה מלין דבדיחותא למלכא. רמח) תנינן, לאו דוד אתחזי לההוא עובדא, דהא איהו אמר, ז ולבי חלל ח בקרבי * הכי הוא. אבל אמר דוד, בלבא אית תרין היכלין, בחד דמא, ובחד רוחא, ההוא חד דמלייא דמא, ביה דיורא ליצר הרע. ולבי לאו הכי, דהא ריקן איהו, ולא יהבית דיורא לדמא בישא, לשכנא ביה יצר הרע, ולבי ודאי חלל איהו, בלא כ דיורא בישא וכיון דהכי הוא, לא כ אתחזי דוד לההוא חובה דחב. אלא, בגין למיהב פתיחו דפומא לחייביא, דימרון, דוד מלכא חב ותב בתיובתא, ומחל ליה קב"ה, כ"ש שאר בני נשא. וע"ד ח אמר ח אלמדה פושעים דרכיך וחסאים אליך ישובו.

רמט) נ וכתוב, ודוד עלה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי והוא הולך יחף. ראש ח חפוי, ויחף אמאי. אלא, נזוף הוה, עבד גרמיה נזוף, לקבלא ענשא. ועמא הוו רחיקין מניה ד' אמות. זכאה עבדא דהכי פלח למאריה, ואשתמודע בחוביה, לאתבא מניה בתיובתא ע שלימתא. רג) ת"ח, יתיר הוה, מה דעבד ליה שמעי בן גרא, מכל עקתינ דעברו עליה עד ההוא יומא, ולא אתיב פ דוד לקבליה מלה ז דהכי ק הוה יאות ליה, ובדא אתכפרו חובוי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז) (שם קט) ח"ג רכו: תק"ח קו ט"ד שי"ב. ח מוסיף בקרבי אנקיד חלל כבר הוה חלל בקרבי. ח) (תהלים נא). ט) (ש"ב טו) ז"ח כג ט"ג ש"ו. ט מוסיף הרע תרגום נכוב לוחות חליל [לוחין] י ל"ג ולבי, כ דמא. ז הוה ההוא וליג אתחזי דוד. ט ל"ג אמר. נ כתיב. ט ל"ג לו. ע ל"ג שלימתא. פ ל"ג דוד. צ והכי. ק ל"ג הוה.

מאמר

הסולם

נתתי מקום להצדיק דברך, משום זה עשיתי, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. כי חזר דוד לאומנותו, ואמר בתוך צערו, דברי בדחנות אל המלך.

רמט) וכתוב ודוד עלה וכו': וכתוב, ודוד עלה במעלה הזיתים עולה ובוכה, וראש לו חפוי והוא הולך יחף. שואל, ראש לו חפוי ויחף, למה זה. ומשיב, אלא נזוף היה, עשה עצמו נזוף, כדי לקבל עונש, והעם היו רחוקים ממנו ד' אמות. אשרי העבד שכך עובד לאדונו, ונודע בחטאו, כדי לשוב ממנו בתשובה שלמה. רג) ת"ח יתיר הוה וכו': בוא וראה, יתיר היה מה שעשה לו שמעי בן גרא, מכל הצרות שעברו עליו עד היום ההוא, ודוד לא השיב כנגדו דבר. כי כי היה יפה לו, ובזה נתכפרו עונותיו.

רמח) תנינן לאו דוד וכו': למדנו, לא היה דוד ראוי לאותו מעשה, כי הוא אמר, ולבי חלל בקרבי. כך הוא, אבל אמר דוד, בלב יש ב' היכלות באחד דם ובאחד רוח. אחד ההוא המלא דם הוא משכן ליצר הרע, ולבי אינו כן כי ריקן הוא, ולא נתתי משכן לדם הרע להשכין בו היצר הרע. ולבי ודאי חלל הוא בלא שכן רע. וכיון שכן הוא לא היה דוד ראוי לחטא ההוא שחטא. אלא כדי לתת פתחון פה לרשעים, שיאמרו דוד המלך חטא וחזר בתשובה, ומחל לו הקב"ה, כל שכן שאר בני אדם. ועל זה אמר (דפו"י דף ק"ז ע"א *) דף ק"ז ע"ב)

רנא) השתא אית לאסתכלא, שמעי ת"ח הוזה, וחכמתא סגיאה הות ביה, אמאי נפיק לגבי דוד, ועבד ליה כל מה דעבד. אלא מאתר אחרא הוה מלה, ואעיל ליה בלביה מלה דא. וכל דא לתועלתא דדוד. ר דהא ההוא דעבד ליה שמעי, גרמא ליה ׀ למיתב בתיובתא שלימתא, ותבר לביה בתבירו סגי, ואושיד דמעין ת סגיאין, מגו לביה א קדם קודשא בריך הוא, ועל דא ב אמר, י כי יי אמר לו ג קלל. ידע, דהא מאתר ד עלאה אחרא נחת מלה.

רנב) תרין פקודין, פקיד דוד לשלמה בריה, חד דיואב, וחד דשמעי, עם שאר פקודין דפקיד ליה. דיואב: דכתיב, ו גם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה. מלה סתימא הוה, דאפילו שלמה לא הוה ליה למנדע, ה אלא בגין ו דידעו אחרנין, אתגלי לשלמה. ועל דא ז אמר, וגם אתה ידעת וגוי. מה דלא אתחזי לך למנדע.

רנג) דשמעי: ׀ כתיב, והנה עמך שמעי בן גרא. מאי והנה עמך, זמין הוא עמך תדיר, רבו הוה. ובגין כך לא אמר על יואב והנה עמך יואב. אבל שמעי דא, דאשתכח עמיה תדיר, אמר והנה עמך.

רנד) וישלח המלך ויקרא לשמעי ויאמר בנה לך בית בירושלים. אן הוא חכמתא דשלמה מלכא בהאי. אלא כלא בחכמתא עבד, ולכל סטרין אשגח, כ דהא חכים הוה ז שמעי, ואמר שלמה, בעינא דיסגי אורייתא בארעא על ידוי ׀ דשמעי, ולא יפוק לבר.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

י) (שם טז) שמות צד צ"ק, כ) (מ"א ב). ר והא; דא גרמא ליה תיובתא עלה דתבר ולי"ג מן דהא עד לביה. ׀ בתיובתא ולי"ג למיתב. ת לי"ג סגיאין. א לי"ג קדם קב"ה. ב לי"ג אמר. ג לי"ג קלל. ד לי"ג עלאה. ה מוסיף ולא ידע אלא; ז לי"ג אלא (ד"א). ו מוסיף דידעו ליה. ז לי"ג אמר. ח מוסיף וגם אתה ידעת דשמעי. ט בן גרא דכתיב. י לי"ג שמעי. כ איהו. ל ידע מאן שמעי. ׀ לי"ג דשמעי.

מאמר

הסולם

הסבא

רנא) השתא אית לאסתכלא וכו': עתה יש להסתכל. שמעי תלמיד חכם היה, וחכמה רבה היתה בו, למה יצא אל דוד ועשה לו מה שעשה. ומשיב, אלא ממקום אחר היה הדבר, והכניס לו דבר זה בלבו. וכל זה עשה לתועלת לדוד. כי ההוא שעשה לו שמעי, גרם לו לחזור בתשובה שלמה, ושיב לבו בשבירה רבה, ושפך דמעות רבות מתוך לבו לפני הקב"ה ועל כן אמר, כי ה' אמר לו קלל. ידע שממקום אחר עליון, ירד הדבר.

רנב) תרין פקודין פקיד וכו': שני ציונים צוה דוד לשלמה בנו, אחד של יואב, ואחד של שמעי, עם שאר הציונים שצוה אותו. של יואב, שכתוב, וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה. דבר סתום היה, שאפילו שלמה לא היה לו לדעת, אלא משום

רנד) וישלח המלך ויקרא לשמעי ויאמר בנה לך בית בירושלים. שואל, איפה הוא החכמה של שלמה המלך בזה. ומשיב, אלא הכל בחכמה עשה, ולכל הצדדים השגיה, כי חכם היה שמעי, ואמר שלמה, אני רוצה שיתרבה התורה בארץ על ידי שמעי, ולא יצא לחוץ.

רנה) תו נ מלה אחרא אשגח ם שלמה בחכמתא, דכתיב, (ז) יצא יצא ויקלל. מאי יצא יצא תרי זמני, ויצא ויקלל ם סגי. אלא, חד יציאה, דנפק מבי מדרשא פ לגבי דוד. וחד יציאה, ז דנפק מירושלם, לגבי עבדוי דמית עלוי. יציאה חדא לגבי מלכא, ויציאה תניינא לגבי עבדין. וכל דא חמא שלמה, ואשגח ברוח קודשא, ההוא יציאה תניינא. ועל דא אמר, והיה ביום צאתך, ידע דביציאה ימות. רנו) ם ועפר בעפר מהו. אמר שלמה לגבי אבא בעפר הוה. לגבי שמעי במיא, דכתיב והיה ביום צאתך ועברת את נחל קדרון. עפר התם, והכא מיא. תרווייהו דן שלמה, למהוי עפר ומיא כסוטה, למאן דאסטין ארחא לגבי אבוי. רנו) ם כתיב ן והוא קללני קללה נמרצת. וכתיב ואשבע לו ביי לאמר אם אמיתך בחרב. ך מאי בחרב. וכי שמעי טפשא הוה, דאילו הכי אומי ם ליה, דלא יימא בחרב לא. אבל בחנית או בגירא אין.

רנח) אלא תרין מלין הכא. חד אמר ינוקא, בריה דנונא רבא ההוא * דקשקשוי סלקין לרום עננין. אומאה דדוד מלכא, כד הוה בעי לאומאה, אפיק חרבא דיליה, דתמן הוה חקיק שמא ן גליפן, ותמן אומי. וכך ם עביד לשמע, דכתיב ואשבע לו ביי לאמר אם אמיתך ב בחרב. במאי הוה אומאה דא. בחרב. נ בחרב אומי. ומלה אחרא, דן שלמה, ד אמר, ן בקללה אתא לגבי אבא, במלין. הא מלין לגביה, ן ובשם המפורש קטליה, ולא בחרב. ובגין דא עבד שלמה הכי.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז) (שיב טו), ן) (שם), ן) (מ"א ב);
 נ ומלה ול"ג תו. ס ל"ג שלמה. ע מוסיף סגי ליה;
 מבעי ליה. פ ל"ג לגבי דוד. צ ל"ג דנפק מירושלם.
 ם ל"ג כתיב. ר ל"ג מאי בחרב. ם ל"ג ליה. ת גליפא. א עבד. ב ל"ג בחרב. ג ההוא בחרב; בהאי חרב דשמא
 קדישא חקיק ביה אומי. ד ל"ג אמר. ה ל"ג בקללה אתא. ו בשם.

הסבא

הסולם

מאמר

רנו) כתיב והוא קללני וגו': כתוב. והוא קללני קללה נמרצת, וכתוב, ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב. שואל מהו בחרב. וכי שוטה היה שמעי, שלא הבין, שאלו נשבע לו כך, שלא יאמר אח"כ, בחרב לא, אבל בחנית או בחץ כן.

רנח) אלא תרין מלין וכי': ומשיב. אלא ב' דברים כאן, א', שאמר הילד, בנו של דג הגדול ההוא שקשקשוי עולים עד רום עננים, השבועה של דוד המלך, כשהיה רוצה להשבע, הוציא החרב שלו, ששם היה חרות שם הנחקק ושם נשבע. וכך עשה לשמע, שכתוב, ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב, במה היתה שבועה זו, בחרב. ודבר האחר הוא, כי דן שלמה, אמר, בקללה בא אל אבא, שהוא דברים, הרי גם אני בדברים אליה, ובשם המפורש הרגו ולא בחרב. ומשום זה עשה שלמה כד.

רנה) תו מלה אחרא וכי': עוד. דבר אחר הסתכל שלמה בחכמה, שכתוב, יצא יצא ויקלל. מהו יצא יצא ב' פעמים, יצא ויקלל היה די. ומשיב, אלא יציאה אחת שיצא מבית המדרש לקלל את דוד. ויציאה אחת שיצא מירושלים אל עבדיו שמת עליה. יציאה אחת אל המלך, ויציאה אחת אל עבדיו. וכל זה ראה שלמה והסתכל ברוח הקדש ביציאה ההוא השניה. וע"כ אמר, והיה ביום צאתך, ידע שביציאה ימות.

רנו) ועפר בעפר מהו וכי': שואל, מהו ועפר בעפר. ומשיב, אמר שלמה אצל אבי היה בעפר, אצל שמעי יהיה במים. שכתוב, והיה ביום צאתך ועברת את נחל קדרון. שם היה עפר וכאן מים. שניהם דן שלמה, שיהיה נידון בעפר ומים כסוטה, למי שהשטין הדרך אצל אביו.

רנט) השתא אית ז לאסתכלא, דכיון דאומי ליה דוד, אמאי קטליה, ה דאתחזי דהא אומאה דא בעלילה הוה, דהא לבא ופומא לא הוו כחדא. אלא ודאי דוד לא קטליה, והא ידיעא, כל שייפין דגופא מקבלין כלא, ולבא לא מקבלא אפילו כחוטא דנימא דשערא. דוד מלכא לבא הוה, וקביל מה ט דלא אתחזי ליה לקבלא, ובגין כך, ט וידעת את אשר תעשה לך כתיב. ותו, דהא אילנא גרים למהוי נטיר ונוקם כחויא.

רט) כ כתיב ט כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. כי לא תחפוץ זבח, וכי לא בעי קב"ה דיקרבון קמיה קרבנא, והא איהו אתקין לגבי חייביא קרבנא, דיקרבון ויתכפר להו חובייהו. אלא דוד לקמי ז שמא דאלהים אמר, וקרבנא לא קרבין לשמא דאלהים, אלא לשמא דיו"ד הא וא"ו ה"א. דהא לגבי דינא קשיא מדת הדין, לא מקרבין קרבנא. דכתיב ט אדם כי יקריב מכם קרבן ליי. ליי, ולא לשמא דאלהים. וכי תקריב קרבן מנחה ליי. זבח תודה ליי. זבח שלמים ליי.

רסא) ובגין כך, כיון דדוד מלכא, מ לגבי אלהים אמר. אצטריך למכתב, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. דהא לשמא דא לא מקרבין, נ אלא רוח נשברה. דכתיב זבחי אלהים רוח נשברה. ט קרבנא דאלהים, עציבו, ותבירו דלבא. ובגין כך, מאן דחלם חלמא בישא, עציבו אצטריך לאחזאה, ט דהא במדת אלהים

מסרת הזהר

ט (מ"א ב). ט (תהלים נא). פ (ויקרא א) לך קא צ"ב ז"ח ג ט"ד שכיב.

חלופי גרסאות

ז לומר. ח אתחזי. ט דאתחזי ול"ג דלא. י ל"ג לו. כ דכתיב. ל ל"ג שמא. מ ל"ג לגבי. נ אבל זבחי ול"ג מן אלא עד זבחי. ס ל"ג קרבנא דאלקים. ע ל"ג דהא.

מאמר

הסולם

להם עונותיהם. ומשיב, אלא דוד, לפני שם אלקים אמר זה, שהוא מדת הדין, וקרבן אינם מקריבים לשם אלקים אלא לשם יוד הא ואו הא. כי אל דין קשה שהוא מדת הדין אינם מקריבים קרבן, שכתוב, אדם כי יקריב מכם קרבן להויה, להויה ולא לשם אלקים, וכן כתוב, וכי תקריב קרבן מנחה להויה, זבח תודה להויה, זבח שלמים להויה, ולא כתוב השם אלקים.

רסא) ובגין כך כיון וכי: ומשום זה, כיון שדוד המלך אמר אל השם אלקים, צריך לכתוב, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. כי לשם זה אינם מקריבים אלא רוח נשברה, שכתוב, זבחי אלקים רוח נשברה. קרבן של אלקים הוא עצבות ושבירת הלב. ומשום זה, מי שחלם חלום רע, הוא צריך להראות עצבות, כי הוא עומד במדת אלקים, זבח של מדת הדין צריך להיות עצבות ורוח נשברה

רנט) השתא אית לאסתכלא וכי: עתה יש להסתכל, כיון שנשבע לו דוד, למה הרגו שנראה, אשר שבועה הזו היתה בעלילה, כי הלב והפה לא היו שוים. ומשיב, אלא ודאי דוד לא הרגו, והרי ידוע, שכל איברי הגוף מקבלים הכל, והלב אינו מקבל אפילו כחוט השערה. דוד המלך היה הלב של ישראל, וקבל מה שלא היה ראוי לו שיקבל, דהיינו מה ששמעי סיקל באבנים ועפר בעפר, ומשום זה, וידעת את אשר תעשה לו כתוב. ועוד, כי האילן, דהיינו מה שהיה בבחינת מלכות שהוא אילן זעירא, גרם לו להיות נוקם ונוטר כנחש.

רט) כתיב, כי לא וגו': כתוב, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה זבחי אלקים רוח נשברה וגו'. שואל, כי לא תחפוץ זבח, וכי אינו רוצה הקב"ה שיקריבו לפניו קרבן, והרי הוא תמן לרשעים שיקריבו קרבן, ויתכפר (דפ"י דף ק"ח ע"א)

קיימא. וזכח דמדת דינא, עציבו אצטריך ורוח נשברה, וההוא עציבו פ מסתייה לחלמא ז בישא, ולא שלטא דינא עלוי. דהא זבח דאתחזי למדת דינא, אקריב קמיה. רסב) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה, מאי לא תבזה, מכלל דאיכא לב דאיהו בוזה. אינן. היינו לב דאיהו גאה, לב בגסות רוחא, היינו לב דאיהו בוזה, אבל לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה.

רסג) הטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים. ק מאי הטיבה, אתחזי דהא טיבו אית בה, והשתא ר הטיבה על ההוא טיבו. ודאי הכי הוא, דהא מן יומא דקב"ה אשתדל בבנין בי מקדשא לעילא, עד כען, ההוא הטבה דרצון, לא שרייא על ההוא בנין, ועל דא לא אשתכלל. דהא בשעתא דרצון דלעילא יתער, ייטיב וידליק נהורין דההוא בנין, וההוא עבידתא, דאפילו מלאכין דלעילא, לא ייכלון פ לאסתכלא ה בההוא בי מקדשא, ולאן בההוא בנין. וכדין א בי מקדשא, ב וכל עובדא אשתכלל.

רסד) תבנה חומות ירושלים, וכי מן יומא דאשתדל בבנין בי מקדשא עד כען, לא בנה לון. ג אי חומות ירושלם עד כען לא בנה, בי מקדשא על אחת כמה וכמה. אלא קודשא בריך הוא, כל עובדוי, לאו כעובדי דב"נ. בני נשא כד בנו בי מקדשא ד לתתא, בקדמיתא עבדו שורי קרתא, ולבסוף עבדו בי מקדשא. שורי קרתא בקדמיתא, בגין לאגנא עלייהו, ולבתר בניינא דביתא. קב"ה לאו הכי, אלא בני בי מקדשא בקדמיתא, ולבסוף, כד יחית ליה ה משמיא, ויותיב ליה על אתריה,

חלופי גרסאות

פ מסתייע. צ ל"ג בישא. ק מוסיף הטיבה ברצונך קמ"ל מאי. ר טיבו. ש מוסיף לא לאסתכלא. ת בבי וליג ה-הווא; בבי ההוא (ד"א) א ל"ג בי מקדשא. ב ועובדא וליג וכל; כל. ג מוסיף או אי. ד ל"ג לתתא. ה ל"ג משמיא.

הסבר

הסולם

מאמר

שאפילו המלאכים של מעלה לא יוכלו להסתכל בבית המקדש ההוא, ולא בבנין ההוא. ואז ישתכלל בית המקדש וכל מלאכתו. ועל זה התפלל, הטיבה ברצונך את ציון וגו'. רסד) תבנה חומות ירושלים; שואל, וכי מן היום שהשתדל בבנין בית המקדש עד עתה עוד לא בנה אותם, ואם חומות ירושלים לא בנה עד עתה, הבית המקדש, על אחת כמה וכמה שלא בנה. ואיך אמר הטיבה ברצונך את ציון, שהוא בהמ"ק, כי מתחילה בונים החומות, ואח"כ בית המקדש. ומשיב, אלא הקב"ה, כל מעשיו אינם כמעשה בני אדם. בני אדם, כשבונים בית המקדש למטה, מתחילה עושים חומות העיר, ולבסוף בית המקדש. חומות העיר מתחילה כדי להגן עליהם, ואח"כ בנין הבית. הקב"ה, אינו כן, אלא בונה בית המקדש בתחילה, ולבסוף, כאשר הורידו מן השמים ומשיבו

נשברה, ועצבות היא מועיל לחלום הרע, ואין הדין שולט עליו. כי זבח הראוי למדת הדין הקריב לפניו.

רסב) לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה; שואל, מהו לא תבזה, משמע שיש לב, שהוא בוזה, ומשיב, כן, והיינו הלב שהוא גאה, הלב שהוא בגסות הרוח, היינו הלב שהוא בוזה. אבל לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.

רסג) הטיבה ברצונך את ציון וגו'; שואל מהו הטיבה, הלא נראה שיש בה טוב, ועתה למה צריך להתפלל, הטיבה על ההוא טוב. ומשיב, ודאי כן הוא, שצריך להתפלל הטיבה, כי מיום שהקב"ה השתדל בבנין בית המקדש למעלה עד עתה, הטבה של הרצון לא שרתה על בנין ההוא, ועל כן לא השתכלל. כי בשעה שהרצון של מעלה יתעורר, ייטיב וידליק האורות של בנין ההוא ומעשה ההוא, עד (דפ"י דף ק"ח ע"א)

כדין יבנה חומות ירושלם ו דאנון שורין דקרתא. וע"ד ז אמר דוד ע"ה, צ היטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא, ולבתר תבנה * חומות ירושלם.

רסה) הכא אית רוא, כל עובדין דעביד קב"ה, בקדמיתא אקדים ההוא דלבר, ולבתר מוחא דלגו, והכא לאו הכי. ת"ח, כל אינון עובדין דעביד קב"ה, ואקדים ההוא דלבר, מוחא אקדים במחשבה, ובעובדא ההוא דלבר, דהא כל קליפה מסטרא אחרא הוי, ומוחא מן מוחא, ותדיר סטרא אחרא אקדים ורבי ואגדיל ונטיר איבא. כיון דאתרבי, זרקין ליה לבר, ר ויכין רשע וצדיק ילבש, וזרקין להיא קליפה, ומברכין לצדיקא דעלמא.

רסו) אבל הכא, בבניינא דבי מקדשא, דסטרא בישא יתעבר מעלמא, לא אצטריך, דהא מוחא וקליפה דיליה הוי. אקדים מוחא, דכתיב היטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא, ולבתר תבנה חומות ירושלם. ההיא חומה דלבר, דאיהי קליפה, דיליה היא ממש. דכתיב, ו ויאני אהיה לה נאם יי חומת אש סביב. אני ולא סטרא בישא.

רסז) ישראל, אינון מוחא, ח עלאה דעלמא. ישראל סליקו במחשבה ס בקדמיתא, עמין עעכו"ם, דאינון קליפה, אקדימו. דכתיב ט ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. וזמין קב"ה, לאקדמא מוחא, בלא קליפה. דכתיב ט קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, מוחא קדים לקליפה. ואע"ג

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

צ (תהלים נא.) ק (איוב כז) ח"ג קא. קנו. ר) ז ל"ג דאינון. ז ל"ג אמר דוד ע"ה. ח ל"ג עלאה. ט ל"ג בקדמיתא י שאר עמין ול"ג עעכו"ם. ו (זכריה ב) ב"א רלג צ"ח. ט (בראשית לו) וישלח ע צ"ב. ט (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט.

מאמר

הסולם

זכבא

רסו) אבל הכא בבנינא וכו': אבל כאן בבנין בית המקדש, לעתיד לבא, שהצד האחר נעבר מן העולם, אינו צריך להקדים את ההוא שמבחוץ, כי המוח והקליפה שניהם הם שלו, וע"כ מקדים המוח, שכתוב, היטיבה ברצונך את ציון מתחילה, ואח"כ תבנה חומות ירושלם. כי חומה היא שמבחוץ, שהיא הקליפה, היא שלו ממש, שכתוב, ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב, אני ולא צד הרע.

רסז) ישראל אינון מוחא וכו': ישראל הם מוח העליון של העולם, ישראל עלה במחשבה תחילה, כי במחשבה קדמה הפנימיות אל הקליפה כנ"ל. העמים עכו"ם שהם הקליפה של ישראל, הקדימו במעשה, כי במעשה הקליפה קדמה לפני כנ"ל, שכתוב, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. ועתיד הקב"ה להקדים המוח בלא קליפה, שכתוב, קדש ישראל לה ראשית תבואתה

ומושיבו על מקומו, אז יבנה חומות ירושלם. שהם חומות העיר. וע"כ אמר דוד עליו השלום, היטיבה ברצונך את ציון מתחילה, ואח"כ תבנה חומות ירושלם.

רסה) הכא אית רוא וכו': כאן יש סוד, כל המעשים שעושה הקב"ה, מתחילה מקדים זה שמבחוץ, ואח"כ עושה המוח שמבפנים. וכאן אינו כן כי הקדים בנין ביהמ"ק, לבנין החומות, שהם מבחוץ, ומשיב, בוא וראה, כל אלו המעשים שעושה הקב"ה ומקדים ההוא שמבחוץ, הנה במחשבה, מקדים את המוח, דהיינו ההוא שבפנים, ובמעשה, מקדים ההוא שמבחוץ. כי כל קליפה, דהיינו מה שמבחוץ, הוא מצד האחר, והמוח נמשך מן המוח, דהיינו צד הקדושה. ותמיד מקדים הצד האחר, ומתרבה וגדל ושומר הפרי. כיון שנתבשל הפרי זורקים הקליפה לחוץ, ויכין רשע וצדיק ילבש, וזורקים קליפה היא ומכרכים לצדיקו של עולם.

(דפו"י דף ק"ח ע"א * דף ק"ח ע"ב)

דמוחא יקום בלא קליפה, מאן הוא דיושיט ידא למיכל מניה, כ בגין, (א) דכל אוכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם יי.

רסח) בההוא זמנא, (א) אז תחפוץ זבחי צדק. בגין, דהא כדין, יתחבר כלא בחבורא חדא, ויהא שמא שלים בכל תקוניה. וכדין קרבנא להוי שלים, ליי אליהם. דהשתא אליהם לא אתחבר לקורבנא, דאלמלא אתחבר ביה, כמה אליהם יסלקון אודנין לאתחברא תמן. אבל בההוא זמנא, (ב) כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אליהם לבדך. ואין אליהם אחרא.

רסט) ובההוא זמנא כתיב, (ד) ראו עתה כי אני אני הוא ואין אליהם עמדי כ ראו כי אני אני הוא סגי, מאי עתה. אלא (ה) דלא הוה קדם לכן, וההוא זמנא נ ליהוי. אמר קב"ה, (ו) עתה ראו, מה דלא תיכלון למיחמי מקדמת דנא.

רע) כי אני אני, תרי זמני אמאי. אלא לדייקא, (ז) דהא לית תמן אליהם, אלא הוא. דהא כמה זמנין, דאתמר אני זמנא חדא, (ח) ולא יתיר, והוה תמן סטרא אחרא. אבל השתא אני אני הוא ואין אליהם עמדי, דהא (ט) כל סטרא אחרא אתעבר, ודייקא אני אני.

רעא) אני אמית ואחיה, עד השתא מותא הות מסטרא אחרא, מכאן ולהלאה, אני אמית ואחיה, מכאן, דבההוא זמנא, כל אינון דלא טעמי טעמא דמותא. מניה תהא לון מותא, ויקים לון ק מיד. אמאי בגין דלא (י) ישתאר מההוא זוהמא בעלמא כלל, ויהא עלמא חדתא, בעובדי ידוי (יא) דקב"ה.

גסרת הזהר

(א) (שם) לעיל אות ת. ב) (תהלים נא). ג) (שם פו) ת"ז תכ"ב סז : ז) (דברים לב) ב"א קנ צ"ד.

כ ל"ג בגין, ל מוסיף ראו עתה ראו. ח דהוה ול"ג דלא. נ דילהוי ; מוסיף לא ליהוי. ס ל"ג עתה ראו. ע דלית ול"ג דהא. פ ל"ג ולא יתיר. צ כלא ול"ג

סטרא אחרא. ק ל"ג מיד. ר אשתאר. ש ל"ג דקב"ה ; מוסיף תנינן י' דברים כו' ק"ג ב'.

הסבא

הסולם

מאמר

מקודם לכן ובזמן ההוא יהיה. אמר הקב"ה. עתה ראו מה שלא יכלתם לראות מקודם לכן. רע) כי אני אני וכו' : שואל, כי אני אני, ב' פעמים למה. ומשיב, אלא לדייק, שאין שם אלקים אלא הוא. כי כמה פעמים שנאמר אני פעם אחת ולא יותר, והיה שם צד האחר, אבל עתה אני אני הוא ואין אליהם עמדי, כי כל צד האחר נעבר. ובדיוק הוא אני אני.

רעא) אני אמית ואחיה וכו' : עד עתה היה המות על ידי צד האחר. מכאן ולהלאה, אני אמית ואחיה. מכאן שבזמן ההוא, דהיינו לתחיית המתים, כל אלו שלא טעמו טעם המות, ממנו, מן הקב"ה, יהיה להם המות ויקום אותם מיד לתחייה. למה נעשה המות ע"י הקב"ה. כדי שלא ישאר מן זוהמה ההיא כלום בעולם, ויהיה עולם חדש במעשה ידיו של הקב"ה.

ואם

תבואתה דהיינו שהמוח קודם לקליפה. ואע"פ שהמוח יקום בלא קליפה, מי הוא שיושיט ידו לאכול ממנו. משום, שכל אוכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם ה'.

רסח) בההוא זמנא וכו' : בזמן ההוא כתוב, אז תחפוץ זבחי צדק, משום, כי אז, יתחבר הכל בחבור אחד ויהיה השם שלם בכל תקונו, ואז הקרבן יהיה שלם להויה אלקים. כי עתה אלקים אינו מתחבר אל הקרבן, כי אם היה מתחבר בו, כמה אליהם אחרים יעלו אזנים להתחבר שם, ויינקו מן הקדושה ח"ו. אבל בזמן ההוא, כתוב, כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלקים לבדך. ואין אליהם אחר.

רסט) ובההוא זמנא כתיב, וכו' : ובזמן ההוא כתוב, ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי. ושואל, ראו כי אני אני הוא, היה די למה נאמר עתה. ומשיב, אלא, שזה לא היה (דפו"י דף ק"ח ע"ב)

רעב) ת ה) ואם אמר יאמר וגוי לא אצא חפשי. כמה דאתמר * כדין פגים ליה פגימו. אם בגפו יבא, מהו בגפו. תנינן, כתרגומו, בלחודוי. יאות הוא. אבל הא תנינן, כל עלמא, לא קאים, אלא על גפא חדא, דליתן.

רעג) ורזא דא, בשעתא דקיימא דכר ונוקבא, ב דדכר ונוקבא ברא לון קב"ה, ובכל מה דאזלין, עלמא ג מזדעזע, ואלמלא דטרס קב"ה דכורא, וצנן ית נוקבא, הוּו [ז] מטשטשין עלמא. וע"ד לא עבדין תולדין, ד אם בגפו יבא, תחות ההוא גפא, דלא עביד תולדין עאל. והואיל וכן, בגפו יצא, לתמן. אתדחא, ולא עאל לפרגודא כלל, ואתדחא ואטרוד מההוא עלמא. בגפו יצא, ה בגפו יצא ודאי.

רעד) ת"ח, מה כתיב, ה) ערירים ימותו ו ערירים כלל דכר ונוקבא. ברזא דדכורא עאל, וברזא דנוקבא יפוק. עאל בהאי, ויפוק ז בהאי. והאי איהו אתר, דקא אתדבק ביה בההוא עלמא, דהא קב"ה לא בעי דיעול קמיה, מאן דמסרס גרמיה בהאי עלמא.

רעה) תא חזי, מן קרבנא. דלא * הוּו מקרבין קמיה סרוסא, ואפיקו ליה, דלא יתקרב לקמיה, ופקיד ואמר, ז) ובארצכם לא תעשו. וכן לדרי דרין אסיר לסרוסי בריין, דברא קב"ה בעלמא. דהא כל סרוסא, דסטרא אחרא איהו. רעו) ח ואי איהו אשתדל, ונסיב איתתא, ולא עביד תולדין, ולא בעא, ואע"ג

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ה) (שמות כא) ב"ב קמט צ"ב. ו) (ויקרא כ) ויחי קא צ"ד ז"ח גט ט"ב ש"מ"ב. ז) (ויקרא כב) ח"ג סג
 ת בדפו"י כתב שייך לעיל ק"ו א'; ל"ג ואם אמר יאמר וגוי, א ל"ג כדין. ב ודכר. ג מזדעזעאן. ד ל"ג אם; מוסיף ומאן דלא עביד תולדין בגפו אמ. ח בגופו. ו מוסיף ערירים כתיב. ז בהאויפוק בהא. ח ל"ג ואי; אי הוא.

דרך אמת צ] סהרסין ומחריבין.

מאמר

הסולם

הסבא

רעב) ואם אמר יאמר וגוי: לא אצא חפשי. כמו שבארנו (לעיל אות ר"כ) או פוגם אותו בפגם, דהיינו ורצע אדוניו את אזנו במרצע. אם בגפו יבא, מהו בגפו. למדנו, כתרגומו, בלחודוי. יפה הוא. אבל הרי למדנו, כל העולם אינו עומד אלא על סנפיר אחד של לויתן.

רעג) ורזא דא בשעתא וכי: וסוד זה הוא, שבשעה שנמצא הלויתן דכר ונוקבא, כי דכר ונוקבא ברא אותם הקב"ה, בכל מקום שהלכו היה העולם מזדעזע, ואם לא סרס הקב"ה את הזכר וצינן את הנקבה, היו מעכירים את העולם. ועל כן אינו עושה תולדות. וזהו, אם בגפו יבא, אם בא תחת גף ההוא של לויתן, שאינו עושה תולדות, וכיון שכן, בגפו יצא, הוא נדחה שמה, ואינו נכנס למחיצתו של המלך כלל, ונדחה ונטרד מעולם ההוא. בגפו יצא, בגפו יצא ודאי.

רעה) ת"ח חזי מן וכי: בוא וראה מן הקרבן, שלא היו מקריבים לפניו מסורס, והוציאו אותו שלא יתקרב לפניו, וצוה ואמר, ובארצכם לא תעשו. וכן לדורי דורות אסור לסרס בריות שברא הקב"ה בעולם. כי כל סירוס הוא מצד האחר.

רעו) ואי איהו אשתדל וכי: ואם הוא השתדל ונשא אשה, ולא עשה תולדות, ולא רצה, ואע"פ שיש לו אשה, או היא אינה רוצה, ובא לעולם ההוא בלא בנים, מה כתוב, אם בעל אשה הוא, ולא השגיחו לפועל ידיו של הקב"ה

(דפו"י דף ק"ח ע"ב *) דף ק"ט ע"א)

משפטים

פה

דאית ליה איתתא, או ^ט אי היא לא בעאת, ועאל להווא עלמא, בלא תולדין, מה כתיב. אם בעל אשה הוא, ולא אשגחו לפעל ידוי דמאריהון, ויצאה אשתו עמו, איהו יעול בגפו דדכורא, ואיהי בנוקבא. בגפו יבא בגפו יצא כמה דאתמר, כלא על תקוניה.

רעז) אם אדניו יתן לו אשה, כמה דאתמר, אם אדניו, דא איהו אדון כל הארץ. יתן לו אשה, מהכא, דלאו ברשותא דבר נש. קיימא למיסב אתתא. ^כ אלא כלא במאזנים לעלות. יתן לו אשה, דהא לאו ברשותיה איהו. ומאן איהי. ^ג ההיא דלאו דיליה, ולא אודמנת לגביה, ומאן איהי. ההיא דהות זמינא לאחרא, ואקדים האי ברחמי, ונטיל לה, דא אתייהבת ליה, דלא אתחזיאת ליה.

רעח) וקב"ה חמי מרחיק, וחמי להיא אתתא, דזמינת לאפקא ^ח תולדין בעלמא. אקדים האי ברחמי, ואתייהבת ליה, ועביד איבין, וזרע זרעא, ^נ באתתא דלאו דיליה, בג"כ, האשה וילדיה תהיה לאדניה, והוא יצא בגפו. אי ענייא מסכנא, כמה אשתדל בריקניא, לאה ^ט ואשתדל למעבד פירין, בגנתא דלאו ^ע איהי דיליה, ונפק בריקניא.

רעט) סבא סבא, ^פ בעדנין אלין, לא הוית ברגליך דחי לתרעא, כמאן דשכיב בארעא בלא תוקפא, ^צ דהא אתחלש ^ק ומחלשא סגי, דלא יכיל, דחי ברגליו. ^ר אתתקף סבא, ולא תדחל. הא ענייא מסכנא, דאשתדל בריקניא, אימא אמאי. אי בגין דזרע בגנתא אחרא דלאו דיליה, יאות. ^ש אבל הכא קב"ה יהיב ליה ההוא גנתא למזרע ^ת בה, דהא איהו לא נטיל ^א לה.

חלופי גרסאות

ט ל"ג אי. י ל"ג קיימא. כ מוסיף אלא כלא (משלי ט"ו) פלס ומאוני משפט להי. ל האי. מ זרעא. נ בגנתא. ט ואשתל. ע ל"ג איהי. פ בענינין. צ אריה; ל"ג דהא אתחלש. ק ומחולשא. ר אתקף. ש אי הכי. ת ביה. א ל"ג לה.

הסבא

הסולם

מאמר

תולדות בעולם, ואחר שהקדים זה ברחמים, ניתנה לו, ועשה פירות, וזרע זרע, באשה שאינו שלו. משום זה האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו. אי עני מסכן, כמה השתדל לריק, עמל והשתדל לעשות פירות בגן שאינו שלו, ויצא ריקם.

רעט) סבא סבא בעדנין וכו': אמר לעצמו, זקן זקן, בומנים כאלה לא היית דוחה את השער ברגליך, כמי ששוכב על הארץ בלא כח. כי נחלש, ומרוב חולשתו, שאינו יכול לפתוח את השער, דוחה אותו ברגליו. התחזק זקן ואל תפתח. זה העני המסכן שהשתדל לריק, למה. אם בשביל שזרע בגן אחר שאינו שלו, יפה, אבל כאן, הקב"ה נתן לו את גן ההוא לזרע בו, שהרי הוא לא לקחה מעצמו.

אלא

הקב"ה, להוליד בנים, ויצאה אשתו עמו. הוא בא בגף של הזכר, והיא בגף של הנקבה, שהיא המלכות, וכל אחד, בגפו יבא בגפו יצא. כמו שבארנו, והכל על תקונו.

רעז) אם אדניו יתן לו אשה: כמו שלמדנו, אם אדניו, זה הוא אדון כל הארץ, שהוא מלכות, יתן לו אשה, מכאן שאין ברשותו של אדם לישא אשה, אלא הכל במאזנים לעלות. דהיינו, לפי משקל הזכיות כך הוא עולה. וע"כ, יתן לו אשה, כי הוא אינו ברשותו. ומי היא. היא ההיא שאינו שלו, שאינה בת זוגו, ואינה מוכנת לו, ומי היא, היא אשה תהיא שהיתה מוכנת לאחר, והקדים הוא ברחמים, ונשא אותה. זו ניתנה לו, שלא היתה ראויה לו.

רעח) וקב"ה חמי מרחיק וכו': והקב"ה רואה מרחוק, ורואה שאשה ההיא מוכנת להוציא (דמו"ר דף ק"ט ע"א)

רפ) אלא ת"ח, כל מלין דקב"ה עביד, כלהו בדינא אינון, ולא ב הוה מלה בריקניא. האי דקב"ה יהב ליה אתתא, ועביד בה פירין ואיבין, לאו ג האי כשאר בני גלגולא, ד ולא דמי מאן דאשתדל בהאי עלמא לאסגאה אילנא, ה ולא יכיל למאן דלא ו בעא לאסגאה ז לאשתדלא, ואעקר ואפיל טרפין דאילנא, ואזער איבא דיליה.

רפא) האי דאדניו יהיב ליה אתתא, בגין למעבד איבין, הא אשתדל בקדמיתא בגין לאסגאה אילנא, ולא יכיל. ח זכיון כל כך לית ליה, דאי הוה זכאה כדקא יאות, לא הוה תב ט בגלגולא, דהא כתיב, ט ונתתי לכם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות. והשתא דלא זכה, קב"ה חמי, י דהא אשתדל ולא יכיל, האי, אדוניו יתן לו אשה, כמה דאתמר. וכיון דחס עליה קב"ה, כ ויהיב ליה ברחמי, ל קב"ה גבי מדידה בקדמיתא, ונטיל מה דגרע ההוא מבועא, ובג"כ, האשה וילדיה תהיה לאדניה, ולבתר ייתוב, וישתדל על גרמיה, לאשלומי גרעוניה. עד הכא רזא דקרא. רפב) סבא ט סבא, את אמרת ע"ד, דבריקניא אשתדל, ולא אשגחת עלך, דבריקניא את אזיל ז במה דאמרת, דהא קרא ט רדיף אבתרך, דסתיר כל בנינא דבנית עד השתא, ואת חשיב ט דאנת משטטא ימא לרעותך. ומאי איהו. דכתיב, ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי וגו'.

רפג) אי סבא ט סבא, לאי חילא, מה תעביד, חשבת דלא ליהוי מאן דרדיף

חלופי גרסאות

ב הוי, ג הכי, ד לא. ה ל"ג ולא יכיל. ו ל"ג בעא לאסגאה. ז ולאשתדלא; אשתדל ועקר. ח בנין ג"כ. ט מוסף בגלגולא כאבא בקוספיתא. י דהאי, כ ויהבה. ל וקב"ה, מ ל"ג סבא. נ כמה. ס ל"ג רדיף; אבתריה דא סתיר ול"ג רדיף. ע דאת. פ ל"ג סבא לאי חילא.

מסרת זוהר

ח (ישעיה נז) וישב נב צ"ב.

הסבא

הסולם

מאמר

ולוקח מה שהוא גרע את המבוע ההוא מקודם לכן, ומשום זה, האשה וילדיה תהיה לאדניה. ואח"כ, יחזור וישתדל על עצמו להשלים את חסרונו. עד כאן סוד הכתוב.

רפב) סבא סבא את וכו': אמר לעצמו, זקן זקן, אתה אמרת על זה, שהשתדל לריק להוליד בניס, ולא השגחת עליך, שאתה הולך ריקם, במה שאמרת, שהרי מקרא רודף אחרריך, הסותר את כל הבנין שבנית עד עתה, ואתה חושב שאתה משוטט ביס לרצונך. ומה הוא המקרא, שכתוב, ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני וגו'. הרי שחוזר וזוכה אותם, ולא השתדל לריק.

רפג) אי סבא סבא וכו': אי זקן זקן עייף בלא כח, מה תעשה, חשבת שלא יהיה מי שירדוף אחרריך, הרי מקרא זה רודף אחרריך, ויצא מאחרי הכותל כאילה בשדה, כלומר, שלא זכרו מקודם ונזכר בו פתאום, וכמו מדלג דלוגים

רפ) אלא ת"ח וכו': אלא בוא וראה, כל דברי הקב"ה, עושה כולם בדין, ולא יש דבר ריק. זה שהקב"ה נתן לו אשה, ועושה בה פירות ואבים, אין זה כשאר בני הגלגול, ואינו דומה מי שמשתדל בעולם הזה להרבות האילן, ואינו יכול, למי שלא רצה להשתדל להרבות, ועקר והפיל עלים מן האילן והמעייט פירות שלו.

רפא) האי דאדניו יהיב וכו': זה שאדוניו יתן לו אשה כדי לעשות פירות, הוא השתדל מתחילה להרבות האילן, ולא יכול, זכיות כל כך אין לו, שאם היה זכאי כראוי, לא היה חוזר בגלגול, כי כתוב, ונתתי לכם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ובנות. יעתה שלא זכה, הקב"ה רואה שהשתדל להוליד בנים ולא יכול, זה, אדוניו יתן לו אשה, כמו שלמדנו, וכיון שרחם עליו הקב"ה ונתן לו אשה ברחמים, הקב"ה לוקח את שלו מתחילה,

(דפו"י דף ק"ט ע"א)

אבתרך, ז הא האי קרא ק רדיף אבתרך, ונפיק מבתר כתלא, כאילח בחקלא, מדלג דלוגין אבתרך, [ק] תליסר דילוגין דליג אבתרך ואדביק לך, מה תעביד סבא. השתא אית ר לך לאתגברא בחילך, דהא גיבר תקיף הוית עד יומא. סבא סבא, הוי דכיר יומא דתלגא, כד זרענא פולין, והוו כמה גוברין בני * חילא, ו לקבלך, ת ואנת בלחודך, נצחת תליסר גברין תקיפין, בני חילא, דכל חד מנייהו א קטיל ב אריא, עד לא ייכול.

רפד) אי לאינון תליסר ג גוברין נצחת, הני תליסר דלית בהו ז חילא, אלא מלין, עאכ"ו. אמר ה יאמר כתיב. אלא קב"ה ארחיה למעבד דינא לכלא. כד מטא זמנא דהאי ו אתתא ז לאשכחא בר ח זוגיה מה עביד קטיל דלין, ונטיל לה ההוא בר ו זוגא, ואיהו נפיק מהאי עלמא בלחודוי יחידאה.

רפה) ו ואם אמר יאמר, הא אוקמוה חברייא כפשטיה דקרא. ואם אמר, בשירותא דשית שנין, יאמר, בסופא דשית שנין, עד לא יעול שביעאה, דהא אי אמר, כד איהו אפילו ביומא כ חד משביעאה, מלוי בטלין. מ"ט. העבד כתיב, בעוד

חלופי גרסאות

ז והא. ק נפיק ול"ג רדיף אבתרך. ר ל"ג לך. ש לגבך. ת ל"ג מן ואנת עד דכל. א מוסיף הוה קטיל. ב לאריא. ג ל"ג גוברין. ד ל"ג חילא. ה מוסיף יאמר העבד. ו ל"ג אתתא. ז למשכא. ח זוגא. ט זוגה. י מוסיף ואם אמר יאמר העבד ואם. כ שביעאה ול"ג חד.

דרך אמת [ק] י"ג תיבין שבפי' ואם אמר יאמר עד חפשי.

הסבא

הסולם

מאמר

עד לא ייכול. שמחמת הדינים דיום השלג, בטלו החסדים המכונים אריה. הנבחן להריגה, כדי שיכלו לקבל אור החכמה מקו השמאל. והמשכת האורות, מכונה אכילה. ואנת בלחודך נצחת תליסר גברין תקיפין. כי העלה מ"ן לעלית המלכות למקום בינה, ואז נתמעטו הי"ג גבורים מקו שמאל, ונתחברו עם החסדים שבקו ימין, המכונים אריה. ולא הרגו אותו יותר.

רפד) אי לאינון תליסר וכו': אם לאלו י"ג גבורים נצחת, אלו י"ג מלות שבכתוב אם אמר יאמר, שאין בהם כח אלא רק מלות על אחת כמה וכמה. אמר יאמר כתוב. כי הקב"ה דרכו לעשות דין ומשפט לכל. כשהגיע הזמן של אשה ההיא שלקחה העבד, למצוא בן זוגה. מה עושה הקב"ה, הורג את עבד הזה שלקחה ואינה בת זוגה, ולוקח אותה בן זוגה, והעבד יוצא מעולם הזה בגפו יחידי.

רפה) ואם אמר יאמר: הרי העמידוהו החברים כפשוטו של המקרא, ואם אמר בתחילת שש שנים, יאמר, בסופם של שש שנים מטרם שנכנס שנה השביעית, כי אם אמר, כשהוא

דלוגים אחריו, י"ג דלוגים דלג אחריו, שהם י"ג מלות שבכתוב, ואם אמר יאמר עד המלה חפשי, ולא עד בכלל, והשיג אותך. מה תעשה זקן. עתה יש לך להתגבר בכחך כי גבור חזק היית עד היום, זקן זקן, הוי זוכר יום השלג כשזרענו פולין, והיו כמה גבורים אנשי חיל כנגדך, ואתה לבדך נצחת י"ג גבורים אנשי חיל, שכל אחד מהם הרג אריה מטרם שיאכל. פירוש. זריעת פולין ביום השלג כבר ביארנו לעיל (באות נ"ב). שהוא עלית המלכות למקום בינה, שמחמת זה נפלו בינה ותו"מ מכל המדרגות, החל מבינה שיצאה מראש דא"א עד סוף המדרגות. ביום השלג, היינו במוחין דשמאל, הבאים עם נקודת השורק. ע"ש. ונדוע שע"י עלית המלכות לבינה, בסוד נקודת החולם נחלקו הע"ס ל"ג ספירות, כי נעשו ב' פעמים חג"ת (כמ"ש לעיל בהקט"ז דף י"ג ד"ה והנה, עש"ה) ח"ש, יומא דתלגא כד זרענא פולין, דהיינו שהעלה מ"ן לעלית המלכות לבינה, כדי לבטל הדינים דשלג והוו כמה גוברין בני חילא לקבלך דהיינו התחלקות הספירות ל"ג, דכל חד מנייהו קטיל אריה (דפרי' דף ק"ט ע"א *) דף ק"ט ע"ב)

דאיהו עבד, בשתא שתיתאה. אמר בשירותא דשית ז שנין, ולא אמר בסופא דשית. שנין, לאו כלום הוא, ובגין כך, תרי זמני אמר יאמר.

רפו) והכא, בעוד דאיהו בהאי אתתא, אסגי צלותין ובעותין בכל יומא, לגבי מלכא קדישא, כמה דהוה שירותא ברחמי, הכי ז הוא סופא ברחמי, ודא הוא אמר יאמר. אמור בקדמיתא, כד אקדים ברחמי. יאמר בסופא ויתקבל ברחמי. ומה יאמר. אהבתי את אדוני, דבג"ד, ובסגיא ז דצלותין, רחים פ ליה לקב"ה. אתקין עובדוי, ז ואמר אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. וקב"ה ק קביל ליה, בההוא תיובתא, ובאינון סגיא דצלותין.

רפו) מה עביד ר קב"ה, מה דהוה ז זמין לאהדרא ת ליה בגלגולא, א ולמסבל עונשין בהאי עלמא, על מה דעבד, לא אהדר ב ליה להאי עלמא. ז ומה עביד, קריב ליה לבי דינא דמתיבתא דרקיעא, ודיינין ליה, ומסרין ליה לבי מלקיותא, וארשים ליה קב"ה, היך אתמסר לבי עונשא, ז ופגים ליה, למהוי תחות ה שלטניה ו דערלה, עד זמן ידיעא, ובתר פריק ליה.

רפח) אי בההוא זמנא דקא עבדין ליה פגימו, אי מטא יובלא, אפילו יומא חד ליובלא, ז אתחשב כמה ה דאשכח זמנא עד יובלא, הכי אתענש ולא יתיר. אתא יובלא, ואפרוק, ועאלין ליה גו פרגודא. עד הכא. אסתים עינוי ההוא סבא, רגעא חדא.

חלופי גרסאות

ז ל"ג שנין. מ ל"ג שנין. נ הוה. ט ל"ג ומה יאמר. ע צלותי. פ ל"ג ליה. צ מוסיף ואתקין ואמר. ק לא קביל. ר ל"ג קב"ה. ש ל"ג זמין. ת ל"ג ליה. א ומסבל. ב ל"ג ליה; ל"ג ליה להאי עלמא. ג מה. ד ופקיד. ה שלטנא (ד"א). ו דיובלא. ז מוסיף אתחשב ליה. ח דאשגה.

הסבא

רפו) מה עביד קב"ה וכו': מה עושה הקב"ה, מה שהיה מוכן להחזירו בגלגול לסבול עונשים בעולם הזה על מה שעשה. אינו מחזירו לעולם הזה, ומה עושה, מקרב אותו לבית דין של המתיבתא דרקיע, ודנים אותו, ומוסרים אותו לבית ההכאות, ורושם אותו הקב"ה, במרצע, איך נמסר לבית העונשין, ופוגם אותו. להיות תחת ממשלת הערלה עד זמן ידוע. ואח"כ גואל אותו.

רפח) אי בההוא זמנא וכו': אם בזמן ההוא, שעושים לו פגם, במרצע, הגיע היובל, ואפילו יום אחד ליובל, נחשב כמו שהיה נמצא כל הזמן עד יובל. כך נענש ולא יותר. בא היובל, ונגאל, ומכניסים אותו במחיצתו של הקב"ה. עד כאן. סגר זקן ההוא את עינוי. רגע אחד.

פח

הסולם

מאמר

כשהוא אפילו יום אחד בשנה השביעית, דבריו בטלים. מהו הטעם העבד כתוב, כשיאמר בעוד שהוא עבד, בשנה הששית. אמר בתחילת שש שנים ולא אמר בסוף שש שנים, לא כלום הוא. ומשום זה כתוב ב' פעמים, אם אמר יאמר.

רפו) והכא בעוד דאיהו וכו': וכאן, בענינונו בעוד שהעבד הוא עם אשה הזו. הוא מרבה תפלות ובקשות בכל יום למלך הקדוש, כמו שהיה תחלת לקחתה ע"י רחמים, (כנ"ל באות רע"ז) כך הוא הסוף ברחמים. וזה הוא אמר יאמר, אמר, בתחילת, כשהקדים ברחמים. יאמר, בסוף, שיבקש שלא יהיה נדחה מפני בן זוגה, ויתקבל תפלתו ברחמים. ומה יאמר, אהבתי את אדני, שמשום זה, מחמת רוב התפלות, אהב את הקב"ה. מתקן את מעשיו, ואמר, אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. והקב"ה מקבלו בתשובה ההיא, וברוב התפלות האלו.

(דפו"י דף ק"ט ע"ב)

(פט) פתח ואמר, ^ט שמעו הרים את ריב יי' והאיתנים מוסדי ארץ כי ריב ליי' עם עמו וגו'. אי סבא, עד השתא הוית בעמקי ימא, והשתא דלגת ^ט בטורין תקיפין, למעבד עמהון קרבא. אלא ^ו ודאי עד כען, בימא תקיפא אנת, אבל עד דאזלת בעמקי ימא, פגעת באינון טורין תקיפין, די בגו ימא, ואערעת בהו. השתא אית לך לאגחא קרבא בעמקי ימא, ובהנהו טורין.

(רצ) ^כ סבא לאי חילא, מאן יהבך בדא, הוית בשלם, ובעית לכל האי, אנת עבדת, אנת ^ז סביל. השתא לית לך, ^ח אלא לאגחא קרבא, ולנצחא כלא, ולא ^נ למהדר לאחורא. אתקף ^ס בחילך, חגור ^ע חרצך, ולא תדחל, ^פ לתברא הני טורין, דלא יתתקפון לגבך. ^צ אימא לון, ^ר טורין רמאין, טורין תקיפין, היך אתון מתתקפין. רצא) תרי קראי כתיבי, חד כתיב, ^י קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך. וחד כתיב, שמעו הרים את ריב יי'. אלא אית טורין, ואית טורין. אית ^ק טורין, דאינון טורין רמאין לעילא לעילא, לאלין כתיב, שמעו הרים את ריב יי'. ואית הרים, דאינון טורין תתאין לתתא מנייהו, לאלין כתיב, קום ריב את ההרים. דהא רדיף מצותין, אית לגבייהו. ועל דא אית טורין ואית טורין.

(רצב) ואי תימא, סבא, הא כתיב ותשמענה הגבעות, אלין גבעות כל אינון דלתתא, והשתא אנת עביד לון הרים. אלא הכי הוא, לגבי אינון טורין רמאין, ד אקרון גבעות. כד אינון בלחודייהו אינון הרים אקרון.

חלופי גרסאות

^ט מוסיף והא בטורין. י ל"ג ודאי. כ ל"ג סבא. ל סבול. ח ל"ג מן אלא עד למהדר. נ לאתבא. ט בחילא; מוסיף בחילך סבא. ע חרבך. פ תבר. צ אמר. ק מוסיף הרים טורין. ר אינון.

מסרת הזהר

(ט) (מיכה ו) ח"ב קי: ח"ג רמג. י (שם) ח"ב קיב.

דרך אמת ^ר הרים גבוהים וחזקים.

הסבא

רצא) תרי קראי כתיבי וכו': בי מקראות כתובים, אחד כתוב, קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך. ואחד כתוב, שמעו הרים את ריב ה'. אלא יש הרים ויש הרים, יש הרים, שהם הרים רמים למעלה למעלה, שהם חג"ת, לאלו כתוב, שמעו הרים את ריב ה'. ויש הרים שהם הרים תחתונים למטה מהם, שהם נה"י, לאלו כתוב, קום ריב את ההרים. כי רודף מריבות יש אליהם. דהיינו שיש בהם דינים. וע"כ יש הרים ויש הרים.

רצב) ואי תימא סבא וכו': ואם תאמר, זקן, הרי כתוב, ותשמענה הגבעות קולך. אלו הגבעות הם כל שלמטה, ואתה עושה אותם הרים. ומשיב, אלא כך הוא, כלפי אלו ההרים הרמים נקראים אלו גבעות, וכשהם בפני עצמם נקראים הרים.

הסולם

מאמר

רפט) פתח ואמר שמעו וגו': פתח ואמר, שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ, וגו'. אמר לעצמו, אי זקן, עד עתה היית במעמקי הים ועתה דלגת בהרים חזקים לעשות עמהם מלחמה. אלא ודאי עד עתה, אתה היית בים החזק, אבל מטרם שהלכת במעמקי הים, פגשת באלו הרים החזקים שבתוך הים, ונפגשת עמהם. עתה יש לך לעשות מלחמה במעמקי הים ובהרים האלו.

רצ) סבא לאי חילא וכו': זקן עיף בלא כח, מי נתן איתך בזה, היית בשלום, ורצית בכל זה, אתה עשית זה, אתה תסבול. עתה אין לך אלא לעשות מלחמה, ולנצח הכל, ולא לחזור לאחור. התחזק בכחך אזור מתניך, ולא תפחד לשבר אלו ההרים, שלא יתקפו אותך. אמור להם, הרים הרמים, הרים החזקים, איך אתם מתחזקים.

(דפו"י דף ק"ט ע"ב)

רצג) תא חזי, כתיב והאיתנים מוסדי ארץ, ^ט כיון דכתיב שמעו הרים, * מאן אינון הרים, ומאן אינון איתנים. אלא, הרים ואיתנים כלהו חד. אבל אינון תלת עלאין לעילא על רישיהו. ואינון תלת לתתא מנייהו. וכלהו חד. הרים לעילא, ועלייהו אמר דוד ^ו אשא עיני אל ההרים. ואלין אינון תלת קדמאי. והאיתנים ^ה מוסדי ארץ, אלין אינון תלת בתראי, לתתא מנייהו, תרי סמכי ביתא, וחד חדוה דביתא, ואלין ^א אקרון מוסדי ארץ. איתנים אינון, ואיתנים אקרון.

רצד) סבא ^ב סבא, הא ידעת, מאן דאגח קרבא, אי לא ידע לאסתמרא, לא ינצח קרבין, אצטריך ^ג למחאה בידיה, ולאסתמרא ברעיוניה, מה דיהא חשיב אחרא, דיהא חשיב ^ד איהו, ויד ^ה ימינא זמינא תדיר ^ו למחאה. ומחשבו וידא שמאלית, זמינא תדיר לקבלא ולאסתמרא, וימינא כלא.

רצה) השתא אמרת והאיתנים, ^ז איתנים אינון לתתא, והרים לעילא. אסתמר סבא, ^ח דהא רעיונא אחרא לקבלך, דכתיב ^ט משכיל לאיתן האזרחי. ודא איהו אברהם סבא, ואקרי איתן, ואי אברהם איהו איתן, יצחק ויעקב איתנים ^י אקרון. קום סבא. דהא ידעת רעיונא. דא הוי מחי לרעיונך.

רצו) ^{יא} וישא משלו ויאמר איתן מושבך ושים בסלע קנך. איתן: דא בקר דאברהם. והיינו, ^{יב} הבקר אור. דא עמודא, דכל עלמא קיימא עליה, ונהירו דיליה

חלופי גרסאות

ש ל"ג כיון. ת ל"ג מוסדי ארץ. א אינון. ב ל"ג סבא. ג למהוי בידא. ד הוא. ה כהה. ו לההוא רעיונא וימינא לכלא ימינא לרעיונא ולמחאה, ולא גרסינן מן למחאה עד השתא. ז אינון איתנים. ח ל"ג דהא. ט אינון. י מוסיף על דא.

מסרת הזהר

כ (תהלים קכא) לך פו צ"ב. ל (שם פט) ויחי קלד צ"ג. מ (במדבר כד) נח ע צ"ב. נ (בראשית מד) מקץ סא צ"ד.

הסבא

הסולם

מאמר

נועדת תמיד להכות, ומחשבותיו ויד השמאלית, נועדות לקבל ולהשמר, המחשבות להשמר, ויד שמאלית מקבלת ההכאות מן האחר. והימין הוא לכל דבר.

רצה) השתא אמרת והאיתנים וגוי: עתה אמרת, והאיתנים וגוי. איתנים הם למטה, נה"י. והרים למעלה, חג"ת. השמר זקן, כי מחשבה אחרת כנגדך, שכתוב, משכיל לאיתן האורחי. וזה הוא אברהם סבא, שנקרא איתן. ואם אברהם הוא איתן, יצחק ויעקב גם כן איתנים נקראים, והאבות הם חג"ת, הרי שחג"ת נקראים איתנים. קום זקן, כי ידעת שרעיון זה מכה לרעיונך.

רצו) וישא משלו ויאמר איתן וגוי: איתן, זה בקר של אברהם, והיינו הבקר אור, שזהו העמוד, דהיינו יסוד, שכל העולם, שהוא מלכות, עומד עליו. והאור שלו יורש מאברהם, שהוא חסד. נהר היוצא מעדן נקרא, שהוא יסוד. הרי

רצג) תא חזי כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, והאיתנים מוסדי ארץ. שואל, כיון שכתוב שמעו הרים, ומי הם אלו איתנים, ומשיב, אלא הרים ואיתנים כולם אחד, אבל הרים הם שלשה עליונים למעלה על ראשם של האיתנים, שהם חג"ת. ואיתנים הם שלשה למטה מהם, שהם נה"י. וכולם אחד. הרים למעלה, ועליהם אמר דוד אשא עיני אל ההרים, ואלו הם שלשה ראשונים, חג"ת, והאיתנים מוסדי ארץ, אלו הם שלשה אחרונים שלמטה מהם, שהם, שני סומכים של הבית, דהיינו נצח והוד, ואחד חדות הבית, שהוא יסוד, ואלו נקראים מוסדי ארץ, איתנים הם, דהיינו חזקים, ואיתנים נקראים.

רצד) סבא סבא הא וכו': אמר לעצמו, זקן זקן, הרי ידעת, מי שעושה מלחמה אם אינו יודע להשמר, לא ינצח מלחמות, צריך להכות בידו, ולהשמר במחשבתו, אשר מה שיחשוב האחר, יחשוב הוא, וישמור עצמו, ויד ימין (דפו"י דף ק"ט ע"ב *) דף ק"י ע"א)

מאברהם ירית. נהר היוצא מעדן אקרי. אי סבא סבא, הא רעיונא אחרא לקבלך, ולא ידעת לאסתמרא, כ היכי מגיחין קרבא. סבא, אן הוא תוקפא דילך, ודאי טו לא לגבורים המלחמה.

רצז) ג כתיב משכיל לאיתן האזרחי, מ וכתוב משכיל לדוד, דא נהר היוצא מעדן, דאיהו תורגמן לדוד, לאודעא ליה, מאינון מלין סתימין עלאין. אי : משכיל איהו נהר דנפיק מעדן. איתן האזרחי אברהם, איהו לעילא ודאי, הא ידענא. ואע"ג דאנא סבא, על רעיונא דא מחינא. איתן האזרחי, תרין דרגין אינון. ס כד"א, בקר אור. אור, הוא אברהם. בקר הוא נהר. אוף הכי, איתן האזרחי, אורה, הוא אברהם. איתן, כמה דאתמר, דא ההוא נהר ט דנגיד פ ונפיק מעדן.

רצח) השתא סבא, קום קאים על רתיכך, דהשתא תנפול ולא תיכול למיקם. הא שלמה מלכא, אתי בחילוי ורתיכוי וגברוי ופרשוי, ואתי לקבלך, ז קום פוק מן חקלא, דלא ישכח לך תמן. כתיב טו ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג וגו'. ירח דאתילידו ביה האיתנים, ומאן ק אינון. אבהן, ואינון איתני עולם. וירח דא, איהו תשרי. דאלפא ביתא ו אהדר למפרע מתתא לעילא. רצט) ותו ממילך, יאות דתפוק מן חקלא, ולא תשתכח תמן. אילו כתיב משכיל

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

טו) (קהלת ט) ח"ג קפא : ט) (מלכים א ח).

כ הכי, ג משכיל לאיתן האזרחי כתיב. מ משכיל דא ול"ג וכתוב משכיל לדוד. נ משכיל. ט ל"ג כד"א. ע ל"ג דנגיד. פ דנפיק. צ ל"ג קום. ק איהו. ר ואהדר.

מאמר

הסולם

הסבא

רצח) השתא סבא קום וכי : עתה זקן קום עמוד על מרכבתך, כי עתה תפול ולא תוכל לקום. הרי שלמה המלך בא בצבאותיו ומרכבותיו וגבריו ופרשיו, ובאים לקראתך. קום צא מן השדה, שלא ימצאו אותך שם. כתוב, ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג וגו'. היינו, ירח שנולדו בו האיתנים ומי הם. הם האבות שהם איתני עולם. וירח זה הוא תשרי, שהאלף בית חזר בו למפרע ממטה למעלה, דהיינו בסדר תשר"ק צפע"ט וכי. כי סדר אותיות תשרי הן למפרע, הרי שהאיתנים הם האבות, שהם חגיגות.

הרי שיסוד נקרא איתן. אמר לעצמו. אי זקן זקן, הרי רעיון אחד כנגדך, ואינך יודע להשמר, איך עושים מלחמה. זקן, איפה הוא גבורתך, ודאי לא לגבורים המלחמה.

רצז) כתיב משכיל לאיתן האזרחי וכתוב, משכיל לדוד. זהו נהר היוצא מעדן, שהוא יסוד, שהוא המבאר אל דוד, שהוא מלכות, להודיעו מאלו דברים הסתומים העליונים. וע"כ נקרא היסוד משכיל. ואם משכיל, הוא נהר היוצא מעדן, דהיינו יסוד שהוא למטה, בנה"י, איתן האזרחי, יהיה אברהם, שאני יודע שהוא ודאי למעלה, בחג"ת, ואע"פ שאני זקן על רעיון הזה אני מכה. אלא איתן האזרחי שתי מדרגות הן, כמש"א בקר אור, אור, הוא אברהם שהוא חסד, בקר, הוא נהר, שהוא יסוד. אף כאן איתן האזרחי, אורת הוא אברהם, איתן הוא כמו שאמרנו, שזה נהר ההוא הנמשך ויוצא מעדן. שהוא יסוד.

רצט) ותו ממילך יאות וכי : ועוד, מדברין עצמן, שאמר, איתן האזרחי הם ב' מדרגות, יפה לך שתצא מן השדה ולא תמצא שם. כי אלו היה כתוב, משכיל איתן האזרחי, היה טוב כמו שאמרתי, שהן ב' מדרגות, עתה שכתוב משכיל לאיתן האזרחי, אין מלחמתך שוה

(דפ"י דף ק"י ע"א)

איתן האזרחי כדקאמרת. השתא דכתיב משכיל לאיתן האזרחי, לית קרבך כלום. ותפוק מן חקלא, בעל כרחך ולא תתחזי תמן.

ש) אי סבא עניא מסכנא, ט היכי תפוק. אי הכי, ינצחון לך ת ותערוק מן חקלא, כל בני עלמא ירדפון אבתרך, ולית לך אנפין לאתחזאה קמי בר נש א לעלמין. הכא אומינא, דלא אפוק מן חקלא, והכא אתחזי אנפין באנפין בשלמה מלכא, וכא איש ישראל, ב וגוברין ופרשין ורתיכין דיליה. קודשא בריך הוא יסייע לך סבא, דהא לאי ג חילא אנת. קום סבא ד אתגבר בחילך ואתתקף, ה דעד יומא ו דא הוית גיבר ד תקיף בגוברין.

שא) פתח ואמר, משכיל לאיתן האזרחי. אלו כתיב משכיל לדוד, כדקאמרת. אבל משכיל לאיתן, אית משכיל ואית משכיל. אית משכיל לעילא, ואית משכיל לתתא. משכיל לאיתן בזמנא דההוא ח נהר, קם ט בתאובתא כל שייפן חדאן ומתחברן לגביה, ו ואי הוא * סליק, כ עד דמוחא עלאה אתפייס לגביה, וחדי לקבליה. וכדין משכיל לאיתן ג האזרחי, משכיל ליה, ואודע ליה על ט ידא דאברהם רחימוי, כל מה דאצטריך, והדוא מוחא עלאה משכיל לאיתן. וכד דוד מלכא, אתתקן נ בתיאובתא לגביה, איהו משכיל לדוד. כמה דהוה מוחא עלאה, משכיל ליה. ועל דא, אית משכיל, ואית משכיל.

שב) בירח האיתנים, דאתילידו ט בהא ירח איתנים, פ בנינא לתתא איהו

חלופי גרסאות

ש הכי. ת ותפוק. א ל"ג לעלמין. ב וגוברין. ג ל"ג חילא. ד ואתקן ול"ג אתגבר בחילך ואתתקף. ה עד. ו ל"ג דא. ז ל"ג תקיף. ח גבר. ט בתאובתא. י ואיהו ול"ג ואי הוא. כ מוסיף עד דסליק עד מוחא; וסליק עד מוחא. ל ל"ג האזרחי. מ דידי לאברהם. נ בתאובתא; בתאובתא. ס מוסיף אית משכיל בירח. ט בהאי. פ בענינא.

הסבא

בהשתוקקות, כל האברים שמחים ומתחברים עמו. ואם הוא עולה עד שמוח העליון, שהוא חסד שנעשה לחכמה, מתרצה לו ושמוח לקראתו. או משכיל לאיתן האזרחי, שמשכיל את היסוד ומודיע לו, על ידי אברהם אוהבו שהוא חסד שעלה ונעשה חכמה, כל מה שצריך, ומוח העליון ההוא, שהוא חכמה, הוא משכיל לאיתן, שהוא יסוד. וכאשר דוד המלך, שהוא עליון, מתתקן בהשתוקקות אל היסוד, היסוד משכיל לדוד, כמו מוח העליון משכיל ליסוד. ועל כן, יש משכיל ויש משכיל.

שב) בירח האיתנים: שנולדו בירח הזה, איתנים, כי הבנין שלמטה, נה"י, הוא כעין שלמעלה, חג"ת, וע"כ נולדו בו הרים ואיתנים, ההרים, שהם חג"ת, שתומים, שהחכמה נסתמה בהם ואינה מאירה. איתנים, הם ירכין, נ"וה, חזקים כנחושת, ואיתן ההוא: ביניהם, שהוא יסוד, המשפיע הארת החכמה. קום

הסולם

שוה כלום, כי משמע שהן מדרגה אחת, ולא שתיים. ותצא מן השדה בהכרת, ולא תתראה שם. ש) אי סבא עניא וכי: אי זקן עני ומסכן, איך תצא מן השדה, אם כן, שינצחו אותך ותברח מן השדה, כל בני העולם ירדפו אחריך, ולא יהיה לך פנים להראות לאדם לעולם. כאן נשבע אני שלא אצא מן השדה, וכאן אראה פנים בפנים עם שלמה המלך וכל איש ישראל, והגבורים והפרשים והמרכבות שלו. הקב"ה יעזור לך זקן, כי עיף בלא כח אתה. קום זקן התגבר בכחך התחזק, כי עד יום הזה, היית גבור אמיץ בגבורים.

שא) פתח ואמר משכיל וכי: פתח ואמר, משכיל לאיתן האזרחי, אלו כתוב, משכיל לדוד, היה הפירוש כמו שאמרת, שהוא יסוד המשפיע למלכות הנקרא דוד, אבל כתוב, משכיל לאיתן, ומשיב, יש משכיל ויש משכיל, יש משכיל. למעלה ויש משכיל למטה. משכיל לאיתן, כי בזמן שנהר ההוא, שהוא יסוד, קם (דפו"י דף ק"י ע"א *) דף ק"י ע"ב)

מאמר

כגוונא דלעילא, ואתילידו ביה הרים ואיתנים. הרים סתימין. איתנים: ירכין תקיפין כנחשא, וההוא איתן בינייהו.

שג) קום סבא, הוי מחי לכל סטריין, בשעתא דסליק משה לקבלא אורייתא, מסר ליה קב"ה שבעין מפתחן דאורייתא. כד מטא ז' לתשעה וחמשים, הוה חד מפתחא גניזו וסתים, דלא הוה מסר ליה, אתחנן לקמיה. אמר ליה, משה, כל מפתחן עלאין ותתאין בהאי מפתחא תליין. אמר לקמיה, מאריה דעלמא, מה שמיה. אמו ליה איתן. וכל אינון איתנים ביה תליין, וביה [ש] קיימן ק' לבר מגופא דתורה שבכתב איהו. ר' אודע ליה, ומשכיל ליה, איהו [ש] עקרא ומפתחא ת' דתורה שבכתב. שד) וכד א' אתתקנת תורה שבעל פה ב' לגביה, ג' הוא מפתחא ד' דילה, ודאי כדין משכיל לדוד. ומגו דירתא תורה שבעל פה, ה' אתוון למפרע. ו' על דא אקרי תשרי תשרי איהו, אבל בגין דאיהו רזא דשמא קדישא חתים ביה קודשא בריך הוא, את דשמיה י'. במזבח, חתים ביה ה' הרשת עד חצי המזבח. אתת דבורה, וחתים ביה ו', והיינו דכתיב (ט) ותשר דבורה. ובאתר דא, חתימו דשמא קדישא, דאחתים ביה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

צ לתשעין ; תשעה ; לתשעה ושתיין. ק מוסיף לבר מתורה ; מתורה ול"ג לבר ; מתורה שבכתב איהו ; ולבר מן גופא דתורה שבכתב ול"ג איהו. ר מוסיף ואיהו עקרא [דמפתחא] דתורה שבכתב אודע. ש ל"ג מן עקרא עד ודאי. ת ל"ג מן דתורה עד דילה. א אתתקנו. ב לגבייהו. ג עקרא דהיכלא ומפתחא דילה לגבי ודאי ; ואיהו מפתח דכלא (דכלהו) ומפתחא דילה (דילה) ודאי ; עקרא ומפתחא. ד דילה ; מוסיף דילה לגבי. ה מוסיף לגבי אתוון. ו ועל. ז דכורא.

(שופטים ה).

דרך אמת [ש] ס"א קיימין תורה שבכתב איהו ואיהו אודע ליה ומשכיל ליה איהו עקרא ומפתחא דתורה שבכתב וכד אתתקנת תורה שבעל פה לגביה איהו מפתחא דכלא ומפתחא דילה ודאי כדין משכיל לדוד ומגו דירתא תורה שבעל פה לגבי אתוון וכו'.

הסבא

הסולם

מאמר

ויק של הגוף. וחגית שמחזה ולמעלה הם ג"ר של הגוף. וע"כ שולט בהם המפתחא, שהוא עטרת יסוד, (כמ"ש שם בהקס"ז דף מ"ד ד"ה וטעם ע"ש) ובו מתקיימים, נה"י, שהם מחוץ לגוף של תורה שבכתב, שהוא ז"א, כי מחזה ולמטה נבחן, שהוא מחוץ לגוף שהוא חג"ת. הוא, ז"א, מודיע אותה היינו השפעת הדעת, ומשכיל אותה. והוא, עטרת יסוד, הוא העיקר, והמפתח של תורה שבכתב. שהוא ז"א. כי לולא המסך הזה דעטרת יסוד, שה"ס צמצום ב', לא היה ז"א ראוי לקבל הג"ר. (כמ"ש בבראשית א דף ד' ד"ה וכבר, ע"ש).

שד) וכד אתתקנת תורה וכי : וכשמנתקנת אליו תורה שבעל פה, שהיא המלכות, הוא, עטרת יסוד, נעשה למפתח שלה, דהיינו ליסוד המלכות. ודאי או נקרא היסוד משכיל

שג) קום סבא הוי וכי : קום זקן, הכה לכל הצדדים. בשעה שעלה משה לקבל התורה, מסר לו הקב"ה ע' מפתחות התורה, שהן ז"ס חגית נהי"מ, שבכל אחת עשר ספירות, והן ע'. כשהגיע לחמשים ותשעה, שהוא יסוד שבע"ס דיסוד, היה מפתח אחד גנוז וסתום, שהוא מלכות דע"ס שביסוד, שנקרא עטרת יסוד, שלא היה מסר לו. התחנן לפניו, אמר לו, משה, כל מפתחות עליונים ותחתונים תלויים במפתח הזה. כי העטרה ה"ס המסך דצמצום ב', שבו נתקנו כל פרצופי ויק שבה' פרצופין דאצילות, והוא המפתח של כל המוחין, (כמ"ש בהקדמת ס' הזהר, ד' מ"ה, ד"ה ההוא גליפי, ע"ש כל ההמשך) אמר לפניו רבון העולם, מה שמו, אמר לו איתן, וכל האיתנים תלויים בו, כי נה"י שמחזה ולמטה הנקראים איתנים, הם פרצוף (דפרי דף ק"י ע"ב)

שה) וההוא מפתחא, כד π פתחא בתורה שבעל פה, בעינן לאשתמודעא ליה, ודא איהו תניא, איתן σ מושבך, ברייתא לבר מגופא. איתנים: אינון תנאים. עמודים סמכין, לבר מגופא. השתא אית לאודעא מלה, בזמנא דאלין לגבי תורה שבכתב, אקרון איתנים. לגבי תורה שבעל פה, אקרון תנאים. איתן, לגבי תורה שבכתב. תניא, לגבי תורה שבעל פה. וכלא כדקא יאות.

שו) חברייא, הא אנא בחקלא. שלמה מלכא, וגוברין תקיפין. דיליה. ייתי וישכח חד סבא, לאי בחילא, תקיף גיבר, נצח קרבינ. הא ידענא דאתא, וקיימא לבתר טינרא דחקלא, והוא אשגח בי, והיך גבורתי קיימא בחקלא, בלחודוי אשגח, דאיהו איש שלום, מאריה דשלמא, ואזל ליה. השתא סבא, גבורתך ערך, ואנת בלחודך בחקלא, תוב לאתרך. κ ושארין זינך λ מערך.

שו) ζ שמעו הרים את ריב יי והאיתנים מוסדי ארץ. שמעו הרים, כדקאמרן. η והאיתנים מוסדי ארץ, מוסדי ארץ ודאי, דהא מנייהו אתון, ומנייהו קביל כל יומא, ואינון מוסדי ארץ.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ח פתח. σ מושבו. ι ל"ג דיליה. κ ושדי. λ מוסף
מעלך כמאן (כמה) דנפיק מן חקלא. μ מוסף
והאיתנים כמה דנפיק מן חקלא.

ζ (מיכה ו) לעיל אות רפט צ"ט.

הסבא

הסולם

מאמר

המלכות נקראת מושב, וכשמקבלת מעטרת יסוד נאמר בה, איתן מושבך. ונקראת ברייתא. שפירושו לחוץ מן הגוף, שהוא ז"א. כי ברייתא הוא מלשון לבר, שהוא חיצוניות. איתנים שבתורה שבכתב שהוא ז"א, הם תנאים בתורה שבעל פה, שהוא המלכות. שהם עמודים סומכים לחוץ מן הגוף, דהיינו נה"י, כנ"ל. עתה יש להודיע הדברים, בזמן שאלו נה"י נקראים אצל תורה שבכתב, שהוא ז"א, איתנים, אצל תורה שבעל פה, נקראים תנאים. כי איתן הוא אצל תורה שבכתב, תניא אצל תורה שבעל פה. והכל כראוי.

שו) חברייא הא אנא וכו': חברים, הרי אני בשדה, שלמה המלך והגבורים האמיצים שלו, יבא וימצא זקן אחד עיף בלא כח, שהוא חזק, גבור, מנצח מלחמות, אני יודע שיבא, ועומד אחורי הסלע שבשדה, והוא מסתכל בי, איך גבורתי נמצאת בשדה, בלבדו מסתכל בי, הוא איש השלום בעל השלום, והולך לו עתה זקן, גבורתך עליך, ואתה בלבדך בשדה, חזור למקומך, והתר כלי זין שלך מעליך.

שו) שמעו הרים את ריב ה' ואיתנים וגו': שמעו הרים, פירושו כמו שאמרנו. והאיתנים מוסדי ארץ, מוסדי ארץ ודאי. שהיא המלכות

משכיל לדוד. שהיא המלכות. ומשום שישירש אותו תורה שבעל פה, שהיא המלכות ונעשה ליסוד שלה הנקרא רש"ת (כנ"ל ב"ב דף קס"ב ד"ה אינון) המאירה ממטה למעלה, וע"כ, בה, האותיות למפרע. וע"כ נקרא אז היסוד שלה, בשם תשרי, שהאותיות הן למפרע, בדרך תשרק. תשרי הוא אבל משום שהוא סוד השם הקדוש, דהיינו מלכות, חתם בו הקב"ה אות משמו. שהוא י'. ונקראת משום זה תשרי. במזבח, שהוא ג"כ שם המלכות, חתם בו ביסוד שלה, ה' דהויה דהיינו ה' של הרשת עד חצי המזבח. באה דבורה, שהיא ג"כ שם המלכות, חתם בה ו', והיינו שכתוב, ותשר דבורה. ובמקום הזה, שהוא יסוד המלכות, החותם של השם הקדוש שחתם בו.

פירושו. כי האותיות רש"ת הם שם יסוד המלכות. וז"א חתם שמו שהוא יה"ו באותיות רש"ת אלו, בג' מקומות, כאן בתשרי י'. וברש"ת המזבח ה'. ובתשר דבורה ו'.

שה) וההוא מפתחא כד וכו': ומפתח ההוא, שהוא עטרת יסוד, כשפותח בתורה שבעל פה, דהיינו שנתקן ליסוד שלה כנ"ל, צריכים לדעת אותו, והוא שאנו אומרים תניא, שהוא אותיות איתן, ואז נאמר איתן מושבך, כי (דפו"י דף ק"י ע"ב)

שח) ^ז כי ריב לה' עם עמו, מאן הוא דיכיל למיקם ; בריב דקודשא בריך הוא ^ס בישראל. ועל דא אמר לאלין, שמעו הרים ^ע את ריב ה', דא איהו מצותא חדא. קום ריב את ההרים, מצותא תניינא. דנצח בהו קודשא בריך הוא, כל אלין ריבות לישראל, וכל אינון תוכחות, כלהו כאבא ^פ דאוכח לבריה, והא אוקמוהו. שט) ביעקב כתיב, בשעתא דבעא לנצחא בהדיה, מה כתיב, ^ד וריב ליי עם יהודה ולפקוד על יעקב. מה ריב איהו, כמה דכתיב, ^ו בבטן עקב את אחיו. על האי מלה אתא תוכחה, וכל אינון ריבות. וכי לאו מלה רברבא איהו, בבטן עקב את אחיו וגו'. האי לאו מלה זעירא איהו, ^ז מאי דעביד בבטן. וכי עוקבא עביד בבטן ^ק אין ודאי.

שי) ^ה והא אתמר ^ו בכלא, דחה יעקב לעשו אחיו, בגין דלא יהא ליה חולקא כלל. עשו לא התרעם * אלא מחד דאינון תרין, דכתיב ^ה ויעקבני זה פעמים. פעמים מבעי ליה, מאי זה. אלא, חד דאקיש לתרין. חד דנפק לתרין. ומאי ניהו. בכרתי אתהפכו אתוון, ^ה והוה ברכתי. זה פעמים : חד, דאתקש לתרין. שיא) ולא ידע עשו מה דעבד ליה בבטן, אבל רב ממנא דיליה ידע הוה, וקב"ה ארגיש ^א שמיא וחיליהו לקלא דא, דהא ברכה ובכורה לא תבע ממנא דיליה, ולא אמר. דהא ברכה הוה ליה למתבע, ולא תבע. אחוה הא תבע ודאי,

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

ק) (שם) לעיל אות שז צ"ב. ר) (הושע יב) ח"ג רצט. ט) (שם) תולדות יד אות כו. ת) (בראשית כז) תולדות טו צ"ב. נ) ברית. ס מוסיף כל שכן בישראל ; כ"ש ישראל. ע ל"ג את ריב ה'. פ ל"ג דאוכח. צ מה. ק ל"ג אין ; ל"ג אין ודאי. ד ל"ג והא אתמר ; מוסיף אתמר אבל. ש ל"ג מן בכלא עד אות שי"ז ; ובדפויי כתבו כאן חסר ; זה המאמר לא נמצא בספרי זהר הגדולים רק בקטנים ; ס"א. ת והוא. א שמיה.

הסבא

הסולם

מאמר

בבטן. שואל, וכי רמאות עשה בבטן. ומשיב, כן ודאי.

המלכות הנקראת ארץ. כי מהם, מן האיתנים שהם נה"י, נזוגת המלכות. ומהם מקבלת שפעה כל יום, וע"כ הם מוסדי ארץ.

שי) והא אתמר, בכלא דחה וכי : וכן למדנו, בכל, דחה יעקב את עשו, כדי שלא יהיה לו שום חלק בקדושה. עשו לא התרעם אלא מאחד שהם שנים, שכתוב, ויעקבני זה פעמים, ויעקבני פעמים היה צריך לומר, מהו זה. ומשיב אלא הוא רומח, על אחד השוה לשנים אחד שיצא לשנים. ומה הוא, הוא בכרתי שנתהפכו האותיות והיה ברכתי. זה פעמים, פירושו, אחד שנשתוה לשנים.

שח) כי ריב לה' עם עמו : מי הוא שיכול לעמוד בריב של הקב"ה בישראל. ועל זה אמר לאלו, שמעו הרים את ריב ה', זה הוא ריב אחד. קום ריב את ההרים, הוא ריב השני. שנצח בהם הקב"ה כל אלו ריבות עם ישראל וכל אלו תוכחות, כולם הם, כאב המוכיח את בנו. וכבר העמדנוהו.

שיא) ולא ידע עשו וכי : ולא ידע עשו מה שעשה לו בבטן, אבל השר הממונה שלו היה יודע. והקב"ה הרעים את השמים וצבאם לקול הזה, של קטרוגו של שרו של עשו, כי ברכה ובכורה לא נשה הממונה שלו, ולא אמר. כי

שט) ביעקב כתיב בשעתא דבעא : וכי : ביעקב כתוב, בשעה שבא לנצח אותו. מה כתוב, וריב לה' עם יהודה ולפקוד על יעקב. מה הוא הריב. הוא כמו שכתוב, בבטן עקב את אחיו וגו'. על דבר זה באה התוכחה וכל אלו המריבות. וכי אין זה דבר גדול, בבטן עקב את אחיו וגו'. זה אינו דבר קטן מה שעשה (דפויי דף ק"י ע"ב *) דף ק"א ע"א)

דכתיב (א) ומבשרך לא תתעלם ולא בעא יעקב למיהב ליה למיכל, עד דנטל מניה בכורתא דיליה.

שיב) מאי בכורה נטל מניה, הבכורה דלעילא ותתא. בכרה חסר ו'. כדין עקב את אחיו, ודאי דעבד ליה עוקבא, וארמי ליה לאחורא. מאי אחורא. אקדים ליה. דיפוק בקדמיתא להאי עלמא. אמר יעקב לעשו, טול אתה האי עלמא בקדמיתא, ואנא לבתר.

שיג) ת"ח, מה כתיב, (א) ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו. מאי בעקב עשו. וכי ס"ד דהוה אחיד ידיה ברגליה, לאו הכי. אלא, ידו אחזת במאן דהוה דהוה עקב, ומנו עשו. דהא עשו עקב אקרי, משעתא דעקב ב ליה לאחוי, ומיומא דאתברי עלמא עקב קרי ליה קודשא ב"ה, דכתיב (א) הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. אנת דאקרי עקב, תשופנו בקדמיתא. ולבסוף הוא דימחי רישך מעלך. ומנו. סמא"ל. דאיהו רישא דחויא, דמחי בהאי עלמא.

שיד) ועל דא בבטן עקב את אחיו, שוי עליה למהוי עקב, ונטל עשו האי עלמא בקדמיתא, ודא רזא דכתיב, (א) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. ודא איהו רזא דאמר שלמה מלכא, (א) נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך, בסוף עלמא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (ישעיה נח) ח"ב קצח. (ב) (בראשית כה) נח ו צ"ה מקץ לו צ"א. ג) (שם ג) ב"א קפא צ"ג ז"ח יט ט"ב ש"ט עח ט"א שכי"א תק"ח קב ט"ב שיר. ד) (שם לו) וישלח עז"ב. ה) (משלי כ).

מאמר

הסולם

הסבא

אוחזת ברגלו. אינו כן. אלא ידו אוחזת בהווא. מי שהוא עקב, ומי הוא, הוא עשו. כי עשו נקרא עקב, משעה שעקב אותו אחיו. ומיום שנברא העולם קרא אותו הקב"ה עקב. כי עשו הוא בחינת נחש שכתוב בו, הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. שפירושו, אתה שנקראת עקב, תשופנו תחילה ולבסוף הוא ישוף ראשך מעליך. ומי הוא ראשו, הוא סמאל. שהוא ראש הנחש, שמכה בעולם הזה.

כי ברכה היה לו לנשות ולא נשה. אחוה הוא גשה ודאי, שכתוב ומבשרך לא תתעלם, ולא רצה יעקב לתת לו לאכול עד שלקח ממנו הבכרה שלו.

שיב) מאי בכורה נטל וכי: מהו הבכורה שלקח. לקח ממנו הבכורה שלמעלה ושלמטה דהיינו קדושת הבכרה שלמעלה, להקריב קרבנות וכו'. ובכרה של מטה לקבל פי שנים וכדומה. בכרה כתוב חסר ו'. אז עקב את אחיו ודאי, שעשה אותו עקב, והשליכו לאחור, מהו אחור, שהקדים אותו, שיצא תחילה לעולם הזה, אמר יעקב לעשו, קבל אתה עולם הזה תחילה, ואני אחר כך.

שיד) ועל דא בבטן וכי: וע"כ בבטן עקב את אחיו, ששם עליו להיות עקב. ולקח עשו את עולם הזה תחילה. וז"ס שכתוב, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. וזה סוד שאמר שלמה המלך, נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך. דהיינו באחרית העולם.

שיג) ת"ח מה כתיב וכי: בוא וראה, מה כתוב, ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו. מהו בעקב עשו, וכי יעלה על דעתך, שידו (דפו"י דף קי"א ע"א)

שטו) ועל דא ^ו בבטן עקב את אחיו ובאונו שרה את אלהים. מאי ^ג ואונו. הכי אמרו בחילא ^ד ותוקפא דיליה יאות, אבל לאו הכי. ברירו דמלה, יעקב דיוקנא עלאה הוה, וגופא קדישא. דלית גופא מיומא דהוה אדם הראשון, כגופא דיעקב, ושופריה דאדם הראשון, ההוא שופריה ממש הוה ליה ליעקב. ודיוקניה * דיעקב, דיוקנא דאדם הראשון ממש.

שטז) אדם הראשון, בשעתא דאתא חויה ואתפתה על ידי, יכיל חויה ליה. מ"ט. בגין דלא הוה תוקפא לאדם הראשון, ועד כען לא אתייליד מאן דהוה תוקפא דיליה. ומנו תוקפא דאדם הראשון. דא שת, דהוה בדיוקנא דאדם הראשון ממש, דכתיב ^ז ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת. מאי בדמותו כצלמו. דהוה מהול. ^ח וכד אתא ממנא דעשו לגבי דיעקב, כבר אתייליד תוקפא דיעקב, דאיהו יוסף. ^י וזהו ובאונו שרה את אלהים. ^י

שיז) * האי קלא דאתתא, ^י דיכלא קלא דחויה לאחדא בה, ככלבא בכלבתא. מאן איהו. * אלא תא חזי, ^ט דלית בכל קלין דנשין דעלמא, דיכלא קלא דחויה לאתדבקא בה, ולאשתתפא בה. אלא תרין נשין אינון דיכלא קלא דחויה ^כ לאתאחדא בהון, חדא. האי דלא נטירת סואבות נדותה, וימי לבונה. כדקא יאות, או דאקדימת יומא חדא לטבול. וחדא, האי אתתא דמאחרת ^ל לבעלה ^מ עונה דיליה ^נ למעבד צערא לבעלה, ^ס בר אי איהו לא חייש, ולא אשגח לדא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו) (הושע יב) לעיל אות ש"ט צ"ש. ז) (בראשית ה) ג באונו. ד בתוקפא. ה ל"ג מן וכד עד סוף האות. ז) ודא הוא. ז בדפ"י עכ"מ בס"א. ח ל"ג מן דיכלא עד דיכלא. ט דלאו. י יכלא. כ לאחדא; לאתאחדא (ד"א). ל מוסיף לבעלה לדעת. מ ל"ג עונה דילה. נ מוסיף למעבד ליה. ס ל"ג מן בר עד הכי אקדים.

מאמר

הסולם

הסבא

בצלמו ויקרא את שמו שת, מהו בדמותו בצלמו. היינו שנולד מהול. וכשבא הממונה של עשו אל יעקב, כבר נולד כח ועצמה של יעקב, שהוא יוסף, זהו ובאונו שרה את אלקים. שהוא יוסף שהיה אונו.

שיז) האי קלא דאתתא וכו': קול הוה של אשה, שקול הנחש יכול להתאחו בה. ככלב בכלבה, מי הוא. ומשיב, אלא בוא וראה, שאין בכל הקולות של הנשים שבעולם, שקול הנחש יוכל להתדבק בה, ולהשתתף בה, אלא ב' נשים הן, שקול הנחש יכול להתאחו בהן. אחת, מי שאינה שומרת טומאת נדתה וימי ליבונה כראוי, או שמקדמת יום אחד לטבול. ואחת, אשה הוה המאחרת העונה שלה, כדי לעשות צער לבעלה. חוץ אם הבעל אינו מקפיד ואינו משגיח על זה.

אלין

שטו) ועל דא בבטן עקב וכו': וע"כ בבטן עקב את אחיו ובאונו שרה את אלקים. שזאל מהו ואונו. ומשיב, כך בארו, בכחו וגבורתו כראוי. אבל אינו כן. בירורו של הדבר הוא, יעקב היה צורה עליונה, וגוף הקדוש, שלא היה גוף מיום שהיה אדם הראשון כמו גוף של יעקב ויופי שלו. ויפיו של אדם הראשון, ההוא יופי ממש היה לו ליעקב, וצורתו של יעקב היתה צורתו של אדם הראשון ממש.

שטז) אדם הראשון בשעתא וכו': אדם הראשון בשעה שבה הנחש ונתפתה על ידו, הנחש היה יכול לו. מהו הטעם, הוא משום שלא היה כח ועצמה לאדם הראשון, שעד עתה עוד לא נולד מי שהוא כח ועצמה שלו, ומי הוא כח ועצמה של אדם הראשון, הוא שת, שהיה בצורת אדם הראשון ממש, שכתוב, ויולד בדמותו (דפ"י דף ק"א ע"א) דף ק"א ע"ב * דף ק"י ע"ב * דף ק"א ע"א

שיח) אלִין אינון תרין נשין, דהא כמה דאקדימו, הכי אינון מתאחרן, לגבי קלא דנחש, עד דאדביק קלא בקלא, וכמה דמתאחרן למעבד צערא לבעלה ם בעכובא דמצוה, הכי ן אקדים קלא דנחש, לאתדבוקא ץ בההיא קלא דאתתא. ואלִין אינון תרין נשין, דקלא דנחש אחיד בקלא דלהון, ככלבא בכלבתא, ן סאובתא בתר סאובתא, זינא בתר זיניה.

שיט) וא"ת, מה איכפת לן, אי אחיד קלא בקלא, אי לא אחיד. ווי דהכי מתאבדן בני עלמא בלא דעתא. האי קלא דאתתא, כד אתערב ואשתתף ך בהדי קלא דנחש, בשעתא דחייבת ומרשעת נפקת מגו ם איפה ומשטטא בעלמא, ת אי ערעת בהני תרין קלין, קלא דנחש, וקלא דאתתא, ואתתא אתחממת בהו, ואינון בה, וכיון נ דאתחממת, ס מתעבדין רוחא, ף ואוליין בהדה, עד דמשטטא, ועאל במעהא דהאי אתתא.

שכ) והאי ד ינוקא דילידת, ה כד אתתא ו ה היא חייבתא, פקידת ליה לההוא רוחא, דאיהו חבורא בישא, קלא דנחש, דמכשכשא בה, ז ואיהו מחייכא בינוקא.

חלופי גרסאות

ע בעבודה. ן קלא דנחש אקדים. ץ בהאי. ק ל"ג סאובתא; ל"ג מן סאובתא עד סוף האות ר בהאי. ש ת) איבה. ת אעראת ול"ג אי א דמתחממן. ב מתעברין. ג ואגלים. ד אתתא. ה בר. ו האי. ז ואיהו.

דרך אמת ת) חדר אחד יש בחיצונים ששמו איבה ומשם היא יוצאת לעולם פקודי רסו ע"א בראשית ג.

הסבא

הסולם

מאמר

לילית, היא פוקדת את הרוח, שבא מחבור הרע של קול הנחש, הדופק בה, והוא הרוח, מצחק עם הילד עד שבאה המרשעת ההיא לילית, כאשה הפוקדת בן של אשה אחרת, ומפטפטת עמו ומצחקת עמו עד שבאה אמו. כך עושה רוח הזוה. ופעמים הרבה, שהוא הרוח, הוא שליח של מרשעת ההיא, לילית, והורג אותו. ז"ש ומיד עושיקיהם כח. ולא כמו שאתם מבארים הכתוב, אלא פירוש, כח ההוא של רוח ההוא עושק אותו. וע"כ שתי פעמים כתוב במקרא הזוה, ואין להם מנחם, אחד מלילית המרשעת, ואחד מרוח ההוא.

ביאור המאמר. כי יש קול ודבור. ביחד, וה"ס ג"ר. ויש קול בחוסר דבור, והוא ו"ק בלי ראש. והדינים הגורמים לו להיות ו"ק, הם או ממסך דצמצום ב', או ממסך דצמצום א'. וזה ההפרש מקול האשה לקול הנחש, כי קול האשה הוא דוגמת הקול של מלכות שלמעלה, שהיא מקבלת מז"א בעלה, והוא מצמצום ב'. וקול הנחש, הוא מצמצום א'.

ו"ש (באות ש"ז) דלית בכל קלין דנשין דעלמא דיכלא קלא דחויא לאתדבוקא

שיח) אלִין אינון תרין וכו': אלו הן שתי נשים. כי כמו שמקדימות לטבול לפני הזמן, כן הן מתאחרות אצל הקול של הנחש עד שמתדבק קול בקול. וכמו שמאחרות עונתה לעשות צער לבעלה בעכוב של מצוה, כך מקדים הקול של הנחש, להתדבק בקול ההיא של האשה. ואלו הן שתי נשים שהקול של הנחש נאחו בקולן ככלב בכלבה. טומאה הולכת אחר טומאה, מין אחר מינו.

שיט) וא"ת מה איכפת וכו': ואם תאמר, מה נוגע לנו, אם נאחו קול בקול או לא. ומשיב, אוי שכך נאבדים בני העולם בלא דעת. קול הזה של האשה, כשמתערב ומשתתף עם הקול של הנחש, בשעה שלילית החייבת והמרשעת יוצאת מתוך האיפה שלה, ומשוטטת בעולם, אם פוגשת באלו שני קולות, קול של הנחש וקול של האשה, והאשה לילית מתחממת בהם, והם בה, וכיון שמתחממת, נעשה רוח והולכות עמה עד שהרוח משוטט ונכנס במעיה של אשה ההיא.

שכ) והאי ינוקא דילידת וכו': וילד הזה שהיא מולידה, כשבאה המרשעת ההיא, (דמו"י דף ק"א ע"א)

עד דאתת ההיא חייבתא, כאתתא דפקידת ברא לאתתא אחרא, ומפטפט ליה
 ן וחייכת ליה, בפטפוטא עד דתיתי אמיה. כך עבדא האי רוחא. וזמנין סגיאין,
 דאיהו שליחא ם דההיא חייבתא, וקטלא ליה, הדא הוא דכתיב ן ומיד עושקיהם
 כח. ולא *) כמה דאתון אמרין. אלא ההוא כח דההוא רוחא, ועל דא, תרין זמנין
 כתיב בהאי קרא, ואין להם מנחם. חד מלילית חייבתא, וחד מההוא רוחא.
 שכא) אי סבא, השתא אית לך רחימין, ואת משתעי, כמאן דלא חמית. אינון
 מגיחי קרבא, הא כלהו בשלמא עמך. השתא מכאן ולהלאה, לא אעדי מאני מאני
 קרבא בדיל ם לאדכרא שמי.

שכב) ההוא חטאת רובץ, קאים על פתחא ככלבא. בזמנא דקלא בתרייתא,
 דיהיבת אתתא, נפיק, איהו דליג מעל פתחא ואתעבר מתמן, ואזיל אבתרה. מ"ט.
 בגין דקב"ה שדר חד מפתחא ם דיליה, וקלא פרחא, ומפתחא אתיא, וחויא אזל
 בתר קלא ם דהוא נפיק לעלמא, ועד טורא דבטנא אזיל, ומכשכשא, עד עידן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז וחייך. ם דאיהי י ההוא. כ דא דכירנא. ל ל"ג דיליה.
 ם הוא.

ז) (קהלת ד) לעיל אות מד צ"ל.

הסבא

הסולם

מאמר

שכא) אי סבא השתא וכי: אמר
 לעצמו, אי זקן, עתה יש לך אוהבים, ואתה
 מדבר כמי שלא ראה אלו עורכי מלחמה.
 הרי כולם בשלום עמך. עתה מכאן ולהלאה,
 לא אסיר ממני כלי מלחמה, כדי להזכיר את
 שמי.

לאתדבקא בה. כי קול האשה משומרת על
 ידי ז"א, והוא מצמצום ב'. וקול הנחש הוא
 מצמצום א', ואין לו שליטה עליה. חוץ מב'
 נשים המרחקות בעליהן או על ידי הקדם
 טבילה לפני הזמן, שמביאה טומאה על בעלה.
 או שמאחרת עונתה ומצערת לבעלה. ומתוך
 שנעשה פירוד בין אשה לבעלה, מפסידים
 השמירה של ז"א מלמעלה, וקול הנחש יכול
 להתדבק בהן. וז"ש (באות ש"ח) אלין אינון
 תרין נשין וכי.

שכב) ההוא חטאת רובץ וכי: חטאת
 רובץ הוא, שהוא הנחש שעליו נאמר, לפתח
 חטאת רובץ, שהוא הפתח של המלכות עומד
 על הפתח ככלב. בזמן שקול האחרון יוצא,
 שאשה הכורעת ללדת נותנת, דהיינו לפני
 הלידה, הוא מדלג מן הפתח ונעבר משם והולך
 אחר האשה. מהו הטעם. משום שהקב"ה שולח
 מפתח אחד לפתוח את רחמה, והקול פורח,
 והמפתח בא. והנחש הולך אחר הקול היוצא
 לעולם ועד החר שבכסן הולך, שהוא היסוד, כי
 נה"י נקראים הרים תחתונים, ונושך שם, ופותח
 את רחמה. (כנ"ל בשלח אות קפ"ג) ודופק שם,
 עד הזמן שהיא תנקה מזהמא היא של נשיכות
 הנחש הרע. והקב"ה מסבב סבות ועושה מעשים
 כראוי.

ועכ"ז אין קול הנחש יכול להתחבר עם
 קול האשה אלא באמצעות הקליפה לילית שהיא
 נקבה ממין הסי"א והנחש. וז"ש, אי ערעת
 בהני תרין קלין וכי וכיון דאתחממת
 מתעבדין רוחא שרוח הזה הוא זוהמת הנחש,
 וכיון שנוגד יוצא מב' הקולות של האשה ושל
 הנחש, יש בו תערובות מב' הדינים, מצמצום
 א' וצמצום ב'. וע"כ יש לו השתוות עם בן
 האשה מצד שהוא מצמצום ב' כמוהו, וע"כ
 איהו מחייכא בינוקא. ויש לו כח להרג אותו
 עם כח הדין דצמצום א'. וז"ש, ומיד
 עושקיהם כח, ולא כמה דאתון אמרין,
 אלא ההוא כח דההוא רוחא. דהיינו כח
 הצמצום א' שבו.

פנימיות

(דפו"י דף ק"א ע"א *) דף ק"א ע"ב)

1 דאתנקיאת, מההוא זוהמא, דנשיכין דחויא 8 בישא. וקודשא ב"ה, מסבב סבובין, ועביד עובדין כדקא יאות.

שכג) וכל דא, בגין דההוא בטן 9 אתדחיא. הא ודאי, אתדחיא מההוא בטן, ולית ליה חולקא, ואתדחי מבטן דלתתא, דשאר נשין דעלמא, דאע"ג 9 דעביד צער, לא אתיהיב ליה רשו 3 לשלטאה ביה. ומאן בטן אתיהיב ליה, ואיהו שליט

חלופי גרסאות

1 דאתנקיאת. 8 ל"ג בישא. 9 דאתדחיא. 9 דאתעביד. 3 לשלטיה

הסבא

זוה אמרו כאן. ההוא חטאת רובין. שהוא הנחש, קאים על פתחא ככלבא. שעומד מחוץ לאצילות, ככלב העומד מחוץ לבית. ואין לו כח לינק משהו מן הנוקבא שבאצילות. בזמנא דקלא דקלא בתרייתא דיהיבת אתתא נפיק, דהיינו הקול האחרון מן ע' קולות של הכורעת לילד, שהוא רגע לפני הלידה. איהו דליג מעל פתחא ואתעבר מתמן ואזיל אבתרה. שדולג מעל הפתח. והולך אחר הנוקבא עצמה להתדבק בה. מ"ט, בגין דקב"ה שדר חד מפתחא דיליה, שה"ס מסך דחירק, שעליו יוצא קומת החסדים הפותח את רחמה, המעלה את מלכות דנוקבא לבינה דנוקבא. שהוא ת"ת, ותנה"י שמחזה ולמטה שלה נופלים לבריאה כנ"ל, וקלא פרחא ומפתחא אתיא והקול האחרון פורח והמפתח הנ"ל בא, שהתנה"י שלה נופלים לעולם הבריאה כנ"ל או וחויא אזל בתר קלא דהוא נפיק לעלמא. הנחש הולך אחר הקול ומתדבק בו. ועד טורא דבטנא אזיל, שהוא היסוד, ויונק שם, שזה מפונה בדברי ר"ש הנ"ל, ונושך בערייתא, כי כשתנה"י דנוקבא הם בבריאה, יכול לינק מהם. ומכשכשא עד עידן דאתנקיאת מההוא זוהמא דנשיכין דחויא. דהיינו עד שמחורת התנה"י שלה מבריאה לאצילות שחורת וממשכת ג"ר, שאז נטהרת מנשיכת הנחש, דהיינו מיניקתו, כי אין לו כח לינק מאצילות. כלום.

שכג) וכל דא בגין וכי: וכל זה היניקה של הנחש באה משום שבטן ההיא, דהיינו תנה"י דנוקבא, נדחתה, שנפלו לעולם הבריאה, כנ"ל. זה ודאי, שהנחש נדחה מבטן ההיא ואין לו חלק בה, כי אח"כ חזרת וממשכת ג"ר ואותו תנה"י שנפלו לבריאה חוזרים לאצילות. וכן הוא נדחה מבטן שלמטה של שאר נשים שבעולם

מאמר

פנימיות הדברים. ענין זה הוא מאמר ר' שמעון לעיל פרשת בשלה אות קפ"ב וקפ"ג. שאומר, חד איילתא אית בארעא וכי דהיינו הנוקבא דז"א, וכד בעיא לאולדא היא סתימא מכל סטרין וכי ופירוש הדברים הוא. כי הנשמות נולדות מן הנוקבא דז"א, ומטרים שנולדות ויוצאות בעולם הבריאה, הן צריכות לעיבור בנוקבא בתנה"י שלה, מחזה שלה ולמטה המכונים בטן, ומקבלות שמה הארת החכמה על ידי הנוקבא שמקבלת חכמה משליטת קו השמאל ומשפעת לנשמות. ונודע שבעת שהנוקבא באה תחת שליטת קו השמאל היא נקפאת ונסתמים כל פתחיה ושעריה, (כנ"ל בראשית א' אות שס"ז בטולט), וז"ש, וכד בעיא לאולדא היא סתימא מכל סטרין להיותה קפואה מחמת שליטת השמאל, ומסיים שם, וקב"ה חיים עלה וזמין לקבלה חד נחש ונשך בערייתא דילה וכי ואולידת מיד. פירוש, כי אז הקב"ה, שהוא קו אמצעי, מעלה בחזרה את המלכות למקום בינה, וממעט קומת קו השמאל, ומיחדת עם הימין, ומשפיע לה חסדים, ואז היא נפתחת ומולידה. וכיון שהמלכות עולה למקום בינה, הנוקבא חוזרת לז"ק, ונופלים בינה ותו"מ של הנוקבא לעולם הבריאה, והנחש קונה כח לינק מנה"י דנוקבא. כי בעת שיש לה ג"ר נמצאים תנה"י שלה באצילות, ואין הקליפות יכולים לינק מהנוקבא, כי באצילות כתוב, לא יגורך רע. אבל כשנפלו לבריאה, כבר יכולים לינק ממנה. ונבחן שמה שהעלה הקב"ה את המלכות לבינה כדי ליחד הקוים זה בזה, ולפתוח את רחמה, היא הזמנת הנחש לנשוך בנה"י שלה. כלומר לינק מהם. באופן, שפתיחת הרחם ויניקת הנחש באים כאחד. וז"ש וזמין לקבלה חד נחש ונשך בערייתא. אמנם הקב"ה עשה כך מתוך הכרח בדי שהנוקבא תוכל ללדת.

(דפו"י דף ק"א ע"ב)

משפטים

קא

עליה. ההוא בטן דסוטה, דכתיב ^ט וצבתה בטנה, בגין דהאי בטן, ^ק עביד ^ר ביה נוקמין לרעותיה, והאי בטן דיליה איהו, ^ט וקב"ה ^ת יהיב ליה בגין דלא אתדחי מכלא. השתא רחמין דילי, אציתו. לא חמינא לכו, ומלילנא לכו. ^י כל הדברים יגעים, לא יכיל איניש למלא, אפילו מלין דאורייתא יגעים אינון.

שכד) ^א כתיב, ^ב ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, וכתיב וירא כי לא יוכל לו ויגע בכף ירכו. וההוא ירך ^ב דרווח מיעקב. וההוא ^ג ירך ^ד בחלישו דיליה עד דאתא שמואל. מאי ^ה בחלישו דלא משיך נבואה. כד אתא שמואל, נטל ההוא ירך, וסלקיה מההוא אתר, וחטף ליה מניה, ומההוא זמנא אתעדי מניה, ולא הוה ליה חולקא בקדושה כלל.

שכה) קב"ה לא ^ו קפת, ולא דחי ליה מכלא, בגין דנטל שמואל ירך דיליה, ^ז אלא יהיב ליה חולקא חדא. מאי איהי. ^ח יהיב ליה ההוא ^ט ירך ^י ובטן דסוטה, חלף ההוא ירך ^כ ובטן, דאעדי מניה. ועל דא תרווייהו יהיב ליה קב"ה, למהוי אתרא דקדשא ^ל פנוי מכל סאבותא.

שכו) ולנפיל ירך. ^מ מהו ולנפיל, ונפלה ירכה. ^נ ולצבות, וצבתה ^ס מבעי ליה. אלא, כמאן דאשדי גרמא לכרבא, ואמר ^ע ליה, טול האי לחולקך. ומכלא לא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט) (במדבר ה) ח"ג יב: י) (קהלת א) מקץ יד צ"ג. ^ק מוסיף דאיהו עביד. ^ר ל"ג ביה. ^ש ל"ג וקב"ה. ^ת יהיב. ^א דכתיב. ^ב רוח. ^ג ל"ג ירך. ^ד מוסיף הוא בחלישו; ^ה בלחישו. ^ו בלחישו. ^ז פקת. ^ח לא ^י מוסיף איהי יהיב. ^ט מוסיף ירך דסוטה. ^י ל"ג ובטן. ^כ ל"ג ובטן; ההוא ירך דסוטה חלף ההוא ירך דאעדי מניה ההוא בטן דסוטה חלף ההוא בטן דאעדי מניה. ^ל ל"ג פנוי מכל סאבותא. ^מ ל"ג מהו ולנפיל; ונפלה ירכה מהו. ^נ ולשבור ונשברה ירכה מבעי. ^ס מוסיף ירכה מבעי. ^ע ל"ג ליה.

הסבא

הסולם

מאמר

אותה ממנו. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף קל"ג אות. קמ"ה בהסולם ע"ש) ומזמן ההוא הוסר ממנו, ואין לו חלק בקדושה כלל.

שכה) קב"ה לא קפת וכו': הקב"ה אינו מקפחו ואינו דוחה אותו מכל. משום שלקח שמואל הירך שלו, אלא נותן לו חלק אחד, ומה הוא. נותן לו ירך ובטן של הסוטה, תמורת ירך ובטן שהסיר ממנו. וע"כ שתיהן נתן לו הקב"ה. לסי'א, שיהיה מקום הקדושה פנוי מכל טומאה.

שכו) ולנפיל ירך: שואל ונפלה ירכה היה צריך לומר. ולצבות בטן, וצבתה בטנה היה צריך לומר. ומשיב, אלא כמי שזורק עצם לכלב, ואמר לו קבל את זה לחלקך. וע"כ אוה"כ ולנפיל, ולצבות. והכל לא הרע לו אלא מה שגזלו ממנו הירך, שהוא יגע ועמל עליה, דהיינו ויאבק איש עמו וגו', והרויח אותה. והוציא

שבעולם, כי הנשים למטה הם ענפי הנוקבא העליונה, שאע"פ שעושה להם צער, לא ניתנה לו רשות לשלוט עליהם. ואינו בטן ניתנה לו שהוא שולט עליה. הוא בטן ההיא של סוטה, שכתוב וצבתה בטנה. משום שבטן הזו, עושה בה נקמות כרצונו, ובטן ההיא שלו היא, שהקב"ה נתן לו, כדי שלא יהיה נדחה לגמרי. עתה אוהבי האינינו לא ראיתי אותכם ודברתי לכם. כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר, אפילו דברי תורה יגעים הם.

שכד) כתיב ויותר יעקב וגו': כתוב, ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, וכתוב, וירא כי לא יוכל לו ויגע בכף ירכו. וירך ההיא הרויח הסי'א מיעקב, וירך ההוא היתה בחולשתה עד שבא שמואל. מהו חולשתה. היינו שלא המשיך אור הנבואה. כשבא שמואל לקח ירך ההיא, והעבירו ממקום ההוא של הסי'א, וחטף (דפו"י דף קי"א ע"ב)

אבאיש קמיה, אלא ^פ דגזלו מניה ירך, בגין דאיהו יגע ולאי עליה, ורווח ליה ואפיקו ליה מניה. ועל דא, קביה אפיל ליה, גרמא דא דסוטה, ^ז ואפיק ליה כדקאמרן, ובדא איהו רוי וחדוי.

שכז) כל אינון רתיכין וסייעתא דיליה, בעאן תדיר ירך, ואזלי בכסופא אבתריה. ובג"ד, ^ק הני ברכי דרבנן דשליהי, מן דא איהו. דכל כסופא דלהון, בתר ירך איהו, וכל שכן ירך דרבנן, וכל מלה אהדר לאתריה, וקודשא בריך הוא לא גרע כלום, מכל מה דאצטריך, ולא בעא דיקרב לקדושה, בר עמיה ועדביה חולקיה ואחסנתיה. כמה דעביד קודשא בריך הוא לעילא, הכי עבדי ישראל לתתא, ^ר והכי אצטריך למעבד, והכי תנינן, אסיר ליה לישראל, למילף אורייתא לעכו"ם, דכתיב, ^ג מגיד דבריו ליעקב וגוי, לא עשה כן לכל גוי וגוי.

שכח) ועל דא דחי ליה יעקב, ודחי ליה שמואל, דלא יהא ליה חולקא (* בקדושא. ובג"ד, כל נטירו דבבו לישראל, על דא איהו. לכלבא דחטיף עופא דכיא מן שוקא, ואייתי ליה, ^ט ועד לא אתבר, אתא חד בר נש וחטפא מניה, לבתר יהיב ליה חד גרמא גרירא בלא תועלתא.

שכט) כך לשרו של עשו, אפיקו ליה מההוא בטן, חטיפו מניה ההוא ירך. לבתר יהבו ליה גרמא חד, ההוא בטן וההוא ירך דסוטה, ולא אחרא. הא גרמא, דקא יהבו ליה לחולקיה ועדביה, וערב ליה. ובג"כ, כל דינין דקב"ה דינין דקשוט אינון, ובני נשא לא ידעין, ולא משגיחין לקב"ה. וכלהו בארח קשוט. היא אסטיאת

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

^פ דגול ; דאפיקו. ^צ דאפיק. ^ז ואפיק ליה ; ל"ג ואפיק ליה ; ואפיק ליה כדקאמרן. ^ק האי. ^ר ל"ג והכי אצטריך למעבד. ^ט עד דיתבר ; עד דלא יתבר

(ג) (תהלים קמו) שמות קד צ"ר.

מאמר

הסולם

הסבא

שכח) ועל דא דחי ליה וכי : וע"כ דחה אותו יעקב ודחה אותו שמואל, שלא יהיה לו חלק בקדושה. ומשום זה כל נטירת שנאה לישראל הוא על זה. בדומה לכלב שחטף עוף טהור מן השוק והביא אותו. ומטרם שהספיק לשברו, בא אדם אחד וחטפו ממנו. אח"כ נתן לו עצם אחד נגרר בלא תועלת.

שכט) כך לשרו של עשו וכי : כך לשרו של עשו, הוציאו אותו מבטן ההוא. חטפו ממנו ירך ההוא, ואח"כ נתנו לו עצם אחד. דהיינו בטן ההוא וירך ההוא של הסוטה, ולא אחר, זהו העצם שנתנו לו לחלקו ולגורלו וערב לו. ומשום זה כל הדינים של הקב"ה, הם דינים של אמת. ובני אדם אינם יודעים ואינם משגיחים אל הקב"ה. הכל הוא בדרך אמת. היא. הסי"א. השטתה את עצמה מבעלה, כשי"א. העובת

והוציאו אותה מידו. וע"כ השליך אליו הקב"ה עצם הזה של הסוטה, והוציאו אליו, כמו שאמרנו ובוזה שבע ושמה.

שכז) כל אינון רתיכין וכי : כל אלו המרכבות והחברה שלו, רוצים תמיד ירך והולכים בהשתוקקות אחריו. ומשום זה אלו ברכי רבנן העיפים מן זה הא, מן הסי"א, שכל השתוקקותם הוא לירך, ומכל שכן ירך דרבנן. וכל דבר הוחזר למקומו, והקב"ה אין גורע כלום מכל מה שצריך, ואינו רוצה שיקרב לקדושה חוץ מעמו וגורלו חלקו ונחלתו. כמו שעושה הקב"ה למעלה, כך עושים ישראל למטה, וכך צריך לעשות, וכך למדנו, אסור לו לישראל ללמוד תורה לעכו"ם, שכתוב, מגיד דבריו ליעקב וגוי. לא עשה כן לכל גוי וגוי. כי צריכים להרחיק אותם מקדושה.

(י"ו"י דף קי"א ע"ב *) דף קי"ב ע"א

גרמה מבעלה, כד"א ט) העוזבת אלוף נעוריה וגו', אוף הכי אתתא. כגוונא דילה בארעא.

של) ת"ח, מאן דאשכח חברא כוותיה, דעביד כעובדוי בעלמא, רחים ליה, ואתדבק בהדיה, ועביד עמיה טיבו. אבל סטרא אחרא לאו הכי, כיון דאשכח מאן דשבק סטרא דקדושה דקב"ה, ועביד כעובדוי, ואתדבק ה בה, כדין בעיא לשיצאה ולאפקא ליה מעלמא. האי אתתא, עבדת כעובדהא, ואתדבקות א בה, חזי מה דעבדת בה, וצבתה בטנה ונפלה ירכה. קב"ה לאו הכי, מאן דשבק לסטרא אחרא, ואתדבק ביה בקב"ה, כדין רחים ליה, ועביד ליה כל טיבו דעלמא. השתא סבא אתקין גרמיק, דהא חויא אזיל ב ליה, ובעא לאתגרא ג בהדך, ולא יכיל.

שלא) פתח ואמר ט) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, וכי ד לא אתא שלמה אלא לאולפא מלה דא. אלו אמר בעמלו שיעמול יאות, דהא אשתאר עמל, דאית ביה יתרון. אלא כיון דכתיב בכל עמלו, הא כללא דכלא, דלא אשתאר כלום דאית ביה יתרון.

שלב) אלא, לאו לכל אדם אמר שלמה מלה דא, אלא אדם אית בעלמא, דאיהו משתדל תדיר בביש ולאבאשא, ולא אשתדל בטב אפילו רגעא חדא. וע"ד כתיב עמלו, ה ולא כתיב יגיעו. עמלו: כד"א, ט) ישוב עמלו בראשו. ו) ולא ראה עמל בישראל. יגיעו: כד"א ט) יגיע כפיך כי תאכל וגו'. וכתוב ז) ואת יגיע כפי

מסרת הזהר

ט. (משלי ב) ח"ג קכה: ז) (קהלת א) ויחי פה צ"א. ט) (תהלים ז) ח"ג קעב: רפא: ט) (במדבר כג) ויחי ה צ"א. ט) (תהלים קכח). צ) (בראשית לא) ח"ג יב: ית. כא. גה. ט. תק"ח קו ט"ד שכ"א.

חלופי גרסאות

ת ביה. א ביה. ב לגביה. ג ביה ירך. ד מה אתא שלמה מלכא לאלפא במלה דא ותו אלו אמר. ה וכלא ו ל"ג ולא ראה עמל בישראל.

מאמר

הסולם

הסבא

העוזבת אלוף נעוריה. אף כן האשה שהיא כמותה בארץ, דהיינו הטוטה, נמסרת לה.

של) ת"ח מאן דאשכח וכי: בוא וראה מי שמוצא את חברו כמוהו, שעושה כמעשיו בעולם, אוהב אותו ומתדבק בו ועושה עמו חסד. אבל הסטרא אחרא אינו כן, כיון שמוצא מי שעווב את צד הקדושה של הקב"ה, ועושה כמעשיו ומתדבק בו, אז הוא רוצה לכלותו ולהוציאו מן העולם. אשה זו עשתה כמעשיו והתדבקה בו, ראה מה שעשה בה, וצבתה בטנה ונפלה ירכה. הקב"ה אינו כן, מי שעווב את הס"א ומתדבק בהקב"ה, אז אוהב אותו, ועושה לו כל החסד שבעולם. אחר לעצמו, עתה זקן התקן את עצמו, כי הנחש הולך לו ורוצה להתגרות בך ואינו יכול.

לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. שואל, וכי לא בא שלמה אלא ללמד דבר זה. אלו אמר בעמלו שיעמול, היה יפה, כי היה נשאר עמל שיש בו יתרון, אבל כיון שכתוב, בכל עמלו, הרי זה כלל הכל, שלא נשאר כלום שיש בו יתרון.

שלב) אלא לאו לכל וכי: ומשיב, אלא לא לכל אדם אמר שלמה דבר זה. אלא יש אדם בעולם שהוא עוסק תמיד ברע ולהרע, ואינו עוסק בטוב אפילו רגע אחד. וע"כ כתוב, עמלו, ולא כתוב יגיעו, כי עמלו פירושו במעשים רעים, כמש"א ישוב עמלו בראשו, ולא ראה עמל בישראל. אבל יגיעו, יודה על מעשים טובים, כמש"א, יגיע כפיך כי תאכל וגו'. וכתוב, ואת יגיע כפי ראה אליכם. אבל עמלו, כתוב, עמל וכעס, כי השתדלותו הוא תמיד

שלא) פתח ואמר וכי: פו"א, מה יתרון (דפו"י דף קי"ב ע"א)

ראה אלהים. אבל עמלו, כתיב, ק) עמל וכעס. אשתדלותיה ז הוא תדיר לביש, וע"ד איהו תחת השמש.

שלג) בשעתא ה) דהאי אדם אשתדל בביש, ס על האי י כתיב, ו) לא נין לו ולא נכד בעמו וגו', דהא קב"ה בעי, דלא יעביד תולדין, דאלמלא יעביד תולדין, הוה מטשטשא עלמא. וע"ד כתיב, מה יתרון לאדם בכל עמלו. ו) ומאן דלא ישתדל למעבד תולדין, אתדבק בהאי סטרא דאדם בישא ועאל תחות גדפוי.

שלד) רות אמרה, ט) ופרשת כנפיך על אמתך, בגין לאזדווגא בהדיה ז דצדיק, למעבד תולדין, וקב"ה פריש גדפוי על בר נש, בגין לאפשא בעלמא. ה) למאן דלא בעי למעבד תולדין, בגפו יבא, בגפא דהווא ביש, דאיהו אזיל ערירי, כחויא דא, דאזיל יחידיאי. בגפו נ יצא, ס איהו דלא אשתדל למעבד תולדין, הא אתמר כל מה דאצטריך.

שלה) ע ריב דעבד קב"ה, הא אתמר, ריב: דכתיב, ת) קום ריב את ההרים. מאי איהו. אלא, אינון טורין דלתתא. אמאי ריב דא. בגין פ דבהו תליא, כל חובא דעבדין ישראל, לגבי אבוהון דבשמיא. מאי טעמא. בגין דישראל הוו ידעין שמושא דכל מלאכין עלאין ז דבשמיא, ולא ק) אניס להו, ו אפילו שמא דחד מנייהו, וכל שמושא ט דלהון.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ק) (תהלים יוד). ר) (איוב יח) חיי שרה טו צ"ג. ט) (רות ג) ז"ח ד ט"ג ש"ח. ת) (מיכה ו) לעיל אות רצא צ"י.
ז ל"ג הוא תדיר; ל"ג תדיר. ח דאיהו. ט מוסיף כד"א על י ל"ג כתיב. כ האי מאן. ל ל"ב דצדיק. מ מאן; ומאן. נ מוסיף יצא כמה דאתמר. ס מוסיף השתא איהו. ע מוסיף ת"ח דאית לאהורא סכא במלין קדמאין ריב. פ דאיהו בהו. צ דשמיא. ק) אנס. ד כל שמא דכל חד וחד. ט דהוה משמש.

מאמר

הסולם

הסבא

תמיד לרע. וע"כ, אמר, מה יתרון וגו' תחת השמש. שהוא תחת השמש, שיוורה על הס"א הנמצא תחת השמש.

שלג) בשעתא דהאי אדם וכו': בשעה שאדם הוה עוסק ברע, על זה כתוב, לא נין לו ולא נכד בעמו. כי הקב"ה רוצה שלא יעשה תולדות, שאם היה עושה תולדות היה מעכיר את העולם. וע"כ כתוב, מה יתרון לאדם בכל עמלו. ומי שאינו עוסק לעשות תולדות נתדבק בצד הזה של אדם הרע ונכנס תחת כנפיו.

שלד) רות אמרה וכו': רות אמרה, ופרשת כנפיך על אמתך, כדי להזדווג עם הצדיק לעשות תולדות. והקב"ה פורש כנפיו על אדם כדי שיפריה וירבה בעולם. אבל למי שאינו (דפו"י דף ק"ב ע"א)

ובתרינ

שלו) ובתריין סטריין הוי טעאן אבתרייהו. חד, דהוו ידעין לאמשכא חילא דלהון, דככביא ומזלי בארעא. וחד, דהוו ידעי לאומאה לון, בכל מה דאצטריכו. ועל דא בעא קב"ה למעבד בהו ריב ודינא. וכיון דבהון להוי ריב ודינא, כל שלשולא נפל ת דהא לא יהוי ביה תועלתא. ובגין כך, קום ריב וגוי. ותשמענה הגבעות קולך. * מאן גבעות. אלין אינון אמהות, דרגין דאקרון x בתולות אחריה וגוי, ובגין כך ותשמענה הגבעות קולך. x דהכי הו עבדי ישראל, עד דאשתתפו בדרגין תתאין.

שלו) ת"ח, דאית לאהדרא סבא, במלין קדמאין, ירך דקא ב אמרן, סגי אתקיפו לון ישראל, בההוא ירך. מרדכי הוה אחמי לההוא רשע דהמן ההוא ירך דיליה, ועל דא הוה רגיו, מלה דאתחזי ליה, ואיהו ארגיו ליה בהדיה. חמו חברייא, מה כתיב, a ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות וגוי. באלין לבושיין דיליה, גזל ג דיליה, ואפיק ליה ד מכל ברכאן דיליה, ומבכרותא. שלח) ובגין כך, עילה דקא אשכחו רתיכין דיליה, לרבנן, איהו דחופיא דלהון למאני דרבנן תדיר. לירכין דלהון. ולמאנין דלהון. ואלין תריין מלין דסטור אחרא הוו, וכל דא בגין דגזלו לון מניה. לית ה להו עילה אלא לרבנן. ובגין כך, הני מאני דרבנן דקא בלו, מחופיא דלהון ו איהו, והני ברכי דשלהי, מנייהו הוא ודאי.

מסרת זוהר

חלופי גרסאות

ת דלא ול"ג דהא. א ה"ג בהסולם ובדפו"י כתב כאן ת"ח דאית לאהדרא סבא במלין קדמאין דהכי. ב אעדן. ג ל"ג דיליה. ד מכלא ברכתא. ה ל"ג להו. ו ל"ג איהו.

א) (תהלים מה) לעיל אות רכא צ"ח. ב) (בראשית כז) תולדות נו צ"ג ח"ב קפח :

מאמר

הסולם

הסבא

שלו) ובתריין סטריין הוי וכו': ובשני צדדים היו זונים אחריהם. א, שהיו יודעים להמשיך הכחות של הככבים והמזלות בארץ. ואחד, שהיו יודעים להשביע אותם בכל מה שצריכים. ועל זה רצה הקב"ה לעשות בהם, בהרים, ריב ודין, כי כל המלאכים והשרים העליונים מקבלים כחס מנה"י אלו הנקראים הרים. וכיון שבהם יהיו ריב ודין, ויחלשו אורותיהם, כל השלשלת, דהיינו המלאכים והשרים שבבי"ע, נופלת כי לא יהיה בהם תועלת. מחמת שפסק חסם. ומשום זה כתוב, קום ריב וגוי. ותשמענה הגבעות קולך: שואל, מי הם גבעות. ומשיב, אלו הן אמהות, דהיינו ז' היכלות שבבריאה, שהן מדרגות הנקראות בתולות אחריה וגוי דהיינו שבע הנערות המשמשות להמלכות. שכך היו עושים ישראל עד שהשתתפו במדרגות התחתונות. אמר לעצמו, בוא וראה זקן, שצריכים לחזור לדברים הקודמים (כצ"ל)

שלו) ובגין כך עילה וכו': ומשום זה תואנה מצאו המרכבות שלו, של הס"א, לרבנן, והוא החיכוך שלהם שמחככים בבגדי רבנן תמיד. והיינו לירכים ולבגדיהם, כי אלו ב' דברים היו של הס"א. וכל כעסם הוא מפני שגזלו אותם ממנו. ע"כ, אין להם תואנה אלא לרבנן

(דפו"י דף קי"ב ע"א * דף קי"ב ע"ב)

ומדלהון הוּו, ומנהון נטלי עילה, וממה דהוּ מנייהו. בעאן לרבנן, דאינון כללא דההוא יושב אהלים, ועל דא לית עילה בלא עילה, ועל דא לית מלה, בלא דינא, וכל מלה תב לאתריה.

שלט) שלמה אמר, א ושבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשו תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עושקיהם כח ואין להם מנחם. האי קרא ארמיזנא ביה, ואתמר. אבל שבתי ז אני, וכי מאן אתר תב שלמה. אי נימא, לבתר דאמר מלה דא, תב כמלקדמין, ואמר מלה אחרא, יאות אבל שבתי ואראה.

שמ) תמן תנינן, בכל יומא הוה אקדים שלמה בצפרא, והוי ה שוי אנפוי לסטר מזרח, וחמי מה דחמי, ולבתר ה תב לסטר דרום. וחמי מה דחמי. והדר תב לסטר צפון, וקאים תמן. מאיך עינוי וזקיף רישיה.

שמא) בהאי שעתא, הא עמודא דאשא ועמודא דעננא, הוּו אתיין, ועל ההוא עמודא דעננא, הוה אתי נשרא חדא. וההוא נשרא הוה רברבא ותקיף, וכן הוה אתי, גדפא ימינא, על גבי עמודא דאשא, וגופא וגדפא שמאלא, על גבי עמודא דעננא. ו ההוא נשרא הוּו מייתי תרין טרפין ז בפומהא, אתא עמודא ח דעננא, ועמודא דאשא, וההוא נשרא עלייהו, וסגדין לקמיה דשלמה מלכא.

שמב) אתא נשרא, ומאיך לקמיה, ויהיב ליה אינון טרפין, נטיל לון שלמה מלכא, והוה מריח בהו, והוה ידע בהון סימן, ואמר דא איהו דנופל, ודא איהו

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ג) (קהלת ד) לעיל אות מד צ"ל. ד ל"ג אני. ח שפי. ט ל"ג מן תב עד תב. י ואהדר תב לצפון ול"ג מן ולבחר עד וקאים. כ ל"ג מן וההוא עד וההוא; ל"ג מן וההוא עד ועמודא. ל בפומיה. מ מוסיף דעננא בתרי טרפין בפומהא.

מאמר

הסולם

הסבא

לרבנן. ומשום זה אלו הבגדים של רבנן, שבלו, הוא מחיכוך שלהם, ואלו הברכים שעייפו מהם הוא ודאי. ומשלהם היו וע"כ לוקחים תואנה מהם, מרבנן. וממה שהוא מהם. ומבקשים מרבנן משום שהם הכלל של יושב אהלים ההוא. יעקב. וע"כ אין עלילה בלי סבה, וע"כ אין דבר בלא דין ומשפט, וכל דבר חוזר למקומו.

שלט) שלמה אמר ושבתי וגו': שלמה אמר, ושבתי אני ואראה את כל העשוקים וגו'. מקרא זה רמזנו בו, וכבר למדנו. (לעיל אות ש"כ). אבל הכתוב אומר, ושבתי אני, וכי מאיזה מקום חזר שלמה. ואם תאמר, שהפירוש הוא, אחר שאמר דבר זה חזר כמקודם ואמר דבר אחר, וע"כ נאמר ושבתי. יפה הוא. אבל היה לו לומר שבתי ואראה, למה אומר ושבתי אני.

שמא) בהאי שעתא הא וכו': בשעה ההוא, עמוד האש ועמוד הענן היו באים, ועל עמוד הענן ההוא בא נשר אחד. ונשר ההוא היה גדול וחזק. וכך היה בא הנשר, כנף הימין היה על עמוד האש, והגוף וכנף השמאל על עמוד הענן. ונשר ההוא היה מביא שני עלים בפיו. בא עמוד הענן ועמוד האש ונשר ההוא עליהם ומשתחוים לפני שלמה המלך.

שמ) תמן תנינן בכל וכו': שם למדנו בכל יום היה שלמה משכים בבקר, והיה שם (דפו"י דף קי"ב ע"ב)

שמב) אתא נשרא ומאיך וכו': בא הנשר והרכיין לפניו ונתן לו עלים האלו. לקחם שלמה המלך והיה מריח בהם, והיה יודע בהם סימן

דגלוי עינים. בשעתא דתרין נ טרפין הוו, הוה ידע, דתרווייהו, ס נופל וגלוי עינים בעאן לאודעא ליה מלין.

שמג) מה עביד, חתים כרסייה בגושפנקא, דהוה חקיק ביה שמא קדישא. ואיהו נטיל עזקא דחקיק עליה שמא קדישא, וסליק לאגרא, ורכיב על ההוא נשרא, ואזיל ליה. וההוא נשרא, הוה מסתלק, לרום עננין, ובכל אתר דאיהו עבר, הוה אתחשך נהורא. חכימי דהוו בההוא אתר דאתחשך נהורא, הוו ידעי, והוו אמרי, שלמה מלכא פ הא אזיל, ואעבר הכא, ולא ידעי לאן אתר הוה אזיל. טפשין דהוו תמן, הוו אמרי עננין הוו אינון, דקא אזלי וחשיך עלמא.

שמד) גבה נשרא בהדיה, ופרח ארבע מאה פרסין, עד דמטא לטורי חשוך. ותמן איהו תרמוד במדבר בהרים, ואיהו ז נחית תמן. זקיף רישיה, וחמי טורא חשוך, והוה ידע תמן כל מה דאצטריך. והוה ידע דתמן יעול. הוה רכיב על נשרא במלקדמין, וטאס ועאל לגו טורין, עד ההוא אתר דזיתא תמן, קרא בחילא ואמר, יי רמה ידך בל יחזיון וגו.

שמה) עאל תמן, עד דקריב לההוא אתר, שוי עזקא ר קמייהו, וקריב, ותמן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

נ ל"ג טרפין. ס ל"ג נופל וגלוי עינים. ע ל"ג עינים פ הוה. ז זקיף. ר קמיה.

ד) (ישעיה כו).

הסבא

הסולם

מאמר

שמה) עאל תמן עד וכו': נכנס שם עד שקרב לאותו מקום של הזית שם לפנייהם את הטבעת. וקרב, ושם היה יודע כל מה שרצה מאלו החכמות הזרות שרצה לדעת. כיון שאמרו לו כל מה שרצה. אז היה רוכב על אותו הנשר ושב למקומו. כיון שישב על כסאו, נתישב בדעתו, והיה מדבר בדעתו דברי חכמה היקרה. בשעה ההיא אמר, ושבתני אני ואראה שבתני ודאי מאותו הדרך, שבתני מאותה החכמה, ונתישבה בלבי ובדעתי. ואז ואראה את כל העשוקים.

סימן, ואמר זה הוא של נופל, זה הוא של גלוי עינים. בשעה שהיו שני עליהם, היה יודע, ששניהם, נופל וגלוי עינים, רוצים להודיע לו דברים.

שמג) מה עביד חתם וכו': מה עשה, חתם את הכסא שלו בחותם שהיה חקוק בו השם הקדוש. והוא לקח טבעת שהיה חקוק עליה השם הקדוש ועלה לעליה, ורכב על אותו הנשר והלך לו. ונשר ההוא היה מתעלה לרום עננים, ובכל מקום שעבר היה נחשך האור. החכמים שהיו באותו מקום שנחשך האור, היו יודעים, והיו אומרים, שלמה המלך הולך ועובר כאן. ולא יודעים לאיזה מקום הולך, הכסילים שהיו שם היו אומרים עננים הם שהולכים ומחשיכים העולם.

פנימיות המאמר. הסבא מבאר כאן סדר קבלת המוחין דחכמה, ששלמה המלך, שנאמר עליו ויחכם מכל האדם, המשיכם בכל יום ויום. ומתוך שגילוי החכמה הוא רק במלכות שנקראת חכמה תתאה, וזמן שליטתה הוא בלילה, ע"כ אומר, אקדים שלמה בצפרא. דהיינו בעוד שהיה חושך. ויחד תחילה הג' קוין, המכונים דרום צפון מזרח, זה בזה, ותחילה יחד את ג' הקוין שבקו האמצעי, וז"ש והוי שוי אנפוי לסטר מזרח, שהוא קו האמצעי, וחמי מה דחמי, דהיינו שהמשיך שם החכמה המכונה ראייה. ולבתר תב לסטר דרום, שהוא קו ימין

שמד) גבה נשרא בהדיה וכו': הנשר הגביה עוף עמו, ופרח ד' מאות פרסאות, עד שהגיע להרי חושך. ושם הוא תרמוד במדבר בהרים. והוא ירד שם. נשא את ראשו וראה הרי החשך, והיה יודע שם כל מה שצריך. והיה יודע ששם צריך להכנס. היה רוכב על הנשר כמקודם, ופרח ונכנס לתוך ההרים עד אותו מקום ששם הזית. קרא בכח ואמר, ה' רמה ידך בל יחזיון.

וחמי

(דפרי דף ק"ב ע"ב)

הוה ידע כל מה דבעי מאינן חכמתן נוכראין, דבעי למנדע. כיון דהו אמרין ליה כל מה דבעי, כדין הוה רכיב על ההוא * נשרא, ותב לאתריה. כיון דהוה יתיב על כורסייה, אתיישב בדעתיה והוה ממלל בדעתיה מלין דחכמתא ו יקירא.

חלופי גרסאות

ר ל"ג יקירא.

הסבא

הסולם

מאמר

הדינים דנוקבא המכונים אש הנמשכים ממסך דחירק של קו האמצעי, שדינים אלו גרמו לכניעת קו שמאל ויחודו עם הימין. ונמצא שהימין דבינה קבל כח שליטתו ע"י עמוד האש הזה, וע"כ אמר הסבא שהימין נסמך על עמוד האש. וגופא וגדפא שמאלא על גבי עמודא דעונא וכנף השמאלי שהוא קו שמאל דבינה, ששם מקום יציאת החכמה, נסמך על עמוד הענן שהוא קו ימין דמלכות, שהוא חסדים כי חכמה אינה יכולה להאיר בלי חסדים.

וצריך שתדע, שקו השמאל, שמשם יוצא החכמה, נחלק על ב' בחינות, הנקראות נופל וגלוי עינים. כי ידעת שמכח המסך דחירק שעל ידו מיחד קו האמצעי ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, נעלמים הג"ר דחכמה ונשארו רק הו"ק דחכמה (כמ"ש לך י"ג ד"ה ונתבאר עש"ה) ומתוך שנסתלקו הג"ר דחכמה מקו השמאל, נופלים ממנו ג' הכלים התחתונים נה"י, ונשארו הכלים דחב"ד חג"ת בקו שמאל חסדים נה"י, ומה שאורות עליונים גורמים לנפילת כלים התחתונים, הוא מטעם ערך ההפכי שיש בין כלים לאורות, שבאורות, התחתונים נכנסים תחילה, ובכלים, העליונים מתגדלים תחילה. (כמ"ש בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"ד) ואם לא נפלו נה"י דכלים ע"י קו האמצעי לא היתה יכולה החכמה להאיר. מטעם חסרון חסדים. וע"כ חלק נה"י שנפלו מקו שמאל מכונה נופל, וחב"ד חג"ת שנשארו בקו שמאל עם האורות דו"ק דחכמה המתוקנים בחסדים ע"י היחוד עם הימין, נקראים גלוי עינים. כי בהם נגלתה החכמה הנקראת עינים.

וזה אמרו. וההוא נשרא הוי מייתי תרין טרפין בפומהא. שהם ב' הבחינות שבקו השמאל דבינה, שהם נופל וגלוי עינים. אתא עמודא וכו', וסגדין לקמיה דשלמה, כי הרכנת הראש מכונה השתחואה, וכיון שנשארו ב' עלים נופל וגלוי עינים. כבר חסרו מג"ר דחכמה שנקרא ראש, ונבחו זה, שהשפילו את ראשם והשתחוו כדי לתקן החכמה לפני שלמה.

וכן

וחמי מה דחמלי, דהיינו שהמשיך שם החכמה המכונה ראייה. והדר תב לסטר צפון, שהוא קו השמאל, ששם מקור יציאת החכמה, וקאים תמן, לקבל חכמה, ונודע שמסבת הכרעת קו האמצעי, את ב' הקוין ימין ושמאל, נעלמו הג"ר דחכמה, ונשארו רק הו"ק דחכמה. וז"ש מאיך עינוי, שהשפיל העינים, שה"ס חכמה, דהיינו שלא לקבל מג"ר דחכמה, וזקיף רישיה, והמשיך בחינת ראש, דהיינו רק ראש מו"ק דחכמה, וע"כ ביאר הסבא בדרך כלל, ועתה מבאר הפרטים הנוהגים בקבלת החכמה מצד השמאל.

ונודע שמקום יציאת אור החכמה הוא דבינה, דהיינו אחר שחזרה להיות חכמה בסוד נקודת השורק, שהוא קו שמאל שלה. (ועי' בראשית א' דף ט"ו ד"ה ההוא, סוד ג' הנקודות) אבל מקום הגילוי של החכמה אינו אלא בהמלכות, שע"כ נקראת חכמה תתאה. (כנ"ל בראשית א' דף קנ"ג, ד"ה ועוד כמה). וגילוי הזה הוא בבי' קוין ימין ושמאל שבמלכות, הנקראים עמוד הענן ועמוד האש (כנ"ל בשלח אות קנ"ח) והבינה נקראת נשר גדול וחזק, כי נשר סתם הוא ז"א.

וזה אמרו, בהאי שעתא, שמשך הו"ק דחכמה, היה הסדר כך, הא עמודא דאשא ועמודא דעונא הוו אתיין, שהם ב' קוין ימין ושמאל שבמלכות, שבהם הוא מקום גילוי של החכמה. ועל ההוא עמודא דעונא הוה אתי נשרא חדא, דהיינו בינה וז"ש וההוא נשרא הוה רברבא ותקיף, כי כן נקראת הבינה נשר גדול וחזק, כנ"ל. כי מבינה ממשכים החכמה אל המלכות, שבבינה הוא מקום היציאה, ובמלכות הוא מקום הגילוי, וע"כ צריכים לשתיהן, שצריכים לנשר, שהיא בינה, וצריכים לעמוד ענן ועמוד האש שבמלכות, ששם מקום הגילוי. וז"ש וכן הוה אתי, גדפא ימינא, שהוא קו ימין של הבינה, על גבי עמודא דאשא היתה נסמכת על עמוד האש, שהוא קו שמאל של הנוקבא, ששם גם בחינת נפויי דף קייב עיב * דף קייב עי"א

בהיא שעתא ^ט הוה אמר, ושבתי אני ואראה, ^ת שבתי ודאי מההוא ארחא, שבתי

חלופי גרסאות

ט ל"ב הוה. ת ל"ג שבתי.

הסבא

ו"ש, ובכל אתר דאיהו עבר הוה אתחשך נהורא, מחמת הארת השמאל, חכימי דהוו וכו' היו מכירים שהחושך בא מכח הארת השמאל. טפשינ דהוו תמן וכו', היו חושבים שהוא מקרה, ועננים גרמו זה.

וזה אמרו. גבה נשרא בהדיה ופרח ת' פרסין, דהיינו שיחד את חו"ג תו"מ שלו, שהם ג' קוין והמלכות המקבלת, ומשום שהם מבינה שספירותיה בסוד מאות, הם ד' מאות, ומשום שהמקור שלהם הוא הפרסא, שהוא מסך דצמצום ב', ע"כ נקראים ת' פרסאות. ויש לדעת שיחוד ג' הקוין הם בב' אפנים, תחילה מיחד קו האמצעי את ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה תחת שליטת קו ימין, שאז מושפע רק חסדים לבד אלא שהם בהתכללות החכמה, ואחר כך מיחד ב' הקוין זה בזה תחת שליטת השמאל, שאז מושפע אור החכמה, וו"ש עד דמטא לטורי חשוך, דהיינו אפן הא' שיחד הקוין תחת שליטת קו ימין, וזה נבחן שהגיע להרי חושך מחמת התכללות החכמה בחסדים, אבל עוד לא בא להרי חושך ממש, ששם שליטת השמאל, ותמן איהו, תרמוד במדבר, בהרים. ושוס"ה, וילך שלמה וגו' ויבן את תדמור במדבר. שה"ס יחוד זה של ב' קוין זב"ז תחת שליטת הימין, וע"כ יכול שלמה לבנותה אע"פ שהיתה במדבר, בארץ לא זרועה, שמשום התכללות השמאל היתה שם מדבר, ומשום שעקרו הוא חסדים היה יכול לעשותה מקום ישוב, ואיהו נחית תמן, שירד מן הבינה לארץ, שפירושו שהמשיך אור הזה מלמעלה למטה, והוא מטעם שהוא אור חסדים. וו"ש זקיף רישיה, היינו שהמשיך ג"ר הנקראות ראש, וחמי טורא חשוך, שראה אותם מרחוק, כי מחמת התכללות החכמה בחסדים ראה אותם, אבל לא נכנס בהם, מחמת שהיה תחת שליטת הימין, שהוא חסדים. והוה ידע תמן כל מה דאצטריך, שהיה לו הספקה שלמה מאור החסדים הוה להשלמת הג"ר. והוה ידע דתמן יעול, שהיה משיג שהוא ראוי כבר להכנס להרי חושך עצמם, תחת שליטת השמאל.

ו"ש

הסולם

מאמר

זכן בשעת הנתינה, אימרי, ומאיך לקמיה ויהיב ליה. מטעם האמור. וו"ש נטיל להון שלמה מלכא והוה מריח בהו, שהמשיך חכמה, כי המשכת החכמה מכונה ריח. והוה ידע בהון סימן שהיה יודע בהם סימן כמה מותר להמשיך החכמה, וכמה אסור, ואמר דא איהו דנופל, השייך לג"ר דחכמה, ואסור להמשיך, ודא איהו דגלוי עינים, שהוא ר"ק דחכמה ומותר להמשיך, והנה מתחילה לא היה מתוקן הנופל כלל, אלא היה בנפילה ופגם, ואח"כ נתקן גם הנופל, כי הנפילה שבו הוכרה לתקון, שלולא הנופל שגרם קו האמצעי, לא היתה החכמה שבו"ק יכולה להאיר, מפאת חוסר חסדים, כנודע, וע"כ שרה התקון גם על נופל. וו"ש, בשעתא דתרין טרפין הוה, דהיינו שגם הנופל היה מתוקן, הוה ידע, דתרווייהו, נופל וגלוי עינים, בעאן לאודעא ליה מלין, דהיינו, שגם נופל היה מודיע לו דברי חכמה, כמו גלוי עינים, כי האירו זה בזה.

ענה מבאר הסבא איך עלה שלמה ונתלבש בעצם קו השמאל דבינה, במקום החושך, שפירושו הארת חכמה בלא חסדים שהוא חושך ולא אור, אבל שם הוא יציאת החכמה, שאח"כ שבא לקו האמצעי מליבש אותה החכמה בחסדים, ואז חזרה החכמה להיות אור, כנודע, ומטרם שהלך שלמה למקום החשך שבקו שמאל, היה מתירא שלא יכשל שם בהמשכת חכמה ממעלה למטה, שהיא בחינת החטא דעץ הדעת, ע"כ מה עביד, חתים כרסיא בגושפנקא דהוה חקיק ביה שמא קדישא, שהשם הקדוש היה שומר הכסא, שה"ס המלכות, שלא תקבל החכמה בבחינת מלמעלה למטה, ואיהו נטיל עוקא דחקיק עליה שמא קדישא, המחזין מכינים עוקא, בעת שהשם הקדוש שורה עליהם, ושומרם, שלא ימשיכו חכמה ממעלה למטה, וסליק לאגרא, דהיינו לבינה, כי המלכות נקראת בית, והבינה נקראת עליה, ורכיב על ההוא נשרא ואזיל ליה, היינו שהתלבש בבינה הנקראת נשר, וההוא נשרא הוה מסתלק לרום עננין, דהיינו שהמשיך חכמה בקו השמאל שהמשכה זו גורמת חושך, (דפו"י דף ק"ג ע"א)

מההיא חכמתא, ואתיישבת בלבאי ובדעתאי. וכדין ואראה את כל העשוקים. (שמו) * סלקא דעתך ב דכל עשיקין דהוו בעלמא, הוה חמי שלמה מלכא. אלא מאי עשוקים אלין דהוא אמר. אינון ינוקין דמתין בתוקפא דאמהון, דקא עשוקים מכמה סטרין, עשוקים באתר עלאה דלעילא, ועשוקים לתתא. והא חברייא אתערו. והכי הוא, אבל סגיאין אינון. קום סבא, אתער בחילך. סבא אימא מילך, דודאי בלא דחילו תימא.

(שמו) לית עשוק כאינון עשוקים, דהוה איהו עשיק בקדמיתא, ג או מתלתא לאחרא, כמה דכתיב, (ח) פוקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים.

חלופי גרסאות

א מוסיף וכי ס"ד; וכי זעירין אינון בעלמא דאיהו אמר את כל העשוקים. ול"ג מן ס"ד עד אלא. ב ל"ג מן דכל עד אלא. ג ל"ג או.

מסרת הזוהר

(ח) (שמות כ) יתרו קיא צ"מ.

הסבא

שמאל, שבתני מההוא חכמתא, שחזר מאותו החכמה שקבל שם ובא לתוך הארת הדעת. ואתיישבת בלבאי ובדעתאי, שהחכמה שקבל שם, נכללה בו, ונתישבה בלבו ודעתו. וכדין, ואראה את כל העשוקים, כי כל העשוקים המה מחמת התדבקותם בקו שמאל, ואינם רוצים ללכת בדרך קו האמצעי.

(שמו) ס"ד דכל עשיקין וכי: היעלה על דעתך, שכל העשוקים שהיה בעולם ראה שלמה המלך. שהכתוב אומר, ואראה את כל העשוקים. ומשיב. אלא מה הם אלו עשוקים שאומר, הם הילדים שמתים על ברכי אמותם, שהם עשוקים מכמה צדדים, עשוקים במקום עליון של מעלה, מצד הרוח שלהם. ועשוקים מלמטה מצד הגוף. והרי העירו זה החברים, וכך הוא, אבל הרבה הם אלו העשוקים, מלבד זה. אמר לעצמו, קום זקן, התעורר בכוחך, זקן אמור דבריך, כי ודאי בלא פחד תאמר.

(שמו) לית עשוק כאינון וכי: אין עשוק כאלו העשוקים שהיה הוא עושק בתחילה, דהיינו שחטא, או שמחמת עונו נענש מדור שלישי לאחר, לרביעי, שהוא נעשק קשה להיות מחמת עון. כי הילדים הנ"ל מתים בלי חטא, וע"כ אינם נעשקים קשה, מה שאינו כן אלו שחטאו, או אביהם זקנם חטאו. כמ"ש פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים.

היך

הסולם

מאמר

ו"ש, הוה רכיב על גשרא כמלקדמין שחזר ועלה לבינה, ועשה שם היחוד, של אפן הב' הנ"ל, דהיינו שיחד ב' הקוין ימין ושמאל תחת שליטת השמאל, וטאס ועאל לגו טורין, שנכנס אל הרי חושך עצמם, שהם בקו שמאל. עד ההוא אתר דזיתא תמן, הוא כח מסך דצמצום א', המכונה זית, שהוא גנוז שם בהרי חושך. קרא בחילא ואמר, ה' רמה ירך בל יחזיון וגו'. שהתפלל, שכח דין הזה יהיה מכוסה וגנוז שם בל יחזיון. (ועי' ויצא י"ג ד"ה סתרא) עאל תמן עד דקריב לההוא אתר, שנכנס בהרי חושך עד מקום ההוא של הזית, שוי עוקא קמיהו, דהיינו הטבעת שחוקק עליה שם הקדוש, שהוא לשמירה שלא יכשל להמשיך החכמה ממעלה למטה כנ"ל. ותמן הוה ידע כל מה דבעי מאינון חכמתן נוכראין דבעי למנדע החכמה הנמשכת באיסור ממעלה למטה, נקראת חכמה זרה. ומהרי חושך קבל גם חכמה זו, אע"פ שלא המשיכה בעצמו. כיון דהוה אמרין וכי ותב לאתריה, דהיינו שיצא מבחינת קו שמאל ושב למקומו לקו האמצעי. כיון דהוה יתיב על כורסיה אתיישב בדעתיה, שהמשיך אור הדעת מקו האמצעי. והוה ממלך בדעתיה מלין דחכמתא יקירא שהחכמה שקבל מקודם כשהיה בקו שמאל, היתה מאירה עתה בדעת שלו. בההוא שעתא הוה אמר ושבת יכו' שבת ידאי מההוא אורחא. היינו הדרך שעשה בקו (דפו"י דף ק"יב ע"א)

שמח) היך הוה עשיק. שלמה מלכא צווח ואמר ה) אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו. כיון דהוא עשוק, בדם י נפש, הוא, או בנו, או בן בנו, יהון עשוקין בטיקלא, דכתיב עד בור ינוס אל יתמכו בו. עד ההוא בור רק ינוס מאתר קדישא, ואל יתמכו בו בהאי עלמא. כיון דאיהו עשוק בדם נפש, איהו, או ה זרעיה, להו י עשוקים מההוא סטרא י אחרא.

שמט) אית עשוק, משאר עשוקים, כד"א ז) לא תעשוק את רעך. איהו עבר ועשק, איהו עשוק בבנוי, מההוא סטרא אחרא. ובג"כ אמר, את כל העשקים. אמר שלמה, קאימנא ה בכל אינון עשוקים, בכל סטרין ו דעשק.

שנ) ואמאי אינון עשוקים. אשר נעשו תחת השמש. אשר נעשו, אשר י גרו מבעי ליה, מאי אשר נעשו. אי עשייה איהי לשבחה, לאו עשייה דלהון אלא לעילא מן שמשא.

שנא) אבל ודאי נעשו. היך נעשו. אלא כיון דעשוקים מרוחיהון תמן, אמאי אתיין להאי עלמא. אלא רוחין ודאי נעשו, אתעבידו כ ברוחין ג ובגופא בהאי עלמא, כיון דאשתכלל גופא דלהון, ואתעביד ההוא רוחא בגופא זך ונקי בלא ככלוכא דחובין, ה בהאי עלמא, כדין אתעשק גופא, כמה דאתעשק רוחא. והאי

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(1) (משלי כת). ז) (ויקרא יט) ח"ג פד : פה. ז נפשו. ה מוסיף זרעיה העשוקים. ו ל"ג עשוקים ז ל"ג אחרא. ח ל"ג בכל אינון עשוקים. ט דאקרונ עשוקים. י גרעו. כ ל"ג ברוחין ובגופא. מ ל"ג ובגופא. נ בההוא.

הסכא

הסולם

מאמר

שנ) ואמאי אינון עשוקים וכי : שואל, ולמה הם עשוקים אשר נעשו תחת השמש. אשר נעשו, אשר גרו היה צריך לומר, מהו אשר נעשו. ואם עשייה הוא לשבח, הרי אין עשייה שלהם אלא למעלה מן השמש, ששטם מקום השבח והתקונים, ולמה אוה"כ תחת השמש.

שנא) אבל ודאי נעשו וכי : ומשיב. אבל ודאי שנעשו, ואיך נעשו. אלא כיון שעשוקים שם מרוחיהם, למה באים לעולם הזה, בגלגול. כי עשייה, נופל על הגוף, שהוא בעולם עשייה. אלא הרוחות ודאי נעשו, שנעשו ברוח וגוף בעולם הזה. וכיון שנשתכלל הגוף שלהם, ורוח ההוא נעשה ונתלבש בגוף זך ונקי בלא לכלוך של עונות, בעולם הזה, אז נעשק הגוף כמו שנעשק הרוח. וזה הוא הגוף שהס"א נהנית בו יותר מכל. ויש שם רוחות עשוקים אחרים בכמה מינים שלא נעשו בגופים, שלא נתגלגלו לעולם

שמח) היך הוה עשיק וכי : שואל, איך היה עושק, דהיינו מה היה עוננו. ומשיב. שלמה המלך צעק ואמר, אדם עשוק בדם נפש, עד בור ינוס אל יתמכו בו. כיון שהוא עשוק מחמת עון דם נפש ששפך, הוא או בנו או בן בנו יהיו נעשקים במאזנים (כנ"ל אות כ"ז) על ידי הס"א. שכתוב, עד בור ינוס אל יתמכו בו, עד ההוא בור של הס"א, רק ינוס ממקום הקדושה, ואל יתמכו בו בעולם הזה. כיון שהוא עשוק בעון דם נפש, הוא או זרעו יהיו עשוקים מההוא סטרא אחרא.

שמט) אית עשוק משאר וכי : יש עשוק משאר עשוקים, שהוא עשוק מחמת עון של לא תעשוק, שעבר אביו או זקנו. כמש"א לא תעשוק את רעך. והוא עבר ועשק, משלמים לו מדה כנגד מדה, שהוא עשוק בבניו, על ידי הסטרא אחרא ההוא. ומשום זה אמר, את כל העשוקים. אמר שלמה, אני עומד ויודע בכל אלו עשוקים, בכל צד שעשק, ולא שראה כל העשוקים שבעולם.

(דפ"י דף ק"ג ע"א)

אִיהוּ גּוּפֵא, דַּאֲתַהֲנִי בֵּיהּ יִתִּיר מַכְלָא. וְעִשׂוּקִין אַחֲרָנִין אֵית, בַּכְּמָה זִינִין מְרוּחִין תַּמָּן, וְלֹא נַעֲשׂוּ נַ בְּגוּפִין. אַבְל אֲלִין, אֵינֹון עִשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ. שְׁנַב) אֵית אַחֲרָנִין, אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ, וְאֶטְרַחוּ בְּנֵי נִשָּׂא לְמֵאֲרִיָּהוּן. וּמֵאֲן אִיהוּ. מֵאֲן דַּעֲשִׂיק אֲתַתָּא דַּחֲבֵרִיָּה בְּטַמִּירוּ, אוּ בַּאֲתַגְלִיָּא. וְהֵהוּא וְלֵדָא דַּאֲתִילִיד מְנִיָּהוּ, עִשׂוּק אִיהוּ, בְּלֹא רַעוּתָא דַּמֵּאֲרִיָּהוּן, וְלֹא יִדַּע בַּעֲלָה דַּאֲתַתָּא, אֵינֹון עוּבְדִין עִשׂוּקִין ^ו אֵינֹון, וְאֶטְרַחוּ לְקַבְּיָה לְמַעַבְד לֹון גּוּפֵא, וְלַצִּירָא לֹון צוּרָה, אֲלִין עִשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ. אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ וְדֹאֵי גּוּפִין דַּלְהוּן, עַל כְּרַחֵא. בְּגִכְ, שְׁלֵמָה מְלַכָּא אַמְר. ^ח וְאֶרְאָה אֲת כֹּל הָעִשׂוּקִים, בְּכֹל זִינֵי עִשׂוּקִים קְאִימְנָא, אֵינֹון אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ וְאֲתַעֲבִידוּ בַּעֲשִׂיָּה. שְׁנַב) כְּמָה ^ט דַּהֲנֵי אֵינֹון ^פ עִשׂוּקִין, דַּכְּבֵר נַעֲשׂוּ בַּעֲרֵלָה רַבִּי וְנִטִּיל וְגַדִּיל גּוּפֵא, וְעִבִיד לִיָּה, וְלַבְתֵּר עִשְׂקִין ^צ לֹון מְנִיָּה, וְנִטְלִין ^ק לֹון, הֲרֵי עִשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ, וְעַל כֹּלָּא קְאִים שְׁלֵמָה מְלַכָּא וְאַמְר, קְאִימְנָא עַל כֹּל הָעִשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ. שְׁנַד) וְהֵנָּה דַּמְעַת הָעִשְׂקִים, כֹּלָּא אוּשְׁדִין דַּמְעִין, ^ר עִם טַעֲנָה קְמֵי קַבְּיָה. הֲנֵי אוּשְׁדִין דַּמְעִין, ^ס דַּהֲא עַרְלָה רַבִּי לֹון, וְגַדִּיל לֹון, עַד יִג שְׁנִין, וְלַבְתֵּר עִשְׂקִין לֹון מַעֲרֵלָה, וְנִטִּיל לֹון קַבְּיָה, הֲא לָךְ עִשׂוּקִין אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ כְּבֵר. שְׁנַה) עֵבֵר עֵבִירָה קְטִילִין לִיָּה. לֹון אֵית טַעֲנָה, וְזִמִּינִין לֹומֵר, מֵאֲרֵי דַּעֲלָמָא, תִּינּוֹק בֵּר יוֹמִיָּה דַּחֲב, דִּינִין לִיָּה דִּינָא. אֲנָא בֵּר יוֹמִיָּה הוּינָא, דַּהֲא מַהֲהוּא יוֹמָא קְרִי לִיָּה קַבְּיָה בֵּן, דַּכְּתִיב ^ט יי' אַמְר אֲלֵי בְּנֵי אֲתָה אֲנִי * הַיּוֹם יִלְדַּתִּיךְ, מֵאֲרִיָּה

חלופי גרסאות

נ מגופין. ס ל"ג אינון. ע מוסיף דהני הכי: [הכי] איהו בערלה איהו רבי ועביד ולבתר עשקין ליה מניה הכי. פ ל"ג עשוקין. צ ליה. ק ליה. ר ל"ג מן עם עד דהא. ש הא.

מסרת הזהר

ח (קהלת ד) לעיל אות מד צ"ל.
ט (תהלים ב) לעיל אות עז צ"ד.

הסבא

י"ג שנה. עושקים אותו ממנו ולוקחים אותו. הרי עשוקים אשר נעשו. ועל הכל עמד שלמה המלך, ואמר אני עומד, ויודע, על כל העשוקים אשר נעשו.

שנד) והנה דמעט העשוקים: הכל שופכים דמעות עם טענה לפני הקב"ה, אלו שופכים דמעות, כי הערלה, שהיא הס"א, הרבה וגידל אותם עד י"ג שנים ואח"כ עושקים אותם מן הערלה, והקב"ה לוקח אותם. הרי לך עשוקים אשר נעשו כבר.

שנה) עבר עבירה קטלין וכו': בן י"ג שנה ויום א' שעבר עבירה שטונשה מיתה, הורגים אותו. להם יש טענה, ועתידים לומר, רבון העולם, תינוק בן יומו שחטא הכי דנים אותו בדין. אני בן יומו הייתי, כי מיום ההוא אחר י"ג שנים קורא אותי הקב"ה בן, שכתוב ה'

מאמר

לעולם הזה, אבל אלו הם העשוקים שנעשו בגופים וע"כ אוה"כ אשר נעשו.

שנב) אית אחרנין אשר וכו': יש אחרים אשר נעשו, שבני אדם הטריחו את רבונם. ומי הם. הוא, מי שעשק אשת חברו בסתר או בגלוי, ואותו הילד שנולד מהם, עשוק הוא. בלא רצון אדונם, ובלא ידיעת בעל האשה. אלו המעשים הם עשוקים, והטריחו את הקב"ה לעשות להם גוף, ולציר להם צורה. אלו הם עשוקים אשר נעשו, אשר ודאי נעשו הגופים שלהם באונס. משום זה אמר שלמה המלך, ואראה את כל העשוקים, בכל מיני עשוקים אני עומד ויודע, אלו אשר נעשו בעשיה.

שנג) כמה דהני אינון וכו': כמו אלו, הם העשוקים שכבר נעשו בערלה, שלקח והרבה והגדיל הגוף, ועשה אותו ואח"כ, כשנעשה בן (דפו"י דף קי"ג ע"א) דף קי"ג ע"ב)

משפטים

קיג

דעלמא, יליד בר יומא, דינא עבדין ליה, הרי דמעט אינון העשוקים ואין להם מנחם.

שנו) ואית עשוק אחר, ההוא עשוק דאקרי ממזר, כד נפק מעלמא, מיד מפרישין ליה מקהלתא דעמא קדישא. ההוא ה ממזר, עניא מסכנא, אושיד דמעין קמי קב"ה, ואטעין קמיה, מאריה דעלמא, אי אבהתי חאבו, אנא מה חובא עבידנא, הא עובדאי, מתתקנון לקמך הו, והנה דמעט העשוקים ואין להם מנחם. וכן לכל אינון עשוקים, אית לון טענה קמי קב"ה, * ומההיא טענה לית לון מנחם, ולית דיתב מלה על לבהון.

שנו) ומה דאמר ב והנה דמעט העשוקים, אלין אינון דמתין בתוקפא דאמהון, אלין עבדין לאושדא דמעין, לכל בני עלמא, בגין דלית דמעין דנפקי מלבא, כהני דמעין, דכל בני עלמא תווהין ואמרין, דינין דקב"ה קשוט אינון, ועל ארה קשוט אזלי. הני מסכני ינוקי דלא חאבו, אמאי מיתו. אן דינא נ דקשוט, דעביד מארי עלמא. אי בחובי אבהתהון אסתלקי מעלמא, אמאי. ודאי אין להם מנחם.

שנח) תו והנה דמעט העשוקים, ההוא דמעט דלהון בההוא עלמא, דקא מגינין על חייא. דתנן אתר אית ד מתתקנא לון ה בההוא עלמא, דאפילו צדיקים גמורים לא יכלין ו לקיימא תמן, וקב"ה רחים לון, ואתדבק בהו, ואתקין בהו, מתיבתא עלאה ז דלילה. ועלייהו כתיב, י מפי עוללים ויונקים יסדת עז. ומאי

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

י (תהלים ח) ח"ג רה. ז"ח פג ט"ג של"א.

ח ל"ג ממזר. א ולית ול"ג ומההיא טענה. ב את כל. ג עביד ול"ג דקשוט. ד מתקנא; מתתקנון. ה בהאי. ו לאתקיימא. ז ל"ג דלילה.

מאמר

הסולם

הסבא

בתיק אמם, אלו עושים לשפוך דמעות לכל בני העולם, משום שאין דמעות יוצאות מן הלב כאלו דמעות, כי כל בני העולם תמהים ואומרים הרי דינים של הקב"ה אמת הם, ועל דרך אמת הולכים, אלו ילדים המסכנים שלא חטאו למה מתו, איפה דין אמת שעושה רבון העולם. ואם בעונות אבותם נסתלקו מן העולם, למה. ודאי אין להם מנחם.

שנח) תו, והנה דמעט העשוקים: דמעט ההיא שלהם, בעולם ההוא, הם מגינים על החיים. שלמדנו, מקום יש המתוקן להם בעולם ההוא, שאפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם, והקב"ה אוהב אותם ומתדבק בהם, ומתקן בהם ישיבה העליונה שלו. ועליהם כתוב, מפי עוללים ויונקים יסדת עז. ומהו התועלת שעושים שם ולמה עולים שם. הוא כמו

ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. רבון העולם, ילד בן יום, עושים לו דין. הרי דמעט אלו העשוקים ואין להם מנחם.

שנו) ואית עשוק אחר וכו': ויש עשוק אחר, עשוק ההוא שנקרא ממזר. כשנפטר מעולם מבדילים אותו מיד מקהלת העם הקדוש. ממזר ההוא העני והמסכן, שופך דמעות לפני הקב"ה יטוען לפניו, רבון העולם, אם אבותי חטאו, אני איזה חוב עשיתי, הרי מעשי היו כשרים לפניך. והנה דמעט העשוקים ואין להם מנחם. וכן לכל אלו עשוקים יש להם טענה לפני הקב"ה, ומטענה ההיא אין להם מנחם, ואין מי שישוב מלה על לבם.

שנו) ומה דאמר, והנה וכו': ומה שאמר, והנה דמעט העשוקים, הם, אלו שמתו (דפו"י דף ק"ג ע"ב)

תועלתא עבדין תמן, ואמאי סלקין תמן. דכתיב ו למען צורריך להשבית אויב ומתנקם. ו וכן אית אתר אחרא לבעלי תיובתא.

שנט) תנינן, עשרה דברים ו אתבריאו בע"ש כו'. הכתב והמכתב ו והלוחות. דכתיב והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא. מאי איריא ו מדהכי דע"ש הוה, ודילמא אלף שנין לבתר, או בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני. אלא, ודאי הכי הוא ו דבע"ש הוה. ת"ח, בכל עובדא דבראשית, לא אתמר שם מלא, אלא אלהים אלהים, בכל מה דאתברי. ו וכלהו שם אלהים, עד ו דכל עובדא אשתכלל בע"ש. מדאשתכללו כל עובדא, אקרי יי אלהים, שם ו מלא. שס) ואע"ג דבשם אלהים ו אתברי כלא, לא אשתכלל בעשיה, כל מה דאתברי, עד ע"ש. בההיא שעתא אשתכלל כלא בעשיה, דכתיב ו מלאכתו אשר עשה. מכל מלאכתו אשר עשה. וקיימא במעשה. וע"ד כתיב, והלחת מעשה אלהים, ו כד אשתכלל עלמא, ו בשם אלהים במעשה, ולא לבתר, דכתיב יי אלהים ו ובדא אשתכלל עלמא, וקיימא על קיומיה.

שסא) ת"ח, בההיא שעתא ו דתבר משה הלוחות, דכתיב ו וישבר אותם תחת ההר. צף אוקיינוס מאתריה, וסליק לשטפא עלמא. חמא משה דאוקיינוס סליק לגבייהו, והוה בעי לשטפא עלמא, מיד ויקח את העגל אשר עשו וישרוף אותו באש וגור, ויזר על פני המים. קם משה על מי אוקיינוס ואמר, מיא מיא מה

חלופי גרסאות

ח ל"ג מן וכן עד סוף האות ; בדפו"י כתב תחזור לעיל דף ק"ו תנינן לית מלה. ו גבראו ע"ש. י וכו' ול"ג והלוחות דכתיב ; מוסיף והלוחות וכו' (ד"א) ; ל"ג והלוחות דכתיב. כ מהכא : הכא. ל וע"ש. ו ובכלהו. ו וכלהו. ו שלים. ו אברי. ו ל"ג כד אשתכלל עלמא. ו ל"ג מן בשם עד ובדא. ו כד ; ובדא אשתכלל עלמא ומוסיף כד אשתכלל עלמא. ו ל"ג דתבר משה הלוחות.

מסרת הזהר

כ) (שם) לעיל צ"י. ז) (בראשית ב) ב"ב קטו צ"ג. ח) (שמות לב) ח"ב קיד. קצג. ח"ג רעט. ת"ז תל"א עה ; בהשמטות ת"ו קמו.

הסבא

כל מה שנברא עד ערב שבת. בשעה ההיא נשתכלל הכל בעשיה, שכתוב מלאכתו אשר עשה. מכל מלאכתו אשר עשה. היינו שעמדה במעשה. וע"כ כתוב, והלחת מעשה אלקים, דהיינו כאשר נשתכלל העולם בשם אלקים במעשה, שהוא בערב שבת, ולא לאחר כך שכתוב, הוי"ה אלקים. ובוה נשתכלל העולם ועמד על קיומו.

שסא) ת"ח בההיא שעתא וכו' : בוא וראה, בשעה ההיא ששבר משה את הלוחות, שכתוב וישבר אותם תחת ההר, צף היס אוקיינוס ממקומו, ועלה להטביע העולם. מיד, ויקח את העגל אשר עשו וישרוף אותו באש וגור, ויזר על פני המים. קם משה על מי אוקיינוס, ואמר, מים מים מה אתם רוצים. אמרו, הרי

הסולם

כמו שכתוב, למען צורריך להשבית אויב ומתנקם. וכן יש מקום אחר לבעלי תשובה. שנט) תנינן עשרה דברים וכו' : למדנו עשרה דברים נבראו בערב שבת וכו'. הכתב והמכתב והלוחות. שכתוב והלוחות מעשה אלקים המה. והמכתב מכתב אלקים הוא. שואל, מהו הראיה מכאן שהיה בערב שבת, ואולי אלף שנה אחר כך. או בשעה שעמדו ישראל על הר סיני. ומשיב, אלא ודאי כן הוא, שבערב שבת היה. בוא וראה, בכל מעשה בראשית לא נאמר שם מלא, אלא אלקים אלקים נאמר בכל מה שנברא. וכולם הם שם אלקים עד שכל המלאכה נשתכללה בערב שבת. משנשתכללו כל המעשים נקרא הוי"ה אלקים שם מלא. שס) ואע"ג דבשם אלקים וכו' : ואע"פ שבשם אלקים נברא הכל, לא נשתכלל בעשיה (דסרי דף קי"ג ע"ב)

מאמר

אתון בעאן. אמרו וכי אתקיים עלמא אלא באורייתא דלוחות, ועל אורייתא דשקרו
 בה ישראל ^ט ועבדו עגלא דדהבא, אנן בעאן לשטפא עלמא.
 (שסב) מיד אמר לון, הא כל מה דעבדו ^ת בחובא דעגלא, הא מסיר לכון,
^א ולא די כל אינון אלפין דנפלו מנייהו, מיד ויזר על פני המים. לא הוו משתככי
 מיא, עד דנטייל ^ב מיא מנייהו ואשקי לון, מיד אשתקע אוקיינוס באתריה.
 (שסג) דהא בההוא מדבר ^ג לא הוו מיא, ^ד דכתיב ^ו לא מקום זרע וגו'. ומים
 אין לשתות. ואי תימא, ^ה לבירא דמרים ^ו ארמי ליה. ח"ו, ^ז דתמן שדי משה דכרנא
 בישא דא למשתי לבתר. ותו, דעד כאן לא הוה להו ^ח בירא, עד דאתו למדבר
 מתנה, דכתיב ^ט באר חפרוה שרים וגו'. וממדבר מתנה. מתמן ירתו בירא. כתיב
 הכא על פני המים, וכתיב התם ^י על פני תהום.
 (שסד) ^י חרות על הלחת, מאי חרות על הלחת. הכי אוקמוה, חירות ממלאך
 המות, חירות משעבוד מלכיות, * חירות מכלא, הכי הוא. ומאי חרות. גושפנא
 דעלמא דאתי, ^כ דביה הוה חירות, בכל מיני חירות. ואלמלא לא אתברו, כל מה
 דאתא לעלמא לבתר, לא אתא, והוו ישראל דיוקנא דמלאכין עלאין דלעילא. ועל
 דא אכריו קרא ^ל ואמר, והלוחות ^מ מעשה אלהים וגו', לא תימא דלכתר דעלמא
 אשתכלל, ואדכר שם מלא הוו, אלא בשעתא דאשתכלל בשם אלהים, עד לא
 ייעול ^נ שבת.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) (במדבר כ). (ט) (שם כא) ויצא ב צ"ב. ש ל"ג מן ועבדו עד סוף האות. ת בחוביה; ל"ב
 בחובא דעגלא. א וכל ול"ג ולא די. ב ל"ג מיא. ג ל"ג
 לא הוו מיא. ד כתיב. ה באר. ו ל"ג ארמי ליה. ז ל"ג
 דתמן. ח ל"ג בירא. ט ל"ג על הלחת. י מוסיף דעלמא דין וגושפנא דעלמא. כ ביה. ל ל"ג ואמר. מ ל"ג
 מעשה אלקים וגו'. נ ל"ג שבת.

מאמר

הסולם

הסבא

הרי לא נתקיים העולם אלא על התורה דלוחות, ועל התורה ששקרו בה ישראל ועשו עגל הזהב, אנו רוצים לשטוף את העולם.

(שסב) מיד אמר לון וכו': מיד אמר להם, הנה כל מה שעשו בעון העגל מסור לכם, ולא די כל אלו האלפים שנפלו מהם, מיד ויזר על פני המים. ועוד לא היו משתככים המים, עד שלקה מים מהם, ממימי אוקיינוס, והשקה אותם. מיד נשקע האוקיינוס במקומו.

(שסג) דהא בההוא מדבר וכו': כי במדבר ההוא לא היה מים, שכתוב, לא מקום זרע וגו' ומים אין לשתות ובהכרח שלקח ממימי אוקיינוס. ואם תאמר, שלבארה של מרים השליך האפר. חס ושלום שישלך שם משה זכרון הרע הזה, ולשתות אחר כך. ועוד, דעד עתה עוד לא היתה להם באר, עד שבאו למדבר

(דפו"י דף קי"ב ע"ב * דף קי"ד ע"א)

שסה) המה, מאי המה. הפוך ם מה"ה הוו. מתרין סטרין הוו. חדא בעובדא, וחדא דחירות לעילא, רשים לעילא לנטרא לכלא. ועל דא המ"ה. והמכתב מכתב אלהים הוא, אשא אוכמא על גבי אשא חוורא. מכתב אלהים הוא, היינו דכתיב, ועבד הלוי הוא. חרות כמה דאתמר, דהא יובל קרי חרות, ועביד חירות לכל ע"למין.

שסו) ע"כ חברייא. מכאן והלאה תנדעון, דהא סטרא בישא, לא שלטא עלייכו ואנא ייבא סבא, קאימנא קמייכו, לאתעריא מלין אלין, קמו אינון, כמאן דאתער משינתיה, ואשתטחו קמיה, ולא הוו יכלין לממלא. לבתר שעתא בכו.

שסז) פתח רבי חייא ואמר, (ז) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו', שימני כחותם, בשעתא דאתדבקא כנסת ישראל בבעלה, איהי אמרת שימני כחותם, ארחא דחותם, כיון דאתדבק בההוא אתר דאתדבק שביק ביה כל דיוקניה, אף על גב דההוא חותם אזיל הכא והכא, ולא קיימא תמן, והא אתעבר מניה, כל דיוקניה שביק תמן, ותמן קיימא. אוף הכי ם אמרת כ"י, כיון דאתדבקא בך, כל דיוקני ליהוי חקיק בך, דאף על גב דאיזיל הכא או הכא, תשכח דיוקני חקיק בך, ותדכר לי.

שסח) וכחותם על זרועך, (ז) כמה דכתיב (ק) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, אוף הכי, תהא דיוקני חקיק תמן. ובכך אהא בך מתדבקא לע"למין, ולא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ס המה הוו וליג הפוך. ע עלמא. פ קאמרת וליג כ"י. צ כיון.

ס; במדבר יח) ויצא סו צ"ד. ז) (שיר ח) ויחי רלב צ"א. ק) (שם ב) ב"א רלה צ"א.

הסבא

הסולם

מזמר

משנתו והשתטחו לפניו, ולא יכלו לדבר, לאחר כך, בכו.

שסז) פתח ר' חייא וכי: פתח ר"ח ואכר, שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. שימני כחותם בשעה שנתדבקה כנסת ישראל שהיא המלכות, בבעלה, ד"א. היא אמרה, שימני כחותם, הדרך של החותם הוא, כיון שנתדבק במקום ההוא שנתדבק, עזב בו כל צורתו, אע"פ שחותם ההוא הולך כאן וכאן, ואינו עומד שם, וכבר עבר ממנו, כל צורתו עזב שם, ושם עומדת צורתו. אף כנסת ישראל אמרה כן, כיון שנתדבקתי בך, כל צורתתי תהיה חקוקה בך, ואע"פ שאלך כאן או כאן תמצא צורתתי חקוקה בך, ותזכור אותי.

שסה) המה, מאי המה וכי: שואל, כתוב מעשה אלקים ה'מה, מהו המה. שהוא מיותר. ומשיב, הפוך המ"ה ותמצא מה"ה, שפירושו מבי צדדים, דהיינו מבי ההין של שם הוי"ה. בינה ומלכות. אחד, במעשה, שהוא ה' אחרונה, מלכות. ואחד מחירות של מעלה, שהוא ה' ראשונה, בינה רשום למעלה, בבינה, לשמור הכל. ועל זה כתוב, המה. והמכתב מכתב אלקים הוא, היינו אש שחורה על אש לבנה, מכתב אלקים הוא היינו שכתוב, ועבד הלוי הוא, שהוא בינה הנקראת, הוא. שחור חירות, כמו שאמרנו, כי יובל, דהיינו בינה הנקראת חירות, ועושה חירות לכל העולם.

שסח) וכחותם על זרועך: היינו כמו שכתוב, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. אף כן, תהיה צורתתי חקוקה שם, ובכך אהיה מתדבקת בך לעולם ולא אשכח ממך. כי עזה כמות

שסו) ע"כ חבריא, מכאן וכי: עד כאן דברי, מכאן והלאה תדעו, שצד הרע לא ישלוט עליכם. ואני ייבא סבא עומד לפניכם להעיר דברים אלו. קמו אלו, ר"ח ור"י, כמי שהעיר (ושיב דף קי"ד ע"א)

אתנשי מינך. כי עזה כמות אהבה, תקיפא ^ק כמות אהבה, בתוקפא תקיף, כההוא אתר דשריא ביה מותא. אהבה, ההוא אתר דאקרי אהבת עולם.

שסט) קשה כשאול קנאה, אוף הכי, דהא אלין שמהן, מההוא סטרא אינון. רשפיה רשפי אש, מאן אינון רשפי אלין. אינון אבנין ומרגלן טבאן, דאתילידו מההוא אש. שלהבת יה. מההוא שלהובא, דנפקא מעלמא עלאה, ואתאחדא בכנסת ישראל, למהוי כלא חד יחודא, ^ר ואנון, הא אהבה ורשפין דשלהובא דלכא אבתרך, יהא רעוא, דדיוקנא דילן, תהא חקוקה בלכך, כמה דדיוקנא דילך חקוק בלבן. נשק לון, וברוך לון ואזלו.

שע) כד מטו לגבי דרבי שמעון, וסחו ליה כל מה דאירע לון, חדי ותווה, אמר, זכאיין אתון דזכיתון לכל האי, ומה הויתון בהדי אריא עלאה, גיבר תקיף, דלא הוו כמה גיברין לגביה כלום, ולא ידעתון לאשתמודעא ליה מיד. תוהנא, איך אשתזבתון מעונשא דיליה, אלא קב"ה בעא לשובא לכון, קרא עלייהו, ^ה וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. ^ו בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל. ^ז ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. ^ח ע"כ מן רב ייבא סבא.

רעיא מהימנא

שעא) ^ת (מ) כי ינצו אנשים. אלין, מיכאל וס"מ. ונגפו אשה הרה, דא כ"י.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ק ל"ג כמות אהבה. ר דאנון. ש ל"ג ע"כ מן רב ייבא סבא. ת ל"ג כל אות זה.

ר) (משלי ד) ב"א רנב צ"א. ש) (שם) וישלח פו צ"ב ז"ח כ ט"ג שי"ב. ת) (ישעיה ס) ב"א שא צ"א תק"ה צד ט"א ש"מ"א.

מאמר

הסולם

כי ינצו אנשים

ואמר, אשריכם שזכיתם לכל זה. ומה, שהייתם עם אריה העליון, גבור אמיץ, שכמה גבורים הם אצלו כלום, ולא ידעתם להכיר אותו מיד. שמח ותמה אני, איך ניצלתם מעונשו, אלא הקב"ה רצה להצילכם. קרא עליהם, וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. בלכתך לא יצר צעדך וגוי. ועמך כלם צדיקים וגוי. עד כאן מן רב ייבא סבא.

כמות אהבה, חזק כמות האהבה, בגבורה חזקה כאותו מקום ששורה בו המות. אהבה, הוא אותו מקום שנקרא אהבת עולם.

שסט) קשה כשאול קנאה וכו' : אף זה כן. כנ"ל אצל האהבה, כי אלו השמות, אהבה קנאה, באים מצד ההוא, דהיינו מצד השמאל. רשפיה רשפי אש, שואל, מי הם רשפים אלו. ואומר, אלו הם אבנים ומרגליות טובות שנולדו מאש הזה, שהן מדרגות עליונות, דהיינו משלהבת ההוא היוצאת מעולם העליון, מקו שמאל דבינה, ונאחזת בכנסת ישראל, שתהיה הכל יחוד אחד. ואמר אל הסבא, ואנו, הרי אהבה ורשפי שלהבת הלב אחריד, יהי רצון שהצורה שלנו תהיה חקוקה בלבך, כמו שצורתך חקוקה בלבנו. נשק להם הסבא, וברך אותם והלכו.

שע) כד מטו לגבי וכו' : כשהגיעו אל רבי שמעון וספרו לו כל מה שקרה אותם. תמה

(דפו"י דף ק"ד ע"א)

רעיא מהימנא

מאמר כי ינצו אנשים

שעא) כי ינצו אנשים וכו' : אלו מיכאל וסמאל. מיכאל מצד הקדושה וסמאל מצד הטומאה. ונגפו אשה הרה, זו כנסת ישראל, דהיינו המלכות, ויצאו ילדיה, לגלות. ענוש יענוש, זה סמאל. כאשר ישית עליו בעל האשה, זה הקב"ה.

וַיֵּצְאוּ ילְדֵיהֶּ, בַּגְּלוּתָא. עֲנוּשׁ יַעֲנֹשׁ, דָּא אֶ ס"מ, כַּאֲשֶׁר יִשִּׁית עַלְיוּ בַּעַל הָאִשָּׁה, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

שַׁעֲב (שַׁעֲב) פְּקוּדָא (מָא) בְּתֵר דָּא, לְהַשִּׁיב אֲבֵדָה. וְאַבְתֵּרִיה לְהַשִּׁיב הַגּוֹלָה. אִמֵּר בּוֹצִינָא קְדִישָׁא, קַבֵּיה עֵתִיד לְאַהֲדָרָא לָךְ, אֲבֵדָה דְאַבְדַּת בְּגִין עֲרַב רַב, וְדָא כֹּלָה דִּילָךְ, דְּבוֹמְנָא דְעַבְדוּ עֲרַב רַב יֵת עַגְלָא, נִפְקַת כֹּלָה דִּילָךְ, הַהִיד אֶ וְיִשְׁלַךְ מִיָּדוֹ אֵת הַלְּחַת.

שַׁעֲב (שַׁעֲב) וְאַתְמֵר בְּךְ לָךְ רַד, הַתֵּם קָא רְמִיז נַחֲתוּ דִּילָךְ, בַּגְּלוּתָא רַבִּיעָא, לָךְ : * (א כַּגּוֹן ב) לָךְ לָךְ מְאַרְצֵךְ וְגוֹי. הַכָּא ג ש, א) הֵן כֹּל אֱלֹה יַפְעֵל אֶל פְּעָמִים שְׁלֹשׁ עַם גַּבְר. הַכָּא קָא רְמִיז לָךְ, לָךְ גִּ' זְמַנִּין דַּ בַּגְּלוּתָא. רַבִּיעָא ה רַד, בְּגִין בַּת יַחֲדָה, כֹּלָה דִּילָךְ, ו דַּנְּפֵלָה. הַהִיד, ט נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם. וּמִיד דָּאנַת נַחֲת בְּגִינְיָה, תְּקוּם עַלְךְ ז וְהָאִי אִיהוּ הַשְּׁבַת אֲבֵדָה דִּילָךְ.

שַׁעֲד (שַׁעֲד) דְּלָאוּ לְמַגְנָא אֲתַגְלִיא ה לָךְ אֲוִרִיתָא, יִתִּיר מְכַל יִשְׂרָאֵל, וְאַסְתַּלְקַת לְגַבְךְ, כְּמִיא דְּבָאֵר דְּאַסְתַּלְקוּ לְגַבְךְ, וְלֹא לְאַבְהֵן, וְלֹא לְבָר נֶשׁ, דְּהָא בָּאֵר מְכַרְת אֲדוּנִיָּה. וְאוֹרִיתָא דָּא, אֲתַמֵּר עֲלֵה, ו) וּמִשֵּׁם בָּאֵרָה הִיא הַבָּאֵר וְגוֹי. הַבָּאֵר הִיא מְלִיא, וְלֹא נִפְקִין מִיָּמּוֹי לְבָר. וְאִיהוּ בָּאֵר ט מִיא דְּאוֹרִיתָא, דַּ אֲפִיק כֹּל כ מִיָּין, ז וְכֹל מִיָּין דְּעַלְמָא עַלְיָן בִּיה, וְלֹא נִפְקִין מִיָּמּוֹי לְבָר.

חלופי גרסאות

א תתאה (ד"א). ב בגין ; בגלותא כד"א. ג תא שמע ול"ג ש. ד מוסיף בגולגולא ; גלגולא בגלותא. ה ל"ג רד. ו דנפלת (ד"א). ז מוסיף והאי איהו השבת אבדה והאי אורייתא דאתגליא על ידך האי. ח אורייתא על ידך ול"ג לך. ט דימא ; דמיא י ל"ג דאפיק כל מיין. כ מוסיף מיין דעלמא (ד"א) ז דכל.

מסרת הזהר

א) (שמות לב) לעיל אות שסא צ"מ. ב) (בראשית יב) לך ט צ"ב. ג) (איוב לג) ח"ג קלג. קעח : רטו. רפ : ת"ז ת"ו כב : תכ"א נו. תכ"ו עב. תכ"ח עב : תל"ב עו : ת"ג פו. תס"ט קיד : ת"ע קכד : ז"ח לג ט"ד שט"ו נט ט"א שכ"ב תק"ח צג ט"ג ש"ד צח ט"א שכ"ח קיד ט"ב ש"ט ט"ג ש"ו. ד) (עמוס ה) ויחי קפד צ"ה. ה) (במדבר כא) ח"ג קפג :

להשיב אבדה

שַׁלַךְ, דְּהֵיִינוּ הַמְּלֻכּוֹת, שְׁהִיא כֹּלָה שְׁלַךְ, שְׁנַפְלָה. וְזִישׁ בַּגְּלוּת רַבִּיעִית, נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם. וּמִיד שְׁאֵתָה תֵּרַד בְּשִׁבְלִיהָ, תְּקוּם עִמָּךְ. כִּי לֹא תוֹסִיף קוּם, מַעֲצָמָה, אֵלָא עַל יְדֵי בַּעֲלָה, שְׁהוּא מַשָּׂה. וְזֵה הוּא הַשְּׁבַת אֲבֵדָה שְׁלַךְ.

שַׁעֲד (שַׁעֲד) דְּלָאוּ לְמַגְנָא אֲתַגְלִיא וְכוּ' : שְׁלֹא לְחַנֵּם נְגַלָה לָךְ הַתּוֹרָה יוֹתֵר מְכַל יִשְׂרָאֵל, וְעַלְתָּה אֵלֶיךָ כְּהַמִּים שֶׁל הַבָּאֵר שְׁעֵלוּ אֵלֶיךָ וְלֹא אֵל הָאֲבוֹת, וְלֹא לְשׁוּם אֲדָמָה, כִּי הַבָּאֵר, שְׁהִיא הַמְּלֻכּוֹת, מְכַרְת אֲדוּנִיָּה. וְתוֹרָה זֵה נֹאמֵר עֲלֵיהָ, וּמִשֵּׁם בָּאֵרָה הִיא הַבָּאֵר וְגוֹי. הַבָּאֵר הִיא מְלֵאָה, וּמִיָּמִיָּה אֵינָם יוֹצֵאִים לַחוּץ. וְהִיא בָּאֵר מִים שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁהַתּוֹרָה נִקְרָאת מִיָּם, שְׁהַצִּיאָה כֹּל הַמִּים, דְּהֵיִינוּ כֹּל הַתּוֹרָה, וְכֹל הַמִּים שְׁבַעֲוֵלָם נִכְנָסִים בָּהּ וּמִיָּמִיָּה אֵינָם יוֹצֵאִים לַחוּץ, אֵלָא הֵם מְכוֹנְטִים בְּתוֹכָהּ.

ואיהו

הסולם

מאמר

שַׁעֲב (שַׁעֲב) פְּקוּדָא בְּתֵר דָּא וְכוּ' : הַמְּצוּה שְׁלֹאֲחֵר זֵה, הוּא לְהַשִּׁיב אֲבֵדָה. וְאַחֲרֵיהּ, לְהַשִּׁיב הַגּוֹלָה. אִמֵּר הַמְּאֹרֵר הַקְּדוּשׁ, הֵיִינוּ רִישׁ לְמַשָּׂה רַבְּנָה. הַקַּבֵּיה עֵתִיד לְהַחֲזִיר לָךְ אֲבֵדָה שְׁאֲבַדַּת מַחֲמַת הָעֲרַב רַב, וְזוּ הִיא הַכֹּלָה שְׁלַךְ, שְׁהִיא הַמְּלֻכּוֹת. כִּי מַשָּׂה הוּא בַּעֲלָה דְּמַטְרוֹנִיתָא. כִּי בּוֹמֵן שְׁהָעֲרַב רַב עָשׂוּ אֵת הָעַגְלָה, נִפְלָה הַכֹּלָה שְׁלַךְ וְזִישׁ, וְיִשְׁלַךְ מִיָּדוֹ אֵת הַלְּחַת. הַרוֹמוּזִים עַל הַמְּלֻכּוֹת.

שַׁעֲב (שַׁעֲב) וְאַתְמֵר בְּךְ לָךְ וְכוּ' : וְנֹאמֵר בְּךְ, לָךְ רַד. שֵׁם רֹמוּז יִרִידָה שְׁלַךְ בַּגְּלוּת הַרְבִּיעִית, לָךְ פִּירוּשׁוֹ, כְּמוֹ לָךְ לָךְ מְאַרְצֵךְ, דְּהֵיִינוּ לְגַלוּת. כַּאֲן בִּשְׁם מַשָּׂה, יֵשׁ שְׁ שְׁבָה גִ' קוּיָן, בְּסוּד, הֵן בַּל אֱלֹה יַפְעֵל אֶל פְּעָמִים שְׁלֹשׁ עַם גַּבְר. כַּאֲן בְּגִ' קוּיָן שֶׁל הַשׁ נִרְמֹז לָךְ, לָךְ גִּ' פְּעָמִים בַּגְּלוּת. וּבַגְּלוּת הַרְבִּיעִית, רַד, בְּשִׁבְלֵי בַת יַחֲדָה (דְּפוּי דָף קִי"ד צ"א * דָף קִי"ד ע"ב)

משפטים

קיט

שעה) ואיהו ^ח באר דאפילו כל בני עלמא שאבין ^ז מניה מיא, ואפילו כל ענני עלמא, לא חסרין ^ס מניה, אפילו כחוט השערה. בגין דבאר דא, לית ליה סוף, יתיר עמוק הוא מדאורייתא, דאתמר בה ^ו ורחבה מני ים. ^ע ובכד דיליה, ^פ מאן דשאבי מניה ^צ מיא, איהו בלע ^ק כל חכמתין דעלמא, כל שכן באר עצמו. שעו) וכן ^ר עתיד קב"ה לאהדרא לך גזל דילך, דאיהו מטה, דאתמר ביה ^ט ויגזול את החנית מיד המצרי, ^ש דעלך אתמר איש מצרי. ובגלותא דילך ובגלגולא דילך, יפריש לך ערי מקלט, לשזבא, מכמה ^ת דרדפין אבתרך, דלית להון סוף.

שעו) והאי איהו פקודא, ^א (מב) להפריש ערי מקלט, למאן דקלט, בגין ההוא מצרי דקטלת במצרים, דתמן הוה נחש הקדמוני וכל משרייתיה, דהו סחרין ליה, וקטלת ליה ^ב בלא זמניה, ולא ^ג דחלת מרודפין דיליה, דבכמה ^ד אתרין רדפו אבתרך, ^ה כמה נשין ^ו בנערותך, דאינון נעמ"ה אגרת לילית אוכמא. וקב"ה יהיב לך ערי מקלט, לאשתזבא מנהון, ואינון שערי תשובה.

שעח) בגין ^ז דאת בן יה, ברא דאבא ודאמא. בתר דהדרת ^ח בה"א בתיובתא, אסתלקת בבינה, יהו, אילנא דחיי, ובגינה את זכי לאת ה', בגין דאעילת גרמך אבתרהא, בתיובתא לאהדרא לה למרך, ולסלקא לה מגלותא, ולא לקבלא אנת אגרא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(1) (איוב יא) ח"ג רמג. ז"ח פ ט"ד שליב תק"ח ע ובירא. פ ל"ג מאן. צ ל"ג מיא. ק מוסיף כל מימין [מיון] וכל ר בך עתיד הקב"ה. ש ועלך. ת רדפין. א חדא ול"ג מב. ב קודם. ג תדחל. ד רדפין. ה בכמה. ו ל"ג בנערותך דאינון. ז דאנת. ח ל"ג בה"א

מאמר

הסולם

להפריש ערי מקלט

שאותו המצרי שהרגת במצרים, שבו היה נחש הקדמוני, וכל המחנות שלו, שהיו סובבים אותו, והרגת אותו לפני זמנו, ולא יראת מרודפים שלו, שבכמה מקומות רדפו אחריך. כמה נשים בנעורידך, שהן הקליפות, נעמה אגרת לילית אוכמא. והקב"ה נתן לך ערי מקלט להנצל מהן, והם שערי תשובה.

שעה) ואיהו באר דאפילו וכו': והיא באר, שאפילו כל בני העולם ישאבו ממנה מים, ואפילו כל ענני העולם, לא יחסרו ממנה אפילו כחוט השערה. משום שבאר הו אין לה סוף, והיא יותר עמוקה מן התורה, שכתוב בה, ורחבה מני ים. ומי ששואב מים בכד שלה, של הבאר, דהיינו כ"ד ספרי הקדש, הוא בולע כל החכמות שבעולם, כל שכן הבאר עצמו.

שעו) וכן עתיד קב"ה וכו': וכן עתיד הקב"ה להשיב לך הגזולה שלך, שהוא המטה, שנאמר בו, ויגזול את החנית מיד המצרי, שעליך נאמר איש מצרי. (כמ"ש לעיל בהקססה"ז אות ק"א וק"ב בהסולם ע"ש) ובגלות שלך ובגלגול שלך, שיש בכל דור התפשטות של מטה, יפריש לך ערי מקלט להצילך מכמה שרודפים אחריך שאין להם סוף.

מאמר להפריש ערי מקלט

שעו) והאי איהו פקודא וכו': והו המצוה להפריש ערי מקלט למי שהרג. משום (דפו"י דף ק"ד ע"ב)

שעה) בגין דאת בן י"ה וכו': משום שאתה בן י"ה, שמשך היה במדרגת ו' שהוא ז"א, שהוא בן של אבא ואמא, שהם חו"ב, י"ה. ואחר שחזרת בתשובה בה' אחרונה של שם הוי"ה, עלית לבניה, וזכית שם להשם י"ה"ו שהוא עץ החיים, כי הבינה נקראת אלקים חיים, וז"א העולה לבניה נקרא עץ החיים, ובשבילה אתה זוכה לאות ה' אחרונה, שהיא המלכות, משום שהכנסת עצמך אחריה בתשובה, להחזיר אותה לאדונך, ולהעלותה מן הגלות, ולא לקבל על זה שכר.

וקודשא

שעט) וקודשא ב"ה, שוי שמיה בך, ובגין דמחשבה דילך הות לעלת העלות, שוי בך מחשבתיה, דאיהי יוד הא ואו הא. ועלת העלות, איהו מיחד אלין אתוון בך, לאשתמודעא ליה באלין אתוון.

שפ) ובגין ם דאת הוית גומל חסד עם שכינתא, דכל פקודין דילך לקיימא. איזהו חסיד המתחסד עם קונו. יהב לך מדת חסד. ובגין דנטרת פקודין דלא תעשה, והוה לך לאתגברא על יצרך, למקשר ליה תחות ידך, ולא אשתדלת בהאי פקודא, אלא לקשרא סמאל תחות ידא דקב"ה. ובת זוגיה דאיהי שפחתא בישא. תחות יד גבירתא. לון ולכל ממנן ולכל משריין דלהון. קב"ה יהב לך, מדת גבורה . דיליה, למהוי בסיעתך דיתחלחלון וידחלון מינך, סמאל ובת זוגיה, וכל ממנן ומשריין דלהון, ויהון קשורים ם בשלשלאי תחות ידך.

שפא) ובגין דהדרת בתיובתא, באות ברית, נחית בינה יהו, לאתחברא ם בצדיק. בגינך, קב"ה יהיב לך אות ברית צדיק דיליה. ובגין ם דמחשבה טובה עבדת כלא, הכי נחית שמא ן מפרש עלך, ם ומתמן, ם נחית עלך.

שפב) ם ובגין דאנת תשתדל בכל יומא, בתרין שפון דילך בצלותא, לשבחא למרך, באדני שפתי תפתח, בתרין שפון דילך. בנביאים ובכתובים. ם ובכל מיני זמר ונגון בצלותא. קב"ה נחית לון בשפון דילך. כל שכן ם דרגא דילך, עמודא

חלופי גרסאות

ט דא ; דאנת. י ל"ג דיליה. כ בשלשולא ; בשלשלאין. ? מוסיף ליה ; לך בצדיק. ם דבמחשבה. ן מוסיף מפרש דמרך ; דמרך מפרש. ם מוסיף ומתמן ורשומא ; רשומא. ם דנחית. ף אנת תשתדל ול"ג בגין ; אנת משתדל. ם בכל. ק בדרגא.

מאמר

שעט) וקודשא בריך הוא וכו' : והקב"ה שם שמו בך, ומשום שהמהשבה שלך היתה לעלת העלות, שהוא כתר, שם בך מחשבתו, שה"ס חכמה, שהיא יוד הא ואו הא, דהיינו הויה בגי' מ"ה, כי חכמה היא אותיות כ"ח מ"ה, שע"י השם מ"ה, שהוא קו האמצעי שבמוחין, נגלתה החכמה. ועילת העילות, מיחד אלו האותיות בך, כדי להכיר ולדעת אותו באלו האותיות.

שפ) ובגין דאת הוית וכו' : אחר שנכלל במחשבה, שה"ס גי', ממשיך לבאר איך קבל שאר שש הספירות, ואומר, ומשום שאתה היית גומל חסד עם השכינה, שכל המצות שלך הם לקיים איזה חסיד המתחסד עם קונו, נתן לך מדת החסד ומשום ששמרת מצות הלא תעשה, והיה לך להתגבר על יצרך, לקשר אותו תחת ידך, ולא השתדלת במצוה זו, אלא לקשר את סמאל תחת ידיו של הקב"ה. ובת זוגו של סמאל, שהיא שפחה רעה, לקשר תחת יד (דפרי"ד דף קי"ד ע"ב)

להפריש ערי מקלט

הגבירה, שהוא מלכות, אותם וכל הממונים וכל המחנות שלהם. ע"כ נתן לך הקב"ה מדת גבורה שלו, שתהיה בעזרתך שיתחלחלו ויפחדו ממך סמאל ובת זוגו וכל הממונים והמחנות שלהם, ויהיו קשורים בשרשרות תחת ידך.

שפא) ובגין דהדרת בתיובתא וכו' : ומשום שחזרת בתשובה באות ברית, שהוא יסוד, ירדה הבינה, שהיא אותיות יהו, להתחבר עם צדיק, שהוא יסוד, בשבילך, וע"כ נתן לך הקב"ה אות ברית צדיק שלו, שהוא יסוד. ומשום שבמחשבה טובה עשית הכל, כך ירד שם המפורש עליך, ומשום, ממחשבה, שהוא גי', ירד עליך.

שפב) ובגין דאנת תשתדל וכו' : ומשום שאתה משתדל בכל יום בשתי שפתיים שלך בתפלה, לשבח את אדונך באדני שפתי שפתי תפתח, בבי שפתיים שלך בנביאים וכתובים

משפטים

קכא

דאמצעיתא, וביה אשתדלת בכל יומין דילך בקשוט, קב"ה ר יהביה לך, לסלקא לך ט ביה, בתורת אמת, כלילא מכל מדות ואתוון. בשמא מפרש, בד' אתוון. שפג) דקדם דחזרת בתיובתא * (ת לא הוית, אלא באילנא דטוב ורע, עבד ונער הוה שמך בקדמיתא, (ח) והנה נער בוכה, עבד נאמן, הה"ד ט) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. וההוא רע, שותפא א דעבד, גרם לך למחטי בסלע, בגין דמטה דאתמסר ב לך, ג הוה דאילנא דטוב ורע, מטטרוין טוב. סמאל רע. שפד) וכען, דחזרת בתיובתא, ואתדבקות באילנא דחיי, הא נפקת מעבד, ואתהדרת בן לקב"ה. ומטה דאתמסר בידך, ד יהא עץ חיים, ו, דאיהו בן י"ה, ה ותיעול במ"ט אנפין דילך ו באורייתא, ויתעבד מוט. ויתקיים בך, ס לא יתן לעולם מוט לצדיק. מ"ט אנפין, מ"ט אתוון, דשמע ישראל, וברוך שם, שית תיבין דיחודא עלאה, ו עלאה תפארת. שית תיבין תניינן, דברוך שם, ו תניינא צדיק. מ"ט. ח באמצעיתא א. ט וישאוהו במוט בשנים.

שפה) בלא ו ואו באמצעיתא, איהו מ"ט. וצדיק מ"ט לפני רשע. ומאן כ גרע דא. א. אחד מחמשים. דחמשין תרעין, אתיהיבו לך, חסר חד, כמה דאוקמוה

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (שמות ב) שמות סא צ"ר. ט) (במדבר יב) שמות כ צ"י. י) (תהלים נה) ח"ב רעד : ח"ג מה. עט : רלו. תק"ח קב ט"ב שי"א.
ר יהבה ; יהבה. ש בה ; ל"ג ביה. ת מוסיף אוף לא. א מוסיף דעבד טוב. ב בידך. ג הוא (ד"א). ד היא ; הוה. ה ויעול. ו באורייתא. ז משמע ישראל ברוך. ח דאמצעיתא (ד"א). ט ל"ג מן וישאוהו עד וצדיק. י א' דאמצעיתא דו"ו. כ גרם. ל דיהבו.

מאמר

הסולם

מ"ט ומוט

הרי יצאת ממדרגת עבד וחזרת להיות בן להקב"ה, והמטה שנמסר בידך יהיה עץ החיים, שהוא ר', בן י"ה, ותכנס ה' במ"ט פנים שלך בתורה, ותהיה מו"ט ויתקיים בך, לא יתן לעולם מוט לצדיק, מ"ט פנים, ה"ט מ"ט אותיות שבשמע ישראל, וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שהם שש תבות של יחוד העליון, דהיינו ר' עליונה הוא תפארת, ושש תבות של ברוך שם, שניות, של יחוד התחתון, הם ר' שניה של מילוי ואו, שהוא צדיק, דהיינו יסוד. והם מוט. באמצעם של ב' ויין הוא א'. ו"ס וישאוהו במוט בשנים. דהיינו בשני ויין.

וכתובים ובכל מיני זמר וניגון בתפלה, הקב"ה מוריד אותם בשתי שפתיים שלך שהם נצח והוד. כל שכן מדרגה שלך שהוא עמוד האמצעי, דהיינו תפארת, שבו השתדלת בכל הימים שלך באמת, הקב"ה נתנו לך להעלותך בו בתורת אמת, הכלולה מכל המדות ואותיות, שהם חגית נה"י, בשם המפורש בד' אותיות הו"ה. שהוא ג"ר.

שפג) דקדם דחזרת בתיובתא וכי : כי מטרים שחזרת בתשובה, לא היית אלא באילן דטוב ורע. עבד ונער היה שמך מתחילה, והנה נער בוכה, עבד נאמן, ז"ש, לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. ואותו הרע, שהוא שותפו של עבד, גרם לך לחטוא בסלע, משום שהמטה שנמסר לך היה מאילן של טוב ורע, דהיינו ממטטרוין וסמאל, מטטרוין טוב וסמאל רע.

מאמר מ"ט ומוט

שפד) וכען דחזרת בתיובתא וכי : ועתה שחזרת בתשובה, ונתדבקות בעץ החיים, (דפו"י דף קי"ד ע"ב *) דף קט"ו ע"א

שפה) בלא ואו באמצעיתא וכי : בלא ואו באמצע, הוא מ"ט, ודיינן, צדיק מ"ט לפני רשע. ומי גרע זה, הוא א', דהיינו אחד מחמשים. כי חמשים שערים ניתנו לך חסר אחד. כמו שהעמידוהו בעלי המטה, חמשים שערי בינה נמסרו למשה חוץ מאחד, וזהו א' החסר מחמשים, ונשאר מ"ט. וזה גרם לך, צדיק מ"ט לפני רשע. מי הוא רשע, זה סמאל.

והאי

מארי מתניתין, חמשים שערי בינה נמסרו למשה, חוץ מאחד. והאי איהו א', דחסר מחמשין, ואשתאר מ"ט, ודא גרים לך צדיק מ"ט לפני רשע. מאי רשע. דא סמא"ל. שפן) והאי איהו מ"ט, מן מטה דילך, דאתמר ביה כ) ומטה האלהים בידי. מ מטה דילך הוא מטה דמשה, ובגין דא נ א, דאיהי בינה, חוזרת לך, כמה דאוקמוה במתניתין, אלף בינה. דחזרת כ) לך ע בתיובתא, ותיעול בין ו"ו, ואתעביד וא"ו, לקיים בך פ לישראל, וברחמים גדולים ז אקבצך. מתמן ואילך יתקיים בך, לא יתן לעולם מוט לצדיק.

שפן) בההוא זמנא, יתקיימו בך תרין פקודין. חד, מ) הקם תקים עמו. תניינא, כ) עזוב תעזוב עמו. הקם עם ו' עלאה, ק משיח ראשון. תקים עם ו' תניינא. עמו, דא בן עמרם, דסליקת לבינה דאיהי א'.

שפח) ולמאן הקם תקים. לאת ה'. דנפלת באלף חמשה, בתר ע"ב, ר כמנין עזוב תעזוב עמו. עזוב: ע"ב ז"ו. ודא ט ע"ב שמהן, ויסע ויבא ויט. דא ת וא"ו מן וה"ו, תמן עזר, ולא קימה, והאי איהו עזוב תעזוב, תמן כ) בעת"ו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך, דאינון ישראל. לקט שכחה ופאה, ט לעני ולגר תעזוב אותם. הכא אוליפנא. א פקודא תליתאה.

חלופי גרסאות

מ דמטה אחרא אית לך ולא גרסינן מטה דילך; לא גרסינן מטה דילך. נ לא גרסינן א'; מוסיף א' מטה דילך. ט בך. ע דתיובתא תיעול. פ ולישראל. ובישראל ד"א) צ מוסיף אקבצך (ירמיה ל"א) יבתחוננים אובילם. ק ומשית. ר מנין. ט ע בשמהן. ת ד"ו. א מוסיף פקודא. מ"ג.

מסרת הזהר

כ) (שמות יז) הקסה"ז פו צ"ג. ל) (ישעיה נד) ח"ג קלו: רמו: רעו: רצג: ת"ז תי"ב כו. תכ"א נה. תכ"ב סו. תכ"ה ע: מ) (דברים כב) ת"ז תסיט קיד: נ) (שמות כג) ח"ג רו: ת"ז תסיט קיג. ט) (דברים יא). ט) (ויקרא יט) ח"ג רעה.

מ"ט ומוט

הסולם

מאמר

שפח) ולמאן הקם תקים וכי: ולמי הקם תקים, לאות ה', שהיא המלכות. שנפלה באלף החמשי אחר ע"ב שנים, כמנין עזוב תעזוב עמו. עזוב, אותיות ע"ב ז"ו, ע"ב היינו ע"ב שמות ויסע ויבא ויט. (כנ"ל בשלח אות קע"ג ע"ש) זו היא ראשי תיבות, זה ואו. וזה ו' מן יה"ו (כצ"ל) שהוא ז"א. שם, בחמשת אלפים וע"ב שנה, עזר, לעזור לה' הנופלת, ולא קימה, שאינו עוד זמן הקימה והגאולה, וזהו עזוב תעזוב, דהיינו עזרה בלבד. שם נוהג, בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך, שהם ישראל. כלומר, שעל ידי התיקונים של יורה ומלקוש בעתו, נאספים ישראל מן הגלות, דגן, אלו ישראל. תירש אלו הלויים, ויצהר, אלו הכהנים. וכן נוהגים התיקונים של לקט שכחה ופאה, לעני ולגר תעזוב אותם. וכאן למדנו מצוה שלישית. דהיינו לקט שכחה פאה.

שפן) והאי איהו מט וכי: וזה הוא מ"ט מן מטה שלך, שנאמר בו, ומטה אלקים בידי. המטה שלך הוא מטה משה ומשום זה א' שהיא בינה חוזרת לך, כמו שהעמידוהו במשנה, אלף בינה. היא חוזרת לך, בתשובה, ותכנס בין ו"ו ותעשה וא"ו, לקיים בך לישראל, וברחמים גדולים אקבצך. משם והלאה, יתקיים בך, לא יתן לעולם מוט לצדיק.

שפן) בההוא זמנא יתקיימו וכי: בזמן ההוא, יתקיימו בך שתי מצות, א', הקים תקים עמו, ב', עזוב תעזוב עמו. הקם עם ו' עלינו, שהוא משיח ראשון, משיח בן דוד. תקים עם ו' שניה, שהוא משיח שני, משיח בן יוסף. עמו, זה בן עמרם, שעלית לבינה, שהוא א' שבאמצע ב' ויין הנ"ל, והם ו' במילוי כזה. ואו.

משפטים

קכג

שפט) וצריך לאחזרא עלייהו, דהא מסטרא דצדיק, עני, עזוב תעזוב, צדיק, עמו, דא בן עמרם. והאי איהו לעני ולגר תעזוב אותם. גר אתה, כגוונא דאתמר, בך בקדמיתא עם עני, (ג) גר הייתי בארץ נכריה.

שצ) אבל ד הקמה, בדרגא דילך, ה הקם ו' תתאה. תקים עמו: עם בן עמרם, בדרגא עלאה דילך, ו תפארת. במ"ה דילך, שמא מפרש בשלימו. בתר ק' ק' ז דהקם תקים, ח אשתאר ט תים. מאי קא אחזי. (ז) יעקב איש תם. עמו: עם בן עמרם, יוקים. הקם: צדיק. תקים: תם.

שצא) פקודא בתר דא לפדות עבד עברי ואמה העבריה, ליעד אמה העבריה, לדון בקנין עבד עברי, הענק תעניק לו. הה"ד, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד. מאי שש שנים יעבד. ומאי קנין דיליה. אלא בסתרי תורה, מטטרוין עבד יי, כליל שית כ סטרין, כחושבן שית אתון, דיליה, שית סדרי משנה. ובהון אית ליה לבר נש למפלח למאריה, למהוי ליה מ עבד, למעבד קנין כספו, דכסף ימינא, דאברהם חסד דרגא דיליה, אורייתא מתמן אתיהיבת.

שצב) ומאן דאשתדל בה, בגין לזכאה, נ לעלמא דאתי, אקרי קנין. כספו: עלמא דכסופא. קנין: על שם (ק) אל עליון קונה שמים וארץ. (ו) קנה חכמה קנה בינה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ג) (שמות יח) יתרו יד אות גד. (ז) (בראשית כה) תולדות לד צ"ב. (ק) (שם יד) ח"ב סו. (ו) (משלי ד) ה"ג רלב. רלה: ת"ו תיע קכ:

ב מוסיף צדיק תעזוב. ג בגוונא דקדמיתא; בקדמיתא עם עני כדאתמר בר. ד אוקמוה; אקמה (ד"א). ה דהקם. ו ל"ג תפארת במה דילך. ז הקם. ח מוסיף ובג"ד הקם תקים אשתאר. ט תם. י ל"ג מאי שש שנים. כ שמהן. ל ל"ג דיליה. מ ל"ג עבד למעבד; עבד נמכר. נ מוסיף בה לעלמא. ס מוסיף בינה קנה לו ד"ת רבו; קנה לך [לו] רבוי תורה.

הסולם

מאמר

לפדות עבד עברי

שצא) פקודא בתר דא וכו': המצוה שלאחר זו, הוא לפדות עבד עברי ואמה העבריה, ליעד אמה העבריה, לדון בקנין עבד עברי, הענק תעניק לו. ז"ש, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד. שואל, מהו שש שנים יעבוד, ומהו קנין שלו. ומשיב, אלא בסתרי תורה, המלאך מטטרוין הוא עבד ה', כולל שש קצוות, חג"ת נה"י, כמספר שש אותיות שלו. שה"ס ששה סדרי משנה. ובהם יש לו לאדם לעבוד את אדונו להיות לו עבד, להעשות קנין כספו. כסף, הוא ימין ואברהם, שחסד הוא מדרגה שלו. והתורה ניתנה משם.

שפט) וצריך לאחזרא עלייהו וכו': וצריכים לחזור אחריהם, לקיימם, כי מצד הצדיק, דהיינו יסוד, הוא העני. עזוב תעזוב, היינו יסוד צדיק, עמו, זה בן עמרם. וזה הוא לעני ולגר תעזוב אותם, אתה גר, עם עני, כמו שנאמר בך בתחילה, גר הייתי בארץ נכריה.

שצ) אבל הקמה בדרגא וכו': אבל הקמה, שהיא הגאולה, הוא במדרגה שלך. הקם, הוא ו' תחתונה, שהיא המילוי של ו', והיא יסוד. תקים עמו, עם בן עמרם, במדרגה עליונה שלך, שהוא תפארת, בשם מ"ה שלך, שהוא הויה במילוי אלפין שהוא בגימטריא מ"ה, שהוא שם המפורש בשלמות. אחר ק' ק' של הקם תקים נשארו תי"מ. שואל, מה זה יורה. ואומר, שזה יורה על יעקב איש תם. שהוא ת"ת. ופירוש הכתוב הוא, עמו, היינו עם בן עמרם יקום. הקם, זהו צדיק, דהיינו יסוד. תקום, זהו הם, דהיינו תפארת.

שצב) ומאן דאשתדל בה וכו': ומי שעוסק בתורה כדי ליכות לעולם הבא היא נקראת קנין. כספו, נקראת על שם עולם התענוג קנין, על שם אל עליון קונה שמים וארץ. קנה חכמה קנה בינה.

כתר

(דפו"י דף קט"ו ע"א)

שצג) בתר דקנה לו, גאולה תהיה לו. אית דאיהו קנוי ^ב לעולם, ואית דאיהו קנוי ליה שית שנין. מאן דאיהו קנוי ליה לעולם, כתיב ביה, ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם. לית עולם, אלא עולמו * של יובל, דאינון חמשין. ודא קריאת שמע, דתמן כ"ה אתון, ערבית ושחרית. נ' ^פ תרעין דבינה.

שצד) בתר דמיחד בהון בר נש לקודשא בריך הוא, דאיהו עבד דיליה, בעול תפלין על רישיה. ואון דיליה רציעא פתיחא למשמע קריאת שמע, ^ז דשמע, בכל לשון שאתה שומע, דהיינו משמעות.

שצה) דמאן דפדיון דיליה תלויה בקריאת שמע, דאיהו רזא דחמשין, לית ^ק ליה פדיון על ר יד אחרא בגלגולא, דמרצע הוא למאריה, הכא לא אתמר ^ט או דודו או בן דודו יגאלנו. דבצלותא דבר נש, איהו כעבד, דאתמר ^ט ביה שש שנים יעבד. ואין עבודה, אלא תפלה. שש שנים יעבד : ג' ראשונות, וג' אחרונות דשליח צבור אפיק ליה לבר נש ידי חובתו, למאן דלא ידע לצלוא בהו דצדיק חי ^ת עלמא, אתקרי בהו, על שמיה. ^א בעז, צדיק, גואל, קרוב, ^ב ונאמן.

שצו) ^ח קרוב יי' ^ג לכל קוראיו. וטב ליה ^ד לבר נש, ^ה שכן קרוב מאח רחוק, דהיינו עמודא דאמצעיתא, דאיהו בן יה, דאסתלק לעילא דאיהו בינה, דעולם דא,

מסרת הזהר

ש) (ויקרא כה) ח"ג רפא. ת) (תהלים קמה) ח"ג נח : קפג : רצו. ת"ז בהקדמה ד : תס"ג צד : א) (משלי כז) בשלח ע צ"ס.

חלופי גרסאות

ע מוסיף ליה לעולם. ^פ שערי בינה. צ ל"ג דשמע. ^ק ל"ג ליה. ר ל"ג יד. ^ט מוסיף ביה תפלה. ת עלמין. ^א בעי. ב ותמן. ג לנשברי לב. ד להאי בר

מאמר

הסולם

לפדות עבד עברי

הוא כעבד, שנאמר בו שש שנים יעבד, ואין עבודה אלא תפלה. שש שנים יעבד, הוא ג' ראשונות וג' אחרונות, שבשמונה עשרה, שהשליח צבור מוציא האדם ידי חובתו, למי שאינו יודע להתפלל בהם. הרי שיש לו פדיון על ידי אחר, שהשליח צבור גואל אותו, שהצדיק חי העולם, שהוא יסוד, דהיינו השליח צבור, נקרא בהם, על שמו, של האיניו יודע להתפלל, בשם, בעז, צדיק, גואל קרוב, ונאמן, משמעותם של השמות הללו הוא, שעוזרים ופודים את מי שאינו יכול לעזור את עצמו. שהיט היבוס והגלגול.

שצו) קרוב הי' לכל קוראיו : שטוב לו לאדם, שכן קרוב מאח רחוק, דהיינו עמוד האמצעי, שהוא תי"ת, שהיטוד נקרא שכן קרוב, והתי"ת נקרא אח רחוק שהוא בן י"ה. שעלה למעלה לבינה, כי עולם זה הוא עולמו של יובל, שהם חמשים אותיות של היחוד דקריאת שמע. שהם חמשים שערי בינה כנ"ל. שבועולם הזה, שהוא המלכות, יכול להיות לאדם פדיון מצדיק, שהוא

שצג) בתר דקנה לו וכו' : אחר שקנה אותה, גאולה תהיה לו. יש שקנוי לעולם, ויש שקנוי לו שש שנים מי שקנוי לעולם, כתוב בו, ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם, אין עולם אלא עולמו של יובל, שהוא בינה הנקראת יובל, שהוא חמשים, וזהו קריאת שמע, שיש בה כ"ה אותיות, בערבית ושחרית, שהם נ' שערי בינה.

שצד) בתר דמיחד בהון וכו' : אחר שאדם מיחד בהם את הקב"ה, שהוא עבד שלו בעול בתפלין על ראשו, ואונו נרצעת דהיינו שפתוחה לשמוע קריאת שמע. כי שמע, בכל לשון שאתה שומע, שומע, היינו משמעות, שצריך להבין משמעות הקריאת שמע, שהיט היחוד.

שצה) דמאן דפדיון דיליה וכו' : שמי שהפדיון שלו תלוי בקריאת שמע, שהוא סוד החמשים שהוא בינה, אין לו פדיון בגלגול על ידי אהר, כי נרצע הוא לאדונו, כאן לא נאמר, או דודו או בן דודו יגאלנו. כי בתפלה של אדם, (דפו"י דף קט"ו ע"א י) דף קט"ו ע"ב)

משפטים

קכה

עולמו של יובל, דאיהו חמשין אתוון דיחודא. דבעלמא דין, יכיל בר נש, למהוי ליה פדיון בצדיק, ו' שנין ה דכליל תלת קדמאין, ותלת בתראין דצלותא. ו' זעירא, : איהו שית שנין יעבוד.

שצו) אבל בעלמא דאתי, דאיהו עולמו של יובל, דתמן נ' אתוון דק"ש, לית ש"צ אפיק ליה מחוכה. בגין דלית ליה פדיון ע"י אחרים. ה ובג"ד שמע, בכל לשון שאתה שומע. ובג"ד קא רמז, אם אין אני לי מי לי. מ"י: ודאי עולמו של יובל.

שצו) מיד דשמעו מלין אלין, מארי מתיבתאן דהוו נחתי עם בוצינא קדישא, פתחו ואמרו, רעיא מהימנא, ה פי שכינתא עלאה ותתאה, דבתרווייהו קודשא בריך הוא פה אל פה מלייל עמך בק"ש, דאתמר ביה, ה רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם. דהא ודאי, י, רישא דחרבא, דאסחר שפה דילך. ו, לישנא דחרבא דילך.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ב) (תהלים קמט) ב"א רלט צ"ו.

ה וכליל, ו אינון, ז אחר; אה (ד"א). ח ל"ג מן ובג"ד
עד ובג"ד. ט ל"ג פי; ב.

מאמר

הסולם

חרב פיפיות

במחשבתך, שהוציאה אלו חמשים שערי בינה מפ"ך.

פירוש. התורה, ה"ס המוחין המתגלים מן הבינה בסוד הדעת, לזו"ן ולבי"ע. וה"ס החרב, שהיא המכנעת והמשמידה את ה"ס"א. וגילוייה הוא על ידי שיתוף המלכות בבינה, המשה צורתן זו לזו (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) שבעת קטנות יש לבינה צורת המלכות, ובעת גדלות יש למלכות צורת הבינה, דהיינו שמשגת המוחין שלה. וע"כ יש לשתיהן אותה האות בשם הוי"ה, דהיינו ה'. וע"כ הן בצורה אחת בפי החרב שנבחנו לב' פיות של החרב, שהיא התורה. ובהן עיקר הכח שבחרב, כי זולת ההשיאה לא היה שום גילוי להתורה, ונמצאות שהן עיקר הפועלות להשמיד ה"ס"א, כמו החוד של החרב שהיא עיקר הפועל של החרב. וכן הן בצורה אחת בפה, ששם מקום הגילוי של המוחין ע"י הדבור, שבינה היא שפה עלאה, והמלכות היא שפה תחתונה.

ח"ש רעיא מהימנא, פי שכינתא עלאה ותתאה. שהוא נעשה לפה לשתיהן יחד וזה היא האפשרות היחידה לגילוי התורה כנ"ל. דבתרווייהו, קב"ה, פה אל פה מלייל עמך בקריאת שמע, שבפסוק שמע, יש חמשים אותיות, שהם שערי בינה, כנ"ל, שמהם כללות כל המוחין הבאים בגילוי התורה. דאתמר ביה רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות

שהוא יסוד, שהוא שש שנים, הכולל ג' ברכות ראשונות וג' אחרונות של התפלה, וה"ס ו' קטנה, שהוא יסוד, והיינו שש שנים יעבד.

שצו) אבל בעלמא דאתי וכו': אבל בעולם הבא, שהוא עולמו של יובל, דהיינו בינה ששם חמשים אותיות של קריאת שמע, אין השלייה צבור יכול להוציא ידי חובתה, משום שאין לו פדיון על ידי אחרים. ומשום זה, שמע, ככל לשון שאתה שומע, רק שתקרא בעצמך, ימשום זה, הרמז, אם אין אני לי מ"י לי. אני, היא המלכות, מ"י, ודאי עולמו של יובל, שהוא בינה, והרמז הוא על ק"ש, ששם אין אני אלא מ"י.

מאמר חרב פיפיות

שצו) מיד דשמעו מלין וכו': ומיד נשמעו דברים אלו, אלו ראשי ישיבות שירדו עם המאזר הקדוש, שהוא ר"ש, פתחו ואמרו, למשה רבנו, רעיא מהימנא, אתה הוא, פי שכינה העליונה והתחתונה, שהן בינה ומלכות, שבשתיהן דבר עמך הקב"ה פה אל פה בקריאת שמע, שנאמר בו רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם. כי ודאי י' דהויה היא ראש החרב הסובב את השפה שלך. ו' דהויה היא לשון החרב שלך. ה"ה דהויה, הן שתי פיפיות בשתי שפתים שלך. והרי ודאי, שם אדונך, שהיא השכינה, מדבר בפ"ך, יוד הא ואו הא, הוא (דפו"י דף קט"ו ע"ב)

ה', ה', תרין · פיפיות, בתרין שפון דילך. כ והא ודאי, שמא דמרך, ממלל בפומך. יו"ד ה"א וא"ו ה"א, איהו במחשבתך, דאפיק אלין, חמשין מפומך. שצט) בודאי, בגין מלין אלין, אליהו אתעכב לעילא, ם דתפיס איהו. דלא נחית לגבך, נ דהא בכמה עתרא הוה נחית לגבך. ואיהו תפיס לעילא, דלא

חלופי גרסאות

י שפון דילך תרין פיפיות [דיליה]; ה' ה' וי"ו בתרין שפון (בשפון) דילך תרין פיפיות. כ והא ולי"ב ודאי. ל חדושין. ם תפיס. נ דהא בגין דעניותא דילך איהו פרוקא דישראל ובג"ד בכמה עותרא הוה נחית לגבך ואיהו תפיס לעילא דלא נחית לגבך משיח. ו

חרב פיפיות

הסולם

מאמר

שער הנ' הנעלם, מכח הגניזה הוה. וע"כ נ' שערי בינה נמסרו למשה חסר אחד. דהיינו שער הנ' הנ"ל. וזה הוא עניות של משה, שאין עני אלא מדעת, שהיה חסר לו שער הנ', ועם גילוי אליהו מתגלה שער הנ'. וז"ש, בגין מלין אלן, דהיינו המתקת צורת המלכות בצורת הבינה, בסוד חרב פיפיות, אליהו אתעכב לעילא דתפיס איהו דלא נחית לגבך, כי מטעם המתקת המלכות בבינה נגנזה המלכות דמדת הדין שהוא שער הנ', ואליהו, שה"ס גילוי שער הנ', נעכב למעלה, כמו אסור בבית האסורים, ואינו יכול לירד ולגלותו. דהא בכמה עתרא הוה נחית לגבך, דהיינו עשירות הדעת המגלה שער הנ'. ולמה הוא אסור למעלה, הוא מפרש, ואיהו תפיס לעילא דלא נחית לגבך, בגין דעניותא דילך איהו פרוקא לישראל. כי לולא המתקת המלכות בבינה וגניזת המלכות דמדת הדין, לא היו זו"ן והעולמות ראויים למוחין דג"ר. (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר) ונמצא שעניות של משה, שהוא העלם שער הנ' מחמת הגניזה, היא גאולת ישראל, שעל ידי כן נעשו זו"ן והעולמות ראויים למוחין דג"ר, להשפיע לישראל, שבוה תלוי הגאולה וגמר התקון, וע"כ אליהו אסור למעלה ולא יוכל לגלות את שער הנ' מטעם שיספיקו ישראל לקבל כל המוחין הראויים להתגלות על ידי המתקת הוה של מלכות בבינה. וז"ש דעניותא דילך איהו פרוקא לישראל. וע"כ בהכרח, אליהו אסור למעלה ולא יוכל לירד לגלות שער הנ'. וז"ש, ובגין דין משיח אמר עד דייתי עני, דהיינו שהגאולה תלויה, עד שיבא העני משער הנ', שה"ס משה, ויגלה כל המוחין המוכרחים להתגלות. והאי איהו דכתיב ובחבורתו נרפא לנו, כי אותו הכאב והחבורה של חסרון

פיפיות בידם, שזה נאמר על פה של משה, ומפרש, ענין חרב פיפיות בשם הויה, ובפה של משה. ואומר, י' רישא דחרבא דאסחר שפה שלך, י' דהויה ה"ס חכמה המזדווגת עם שפה עלאה שה"ס בינה וה' ראשונה דהויה, שהם סוד הראש של החרב, דהיינו הג"ר. ו' לישנא דחרבא דילך, ה' של הויה ה"ס הלשון שבפה והחרב של משה, כי הוא סוד הדעת הנמשך מזווג י"ה הנ"ל. והיא התורה. ה' תרין פיפיות בתרין שפון דילך, ששפה עליונה היא בינה ושפה תחתונה היא מלכות, שהן עיקר הפועלות לגילוי המוחין, דהיינו בסוד התיקון של השואת צורתם זו לזו. (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר) וכשנתקנה המלכות בדרך הוה היא נקראת, שם שמים. וז"ש, והא ודאי שמא דמרך ממלל בפומך, דהיינו המלכות המדברת ומגלית המוחין מן הבינה. יוד הא ואו הא, איהו במחשבתך, שה"ס קו האמצעי שבמחשבה שהיא הג"ר. דאפיק אלין חמשין מפומך, שהוא המוציא החמשים שערי בינה מפה משה. בסוד שלמע, וכו' כנ"ל.

שצט) בודאי בגין מלין וכו': בודאי משום דברים אלו, הנ"ל, ששורשם הוא תקון המלכות בבינה, והשואת צורתם זו לזו הנה משום זה, אליהו מתעכב למעלה, שהוא אסור שם, כבבית האסורים, ואינו יורד אליך, כי בעשירנת גדולה היה יורד אליך. והוא אסור למעלה ואינו יורד אליך, משום שהעניות שלך היא גאולה לישראל. ומשום זה אמר משיח עד שיבא העני. וזה הוא שכתוב, ובחבורתו נרפא לנו. פירוש, בסבת המתקת המלכות בבינה, הנ"ל, נגנזה המלכות דמדת הדין, (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף צ"ט ד"ה ב' תרין ע"ש) והיא נרפא לנו (דפו"י דף קט"ו ע"ב)

משפטים

קכז

נחית לגבך. בגין דעניותא דילך, איהו פרוקא לישראל. ובג"ד משיח **ס** אמר, **ע** עד דייתי עני, והאי איהו דכתיב **ג** ובחבורתו נרפא לנו.

ת אמר לון, אי הכי, נעבד ליה התרה, ויהא נחית לגבאי, **פ** דחשיב הוא גבאי, מכל ממונא דעלמא. והא אנא **צ** מחיל ושרי ליה, ומתיר ליה אומאה. ואתון אוף הכי שרו ליה **ק** ואי צריך התרה יתיר, נשתדל **ר** בהתרתיה, דיהא נחית גבאי. **תא** אמר ליה בוצינא קדישא, שבועת יי, איהי שכינתא, בת יחידה. ולא למגנא תקינו תלת בני נשא, למפטר ליה. אלא, **ס** ש' דשבת, תלת ענפי אבהן, בת יחידה. שבועה. דאשתתפת **ת** בהו.

תב **א** בודאי, שבועה לא חלה אלא על דבר שיש בו ממש. נדר חל, אפילו על דבר שאין בו ממש. והא אוקמוה במתניתין. ולא עוד, אלא יתיר אמרו, נדרים ע"ג שבועות עולין, וכל הנשבע כאלו נשבע במלך עצמו. וכל הנודר, כאילו נודר בחיי המלך.

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

ג (ישעיה ג) ח"ב ריב. ח"ג כה: רית. רלא. רמו: רעו. רפ. ת"ז תכ"א נד: **ט** אמרו. **ע** בגין. **פ** מוסיף דחשיב איהו. **צ** מוסיף מחיל ליה. **ק** ואין. **ר** בה תרתי; בהתרה. **ש** י"ש; ר"ש (ד"א). **ת** בה כורסא [דכורסייא]. **א** ודאי.

מאמר

הסולם

נדר ושבועה

תב **ב**ודאי שבועה לא וכו': בודאי שהשבועה אינה חלה אלא על דבר שיש בו ממש, נדר חל אפילו על דבר שאין בו ממש. וכבר העמידוהו במתניתין. ולא עוד אלא יותר מזה אמרו שנדרים עולים על שבועות, שכל הנשבע נשבע במלך עצמו. דהיינו במלכות. וכל הנודר כאלו נודר בחיי המלך, שהיא בינה שמשם נמשך החיים, שהם המוחין אל המלכות. פירוש. נודע שבג"ר יכולה החכמה להאיר בלי לבוש חסדים מה שאין כן בז"ס התינוניות שבהן. אין החכמה מאירה בלי חסדים. וז"ש שבועה לא חלה אלא דבר שיש בו ממש, כי השבועה, שה"ס המלכות הממשכת חכמה למעלה מחוזה דו"א בסוד רביעי לאבות (ב"א ק"י ד"ה מלכותא ע"ש) אינה מתקיימת שם מחמת חסרון חסדים. אלא מוכרחת לרדת למטה מחוזה ולקבל חסדים מיסוד דו"א להלביש בהם החכמה ואז חלה השבועה, דהיינו שמתקיימת. ומסך הזה של היסוד הממשיך חסדים מכונה דבר שיש בו ממש, דהיינו עוביות. משא"כ נדר, שה"ס בינה וג"ר, חל אפילו על דבר שאין בו ממש. שאין צריך למסך להשפעת חסדים, כי בג"ר יכולה החכמה להאיר אפילו בלא חסדים. (כמ"ש בשער הכונות יו"כ דרוש ג' דף ק"א) וחולק על דברי חז"ל נדרים י"ג:

הסרון שער הנ', הוא המגלה את כל המוחין, ומרפא את ישראל מכל חסרונותיהם.

ת אמר לון אי וכו': אמר להם, אי הכי, נעשה לו התרה וירד אלי, כי השוב הוא לי מכל כסף שבועולם. והרי אני מוחל לו ומשחרר אותו ומתיר לו השבועה, ואתם גם כן, התיירו לו. ואם צריך להתרה יתרה מזו, נשתדל בהתרתו, שירד אלי.

מאמר נדר ושבועה

תא אמר ליה בוצינא וכו': א"ל המאור הקדוש, שבועת ה', היא השכינה, בת היחידה, שנקראת שבועת ה'. ולא לחנם התקינו ג' אנשים להתיר את השבועה, אלא הוא סוד ש' של שבת שג' ענפים של הש' רומזים לג' אבות, שהם חג"ת, והקו העב המקשר את ג' הענפים מלמטה, היא הבת יחידה, הנקראת שבועה, שמשתתפת בהם בג' הענפים שבש'. פירוש, המלכות נקראת שבועה, בעת שמחוברת עם חג"ת דו"א שלמעלה מחוזה שלו, בסוד רגל רביעי לכסא העליון, שעל זה רומזת ש' של שבת, וע"כ ג' אנשים, שהם כנגד חג"ת האלו, יכולים להתיר את השבועה.

(דפו"י דף קט"ו ע"ב)

אמר

תג) אמר לון ר"מ, מארי דמתבתאן, ידענא בכו, דאתון ידעין, אבל הוא דמחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, יחדש ג לון ד חדושי, דהא ודאי אמר קהלת, ט) אין כל חדש תחת השמש, אבל למעלה מן השמש, יש לו. ובסתרי תורה ה) אנא בעינא למימר, ט) שמש ומגן יי אלהים, צבאות, בעלמא דיליה, ולא בעלמא דהדיוט, אף על גב דזה לעומת זה עשה האלהים, מגו חשוכא, נפיק נהורא. תד) ובודאי עלמא דאתי, בינה, איהי למעלה מהשמש, דאיהו עמודא דאמצעיתא. נדרים מתמן, על גבי שבועה עולים, וחלין על דבר שאין בו ממש, בגין דשבועה איהו עלמא דין, דלית ליה קיומא, אלא על יסוד, הה"ד ט) וצדיק יסוד עולם.

תה) * (וביה אומאה, דכתיב, ט) חי יי שכבי עד הבקר. דשכינתא תתאה, כותל מערבי, דיורא דיליה. על שם דאיהו תל שהכל פונים בו. כ"ו ת"ל, יד"ד כ"ו, ודאי שכינתא, ט) איהו תל דיליה. על שם, ט) קווצותיו תלתלים שחורות כעורב ואוקמוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. ט) ד' מן אחד, תל שהכל פונים

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט) (קהלת א) לך קיו צ"א. ה) (תהלים פד) שמות ט צ"ח. ו) (משלי י) ב"א רפו צ"ג. ז) (רות ג) להלן אות תפ צ"ו. ח) (שיר ה) ח"ג טט : קכו : קלב. קלו. קמ. ת"ז תנ"ט צג. ת"ע קכב : בהשמות ת"ו קמה : ז"ח לד ט"ב שי"א

גדר ושבועה

הסולם

מאמר

חסדים, כנ"ל. ומשום ששבועה, הוא עולם הזה, דהיינו מלכות, שאין לו קיום אלא על יסוד, שהוא הנושא למטך דחסדים שיש בו ממש, כנ"ל בדבור הסמוך, ז"ש וצדיק יסוד עולם. ונמצא שאינה חלה אלא על דבר שיש בו ממש.

תה) **וביה אומאה דכתיב וכו' :** ובו, ביסוד נשבעים, שכתוב ח"י ה' שכבי עד הבקר. והיסוד נקרא ח"י. שהשכינה התחתונה הנקראה כותל מערבי, שהוא המלכות, היא משכן שלו, על שם שהיא תל שהכל פונים אליו. כי כותל הוא אותיות **כ"ו ת"ל**, הוי"ה, שהוא ז"א, הוא בגימטריא **כ"ו**, ודאי השכינה, היא **תל** של ז"א, על שם, קווצותיו תלתלים שחורות כעורב, שהעמידוהו, שעל כל **קוץ וקוץ** תלי תלים של הלכות. **ד' של אחד** היא **תל** שהכל פונים בו, דהיינו המלכות. **וקוץ הזה**, של **הד'**, המבדילה מן צורת **ר'**, שהוא יסוד, הוא נאחו בין **א"ח** דאחד, שהוא ז"א, ובין **ד'** דאחד, שהיא המלכות, ז"ש כי **כל** בשמים ובארץ, ותרנום יונתן דאחיד בשמיא ובארעא. כי **כל** הוא שם היסוד, והוא נאחו בז"א שנקרא שמים ובמלכות שנקראת ארץ.

תג) **אמר לון ר"מ וכו' :** אמר להם רעיא מהימנא. בעלי הישיבות, יודע אני בכם שאתם יודעים, ענין השבועה והנדר, אבל הוא, המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית יחדש לנו חדושים, כי ודאי אמר קהלת, אין כל חדש תחת השמש, שהוא ז"א, אבל למעלה משמש יש חדושים. ובסתרי תורה אני רוצה לומר, שמש ומגן ה' אלקים צבאות, שמשמע שמאיר ומגן אפילו תחת השמש, זה הוא בעולם שלו, דהיינו בעולם אצילות, ולא בעולם של הדיוט, דהיינו בג' עולמות בריאה יצירה עשיה, שיש עס קליפות, המכחישים יחודו. ואע"פ שזה לעומת זה עשה האלקים. דהיינו שהקליפות הן מעשה אלקים, כי מן החשך שהוא הקליפות יוצא אור, על ידי שבני אדם מתגברים עליהם. מכל מקום נחשבים לעולם של הדיוט, ואין אור השמש שהוא ז"א דאצילות נמשך להגן עליהם.

תד) **ובודאי עלמא דאתי וכו' :** ובודאי עולם הבא, שהוא בינה, הוא למעלה מן השמש שהוא עמוד האמצעי, דהיינו ז"א. וע"כ נדרים, שהם משם, עולים על שבועה וחלים על דבר שאין בו ממש, דהיינו שאין בו המטך הממשך (דפו"י דף קט"ו ע"ב *) דף קט"ו ע"א

משפטים

קכט

בו. והאי · קוץ, הוא אחיד בין א"ה, ובין ד', הה"ד, ט) כי כל בשמים ובארץ, ות"י, דאחיד בשמיא ובארעא.

תו) וועליה אוקמוה מ"מ ז בחגיגה, על מה העולם עומד, על עמוד אחד ששמו צדיק, שנאמר וצדיק יסוד עולם. ובודאי איהו ברית דשבועה, דעליה קיימין א"ח ד', דאינון שמיא וארעא, דכתיב י) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. א"ח שמים, הה"ד, ט) ואתה תשמע השמים. ד', הארץ. הה"ד, ז) והארץ הדום רגלי.

תז) ובגין דברית אחיד בין שמיא וארעא, וביה שבועה, הה"ד, חי י"י שכבי עד הבקר. מאן דאומי מ בשמיה לשקרא, כאילו הרס ז בניינא ט דשמיא וארעא, ואהדר עלמא לתהו ובהו. דאי בר נש יעדי קוצא דד' מן אחד ט ישתאר אחר, סמאל באתריה שקר. וכאלו ההוא בר נש בני שמיא וארעא על שקר. וקושטא קאי, שקרא לא קאי. הרס בניינא, ונפלו שמיא וארעא.

תח) והאי איהו כאילו השליך משמים ארץ תפארת ט ישראל. דמאן יהיב ארץ בשמים, דקאמר ט) השליך משמים ארץ. אלא ודאי דא שכנתא, ותפארת עמה, דלא אתפרש מינה בנפילו דילה, לקיים בה ט) אני י"י הוא שמי וכבודי לאחר

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

י ל"ג קוץ. כ ועלה. ז ל"ג בחגיגה; במס' חגיגה. ט ל"ג בשמיה. ו בעינא. ט משמיא; דשמיה. ע וישתאר. פ ל"ג ישראל.

ט) (ד"ה א כט) ב"א רעה צ"ב. י) (ירמיה ל"ג) ב"א קצב צ"ג. כ) (מ"א ח). ז) (ישעיה טו) יתרו קב צ"ש. ט) (איכה ב) ב"א רי צ"ג. ט) (ישעיה מב) לעיל אות ח צ"א

מאמר

הסולם

גדר ושבועה

ישאר אחר. שהוא סמאל, הנקרא אחר, שבמקומו שקר, ודומה כאלו אדם ההוא בנה שמים וארץ על שקר. ואמת עומד, ושקר אינו עומד, שסופו להתבטל. והוא הרס הבנין ונפלו שמים וארץ.

תח) והאי איהו כאלו וכי: חה, הנשבע לשקר, הוא כאלו השליך משמים ארץ תפארת ישראל. שואל, ומי נתן הארץ בשמים, שאומר, השליך משמים ארץ. ומשיב, אלא ודאי, זו היא השכינה שנקראת ארץ, ותפארת, הנקרא שמים, הוא עמה, שלא נפרד ממנה אפילו בנפילה שלה, לקיים בה, אני ה' הוא שמי וכבודי לא אחר לא אתן. ומאין לנו, שהאמת, שהוא ז"א, נפל עמה, שכתוב, ותשלך אמת ארצה. הרי שהגורם לנפילת המלכות גורם ג"כ לנפילת ז"א וע"כ הנשבע לשקר גורם לנפילת שמים וארץ. ומי שנשבע אמת, הוא מקיים אמת מארץ לצמת, שהוא עמוד האמצעי דהיינו ז"א הנקרא אמת. שבו עומד הבנין, ז"ש ברא אלקים את שסופי תיבות

תו) וועליה אוקמוה מ"מ וכי: ועליו, על היסוד, העמידו בעלי המשנה בחגיגה, על מה העולם עומד, על עמוד אחד ששמו צדיק, דהיינו יסוד, שנאמר וצדיק יסוד עולם. ובודאי הוא ברית של השבועה, שהיא מלכות, כי עליו עומדים א"ח ד', שהם שמים וארץ, שכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. א"ח הוא שמים, ז"ש, ואתה תשמע השמים, דהיינו ז"א. ד' היא ארץ ז"ש והארץ הדום רגלי. דהיינו המלכות.

תז) ובגין דברית אחיד וכי: ומשום שהברית, שהוא יסוד, אחוז בין שמים וארץ, שהם ז"ן, ובו השבועה, שהיא המלכות, ז"ש חי ה' שכבי עד הבקר. כי השבועה תלויה ביסוד הנקרא ח"י. ומי שנשבע בשמו לשקר, הוא כאלו הרס הבנין של שמים וארץ, והחזיר את העולם לתהו ובהו. כי אם אדם מסיר הקוץ, שהוא יסוד, מן הד' דאחד, שהיא המלכות, (דפו"י דף קט"ו ע"א)

לא אתו. ומנלן דאמת נפל ז עמה, דכתיב טו ותשלך אמת ארצה. ומאן דאומי קושטא, הוא מקיים טז אמת מ"ארץ ת"צמה, דאיהו עמודא דאמצעיתא, דביה איהו קיימא בניינא. הה"ד ק בר"א אלהי"ם ר א"ת, ולבתר ט השמים ואת הארץ. (טז) ובגין דשבועה, איהו בניינא דעלמא דא, לית ליה קיומא בלא יסוד, דבר שיש בו ממש. נדר, דאיהו עלמא דאתי, על גבי שבועה סליקת, ואיהו חלה על דבר שאין בו ממש, ולא צריכה יסוד לקיימא עליה, דאיהו ברית, דביה תשמיש המטה. ובגין דא, ביום הכפורים, עלמא דאתי, דביה תקינו כל נדרי, אסור בתשמיש המטה.

(תי) תמן אות ברית, ת י' איהי תגא על ס"ת צדיק, כמה דאוקמוה העולם הבא, אין בו, לא אכילה, ולא שתיה, ולא תשמיש המטה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם.

(תיא) ובגין א דלית שמוש בעלמא ב דין בתגא, אוקמוה ג מארי מתניתין, כל המשתמש בתגא חלף. דתגא ד לתתא, ה בעלמא דין איהי. ו נקודה א שמושא דאתון. אבל בעלמא דאתי, לית שמושא באתון, ובגין דא ס"ת לית ז ביה נקודה באתווי, אלא תגא, ובגין דא, מאן דמשתמש בספר תורה חלף. ה והכי, מאן דמשתמש במי ששונה הלכות, עליה אוקמוה רבנן, דאשתמש בתגא חלף.

חלופי גרסאות

צ עליה. ק מוסיף בראשית ברא. ר תלת. ט מוסיף את השמים. ת ל"ג י'. א דאית. ב דאתי. ג מכל מקום. ד ל"ג לתתא. ה עלמא; עלמא איהי לתתא. ו מוסיף נקודה לתתא. ז ל"ג ביה. ח ובגין.

מסרת הזהר

ט. (דניאל ח) ב"א רו צ"ב. ט. (תהלים פה) ב"א רו צ"א.

דרך אמת א [תרומה קנח ע"א.

נדר ושבועה

הסולם

מאמר

עטרה של ספר תורה, שהוא צדיק, דהיינו יסוד דז"א. כמו שהעמדנוה. העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה, ולא תשמיש המטה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם.

(תיא) ובגין דלית שמוש וכר: ומשום שאין שמוש בעולם הזה, שהוא מלכות, בתגא, שהוא עטרה על ראש צדיק, הנוהג רק בבינה, העמידו בעלי המשנה, כל המשתמש בתגא חלף, מן העולם. כי התגא בעולם הזה, הוא למטה מן היסוד ואינה בראש צדיק. הנקודות הן שמוש לאותיות, אבל בעולם הבא שהוא בינה, אין שימוש לאותיות, שרומזים לזו"ן. ומשום זה בס"ת, אין נקודות באותיות אלא תגין, שהם נמשכים מבינה. והם עטרה בראש האותיות שהם זו"ן. ומשום זה מי שמשמש בספר תורה חלף מן העולם. וכך, מי שמשמש במי ששונה הלכות, עליו אמרו רבנן, דאשתמש בתגא חלף. אתו

תיבות הוא אמת, ואח"כ, השמים ואת הארץ. הרי שבנין שמים וארץ מתקיים על אמת.

(ט) ובגין דשבועה איהו וכר: ומשום שהשבועה היא בנין של עולם הזה, מלכות, אין לו קיום בלי יסוד, שהוא דבר שיש בו ממש, שהוא הנושא למסך, שעליו יוצא זוג החסדים כנ"ל. נדר, שהוא עולם הבא, בינה, עולה על שבועה, והוא חל על דבר שאין בו ממש, שהבינה אינה צריכה יסוד להתקיים עליו, שהוא ברית, שבו תשמיש המטה. כי בגין אין החכמה צריכה לחסדים להתלבש בהם, כנ"ל. ומשום זה ביום הכפורים, שהוא עולם הבא, בינה, שבו תקנו כל נדרי, משום שהנדר הוא מבינה, אסור בתשמיש המטה, שאין זוג דיסודות נוהג בבינה. כנ"ל.

(תי) תמן אות ברית וכר: שם, בבינה, אות ברית שהוא י', דהיינו יסוד דיבנה, הוא (דפו"י דף קט"ו ע"א)

תיב) אתו כלהו מארי ם מתיבתאן, ואשתטחו קמיה, ואמרו ודאי קב"ה מליף בפומך, וליה אנן סגדין. ואנן אשתמודעין במלין אלין, דלית ילוד אשה אחרא בר מינך, יכיל למללא לון. ודאי מלין אלין, קא סהדין בך, דאנת הוא דאתמר ביה, (9) פה אל פה אדבר בו. לית לעכבא לאליהו גבך, אלא לפייסא ליה לקב"ה, ננחתא ליה לגבך, מליא עותרא, מלייא סגולות לגבך.

תיג) רעיא מהימנא, עבד נאמן, לגבך עבד עברי, (x) הענק תעניק לון. הענק ליה, תעניק לבנוי, במלין גניזין אלין. (p) ומגרנך : גרנה של תורה דילך. ומיקבך, בגרן ויקב קרא ממלל, כמה דאוקמוה . מארי מתניתין, כ בפסולת גרן ויקב הכתוב מדבר.

תיד) יק"ב : י"חוד. ק"דושה. ב"רכה דקב"ה. ודא שכינתא, דאיהי ברכה, דקב"ה, מימינא. ואיהי קדושה משמאליה. ואיהי יחודיה, באמצעיתא. וקודשא בריך הוא, הכי סלקין אתווי דיליה, יב"ק. כגוונא * דא, הקב"ה : כ בחשבון יב"ק. (טו) ומאן דאיהו בק"י בהלכה דיליה, דאיהי שכינתא, קב"ה ם עמיה. ן דבגינה לא יוזו ם מינה ם לעלם. דאית הלכה דאיהי נערה ם דיליה, מסטרא דנער,

חלופי גרסאות

ס מתניתין. י מכל מקום. כ בגרן ול"ג בפסולת. ל ל"ג בחושבן ; כחושבן. ן מוסיף איהו עמיה. ן בגינה. ם מינה. ם לעולם. ן דיליה.

מסרת הזהר

(9) (במדבר יב) הקסה"ז פה צ"ו תק"ח קיב ט"ב שכי"ז. (x) (דברים טו). (p) (שם) לעיל צ"צ.

גרן ויקב

מנקודת השורק. והם פסולת גרן. ויש דינים דנוקבא. הנמשכים מנקודת החירק (כמ"ש לעיל בראשית א' ט"ו ד"ה ההיא ע"ש) והם פסולת היקב. כי יקב הוא הנוקבא. דהיינו מלכות.

תיד) יקב, יחוד קדושה ברכה וכו' : יק"ב, הוא ראשי תיבות י'חוד קדושה ברכה, דקודשא בריך הוא, והיא השכינה, דהיינו מלכות שהיא ברכה של הקב"ה, בעת שהיא בסוד הימין, דהיינו חסדיס. והוא קדושה של הקב"ה בעת שהיא בשמאל, דהיינו בחכמה. והיא יחוד של הקב"ה, בעת שהיא בקו האמצעי. והקב"ה, כך עולות האותיות שלו במספר יב"ק, שהוא אותיות יקב, כזה, הקב"ה, בחשבון יב"ק. כי הקב"ה הוא ז"א, והנוקבא הי"ס החשבון של ז"א.

טו) ומאן דאיהו בק"י וכו' : ומי שהוא בק"י, שהוא אותיות יקב, בהלכה שלו, שהיא השכינה, הקב"ה עמו, שבשכילה לא יוזו ממנו לעולם. שיש הלכה שהיא נערה משמשת שלה

מצד

הסולם

מאמר

תיב) אתו כלהו מארי וכו' : באו כל ראשי הישיבות והשתטחו לפניו, ואמרו, ודאי שהקב"ה מדבר בפיד, ולו אנו משתחווים, ואנו מכירים בדברים אלו, שאין ילוד אשה אחר חוץ ממך, יכול לדבר אותם. ודאי דברים אלו מעידים עליך, שאתה הוא שנאמר בו. פה אל פה אדבר בו. אין לעכב את אליהו ממך, אלא לבקש מן הקב"ה שיריד אותו אליך מלא עשירות מלא סגולות בשבילך.

מאמר גרן ויקב

תיג) רעיא מהימנא עבד וכו' : רועה הנאמן, עבד הנאמן, עליך עבד עברי, נאמר, הענק תעניק לון. הענק לון, תעניק לבניו, את דברים הנסתרים האלה. ומגרנך, גרנה של תורה שלך. ומיקבך, בגרן ויקב הכתוב מדבר על דרך שהעמידוהו בעלי המשנה, בפסולת גרן ויקב הכתוב מדבר.

פירוש. גרן, הוא ז"א, יקב, היא המלכות. ויש בחינת דינים דדכורא, שהם נמשכים (דפו"י דף קט"ז ע"א *) דף קט"ז ע"ב)

ובגינה אתמר הלכה ז כפלוני. אבל הלכה דילך, רעיא מהימנא, איהי דאתמר בה, הלכה למשה מסיני, מפי הגבורה, יהיב לך קב"ה, ברתא דיליה. תטז) ובגין דא, על הלכות אחרנין אתמר, ה) רבות בנות עשו חיל. ק על הלכה דילך אתמר, ואת עלית על כלנה. ו דאתגברת על כלהו, בגבורה. ו) ע"י עמך גבור החיל. ו אתקין בך, ואשלים בניינא דמלכא, ת ואיהו בני בניינה על פומך, א ועל ידך, זכאה חולקך.

תיז) [ב] פתח רעיא מהימנא ואמר, ה) המלאך הגואל אותי מכל רע, דאיהי שכינתא, דאתמר בה, א) ויסע מלאך האלהים. יברך לכו בעלמא דאתי. וידגו לרב בקרב הארץ, בעלמא דין. למהוי שלטנותכון בתרין עלמין, דאתון חיינן. דמאן דאיהו ב מעלמא דא, חי אתקרי. ג כמה דכתיב, ב) עץ חיים היא למחזיקים בה. חיים תמן, חיים הכא.

תיח) מה דלאו הכי, מאן דאיהו מלוּבש באלין קליפין, דעור ובשר ועצמות וגידיים דגופא שפלא, דרוחא הוא מית תמן. ד מה מיתא, לא חמי ולא שמע ולא ממלל ולית ליה תנועה בכל אברין דיליה. הכי רוחא, לא חזא דלעיל מניה. דאתמר באורייתא עלייהו, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים.

מסרת זוהר

חלופי גרסאות

ה) (משלי לא) ב"ב קלח צ"א. ו) (שופטים ו). ת) (בראשית מח) נח טז צ"א. א) (שמות יד) נח טז צ"ב ז"ח עה ט"ב של"ו. ב) (משלי ג) ב"א רכט צ"א. דרך אמת ב) המאמר טוהר קטן.

ז כפלים. ק ואת עלית על כלנה על הלכה דילך אתמר. ר דאת גברת. ש אתקן ; אתתקן ; אתתקף. ת דאיהו ; מוסיף דאיהו הוא (ד"א) ; דאיהו קא. א ל"ג ועל ידך זכאה חולקך. ב מוסיף מעלמא דאתי. ג ע"ש דאתמר בה. ד הוא.

מאמר

הסולם

גרין ויקב

מצד הנער מטטרון שבבריא, ובשבילה אמרו הלכה כפלוני, שסובבת על הנערה שלה. אבל הלכה שלך, רועה הנאמן, היא שנאמר בה, הלכה למשה מסיני, מפי הגבורה נתן לך הקב"ה בתו שלו. שהיא השכינה.

רע, שהוא השכינה, שנאמר בה, ויסע מלאך האלקים, יברך אתכם בעולם הבא. שהוא בינה. וידגו לרוב בקרב הארץ, היינו בעולם הזה. שהוא מלכות. שיהיו ממשלתכם בשני עולמות שאתם חיים. שמי שהוא מעולם הזה, שהוא מלכות, נקרא חי, כמ"ש עץ חיים היא למחזיקים בה. חיים שם בבינה, חיים כאן במלכות.

תיח) מה דלאו הכי וכו' : מה שאין כן, מי שמלוּבש באלו הקליפות, של עור ובשר עצמות וגידיים של גוף השפל, שהרוח הוא מת שם, מה מת אינו רואה אינו שומע אינו מדבר ואין לו תנועה בכל האיברים שלו. כך הרוח אינו רואה מה שלמעלה ממנו, שנאמר עליהם בתורה, דע מה למעלה ממך, עין רואה, ואזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים.

דכמה .

תטז) ובגין דא על וכו' : ומשום זה, על הלכות אחרות נאמר, רבות בנות עשו חיל. על הלכה שלך נאמר, ואת עלית על כלנה, שנתגברה על כולן בגבורה. ה' עמך גבור החיל. התתקן בך, והשלם בנין המלך, שהוא השכינה. כי הוא בונה את בנינו על פיך ועל ידך. אשרי חולקך.

תיז) פתח רעיא מהימנא וכו' : פתח דועה הנאמן ואמר, המלאך הגואל אותי מכל (דפו"י דף קט"ו ע"ב)

משפטים

קלג

תיט) ה דכמה מלאכין אזלין עמיה, דאתמר בהון, ו) כי מלאכיו יצוה לך. ולית ליה רשו בהאי גופא, לאסתכלא בהון, ולמשמע בקליהון, דאינון ו חיון דאשא, ממללן ומקדשן ז ומברכן ומיחדן לקב"ה, עם ישראל כחדא. כל שכן ה לשכינתא, דאיהי עלייהו. כל שכן קב"ה דאיהו לעילא מן שכינתיה, ו דבה מקבל צלותין דישראל.

תכ) ובגין חובין, הוּו מתלבשין באלין קליפין. כגוונא דאדם, כ דחובי אבהתהון בידיהון. והאי איהו דאוקמוה מארי מתניתין, כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם. ובגין אלין קליפין דחובין, אמר קרא, ט) כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם. ובגין אלין קליפין, קב"ה מתכסיא בכמה גדפין. דאתמר בהון, ו) בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו וגו'.

תכא) לעתיד לבא, ו) ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך. דאתון בהאי עלמא, דלית לכוּן קליפין ועורין, אית לכוּן רשו לאסתכלא בבני עלמא, ובני עלמא ה אית לון רשו לאסתכלא בכו. ובגין דא, עלייכו אתמר דאתון חיו, ועלמא דלכוּן, עולם החיים. אבל עלמא שפלא, דא עולם המתים, נ דכל אלהות דאומין דעלמא, מבלעדי יי, ו כלהון מתים.

תכב) ו אמ"ל רבי שמעון, ו רעיא מהימנא, עם כל דא, דאנת לא ז יכיל לאסתכלא בבני עלמא דאתי, בעיינין, ולא במלאכיא, כל שכן בקב"ה ובשכינתיה,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) (תהלים צא) הקסה"ז קסט צ"ב. ד) (ישעיה נט) ת"ז תכ"ב סח. תני"ז צ : תס"ט קט. ה) (שם ו) ב"א נא צ"א ז"ח לג ט"א שמיה. ו) (שם ל) ח"ג רכב : ת"ז בהקדמה טו. תל"ז עח. תני"ח צב. תס"ט קט.

ה) וכמה. ו) אשא דחיון. ז) ומיחדן ומברכן. ח) שכינתא ; ל"ג שכינתא. ט) דביה. י) דגוונא. כ) חובי. ל) ואתון. מ) לית. נ) ל"ג מן דכל עד כלהון ; דאלהות מבלעדי ה) ; דכל ימות דאומי"א דעלמא ; דכל אלהות דעובדי ע"ו. ט) וכלהון ; דכלהון. ע) אמר. פ) בוצינא קדישא. צ) אסתכלת ול"ג יכיל.

מאמר

הסולם

גרן ויקב

הקב"ה מתכסה בכמה כנפים, שנאמר בהן בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו וגו'.

תכא) לעתיד לבא ולא וכו' : לעתיד לבא, נאמר, ולא יכנף עוד מוריך והיה עיניך רואות את מוריך, כי כשאתם בעולם הזה דהיינו מלכות, שאין לכם קליפות, ועורות, יש לכם רשות להסתכל בבני העולם, ובני העולם יש להם רשות להסתכל בכם. ומשום זה נאמר עליכם שאתם חיים, והעולם שלכם הוא עולם החיים. אבל עולם השפל הזה, הוא עולם המתים, שכל האלהות של אומות העולם, מבלעדי ה', כולם מתים.

מאמר משגיח מן החלונות

תכב) אמ"ל רבי שמעון וכו' : אמר לו ר"ש, רעיא מהימנא, עם כל זה שאתה אינך יכול

תיט) דכמה מלאכין אזלין וכו' : שכמה מלאכים הולכים עמו, שנאמר בהם כי מלאכיו יצוה לך, ואין לו רשות בגוף הזה, להסתכל בהם ולשמוע קולם, שהם חיות אש מדברות ומקדשות ומברכות להקב"ה ולישראל יחד. כל שכן לשכינה שהיא עליהם, וכל שכן להקב"ה שהוא למעלה משכינה, שבה מקבל תפלות ישראל.

תכ) ובגין חובין הוּו ובשביל העונות היו מתלבשים באלו הקליפות כמו האדם, שעונות אבותיהם בידיהם. וזהו שהעמידו בעלי המשנה, כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, ומשום אלו הקליפות שמחמת העונות, אמר הכתוב, כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם. ובשביל אלו הקליפות (דפ"י דף קט"ז ע"ב :

אבל בעין השכל דלבך, את חזי * בכלא בבני עלמא דאתי, ובמלאכין ובקביה ושכינתיה. דטחרין לך. ובגין דא אמר שלמה, דכתיב ביה * ויחכם מכל האדם, * ולבי ראה הרבה חכמה ודעת.

תכג) אבל בנבואה, * לית רשו לאסתכלא ביה * נביא בעין השכל, אלא בעיינין, דאיהי מראה וחזיון דעיינין, הה"ד, * במראה אליו אתודע. ועוד בחזיון לילה, מראה ביממא, חזיון בליליא, וכלא בעיינין, ולא בעין השכל דלבא. ועיינין אינון תרי סרסורי דלבא, ומשמשין דיליה. ואיהו מלכא * בינייהו ובגין דא, חכם עדיף מנביא. והכי הוא תרין אודנין, תרין שמשי דלבא.

תכד) ובג"ד אוקמוה רבנן, הלב רואה, והלב שומע. ולא עוד, אלא דאתמר בלב, הלב מבין, הלב יודע. * ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. הרי חכמה ותבונה ודעת בלבא. דבהון אתעבידו שמיא וארעא, ותהומין. ובהון אתעביד משכנא, * הה"ד, * ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ודעת. מה דלית כולי האי בעיינין. תכה) ורעיא מהימנא, מאן דכולי האי בלביה, יתיר חזי מן נביא, כל שכן מחשבתא דילך. דלית לה סוף, ובה תסתכל, בהחוא, דלית ביה סוף, מה דלא הוה לך רשו בקדמיתא לאסתכלא בעיינין. הה"ד, * וראית את אחורי לפני לא יראו. תכו) אלין טפשי דלבא, אינון מתין, וסומין באלין קליפין. אבל לגבך, לאו אינון חשיבין כלום, ולא מפסיקין בינך * לבין קביה ושכינתיה, * וכל בני עלמא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז) (מ"א ה) בא מ צ"ל. ח) (קהלת א.) ט) (במדבר יב) וישבו צ"ב. י) (שמות לא) ח"ב קנו: רכנ: ד"ח סה ט"ד ש"א. כ) (שמות לא) שמות עט צ"ו ו"ח ר ט"א ש"ג. ל) (שם לג) ב"א קכב צ"ב ז"ח מו ט"ד ש"ג מח ט"ב ש"י סו ט"ג שלי"ד טג ט"ג שכי"א

משגיח מן החלונות

הסולם

מאמר

תכד) ובג"ד אוקמוה רבנן וכ"ו, ומשום זה העמידו רבנן הלב רואה והלב שומע. ולא עוד אלא שאמרו בלב, הלב מבין, הלב יודע. ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. הרי חכמה ותבונה ודעת בלב, שבהם נעשו שמים וארץ ותהומות, ובהם נעשה המשכן, ז"ש, ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ותבונה ודעת. מה שאין כל כך בעינים.

יכול להסתכל בבני העולם הבא בעינים ולא במלאכים כל שכן בהקביה ושכינתיה אבל בעין השכל של לבן אתה רואה הכל. בבני עולם הבא ובמלאכים ובהקביה ושכינתיה המסבבים אותך. ומשום זה אמר שלמה, שכתוב בו ויחכם מכל האדם, ולבי ראה הרבה חכמה. דחיינו בעיני השכל.

תכה) ורעיא מהימנא מאן וכ"ו: ורועה הנאמן, מי שכל כך בלב, רואה יותר מנביא. כל שכן המחשבה שלך, שאין לה סוף, ובה תסתכל, בתחוא שאין בו סוף, מה שלא היה לך רשות בתחילה להסתכל בעינים. ז"ש וראית את אחורי לפני לא יראו.

תכג) אבל בנבואה לית וכ"ו: אבל בנבואה, אין רשות לנביא להסתכל בו בעין השכל, אלא בעינים, שהוא מראה וחזיון של העינים, ז"ש במראה אליו אתודע. ועוד, בחזיון לילה, מראה היא ביום, חזיון הוא בלילה. והכל בעינים ולא בעיני השכל של הלב. ובי העינים הן ב' כתיובות של הלב, שמתוכות בין היצח"ד שבלב לבין האדם, ומשמשים שלו, והוא מלך ביניהם. ומשום זה חכם, הרואה בעיני הלב, הוא טוב מנביא הרואה בעינים. וכן הוא בי אנכי הם ב' משמשי הלב.

תכו) אלין טפשי דלבא וכ"ו: אלו איילי הלב, הם מתים, וסומים, באלו הקליפות של הגוף, אבל אצלך אין אלו חשויים כלום. ואינם

(דפו"י דף קט"ז ע"ב *) דף קי"ז ע"א)

משפטים

קלה

דאתי, ומלאכין, ג דהכי ד ייעול לגבך ה באינון חלונין, דעיינין, ואודנין, ו ונוקבי חוטמא, ז ופומא. כמלכא דייעול ה באתכסייא ח חדרי חדרים, למללא עם בריה. ובג"ד, מצלין ישראל ביה בצלותא ט דלהון, אתה חופש כל חדרי בטן רואה כליות ולב ואין כל דבר נעלם ממך.

תכז) . והיינו דאמר שלמה, ט משגיח מן החלונות וגוי. ואלין אינון חלונות, דעיינין ואודנין ונוקבי חוטמא ופומא כ באלין שבעה נוקבין, ל נשמטא סליקת, בשבעה מיני בוסמין. והכי צלותא סליקת באלין מ ז' בוסמין, דאינון ט נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מר ואהליות עם כל ראשי בשמים. בההוא זמנא דצלותא הכי סליקת, מקטרת מר וכו'. הקב"ה שאיל עלה, ט מי זאת עולה מן המדבר מקטרת מר ולבנה וגוי. מי זאת ודאי, מסטרא דמ"י איהו ודאי בינה, כלילא משבעה מיני בוסמין.

תכח) ודא ק"ש, כלילא מחמשין תרעין, דאינון כ"ה כ"ה. כלילא משבעה ברכאן, בשחר שתים לפניה, ואחת לאחריה, ובערב שתים לפניה, ושתים לאחריה. ואינון, ט הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, עד לך יי הממלכה, דאיהי מלכות. ג דאיהי כלילא מתלת בוסמין. מקטרת מר, דא כתר. ולבונה, דא חכמה. מכל אבקת רוכל, דא בינה. קום אשלים ט פקודין דמרך.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (שיר ב) שמות כג צ"ג. ג) (שם ד) ח"ב קלב. ר"י ת"ז בהקדמה יא : ט) (שם ג) הקסה"ז קלו צ"א ט) (ד"ה א כט) ב"א רעה צ"ב. ג ל"ג דאיהי. ט פקודך ; פקודא.

מאמר

הסולם

משגיח מן החלונות

מקטרת מר ולבונה וגוי. מ"י זאת, ודאי מצד מ"י שהוא בינה, ודאי כלולה מז' מיני בשמים. שהם חג"ת נהי"מ שלה המאירים בסוד הריח שהוא הארת החכמה.

תכח) ודא ק"ש כלילא וכו' ; וקריאת שמע זו כלולה מחמשים שערים, שבבינה, שהם כ"ה כ"ה אותיות, כ"ה שבק"ש של שחרית וכ"ה בק"ש של ערבית, כלולים מז' ברכות, בשחר, שתים לפניה ואחת לאחריה, ובערב, שתים לפניה ושתים לאחריה, והם, ז' ספירות הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים וארץ, שהוא יסוד, עד לך ה' הממלכה, שהיא מלכות. שהיא כלולה מג' בשמים, מקטרת מר, זהו כתר. ולבונה, זהו חכמה. מכל אבקת רוכל, זהו בינה. קום השלם המצות של אדונך.

ואינם מפסיקים בינך ובין הקב"ה ושכינתו, וכל בני עולם הבא והמלאכים, כי כן יבא אליך באלו החלונות, של העינים, ואזנים, ונקבי האף, והפה. כמלך הבא בסתר לחדרי חדרים לדבר עם בנו, ומשום זה מתפללים ישראל בתפלתם, אתה חופש כל חדרי בטן רואה כליות ולב ואין כל דבר נעלם ממך.

תכז) והיינו דאמר שלמה וכו' : והיינו שאמר שלמה, משגיח מן החלונות. ואלו הם החלונות, של העינים והאזנים ונקבי האף והפה. בז' נקבים אלו עולה הנשמה בז' מיני בשמים וכן התפלה עולה בז' מיני בשמים אלו, שהם, נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מור ואהליות עם כל ראשי בשמים. בזמן ההוא של התפלה, עולית כך, מקוטרת מר וגוי. הקב"ה שואל עליה, מי זאת עולה מן המדבר

(דפו"י דף קי"ז ע"א)

תכט) ^א לא תהיה אחרי רבים לרעות וגו', אחרי רבים להטות. אחרי רבים להטות, ^ב לית רבים פחות מגי ואי לית בית דין בגי, לית להטות בתר דיניה. בית דין: שכינתא. בגי: תלת חיון דמרכבתא ^ג דילה, ואיהי דין תורה דין אמת, עמודא דאמצעייתא. וכל דיין דלא דן דין אמת לאמתו, ^ד דא איהו כאילו אשליט סמאל בעלמא. ^ה ותשלך אמת ארצה, ואפיל שכינתא עמיה, ויקים גיהנם, בת זוגיה דסמאל, עם סמאל. ^ו באתר דדין אמת, יוקים שפת שקר. דין אמת, עמודא דאמצעייתא. שפת שקר גיהנם וסמאל.

תל) ובג"ד, כד דיין דן דין, גיהנם פתוחה לפניו משמאלו, בת זוגיה דסמאל. וחרב על צוארו, מלאך המות. סמאל מאחורוי ^ז מעל צואריה. וגן עדן פתוח לימיניה, ועץ החיים פתוח לקמיה, על רישיה.

תלא) אי דן דינא דשקרא, שליט עליה מלאך המות, ושחיט ליה, ולבתר אוקיד ליה ^ח בגיהנם. ואי דן דין אמת, קביה ייעול ליה לגן עדן, ואטעים ליה ^ט מאילנא דחיי, ^י דכתיב עליה, ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. ^{יא} דאתברי באורייתא, דאתמר בה, עץ חיים היא למחזיקים בה. עץ חיים, תפארת חיים דילה חכמה ובינה. ^{יב} חיי המלך ודאי.

תלב) ולעולם, דינא דמלכותא, דינא. ודינא בלב, ואתמר ביה, הלב רואה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

א) (שמות כג, ז) (דניאל ח) ביא רז צ"ב. ט) ט דילה. פ ליב דא; דאיהו אמת. ז ועל. ק ליב בגיהנם. ר אילנא. ט דאמר ביה; ליה. ת ואתברי. א היג בדיו יבדפויי חי.

דרך אמת ג] פרשת תצא רעה א ביומו תתן שכרו פקודא לתת שכר שכיר.

מאמר

הסולם

לא תהיה אחרי רבים לרעות

תכט) לא תהיה אחרי רבים לרעות וגו': אחרי רבים להטות. ונפרש. אחר רבים להטות, אין רבים פחות מגי ואם אין בית דין של גי אין להטות אחרי דינו. בין דין, הוא השכינה. בגי, הם גי חיות של המרכבה שלה. שהם חגית. והיא השכינה, נקראת דין תורה, דין של אמת, שעמוד האמצעי, שהוא ד"א, נקרא אמת, והשכינה היא הדין שלו. וכל דיין שאינו דן דין אמת לאמתו, זה הוא כאלו השליט את סמאל בעולם, ותשלך אמת ארצה, שהוא ד"א, ומפיל השכינה עמו, ומקים את הגיהנם, שהוא בת זוגו של סמאל, עם סמאל. במקום של דין אמת, הוא מקים שפת שקר. דין אמת, הוא ימוד האמצעי, שפת שקר, הוא גיהנם וסמאל.

תל) ובג"ד כד דיין וכי: ומשום זה, כשהדין דן דין, הגיהנם פתוח לפניו משמאלו, שהוא בת זוגו של סמאל. וחרב על צוארו, שהוא (דפויי דף ק"ז ע"א)

תלב) ולעולם דינא דמלכותא וכי: ולעולם, דין המלכות הוא דין. והדין הוא בלב, ונאמר בו הלב רואה. ומשום זה אין לו לדין אלא מה שענינו רואות. וכאן אין לדין אלא הקב"ה

משפטים

קלז

ובגין דא, אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות. והכא לית דיין, אלא קודשא בריך הוא. מה שענינו רואות, (ר) כי יי' ענינו משוטטות. (ו) ענינו על דרכי איש. (תלג) ובהון, (ח) משגיח מן החלונות. ב בוז נוקבין דבר נש, בתרין עיינין, ותרין אודנין, ותרין נוקבין דחוטמא, ופומא. הא ז' דאמא עלאה. והכי ג בעובדוי אסתכל בשבע, מסטרא דשכינתא תתאה, בבי' ידין וצואר תלת, וגוף וברית תרין, הא חמש. תרין רגלין, ה הא שבע. י"ה, יו"ד ה"א, בשבע אתון דיליה, אסתכל בשבע נוקבין דרישא, * נקבים: על שם נקבה, דנקביה פתוחות ו לקבל. ו"ה, וא"ו ה"א, בשבע אתון דיליה, אסתכל בשבעה ז אברין דלתתא, דאינון תקונא דגופא, דבהון עשיית המצות.

תלד) אשתו כגופו דמיא. ועל שם פקודין, אתקריאו אברים. ה על שם שכינתא, גופא. ו דמסטרא אחרא לבושא, דאינון עור ובשר. הה"ד, (ז) עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידיים תסוככני, באתר דלית שכינתא, ההוא גופא לא אתקרי, אלא לבושא דאדם. דאיהו תורה, (ח) זאת התורה אדם כי ימות באהל. (ט) כתפארת אדם לשבת בית. ובאתר כ דתמן מצוה, אתקרי גופא דאדם, כגון גופי הלכות, ו פסקי דינין.

חלופי גרסאות

ב רזא. ג מעיבורי; מעיבורו (ד"א). ד דאימא. ה ל"ג הא; שבע הא. ו ומקבלו. ז תקונין אתון; מוסיף אברים אתון. ח ועל. ט דסטרא. י לאדם. כ דאדם. ל ופסקי.

מסרת הזהר

(ד"ה ב טז) ב"ב סז צ"א ש (איוב לד) ח"ג פג: קלז. רצב: ת"ז תי"ח לב: ת) (שיר ב) שמות כב א) (איוב יוד) ב"א קנ צ"ג. ב) (במדבר יט) שמות ו צ"פ. ג) (ישעיה מד) ח"ג קמא: רפא. ת"ז בהקדמה ת. ת"ג יח: ת"ט מ. תמ"ז פג: תמ"ט פה: תס"ט קטז: ת"ע קכא. קלח.

לא תהיה אחרי רבים לרעות

הסולם

מאמר

מסתכל בוז אברים שלמטה, שהם הידיים והצואר וכו', שהם תקון הגוף, שבהם עשיית המצות.

הקביה. מה שענינו רואות, היינו כי ה' ענינו משוטטות. ענינו על דרכי איש.

תלד) אשתו כגופא דמיא וכו': אשתו של ז"א, שהיא השכינה, דומה לגוף, שגופו של אדם התחתון נמשך ממנה, ועל שם המצות, הוא נקרא אברים, דהיינו רמ"ח אברים. ועל שם השכינה, הוא נקרא גוף. כי מצד האחר אין גוף, אלא לבוש, שהם עור ובשר וכו'. ז"ס עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידיים תסוככני. שבמקום שאין השכינה שם, לא נקרא גוף ההוא של אדם התחתון אלא לבוש של האדם, שהוא ז"א, שהוא תורה הנקראת אדם. ז"ל התורה אדם כי ימות באהל. כתפארת אדם לשבת בית. ובמקום ששם מצוה, שהיא השכינה, נקרא גופו של אדם התחתון, גופו של אדם. כמו גופי הלכות ופסקי דינים, שהם שמות השכינה.

תלג) ובהון, משגיח מן החלונות: היינו בוז נקבי האדם, בשתי עינים בשתי אזנים, בשני נקבי האף והפה. הרי ז' ספירות של אמא עלאה. וכך מסתכל במעשיו בוז, מצד השכינה, התחתונה, בשתי ידיים והצואר, שהם ג'. ועם גוף וברית, שהם ת"ת ויסוד, הם ה', ועם שתי רגלים, הרי שבע. שהם ז"ס של השכינה התחתונה. ב' אותיות השם י"ה, שהוא בג"ר, עם המילוי שלהן, שהן יו"ד ה"א, הן שבע אותיות בשבע אותיות אלו שלו, מסתכל בשבעה נקבים של הראש. ונקראים נקבים על שם נקבה, שהוא אמא עליונה, שנקביה פתוחות לקבל. ב' אותיות ו"ה, שהן בגוף, דהיינו שכינה התחתונה, עם אותיות המילוי שלהן, שהן וא"ו ה"א, הן ז' אותיות, בוז אותיות אלו שלו. (דפריי דף קי"ז ע"א *) דף קי"ז ע"ב

קביה

תלה) קב"ה שופט, עמודא דאמצעיתא. מסטרא דבינה, דאיהו ם ידו"ד. דיין, מסטרא דמלכות. ן שוטר, הוא שליט, ם ויוסף הוא השליט. וכל ספירין, אינון שופטים, מסטרא דאמא עלאה, דתפארת שופט. ואינון שוטרים, מסטרא דמלכות. ם דצדיק מתמן שוטר ומושל. ם

תלז) מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרוג וגו'. פקודא להשוות הבעלי דינין, ולהתרחק מדבר שקר, דלא יימרון משוא ץ פנים. דקב"ה אתמר ביה, ה אשר לא ישא פנים. ול"א יק"ח שח"ד, בסופי תיבות אחד. ם האי דיין, צריך למהוי כגוונא דאחד, דאיהו ידו"ד אחד, דלא יקח שחד, ך דיהא איהו בדיוקניה. תלז) ובדינא להשוות תרווייהו ם כאחד, ולא יטה דינא לדא יתיר מן דא, אלא בתקלא חד, עד דיקבלון דינא. ולבתר, כל חד אתדן, כפום עובדוי.

תלח) ואוקמוה מארי מתניתין, צדיק יצר הטוב שופטו. רשע, יצר הרע שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. מאן דאיהו מאילנא דחיי, לית ליה דינא כלל, לית ליה יצר הרע, ודא צדיק גמור, ה ודא צדיק וטוב לו. ולית טוב, אלא תורה. הה"ד, ה כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו. וצדיק ורע לו, מסטרא דעץ הדעת

מסרת הזהר

ז) (שמות כג.) ה) (דברים יוד) ח"ב רעב. ח"ג ל : רמד : ת"ז ת"ה קמג. בהשמטות. ו) (משלי ז) ח"א רסד. ח"ג עג. רצז. ז"ח פה ט"א ש"ג.

חלופי גרסאות

ם הוי"ה בניקוד אלקים ; אלקים. ן מוסיף שוטר מסטרא דצדיק שוטר. ם מוסיף ומסטרא [מסטרא] דיוסף הצדיק מתמן ויוסף ; ליוסף הצדיק מתמן ויוסף. ע וצדיק ; ל"ג דצדיק. ם מוסיף ובפקודא בתר דא מני שופטים וכ"ו תמצאנו בריש פרשת שופטים רע"ב. צ מוסיף פנים יש בדבר. ם הכי. ך דהא. ם באחד ; ל"ג כאחד. ת דא ; ביה דא

מאמר

תלה) קב"ה שופט עמודא וכ"ו : הקב"ה שופט, היינו עמוד האמצעי, שהוא ז"א, שמצד הבינה, דהיינו המוחין דג"ר הנמשכים מבינה, שהוא הוי"ה. נקרא שופט. דיין, נקרא מצד המלכות. שוטר, הוא שליט, כמ"ש ויוסף הוא השליט. וכל הספירות הן שופטים מצד אמא עלאה, שהיא בינה, שבה המוחין שהתפארת הנמשך ממנה היא שופט, ובו כלולות כל הספירות. והן שוטרים מצד המלכות, שבה השליטה, והצדיק שוטר ומושל משם.

מאמר מדבו שקר תרחק

תלז) מדבר שקר תרחק וגו' : הוא מצוה להשוות את בעלי הדינים ולהתרחק מדבר שקר, שלא יאמרו, משא פנים יש בדבר. כי הקב"ה נאמר בו אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, בסופי תיבות נמצא אחד, דיין הזה צריך להיות כמו האחד, שהוא הויה אחד, שלא יקח שחד, שהוא יהיה בצורתו.

(דפ"י דף קי"ז ע"ב)

הסולם

מדבר שקר תרחק

תלז) ובדינא להשוות תרווייהו וכ"ו : וכן בדין, צריך להשוות שני הבעלי דינים כאחד, שלא יטה הדין לזה יותר מזה, אלא במשקל אחד, עד שיקבלו הדין, ולאחר כך, כל אחד גידון לפי מעשיו.

תלה) ואוקמוה מארי מתניתין וכ"ו : והעמידוהו בעלי המשנה, צדיק, יצר הטוב שופטו. רשע, יצר הרע שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. מי שהוא מעץ החיים, שנמשך חו"א, אין לו דין כלל, אין לו יצר הרע. וזהו צדיק גמור, וזהו צדיק וטוב לו, ואין טוב אלא תורה, ז"ש, כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו. יצדיק ורע לו, הוא מעץ הדעת טוב ורע, שהוא המלכות. ולמה נקרא צדיק כיון שרע לו, שהוא היצה"ר שנקרא רע. אלא משום שיצר הטוב שולט עליו נקרא צדיק ורע לו, שרע ההוא, הוא תחת רשותו.

רשע

טוב ורע. ואמאי אתקרי צדיק בתר דרע לו, דאיהו יצר הרע. אלא, בגין דטוב
 א שליט עליה, אתקרי צדיק ורע לו. ב דההוא רע איהו תחות נ רשותיה.
 תלט) ד רשע וטוב לו, אמאי אתקרי רשע. בגין דאיהו אסתלק למהוי רישא
 ה יצה"ר דיליה, וטוב איהו תחות רשותיה, כעבדא תחות רביה. ואע"ג דרשע איהו
 מכתיר את הצדיק, וכיל צדיק גמור לאענשא ליה, ט גם ענוש לצדיק לא טוב,
 בגין ההוא טוב דאיהו תחות רגליו דרשע, לית לאענשא ליה, דאולי יחזור בתשובה
 ויתגבר על יצריה, ויהא עפר תחות רגליו.
 תמ) דמסטרא דרשע וטוב לו, ו שכינתא שכיבת, ט ותגל מרגלותיו ותשכב.
 האי איהו ט ושפחה כי תירש גבירתה. ז שפחה, ח יצר הרע נוקבא. ט יצר הרע,
 י דכר. כ בגיניה אתמר, י וכבודי לאחור לא אתן. י והור הקרב יומת.
 תמא) ומסטרא דצדיק ורע לו, שכינתא איהי עטרה על רישא דבר נש,
 ושפחה יצר הרע, אתכפייא תחות גבירתה. ומסטרא דצדיק גמור, לית זר, ולית
 יצר נ הרע. ומסטרא דרשע גמור, לית ליה חולקא בשכינתא, דלית חולקא לב"נ
 בשכינתא, י אלא מסטרא דטוב.
 תמב) ולית כל שכינתא שקילין, דהא שכינתא דאילנא דטוב ורע, איהו
 כרסייא, אבל שכינתא דאילנא דחיי, ט עלה אתמר י לא יגורך רע. נ אבל בגין

חלופי גרסאות

א מוסיף צדיק שליט. ב ההוא. ג מוסיף
 רשותיה כעבדא [כעבד] תחות רביה. ד ל"ג מן רשע
 עד ואע"ג. ה דיצה"ר. ו ל"ג שכינתא; ל"ג שכיבת;
 שכיבתא. ז דשפחה; מוסיף ומסטרא דצדיק גמור
 שפחה. ח דיצה"ר. ט דיצה"ר. י מוסיף דכר איהו.
 כ בגינה. ל מוסיף הרע לב"נ. מ עליה. נ אלא.

מסרת הזהר

ז) (משלי יז). ח (רות ג) וישב נח צ"א ז"ח
 פו ט"ב ש"כ פו ט"ב ש"א ט"ג של"ט שמ"ב.
 ט) (משלי ל) בשלח קא צ"צ ז"ח נח ט"ד של"ח צא
 ט"ד ש"ט. י) (ישעיה מב) לעיל אות ח צ"ז. כ) (במדבר
 א) ב"א רעז צ"א. ל) (תהלים ה) ב"א ריח צ"ב.

דרך אמת. ד] כי תצא דף רעו א.

מדבר שקר תרחק

הסולם

מאמר

יצר הרע הוא זכר, בשבילו נאמר, וכבודי לאחור
 לא אתן. והור הקרב יומת. כי יצר הרע נקרא
 אחר, ונקרא זר.

תמא) ומסטרא דצדיק ורע לו וכר:
 ומצד הצדיק ורע לו, השכינה היא עטרה על
 ראש האדם, והשפחה היצר הרע נכנעת תחת
 גבירתה. ומצד הצדיק הגמור, אין זר ואין יצר
 הרע. ומצד הרשע הגמור, אין לו חלק בשכינה,
 כי אין חלק לאדם בשכינה אלא מצד הטוב.

תמב) ולית כל שכינתא וכר: ואין כל
 שכינה שוות. כי השכינה של העץ הדעת טוב
 ורע, הוא כסא, שהוא בעולם הבריאה. או בגוף
 האדם. אבל השכינה של עץ החיים, שהיא בעולם
 אצילות, עליה נאמר לא יגורך רע. אבל משום
 שנאמר

תלט) רשע וטוב לו וכר: שואל, רשע
 זטוב לו, שהוא התורה הנקראת טוב כנ"ל, א"כ
 למה נקרא רשע. ומשיב, משום שהוא עלה
 להיות ראש ביצר הרע שלו, והטוב הוא תחת
 רשותו, כעבד תחת רבו. ואע"פ שרשע הוא
 מכתיר את הצדיק, וצדיק גמור יכול להענישו,
 גם ענוש לצדיק לא טוב, כי משום טוב ההוא
 שהוא תחת רגליו של הרשע, אין להענישו.
 אולי יחזור בתשובה ויתגבר על יצרו, והיצר
 הרע יהיה עפר תחת רגליו.

תמ) דמסטרא דרשע וטוב וכר:
 שמצד הרשע וטוב לו, השכינה שוכבת, כש"א,
 ותגל מרגלותיו ותשכב. זה הוא, ושפחה כי
 תירש גבירתה. שפחה היא נקבה דיצר הרע.
 (דפו"י דף קי"ז ע"ב)

דאתמר בה, ^ט ומלכותו בכל משלה, מאן דפגים אתר. ^ז דילה, אתחשיב כאילו עביד במטרוניתא קלנא. דקלנא דמטרוניתא איהו, מאן דמזלזל ב באתרהא. וקלנא דמטרוניתא, דמלכא איהו.

תמג) כל שכן מאן דאעבר לה מאתרהא, ושוי שפחה באתרהא. דבכל אתר דאיהו פגים, מטרוניתא לא שריא תמן, אלא שפחה, דאיהי פגימא, שריא באתר פגים. ופגימו דבר נש דחובוי, פגים בכל אברין דיליה, עד דלא אשכחת מטרוניתא אתר לשריא תמן. ולית ^פ ליה תקונא ^ה עד דיחזיר לה ^ז על כל אברין ^ה דיליה. תמד) אמר בוצינא קדישא, רעיא מהימנא, בגין דא, אנת ^ו מתקן, בחבורא דא, דרמ"ח פקודין. לאמלכא לקביה על כל אברים דשכינתא, בכל פקודא ופקודא, ולית אנת חייש ליקרך. זכאה חולקך, דכגוונא דאנת ^ט ממליך לקביה בכל אברים דשכינתא, ^ח דאינון בעלי מדות, דכל ישראל. ^א מארי ^ב מדות אינון אברים דשכינתא, הכי עביד קביה לשריא שמייה עלך, וימלכינך, על כל ^ג משריין עלאין ^ז ותתאין. ^ה

תמה) קום רעיא מהימנא, לסדרא דינין בהלכות נזיקין, בסדורא דשמא דא, הוייה. דאיהו, ^ט רכב אלהים רבותים אלפי שנאן, דאינון, שור נשר אריה אדם, דהא מסטרא דימינא, דתמן ^ו יודיד, ^ד חיוון, הכי איהו סדורא דלהון, אדם אריה נשר שור. וכפום שנויין דהוויין, הכי איהו תנועה וסדורא דחיון. ^ז וחיון דסטרא

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ט דמלכא. ע אתרהא. פ ל"ג ליה. צ ל"ג על. ק דילה. ר מתמן. ש מליך; אמליך. ת ל"ג דאינון בעלי מדות. א ל"ג מארי מדות. ב מארות. ג ל"ג משריין. ד ל"ג ותתאין. ה בדפווי כתב שופטים עריה א לא יקום עד אחד. ו ל"ג הויה. ז ל"ג וחיון; וכיון.

ט) שם קג) ח"ג צו; קו. רמג; רעו. רעו: ת"ז תכ"א נו; תסי"ט קטו; ת"ע קכח. ז"ח לג ט"א ש"ה תק"ח קא ט"ב שכ"ד שכי"ה קיג ט"ד שכי"ה קטו ט"א שמי"א. ג) (תהלים סח) ב"א פה צ"ג.

מאמר

הסולם

סדר דינין בהלכות נזיקין

תמד) אמר בוצינא קדישא וכי: אמר המאיר הקדוש, ר"ש, רועה הנאמן, משום זה אתה מתקן בחבור הזה של רמ"ח מצות, להמליך את הקב"ה על כל האברים של השכינה, בכל מצוה ומצוה, ואין אתה דואג לכבודך. אשרי חלקך, שכמו שאתה ממליך את הקב"ה על כל אברי השכינה, שהם בעלי מדות של כל ישראל, כי בעלי מדות הם אברי השכינה, כך עושה הקב"ה להשרות שמו עליך, וימליך אותך על כל מחנות עליונים ותחתונים.

תמה) קום רעיא מהימנא וכי: קום רועה נאמן, לסדר דינים בהלכות נזיקין, בסדר של שם הזה, הויה. שהוא, רכב אלקים רבותים אלפי שנאן, שהם שור נשר אריה אדם. כי מצד ימין, ששם הויה, כך הוא בסדר של ד' החיות, אדם אריה נשר שור. אשר שור, שהיא גבורה הוא

שנאמר בה ומלכותו בכל משלה מי שפוגם המקום שלה, שבבריאה או בגוף האדם, נחשב כאלו עשה קלון במטרוניתא עצמה שבאצילות. כי בזיון המטרוניתא היא מי שמזלזל במקומה. ובזיון המטרוניתא הוא בזיון של המלך שהוא ז"א, ונמצא פוגם גם בז"א.

תמג) כל שכן מאן וכי: כל שכן מי שמעביר אותה ממקומה שבבריאה, ומשים שפחה תחתיה, כי בכל מקום שהוא פוגם אין המטרוניתא שורה שם אלא השפחה, שהיא פגומה ושורה במקום פגום. והפגם של האדם מחמת עונותיו, פוגם בכל האברים שלו. עד שאין המטרוניתא מוצאת מקום לשכון שם, ואין לו תקנה, עד שיחזיר אותה על כל האברים שלו. דהיינו שישוב על כל עונותיו. (דפו"י דף ק"ז ע"ב *) דף ק"ח ע"א

משפטים

קמא

אחרא, דאינון נזיקין דשמאלא, הכי סדורייהו, שנאן. ובגין דא, התחלה דלהון, ח השור. קשור בד' אבות נזיקין, השור והבור והמבעה וההבער וסימא דלהון אדם, מועד.

תמו) קום אתער בדינין. פתח רעיא מהימנא ואמר, ט אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. אדני, בהפוך אתון דינא. ובג"ד, אמרו מארי מתניתין, דינא דמלכותא דינא. כל דינין בהאי שמא אתדנו. ט בד', בג'. בד': שכינתא לקבל תלת אבהן. עמודא דאמצעיתא, דיין אמת, והוא דיין, לדון מסטרא דאדני, דתמן איהו דיין אמת. ומסטרא דשם אלהים, שופט. הדא הוא דכתיב, ט כי אלהים שופט.

תמוז) ומה דינין אינון. חד, לדון בנוקי שור. תנינא, לדון בנוקי בור. תליתאה, לדון בנוקי אש. רביעאה, לדון בנוקי אדם. ואבתרייהו, לדון בדיני ארבע שומרים. שומר חנם. ושומר שכר. והשואל. כ ונושא שכר. לקבלייהו, ג דינין ארבעה. ט דין חלוקת השותפים. דין חלוקת קרקעות. דיני עבדים ושפחות. דיני תובע ונתבע, בכמה מיני תביעות דחויב ממון, וגזל, ואבדה, או שמזיק לחברו, והורגו באחד מארבע מיתות בית דין.

תמח) אדון איהו קב"ה, באדני. לדון בכל מיני דינין, לשפחה בישא, כי תירש גבירתה. נ דמינה כל נזיקין אשתכחו, דאינון ט מלאכי חבלה, דמנייהו

מסרת הוהר

ט (שם נא) ח"א רנא. ח"ב רס : רסה : ח"ג לג : רכג. רלד. רנ. ת"ז תי"ח לד : תל"ח עח : ת"ע קלא : ז"ח לד טא שי"ח שלי"ו. ט (שם עה) ח"ב קפו. ח"ג ית. רעד : ת"ז תכ"א נח : בהשמטות ת"ה קמא.

חלופי גרסאות

ח ל"ג השור. ט בהי בד' וכי : בית דין בגי, בית דין שכינתא, בגי לקבל : בהי בגי בד' שכינתא : בד' בגי בית דין שכינתא. י ל"ג עמודא דאמצעיתא. כ והשוכר. ל דין : דין די חלוקת (ר"א). ט ל"ג דין נ ומינה. ט מוסיף כל מלאכי

מאמר

הוא לאחרונה. ולפי השינוי הנעשה בהם, כך הוא התנועה והסדר של החיות. והחיות של צד האחר, שהם הנזיקין שבשמאל, כך הוא סדורם, שנא"ן, שהוא שור נשר אריה אדם כנ"ל, ומשום זה ההתחלה שלהם, השור, קשור בד' אבות נזיקין, השור והבור והמבעה וההבער, והסיום שלהם אדם, שהוא מועד לעולם.

הסולם

סדר דינין בהלכות נזיקין

מצד אדני, שהוא מלכות. ששם הוא דיין אמת. ומצד שם אלקים, שהוא בינה, הוא שופט. ז"ש, כי אלקים שופט.

תמוז) ומה דינין אינון וכי : ומה הם הדינים. אחד לדון בנוקי שור. שני, לדון בנוקי בור. שלישי, לדון בנוקי אש. רביעי, לדון בנוקי אדם. ואחריהם לדון בדין ארבעה שומרים, שומר חנם, ושומר שכר, והשואל, ונושא שכר. כנגדם ארבעה דינים, דין חלוקת השותפים, דין חלוקת קרקעות, דיני עבדים ושפחות, דיני תובע ונתבע בכמה מיני תביעות דחויב ממון, וגזל ואבדה או שמזיק לחברו, והורגו באחד מד' מיתות בית דין.

תמח) אדון איהו קב"ה וכי : אדון, הוא הקב"ה באדני, כי אדון הוא מלשון דין. לדון בכל מיני דינים לשפחה רעה כי תירש גבירתה

(דפו"י דף קי"ח ע"א)

נשמתהון של רשעים, כמה דאוקמוה מארי מתניתין, נשמות הרשעים הן הן
 * המזיקים בעולם. אל אחר, מזיק, גזלן רשע. ובת זוגיה, סם המות.
 תמט) נזק שבת * ובשת ורפוי, לשכינתא ובנהא. שבת, דבטולא דאורייתא.
 דבטילת לבנהא. ורפוי, דגרמת לון דמתרפין מדברי תורה. * נזק, בכמה נזקין
 דמלאכי חבלה, מארי משחית אף וחימה. ובשת, דהוּו מבזין לשכינתא בכורם,
 שקרא דלהון, והוּו אמרין איה אלהיך. וכמה גולות מן שפחה בישא, דאתמר בה
 * גולת העני בבתיכם.

תנ) כמה ברכאן, גולת לשכינתא, שפחא בישא. בכובד המס, ובכובד כמה
 דינין משונים על בנהא, וכמה קרבנין דבי מקדשא, דבטילת למטרוניתא. ובשת
 דמטרוניתא, דאשתארת ערוכה, מד' בגדי זהב * דנהרין, * מד' טורי אבן, בי"ב
 אבנין מרגלן. מעיל בכמה זגין ורמונים. וארבע בגדי לבן, דבהון הות מטרוניתא,
 מתקשטא קדם מלכא. הה"ד, * וראיתיה לזכר ברית עולם. וגולת לה לגברתה,
 כמה מאכלין דקרבנין.

תנא) שור מועד בעלה, עאל לבי מלכא רבוניה, בארבע אבות נזיקין דיליה,
 * דאינון, עון ומשחית אף וחמה, דכלהו מועדין לקלקל. בגופא דיליה, הרביץ על
 הכלים, מזבח מנורה שלחן ושאר מאנין, רבץ עלייהו ושברתן. ובשן דיליה, אכיל

הלופי גרסאות

ע מזיקי עולם (ד"א). פ ל"ג ובשת. צ ל"ג נזק. ק נהרין.
 ר בדי. ש מוסיף דאינון (יחזקאל א') ופני שור
 כהשטאל לארבעתן אינון.

מסרת הזהר

פ) (ישעיה ג) ח"ג מד : קסט : צ) (בראשית ט)
 נח קא צ"ב.

סדר דינין בהלכות נזיקין

המס. ובכובד כמה דינים משונים על בניה.
 וכמה קרבנות של בית המקדש שבטלה מן
 המטרוניתא. ובשת של המטרוניתא, שנשארה
 ערומה מד' בגדי זהב המאירים מד' טורי אבן.
 שהם חורג תוי"ט, בי"ב אבנים מרגליות, שכל
 אחת מחוי"ג תוי"ט כלולה מג' קוין והם י"ב.
 מעיל בכמה זגים ורמונים. וד' בגדי לבן, שבהם
 היתה המטרוניתא מתקשטת לפני המלך. ז"ש
 וראיתיה לזכר ברית עולם. וגולת הגבירה.
 שהיא השכינה, כמה מאכלים של הקרבנות.

תנא) שור מועד בעלה וכו' : שור
 המועד, בעלה של השפחה רעה. נכנס לבית
 המלך אדונו, בארבעה אבות נזיקין שלו. שהם,
 עון ומשחית אף וחימה, שכולם מועדים לקלקל.
 בגופו הרביץ על הכלים, מזבח מנורה שלחן
 ושאר כלים, רבץ עליהם ושבר אותם. ובשן
 שלו, אכל כל הקרבנות והמאכלים של השלחן.

השאר

הסולם

גבירתה, שממנה נמצאים כל הנזקים, שהם
 מלאכי חבלה, שמהם הנשמות של הרשעים.
 כמו שהעמידו בעלי המשנה, נשמות הרשעים
 הן הן המזיקים שבעולם. אל אחר, הוא מזיק
 גזלן רשע. ובת זוגיה הוא סם המות.

תמט) נזק שבת ובשת ורפוי וכו' :
 נזק שבת ובושת ורפוי צריכים לשלם להשכינה
 ובניה, שהם ישראל. ומפרשי. שבת, הוא בטול
 תורה שהס"א בטלה מן הבנים. ורפוי, שגרמה
 להם להתרפות מדברי תורה. נזק, בכמה נזקים
 של מלאכי חבלה בעלי משחית אף וחימה.
 ובשת, שהיו מבזים את השכינה באילולי שקר
 שלהם, והיו אומרים איה אלקיך. וכמה גולות
 גולה שפחה הרעה, שגאמר בה, גולת העני
 בבתיכם.

תנ) כמה ברכאן גולת וכו' : כמה
 כרכות גולה שפחה הרעה מן השכינה, בכובד

(דפוי דף ק"ח ע"א)

משפטים

קמג

כל קרבנין ה דמאכלים דפתורא, ושאר ברגלוי א רפסא. ובקרן דיליה, קטל כהני וליואי. הרס כלא, (ק חלל*) ממלכה ושריה.

תנב) הבור, נוקבא בישא, ב לילית. ג בבית ה דילה. דאיה בית הסהר. תפיסת למטרוניתא ובנהא, שפחה בישא, בגלותא דילה, ושווייאן לון, ה בכמה שלשלאין ואסורין ו לבנהא ידייהו מהדקן לאחורא. ו היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח. ולא עוד אלא ו כל מכבדיה הזיליה כי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחור. תנג) ולא עוד, אלא זונה דאיה ז הבער, דהיינו אש, ה ויצת אש בציון. לכתר ה קם אדם ו בליעל רשע, רביעי לאבות נזיקין, דאתמר ביה אדם מועד לעולם, בין ער בין ישן, ושלח את בעירו, ואכיל ושצי וגדע כרמים ופרדסים דירושלם, ושצי כלא.

תנד) רבון עלמא, אנת קשוט, ואורייתך קשוט, יהבת לן מצות תפילין, לצדיקים גמורים איהו אגרא כפום עובדייהו, פאר על רישייהו. ומשמשין לאבוהון ואמהון, כגוונא דגופא, דכל אברים דיליה משמשין לרישא. הכי אתתא, משמשא לבעלה.

תנה) ואית מלאכין דאינון משמשין לגופא, ומלאכין כ דמשמשין לנשמתא. וכגוונא דאית אפרשותא בין גופא לנשמתא, הכי אית אפרשותא בין מלאכין דגופא, למלאכין דנשמתא. ואית נשמתא לנשמתא. ומלאכין למלאכין, כי גבוה

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ק) (איכה ב) ח"ב קעא. רמ: ת"ז ת"ט כד: ו) (איכה א) ב"א קסה צ"א. ש) (שם) ב"ב קלד צ"ב. ת) (שם) ד. א) (קהלת ה) ב"א קנח צ"א.

ת ממאכלים. א מוסיף רפסא ומדקא כלא ושאר דאינון אמורין ופודין ושירי מנחות ברגלוי רפסא. ב ל"ג לילית. ג שבתו בית. ד דיליה. ה כמה. ו ל"ג לבנהא. ז מבעה. ח מוסיף קם י. ט ל"ג בליעל רשע. י וכל. כ דאינון משמשין.

דרך אמת ה] תקונים כנג קנג כי תצא רמט ע"א ורטב ע"א.

מאמר

הסולם

סדר דיגין בהלכות נזיקין

והשאר ברגליו רמס. ובקרן שלו, הרג כהנים ולוים, הרס הכל, חלל ממלכה ושריה.

תנד) רבון עלמא אנת וכו': רבון העולם, אתה אמת, ותורתך אמת. נתת לנו מצות תפילין, שלצדיקים גמורים הוא שכר כפי מעשיהם, שהם פאר על ראשיהם. והם משמשים בזה את אביהם ואמם, שהם ז'ין, כמו הגוף, שכל אבריו משמשים אל הראש. וכך האשה, שהיא המלכות ותפלה של יד, משמשת לבעלה, שהוא ז"א.

תנה) ואית מלאכין דאינון וכו': ויש מלאכים שהם משמשים את הגוף. ומלאכים המשמשים את הנשמה, וכמו שיש הפרש בין גוף לנשמה, כך יש הפרש בין מלאכים דגוף ומלאכים דנשמה. ויש נשמה לנשמה, ומלאכים למלאכים

תנב) הבור נוקבא בישא וכו': הבור, הוא נקבה הרעה, לילית, בבית שלה שהוא בית האסורים, חטפה שפחה הרעה, את המטרוניתא ובניה, שהם ישראל, בגלות שלה, ושמה אותם בכמה שרשראות, ואסרו בניה, ידיהם מקושרים לאחור. היא ישבה בגוים וגוי, ולא עוד אלא כל מכבדיה הזיליה וגוי.

תנג) ולא עוד אלא וכו': ולא עוד אלא הקליפה הרעה, שהיא זונה שהיא הבער, דהיינו אש, ויצת אש בציון. אחר כך בא אדם בליעל, רשע, רביעי לאבות נזיקין, שהוא מבעה, שנאמר בו, אדם מועד לעולם בין ער בין ישן, ושלח את בעירו, דהיינו המחנות שלו, ואכל (דפו"י דף קי"ח ע"א*) דף קי"ח ע"ב)

מעל גבוה שמר וגבוהים עליהם. ואלין דאינון נשמתא לנשמתא, כלהו חד. ואע"ג דארח מתלא, אינון כגופא אצל נשמתא אלין לאלין, בגין דמקבלין אלין מאלין. הכי ג שכינתא, אע"ג דאיהי לקבל שאר נהורין ב דבריאה, כנשמתא אצל גופא, לקבל קב"ה חשיבא כגופא. אבל כלא חד. הכא גופא ונשמתא כלא חד. מה דלאו הכי כבר נש, דגופיה ונשמתיה בפרודא. דא חומר, ודא שכל. דא חיי, ודא מותא. אבל קב"ה ג חיים, ושכינתיה חיים, הה"ד, א עץ חיים היא למחזיקים בה. תנו) וכל אינון דרשימין בסימנין דקב"ה ושכינתיה, אינון רשימין ביומין דחול, באות דתפלין, ובאות דמיליה. ורשימין בזכור ושמור בשבת. ורשימין בתורה שבכתב, דאתיהיבת מימינא. ובתורה שבע"פ, דאתיהיבת ב משמאלא. וקב"ה, זכור מימינא, ושמור משמאלא. ושכינתא, זכירה מימינא, ושמירה משמאלא. ג אינון תפלין דרישא דב"ג, ותפלין דיד. והכי שכינתא, א תורת יי תמימה, ומצוה דיליה. ג והאי מסטרא דעמודא דאמצעיתא, דאיהו כלי דינא ורחמי. זכור ושמור. אתקריאת ק איהי זכירה שמירה. ובכל פקודין איהי שקילה לגביה במדרגה. תנו) אבל מסטרא דחסד, קב"ה זכור, ו ושכינתא שמור. כמה דאוקמוה מארי מתניתין, זכור לזכר, ושמור לכולה. בגין דבימינא ובשמאלא ענפין מתפרדין, כגוונא דכנפי ריאה, דאינון פרודות מלמעלה. ת לקבלייהו חיון, ד) ופניהם וכןפיהם

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ל נשמתא. מ ל"ג דבריאה. נ חי ; ל"ג חיים. ס בשמאלא. ע איהו. פ דיליה ; דידיה. צ והכי. ק ההיא. ר ושכינתיה. ש לנקבה. ת ל"ג מן לקבלייהו עד ולקבל.

ב) (משלי ג) ב"א רכט צ"א. ג) (תהלים יט) הקסודי קיו צ"ב. ד) (יחזקאל א) ח"א רסו : ח"ג רכג. רכו : רכט. רלה. שו. ת"ז בהקדמה ג ת"ה כ : תק"ח צו ט"ב ש"ה ט"ד של"ג קו ט"א של"ז קט ט"ד של"ח.

עאמר

הסולם

רשימין בסימנין דקב"ה ושכינתיה

שניתנה משמאל. והקב"ה זכור מימין ושמור משמאל. והשכינה, זכירה מימין ושמירה משמאל. וכך הם תפלין של ראש של האדם היא מימין, ותפלין של יד. היא משמאל. וכך השכינה נקראת, תורת ה' תמימה מימין שבה, ומצוה משמאלה. וזהו מצד עמוד האמצעי, שהוא ז"א, הכלול דין ורחמים שהם זכור ושמור, ומצדו נקראת גם המלכות זכירה ושמירה, כי מצד המצות היא שוה עמו במדרגה.

תנו) אבל מסטרא דחסד וכי : אבל מצד החסד, הקב"ה הוא זכור והשכינה שמור. כמו שהעמידו בעלי המשנה, זכור לזכר, ושמור לכלה. משום שבימין ושמאל שמחוזה ולמעלה דז"א, הענפים מתפרדים, כעין כנפי ריאה שהן פרודות מלעלה. וכנגדם החיות, שנאמר בהם ופניהם וכןפיהם פרודות מלמעלה, שהוא כנגד הפתוחות שבספר התורה. למטה, דהיינו מחוזה ולמטה ששטם הנוקבא הנקראת מצוה, שניהם,

ד"א

למלאכים, כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם. ואלו שהם נשמה לנשמה, שהוא מאצילות, כולם אחד, שאין בהן פירוד משהו, ואע"פ שבדרך משל כל מדרגה תחתונה כלפי עליונה היא כגוף אל נשמה, משום שמקבלים אלו מאלו. וכך השכינה, אע"פ שהיא כנגד שאר האורות שבעולם הבריאה, כנשמה אל גוף, כנגד הקב"ה, שהוא ז"א, נחשבת כגוף. אבל הכל אחד, כאן הגוף והנשמה הכל אחד. מה שאין כן באדם, שהגוף והנשמה הם בפרוד, זה חומר וזה שכל, זה חיים וזה מות, אבל הקב"ה חיים, ושכינתו חיים. וז"ש, עץ חיים היא למחזיקים בה.

תנו) וכל אינון דרשימין וכי : וכל אלו הרשומים בסמנים של הקב"ה ושכינתו, שבימות החול הם אות תפלין ואות מילה, ובשבת רשומים בזכור ושמור. ורשומים בתורה שבכתב שניתנה מימין, ובתורה שבעל פה (דפו"י דף קי"ח ע"ב)

פרודות מלמעלה. ולקבל פתוחות דס"ת. לתת תרווייהו ביחודא חדא, כגון סתומות דס"ת, דלית תמן פרודא. ובגין דא, באתר דיחודא, דאיהו גופא, דומה לשדרה דלולב, אם נפרצו, או נפרדו עליו פסול.

תנח) בכמה רשימין רשים קב"ה לישראל, לאשתמודעא לגבי מלאכין. אלין דימינא, דתליין מקב"ה. או אלין דשמאלא, דתליין משכינתא. או אלין דתליין מקב"ה. * ושכינתיה ביחודא חדא. ודאי אלין דאית בהון תורה, רשימין בחסד. ואלין דאית בהון מצוה, רשימין בגבורה. ואלין מארי דתפלין, ואות שבת, ואות ברית, רשימין בצדיק.

תנט) ובעירן, עמי הארץ, אינון רשימין באעברו דערלה ופריעה. ב עופין, בזפק ובקרבן נקלף, באעברו דזפק, וקלופה דקרבן, ג אינון רשימין עופין למיכל ובעירן, בתרי סימנין, מעלת גרה, ומפרסת פרסה. כלהו רשימין בתרי סימנין, כגוונא דערלה ופריעה, דמתעברן מעמא קדישא.

תס) אבל ד תלמידי חכמים, כלהון רשימין ה מנהון, בכרסייא. ומנהון, במלאכי, ו בארבע חיון דכרסייא. מנהון בככביא * ובמזלי. ומנהון רשימין, במדות דקב"ה אשתמודעין. ואינון ה דמתעסקין באורייתא ובמצות, לשמא דקב"ה ו ושכינתיה, ו שלא על מנת לקבל פרס, אלא כברא דאיהו מחוייב ביקרא דאבוהי ואמיה, כ דא אתקשר ודאי ואתרשים, בעמודא דאמצעיתא ושכינתיה, כאילו

חלופי גרסאות

א ושכינתא. ב ל"ג עופין. ג ל"ג אינון. ד תא חזי. ה מנהון במלאכי ומנהון בכרסייא. ו מוסיף מנהון בארבע. ז במדורא. ח דעסקין בתורה ומצות. ט ושכינתא. י ולא; לא. כ ל"ג דא.

הסכא

הסולם

מאמר

תנט) ובעירן עמי הארץ וכו': ואותם מישראל, שהם, בהמות, עמי הארץ, הם רשומים בהעברת הערלה והפריעה. שהם שני סימני טהרה. וכן העופות בשני סימנים, בזפק ובקרבן הנקלף, בהעברת הזפק, והקליפה של הקרבן, הם רשומים בעופות לאכול. והבהמות בשני סימנים, מעלת גרה ומפרסת פרסה. כולם רשומים בשני סימנים, כמו הערלה והפריעה הנעברים מעם הקדוש.

תס) אבל תלמידי חכמים וכו': אבל תלמידי חכמים כולם רשומים למעלה, מהם בכסא, שהוא המלכות, ומהם במלאכים, בארבע החיות הנושאות את הכסא. מהם בככבים ומזלות ומהם רשומים במדות, בספירות, שהקב"ה נודע בהם. ואלו העוסקים בתורה ומצות לשם הקב"ה ושכינתו, שלא על מנת לקבל פרס, אלא כבן המחויב בכבוד אביו ואמו, זה מתקשר ודאי, ונרשם בעמוד האמצעי, שהוא הקב"ה, ושכינתו,

כאלו

ד"א ומלכות, הם ביחוד אחד, כמו הסתומות שבספר התורה, שאין שם פרוד. וע"כ שניהם שווים, וכמו שד"א נקרא זכור, נקראת גם היא זכירה ושמירה וכו' כנ"ל. ומש"כ למעלה מחזה בימין ושמאל אשר שם, נקראת המלכות רק שמור ולא זכור. ומשום זה, במקום היחוד, שהוא גוף, דהיינו מלכות, דומה לשדרה של הלולב, אם נפרצו או נפרדו עליו פסול.

תנח) בכמה רשימין רשים וכו': בכמה רשומות רשם הקב"ה את ישראל, שיהיו זיכרים אל המלאכים. אלו מישראל הנמשכים מימין, תלויים בהקב"ה. אלו שמשמאל תלויים בשכינה, או אלו התלויים בהקב"ה ושכינתו ביחוד אחד. ומפרש, ודאי אלו שיש בהם תורה, רשומים בימין, בחסד. ואלו שיש בהם מצוה, רשומים בשמאל, בגבורה. ואלו בעלי התפילין ואת שבת ואת ברית, רשומים בצדיק, שהוא יסוד.

(דפוי דף קי"ח ע"ב י) דף קי"ט ע"א)

ביה הוּוּ חד. ומאן דאית ל ביה תורה בלא מצוה, ם או מצוה בלא תורה, כביכול כאילו ן הוּוּ ביה בפרודא. אבל ם בדא ודא, ם כאילנא, דענפוי מתפרדין לימינא ולשמאלא, ואילנא יחודא דתרווייהו, באמצעיתא.

תסא) רשיעיא, אינון רשימין בלא סימנין דטהרה, ף אינון דלית להון תפלין על רישא, ודרועא. ואינון דלא רשימין בתורה ובמצות. ואלין דלא נטרין זכור ושמור. ולא רשימין בתכלת ולבן דציצית. ואלין דלא רשימין ם באלין סימנין, שקץ הם לכם, לאו אינון ישראל ף אלא עמי הארץ. מה אלין שקץ ושרץ, ך אוף אינון ם כן, שקץ ושרץ. כמה דאוקמוה מארי מתניתין, עמי הארץ הם שרץ, ן ונשותיהם שקץ. ועל בנותיהם אתמר, ן ארור שוכב עם כל בהמה.

תסב) ומיתתהון מיתה באתגליא, ולית מיתה אלא עניותא, ן ומיתה דעניותא דלהון, לא יהא באתכסיא, ן כעופין דדמיין למארי פקודין, אלא באתגלייא, לעיני עמא, דעני חשוב כמת. ואית עניותא באתכסיא, ן מעיני בני נשא. ואית עניותא, לעיני כלא. ן כזריקו דדם דבהמה, וזריקתה לעיני כלא, דשפכין דמא ן קמי כלא. הכי עניין שפכין ן דמוי ן באנפיהו, לעיני בני נשא, ואתהדרין ירוקין כמתין.

תסג) ואי הדרין בתיובתא, ולא פתחין פומהון להטיח דברים כלפי מעלה ומיתה דלהון בסתימו ן דפומא, כבעירא דאיהי מיתא, ולית לה קול ודבור. ן ובוידוי הכי יימא איהו, אין לי פה להשיב, ולא מצח להרים ראש, ויתודה ומייחד

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ל ל"ג ביה. ן ומצוה ול"ג או. ן הוה ול"ג ביה. ן
 ם ל"ג בדא ודא. ם באילנא. ף ואינון. ם בלא.
 ף אינון. ך ל"ג מן אוף עד כמה. ם ל"ג כן. ן ובנותיהם
 א ובמיתה. ב מבני ול"ג מעיני. ג בזריקו. ד ל"ג קמי
 ן ויודוים הכי איהו; ן דיימא הכי ול"ג ובוידוי; ן הכי
 דיים איהו.
 ה) (דברים כו) ב"א רמ צ"ב.
 ן ריש תקון ז.
 חלא. ה דם. ו אנפוי; באנפוי; באנפיהון. ז ל"ג דפומא. ן ויודוים הכי איהו; ן דיימא הכי ול"ג ובוידוי; ן הכי דיים איהו.

מאמר

הסולם

רשימין בסימנין דקב"ה ושכינתיה

שרץ ונשותיהם שקץ, ועל בנותיהם נאמר, ארור שוכב עם בהמה.

תסב) ומיתתהון מיתה באתגליא וכו': ומיתתם הוא מיתה בגלוי. ואין מיתה אלא עניות. והמיתה של עניות שלהם לא יהיה בסתר, כעופות המרמזים על בעלי מצות. שמכסים את דמם, אלא בגלוי לעיני העם. ומפרש. כי עני חשוב כמת, ויש עניות שהיא מכוסית מעיני בני אדם. ויש עניות לעיני כל, כמו זריקת דם בהמה, שזריקתה לעיני כל, ששופכים הדם לפני כל. כך העניים, שדמם נשפך בפניהם לעיני בני אדם ונעשים ירוקים כמתים.

תסג) ואי הדויין בתיובתא וכו': ואם חוזרים בתשובה, ואינם פותחים פיהם להטיח דברים

כאלו היו בו אחד. ומי שיש בו תורה בלא מצוה, או מצוה בלא תורה, כביכול, כאלו היו בו בפרוד. אבל בזה וזה, בתורה ומצוה, הוא כאילן שענפיו מתפרדים לימין ושמאל, והאילן הוא היחוד של שניהם באמצע.

תסא) רשיעיא אינון רשימין וכו': הרשעים, הם רשומים בלא סימני טהרה, הם, שאין להם תפילין על הראש ועל הזרוע, והם שאינם רשומים בתורה ומצות. והם שאינם שומרים זכור ושמור. ואינם רשומים בתכלת ולבן של הציצית. ואלו שאינם רשומים בסימנים האלו, שקץ הם לכם, הם אינם ישראל, אלא עמי הארץ. מה אלו שאין להם סימני טהרה הם שקץ ושרץ. אף הם כן, שקץ ושרץ. כמו שהעמידו בעלי המשנה, עמי הארץ הם (דפו"י דף קי"ט ע"א)

לקב"ה בכל יומא, למהוי מיתתיה באחד. כגוונא דשחיטת בהמה, בתריסר בדיקות דסקין, ובסקין ם דאינון אח"ד.

תסד) ומברך ומקדש לקודשא ב"ה בכל יומא, בברכו ובקדושה, ובכל אכילה ושתיה דיליה. כגוונא דמברך כהנא, ברוך אתה, הא ברכה. אשר קדשנו, הא קדושה. כד רוחא מברך לקב"ה, בכל יומא בברוך, ומקדש ליה בקדושא דיליה, ומיחד ליה ביחודא דאיהו שכינתיה. קב"ה נחית על ההוא רוחא בכמה משריין.

תסה) אליהו, ודאי בר נש דמברך ומקדש, ומיחד למטרוניתא, כמה משריין דמטרוניתא סלקין עמיה, ומשריין דמלכא, נחתין לגביה. וכלהו לנטרא ליה, ולאודעא ליה לההוא רוחא, כמה ם חידושין ועתידות, בחלמין דנבואה, וכמה סתרים. כגוונא דיעקב, דאתמר ביה, ⁽¹⁾ והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. ועל משריין דמלכא ומטרוניתא אתמר, ⁽²⁾ ויקרא שם המקום ההוא מחנים. אבל מלכא ומטרוניתא לא נחתין תמן.

תסו) אמר אליהו, רעיא מהימנא, הכי הוא ודאי. אבל בגין דבכל פקודא ופקודא, הוה אשתדלותא דילך, ליחדא קב"ה ושכינתיה, בכל משריין דעילא ותתא, הכי קב"ה ² ושכינתיה, וכל משרייתיה עילא ותתא, מתיחדין ברוחא דילך, בכל

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(1) (בראשית כח) ויצא כו צ"ו. (2) (שם לב) ויצא קנב צ"ב.
 ם דאיהו. י ל"ג אתה. כ עתידות ול"ג חדושין.
 2 ל"ג ושכינתיה; ושכינתא.

מאמר

הסולם

רוחא—דסליק ונחית בכל ליליא

בן אדם, המברך ומקדש ומיחד המטרוניתא, כמה מחנות של המטרוניתא עולים עמו, ומחנות של המלך יורדים עליו, וכולם הם לשמרו ולהודיעו לרוח ההוא כמה חדושים ועתידות בחלום של נבואה וכמה נסתרות. כמו יעקב, שנאמר בו והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו. ועל המחנות של המלך ומטרוניתא נאמר ויקרא שם המקום ההוא מחנים. אבל המלך ומטרוניתא עצמם אינם יורדים שם משא"כ הבעל תשובה הקב"ה עצמו יורד על רוח שלו כנ"ל.

תסו) אמר אליהו רעיא וכו': אמר אליהו, רעיא מהימנא, כך הוא ודאי. אבל משום שבכל מצוה ומצוה היתה ההשתדלות שלך ליחד הקב"ה ושכינתו בכל המחנות שלמעלה ומטה כך הקב"ה ושכינתו וכל המחנות שלו של מעלה ומטה מתיחדים ברוח שלך, בכל מצוה ומצוה, כבן מלך שאביו ואמו אהבים אותו ונושקים

דברים כלפי מעלה. והמיתה שלהם היא בסתימת פה, כבהמה, שהיא מתה ואין לה קול ודבור. וביודי שלהם, יאמרו כך, אין לי פה להשיב ולא מצח להרים ראש. ויתודה ויהיה מיחד להקב"ה בכל יום, ויקבל עליו שיהיה מיתתו באחד, כעין שחיטת בהמה בי"ב בדיקות של הסכין של שחיטה, עם הסכין עצמו, הם י"ג, כחשבון אחד.

תסד) ומברך ומקדש וכו': ומברך ומקדש להקב"ה בכל יום, בברכו וקדושה, ובכל אכילה ושתיה שלו. כעין שמברך הכהן שהוא חסד. ברוך אתה היינו ברכה. אשר קדשנו, היינו קדושה. כשהרוח מברך להקב"ה בכל יום בברוך, ומקדש לו בקדושה שלו, ומיחד לו ביחוד שהיא שכינתו, הקב"ה יורד על רוח ההוא בכמה מחנות.

תסה) אליהו, ודאי בר נש וכו': אמר רעיא מהימנא לאליהו. אליהו, ודאי שגם סתם (דפ"י דף קי"ט ע"א)

פקודא ופקודא, כברא דמלכא, דאבא ואמא רחמין ליה, ונשקין ליה, ובחביבו דיליה, לא המנין ליה במשריין דלהון, אלא אינון גופייהו, נטרין ליה. תסז) בגין דההוא רוחא דילך, מסטרא דעמודא דאמצעיתא איהו, דאיהו ר' כליל אבא ואימא, ם דאינון י"ה. נפש דילך, בת יחידא, מסטרא דאת ה, שכינתא תתאה, לא זזת מינך. וכגוונא דאבא ואימא נטרין ברא, הכי נטרין ברתא. במשריין עלאין, דאינון מחנים. ובמחשבה עלאה, סלקין לרוחא דילך, כמה דאוקמוה, ישראל עלה במחשבה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ואימתי רוחא דילך סליקת במחשבה. כד איהי שלימא, ואתמר בה, ן) כל הנשמה תהלל יה. * ובנפשא דאיהי ן ה'. תסח) רוח י"י אתמר ביה, ן) כה אמר י"י מארבע רוחות באי הרוח. ואינון, י) רוח י"י, רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה וגו', ן) שלים בארבע אתוון, סליק במחשבה, ועלת העלות מעטר ליה בכתר. בכל האי יקר, רוחא דילך, סליק ונחית בכל ליליא. וכל מלין דאתגליין ן לך ן) בחסד ן ועלייהו אתמר ן) ואתם הדבקים בי"י, ן) אתם, ן) ולא אומין עכו"ם. ובג"ד, ן) זבח לאלהים יחרם, אלהים אחרים. בלתי ליי' לבדו.

תסט) זכאה עמא קדישא, דאתקריאו עאנא דקב"ה, למקרב גרמייהו קרבנין קמיה. כמה דאתמר, ן) כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. וקרבין

חלופי גרסאות

מ דאיהו. נ ה"ג בד"ו ; י"י. ן ה"ג ניצוצי אורות ; שלום. ן על כתר ולי"ג מן לך עד ואתם. ן חסד. ן עלייהו ; עלייכו (ד"א). ן ל"ג אתם. ן מוסיף ולא שאר.

מסרת הזהר

ן) (תהלים קג) לעיל אות יב צ"מ. ט) (יחזקאל לו) תולדות כט צ"ה. י) (ישעיה יא) וירא נ צ"א. כ) (דברים ד) ב"ב קו צ"א. ל) (שמות כב) ח"ב קצג. ח"ג קי. רלד : ז"ח ג ט"ד שי"ט ד ט"א שמי"ב יח ט"ג שלי"ג יט ט"א שכ"ג. ן) (תהלים מד) חיי שרה כ צ"ב.

רוחא דסליק ונחית בכל ליליא

תסח) רוח ה' אתמר וכו' : רוח הויה, נאמר בו כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח. שאם כלול מד' רוחות נקרא רוח הויה. והם, רוח הויה, רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה וגו', ואם הוא שלם בד' אותיות הויה, עולה במחשבה, שהיא חכמה, ועלת העלות מעטרהו בכתר. בכל הכבוד הזה, הרוח שלך עולה ויורד בכל לילה. וכל הדברים שנתגלו לך בחסד, עליהם נאמר, ואתם הדבקים בהויה וגו'. אתם, ולא אומות העולם. ומשום זה, זוכח לאלהים יחרם, דהיינו לאלהים אחרים, בלתי להויה לבדו.

תסט) זכאה עמא קדישא וכו' : אשרי העם הקדוש, שנקראים צאן של הקב"ה, להקריב עצמם קרבן לפניו, כמו שכתוב, כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. ומקריבים

הסולם

מאמר

ונושקים אותו, ובאהבה שלהם, אינם מאמינים למחנות שלהם, אלא הם עצמם שומרים אותו.

תסז) בגין דההוא רוחא וכו' : ומפרש דבריו. משום שרוח ההוא שלך הוא מצד עמוד האמצעי, דהיינו ז"א, שהוא ר' הכולל אבא ואמא שהם י"ה. נפש שלך היא בת יחידה מצד אות ה', השכינה התחתונה, דהיינו מלכות, אינה זזה ממך. וכמו שאו"א שומרים הבן, שהוא ז"א, כן שומרים הבת, שהיא מלכות, במחנות העליונים, שהם מחנים. ובמחשבה העליונה, שהיא חכמה, מעלים את הרוח שלך. כמו שהעמידו, ישראל עלה במחשבה, שהיא יו"ד הא ואו הא. ומתי הרוח שלך עולה במחשבה, הוא כשהוא שלם, ונאמר בו, כל הנשמה תהלל יה. ובנפש שהיא ה' דהויה, כלומר, שגם הנפש עולה עם הרוח.

(דפו"י דף קי"ט ע"א י) דף קי"ט ע"ב)

גרמייהו ^ט כעאנין, בתעניתא. ^ה דמעוט חלבא ודמא, דתעניתא, איהו חשיב יתיר מקרבנא דבעירן, דהוה מתמעט דמא וחלבא וכל אינון אמורין ^א ופדרין, דמתאכלין כל ליליא.

תע) זכאין ^ב אינון, ^ג דמקרבין רוחין דלהון, קרבנין קדם יי. ובכל ליליא ולייליא, דרוחא דלהון היא העולה לגביה, אי סליק לה, בתורה ומצוה, בתורה. דאיהי עשר אמירן, דאתייהבו מאת ^ד י' ^ה דבעשר דברן, ^ו מאתון ^ז ה"ה. ^ח בו, בשית חומשי תורה, בספר בראשית. חמשה אינון דאתקריאו חמשה חומשי תורה, ^ט שתיתאה ספר בראשית אקרי. ובמחשבה דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, דאתמר ביה, ^כ ישראל עלה במחשבה. ולאן אתר ^כ סליק. לגבי כתר דתמן עלת העלות, מופלא ומכוסה.

תעא) זכאה מאן דסליק ליה במצוה, דאיהי מצות תפילין, דבהון ארבע פרשיות, דבהון ^ט שם ידו"ד. י': קדש לי. ה': והיה כי יביאך. ו': שמע ישראל. ה': והיה אם שמוע. במחשבה. לקשרא לה ביד, דשכינתא ^נ ואיהי כלילא ממעשה דאיהי ה'. ודבור דאיהי בינה, כלילא ו' ספיראן. ובמחשבה, דאיהו יו"ד

חלופי גרסאות

ט ל"ג כעאנין. ת דמעוט. א ופדרין; וערדין. ב מוסיף אינון ישראל. ג דקרבין. ד יי; ה' ה בעשר. ו מאתין. ז ה' ה. ח ל"ג בו; מוסיף בו' בשית. ט בשתיתאה. י בה. כ ל"ג ישראל. ל ל"ג סליק. מ ל"ג שם. נ ה"ג בד"ו ובד"א; איהו י"ה; והיה.

רוחא דסליק ונחית בכל ליליא

הסולם

מאמו

תעא) זכאה מאן דסליק וכו': אשרי מי שעולה במצוה, שהיא מצות תפילין, שבהם ד' פרשיות, שבהם שם הוי"ה: ^ו דהויה, הוא קדש לי. ה' דהויה, הוא והיה כי יביאך. ו' דהויה הוא שמע ישראל. ה' אחרונה דהויה, הוא והיה אם שמוע. שהם במחשבה, דהיינו בג"ר, בראש. ולקשר המחשבה ביד, שהיא השכינה, הנקראת תפלין של יד. כי השכינה היא כלולה ממעשה, דבור, ו' ספירות ומחשבת. כלולה ממעשה שהיא ה' דהיינו המלכות שלה, ומדיבור שהוא בינה שלה, ומן ו' ספירות שהוא ת"ת שלה, ומן מחשבה, שהיא יוד הא ואו הא הויה, שהם י"ד אותיות כחשבון יד. שהם ג"ר שלה. וי"ד אלו גרמזו: בד' פרשיות, והבית א' של התפלין, של יד, ובי' רצועות, הרי שבעה ובי' שינין, שבימין ועמאל של הבית של תפלין, הם תשעה. ועם הקשר של הרצועה, הם עשרה. ועם ד' פרשיות שבתפלין של יד, הם י"ד. שבשביל זה נקראת השכינה יד הויה.

בגינה

ומקריבים עצמם כצאן בתענית. כי מיעוט החלב והדם של התענית הוא חשוב יותר מקרבן של בהמות, שהיה מתמעט מהם דם וחלב וכל אלו אמורים ופדרים של הקרבנות הנשרפים כל הלילה.

תע) זכאין אינון דמקרבין וכו': אשרי הם שמקריבים הרוחות שלהם קרבנות לפני ה'. ובכל לילה ולילה שהרוח שלהם עולה אליה, אם הוא עולה בתורה ומצוה, בתורה, שהוא עשרת הדברות שניתנו מאת ^ו של הוי"ה, שמספר עשרת הדברות הם מאותיות ה' ה' של הויה, שבגימטריא עשרה. בו' דהויה בששה חומשי תורה עם ספר בראשית. חמשה הם שנקראים חמשה חומשי תורה שחושב בו' הפסוקים של ויהי בנסוע הארון וגו' לספר בפני עצמו כדברי חז"ל. ויש חמשה ספרים משמות והלאה, ספר הששי ספר בראשית נקרא. ואם הוא עולה במחשבה, שהוא יוד הא ואו הא, שבג"ר, שנאמר בו, ישראל עלה במחשבה. ולאיהו מקום עלה. אצל הכתר, ששם עלת העלות מופלא ומכוסה.

(דפרי' דף ק"ט ע"ב)

ה"א וא"ו ה"א, ידו"ד. י"ד אתון, כחושבן יד. ואתרמיזו בארבע פרשיין, וביתא דתפלין א', ותרין רצועי פ דרישא, צ שבע. ק דתרין שינין תשע. ר וקשר ו דרצועה ת עשר. א וד' פרשיין דיד, ב חרי י"ד. יד דשכינתא, יד ידו"ד.
 תעב) ג בגינה אתמר, בידך אפקיד רוחי וגוי. רוח ד אתפקד לידו"ד. וקב"ה נחית ה לגביה, לקבלא ו ליה ז לגבי שכינתא. ח ונטרי ליה קב"ה ושכינתיה. ומאן גרים דא. ט מאן דבכל מצוה ומצוה, סליק שכינתא לגבי קב"ה.
 תעג) וע' תיבין דיענך יי ביום צרה. ובמאי צווחת. אלא ודאי ישראל אית בהון מארי תורה, מלכים, מסטרא דאילת השחר, דאיהי שכינתא. ותרין דרגין כ אינון, בקר ושחר, ועלייהו אתמר, ט נעימות בימינך נצח. בקר דאברהם, דאיהו חס"ד, דא סליק יתיר ביומא דפורקנא, אבל שחר אקדים ליומא דפורקנא. ומאי איהו. נצח, דשכינתא מסטריה אתקריאת אילת השחר.
 תעד) ובגין דא, ל"מ נצ"ח, תמן נצ"ח, תמן ל"מ. דאינון ז ע' קלין דצווחת אילת השחר על בנהא, דאתתקף עלייהו קדרותא בגלותא, שחרות השחר בע' שנין בתראין, בההוא זמנא יתקיים בישראל, ט כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה כן היינו מפניך יי. ועל כן נקוה לך יי אלהינו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) (שם טז) ב"א קלד צ"ג ז"ח לב ט"ד של"ח מד ט"א שמי"ג סד ט"ב שיי"ב. (ט) (ישעיה כו) ח"ב קפט. ח"ג ריט. רמט.
 ו דרישא דרצועה [ורצועין] דיד. צ ושבע. ק ותרין. ר וקשרא. ש רצועה. ת וכו'. א ל"ג וד'. ב ל"ג חרי י"ד; וי שדי שכינתא הוי"ה; ד י"ד שדי שכינתא הוי"ה; ה חרי י"ד וי שדי; ו חרי י"ד וי שדי; ז חרי י"ד וי שדי; ח וכו' ול"ג ונטרי ליה. ט דכל ול"ג מאן. י מוסיף קב"ה יד הוי"ה בגינה אתמר. כ דאינון. ל עוקלין. מ כתרין ול"ג שנין; נ כתרין; ו שנין בתרין (ד"א).

מאמר

הסולם

רוחא—דסליק ונחית בכל ליליא

תעב) בגינה אתמר בידך וגוי; בשבילה נאמר, בידך אפקיד רוחי וגוי. הרוח נפקד אצלה להוי"ה, והקב"ה יורד אליו לקבלו אצל השכינה. ושומרים אותו הקב"ה ושכינתו, ומי גרם זה, מי שבכל מצוה ומצוה מעלה השכינה אל הקב"ה.

תעג) וע' תיבין דיענך וגוי: וע' תיבות. שבמזמור יענך ה' ביום צרה. הרומזים על ע' קולות שנותנת האשה הכורעת לילד, שה"ס ע' קולות שנותנת השכינה, מצערם של ישראל, לפני הגאולה. שאז הוא יום צרה. שואל ולמה היא צועקת. ומשיב, אלא ודאי, ישראל, יש בהם בעלי תורה, ומלכים מצד אילת השחר, שהיא השכינה. ושתי מדרגות הן, בקר ושחר, ועליהם נאמר, נעימות בימינך נצח. בקר, של

תעד) ובגין דא למנצח וכו': ומשום זה למנצ"ח, הכתוב לפני יענך ה' ביום צרה, שם יש נצ"ח שם יש ל"מ. כי למנצח הוא אותיות ל"מ נצ"ח. נצח, הוא על שם שליטת השחר שהוא נצח, ל"מ הם בני ע', שהם ע' הקולות שצועקת אילת השחר על בניה שנתחזק עליהם השחרות בגלות, דהיינו שחרות השחר שהוא בע' שנים האחרונות. בזמן שהוא יתקיים בישראל, כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה כן היינו מפניך ה', ועל כן, כיון שהשכינה מצטערת עמנו, נקוה לך ה' אלקינו שתגאל אותנו.

ובהון

(דפו"י דף קי"ט ע"ב)

משפטים

קנא

תעה **ו**בהון אילת אעילת רישהא **ז** בין ברכהא. רישא, איהו צדיק יסוד עולם. **ס** בין ברכהא **ע** דאינון נצח והוד. ואומי לה ביה, למפרק לבנהא **פ** בבקר, **צ** דאיהו אריה בקר ימינא **ק** דאברהם, משיח בן דוד דנפיק מיהודה, דאתמר ביה, **ט** גור אריה יהודה. ובג"ד, **ט** חי יי שכבי עד הבקר.

תעז **ז** ובה **צ** מוליק לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים וגו', בגין דתפארת דרגא דמשה גופא, וחסד דרועא דיליה, ומשה אתקשר בע"ב דאיהו חסד, דרגא דאברהם. דהכי סליק בחושבן ח"י. ורוי מן ויסע ויבא ויט, תלת ענפי אבהן. **ה** ש, דאתקשר בש' **ט** של משה. דאתמר **ת** בהון **ק** ופני אריה אל הימין לארבעתן ופני שור מהשמאל וגו' ופני נשר לארבעתן. מ"ה מן משה, ודמות פניהם פני אדם.

תעז **א** דרועא שמאלא, אתמר ביה, שמאל דוחה, וימין מקרבת. דאף על גב **+** דאקדים בתשרי, **ב** דאוקמוה ביה מארי מתניתין, בתשרי עתידין להגאל. תהא דוחה, בגין דלא ימות משיח בן אפרים, דוחה **ג** מתשרי דאיהי שמאל. **ד** עד דיקרב ימין, פסח דרועא ימינא. לקיים בה, **ה** כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות והאי איהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל. לקיים בהון **ט** ובחסד עליון רחמתיך אמר גאלך יי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

נ בן. ס ל"ג בין ; בן. ע אינון. פ ל"ג בבקר. צ דאיהו. **ק** מוסיף דאברהם ואריה ימין. ר ל"ג ש. ש מן. ת ל"ג בהון. א מוסיף דאיהו דרועא. ב ואוקמוה. ג מבבל ; מרומי. ד ל"ג עד.

ט (בראשית מט) ויחי קפו צ"ב. **פ** (רות ג) להלן אות תפ צ"ו. **צ** (ישעיהו סג) ב"א קצו צ"ב. **ק** (יחזקאל א) ב"א פה צ"א. **ה** (מיכה ז) שמות מב צ"ל. **ט** (ישעיהו נד) ת"ז תכ"ב סו. בהשמטות ת"ה קמב ;

מאמר

הסולם

בי משיחין

הוא חסד, ויבא הוא גבורה, ויט הוא תפארת. **הס** ג' פעמים **ח"י**, שנקשרו בש' של משה, שיש בה ג' ענפים, שה"ס, ג' פנים, אריה שור נשר, כי נאמר בהם, ופני אריה אל הימין לארבעתן ופני שור מהשמאל וגו' ופני נשר לארבעתן. שהם חג"ת. מ"ה מן משה, הוא, ודמות פניהם פני אדם, שהוא מלכות, כי אדם בגי' מ"ה, והוא ח"י הרביעי. שה"ס ח"י ה' שכבי עד הבקר. שע"י אור הבקר ישלם ח"י הדי שהוא מלכות, וישלם השם ע"ב, הכולל די פעמים ח"י שבוי' פנים של המרכבה, המרומים בש' של משה ובמ"ה של משה.

תעז דרועא שמאלא אתמר וכי : זרוע השמאל, שהוא גבורה, נאמר בו שמאל דוחה וימין מקרבת. שאע"פ שהקדים זמן הגאולה לחדש תשרי, שהעמידו בו בעלי המשנה, בתשרי עתידיים להגאל. אמנם כיון שתשרי הוא שמאל לחדשים, תהיה דוחה את הגאולה, כדי שלא ימות משיח בן אפרים. **בדינים**

תעה **ו**בהון אילת אעילת וכי : ובהם, בעי קולות האילה, שהיא השכינה, מכנסת ראשה בין ברכיה. ראשה, זה צדיק יסוד עולם, בין ברכיה, שהן נצח והוד, ונשבע לה בו. בצדיק, לגאול את בניה בבקר, שהוא אריה, דהיינו חסד שנקרא אריה. בקר, הוא ימינו של אברהם, שהוא חסד, והוא משיח בן דוד היוצא מיהודה שנאמר בו גור אריה יהודה ומשום זה אמר הכתוב, חי ה' שכבי עד הבקר, עד שיפוע משיח בן דוד, שהוא אריה והוא בקר, דהיינו אור החסד.

תעז **ז** ובה מוליק לימין משה זרוע זגוי : משום שת"ת, שהוא מדרגת משה, הוא גוף, הכולל כל שש הספירות חג"ת נה"י, וחסד הוא זרוע ימין שלו. ומשה נקשר בשם ע"ב, שהוא חסד, שהוא מדרגת אברהם, שכן עולה ע"ב בחשבון די פעמים ח"י : וי"ו, שהן ראשי תיבות מן ג' הפסוקים, ויסע ויבא ויט, שה"ס השם ע"ב שיש בג' ענפי אבות, שהם חג"ת, כי ויסע (דפו"י דף ק"ט ע"ב *) דף ק"כ ע"א)

תעח) ולבחר נטלי כלהו מגבורה, דמניה משיח בן אפרים, לנטלא נוקמא משנאוי. דהכי בעי לנקאה עבורא, דאינון ישראל, בימינא. ולבחר לאוקדא קש, בשמאלא. הה"ד, והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום. וכנישו דעבורא, דא עמודא דאמצעיתא. ה ביה א ויאסף. לאן אתר. לביתא, דא שכינתא.

תעט) אבל בדרגא דמשיח בן יוסף, איהו דקא רמיז, א עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוד השור את ירק השדה. דעלייהו אתמר, א בפרח רשעים כמו עשב ז וגו'. מפסח ועד תשרי, יהא פורקנא דאיהו עד. ומתמן ואילך יהא השמדה דלהון, ד להשמדם ע עדי . עד. כד מטו לתשרי דאיהו שור, ביה כלחוד השור.

תפ) וסמיכה כ דלהון דישראל, ג בימינא דאיהו אריה. אבל קימה דלהון ה בגופא נ דאילנא. ו והאי איהו כל הכורע כורע בברוך, צדיק. דאתמר ביה ע ביוסף הצדיק, ה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי. והאי איהו, ו חי יי שכבי עד הבקר. וכל הזוקף זוקף בשם, דרגא דמשה רבינו לעילא. פ ומשה

חלופי גרסאות

"אזא ל" ו מוסיף ויאסף אל עמיו. ז ויציצו כל פועלי און להשמדם עדי עד. ח ל"ג להשמדם. ט מוסיף פורקנא עדי. י מוסיף עד ולא עד בכלל אלא עד דמטי לעד ומתמן ואילך להשמדם עדי עד. כ דישראל ומטו [מטו] דלהון; דישראל דלהון. ל ביממא. מ כנופא; בנופא. נ ל"ג דאילנא. ס ודאי. ע יוסף. פ ובמשה.

מסרת הוהר

(עובדיה א) תולדות סט צ"ב. א (בראשית כה). ב (במדבר כב) ח"ג קפה: קפו. קפת. קפט: קצו. ג (תהלים צב) ח"ב רכג: ח"ג עו. ד (שם) ח"ב רכג: ח"ג עו. ה (בראשית לו) מקץ מא צ"ג. ו (רות ג) לך קלב צ"ג ז"ח כו ט"ג שכיא פח ט"א שכיח תק"ח קח ט"א שמ"ג קי ט"ד שכיט ככ ט"א של"ז.

ב' משיחין

תעט) אבל בדרגא דמשיח וכו': אבל במדרגת משיח בן יוסף, הוא שרומז, עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוד השור את ירק השדה, דהיינו משיח בן יוסף שנקרא שור. שעליהם נאמר, בפרח רשעים כמו עשב וגו'. מפסח עד תשרי תהיה הגאולה, שנקראת עד, ומשם ואילך תהיה השמדה שלהם, כמ"ש להשמדם עדי עד. עד שמגיע לתשרי, שהוא שור, בו יתקיים כלחוד השור.

תפ) וסמיכה דלהון דישראל וכו': והסמיכה שלהם, של ישראל בזמן הגלות, הוא בימין, שהוא אריה, חסד. אבל הקימה שלהם הגאולה הוא בגוף האילן, שהוא ז"א. וזה הוא, כל הכורע כורע בברוך, שהוא צדיק, דהיינו יסוד, שנאמר בו ביוסף הצדיק, והנה תסבנה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי. וזה הוא חי ה' שכבי עד הבקר. שלהיותם בחינת כריעה ושכיבה, הם צריכים לסמיכה בחסדיהו

מן

הסולם

מאמר

בדינים של השמאל. כי משיח בן אפרים, הוא גלגול של ירבעם, שיש קטרוגים עליו מחמת שחטא והחטיא את הרבים. וע"כ דחה מתשרי (כצ"ל) שהוא שמאל עד דיקרב הימין, שהוא פסח, זרוע ימין, דהיינו חסד. ואז יגאלו, לקיים בהם, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. וזה הוא, בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל. לקיים בהם ובחסד עליון רחמתיך אמר גאלך ה'.

תעח) ולבחר נטלי כלהו וכו': ואח"כ נוטלים כולם מגבורה, שממנו הוא משיח בן אפרים, שבא לקבל נקמה משונאיו. כי כך צריכים תחלה לנקות התבואה, שהוא ישראל, בימין, ואח"כ לשרוף הקש, שהוא בשמאל, ז"ש והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום. ואסיפת התבואה היא בעמוד האמצעי שבו נאמר ויאסף, לאיזה מקום נאסף. לבית, שהוא השכינה.

(דפו"י דף ק"ב ע"א)

משפטים

קנג

לתתא, ביה יקומון כל ישראל, ז כאברין דגופא, דביה כלהו ק זקיפין בעמידה. ובהאי איהו כל הזוקף, זוקף בשם, ד בגין דעליה אתמר, ז ואדעך בשם. תפא) יהון משיח בן דוד, דאיהו אריה, מימיניה. ומשיח בן יוסף, דאיהו שור, משמאליה. מימינא אברהם, משמאלא יצחק, ואיהו נשר באמצעיתא. שלשלת דלהון, מסטרא דיעקב. ש דמשה, קדושה לך ישלשו. מסטרא דאריה, ט ג' ה אנפין דאבהן, אתקריאו אריות. בקר. מסטרא דשמאלא אתקריאו פרים מנגחים. ומסטרא דאמצעיתא, אתקריאו נשרים. ועלייהו אתמר ח ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. הא אינון ט'. עשיראה, ורביעאה, א אדם מה ב בשמו זמשה דרכיב על תלת חיוון. תפב) ואתמר בישראל, ט וירדו בדגת הים, ג ממנן דימא, ד בסטרא דנחשו, דהוה שרה דמצרים, דאתפשט בגלותא בתראה, מים ה עד ים. ובעוף השמים, ערבוביא בישא. עמלקים, נפילים, תערובת דכל אומין, בכל סטרא, ו בגלותא בתראה, בין בישראל, בין ז בישמעאל, בין בעשו. ובבהמה, אלין בני עשו, ח דשולטנתהון בכל הארץ.

מסרת הזהר

ז (שמות לג) ת"ז תמ"ט פה : תסט קיב. ז באברין ; באברים. ק זקיפין. ר ל"ג בגין. ש מסטרא דאברהם וליג ג' אנפין דאבהן. ת ענפין. א ל"ג אדם מה שמו. ב שמו. ג ממלו דימה. ד מסטרא. ה לים וליג עד. ו ל"ג בגלותא בתראה. ז באומות העולם וליג בישמעאל בין בעשו ; בין בישמעאל (ד"א) ; בין באומות העולם בעשו ובישמעאל. ח לא גריסין דשולטנתהון בכל הארץ ; דשולטנהון בכל ארעא.

חלופי גרסאות

נאמר

הסולם

בי משיחין

אריות. בקר. היינו מן ג' פנים הכלולים בצד שמאל, נקראים שלשתם פרים מנגחים. וג' פנים הכלולים בעמוד האמצעי, שהוא משה ויעקב, נקראים נשרים. ועליהם נאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. ונמצא שג' קוין אלו הם ט', שכל אחד כלול משלשה. והעשירית, או הרביעית לג' קוין הכלולים, היא אדם שהוא מ"ה בשמו של משה, הרוכב על ג' חיות, אריה שור נשר. שהם ג' ענפי ש' שבשמו דמשה.

מן היסוד. וכל הזוקף זוקף בשם. שהוא מדרגת משה רבינו למעלה, דהיינו דעת. ומשה למטה, דהיינו ת"ת. בו יקומו כל ישראל, כאברי הגוף, שכולם זקופים בו בעת שהוא בעמידה. ובוה הוא כל הזוקף זוקף בשם, שעליו נאמר, ואדעך בשם.

תפא) יהון משיח בן דוד וכו' : משיח בן דוד שהוא אריה, חסד, יהיה מימינו של משה, משיח בן יוסף, שהוא שור, גבורה, משמאלו דהיינו בסוד ג' קוין, שמימינא אברהם, שהוא חסד, ומשמאל יצחק שהוא גבורה, ומשה עצמו שהוא נשר, תפארת, הוא באמצע. שלשלת שלהם, דהיינו ג' הקוין המכונים שלשלת, הוא מצד יעקב, כלומר, שהם ג' קוין הכלולים ביעקב שהיא ת"ת, וה"ס של משה הרומזים על ג' קוין הכלולים במשה, שהוא קו האמצעי, דעת. שז"ס, קדושה לך ישלשו, שפירושו, שכל קו כלול משלשתם, שמצד אריה, שהוא חסד, יש ג' פנים של האבות חג"ת, ונקראים שלשתם,

ויתקיים

(דפרי"י דף ק"כ ע"א)

תפג) ויתקיים במשיח, וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ. והכי בבי משיחין, והכי בישראל, וכלא בזכות מ"ה דמשה. וייתון, נס דמשיח בן דוד, מיהודה, אריה רשים עליה, ונס דמשיח בן יוסף, שור רשים עליה. ונס דשילה, אריה לימינא, שור לשמאלא, נשר באמצעיתא, ואדם על כלהו. וד' אנפין לכל חד. ד' שבטין, דג' חיון, י"ב. ולגבי אדם, דאיהו מה שמו, בני משה, דבהווא זמנא יתקיים במשה ו ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו. בהווא זמנא, ו מ"ה ש"היה ה"א שיהיה. ו אשר להיות כבר היה.

תפד) והאלהים יבקש את נרדף, ישראל דאתמר בהון, ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, ו הו נרדפים ו קדם ערב רב, זאבים בישין, הא ו בנימין זאב יטרף לגבייהו, דטריף לון, ו ויתקיים בהווא זמנא, בבקר יאכל עד. דהיינו עד כי יבא שילה, ודא בקר דאברהם. ולערב יחלק שלל דא ערב דיצחק, דתמן תרין משיחין. בחד ייכול ו ממנא דאומין דעלמא. ובחד יחלק ו לון לישראל. תפה) ו ישראל דאינון אילת, ו נרדפין ו קדם רשיעיא אריות. ויתער נפתלי, דאיהו אילת שלוחה הנותן אמרי שפר. יתער בימינא * דאיהו אריה משיח בן

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ו מוסיף מ"ה שמו. י ל"ג מן ונס עד ונס. כ נס. ל ענפין. מ דמ"ה. נ הם הנרדפים. ו ל"ג קדם ערב רב זאבין בישין. ע מוסיף ויתקיים ביה. פ ממנא. צ ליה. ק דישראל. ר ל"ג נרדפין קדם רשיעיא אריות. ש בתר.

י) (תהלים עב) ח"ג לג: כ) (במדבר יד) ב"א רלח צ"א. ל) (קהלת א) לך קיו צ"א. מ) (קהלת ג) ח"ג סא. : רלט. ת"ז ת"מ פ. תסיט קא: נ) (יחזקאל לד) שמות קיח צ"ב. ו) (בראשית מט) וארא א צ"ג.

מאמר

הסולם

בי משיחין

תפג) והאלקים יבקש את נרדף: היינו ישראל, שנאמר בהם, ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם. שהיו נרדפים לפני הערב רב, זאבים הרעים, הרי בנימין זאב יטרף לנגדם, שטורף אותם. ויתקיים בעת ההוא. בבקר יאכל עד, דהיינו עד כי יבא שילה, שהוא משה, ובקר, זה הוא בקר דאברהם, שהוא החסד. כלומר, בבקר, בעת שיתגלה החסד הגדול, יתגלה עד שהוא משה. ולערב יחלק שלל, זהו ערב של יצחק, שהוא המלכות הנבנית מקו שמאל, ששם בי המשיחים. ביומנה משיח בן דוד ובשמאלה משיח בן יוסף. באחד, יאכל וישחית הממונים של אומות העולם שזה מבי, ובאחד יחלק אותם לישראל, שהוא מביד. תפה) ישראל דאינון אילת וכו': ישראל שהם, אילה, נרדפים מן הרשעים שהם אריות. ויתעורר נפתלי שהוא אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, יתעורר בימין, שהוא אריה, משיח בן דוד, שנאמר בו, גור אריה יהודה מטרף בני עליה. ויחזור על אומות העולם, כרע שכב, עליהם לטרוף אותם. מי יקימנו, פירושו

תפג) ויתקיים במשיח וכו': ויתקיים במשיח, וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ. וכך בבי משיחין, וכך בישראל. והכל בזכות מ"ה דמשה, שהוא פני אדם, ויבואו, דגל של משיח בן דוד, שהוא מיהודה. שאריה רשום עליו והדגל של משיח בן יוסף, אשר שור רשום עליה, והדגל של שילה, שהוא משה שהוא בגי' שילה, הוא אריה לימין שור לשמאל נשר באמצע, כי משה היס נשר, דהיינו קו האמצעי, הכולל בתוכו ימין ושמאל, ואדם על כולם, שבכל אחד מג' פנים כלול בו אדם, שד' פנים לכל אחד מג' היות, שהי"ס ד' שבטים, שבכל אחד מהם ג' חיות, אריה שור נשר, שהם י"ב. ואצל פני אדם שהוא מ"ה שמו, דהיינו שהוא בגי' מ"ה יהיו בני משה, שבזמן ההוא יתקיים במשה, ואעשך לגוי גדול ועצום ממנו. בזמן ההוא מ"ה שהיה הוא שיהיה. דהיינו משה, שהיה גואל במצרים, הוא שיהיה גואל לעתיד. ואשר להיות כבר היה, דהיינו בי משיחין, בן יוסף ובן דוד, כבר היו, כי כבר היה יוסף וכבר היה דוד.

(דפו"י דף ק"כ ע"א *) דף ק"כ ע"ב)

משפטים

קנה

דוד, דאתמר ביה, (ט) גור אריה יהודה מטרף בני עלית. ת ויחזור על אומין דעלמא, כרע שכב עלייהו, למטרף לון א מי יקימנו, בההוא זמנא נחזי מאן הוא אלה אחרא, דיקים ב ליה מלטרופ עלייהו, ג או אומה ולישן.

תפו) וישראל דהו כיונה, נרדפין קדם נשר, מסטרא ה דעופין דאומין דעלמא. בההוא זמנא, יתער נשר, ויתפרש גדפהא. על ו ערבובי ז דאומין, ה ועשו וישמעאל, דאינון עמלקים, וערבוביא בישא דישראל, וטריף לון, דלא ישתאר חד מנייהו, לקיים מה שנאמר בישראל, (ו) יי בדד ינחנו ואין עמו אל נכר.

תפז) מתמן ואילך, אין מקבלים גרים, ס כמה דאוקמוה מארי מתניתין אין מקבלים גרים לימות המשיח. ו אומין עכרם דעלמא דישראל, יתער קב"ה חיה דאדם, לשלטה ב עלייהו. לקיימא בהון, (ז) כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו. לקיים בישראל, (ח) וירדו בדגת הים וגו'. (ט) ומוראכם וחתכם וגו'.

תפח) ומסטרא דתבואות, ה' מיני נהמא, תבירין מכלהו. ואינון, חטה, ושעורה, וכסמת, ושבלת שועל, ושיפון. אמתיל לון לישראל, הה"ד, (ט) קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, בה. כד יפקון מגלותא, הכי יהון תבירין, עד דיתבריר ל אוכל מתוך פסולת, דהיינו קש, ערב מ רב, עד נ דיתבררו וישתמודעו ישראל ביניהו, ע כבר, דאתבריר מגו פ מוץ ותבן.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) (בראשית מט) לעיל אות תעה צ"ע. (פ) (דברים לב) ב"א רט צ"ד. (ז) (ישעיה ט). (ח) (בראשית א) לעיל אות יג צ"ג. (ט) (שם ט) נח פט צ"ג. (ט) (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט.

עלייהו, ל בר מגו וליג אוכל מתוך; בר וליג מן אוכל עד וישתמודעו; בר דאיהו אוכל. מ מוסיף רב ערבוביא. נ דיתברירו. ט וישתמודע; ל"ג וישתמודעו ישראל ביניהו (ד"א). ע כיון דיתבריר; ל"ג כבר דאתבריר מגו מוץ ותבן. פ קש.

מאמר

הסולם

ב' משיחין

פירושו, שבזמן ההוא, מי הוא אל אחר שיקים אותו ולא יתן לו לטרופ אותם. או אומה ולשון שיכלו לקום אותו מלטרופ אותם.

תפו) וישראל דהו כיונה וכו': וישראל, שהיו כיונה, נרדפים מפני הנשר, שהוא מצד העופות של אומות העולם, בזמן ההוא יתעורר נשר דקדושה, ויפרוש כנפיו על ערב האומות ועשו וישמעאל, שהם עמלקים, וערב רע של ישראל, וטרף אותם, שלא ישאר אחד מהם, לקיים מה שנאמר בישראל, ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר.

תפז) מתמן ואילך אין וכו': משם והלאה אין מקבלים גרים, כמו שהעמידו בעלי המשנה אין מקבלים גרים לימות המשיח, ואומות העולם שישארו, יעורר הקב"ה חיה (דפו"י דף ק"כ ע"ב)

דאדם לשלוט עליהם, לקיים בהם, כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו. ולקיים בישראל, וירדו בדגת הים וגו'. ומוראכם וחתכם וגו'.

תפח) ומסטרא דתבואות וכו': ומצד התבואות, ה' מיני לחם השבורים מכולם, בדישה וטחינה וכו', והם חטה ושעורה וכסמת ושבלת שועל ושיפון. המשיל אותם לישראל. ז"ש, קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. תבואתה כתוב עם ה' שוירה על ה' מיני לחם. כשיצאו ישראל מגלות יהיו שבורים כך עד שיתברר אוכל מתוך פסולת, דהיינו קש, שהוא ערב רב, עד שיתבררו ויהיו ניכרים ישראל שביניהם, שכבר נבררו מתוך מוץ ותבן.

ועד

תפט) ועד דיתברירו מנייהו, י' דאיהו מעשר, ז' לא שריא על ה', דאיהו נהמא, דה' מינין, לקיימא אומאה, (n) כי יד על כס י"ה. ובגין דא, מוץ ותבן, אינו מחוייב במעשר, עד דיתבריר. לבתר דיתבריר, p מתכנשין r לההוא אתר דאקרי ירושלם. כמה דחטה, דבתר דאתבריר קש ותבן, מכניסין לה לאוצר. הכי יתכנשון ישראל, דאינון בר, לירושלם, דאיהי בנויה על הר יי, s דאתמר t בה, x מי יעלה בהר יי ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב. נקי כבר, דאיהי עבורא כד בריר מגו פסולת. בההוא זמנא, נשקו בר כדבקדמיתא, דאתמר ביה, (b) ישקני מנשיקות פיהו. בר תרגום בן, בההוא זמנא דיהון נקיים כבר, מגו קש ותבן. שריא שמיה עלייהו, וקרא לון, (a) בני בכורי ישראל.

תצ) והכי מכל אילנין, לית תביר כגפן. בנטיעו דיליה תביר, בענבים דיליה תביר, דאינון כתישין בין רגלין. והכי זית זיתים דיליה כתישין. בגלותא אמתילו ישראל בהון, הה"ד, (t) גפן ממצרים תסיע. וכן בגלות x רביעאה, (n) כי כרם יי צבאות בית ישראל. וכגוונא דא b לזית משולים ישראל, (i) זית רענן יפה פרי תאר. ובגין דא, (r) אשתך כגפן פוריה ברכתי ביתך בניך כשתילי זיתים. סמך דא לדא, g בגין דאינון תבירין בגלותא.

תצא) ולבתר דיהון נקיים d מגו פסולת, יתקדשון לבי מקדשא, ביין לנסכא על גבי מדבחא, וזיתים לאדלקא h בוצינא שרגין למנרתא. ומאן i זכה להאי. יין

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

צ ל"ג לא. p מכניסין. r לאתריה. s דכתיב וליג בה. t ביה. a מוסיף בגלותא רביעאה בתראה. b כוית. g ל"ב בגין. d ל"ג מגו פסולת. h ל"ג בוצינא. i זכי; יוכה.

(ת) (שמות יז) ביא קצו צ"ג. א) (תהלים כד) וירא כח צ"ד. ב) (שיר א) ב"ב פה צ"א. ג) (שמות ד) לך קמד צ"ד. ד) (תהלים פ) ת"ז תט"ו ל: ה) (ישעיה ה) שמות יב צ"ר. ו) (ירמיה יא). ז) (תהלים קכח) לך סו צ"ה.

מאמר

הסולם

ב' משיחין

נקיים מן קש ותבן, שורה שמו עליהם, וקורא אותם בני בכורי ישראל.

תצ) והכי מכל אילנין וכו': וכך מכל האילנות אין אילן שבור כמו גפן, בנטיעה שלו הוא שבור, שאין לו כח לעמוד אלא שוכב על הארץ, ובענבים שלו הוא שבור. שהם נכתשים בין רגלים. וכן הזית הזיתים שלו נכתשים. בגלות נמשלו להם ישראל, ז"ש גפן ממצרים תסיע, וכן בגלות הרביעית, כי כרם ה' צבאות בית ישראל. וכעין זה משולים ישראל לזית, שכתוב, זית רענן יפה פרי תואר. ומשום זה כתוב, אשתך כגפן פוריה ברכתי ביתך בניך כשתילי זתים. סמוכים זה לזה, משום שישראל שבורים כמוהם בגלות.

תצא) ולבתר דיהון נקיים וכו': ואחר שהענבים והזיתים יהיו נקיים מכל פסולת, יתקדשו

תפט) ועד דיתברירו מנייהו וכו': ועד שיתבררו מהם, l שבשם הויה שהיא רומזת על מעשר, אינו שורה על ה' דהויה, שהוא רומזת על לחם דה' מינים, לקיים השבועה, כי יד על כס י"ה, שנשבע, שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שיכיריתו וזענו של עמלק. ומשום זה מוץ ותבן אינם מחוייבים במעשר עד שנתבררו. אחר שיתבררו ישראל, מתקבצים למקום ההוא הנקרא ירושלים, כמו החטה, שאחר שנברר ממנה הקש והתבן מכניסים אותה לאוצר. כך יתקבצו ישראל, שהם תבואה לירושלים, שהיא בנויה על הר ה'. שנאמר בה, מי יעלה על הר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים וגוי. נקי כמו בר, שהוא תבואה אחר שברר האוכל מתוך הפסולת. בזמן ההוא, נשקו בר, כבתחילה, שנאמר בו ישקני מנשיקות פיהו. בר, תרגום בן, שבומן ההוא שכבר יהיו (דפריי דף ק"כ ע"ב)

משפטים

קנז

דלא יתנסך ז לכו"ם. דערב רב אינון יין ח דנתנסך לכו"ם, ו מנהון משומדים, מינים, אפיקורסים משומדים לעבירות כ שבכל התורה כלה. תצב) וישראל דאתמר בהון מ ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם. עד דיהון דרוכין בין רגלייהו, בגלותא לא אתברירו מנייהו. ובגינייהו אמר דוד ע"ה, (ט) למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני. ועלייהו אמר שלמה, (י) צאי לך בעקבי הצאן. ביעק"ב. דעליה אתמר, לגבי נחש הקדמוני דפתי לחוה, (כ) הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. בתר דיפקון מן גלותא, נמשלים לתפוחים, ולכל ריחין טבין. כגוונא דמפקנו דמצרים, ל דכתיב ביה ג תחת התפוח עוררתך. תצג) פקודא בתר דא, להביא בכורים, ואבתריה להתודות על הבכורים, ואבתריה להתודות על המעשר. ומארי מתניתין, מקשים מ על המעשר, דאי יהא קדם לקיטתו, נ או אחר לקיטתו עשורו. כגון אתרוג, דאתמר ביה באילן, הלך אחר חנטה. אית מאן דאמר, אחר בשול הפירות. ואתרוג מקצתו דומה לאילן, ומקצתו לתבואה, דאינון זרעים, דאתמר בהון, דלאחר לקיטתו עשורו. דאילן לאו איהו, אלא עד אחר גמר בשולו. תצד) ובג"ד, תקינו המוציא * מאתר דבשולו יפה. לאפקא פת שרוף, אלא ממקום שהוא מוטעם. והכי תבואה, בתר לקיטתו, ו איהו כבישול פירות.

חלופי גרסאות

ז ל"ג מן לכו"ם עד וישראל. ח דאתנסך ; מוסיף נסך דאתנסך. ט ל"ג מן ומנהון עד וישראל. י מנהון. כ דכל. ל דאתמר בהון ; בהו. מ במעשר ול"ג על. נ ואל. ס באתרוג. ע איבו

מסרת הזהר

(ח) (שם קו) ח"ג פב : קצת. ת"ז ת"ו כב. ט) (שם מט) מקץ לד צ"ב. י) (שיר א) ב"א קח צ"א. כ) (בראשית ג) לעיל אות שיג צ"ג. ל) (שיר ח) ח"ג רפו :

על המעשר

תצג) פקודא בתר דא וכו' : המצוה שלאחר זו, הוא, להביא בכורים, ואחריה, להתודות על הבכורים, ואחריה, להתודות על המעשר. ובעלי המשנה מקשים להבין על המעשר, אם יהיה לפני לקיטתו עשורו, דהיינו משעת חנטה יתעשר כדין אותה חנטה, או אחר לקיטתו עשורו. כגון אתרוג, שאמרו באילן הלך אחר חנטה, ויש מי שאומר שבאתרוג הולכים אחר בישול הפירות, כי אתרוג דומה מקצתו לאילן ומקצתו לתבואה, שהם זרעים, שאמרו בהם שלאחר לקיטתו עשורו, ולא כאילן, אלא עד אחר גמר בישולו. (ע"י מסכת קדושין ג' ע"א) דהיינו אחר לקיטתו, כזרעים. תצד) ובג"ד תקינו המוציא וכו' : ומשום שתקנו לברך המוציא, מן המקום שבשולו יפה, להוציא, לחם שרוף, אלא ממקום שהוא מוטעם. כך התבואה, הולכים אחר לקיטתה, שאז היא כבישול פירות. והיא מוטעמה.

הסולם

יתקדשו לבית המקדש, יין לנסך על המזבח. חיתים להדליק הנר, דהיינו הנרות של המנרה. ומי זכה לזה. יין שלא ניסך לע"ז. כי הערב רב הם יין שניסך לעבודה זרה, ומהם משומדים מינים אפיקורסים, משומדים לעבירות שבכל התורה כולה.

מאמר

תצב) וישראל דאתמר בהון וכו' : וישראל שנאמר בהם, ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ועד שיהיו דרוכים בין רגליהם בגלות, לא יתבררו מהם. ובשבילם אמר דוד, למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני. ועליהם אמר שלמה, צאי לך בעקבי הצאן. בעקבי הוא אותיות ביעקב, שעליו נאמר אצל נחש הקדמוני שפתה את חוה, הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. אחר שיצאו מן הגלות נמשלים לתפוחים, לכל ריחות טובים, כמו ביציאת מצרים, שנאמר בהם. תחת התפוח עוררתך.

(דפו"י דף ק"ב ע"ב י) דף קכ"א ע"א)

תצה וישראל, אינון משולים לאילן ולתבואה, דאתמר בהון ^מ ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי' אלהיך. והכי ^נ ראשית גו צאנך תתן לו. דאינון ישראל. דאתמר בהון, ^ס ואתן צאני. והכי ישראל, ^ט קדש ישראל ליי' ראשית תבואתה, לאחר לקיטתו מן גלותא, עשור. ^ז ואתקריאו קדש ליי'.

תצו וישראל אתקריאו אילנא רבא ותקיף, ומזון לכלא ביה. ביה אורייתא, ^ק דאיהי מזונא לעילא. ביה צלותא, דאיהי מזונא ^ר לתתא. ואפילו מלאכין לית לון מזונא, אלא בישראל. דאי לאו דישראל יתעסקון באורייתא, לא הוה נחית לון מזונא, מסטר דאורייתא, דאמתילא לעץ, ^{הה"ד} ^ג עץ חיים היא למחזיקים בה. ולאיבא, דאיהי מצוה.

תצו והכי אורייתא אמתילא למיא. ^ט והני לאשא. ולא הוה נחית מיא מלעילא, וחמה דאיהי אשא, לא הוה ^ת נחית לבשלא פירות האילן. אלא, בגין ישראל. ובגין דא אתמר בישראל, ^ז התאנה חנטה פגיה, אלין מארי מצות. והגפנים סמדר נתנו ריח, כד פתחין בתיובתא, ומיד אתמר בישראל, קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך, מן גלותא.

תצו ובגין דא באילן, דאיהו עץ החיים, באילין דמשתדלין בה, אזלין בתר חנטה, ומעשרין ליה, דשריא יו"ד עליהו, דאיהי חכמ"ה, א' מ' ובה ^א מתכנשין ה"ה, דאינון פירות האילן. ^ב ומאן אילן. ו. אבל שאר עמא, אחר לקיטתו

מסרת הזוהר

חלופי גרסאות

^פ מוסיף קדש קדש ישראל (ד"א) ^צ ואינון; ואתקריאו קדש ישראל להי ראשית תבואתו. ^ק ל"ג דאיהי; דאיהו. ^ר לעילא. ^ט והכי. ^ת מוסיף נחית מלעילא; לעילא. ^א מתכנשא. ^ב מאן

^ח (שמות כג) ח"ב קכד: קכה. ח"ג רנג. ת"ז תי"ד ל. ^ו (דברים יח) ת"ז תי"ד ל. ^ס (יחזקאל לד) שמות קיח צ"ב. ^ט (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט. ^פ (משלי ג) ב"א רכט צ"א. ^צ (שיר ב) ת"ז תש"ט קו.

מאמר

הסולם

על המעשר

לאילן, ז"ש עץ חיים היא למחזיקים בה. ומצד הפרי של התורה, שהיא מצוה.

תצו והכי אורייתא אמתילא וכי: וכך נמשלה התורה למים, וכך לאש, ולא היו יורדים מים מלמעלה, והשמש שהוא אש, לא היתה יורדת לבשל פירות האילן. אלא בשביל ישראל. ומשום זה נאמר בישראל, התאנה חנטה פגיה, שהם בעלי מצות. והגפנים סמדר נתנו ריח, כשפותחים בתשובה. ואז, מיד נאמר בישראל, קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך, מן הגלות.

תצו ובגין דא באילן וכי: ומשום זה באילן, שהוא עץ החיים, דהיינו התורה, שהוא ד"א, באלו שעוסקים בה. בתורה, הולכים אחר חנטה דהיינו תכף בתחילת העסק, ומעשרים אותם, כי ה"י שהיא חכמה שורה עליהם. וע"כ מתעשרים

תצה וישראל אינון משולים וכי: וישראל משולים לאילן ולתבואה, כמו אתרוג לאילן שנאמר בו, ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך. וכך, ראשית גו צאנך תתן לו רומז על ישראל, שנאמר בהם, ואתן צאני. וכך ישראל נמשלו לתבואה, שנאמר בה, קדש ישראל להי ראשית תבואתה, וע"כ אחר לקיטתו מן הגלות עשורו, שאז נקראו קדש להי.

תצו וישראל אתקריאו אילנא וכי: וישראל נקראו, אילן גדול וחזק ומזון לכל בו. בו התורה שהיא מזון למעלה, מבחינת ד"א. בו התפלה, שהיא מזון למטה, מבחינת הנוקבא. ואפילו המלאכים אין להם מזון אלא ע"י ישראל, שאם לא היו ישראל עוסקים בתורה, לא היה יורד להם מזון מצד התורה שנמשלה (דפו"י דף קכ"א ע"א)

משפטים

קנט

מן גלותא, עשורו. אינון צדיקים דאתמר בהון, ^ק ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר. הדר בעובדיהון, דאחידאן במארי תורה ^ג ומצות, ^ד ואחר חנטה אזלינן לגבייהו כאילן.

תצט) ובגין דא אוקמוה במסכת קדושין, קמ"ל דאתרוג כירק, מה ירק דרכו ליגדל על כל מים, ובשעת לקיטתו עשורו. ^ה אופ אתרוג נמי דרכו ליגדל ^ו וכו' ומסטרא דחכמה, אין מים אלא תורה. ובאתר אחרא לעילא, והא דתנן, אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים, הא אתרוג, אחיד ב' סטרין, ואתרוג איהו דיוקנא דלבא, דאחיד לעילא ^ז ואחיד לתתא. אחיד לעילא, הלב רואה. אחיד לתתא, בדעת. כמה דאוקמוה, הלב יודע. דעת איהי אילנא, תורה איבא דייליה. עיינין דאינון פקודין, דבהון הלב רואה. (ע"כ) ^ח

תק) ^ט ואנשי קדש תהיון לי וגו'. רבי יהודה פתח, ^י והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה. זכאין אינון ישראל, דקב"ה בעי. ^י ליקרא לון, יתיר על כל ^כ שאר בני עלמא. בקדמיתא אמר לון, ^ת ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. ^י לא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ק) (ויקרא כג) ויחי סו צ"ב תק"ח צח ט"ד של"ד. ר) (שמות כב) ח"ב קכה; ח"ג מב. צג: צד. רפב. ת"ז תכ"א סב: ש) (איוב כח) ויצא פח צ"א. ת) (שמות יט) יתרו צח אות שפד ח"ג לך: פא.
דרך אמת ז] לא הסיר אהבתו הגדולה מהם.
הנמצאות עמנו היום מוטעים לכן אל נא ישיתו המעיינים עלינו חטאת ועם העתקות מדויקות יתקנו המעוות וישימו העקוב למישור וכעת הגהנום כיד ה' הטובה עלינו. י ביקרא דלהון. כ ל"ג שאר.

מאמר

זסולם

על המעשר

אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים, פירושו אתרוג, שהיא מלכות, אחוז בב' צדדים, בחסד ובגבורה, שהם ב' דרכים, ואתרוג עצמו יש לו צורת הלב, שאחוז למעלה ואחוז למטה, אחוז למעלה, היינו הלב רואה, שהיא חכמה הנקראת ראייה. אחוז למטה, היינו בדעת כמו שהעמידו הלב יודע. זהו דרך השלישי. דעת היא אילן, שהוא פנימיות ז"א, תורה שהוא גופא דז"א, היא פרי של הדעת, שהיא מתפשטת מן הדעת. עיינין שהן מצוות, בהן הלב רואה. (ע"כ רע"מ).

מאמר ואנשי קדש תהיון לי

תק) ואנשי קדש תהיון לי וגו': ר' יהודה פתח, והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה. אשרי הם ישראל, שהקב"ה רצה להוקיר אותם יותר מכל שאר בני העולם. בתחלה אמר להם, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. לא הוסרה מהם אהבה רבה, עד שקרא אותם, וגוי קדוש. שהוא

מתעשרים אחד מ"ל. ובה מתאספים מן הגלות, הנה אחרונה דהויה, שהיא ישראל, שהם פירות האילן, שהוא התורה. ומי הוא האילן. הוא ר', שהוא ז"א, שה"ס התורה אבל שאר העם אחר לקיטתו מן הגלות עשורו. אבל הצדיקים נאמר בהם, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, דהיינו הדר במעשים האחוזים ונעשים על ידי בעלי תורה ומצות, בהם הולכים אחר חנטה כאילן. וע"כ נאמר בהם ביום הראשון. שאינם צריכים לחכות לשעת לקיטה מן הגלות.

תצט) ובג"ד אוקמוה וכו': ומשום זה העמידו במסכת קדושין (דף ג' ע"א) קמ"ל דאתרוג כירק, מה ירק דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקיטתו עשורו, אף אתרוג נמי דרכו ליגדל על כל מים וכו'. וגם ישראל הדומים לאתרוג דרכם ליגדל על כל מים, שמצד החכמה אין מים אלא תורה, שישאל גדלים עליה. ובמקום אחר למעלה (דף ב' ע"ב) מה שלמדנו, (דפו"י דף קכ"א ע"א)

אעדי רחימותא סגיאה מנהון, עד דקרא לון וגוי קדוש דאיהי יתיר. 2 לא אעדי רחימותא מנהון, עד דקרא לון 3 כי עם קדוש אתה. לא אעדי רחימותא מנהון, עד דקרא לון 4 ואנשי קדש תהיון לי דאיהו יתיר מכלא.

תקא) כתיב והחכמה מאין תמצא. אורייתא מחכמה נפקת, מאתר דאקרי קדש. והחכמה נפקת, מאתר דאקרי קדש הקדשים. ר' יצחק אמר, וכן יובלא אתקרי קדש. דכתיב, 5 יובל היא קדש תהיה לכם. וישראל כלילן מנייהו, הה"ד ואנשי קדש תהיון לי.

תקב) בקדמיתא קדוש, והשתא קדש. מה בין האי להאי. א"ר יוסי, דא לעילא לעילא, ודא לאו הכי. דכתיב, 6 והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. בהאי אתר אקרי * קדוש ולעילא לעילא קדש.

תקג) רבי אבא הוה אזיל בארחא, והוה אזלי עמיה ר' יוסי ור' חייא, אמר ר' חייא, 7 ואנשי קדש תהיון לי, מגלן. א"ל, הא ר' יוסי וכלהו חברייא שפיר קאמרו, והכי הוא. מגלן. דכתיב, 8 קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, 9 ראשית: ודאי חכמה אקרי ראשית, דכתיב 10 ראשית חכמה יראת יי.

תקד) ומשום דישאל אקרון 11 קדש בשלימו דכלא, כתיב 12 ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. דהא ישראל דאינון שלמין על כלא, לא ינקין מסטרא דדינא קשיא. לכלב תשליכון אותו. לכלב ודאי, דהוא דינא 13 חציפא תקיפא על כלא.

חלופי גרסאות

ל ל"ג מן לא אעדי עד לא אעדי. מ מוסיף הא דתנינן ואנשי. נ מוסיף קדש ישראל ודאי ראשית חכמה אקרי. ט מוסיף קדש ישראל. ע ל"ג חציפא.

מסרת הזהר

א) (דברים יד) שמות כד צ"ר. ב) (שמות כב) לעיל צ"ר. ג) (ויקרא כה) לך קמד צ"ה. ד) (ישעיה ד) לך קלח צ"ד. ה) (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט. ו) (תהלים קיא) הקסה"ו צו צ"ד ז"ח ז ט"ד ש"ט יא ט"ג ש"ג מה ט"ד ש"ב. ז) (שמות כב) ח"ב קכה: ח"ג מב. צג: צד. רפב. ת"ז תכ"א סב:

ואנשי קדש תהיון לי

קדוש יאמר לו. במקום זה בציון וירושלים שהיא המלכות, נקרא קדוש. ולמעלה למעלה, בחו"ב נקרא קדש.

תקג) רבי אבא הוה וכו': ר"א היה הולך בדרך, והלכו עמו ר' יוסי ור' חייא. אמר ר' חייא, ואנשי קדש תהיון לי, שאמרו שהוא חכמה, מאין לנו זה, א"ל הרי ר' יוסי וכל החברים יפה אמרו, שהוא חכמה, וכן הוא. מאין לנו, כי כתוב, קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, ראשית, ודאי החכמה נקראת ראשית, שכתוב ראשית חכמה יראת ה'.

תקד) ומשום דישאל אקרון וכו': ומשום שישראל נקראים קדש, שהוא כל השלמות, כתוב, ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. כי ישראל שהם שלמים מכל, אינם יונקים מצד דין הקשה, אשר טרפה רומזת עליו, לכלב תשליכון

הסולם

משאמר

שהוא יותר חשוב. לא הוסרה מהם האהבה, עד שקרא אותם, כי עם קדוש אתה. לא הוסרה מהם האהבה, עד שקרא אותם, ואנשי קדש תהיון לי, שהוא יותר חשוב מכל.

תקא) כתיב, והחכמה מאין תמצא: התורה יצאה מחכמה ממקום שנקרא קדש. שהוא החכמה. והחכמה יצאה ממקום שנקרא קדש הקדשים. שהוא כתו. ר' יצחק אמר, וכן היובל, שהוא בינה, נקרא קדש, שכתוב, יובל היא קדש תהיה לכם. וישאל כלולים מהם, מחכמה ומבינה, ז"ש ואנשי קדש תהיון לי.

תקב) בקדמיתא קדוש והשתא וכו': בתחילה קרא אותם הקב"ה קדוש, ועתה קורא אותם קדש. מהו ההבדל בין זה לזה. א"ר יוסי, זה, קדש, הוא למעלה למעלה, בחו"ב כנ"ל, וזה, קדוש, אינו כן, כי קדוש הוא המלכות, שכתוב, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים (דמויי דף קכ"א ע"א * דף קכ"א ע"ב)

משפטים

קסא

כיון דדינא תקיפא שריא עלוי, ואטיל זוהמא ביה, אסיר להו לאינון דאקרון קדש. אלא לכלב תשליכון אותו ודאי, דאיהו דינא חציפא, דינא תקיפא יתיר מכלא, דכתיב (ח) והכלבים עזי נפש.

תקה) ת"ח, כד אדכר נבלה באורייתא, כתיב בישראל קדוש, ולא קדש. הכא כתיב, ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. והתם בנבלה כתיב, לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה וגו', כי עם קדוש אתה. קדוש ולא קדש, דהא נבלה מסטרא דישראל אתעביד, דלא פסיל האי אלא ישראל. (ח) וסגיאיין גוויין, אית בה בנבלה. כמה דאוקימנא.

תקו) אר"ש, כתיב הכא ואנשי קדש תהיון לי, וכתיב התם כי עם קדוש אתה ליי אלהיך. ליי אלהיך, לי מבעי ליה. אל"א פ הכא לעילא לעילא. ז והתם שכינתא. וכתיב, ויהי הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו ולא קדש. בכאן קדוש, ולעילא קדש. כתיב קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, בה"א כמה דאוקימנא. ועיד ואנשי קדש תהיון לי ודאי.

תקז) רבי יצחק הוה יתיב קמיה דר"ש, א"ל הא כתיב קדש ישראל ליי סופיה דקרא כתיב כל אוכליו יאשמו, מאי קא מיירי. א"ל ר"ש, שפיר קא פ אמר,

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ח) (ישעיה נז) ח"ג סג. פ. רנט: ז"ח מו ט"ד
שליא מו ט"ג של"ט נו ט"ד ש"א ס ט"ג ש"ז.
(ט) (דברים יד.) י' (ישעיה ד) לך קלח צ"ד.

פ התם. צ והכא. ק אמרת.

דרך אמת (ח) ופנים רבים יש בה בדין נבלה.

מאמר

הסולם

ואנשי קדש תהיון לי

תשליכון אותו. לכלב ודאי, שהוא דין חצוף חזק על כל. כי כיון שדין חזק שורה על הטרפה, והטיל זוהמא בו, אסור לאלו הנקראים קדש לאכול ממנו. וזה שאומר הכתוב, ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, שתלה הכתוב איסור הטרפה באנשי קדש. אלא לכלב תשליכון אותו ודאי, שהוא דין חצוף ודין חזק יותר מכל, שכתוב, והכלבים עזי נפש.

תקה) ת"ח כד אדכר וכו': בוא וראה, כשנוכרה נבלה בתורה כתוב בישראל, קדוש, ולא קדש, וכאן בטרפה, כתוב ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. ושם בנבלה, כתוב, לא תאכלו כל נבלה וגו' כי עם קדוש אתה. כתוב, קדוש ולא קדש. משום שמצד ישראל נעשה הנבלה, דהיינו שנבלה בשחיטה, נמצא שלא פסל אותה אלא ישראל. שהדין אינו חזק כל כך, מה שאין כן הטרפה, שנפסלה ע"י חיות רעות הדין קשה. וע"כ (דמו"י דף קכ"א ע"ב)

תקז) ר' יצחק הוה יתיב וכו': ר"י היה יושב לפני ר' שמעון, אמר לו והרי כתוב, קדש

כל אכליו יאשמו, היינו דכתיב, ^ו ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגוי. וכתיב, וכל זר לא יאכל קדש. ומשום דישראל אקרון קדש, כתיב כל אכליו יאשמו. אתא ר' יצחק ונשיק ידיו, אמר, אי לא ^ז אתינא הכא אלא למשמע מלה דא ^ט סגי. תקח) א"ל רבי, הא תנינן, דקדש, יתיר לעילא מן קדוש. אי הכי, הא כתיב ^י ק' ק' ק' י"י צבאות, ודא שלימו דכלא. א"ל ת"ה, כד מתחברן כחדא, כלהו אתעבידו חד ביתא, והאי ביתא, ^י אקרי קדש. כללא דכלהו קדוש. ובגיני כך, קדש, הוא כללא, דכלא אתכליל ביה. וישראל כד אתכלל בהו מהימנותא שלימתא קדש אקרון, כללא דכלא, דכתיב קדש ישראל ליי. ובגיני כך, ואנשי קדש תהיון ^{יא}.

תקט) ^{יב} לגיון חד שאיל לר' אבא, א"ל, לא כתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, אי הכי, מאי דכתיב, ^{יג} טרף נתן ליראיו. טרף נתן לכלבים מבעי ליה, אמאי נתן ליראיו. א"ל, ריקא, מי כתיב טרפה נתן ליראיו, טרף כתיב. ואי תימא, טרף כטרפה. נתן ליראיו ודאי דמלה דא, לא יהביה לאזדהרא ביה, אלא לאינון דחלי שמיה, ודחלין ליה. בג"כ האי מלה לא יהיב לכו, דהא ידע דאתון לא דחלין ליה, ולא נטרין פקודוי, ובגיני דהאי מלה חומרא דאורייתא, ובעי לאזדהרא ^{יד} בה, נתן ליראיו, ^{יז} ליראיו ודאי, ולא לאחרי. וכל חומרי דאורייתא, לא יהיב לון קב"ה, אלא לאינון דחלי חטאה, לאינון דחלי פקודוי ולא לכו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(כ) (ויקרא כב) ח"ב קכב. ח"ג רצו. (ז) (ישעיה ו) בא (ט) (תהלים קיא) ח"ג צ. סא צ"ת. (ח)

דרך אמת ^ט שר צבא אחד.

מאמר

הסולם

ואנשי קדש תהיון לי

תקט) לגיון חד שאיל וכו': לגיון אחד. דהיינו שר צבא, שאל את ר' אבא, וכי לא כתוב, ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, אם כן, מה שכתוב, טרף נתן ליראיו, טרף נתן לכלבים. היה צריך לומר, למה נתן ליראיו. אמר לו, ריק, מי כתוב, טרפה נתן ליראיו, טרף כתוב. שפירושו מזון. ואפילו תאמר, טרף הוא כטרפה, נתן ליראיו ודאי, שיזהרו בו ולא יאכלוהו. ומה שאומר ליראיו, הוא, כי דבר זה לא ניתן להזהר בו, אלא לאותם יראי שמו, שיראים ממנו. ומשום זה לא ניתן לכם דבר הזה, כי ידע, שאתם אינכם יראים אותו, ולא שומרים מצותיו. ומשום שדבר זה הוא מן הקשים שבתורה, וצריכים להזהר בו, נתן ליראיו, ליראיו ודאי, ולא לאחרי. וכל דברים הקשים שבתורה לא נתן אותם הקב"ה אלא לאלו יראי חטא, לאלו היראים לשמור מצותיו, ולא לכם.

תאני

קדש ישראל לה, וסופו של הכתוב, כל אוכליו יאשמו. מה הוא אומר. אמר לו ר"ש, יפה אומר, כל אוכליו יאשמו. כי היינו שכתוב, ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגוי. וכתוב וכל זר לא יאכל קדש. ומשום שישראל נקראים קדש, כתוב כל אכליו יאשמו. בא ר' יצחק ונשיק ידיו. אמר, אם לא באתי כאן אלא לשמוע דבר זה, די לי. תקח) א"ל רבי הא וכו': אמר לו ר' יצחק, רבי, הרי למדנו, שקדש הוא יותר למעלה מן קדוש. א"כ, חרי כתוב, קדוש קדוש קדוש ה' צבאות, שזה הוא שלמות הכל, וכתוב קדוש. אמר לו בוא וראה, כשמתחברים ג' הקדושות יחד, נעשו בית אחד, ובית הזה נקרא קדש, שהוא הכלל של כל ג' קדוש. וע"כ הוא שלמות הכל. ומשום זה, קדש הוא כלל שהכל נכלל בו, וישראל כשנכלל בהם אמונה השלמה, נקראים קדש, שהוא כלל הכל, שכתוב, קדש ישראל לה, ומשום זה כתוב, ואנשי קדש תהיון לי.

(דפו"י דף קכ"א ע"ב)

משפטים

קסג

תקי) תאני ר' אלעזר, ג כתיב ואנשי קדש תהיון לי, מהו ואנשי. ולבתר קדש, אלא ד ואנשי קדש ודאי. דתנינן, לא נפקו ישראל לחירו, אלא מסטרא דיובלא. בתר דנפקו לחירו, נקיט לון האי יובלא בגדפוי, ואקרון גוברין דיליה. בנין דיליה, וכתוב ביה ביובלא, ויובל היא קדש תהיה לכם, קדש ודאי, לכם ודאי. ובגיני כך, ואנשי קדש תהיון לי, אנשי קדש ודאי, גוברין דיליה ממש.

תקיא) וקב"ה אמר דא, * ועל דא זכו ישראל לאתקרי אחים לקב"ה, דכתיב, למען אחי ורעי וגו'. לבתר אקרון קדש ממש. דכתיב, ו קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, קדש ולא אנשי קדש, בגיני כך כל אכליו יאשמו, וכתוב, ו כל זר לא יאכל קדש. ו איש כי יאכל קדש בשגגה.

תקיב) תאנא, ישראל אקרון קדש, ובגיני דאינון קדש, אסיר ליה לאינש, למקרי לחבריה בשמא דגנאי, ולא לכנאה שמא לחבריה, וענשיה סגי. וכל שכן במלין אחרנין. תאנא, כתיב ר נצור לשונך מרע וגו'. מהו מרע. דבגיני לישנא בישא, מרעין נחתין לעלמא.

תקיג) אמר ר' יוסי כל מאן דקרי לחבריה ה בשמא ו דלית ביה, וגני ליה, ו אתפס במה דלית ביה, דאמר ר' חייא אמר ר' חזקיה, כל מאן דקרי לחבריה

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

ו) (ויקרא כה) לעיל אות תקא צ"ג. ט) (תהלים קכב) וישב טו צ"א. ו) (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט. ז) (ויקרא כב) לעיל אות קלח צ"י. ח) (שם) לעיל אות תקו צ"כ. ט) (תהלים לד) ח"ג מו: קעה: רצד:

ג מוסיף כתיב קדש ישראל וכתוב; ל"ג מן כתיב עד ואנשי קדש ודאי. ד ל"ג ואנשי; אנשי. ה במאן. ו מוסיף דלית ליה. ז ואתכס.

מאמר

הסולם

ואנשי קדש תהיון לי

תבואתה, שכתוב קדש, ולא אנשי קדש. ומשום זה כל אכליו יאשמו, שכתוב, וכל זר לא יאכל קדש. ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגו'. (כנ"ל אות תקיז).

תקיב) תאנא ישראל אקרון וכו': למדנו, ישראל נקראים קדש, ומשום שהם קדש, אסור לאדם לקרות לחבירו בשם של בזיון, ולא לכנות שם לחבירו, וענשו גדול. וכל שכן בדברים אחרים. למדנו, כתוב, נצור לשונך מרע, מהו מרע. הוא כי בשביל לשון הרע, מחלות יורדות לעולם.

תקיג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, כל מי שקורא לחבירו, בשם שאין בו, ומבוזה אותו, הוא נתפש לדין, על מה שאין בו. שאמר ר' חייא אמר ר' חזקיה, כל מי שקורא לחבירו רשע, מורידים אותו לגיהנם, ויורדים לו ללחיו, דהיינו שמכים אותו על לחיו. חוץ מאלו עזי הפנים שעל התורה, שמותר לאדם לקראם רשע.

ההוא

תקי) תאני ר' אלעזר וכו': למד ר' אלעזר, כתוב, ואנשי קדש תהיון לי. מהו ואנשי ואח"כ קדש. שהיה מספיק לומר קדושים תהיון לי. ומשיב, אלא ואנשי קדש ודאי, שלמדנו, לא יצאו ישראל לחירות אלא מצד יובל, ושהוא בינה, ואחר שיצאו לחירות קבל אותם יובל ההוא בכנפיו, ונקראים אנשים שלו, בנים שלו. וכתוב ביובל, יובל היא קדש תהיה לכם. קדש ודאי, לכם ודאי. ומשום זה, כתוב, ואנשי קדש תהיון לי, אנשי קדש ודאי, אנשים שלו ממש.

תקיא) וקב"ה אמר דא וכו': והקב"ה אמר זה. ואנשי קדש תהיון לי. ועל כן זכו ישראל להקרא אחים אל הקב"ה, שכתוב למען אחי ורעי וגו'. כי ישראל הם בנים ליובל, שהיא בינה, כנ"ל, וגם ד"א היא בן הבינה, ונמצא שהם אחים לד"א. (ועי' בתלמוד עשר ספירות שיעור ט' דף תר"ח ד"ה שאין לך ודף וזר"ט ד"ה בנים בכורים) ואח"כ נקראים קדש ממש, שכתוב, קדש ישראל להי ראשית (דפו"י דף קכ"א ע"ב *) דף קכ"ב ע"א)

רשע, נחתין ליה לגינהם. ונחתין ליה לעלעוי, בר אינון חציפין דאורייתא, דשרי ליה לאיניש למקרי להו רשע.

תקיד) ההוא גברא, דלייט לחבריה, אעבר ר' ייסא, אמר ליה כרשע עבדת. אתייה ^ח לקמיה דר' יהודה, א"ל רשע לא קאמינא ליה, אלא כרשע, דאחזי מלוי כרשע, ולא אמינא דאיהו רשע. אתא ר' יהודה, ושאל לעובדא קמיה דרבי אלעזר, אמר ליה, ודאי לא ^ט אתחייב. מנלן. דכתיב, ^י היה יי' כאויב, ולא אויב. דאי לאו הכי, לא אשתאר מישראל גזעין בעלמא. כגוונא דא, ^{יא} היתה כאלמנה, ולא אלמנה, כאלמנה דאזיל בעלה לעברא דימא, ומחכאת ליה.

תקטו) אמר ר' חייא, ומהכא משמע, מהתם משמע, דהוא עקרא דכלא, דכתיב, ^{יב} ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. כמראה אדם, ולא מראה אדם. א"ר יצחק, כתיב, ^{יג} כתפוח בעצי היער וגו', כתפוח ולא תפוח. כתפוח: דמתפרשא בגונוני, ^{יד} ובגונוני אתאחדא מלה. אמר רבי יהודה, אלו לא אתינא הכא אלא למשמע מלין אלין, דיי.

תקטז) תאנא כתיב, ^{יז} והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדוד. כדוד, ולא דוד. כדור, דאמר, ^{יח} והנה בעניי הכינותי לבית יי'. וכתיב, ^{יט} כי עני ואביון אני. והוא מלכא על מלכין ^כ הוה, והוה קרי לגרמיה הכי. אמר רבי אבא, זכאין אינון ישראל, דא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ד) (איכה ב.) ט) (שם א.) ב"א רמא צ"א. ח) (יחזקאל א) נח צו צ"ג ז"ח יד ט"ג שלי"ח שלי"ח תק"ח צג ט"ג שלי"ד. ר) (שיר ב.) לך עב צ"א. ב) (זכריה יב) ח"ג שב. ג) (ד"ה כב) ח"ג רלט: ד) (תהלים פו) ב"א קסו צ"ב.

דרך אמת ^י ויורדין עמו ללחיו לייסר אותו בכל מיני יסורין ועונשין. ^כ עיקר סוד הדבר תולה כאן בגונוני התפוחים ולא בתפוחים עצמם וע"י בפי אחרי מות עד ע"א והאזינו רפו ע"ב.

מאמר

הסולם

ואנשי קדש תהיון לי

אינו דומה אל מראה א"ר יצחק, כתוב, כתפוח בעצי היער וגו'. היינו כתפוח ולא תפוח, שפירושו, כתפוח הניכר בצבעו, ובצבעים מתאחד הדבר. כי יחוד הקב"ה הוא בסוד ג' קוין שהם סוד לבן אדום ירוק, כמו שיש בתפוח. שפירושו חסד דין רחמים. אמר ר' יהודה, אלו לא באתי כאן אלא לשמוע דברים אלו היה די לי.

תקטז) תאנא כתיב והיה וגו': למדנא, כתוב, והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדוד. היינו, רק כדוד, ולא דוד. שפירושו, כדוד, שאמר, והנה בעניי הכינותי לבית ה'. וכתיב, כי עני ואביון אני, והוא היה מלך על מלכים וקרא עצמו כן. אמר ר' אבא, אשרי הם ישראל, שהקב"ה לא קרא אותם, כקדש, אלא קדש ממש. שכתוב, קדש ישראל לה', ומשום זה כל אוכליו יאשמו, כמו זר האוכל קדש.

תאנא

תקיד) ההוא גברא דלייט וכו': איש אחד קלל את חבריו. עבר שם ר' ייסא, ואמר לו, כרשע עשית. בא לפני ר' יהודה, לדין, אמר לו, לא אמרתי לו רשע, אלא כרשע, שהראה מעשיו כרשע, ולא אמרתי שהוא רשע. בא ר' יהודה ושאל על המעשה לפני ר' אלעזר. אמר לו, ודאי שלא נתחייב, מאין לנו, כי כתוב, היה ה' כאויב, ולא אויב, שאם לא כן לא היה נשאר גזע מישראל בעולם. כעין זה היתה כאלמנה, ולא אלמנה, דהיינו כאלמנה, שבעלה הלך למדינת הים והיא מחכית עליו, שלהיותה לבדה בלי בעלה מדמה אותה לאלמנה.

תקטו) אמר ר' חייא וכו': אר"ה, מכאן משמע זה, הלא משם נשמע, שהוא עיקר הכל, דהיינו האיטור של פסל ותמונה, שכתוב, ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. שבהכרח, כמראה אדם ולא מראה אדם. הרי אשר כמראה (דפו"י דף קכ"ב ע"א)

דקב"ה לא קרא לון כקדש, אלא קדש ממש, דכתיב קדש ישראל ליי, ובג"כ כל אכליו יאשמו וגו'.

תקיז) תאנא, אמר ר' יוסי, מאי קא חמא קב"ה, למיהב דינין לישראל, בתר עשר אמירן. אלא הכי תנינן, מסטרא דגבורה, אתייהבת אורייתא לישראל. בגיני כך, בעא למיתן שלמא בינייהו, בגין דאורייתא תהא נטירא מכל סטרוי. דאמר רבי אבא אמר רבי יצחק, לית עלמא מתקיימא, אלא על דינא, דאלמלא דינא, לא מתקיימא. ובג"כ עלמא בדינא אתברי, ואתקיים.

תקיח) תאנא, מ ר' אבא, כתיב ה) דינו לבקר משפט. וכי לבקר, ולא בכל יומא. אלא לבקר, עד לא ייכלון דיינין, ולא ישתון, דכל מאן דדאין דינא בתר דאכל ושתה, לאו נ דינא דקשוט הוא, דכתיב ו) לא תאכלו על הדם. מאי על הדם. אזוהרה לדייני, דלא ייכלון עד דדייני דינא, דכל מאן דדאין דינא בתר דאכיל ושתה, כאלו ס חייב דמא דחבריה לאחרא, דהא דמיה ממש יהיב לאחרא. האי ע בממונא, כ"ש בדיני פ נפשות, דבעו דייני לאסתמרא, ז דלא למידן דינא אלא קדם דאכלו ושתו, ועל דא כתיב דינו לבקר משפט ו) וכתיב, ט) אני יי עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם יי.

תקיט) תניא, אמר ר' יהודה, מאן דמשקר בדינא, משקר בתקוני מלכא. מאן תקוני מלכא. אינון דאתמר, דכתיב עושה חסד משפט וצדקה בארץ. וכתיב

מסרת הוהר

ח) (ירמיה כא). ו) (ויקרא יט) ויגש יז צ"ב.
ז) (ירמיה יט).

חלופי גרסאות

ל ל"ג ואתקיים. מ ל"ג ר' אבא. נ דיינא. ס אתחייב.
ע בממוניה. פ נפש. צ ל"ג מן דלא עד וכתיב. ק דכתיב.

מאמר

הסולם

דינו לבקר משפט

אזוהרה לשופטים, שלא יאכלו קודם שדנו דין, שכל מי שדן דין אחר שאכל ושתה, כאלו מחיב דם חבירו ונותנו לאחר, כי דמו ממש נותן לאחר, ע"י דין שקר. זהו בכסף, כל שכן בדיני נפשות, שצריכים השופטים להשמר, שלא לדון דין, אלא לפני שאכלו ושתו. ועל זה כתוב, דינו לבקר משפט. וכתוב, אני ה' עושה חסד ומשפט וגו'.

תקיט) תניא, אמר ר' יהודה וכו': למדנו, אר"י, מי שמשקר בדין, משקר בתקוני המלך, מה הם תקוני המלך. הם אלו שלמדנו, שכתוב, עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ, וכתוב, כי באלה חפצתי נאום ה'. והכל, חסד ומשפט וצדקה, זה בזה תלוי. ר' יוסי אמר, אלו הם תקונים של הכסא, שהוא מלכות, שכתוב, צדק ומשפט מכון כסאך. וכתוב, והוכן בחסד כסא. תניא

תקיז) תאנא אמר ר' יוסי וכו': למדנו אר"י, מה ראה הקב"ה לתת הדינים לישראל, דהיינו פרשת משפטים, אחר עשרת הדברות. ומשיב, אלא כך למדנו, מצד הגבורה ניתנה התורה לישראל, משום זה, צריכים לתת שלום ביניהם, ע"י דינים ומשפטים, כדי שהתורה תהיה שמירה מכל צדדיה. שאמר ר' אבא אמר ר' יצחק, אין העולם מתקיים אלא על דין, שלולא הדין לא היה מתקיים, ומשום זה נברא העולם בדין ונתקיים.

תקיח) תאנא ר' אבא וכו': למד ר' אבא, כתוב, דינו לבקר משפט. שואל וכי רק לבקר, ולא כל היום. ומשיב, אלא לבקר פירושו, עד שלא יאכלו השופטים ולא ישתו, שכל מי שדן דין אחר שאכל ושתה, אין הוא דין אמת, שכתוב, לא תאכלו על הדם. מהו, על הדם. הוא (דפ"י דף קכ"ב ע"א)

כי באלה חפצתי נאם יי'. וכלא ר האי בהאי תליא. ר' יוסי אמר, אלין ׀ אינון תקוני כרסייא, דכתיב ׀ צדק ומשפט מכון כסאך. וכתיב ׀ והוכן בחדס * כסא.

כאן מתחיל אידרא דמשכנא

תקכ) ת תניא ברזא דרזין, רישא דמלכא, אתתקן בחדס ׀ ובגבורה. ל] בהאי רישא, תליין שערי, נימין על נימין, דאינון כל משיכותא דמתאחדן בהו עלאי ותתאי. מארי ב דמארין, ג מארי דקשוט, ׀ מארי דמתקלא, ׀ מארי דיבבא, ד מארי

מסרת הוזהר

ח) (תהלים פט) גח ז צ"ה. ט) (ישעיה טז) ח"ב קלג. רכ: ח"ג רכה. ת"ז ת"י כה: תכ"א גו. תכ"ב סז. ת"ע בהשמטות ת"ה קמב: תק"ח צו ט"א שלי"ב קא ט"ג ש"ב קיב ט"ד ש"ג.

חלופי גרסאות

ר ל"ג האי ש ל"ג אינון. ת דתניא. א בגבורה. ב דמין. ג ל"ג מארי דקשוט. ד ל"ג מארי דיללה מארי

דרך אמת ל] הנה השערות והנימין שמזכיר כאן הלא המה כתובים באידרא דנזיר ובאידרא זוטא דהאינון והט רק עולמות נעלמות גנוזות אשר עין לא ראתה. ואל ישעה המעיין פה ובדומי ליה שיהיו ח"ו השערות או הנימין וכיוצא בו איזה דברים גשמיים רק הכל רוחניים וטודם מבורא ליודעי חן. ׀ בעלי משקל שאינו נוטים לדין הגמור ולא חסד הגמור רק בקו האמצעי שהוא רחמים. ומה שהזכיר אחריו מארי דרחמי ר"ל בעלי חסד. ׀ בעלי תרונה והיא רמו אל בעלי הדין המשתלשלים ויונקים מצד הגבורה כנודע.

הסולם

אידרא

דמשכנא

טהרות, וטומאות. כולם נקראים שערות המלך, כלומר, המשכות הנמשכות ממלך הקדוש. והכל יורד מעתיקא סתימאה. שחוא א"א.

ביאור הדברים. מדרגה הראשונה, שבה עלתה ה"ת לנקבי עינים, וסיימה שם המדרגה, ואד"פ נפלו ממנה למדרגה שמתחתיה שה"ס צמצום ב', היא מדרגת ראש הס"ג דא"ק, אמנם בראש הס"ג עצמו לא נעשה שום שינוי משהו, אלא שיצאה מדרגה חדשה של עשר ספירות, שנתלו בע"ס דראש הס"ג דא"ק, והיא מכונה פרצוף השערות דראש הס"ג, אשר החלק שנשאר במדרגה, שהם גלגלתא ועינים ונקבי עינים, הם מכונים שערות רישא, והחלק שיצא ממדרגת ראש דס"ג שהם און חוטם פה, שנפלו למדרגה שמתחתיה, לג"ר דנקודים, הם מכונים שערות דיקנא, דראש הס"ג. (כמ"ש בתלמוד עשר ספירות בשיעור ו' דף סס"א ד"ה שערות עש"ה).

ובעולם התיקון נתלה פרצוף השערות בראש אריך אנפין דאצילות, אשר האח"פ שלו שהם שערות דיקנא, נפלו למדרגה שמתחתיה, שהם או"א דאצילות ומלוכשים שם שם בעת קטנות. ולעת גדלות, שנעשה זווג דע"ב ס"ג דא"ק, ומוריד ה"ת מפאתי הראש דס"ג דא"ק לסיום הדיקנא והדיקנא דס"ג עולה ומתחבר בשערות

תקכ) תניא ברזא דרזין וכו': למדנו בסוד הסודות, הראש של המלך, נתתקן בחדס וגבורה.

פירוש. הג"ר שהם חב"ד, נקראים ראש המלך, הוא ז"א. וכיון שחב"ד אלו אינם בקביעות בז"א, אלא בשעת התפלה ובמועדים ובשבתות, אינם נחשבים לחו"ב אלא לחסד וגבורה, דהיינו ר"ק. וזה הפרש הגדול בין א"א שג"ר שלו הם בקביעות שהמה ג"ר ממש, כולו רחמים, לבין ז"א, שג"ר שלו אינם בקביעות, וע"כ אפילו בזמן שיש לו ג"ר שהם חב"ד, נחשבים לו כמו חג"ת, ויש בהם דינים. ומה שאין הוזהר חושב גם ת"ת, הוא, משום שאפילו בא"א אין הדעת מבחינת ראש אלא שהוא ת"ת שעלה לראש, והכריע בין חו"ב, ונעשה משום זה בחינת ראש וע"כ אין בו חידוש. בהאי רישא תליין וכו': בראש ההוא, דז"א, תלויים שערות, שערות על שערות, שהם כל המשכות שעל ידיהן מתאחדות מדרגות עליונות ותחתונות. כלומר, שעל ידיהן עולה מדרגה התחתונה אל העליונה, ונעשות אחת. ומהם, מן השערות, נמשכים, אדוני האדונים, בעלי אמת, בעלי המשקל, בעלי אנהא, בעלי בכיה, בעלי דין, בעלי רחמים, טעמי תורה, סודות התורה, (דפו"י דף קכ"ב ע"א *) דף קכ"ב ע"ב)

דיללה, מארי דדינא, מארי דרחמי, וטעמי אורייתא, ורוי אורייתא, דכיינ, מסאבן, כלהו אקרון שערי דמלכא, כלומר משיכותא דאתמשך ממלכא קדישא, וכלא נחית מעתיקא ה סתימאה.

תקכא) מצחא דמלכא, פקידותא דחייבא, כד אתפקדן בעובדייהו, וכד

חלופי גרסאות

ה מוסיף סתימאה קדישא.

דמשכבא

הסולם

אידרא

מארי דיללה, שבשליטת קו השמאל בלי ימין נמשכים ממנו דינים קשים, וכל הדבוק בו מיבב ומילל, ומכונים מארי דיבבא ומארי דיללה. וכן מכונים מארי דדינא, וכשקו האמצעי מיחד השמאל עם הימין, יוצא מקו אמצעי מארי דרחמי. וכן, טעמי תורה, בסו"ה טעמו וראו כי טוב ה'. וסודות התורה, ובעת הגדלות נמשכת מהם טהרה. ובעת הקטנות נמשכת מהם טומאה. כלהו אקרון שערי דמלכא, כלומר משיכותא דאתמשך ממלכא קדישא. שכל מיני המשכות שנמשכים מז"א באים מן השערות שלו, כמבואר בשערות ראש א"א. וז"ש, וכלא נחית מעתיקא סתימאה, שהוא א"א, ששערות ראש דא"א הן השורש לשערות ראש ז"א.

תקכא) מצחא דמלכא פקידותא וכו': המצח של המלך, שהוא ז"א, הוא פקידה של הרשעים, כשמעשיהם נפקדים, ונתגלה עונותיהם, או נקרא מצח המלך, כלומר, הגבורה מתגברת בדיניה ומתפשטת בצד שלה. וזה נשתנה ממצח עתיקא קדישא שנקרא רצון, פירוש, ב' אזנים, ה"ס אבא ואמא עלאין, שה"ס ג"ר דבינה. המצח, ה"ס הדעת, המזווג לאר"א, כי שם נתקן המסך מן ה"ל, שה"ס מלכות, שעלתה לאור הבינה ומיעטה אותה לבחינת אויר, שה"ס אור החסדים, ועל המסך הזה ד"ל, שבתוך המצח מזדווגים או"א עלאין בזווג גדול ונפלא מאד להשפיע שפע אור החסדים לכל העולמות, וזווג הזה הוא זווג שאינו נפסק לעולם, שאין דוגמתו במדרגה אחרת, ולפיכך, אין ה"ל יורדת מן אויר דאור"א לעולם, כי אם היתה יורדת היה נפסק הזווג הגדול והנפלא הזה. וז"ס, כי חפץ חסד הוא, כי הוא, שהיא הבינה הנקראת הוא, חפץ בזווג הגדול להשפיע חסדים, ואינה חפצה שה"ל תרד מאויר שלה, ולהשפיע אור החכמה, כמבואר. וז"ס אשר מצח דא"א, נקרא מצח הרצון

בשערות רישא למדרגה אחת, או יורדת ג"כ ה"ת מפאתי הראש דא"א לסיום הדיקנא שלו ואז חוזר הדיקנא דא"א ועולה לשערות רישא דא"א, ומתחבר עמו למדרגה אחת. ובשעת חזרתו הוא מעלה עמו גם או"א לראש א"א, ומקבלים שם מחכמה סתימאה דא"א. ואחרי עלית הדיקנא עם או"א לראש א"א, נמשכות אחריהם כל חצאי מדרגות שלמטה מהם, שנפלו למדרגות שמתחתיהן, ועולות בחזרה למדרגתן שעל ידי זה גם כל מדרגה תחתונה שבעת קטנות היתה לה האח"פ מעליונה, עולה גם היא עם אח"פ אלו לעליונה, שכן ישו"ת עולים לאו"א ע"י אח"פ דאור"א שהיו בהם בקטנות. וכן זו"ן עולים לישו"ת ע"י אח"פ דישו"ת שהיו בהם בקטנות, וכן נשמות הצדיקים עולים לזו"ן ע"י אח"פ דזו"ן שהיו בהם בעת קטנות. הרי שכל עלית התחתון לעליון להתאחד עמו לאחד, נעשה ע"י שערות דיקנא דא"א שהעלו את או"א לראש דא"א. שאחריה נמשכות עלית כל תחתון לעליון, כנ"ל. (ועי' לעיל בראשית א' דף צ' ד"ה בגין).

וזה אמרו, דאינון כל משיכותא דמתאחדן בהו עלאי ותתאי, שהשערות הן כל המשכה שעל ידיהן מתאחדות מדרגות העליונות והתחתונות לאחת, כי על ידיהן עולה כל מדרגה תחתונה לעליונה שלה, שאור"א עולים לא"א, וישו"ת לאור"א, וזו"ן לישו"ת, ונשמות הצדיקים לזו"ן כמבואר.

וכל המוחין דאצילות ובי"ע, הן כל מיני הקטנות והן כל מיני הגדלות יוצאים מפרצוף השערות האלו שבראש א"א, וכן מפרצוף השערות שעל ראש ז"א, נמשכות כל מיני המדרגות, של נשמות הצדיקים וז"ש, שנמשכין מהן, מארי דמאריין, היינו מדרגת ג"ר דג"ר, כי ג"ר מכונה מארי, והיינו חכמה. מארי דקשוט, היינו בינה. מארי דמתקלא, היינו דעת שהוא קו האמצעי, השוקל הארת ימין ושמאל שיוכלו להאיר יחד. מארי דיבבא (דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

אתגליין חובייהו, כדין אקרי מצחא דמלכא. כלומר, גבורה אתתקף בדינוי, ואתפשט בסטרוי, ודא אשתני ממצחא דעתיקא קדישא, דאקרי רצון. תקכב) עיינין דמלכא, אשגחותא דכלא, אשגחותא דעלאין ותתאין, וכל אינון מארי אשגחותא הכי אקרון. בעיינין, גווינין אתאחדן, ואינון גווינין אקרון, כל אינון מארי אשגחותא דמלכא, כל חד כפום ארחיה, וכלהו גווינין דעינא אקרון. כמה דאתחזי אשגחותא, דמלכא, הכי גווינין מתעריין.

תקכג) גביני דעיינין, אקרון, אתר דיהבין אשגחותא, לכלהו גווינין מארי אשגחותא. הני גבינין לגבי דלתתא, גבינין לאשגחותא, מההוא נהרא דנגיד ונפיק, אתר ה לאתמשכא מההוא נהרא, לאסתחאה בחוורא דעתיקא, מחלכא דנגיד מאמא. כ דכד גבורה מתפשטא, ועיינין מלהטן. בגוון סומקא, נהיר עתיקא קדישא חיורא דיליה, כ ולהטא באמא, ואתמלייא מחלכא, וינקא, להני, ואסתחן כלהו

חלופי גרסאות

ו ל"ג דמלכא. ז דההוא. ח לאמשכא. ט דבהאי. י בגו. כ ולקטא. ל לכלא; לדינא.

אדרא

הרצון. כי הדינים שב" שעלתה שם. נתקנו למסך המזווג את או"א עלאין מהמת הרצון להשפיע לעולמות מאור החסדים הנמשך מזווג דלא פסיק של או"א עלאין.

אמנם המצח של ז"א. בשעה שאינו מקבל ממצח דא"א. אין שם הזווג הגדול דאו"א עלאין על הדינים של ה" שנכנסה באור הבינה, ונמצא שמסך הזה ד"י, משמש רק להעניש את הרשעים שחטאו. שלא יהנו מאור החכמה. וע"כ נכנסה באור ומיעטה אותו לאויר.

וזה אמרו. כד אתפקדן בעובדייהו וכד אתגליין חובייהו. כדין אקרי מצחא דמלכא. דהיינו שבשעה שנגלו עונות התחתונים ואינם ראויים לקבל אור החכמה, אז משמש המצח של המלך להעלים מהם אור הזה, מכח ה" שעלתה לאור אשר שם, ומיעטה אותו לאויר. וי"ש. כלומר, גבורה אתתקף בדינוי, לדון הרשעים, ואתפשט בסטרוי שהדין נתפשט להעלים האור מן הרשעים. ולהענישם. ודא אשתני ממצחא דעתיקא קדישא דאקרי רצון. כי במצח דעתיקא שהוא א"א. נתתקן המסך הזה בסוד המצח שלו, כדי לזווג או"א עלאין בסוד הזווג דלא פסק לעלמין, וע"כ ה" שעלתה באור אשר שם, ונעשתה למסך, הוא לרצון גדול, שהרי עליה נעשה הזווג הגדול דאו"א עלאין, כמבואר לעיל. וע"כ נקרא מצח הרצון.

(דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

הסולם

דמשכנא

תקכב) עיינין דמלכא אשגחותא וכי: העינים של המלך, היינו ההשגחה על כל, ההשגחה על עליונים ועל תחתונים. וכל אלו בעלי ההשגחה של המלך, נקראים כך, עינים. בעינים מתאחדים צבעים, דהיינו לבן אדום ירוק, ובאלו הצבעים נקראים כל בעלי ההשגחה של המלך, כל אחד לפי דרכו, וכולם נקראים צבעי העין, כמו שמתראה ההשגחה של המלך. כך מתעוררים הצבעים. אם הוא השגחה של חסד, הוא לבן, ואם של דין, הוא אדום, ואם של רחמים, הוא ירוק.

פירוש. השגחה ה"ס חכמה, כי אין השגחה אלא מאור החכמה, בסו"ה, כולם בחכמה עשית. ואומר, שעינים ה"ס ההשגחה, דהיינו חכמה. וג' גוויני עינא, ה"ס ג' קוין ימין שמאל אמצעי, שאין החכמה מתגלה זולת על כולם יחד. וע"כ כל גוון הוא בחינת השגחה מיוחדת, להיותו חלק מחכמה.

תקכג) גביני דעיינין אקרון וכי: גבות עינים, נקרא המקום שנותן השגחה לכל צבעי בעלי השגחה. גבות האלו כלפי מה שלמטה, דהיינו כלפי העינים. הן גבות, להסתכל ולהמשיך מנהר שהוא הנמשך ויוצא, שהוא בינה. הוא מקום למשוך מנהר ההוא, להתרחץ בלובן של עתיקא, דהיינו אור החסדים, מחלב הנמשך מאמא. ומפרש דבריו, כי כאשר הגבורה, שהוא קו שמאל, מתפשטת, והעינים

עיינין, בהווא חלבא דאמא, דאתנגיד ונפיק תדיר. הה"ד, רוחצות בחלב. בחלב דאמא, דנגיד תדירא ולא פסיק.

תקכד) חוטמא דמלכא מ קדישא, תקונא דפרצופא, כד מתפשטן גבורן, ומתאחדן כחדא, אינון חוטמא דמלכא נ קדישא. ואינון גבורן מחד גבורה אחידן ונפקין. וכד דינין מתערין, ס ונפקין ע מסטרייהו, לא מתבסמן, אלא ס בתנא דמדבחה. וכדין כתיב, וירח יי את ריח הניחוח. שאני חוטמא דעתיקא, דלא

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

י (שירה) ח"ג קלו: רפט. רצג: כ) (בראשית ח) מ ל"ג קדישא. נ ל"ג קדישא. ס ל"ג ונפקין. ע בסטרייהו. נח פא צ"ג.

דרך אמת [ס] בעשן המזבח העולה מהקרבת הקרבנות ומעשן שהוא מסתפקין עצמן הבעלי דינים כמ"ש פ' נח דף פ ע"א.

דמשכנא

הסולם

אדרא

גגבות העינים נותנות כח ההשגחה, לכל בעלי ההשגחה, דהיינו שנותנות כח לחכמה שתוכל להאיר שזולתן לא היתה מאירה. וז"ש, הני גבינין לגבי דלתתא, כי הן אותם הדינים שבמצח עצמו, אלא אותם שבמצח הם לזווג או"א עלאין, ואותן שבקעו ויצאו לחוץ, הן למה שלמטה מן המצח, דהיינו בשביל העינים. (והשאר כבר מבואר).

תקכד) חוטמא דמלכא קדישא וכו': החוטם של המלך הקדוש, שהוא ז"א, הוא תקון הפרצוף. כאשר הגבורות מתפשטות ומתאחדות יחד, הן החוטם של המלך הקדוש, ואלו הגבורות בגבורה אחת מתאחדות ויוצאות. וכשהדינים מתעוררים ויוצאים כל אחד מצד שלו, אינם מתבשמים אלא בעשן המזבח. ואז כתוב, וירח ה' את ריח הניחוח. ומשונה הוא החוטם של עתיקא, שהוא א"א, שאינו צריך, לעשן המזבח, כי ארך אפים נקרא לגמרי, והארת החכמה סתימאה נקראת חוטם שלו. וזהו תהלה, שכתוב, ותהלתי אחטם לך. ועל זה העיר דוד המלך. תהלה לדוד וגו'.

פירוש. החוטם ה"ס קו אמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, שהם ב' העינים. כי ב' פעמים חב"ד יש בראש. א) ב' אודנין ומצחא, והם חב"ד דאו"א עלאין, שהחכמה נעלמת בהם. ב) ב' עיינין וחוטמא, והם חב"ד דישו"ת, שבהם מתגלית החכמה, והיינו על ידי קו האמצעי, שהוא החוטם. ונודע, שקו האמצעי, הוא הנושא להדינים של מסך דחירק, שהם ב' מיני דינים, של צמצום א' ושל צמצום ב', כמ"ש

והעינים, שה"ס החכמה, לזהטות בצבע אדום מרוב הדינים, להיותה חכמה בלי חסדים. אז מאיר עתיקא קדישא, שהוא הכתר, את הלובן שלו, שהוא אור החסדים, ולוהט באמא, דהיינו באבא ואמא עלאין, ונתמלאה מחלב, שהוא אור החסדים, שקבלה מן הכתר, ויונקת את אלו העינים, ומתרחצות כל העינים מחלב הוא דאמא עלאה, הנמשך ויוצא תמיד. שהחכמה שהיא העינים, מתלבשת בחסדים ההם. ז"ש רוחצות בחלב. דהיינו, עיניו כיונים על אפיקי מים רוחצות בחלב יושבות על מלאת שהן רוחצות בחלב דאמא שנמשך תמיד ולא נפסק. כי זווג דאו"א עלאין הוא זווג דלא פסיק כנ"ל בדבור הסמוך.

פירוש. השערות הנקראים גבות עינים ה"ס כחות הדין הנמשכים מן המצח, דהיינו מן המסך ד"י שבאור אשר שם, שעליו מזדווגים או"א עלאין בזווג דלא פסיק, ונתלות בסיום המצח. ולפיכך, כחן יפה לעורר את אמא עלאה, שתשפיע החלב שלה, שה"ס אור החסדים, לרחוץ בו העינים, שה"ס חכמה. ולולא השערות האלו, לא היתה אמא עלאה משפעת החסדים לרחיצת העינים. ובלי חסדים אין החכמה יכולה להאיר, שזה נבחן, שהעינים לזהטות בצבע אדום. כמ"ש בפנים.

וזה אמרו. גביני דעיינין אקרונ אתר דיהבין אשגחותא לכלהו גווינין מארי אשגחותא. כי הגבות מעוררות אמא עלאה להשפיע חסדים לרחיצת העינים שזולת החסדים ההם לא היתה החכמה מאירה, ונמצא (דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

אצטריך, דחוטמא דעתיקא, ארך אפים בכלא אקרי, וההוא נהירו דחכמתא
 סתימאה, אקרי חוטמא דיליה. והיינו פ תהלה, ז דכתיב, ח ותהלתי אחטם לך. ועל
 דא אתער דוד מלכא, ט תהלה לדוד וגר.

תקכה) אודנין דמלכא, כד רעוא אשתכח, ואמא ינקא, ונהירו דעתיקא
 קדישא אתנהיר, מתערין נהירו דתרין מוחי, ונהירו דאבא ואמא, כל אינון
 דאקרון מוחי דמלכא, ומתלהטין כחדא. וכד מתלהטין כחדא, אקרון אזני יי. דהא

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

ז (ישעיה מח) ח"ג קל : קלח. רפט. רצד.
 ט (תהלים קמה) וארא מד צ"א.
 פ ל"ג תהלה. ז מוסיף דכתיב תהלה לדוד וכתיב
 [דכתיב]. ק ל"ג קדישא.

אירא

הסולם

דמשכנא

אקרי חוטמא דיליה. והטעם שנקרא חוטם,
 הוא מלשון גבול וסיום, וז"ש, ותהלתי אחטם
 לך. אחטם הוא מלשון חתימה, והוא כמו אתתם,
 שמסיים ההארה שנקראת תהלה. מלשון בהלו
 נרו עלי ראשי. וז"ש והיינו תהלה. כי הארת
 החוטם מכונה תהלה.

תקכה) אודנין דמלכא. כד וכו' :
 האזנים של המלך, הם, כאשר הרצון נמצא,
 ואמא מניקה אור החסדים לז"א, והארת עתיקא
 קדישא האירה, מתעוררת הארת ב' מוחות,
 והארת אבא ואמא, וכל אלו הנקראים מוחות
 המלך, ומתלהטים יחד. וכשמתלהטים יחד
 נקראים אזני ה'. כי נתקבלה תפלותיהם של
 ישראל, ואז נמצא התעוררות לטוב ולרע,
 ובהתעוררות הזו מתעוררים בעלי כנפים,
 שמקבלים קולות העולם, וכולם נקראים אזני
 ה'.

פירוש. יש הארת ג' מוחין, שהם חכמה
 בינה דעת, והוא להשפעת החכמה. ויש הארת
 ב' מוחין, שהם חכמה ובינה בלבדם, והוא
 להשפעת אור החסדים. וב' אודנין ה"ס או"א
 עלאין המשפיעים חסדים בזווג דלא פסיק.
 כנ"ל, שהם הארת ב' מוחין. וז"ש, כד רעוא
 אשתכח ואמא ינקא ונהירו דעתיקא קדישא
 אור החסדים לז"א, ונהירו דעתיקא קדישא
 אתנהיר, כי אור החסדים נמשך מהארת
 הכתר, שנקרא עתיקא קדישא, או מתערין
 נהירו דתרין מוחי שאז נעשה זווג מן ב'
 מוחין בלבד, כי הזווג של ב' מוחין הוא
 להשפעת חסדים לז"א, ונהירו דאו"א, שהוא
 זווג או"א עלאין. כל אינון דאקרון מוחי
 דמלכא דהיינו חו"ב. כי רק חכמה ובינה
 נקראים מוחין דמלכא, אבל הדעת, אינו בעקרו
 לא

(כח"ש לעיל פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר).
 ומלבד אלו יש בו גם הדינים שבקו שמאל
 שהוא העליון שלו ודינים שבעליון מוכרחים
 להיות בתחתון. ונמצא שיש בו ג' מיני דינים.
 דינים עליונים דקו שמאל מסוד נקודת השורק,
 וב' מיני דינים דמסך נקודת החירק.
 וכשמתאחדים יחד, אז נשלם כחו של קו
 האמצעי להכריע וליחד ב' הקוין ימין ושמאל
 זה בזה. וז"ש, כד מתפשטין גבורין
 ומתאחדן כחדא אינון חוטמא דמלכא
 קדישא, שמיחודם יחד נעשה קו האמצעי
 הנקרא חוטם, ומגלה החכמה. אמנם
 כשמתאחדים יחד, עולים כולם לגבורה עליונה,
 דהיינו לדינים דקו שמאל, ומתבשמים שמה.
 וז"ש, ואינון גבורין מחד גבורה אחידן
 ונפקין, דהיינו שנכללו בגבורה דקו שמאל,
 ומשם יוצאים ופועלים, ואם מתקלקל יחודם
 זה בזה, ופועלים בפרוד, אין להם תקון אלא
 ע"י עשן המזבח, העולה מן הקרבנות, כי עשן
 הקרבן כולל האיחוד של ג' מיני גבורות ההם,
 וז"ש, וכד דינין מתערין ונפקין
 מסטרייהו, דהיינו שכל אחד יוצא לצד שלו
 ואינם מאוחדים, לא מתבסמן אלא בתנוא
 דמדבחא, שעשן המזבח מאחד אותם שוב,
 ואז כתוב, וירח ה' את ריח הניחות. דהיינו
 שמתגלה החכמה הנקראת ריח.

וכל זה אמור בחוטם דז"א, ששם מתגלה
 החכמה דישסו"ת, כנ"ל, שחכמה זו אינה מתגלה,
 אלא על ידי תקון הדינים, בסוד ריח. והיא
 אינה חכמה ממש, אלא בינה שחזרה להיות
 חכמה. אבל בחוטם דז"א, אינו צריך לתיקונים
 הנ"ל, כי בו מאיר חכמה ממש שלו, הנקרא
 חכמה סתימאה. וז"ש שאני חוטמא דעתיקא
 וכו', וההוא נהירו דחכמתא סתימאה,
 (דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

אתקבילת צלותהון דישראל. וכדין אתערותא לטב ולביש, ובאתערותא דא, מתערין ט] מארי דגדפין, ד דנטלין קלין ט דעלמא, ה וכלהו אקרון אזני יי. תקכו) אנפוי דמלכא, נהירו דאבא ואמא, ואתפשטותא דלהון, דנהרין א וסחרין, ולהטין בהאי רישא דמלכא. וכדין ב סהדותא אסתהד ג במלכא מנייהו. ד דיוקנא דמלכא, יקירותא מכלא. מרישא שארי חסד עלאה, וגבורה. ונהירו דאבא ואמא אתפלג, נהירו דאבא בתלת נהורין, ואמא בתרין, הא חמשה. חסד ה וגבורה בחד נהורא, הא שיתא. לבתר, אתעטר חס"ד, ואתלהיט ז ואתנהיר בתרין

חלופי גרסאות

ר ומטלין קלא. ט בעלמא. ת מוסיף וכלהו הגי. א וסהדין. ב אתסהדי. ג מוסיף במלכא דמלכא. ד דיקנא. ה גבורה. ו ואתנהיר. ז ליג ואתנהיר.

דרך אמת ט] הם כיתי מלאכים המעופפים בעולם לשמוע מה שהאדם מוציא מפיו אם טוב אם רע והם מביאים הדיבור לפני הקב"ה לידון האדם עליו אשר עליו רמז שלמה המלך ע"ה (קהלת י') כי עוף השמים יוליד את הקול והוא מבואר באיזרא רבא וזוטא.

דמשכנא

באור אחד, הרי ששה. לאחר כך, מתעטר החסד ולוהט בשני אורות שהאירו, והם שמונה, והגבורה האירה באור אחד, הרי תשעה אורות. וכאשר כל האורות מתחברים יחד, הם נקראים צורת המלך. ואז כתוב, ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה וגו'. כי אין הארת החכמה נמשכת אלא בגבורה.

פירוש. כי נתבאר לעיל (בראשית א' דף ט"ו ד"ה ההוא) איך האורות דבינה עלאה שיצאה מראש דא"א, שה"ס אר"א, אינה נשלמת אלא בביאתה בסדר ג' נקודות, חולם שורק וחירק, בזה אחר זה. שתחילה יוצאת נקודת החולם, שה"ס עלית המלכות למקום בינה, שאז מתחלקת הבינה לשני חצאים, שכתר וחכמה שלה נשארו במדרגה, ובינה ותו"מ שלה נפלו למדרגה שלאחריה, דהיינו לז"ת דבינה שנקראים אמ"א, או ישס"ת. וכתר וחכמה שנשארו במדרגה, נתקנו ונעשו לג"ר, חב"ד, אע"פ שאין בהם אלא אור דחסדים, ונקראים אב"א או אר"א עלאין. וכן נתחלקו הו"ת דבינה, הנקראות אמ"א, לב' חצאים, שכתר וחכמה נשארו במדרגה, ובינה ותו"מ נפלו ממנה למדרגת ז"א. אבל היא לא נתקנה בג"ר, אלא נשארה בו"ק חסר ראש, דהיינו בב' אורות נפש רוח המלובשים בב' כלים, כתר וחכמה. וז"ש, ונהירו דאבא ואמא אתפלג, דהיינו ביציאת נקודת החולם, שה"ס עלית המלכות לבינה, שאז נתחלקה בינה עלאה לשתי מדרגות לאב"א, שה"ס ג"ר דבינה, ולאמ"א, שה"ס ז"ת דבינה. נהירו דאבא בתלת נהורין, כי אבא

איזרא

אלא ת"ת שעלה והכריע בין חו"ב, וע"כ אינו מוח גמור. וכד מתלהטן כחדא, אקרון אזני ה', והוא משום ב' טעמים, א) דהא אתקבילת צלותהון דישראל, שהתפללו לגילוי אור החסדים ונתקבלה תפלתם ונשפעו החסדים. וע"כ נקראים אזנים השומעים את התפלה. ב) וכדין אתערותא לטב ולביש, כי יש שם משפט אם המסך שעליו נעשה הזווג הוא טוב או רע. כי בעת הקטנות הוא רע, שאז הוא מעניש את הרשעים. ואם בעת הגדלות הוא טוב, שכולו רחמים. ולפיכך הם נקראים אזנים, מלשון מאזני משפט. ובאתערותא דא מתערין מארי דגדפין דנטלין קלין דעלמא, שבעלי כנפים, שהם המלאכים המקבלים קולות העולם, שה"ס העלאת מ"ן, בסו"ה ועוף השמים יוליד את הקול, הם מתעוררים ע"י הזווג הזה דאר"א עלאין, להעלות שמה מ"ן.

תקכו) אנפוי דמלכא, נהירו וכי: הפנים של המלך, שהוא ז"א, הוא הארת אבא ואמא והתפשטות שלהם, על סדר ג' נקודות, חולם שורק וחירק (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההוא ע"ש) שמאירים בחולם, ומסבכים בשורק, ולוהטים בחירק, בראש הזה של המלך, ואז נמשך מהם עדות, דהיינו הארת החכמה, המעידים במלך, שהוא ז"א. צורת המלך, היא יקרה מכל. הראש, שורה בו חסד עליון וגבורה. (כנ"ל אות תק"כ) והארת אבא ואמא מתחלקת הארת אבא בשלשה אורות, והארת אמא בשני אורות, הרי חמשה אורות. חסד וגבורה נכללים (דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

ח נהורין ואינון תמנייא. * לבתר אתעטר, וגבורה, אתנהיר בחד, הא תשעה. וכד מתחברן כלהו נהורין כחדא, אקרון . דיוקנא דמלכא, וכדין כתיב, * יי כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה וגו'.

תקכו) שפון דמלכא, הכי תאנא, כד כ אתנהיר נהירו דאבא, נהיר בתלת נהורין. מחד נהורא, נהיר חסד עלאה. מחד נהורא, אתנהיר נהירו דאקרי מוחא דמלכא. וחד נהורא, הוה תלי, עד דאתנהיר נהירו דאמא. וכד אתנהיר אתנהיר בחמש נהורין.

תקכח) במאי אתנהיר מחד שבילא, דטמיר וגניז, * דאתדבק ביה אבא, דכתיב, * נתיב לא ידעו עיט וגו'. כמה דאתדבק דכורא בנוקבא, ואתעברת,

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(1) (ישעיה מב) בשלח כא צ"ל. (2) (איוב כח) ב"א רנב צ"ב.

(3) מוסיקא נהורין דאתנהיר. ט וגבורה וליב לבתר אתעטר. י דיקנא. כ אתלהיט.

אדרא

הסולם

דמשכנא

ובזה יש ב' בחינות, א) שאחר שנתיחדו זה בזה מאיר רק קו ימין שהוא חסד. והיינו המדרגה של תרין נהורין. ב) שאחר שמתיחדים זה בזה מאיר אור השמאל בהתלבשות הימין, וז"ש, לבתר אתעטר, וגבורה אתנהיר בחד, שאח"כ נתעטר פעם ב', והגבורה, שהוא אור קו השמאל מאירה בהארתה לבדה ע"י התלבשות בחסד. ע"כ נקודת החירק, וכשמתחברים כל האורות הללו יחד, נקראים צורת המלך.

תקכו) שפון דמלכא, הכי וכי: השפתיים של המלך. כך למדנו, כשהאיר אור אבא. שהוא או"א עליו, האיר בשלשה אורות: מאור אחד שהוא חכמה, האיר חסד עליון, ומאור אחד שהוא בינה, האיר אור הנקרא מוח המלך. ואור אחד שהוא דעת, ששם עלתה ה"ל באויר, כנ"ל בדבור הסמוך, היה תלוי ועומד, עד שהאיר אור אמא, שהוא ישו"ת, שבה חזרה ויצאה ה"ל מאויר, וחזר האור למקומו. וכשחזר האור, האיר בחמשה אורות, נרנח"י, בכלים דכח"ב תו"מ, כנ"ל בדבור הסמוך.

תקכח) במאי אתנהיר מחד וכי:

שואל, ממה האירה אמא. ומשיב, משביל אחד הנעלם וגנוה, שנתדבק בו אבא. שכתוב נתיב לא ידעו עיט, כמו שמתדבק דכר בנוקבא. פירוש. מן המלכות שעלתה למקום בינה, נתקנו ב' יסודות, כי נתערבו זו בזו, והמלכות שקבלה צורת בינה, נעשתה יסוד הבינה שבאבא, ומן צורת המלכות עצמה, נעשתה יסוד החכמה

אבא נתקן בבחינת ג"ר דהיינו ג' אורות חב"ד. ונקראים ג"כ או"א עלאין. ואמא בתרין, כי אמא אין בה אלא ב' כלים כתר וחכמה עם ב' אורות נפש רוח, והיא לא נתקנה בג"ר מחמת שצריכה לאור החכמה. והיא נקראת ג"כ ישו"ת. ועד כאן ה"ס נקודת החולם.

ואח"כ יוצאת נקודת השורק, שה"ס ירידת המלכות ממקום בינה למקומה עצמה, שאז בינה ותו"מ שנפלו מאמא חוזרים ועולים ומתחברים במדרגת אמא, ונשלמה בה' כלים כו"ח בינה ותו"מ, ובה' אורות נרנח"י. אמנם הבינה ותו"מ שעלו לא נתחברו בכו"ח לגמרי אך כו"ח שנשארו במדרגה נתקנו לקו ימין. שהוא חסד, ובינה ותו"מ שנפלו וחזרו, נתקנו לקו שמאל, שהוא גבורה, והשליטה היא לקו שמאל. וז"ש, חסד וגבורה בחד נהורא. שאז יצאה נקודת השורק, שהחזירה בינה ותו"מ למדרגתם. ונתקנו לקו שמאל, שהוא גבורה, וכו"ח לקו ימין שהוא חסד, אבל בשליטת אור השמאל, ואור הימין שהוא חסד נעלם משם. וע"כ הוא נקודת השורק.

ואח"כ יוצאת נקודת החירק, שה"ס, ביאת קו האמצעי, המיוחד ב' הקוין חסד וגבורה זה בזה ומקיים הארת שניהם. וז"ש, לבתר אתעטר חסד, דהיינו ע"י הכרעת קו האמצעי ואתלהט ואתנהיר בתרין נהורין, שהחסד נתפשט בב' אורות, בקו ימין שהוא חסד ובקו שמאל שהוא גבורה. דהיינו בכח קו האמצעי. (דפו"י דף קכ"ג ע"ב *)

משפטים

קעג

ז ואולידת, ואפיקת חמש נהורין. ו מאינון חמש נהורין, אתגליפו חמשין תרעין, דנהורין סגיאין. חמשין אינון, לקבליהון, מ"ט פנים טהור, מ"ט פנים טמא, באורייתא, אשתאר חד, והאי חד אתנהיר בכלא, וההוא דאבא, נ הוה תלי. כד מתחברן כחדא, ומתישבן במלכא, אקרון שפוון דמלכא. ובגיני כך, גזר מלין דקשוט.

תקכט) ופומא, בהו תלייא, פתיחותא ו דפומא. מאי פומא. אלא דעת ע גניז בפומא דמלכא, דאקרי ת"ת. פ פשיטותא ז דתפארת, דכל ק אוצרין וכל גוונין אתאחדן ביה. דכתיב, ו ובדעת חדרים ימלאו. ר וההוא דעת, ו הוה גניז, ת בפומא דמלכא. ומלייא כל אדרין ואכסדראין. וכד אתער נהירו דביה ונפיק, כדין אקרי פה יי. ושפוון דאינון תרין נהורין מאבא ומאימא, בשעתא דאתערען בההיא נהירו דדעת, מתחברן כחדא, ומלין אתגזרו בקשוט, בחכמה בתבונה ובדעת. וכדין, כל מלין דקב"ה, באלין אתגזרו.

תקל) א נהרין תלת אלין, ועיילין בגו לגו, ואתעטרו בחד. וכד מתחברן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ל ואתיילדו. מ מוסיף מאינון חמש ומאינון. נ מוסיף כד הוה. ס רפיא. ע אתגניז; אגניז. פ תפארת

ט (משלי כד) שמות עט צ"ת.

פשיטותא. צ דכל וליג דתפארת דכל. ק ליג אוצרין וכל. ר והאי. ש הוה. ת באימא ומלכא; באימא וליג ומלכא א וכד מתחברן תלת אלין בעטורא חד ועיילין בגו לגו ואתעטרו בחד כדין.

דמשכנא

הסולם

אדרא

תקכט) ופומא, בהו תלייא וכי; והפה של ז"א, הנה בהם, בשפתיים, תלוי פתחון הפה. שואל. מהו פה. ומשיב, אלא דעת גנוז בפה המלך, שנקרא תפארת, דהיינו ז"א, כי הדעת הוא התפשטות של תפארת. דהיינו ז"א, שה"ס ז"א, שעלה ונעשה קו אמצעי ליחד אבא ואמא זה בזה. שכל האוצרות וכל הצבעים נתאחדו בו, בדעת להיוונו קו האמצעי, שכתוב, ובדעת חדרים ימלאו. ודעת ההוא גנוז בפומא דמלכא (כצ"ל) וממלא כל החדרים והאכסדרות. דהיינו שנתפשט בחג"ת נה"י דז"א, שחג"ת נקראין אידרין ונה"י אכסדרין. וכשנתעורר האור של הדעת ויוצא, אז נקרא פה ה'. והשפתיים, שהם ב' אורות של אבא ואמא, בשעה שנפגשים באור ההוא של הדעת, מתחברים על ידו יחד, והדברים נחתכים באמת, בחכמה בתבונה ובדעת. ואז כל דברי הקב"ה באלו חב"ד נחתכים.

תקל) נהרין תלת אלין וכי; אלו השלשה, חב"ד, מאירים ובאים לפני ולפנים, דהיינו בראש ז"א, בבחינת אמא, ומשם מתפשטים ומתעטרים באחד, שהוא. גופו של ז"א. דהיינו מטעם האמור לעיל, כיון דתלת

דאמא

החכמה דאבא. הנקרא שביל ונתדבק בו כדכר בנוקבא, שה"ס שער ה' שעליה נאמר נתיב לא ידעו עיט. והשביל דחכמה דאבא, האיר בנתיב דבינה דאבא. והבינה שבאבא נתעברה והולידה והוציאה חמשה אורות, כח"ב תו"מ דאמא. שהיא ישו"ת. והיינו על סדר ג' הנקודות חלם שורק זירק כמבואר בדבור הסמוך. ומאלו חמשה אורות, נחקקו חמשים שערים של אורות רבים. שהם כח"ב תו"מ שכל אחת נכללה מעשר ספירות. חמשים הם, וכנגדם מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא בתורה, נשאר אחד שאינו בחשבון זה, דהיינו שער ה', ואחד הזה האיר את הכל. שה"ס השביל דאבא, שעליו נאמר, נתיב לא ידעו עיט, שהוא משה, המכונה עיט, שגם לו לא נמסר שער ה'. ואור ההוא דאבא, שהוא אור הג' שנשאר תלוי עד שהאיר אור אמא, כנ"ל, נשאר תלוי גם לאחר יציאת ה' מאויר דאמא. כי באבא אין ה' יוצאת מאויר שלו לעולם, כנ"ל בדבור הסמוך. כאשר אבא ואמא מתחברים יחד ומתלבשים במלך, שהוא ז"א, הם נקראים, שפתי המלך. כי אבא התלבש בשפה עלאה, ואמא בשפה תתאה. משום זה, גזר דברי אמת.

(דפו"י דף קכ"ג ע"א)

בעטורא חד, כדין אקרון⁹ חכו ממתקים. ואינון חיד דמלכא, ואקרון, ב מתיקא דמלכא. ועל האי כתיב, ז טעמו וראו כי טוב יי. ובהאי חיד, תליין כל אינון שליטין והורמנין דמלכא, דכתיב, ר וברוח פיו כל צבאם.

תקלא) בהאי חיד שלימותא דכלא אשתכח. ובגיני כך, ג כל אתוון דאינון בהאי אתר שלימותא⁹ ד אתחזייתא בהו. אחה"ע, א, נהירו דעתיקא קדישא סתימאה דכל סתימין. ה, נהירו דחכמתא, דלא אשתכח ולא אתדבק דכתיב, ו לא ידע אנוש ערכה. ה, נהירו דאימא, דנהיר ונגיד ונפיק, ומשקי לכלא, ה וינקא לבנין, עד דמטי ההוא רבות, ומלי ו לצדיק, ואיהו אתקטר בנוקבא תתאה, ז ואתברכא מניה, ולא מתפרשין דא מן דא. חוור מגו סומק, דכתיב ט הר המור גבעת הלבונה. ע, נהירו דע' אנפין, דאתזנו מהאי רוחא, ט דנפיק מן פומא, כדין ע' שמהן דקב"ה. לקבלהון בארעא, ט כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. דהא יעקב אילנא בארעא, ואינון ע' נפש, ע' ענפין.

תקלב) מאלין אתוון, נהירין ארבע אחרנין. מא' נהיר גימ"ל, דאיהי אגר טב

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ב מתיקן, ג ל"ג כל. ד אתחזיין. ה וינקן. ו לצדק. ז ואתברכאן. ח ענפין. ט דנהיר. י ל"ג ע' נפש.

9 (שיר ה) ח"ג לט : עד. רצה : צ) (תהלים לד) שמות קו צ"ט. ק) (שם לג) ב"א שד צ"א. ר) (איוב כח) תולדות מת צ"ב. ש) (שיר ד) וירא יד צא ת"ו בהשמטות ת"ו קמה : ת) (בראשית מו) וירא קמג צ"ב.

דרך אמת⁹ נראים בהם אותיות אחה"ע ועיין ביאורו בפ' תאינו רצה ע"א.

אידרא

הסולם

דמשכנא

כל, ומניקה את הבנים, שהם זויין, עד שמגיע משחת קדש הזה וממלא את הצדיק, שהוא יסוד, והוא מתחבר בנוקבא התחתונה, שהיא המלכות, המתברכת ממנו, ואינם נפרדים זה מן זה, ושפע הזה דאמא, הוא לבן מתוך אדום, כלומר, שהשמאל שהוא אדום כלול בימין שהוא לבן, שכתוב, הר המור גבעת הלבונה. שמקרא הזה נאמר על אמא, אשר מור הוא אדום ולבונה הוא לבן. ע' היא אור של ע' פנים, הניזונים מן הרוח היוצא מן הפה, והם ע' שמות של הקב"ה, שהוא ד"א, שכנגדם בארץ, כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. כי יעקב הוא אילן בארץ, כנגד ד"א, ועי' נפש שלו הם ע' ענפים של האילן.

תקלב) מאלין אתוון נהירין וכי' : מאלו ד' אותיות אחה"ע, מאירים ארבע אותיות אחרות, גיכ"ק, שהם ממוצא החיך. מא' דאחה"ע מאירה הג' דגיכ"ק, שהיא שכר טוב לצדיקים שנקרא גמול, דהיינו גימל, ועל זה כתוב, אז תתענג על ה'. מו' דאחה"ע, מאירה ה' דגיכ"ק, שהיא חכמה, וכולה נסתמה ב"ל, שהיא

דאמא מחד נפקי, מתפארת שעלה לשם בבחינת קו אמצעי, ע"כ חד, שהוא ת"ת בתלת קיימא, ראשית א' אות שס"ג וכשמתחברים החב"ד בעטרה אחת, אז נקראת העטרה חכו ממתקים, והם חיד המלך הנמצא בתחילת הגוף, ונקרא מתיקות המלך, ועל זה כתוב, טעמו וראו כי טוב ה'. כי חוש הטעם הוא בחיד ובחיד הזה תלויים כל אלו השליטים ושרים של המלך. שכתוב, וברוח פיו כל צבאם.

תקלא) בהאי חיד שלימותא וכי' : בחיד הזה נמצא השלמות של הכל, ומשום זה כל האותיות הנמצאות במקום הזה, השלמות נראתה בהם. ד' אותיות אחה"ע, הן ממוצא הגרון וסודו, א' היא, האור דעתיקא קדישא, הסתום מכל הסתומים, שהוא כתר. ח', היא אור החכמה, שאינה נמצאת ואינה מושגת, כי היא נסתמה במוחא סתימאה דא"א ואינה נמשכת לפרצופי אצילות, שכתוב, לא ידע אנוש ערכה, ה' היא אור אמא, שהיא בינה החוזרת להיות חכמה, שכל החכמה, שבפרצופי אצילות. מננה באה, המאירה ונמשכת ויוצאת ומשקה את (דפו"י דף קכ"ג ע"א)

לצדיקייא, דאקרי גמול, ועל דא כתיב א) אז תתענג על יי. מח' נהיר יו"ד, דהיא חכמה, כלא אסתים ביו"ד, דאיהי סתימא מכל סטרוי, ובג"כ, לא אשתכח, דכתיב, ב) ולא תמצא בארץ החיים. מה, נהיר כ"ף. דאיהו נהירו ומשח רבות, דאתרק מאימא, ל'הוא אתר דאתקרי קרן, כ) ואקרי קרן היובל. ודא מלכות דוד. ובגין כך, לית ג) משיחא, אלא ברזא דכ"ף.

תקלג) ק' ה מע' נהיר ק'. כמה דע' שבעין, כך ק' מאה, נ) דאינון שלימו, והכי הוא, ובגין כך, בהאי חיך שלימו ה) דכלא. וכל מאן דידע רזא דא, ואודהר ביה, זכאה חולקיה.

תקלד) גופא דמלכא, אתפשטותא דתפארת, דגונוין ביה מתחברן. דרועין דמלכא, נהירו דחסד וגבורה. ובגין כך ימין ושמאל. מעוי בדעת ה) אתתקנו, עייל ברישא, פ) אתתקנו ואתפשט לגו, ובגו גופא.

תקלה) שוקין אתאחדן בתרין נהורין, ואינון תרין נהורין ממש. שוקין ותרין כליין. כל'הו ז) מתחברן באתר חד, דתמן אתכנש כל רבות, וכל משחא דגופא. ומתמן, ק) שריין כל'הו רבות, לאתר דאתקרי יסוד עולם. יסוד. מההוא אתר דאקרי עולם. ומאן ר) איהו. נצח והוד, ועל כן, יי) צבאות שמו ב"ה בריך שמיא לעלם ולעלמי עלמין.

חלופי גרסאות

כ) ואתקרי. ל) מוסיף משיחא דוד. מ) ל"ג מע' נהיר ק'. נ) דאיהו. ס) מוסיף דכלא שלמא דכלא. ע) אתתקנו. פ) ל"ג אתתקנו. צ) תליין; תליין ומתחברן. ק) שדיין. ר) אינון.

מסרת הוהר

א) (ישעיה נח) ב"א ריא צ"ב. ב) (איוב כח) תולדות מח צ"ב.

דמשכנא

ת"ת, אשר בו מתחברים הצבעים לבן ואדום, שהם ב' קוין ימין ושמאל, והגוף הוא קו האמצעי המיוחד. זרועות המלך, הן האורות של חסד וגבורה, ומשום זה הן ב' קוין ימין ושמאל, אשר הגוף הוא קו האמצעי המיוחד. מעיו, פירושו פנימיות, והם מתקנים בדעת, הנכנס בראש ומכריע בין ב' הקוין חכמה ובינה, ומתפשט לפנימיות ובתוך הגוף, שהוא ת"ת.

תקלה) שוקין אתאחדן בתרין וכו': השוקים, מתאחדים בשני אורות, והם שני אורות ממש. דהיינו נצח והוד. השוקים ושתי כליות, כולם מתחברים במקום אחד, כי שתי כליות הן ג"כ נצח והוד, עשם מתקבץ כל המשחה, וכל השמן של הגוף. ומשם, מנו"ה, נמשכת כל שמן משחת קדש ההיא למקום שנקרא יסוד עולם. דהיינו יסוד ממקום ההוא שנקרא עולם, ומי הוא, הוא נצח והוד. ועל כן, ה' צבאות שמו, כי נו"ה נק' צבאות. ברוך הוא ברוך שמו לעולם ולעלמי עלמים.

כל

הסולם

אידרא

שהיא סתומא מכל צדדיה, שאין בתוכה לבן ומשום זה לא נמצא החכמה, שכתוב, ולא תמצא בארץ החיים. כמ"ש לעיל. מן ה' דאחיה' מאירה כ' דגיכ"ק, שהיא אור ושמן המשחה שהורק מאמא למקום ההוא שנקרא קרן. ונקרא קרן היובל. כי קרן הוא מלכות, ויובל הוא בינה, וכסהמלכות מקבלת שפע הבינה, נקראת קרן היובל. והוה מלכות דוד. ומשום זה אין משיחה למלכים אלא בסוד כ"ף.

תקלג) ק' מע' נהיר וכו': ק', של גיכ"ק, הוא כי מע' דאחיה' מאירה ה' דגיכ"ק, כמו שהע' הוא שבעים, שיש בה ז"ס גיג"ת נהי"מ שבכל אחת עשר ספירות, כנ"ל, כך ק' הוא מאה, כי יש בה גם ג"ס ראשונות, חב"ד, שהם השלמות של הע"ס. וכך הוא. ומשום זה, בחיך הוה נמצא השלמות של הכל. וכל מי שידע סוד הוה ונוהר בו, אשרי חלקו.

תקלד) גופא דמלכא אתפשטותא וכו': הגוף של המלך, הוא התפשטות של ספירת

(דפו"י דף קכ"ג ע"א)

תקלו) כל הני תקונין, אתיין לאתחברא בחד, עד דכל רבות קדשא, נטיל
 ש כלא האי יסוד, ואשדי לנוקבא, ומתברכא מניה. אימתי מתברכא * מניה.
 בשעתא דאתתקנו דינין דלתתא. וכד דינין מתתקנין לתתא, מתתקנין לעילא,
 וכל תקונין דמלכא, בחדוותא, בשלימו, דאינון שמא קדישא, ת והוה כלא חד.
 וכדין הוא שארי בגווייהו, דכתיב (ג) אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט.
 תקלו) וכד דינין לא מתתקנו לתתא, כביכול הכי לעילא. דכל תקונין לא
 מתישרן הכי, דהא אימא אסתלקת מעל בנין, א ובנין לא ב ינקי, דהא יסוד לא
 אשרי בנוקבא, וכל דינין מתערין, [ז] וחויא תקיפא שלטא. כביכול, תקוני מלכא
 על דינא אסתלקו, דכיון דהאי נוקבא לא מתברכא, וצדיק לא נטיל. וחויא תקיפא
 שלטא. ווי לעלמא דינקא מנייהו.

תקלח) אמר ר' אלעזר, כל הני תקונין, אבא גלי לון, בגין דלא ייעול
 [ר] בכסופא לעלמא דאתי. השתא אמאי אצטריכו לאתגלאה. אמר ליה ר' אבא,
 ההוא דאנא כתבנא מבוצינא קדישא, ג אמינא לגבי חבריא, דהא אינון ידעין מלין,
 והא אצטריך למנדע, דכתיב, (ד) וידעתם כי אני יי. וכתיב (ה) וידעו כי אני יי.
 בגין דאתיישבן מלין. ד בלבנא. ומכאן ולהלאה, סתימין מלין ה בגוון. זכאה חולקנא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) (תהלים פב) וישלח פד צ"א. (ד) (שמות יוד). ש ל"ג כלא. ת והוא. א ובג"ד. ב ינקן. ג מוסיף אמינא
 וכתבוהו; וכתבנא. ד בלבן. ה בגוונא; כגוונא דא.
 (ה) (שם כט).

דרך אמת [ז] נחש הקדמוני והוא סמאל שולט אז בעולם בכח תגבורת הדין מלמעלה והעולם מקבל שפע
 המר על ידו כי הוא שולט שפע העליון ונותן המבחר ממנו לכל המשתלשלים ממנו ובכללם העי
 אומות והתמצית נותן לישראל. ולכן אנו בגלות המר בדוחקוצרה מטעם הנזכר. [ק] בבדיון וחרפה.

אדרא

הסולם

דמשכנא

שהם זוי, והבנים אינם יונקים, והיסוד אינו
 שופך אל הנוקבא שהיא המלכות, וכל הדינים
 מתעוררים, ונחש החזק שולט. כביכול, תקוני
 המלך נסתלקו מחמת הדין. כיון שנוקבא הזו
 לא נתברכה, והצדיק, שהוא יסוד, אינו מקבל
 בשבילה, ונחש החזק שולט. אוי לעולם היונק
 מהם.

תקלח) אמר ר' אלעזר וכי: אריא, כל
 אלו התקונים, אבא גילה אותם, כדי שלא יבא
 בביוון לעולם הבא. אבל עתה למה צריכים
 להתגלות. אמר לו ר' אבא, זה מה שכתבתי
 ממאור הקדוש, אמרתי שהוא בשביל החברים,
 כי הם יודעים ומבינים הדברים, והרי צריכים
 לדעת אותם, שכתוב, וידעתם כי אני ה'. וכתוב,
 וידעו כי אני ה'. והרי הדברים התישבו בלבנו.
 מכאן והלאה, הדברים סתומים בינינו. אשרי
 חלקינו בעולם הזה ובעולם הבא. כי עד עתה
 נתעטר המאור הקדוש בדברים שבינינו.

ת"ח

תקלו) כל הני תקונין וכי: כל אלו
 התקונים באים להתחבר באחד, דהיינו הנוקבא,
 עד שכל השמן משחת קדש, מקבלו כולה, יסוד
 הזה, והוא שופכו אל הנוקבא, שהיא מלכות,
 ומתברכת ממנו. מתי מתברכת ממנו. הוא בשעה
 שהדינים מתתקנים למטה, וכשהדינים מתתקנים
 למטה, מתתקנים למעלה, וכל התקונים של
 המלך, שהם השם הקדוש, הם בחדוה בשלמות,
 וכולם אחד. ואז הוא שורה בתוכם, שכתוב,
 אלקים נצב בעדת אל בקרב אלקים ישפוט,
 ולפיכך נמשלו הדינים לאש, מה האש כשהוא
 מתוקן בכליט המתאימים, ממנו המאור
 והבישול וכי. וכשאינו מתוקן הוא אוכל
 ומשחית את כל. כך הם הדינים.

תקלו) וכד זיינין לא וכי: וכשהדינים
 אינם מתתקנים למטה, כביכול, כך הוא למעלה,
 שכל התקונים אינם מסודרים כך, לפי הדרך
 הנ"ל שאמרנו, כי אמא מסתלקת מעל הבנים,
 (דפרי דף ק"ג ע"א *) דף ק"ג ע"ב)

בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, דהא עד כען בוצינא קדישא אתעטר, במלין ו דבגוון. תקלט) ת"ח, אנא חזינא ז ליה בחלמא, ושאינא קמיה ח דרבי שמעון, הא אוליפנא קמיה דמר, ט י דאיהי חכמה, והכי הוא ודאי. ה' אמאי איהו בינה. אמר לי, ת"ח, הא כתיב ו) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. מאן הוא נהר דיוצא מעדן דא בינה. ובג"כ . ההוא נהר, כ י סתים בגויה. וי"ד פשיט נהרא דא מכל סטרוי. ודא היא ט ד', לבתר נ אפיקת בן תחותה דאיהו ו, כגוונא דא ט ה'. ע בג"כ הוא י"ה. לבתר אולידת ואפיקת האי בן, ושויה לקמה, ובגין כך פ יה"ו, דהא ו לקמה יתיב, לינקא ליה. ועל כך תנינן במתניתא דילן, ו ה' ד' הות, ז מדאתחבר דכורא עמה אתעברת מחד בן, ואקרי ה'. לבתר אולידת ואפיקת ק ו' ההוא בן, וקאים לקמה. ועל האי כתיב, ונהר יוצא מעדן, מניה נפיק ודאי, להשקות את הגן, לינקא ליה.

תקמ) הוינא אחיד ו בידיה, ונשיק ט בידוי. אנא בהאי עדונא ת אתערנא, בכי וחיין, והוו תלתא יומין דלא אכילנא מידי. חד מחדוותא, וחד דלא זכינא למחמי ליה זמנא אחרא. ועם כל דא, ביה אתקשרנא תדירא. דהא כד נהירא לי שמעתתא, חמינא דיוקניה, דאתער קמאי, זכאין אינון צדיקיא, בעלמא דין, ובעלמא דאתי, עלייהו כתיב, ו) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. (ע"כ האידרא).

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו) (בראשית ב) ב"א ריא צ"א ז) (תהלים קמ) כ"ב ו בגוון. ז ל"ג ליה. ח י ו"לג דר"ש. ט ל"ג י. י ה' הוא. כ יו"ד. ל ואפיקת וליג מן ודא עד בן. מ ה' [ג"א י"י] בג"כ הוא י"ה. נ ואפיקת ה"א בן תחותיה והוא גוין [ג"א וא"ו]. ט י"ה; י"י. ע ל"ג בג"כ הוא י"ה. פ ה"ו. צ מדאתחברת. ק ל"ג ו' ר בית. ט ידוי. ת אתערנא.

דרך אמת ו] עיין בפרדס בשער השמות פ' יח ותמצא טס באורה.

דמשכנא

הסולם

אידרא

וכשנתחבר עמה דכר, שהוא חכמה, נתעברה מבן אחד, ונקראת ו'. ואח"כ הולידה והוציאה ה' מחוץ לה, שהוא בן ההוא, ושמה אותו לפניה. ועל זה כתוב, ונהר יוצא מעדן, שהוא בינה היוצאת מחכמה שנקראת עדן, ממנה יצאה ודאי כדי להשקות את הגן, שהוא המלכות לינק אותו.

תקמ) הוינא אחיד בידיה וכי: אחותי את ידו ונשקתי אותו בידו. אני בעדון הזה נערתני, בכיתי וצחקתי, ועברו שלשה ימים שלא אכלתי כלום, אחד מטעם השמחה, ואחד, שלא זכיתי לראותו פעם אחר. ועם כל זה בו התקשרתי תמיד, כי כאשר הלכה מאירה לי, אני רואה צורתו המתעוררה לפני. אשרי הם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב, אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך (ע"כ אידרא דמשכנא).

ובכל

תקלט) ת"ח אנא חזינא וכי: בוא וראה אני ראיתי אותו בחלום, ושאלתי לפני ר' שמעון הרי למדתי לפני אדוני, כי י של שם הויה, היא חכמה. וכן הוא ודאי. ה' של הויה, למה היא בינה. אמר לי, ת"ח, הרי כתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. מי הוא הנהר היוצא מעדן. זה הוא בינה, היוצא מעדן שהוא חכמה. ומשום זה נהר ההוא, י סתומה בתוכו, דהיינו החכמה, וה' פושטת אור של הבינה מכל צדדיה, דהיינו למעלה, שה"ס ימין, ולמטה, שה"ס שמאל, וזה הוא ד' ואח"כ הוציאה הבינה בן תחתיה, שהוא ו', דהיינו קו האמצעי ונעשתה כעין זה ה'. ומשום זה הוא י"ה, דהיינו חכמה ובינה. ואח"כ הולידה והוציאה את בן ההוא ושמהו לפניה. ומשום זה הוא י"ה, כי ה' יושבה לפניה שתינק אותו. ועל כך למדנו בברייתא שלנו, ה' היתה מתחילה ד', (דפו"י דף קכ"ג ע"ב)

תקמא) (ח) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וגו'. מאי תשמרו, תשמורו מבעי ליה. אלא תשמרו ודאי, מאי אשר אמרתי אליכם, כלומר דאגזימית לכוון על מימר פולחני. תשמרו, דלא ימטי עליכון שום ביש. תשמרו מההיא שמירה ונטורא^א דילי בלבד. ושם אלהים אחרים לא תזכירו, לא תזכירו כמה דאוקימנא. ד"א ושם אלהים אחרים לא תזכירו, כלומר, לא תסבבון, דתפלון ביני עממיא בארעא אחרא. ב ויקוים בכו מה דכתיב, (ט) ועבדת שם אלהים אחרים וגו'.

תקמב) ד"א ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. רבי יהודה פתח, (י) שמע עמי ואעידה בך וגו', לא יהיה בך אל זר וגו'. אנכי יי' אלהיך המעלך מארץ מצרים וגו'. הני קראן, אמרן דוד ברוח קודשא, ואית לאסתכל בהו. שמע עמי בכמה ג אתרין אזהרא אורייתא לב"ג. בכמה ד אתרין קב"ה אזהיר ביה בבר נש. וכלא לתועלתא דבר נש. בגין דינטר ה פקודי אורייתא, דכל מאן * דינטר ארחי דאורייתא, ואשתדל בה, כמאן דאשתדל בשמא קדישא.

תקמג) דתנינן, אורייתא כלא שמא דקודשא בריך הוא. ומאן דמשתדל בה, כמאן דמשתדל בשמא קדישא. בגין דאורייתא כלא, חד שמא קדישא הוא. שמא עלאה, שמא דכליל כל שמהן. ומאן דגרע אות חד מינה, כאילו עביד פגימותא בשמא קדישא. תאנא, ושם אלהים אחרים לא תזכירו, ו לא תוסיף על אורייתא, ולא תגרע מינה. רבי חייא אמר, ושם אלהים אחרים, דא מאן דיתעסק בספרין

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

א דיליה. ב ויקיים כמה ולי"ג בכו. ג אתר. ד אתר. ה ארחי. ו ליתוסף על אורייתא וליגרע מינה. ז ל"ג דא.

(ח) (שמות כג) ח"ב קכד. ט) (דברים כח) וישלח סט צ"ב. י) (תהלים פא) ח"ב קפב. ח"ג קו.

מאמר

הסולם

ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו

מקומות הקב"ה מזהיר באדם, הכול לתועלת האדם. כדי שישמור מצות התורה, שכל מי שישמור דרכי התורה, ועוסק בה, כמי שעוסק בשם הקדוש.

תקמג) דתנינן אורייתא וכו': שלמדנו, התורה כולה היא השם של הקב"ה, ומי שעוסק בה כאלו עוסק בשם הקדוש, משום שהתורה כולה שם אחד קדוש הוא, שם עליון, שם הכולל שאר השמות, ומי שגורע אות אחת ממנה, כאלו עשה פגם בשם הקדוש. למדנו, ושם אלהים אחרים לא תזכירו, פירושו, אל תוסיף על התורה ואל תגרע ממנה. שנושה פגם בשם הקדוש, ומחזק את אלהים אחרים. ר' חייא אמר, ושם אלהים אחרים, זה מי שעוסק בספרים אחרים, שאינם מצד התורה. לא ישמע על פיך. שאסור אפילו להזכירם וללמוד מהם טעם. וכל שכן, טעם על התורה.

תקמא) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וגו': שואל, מהו תשמרו, תשמורו היה צריך לומר, ומשיב, אלא תשמרו ודאי, מהו אשר אמרתי אליכם, כלומר, שהרביתי לכם על דבר עבודתי, תשמרו, שלא יגיע לכם שום דבר רע. תשמרו, משמירה ונטירה שלי בלבד. ושם אלהים אחרים לא תזכירו, לא תזכירו, כמו שהעמדנו. פירוש אחר, על, ושם אלהים אחרים לא תזכירו, כלומר, אל תסבבו שתפלו בין העמים בארץ אחרת, ויקוים בכם מה שכתוב ועבדת שם אלהים אחרים וגו'.

תקמב) ד"א ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. ר' יהודה פתח, שמע עמי ואעידה בך וגו'. לא יהיה בך אל זר וגו'. אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים וגו'. מקראות אלו אמרם דוד ברוח הקדש, ויש להסתכל בהם. שמע עמי, בכמה מקומות הוזכרה התורה לאדם, בכמה (דפו"י דף קכ"ג ע"ב *) דף קכ"ד ע"א)

משפטים

קעט

אחרנין, דלא מסטרא דאורייתא. לא ישמע על פיך, דאסור אפילו לאדכרא לון, ולמילף מנייהו טעמא, כל שכן על אורייתא.

תקמד) רבי יהודה מתני הכי, מאי טעמא ה כתיב ושם אלהים אחרים, וסמך ליה את חג המצות תשמר. אלא, מאן דלא נטיר האי, כמאן דלא נטיר מהימנותא דקודשא בריך הוא. מאי טעמא. משום דביה אחידא מלה. אמר רבי יצחק, וכן בכל שאר זמנין וחגיגין, דהא כלהו אחידן בשמא קדישא ה עלאה. ועל דא תנינן, מאי דכתיב שלש פעמים בשנה, משום דבהו תליא מהימנותא.

תקמה) יראה כל זכורך, אמאי כל זכורך. א"ר אלעזר כל זכורך ממש. בגין דנטלין ברכתא, ממבועא דנחלא. מכאן תנינן, כל בר ישראל דאתגזר, בעי לאתחזאה קמי מלכא קדישא, בגין דנטיל ברכתא, ממבועא דנחלא. הה"ד, כ כברכת יי אלהיך אשר נתן לך. וכתיב אל פני האדון יי, כמה דאוקימנא, ט דמתמן מריקן כ ברכאן, ונטלין ברכתא. זכאה חולקיהון דישראל, מכל שאר עמיין.

תקמו) זמנא חדא, סליקו ישראל למחג חגא, ואתערבו עעכורם בהדיהו, וההוא שתא לא אשתכח ברכתא בעלמא. אתו שאילו לרב המנונא סבא, אמר להו, ת חמיתון סימנא בקדמיתא בהאי. א"ל, סימנא חמינן, דכד תבנא מהתם, כל ארחין אסתימו ממיא, ועננא, וחשוכא ז אשתכח, דלא יכלין למהך כל אינון

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז (דברים טז) ח"ב קכח. ח"ג קד.

ז ל"ג כתיב. ט ל"ג עלאה. י כ"כ. כ ברכתן; ברכתא. ז ל"ג אשתכח.

ד"ך אמת ט שמשם שופכים ברכות על העולם ומשם מקבלים חברכות. ת ראיטם איזה סימן בשנה שעברה שיש איזה גרם חסא בדבר והשיבו סימנא חמינן ראינו סימן א' ומה היה הסימן דכד תבנא מהתם כשחזרנו מהרגל בשנה שעברה אזי נסתמו כל המעיינות והיה ענן וחשך והולכי דרכים לא היו יכולין לילך כל אותן שחזרו מהרגל.

מאמר

הסולם

כל בר ישראל דאתגזר בעי לאתחזאה

להראות לפני המלך הקדוש, משום שמקבל ברכה מן המבוע של הנחל. ז"ש, כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך. וכתוב אל פני האדון ה', כמו שהעמדנו, שהאדון הוא יסוד, שמשם נשפעות הברכות, ומקבלים הברכות. אשרי חלקם של ישראל משאר העמים. תקמו) זמנא חדא סליקו וכי: פעם אחת עלו ישראל לירושלים, לחוג את החג. ונתערבו עכורם עמהם, ובשנה ההיא לא נמצאו ברכות בעולם. באו ושאלו את ר' המנונא סבא, אמר להם, ראיטם בתחילה סימן לזה, שהעליה לא היתה לרצון, אמרו לו, ראינו סימן, כשחזרנו משם, היו כל הדרכים נסתמים ממים, וענן וחשך היה נמצא, שלא יכלו ללכת ולחזור כל אלו

תקמד) ר' יהודה מתני וכי: ר' יהודה לומד כך. מה הטעם שכתוב, ושם אלהים אחרים. וסמוך לו, ואת חג המצות תשמר, אלא מי שאינו שומר זה, את חג המצות, כמי שאינו שומר אמונת הקב"ה, מה הטעם. משום שבו אחוז הדברי. אמר ר' יצחק, וכן בכל שאר הזמנים וחגיגים, שכולם אחוזים בשמו הקדוש העליון. ועל זה למדנו, מה שכתוב, שלש פעמים בשנה, משום שבהם. תלויה האמונה. שה"ס ג' קוין, שהמלכות, שנקראת אמונה, נבנית מהם.

תקמה) יראה כל זכורך: שואל למה כל זכורך. אמר ר' אלעזר, כל זכורך ממש משום שמקבלים ברכה ממבוע של הנחל, שהוא יסוד. מכאן למדנו, שכל איש ישראל שנימול, צריך (דפו"י דף קכ"ד ע"א)

דסליקו לתמן. ועוד, [א] בשעתא דעאלנא לאתחזאה ם אפי שמיא , אתחשכו ואתרגיזו. אמר להו, ודאי או אית בנייכו בני נשא דלא אתגזרו, או עעכו"ם סליקו בהדייכו. דהא לא אתברכאן בהיא שעתא, בר ם מאינון ישראל דאתגזרו. ובהאי את קדישא מסתכל קב"ה, ובריך לון.

תקמו) [ג] ע לשתא אחרא סליקו, וסליקו פ אינון עעכו"ם, דאתערבו בהדייהו. כד הו אכלין קרבנייא, והו חדאן. [ד ז] וחמו לאינון עעכו"ם, דטפסאן בקוטרייהו לקוטרא פ דכותלא. אשגחו בהו ר דכלא מברכין, ואינון לא בריכו. אתו ואמרו מלה לבי דינא, אתו ושאלו לון, אמרו, האי דאכלתון, חולקא דלכון, מאן קורבנא הוה. לא הוה בידייהו. בדקו ואשכחו דאינון עעכו"ם, וקטלו לון. אמרו, בריך רחמנא דזויב לעמיה, דודאי לית ברכתא שריא, אלא בישראל, זרעא קדישא, בני מהימנותא, בני קשוט. והיא שתא אשתכח ברכתא בעלמא, בשלימו. פתחו ואמרו, [ז] אך צדיקים יודו לשמך וגו'.

תקמו) ר' חייא אמר, בזכות ישראל גזירין, אתכנעו שנאיהון תחותיהון,

חלופי גרסאות

ם אפילו. נ ב] אתרגיש וחמא. ס אינון. ע ושתא. פ עעכו"ם אינון. צ חמו. ק דאומלא ; דכומלא (ד"א). ר כלא ; כלא דלא.

מסרת הזוהר

(תהלים קמ) ב"ב רכח צ"ה.

דרך צמת [א] בשעה שנכנסנו לרגל בירושלים אפי' השמים היו נחשכים. [ב] נחרד רב המנונא ואמר להם או יש בניכם בני אדם שאינם נמולים או עכו"ם ממש עולים עמכם לרגל ולכן אין ברכה מצויה ותפלת כהן גדול אינה מרוצה כי אין הברכה מצויה אלא כשישראל הם נמולים. [ג] לשנה הבאה הלכו לרגל והיו מדקדקין על אותם שהולכים עמהם לאכול קרבנות. [ד] ראו לעכו"ם שהיו דופטים בצורתם לצורת הגלימא באופן שכיסו את הגלימא על פיהם כדי שלא יראו האחרים שאינם מברכים ברכת הזבח וכן הוה. דקדקו אחריהם שכלם היו מברכים והם לא היו מברכים בכך גילו הדבר לבית דין ושאלו הבית דין לעכו"ם ההם מאיזה בשר אכלו ואמרו מאן קורבנא הוה. מאיזה קרבן אכלתם ולא ידעו להשיב והרגום הביד ונתברכה השנה.

כל בר ישראל דאתגזר בעי לאתחזאה

הסולם

מאמר

להשיב. בדקו ומצאו שהם עובדי עכו"ם והרגו אותם. אמרו, ברוך הרחמן שהציל את עמו. כי ודאי אין הברכה שורה אלא בישראל, זרע קדוש, בני אמונה, בני אמת. ובשנה ההיא נמצאו ברכות בעולם בשלמות. פתחו ואמרו, אך צדיקים יודו לשמך וגו'.

תקמו) ר' חייא אמר וכי : רח"א בזכות ישראל נמולים, נכנעים אויביהם תחתייהם, ויורשים את נחלתם, בוא וראה, מה כתוב, יראה כל זכורך, שפירושו זכרים הנמולים, וכתוב אח"כ, כי אורישי גוים מפניך והרחבתי את גבולך. שבזכות המילה, הקב"ה שיש בו דין ורחמים, עוקר דירים ממקומם, שהם האויבים, ומשיב דירים למקומם, שהם ישראל. ומשום זה, יראה

אלו שעלו שמה. ועוד, בשעה שבאנו להראות, נתחשכו פני השמים ונרגזו. אמר להם ודאי, או שיש בניכם אנשים שלא נמולו, או עובדי עכו"ם עלו עמכם. כי בשעה ההיא אינם מתברכים חוץ מבני ישראל שנמולו, ובאות קדוש הזה מסתכל הקב"ה, ומברך אותם. תקמו) לשתא אחרא סליקו וכי :

לשנה האחרת עלו, ועלו אלו עובדי עכו"ם שנתערבו עמהם, כשהיו אוכלים הקרבנות והיו שמחים, ראו אלו עובדי עכו"ם שהיו דומים בצורתם לצורת הכותל, כלומר שהיו עצובים. השגיחו בהם שהכל מברכים והם אינם מברכים. באו ואמרו הדבר אל הבית דין, באו ושאלו אותם : אמרו, זה שאכלתם, החלק שלכם מאיזה קרבן היה. לא היה בידיהם, כלומר שלא ידעו

(דפו"י דף קכ"ד ע"א)

משפטים

קפא

וירתי אחסנתהון. ת"ח מה כתיב, ^מ יראה כל זכורך. וכתוב בתריה, כי אורישי גוים מפניך והרחבתי את גבולך. ^ש דקב"ה עקר ^ה דיריין מאתרייהו, ואתיב דיריין לאתרייהו. ובגיני כך יראה כל זכורך את פני האדון יי. רבי יהודה אמר, האדון. כמה דכתיב, ^א הנה האדון יי צבאות מסעף פוארה וגו', ויצא חוטר וגו', וכלא חד, מעקר דיריין ואתיב דיריין. ר' יצחק אמר, אית אדון, ואית אדון, וכלא בחד תליא.

תקמט) רבי יהודה אמר, אדני: אלף דלית נון יוד, קב"ה אקרי, * ^ת וההוא דאקרי, כמה דאיהו כתיב. ומאן הוא. רבי יוסי אומר, ^ס מראת אלהים. מראת כתיב. ומהו מראת. שלימו דכלא, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ^א מראת ^ב למאי ^ג איהו אל"ף דלית נון יו"ד, האי אקרי ככתבו, והאי לא אקרי ככתבו, ובגיני כך אקרי בהאי, ועל כך מראת אלהים כתיב.

תקנ) רבי יהודה אמר, לזמנין, עלאין אקרון בשמא דתתאיין. ולזמנא, תתאיין אקרון בשמא דעלאין. האדון יי, בשמא עלאה ^ד אדני הוא. והא אוקימנא מלי. ^ה ובגוונין סגיאיין אתפרשן מלי, וכלא חד. בריך רחמנא בריך שמיה לעולם ולעלמי עלמין.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

מ) (שמות לד) בא לו צ"ש. ו) (ישעיה יוד.) ט) (יחזקאל
א) בא מח צ"נ. ^ש וקב"ה ת ה"ג הסולם; ההוא. א במראת. ב במאי ^ג ל"ג למאי. ג אי. ד הוה ול"ג אדני.

דרך אמת ^ה שהיו דרים בא"י שהם ד' אומות ממקומם והושיב דיריין אחרים במקומם שהם ישראל כנוודם. ^ו ובכמה פנים מפורשים דברים אלו שאמרתיו והכל סוד אחד להם.

מאמר

הסולם

הקב"ה נקרא אדני

שכולל ג"כ שלמות הכל, יוד הא ואו הא, שהוא ז"א. שואל, מראת למאי, אם לשם הוי"ה אם לשם אדני. ומשיב, הוא אלף דלת נון יוד, ששניהם נקראו בו, זה, מלכות, נקרא ככתבו, וזה, ז"א, לא נקרא ככתבו, בשם הוי"ה, וע"כ נקרא בזה, בשם אדני. ועל כך מראת אלקים כתוב, שהוא לשון רביס, כי כולל ז"א ומלכות. ומשעם זה, נקראים שניהם גם בשם אדון. חהו טעם על דברי ר' יצחק.

יראה כל זכורך את פני האדון ה', דהיינו הקב"ה שהוא ת"ת. שיש בו דין ורחמים, וע"כ עוקר דירים ומשיב דירים. ר' יהודה אומר, האדון, הוא כמו שכתוב, הנה האדון ה' צבאות מסעף פארה במערצה וגו' דהיינו עוקר דיריין, ויצא חוטר וגו' דהיינו משיב דיריין. והכל אחד. שהדין והרחמים פועלים ביחד, ועוקד דירים ומשיב דירים כאחד. ר' יצחק אמר יש אדון, שהוא ת"ת, ויש אדון שהוא יסוד, והכל תלוי באחד, שהוא מלכות. הנקראת אדני.

תקנ) רבי יהודה אמר וכו': ועוד אמר ר"י, לפעמים נקראים העליונים בשם התחתונים ולפעמים נקראים התחתונים בשם העליונים. וע"כ כתוב, האדון ה' בשם העליון, ז"א, שהוא אדני שהוא שם התחתון, מלכות. והרי העמדנו הדברים. ובאפנים הרבה מתבארים הדברים, והכל אחד. ברוך הרחמן ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.

תקמט) ר' יהודה אמר וכו': ר"י אמר, אדני. שבמילואו הוא אלף דלת נון יוד, נקרא הקב"ה, שהוא ז"א, ולא הוי"ה, כמו שהוא נכתב, וההוא שנקרא כמו שהוא נכתב, נקרא אדני. ומי הוא. ר' יוסי אומר שהוא מראת אלקים, דהיינו המלכות שנקראת מראה. שואל, מראת כתוב, לשון רביס, ומהו שכתוב מראת. ומשיב, (דפו"י דף קכ"ד ע"א * דף קכ"ד ע"ב)

תקנא) ט הנה אנכי שולח מלאך לפניך וגו'. רבי יצחק פתח, טז ישקני מנשיקות פיהו וגו' אמרה כנסת ישראל, ישקני מנשיקות פיהו. מאי טעמא ה ישקני, יאהבני מבעי ליה, אמאי ישקני. אלא הכי תנינן, מאי נשיקות י אדבקותא דרוחא ברוחא. דבגיני כך נשיקה בפה, דהא פומא אפקותא ומקורא דרוחא הוא, ועל דא נשיקין בפומא, בחביבותא, ודבקינ רוחא ברוחא, דלא מתפרשן דא מן דא. תקנב) ועל דא מאן דנפיק נשמתייה בנשיקה, מתדבק ברוחא אחרא. ברוחא דלא מתפרש מניה. והיינו אקרי נשיקה. ועל דא אמרה כנסת ישראל, ישקני מנשיקות פיהו, לאדבקא רוחא ברוחא, דלא יתפריש דא מן דא. תקנג) כי טובים דודיך מיין, מאי בעי ה הכא יין, והא כתיב ז וגם אלה ביין שגו וגו', וכתביב ר) יין ושכר אל תשת אתה ובניך, מאי טעמא הכא יין. רבי חייא

מסרת הזהר

ט (שמות כג) ויחי יח צ"א. פ) (שיר א) ב"ב פה צ"א. ז) (ישעיה כח) וירא צה צ"ג. ח) (ויקרא יוד) ח"ג לט. קכו. ד"ח כב ט"ג ש"ז.

חלופי גרסאות

ה נשיקות. ו דבקותא. ז אתפריש; יתפרש. ח ל"ג הכא.

מאמר

הסולם

נשיקין

ביאור הדברים. סוד הנשיקין הן בשפתים, ובשפתים יש ב' בחינות, ששפה עלאה, ה"ס או"א עלאין המשפיעים שמה אורא דכיא, שה"ס אור החסדים, הנקרא רוח. בזווג דלא פסיק לעלמין. ובהם אין יוצא ה' מאויר שלהם. ושפה תתאה, ה"ס ישו"ת, שבהם יוצא ה' מאויר שלהם, וחזרו להיות אור החכמה, ומשפיעים שמה הארת חכמה. (כמ"ש לעיל אות קכ"ז ד"ה טפון דמלכא, ע"ש כל ההמשך) ואע"פ שהארת החסדים דאו"א עלאין ה"ס ג"ר ממש, כמ"ש שם, עם כל זה ז"א הצריך להארת חכמה, אין אור החסדים דאו"א אצלו אלא בחינת ו"ק בלי ראש, משום החסרון של הארת החכמה. אמנם אחר שז"א מקבל המוחין דישו"ת שהם הארת חכמה, אז נעשים אצלו החסדים דאו"א בחינת ג"ר ממש כמו שהם באו"א עלאין עצמם, כי עתה גם הוא נשלם בהארת חכמה ואין בו פגם, כמו או"א עלאין. והארת החסדים שלהם חשובים יותר מהארת החכמה בבישו"ת, להיותם עליונים מהם והמשפיעים שלהם.

וזה אמרו, ישקני מנשיקות פיהו לאדבקא רוחא ברוחא, דהיינו הארת החסדים שנקרא רוח, שהם בשפה עלאה, שה"ס או"א עלאין, ושפה תתאה, שה"ס הארת ישו"ת שבהם, שהוא הארת חכמה, היא משלמת הרוח של שפה עלאה שיהיה בבחינת ג"ר כמו באו"א עצמם. כנ"ל. וז"ש כי טובים דודיך מיין וכו' מיינה דאורייתא, כי מתוך שמאיר שם גם

שפה

תקנא) הנה אנכי שולח מלאך וגו': ר' יצחק פתח, ישקני מנשיקות פיהו וגו'. אמרה כנסת ישראל, דהיינו השכינה, ישקני מנשיקות פיהו. שואל, מהו הטעם ישקני, יאהבני היה צריך לומר, למה ישקני. ומשיב, אלא כך למדנו, מהו נשיקות. הוא התדבקות רוח ברוח, שמשום זה, נשיקה היא בפה, כי הפה הוא המוצא והמקור של הרוח, ועל כן, הנשיקין הן בפה באהבה, ודבקים רוח ברוח, שאינם מתפרדים זה מן זה.

תקנב) ועל דא מאן וכו': ועל כן, מי שיוצא נשמתי בנשיקה, מתדבק ברוח אחר, דהיינו ברוח של הקב"ה, ברוח שאינו נפרד ממנו והיינו שנקרא נשיקה. ועל כן אמרה כנסת ישראל, ישקני מנשיקות פיהו, כדי להדביק רוח ברוח, שלא יפרדו זה מן זה.

תקנג) כי טובים דודיך מיין: שואל, מה רוצה כאן יין, והרי כתוב, וגם אלה ביין שגו וגו'. וכתוב, יין ושכר אל תשת אתה ובניך. מהו הטעם שכתוב כאן יין. רבי חייא אמר, מיין של תורה, דהיינו המוחין דז"א הנקרא תורה, והמוחין דהארת חכמה נקראים יין. רבי חזקיה אמר, זהו שכתוב, ויין ישמח לבב אנוש, שזה נאמר על יינה של תורה, ועל זה כתוב, כי טובים דודיך מיין, שטיהרים לשמחת הלב, מיין המשמח אותי יותר מכל.

(דפו"י דף קכ"ד ע"ב)

משפטים

קפג

אמר, מיינה דאורייתא. רבי חזקיה אמר, דא דכתיב ^א ויין ישמח לבב אנוש, ועל דא כתיב, כי טובים דודיך ^ב מיין, לתדוותא דלבא. מיין, דחדי לי יתיר מכלא. תקנד) רבי יהודה אמר, כתיב, ^ג וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך, אמאי קא בכה. אלא . באתדבקותא דרוחא בה, לא יכיל לבא למסבל, ובכה. ואי תימא, הא כתיב, ^ד וישקהו ויבכו. ^ה תנינן, אמאי נקוד וישקהו, אלא דלא אתדבק ביה רוחא כלל, ועל דא כתיב, ^ו ונעתרות נשיקות שונא. מאי ונעתרות נשיקות שונא. אלא מאן דנשיק בחביבותא, מתדבק רוחיה ברוחיה, בדביקותא דחביבותא ומאן דלא נשיק בחביבותא, לאו בדביקותא הוא, אלא ונעתרות. מאי נעתרות. גסותא, דלא דביק ^ז רוחיה בההוא נשיקה. ולא אתדבק ביה כלל. ובגיני כך כתיב, ישקני מנשיקות פיהו, דהוא דבקתא רוחא ברוחא.

תקנה) תנא, כל זמנא דקודשא בריך הוא אזיל בישראל, כביכול אתדבק רוחא ברוחא, ועל דא כתיב, ^ח ואתם הדבקים ביי, בכל אינון גווני דביקותא, ולא מתפרשא דא מן דא. בשעתא דאתמר הנה אנכי שלח מלאך לפניך, ידע משה דפרישותא הוא. אמר ^ט אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה. תקנו) רבי אבא אמר, מה כתיב לעילא מן דא, ^י ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו. מאי קא מיירי. אלא דלא לערבא מלה

חלופי גרסאות

ס ל"ג מיין. י אתדבקותא. כ ותנינן. ז ההוא נשיקה ברוחיה.

מסרת הזהר

ד) (תהלים קד) ויחי ר צ"א. ש) (בראשית כט) ב"ב פו צ"א. ת) (שם לג) וישלח לו צ"ג. א) (משלי כז) וישלח לו צ"א. ב) (דברים ד) ב"ב קו צ"א. ג) (שמות לג ח"א רסו: ח"ג רפג: רפו: רצח: שו: ז) (שם לד).

נשיקין

תקנה) תאנא כל זמנא וכו': למדנו, כל זמן שהקב"ה הולך בישראל, כביכול, נתדבק רוח ברוח. ועל זה כתוב, ואתם הדבקים בה, בכל אלו לפני הדבקות. ואינם נפרדים זה מזה. בשעה שנאמר, הנה אנכי שלח מלאך לפניך, ידע משה שזהו פרישה מישראל, אמר אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה.

תקנו) רבי אבא אמר וכו': רא"א, מה כתוב למעלה מן זה ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו. שואל, מה הוא אומר. ומשיב, אלא שלא לערב דבר תחתון בעליון, שלא יינק הצד שבחוץ, מן הצד שבפנים. מה בין זה לזה. זה שבחוץ, דהיינו הגדי, הוא מצד הטומאה, וזה שבפנים, דהיינו אמו, היא מצד הקדושה. מי היא אמו. זהו כנסת ישראל, שהיא המלכות, הנקראת אם. כי התפשטות המלכות היא עד הקליפות בסוד ורגליה יורדות מות. בחלב אמו היינו שלא יינק מצד הזה מי שאינו צריך. ושיעור הכתוב הוא

הסולם

מאמר

שפה תתאה, שהוא הארת חכמה מישסו"ת. הנקראת יין, נעשו טובים דודיך, שהוא הרוח משפה עלאה, כי עיי' נעשו החסדים בבחינת ג"ר. וזה שאומרת השכינה בסוד הווג דנשיקין, כי טובים דודיך מיין.

תקנד) ר' יהודה אמר וכו': ר"י אמר, כתוב, וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך. שואל, למה בכה. ומשיב, אלא כשהיה בהתדבקות הרוח בה, לא היה יכול הלב לסבול, ובכה. ואם תאמר, הרי כתוב, וישקהו ויבכו. ומשיב, למדנו, למה נקוד על וישקהו, הוא שום שלא נתדבק בו רוח כלל, ועל זה כתוב, ונעתרות נשיקות שונא. מהו ונעתרות נשיקות שונא. אלא מי שנושק באהבה, מתדבק רוחו ברוחו, בדביקות האהבה, ומי שאינו נושק באהבה, אינו בדבקות, אלא ונעתרות. מהו נעתרות, הוא עוביות, כי לא דבוק רוחו בנשיקה ההוא, ולא נתדבק בה כלל. משום זה כתוב, ישקני מנשיקות פיהו, שהוא דבקות רוח ברוח. (דפו"י דף קכ"ד ע"ב)

משפטים

קפה

דהכא לא אשתכח פרישותא מניה. והא אוקימנא מלה דא, לגבי חברייא. ואית דמתני איפכא ולא הכי פירשוה קדמאי. וכד יסתכלון ז מלי כלא שפיר, וכלא בחד מלה אמרי טעמייהו.

תקס) אימתי אתיב משה. בזמנא דאמר, ה) ושלחתי לפניך מלאך. ו וכתוב כי ילך מלאכי לפניך, ו סתם ולא פריש מלה. וע"ד כתיב ת הכא, כי אם שמוע תשמע בקולו ועשית כל אשר אדבר. אשר אדבר דוקא וכתוב ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך, וכלא ביה תליא.

תקסא) ר' יהודה אמר, אי תימא דתרווייהו מלאך ממש, משה א לא אתיב עלייהו, דלא חמא דוכתא. אימתי אתיב. בזמנא דכתיב אם אין פניך הולכים וגו'. אמר ר' שמעון, כלל ב דכלא, משה לא בעא מלאכא. דהא כתיב ה) ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך נא אדני בקרבנו.

תקסב) א"ר יהודה, האי ג דאמר ר' אבא, דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו, בחלב האם מבעי ליה, מאי אמו. ה) ואי תימא, כנסת ישראל אמו ו דסטרא ז דמסאבא, לאו הכי, דהא שמענא ח דאמר ר' שמעון, כנסת ישראל אימא קדישא בחולקיה דישאל אתאחדא, דכתיב ט) כי חלק יי עמו.

תקסג) אמר ר' שמעון, שפיר קאמרת. והא דרבי אבא שפיר ו כלא דא בדא

מסרת זוהר

חלופי גרסאות

ה) (שמות לג) ויחי קמו צ"ג. ו) (שם לד.) ת"ז
תלי"א עה : ז) (דברים לב) לעיל אות לג צ"א.
צ מוסיף מלי דחד. ק ל"ג מן ושלחתי עד כי. ר ל"ג
מן וכתוב עד סתם. ש סתים (ד"א). ת ל"ג הכא.
א ל"ג לא. ב כלא. ג דכתיב לא תבשל גדי בחלב
אמו דא"ר אבא. ד מוסיף ר' אבא לעיל. ה דאי. ו בסטרא. ז מסאבא. ח אמר. ט מוסיף וכלא שפיר.

מאמר

הסולם

לא תבשל גדי בחלב אמו

יש פרוד ושם אין פרוד. ולא כן פירשוה הקדמונים. וכשיסתכלו בדברים הכל יפה, וכולם בדבר אחד אמרו טעמם.

תקס) אימתי אתיב משה וכו' : מתי השיב משה, בזמן שאמר, ושלחתי לפניך מלאך, שאח"כ כתוב, כי לא אעלה בקרבך. וכאן כתוב, כי ילך מלאכי לפניך, סתם ואינו מפרש הדבר, שיאמר, כי לא אעלה בקרבך. וע"כ כתוב כאן, כי אם שמוע תשמע בקולו ועשית כל אשר אדבר. אשר אדבר בדיוק. וכתוב, ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך. שהכל תלוי בו יתי. ואין כאן פרוד, וע"כ לא השיב כאן משה.

תקסב) א"ר יהודה האי וכו' : אר"י, זה שאמר ר' אבא. על הכתוב, לא תבשל גדי בחלב אמו, אשר גדי הוא מס"א, שלא יינק מן השכינה. (לעיל אות ת"ק) בחלב האם היה צריך לומר, מהו אמו. ואם תאמר שכנסת ישראל, שהיא המלכות, היא אמו של צד הטומאה, אינו כן, כי שמעתי שאמר ר' שמעון, כנסת ישראל שהיא אמא הקדושה, בחלקם של ישראל נתאחדה, שכתוב, כי חלק ה' עמו.

תקסג) אמר ר' שמעון וכו' : אר"י, יפה אמרת. וזה של ר' אבא יפה. והכל תלוי זה בזה. בוא וראה, אמא, שהיא המלכות, התאחדה להם למעלה לצד זה של הקדושה ולצד זה

זה

(דפו"י דף קכ"ה ע"א)

תליא. תא חזי, אמא אתאחדא להו לעילא, לסטרא דא, ולסטרא דא, ותרין אינון, חדא כ לימינא, וחדא ז לשמאלא. ובגיני כך, מנהון לימינא, ומנהון לשמאלא. וכלהו תליין בהאי א"ם, אמא קדישא, ואתאחדן ח בה.

תקסד) אימתי אתאחדן בה. בשעתא דהאי אם ינקא מסטרא אחרא, ומקדשא נ אסתאב, וחויא תקיפא שארי לאתגלאה, כדין גדיא ינקא ס מחלבא דאמיה, ע ודינין מתערין. ועל דא, ישראל קדמין ואיתאן בכורים, ובשעתא דמייתין להו, בעיין למימר ולמפתח ביה בלבן, דבעא בחרשוי אלין, לשלטאה ביעקב, ובזרעא קדישא, ולא אתייהבו בידיה, ולא אתמסרן ישראל לסטרא דא. ועל דא כתיב, ראשית בכורי אדמתך וגו', לא תבשל גדי בחלב אמו. ולא ינקא ההוא סטרא, מחלבא דאמיה, דהא לא יסתאב מקדשא, ודינין לא מתערין.

תקסה) בגיני כך, לא פ ייכול בשרא בחלבא כל זרעא קדישא, וכל מאן דאתי מסטר דא, ז דלא יהיב ק דוכתא, למאן דלא אצטרך, דהא בעובדא תליא מלתא, בעובדא דלתתא, לאתערא לעילא. זכאין אינון ישראל ר מכל עמין עעכו"ם, דמריהון קרי עליהו, ח) וכך בחר יי להיות לו לעם סגולה. וכתוב ט) כי עם קדוש אתה ליי אלהיך וכתוב י) בנים אתם ליי אלהיכם וגו'.

תקסו) תא חזי, ח) בשעתא דישראל לא אתכשרו עובדיהו, מה כתיב, ט) עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו. ת משלו בו דייקא, והא אוקימנא מלי א ברזא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

זו) (שם יד) שמות כד צ"ר. ט) (שם) שמות כד צ"ר. י) (שם) לעיל אות יב צ"כ. כ) (ישעיה ג) ח"ג יט: כ: ס:

י ל"ב ולסטרא דא. כ מוסיף קליפות ישמעאל לימינא. ל מוסיף קליפות עשו לשמאלא. ח בהאי מתי; ביה. נ אסתאבת. ס בחלבא. ע דאינון דינין. פ מוסיף ייכול ליה. צ לא יהבין; כלא יהבין. ק ירותא. ר מעמין; מכל שאר. ש מוסיף וכלא חד מלה וכתבי. ת לא גרסינו משלו בו. א רזא.

דרך אמת ח) (אחרי מות ט ע"ב)

מאמר

הסולם

לא תבשל גדי בחלב אמו

וגו' לא תבשל גדי בחלב אמו. שלא יינק צד הזה מחלב אמו, שהיא המלכות, שלא יטמא המקדש, ולא יתעוררו הדינים. תקסה) בגיני כך לא וכו': משום זה לא יאכלו בשר בחלב כל זרע הקדוש, וכל מי שבא מצד זה הקדוש, כדי שלא לתת מקום למי שאינו צריך, כי במעשה תלוי הדבר, שצריכים מעשה למטה כדי לעורר למעלה. אשרי הם ישראל מכל העמים עובדי עכו"ם, שרבונום קרא עליהם, ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה. וכתוב, כי עם קדוש אתה לה' אלקיך, וכתוב, בנים אתם לה' אלקיכם וגו'.

תקסו) תא חזי בשעתא וכו': בוא וראה, בשעה שמעשיהם של ישראל אינם טובים, מה כתוב, עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו. משלו בו הוא בדיוק, וכך העמדנו הדברים בסוד הספר של

זה של הסומואה, ושנים הם: אחד, לימין, ואחד לשמאל, כלומר, שבכל צד יש ימין ושמאל, ומשום זה מהם הם לימין, ומהם הם לשמאל. וכולם תלויים באם הוה, שהיא אמא הקדושה, דהיינו המלכות, ונאחזים בה.

תקסד) אימתי אתאחדן בה וכו': מתי נאחזים בה. בשעה שאם הוה יונקת מצד האחר, והמקדש נטמא, ונחש החזק מתחיל להגלות, או יונק הגדי מחלב אמו והדינים מתעוררים. ועל כן ישראל מקדימים ומביאים בכורים, ובשעה שמביאים אותם, צריכים לומר ולפתח בלבן דהיינו ארמי אבד אבי, שרצה בכשפיו האלו לשלוט על יעקב ועל זרע הקדוש, ולא ניתנו בידו, ולא נמסרו ישראל לצד הזה. וע"כ מעבירים בזה כח הנחש, והגדי לא יוכל לינק מחלב אמו. וע"כ כתוב, ראשית בכורי אדמתך (דפו"י דף קכ"ה ע"א)

משפטים

קפז

דספרא דשלמה מלכא. והכי אשכחן ביה. תו אשכחאן, דכל מאן דאכיל האי מיכלא
ב דאתחבר כחדא. ג ט בשעתא חדא, או בסעודתא חדא. ארבעין יומין אתחזיא
י גדיא מקלסא בקלפוי, לגבי אינון דלעילא, וסיעתא מסאבא * מתקרבין בהדיה,
וגרים לאתערא דינין בעלמא, דינין דלא קדישין.

תקסז) ואי אוליד בר באינון יומין, אוזפין ליה נשמתא, מסטרא אחרא, דלא
אצטריכא. וכתוב ^ז והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. אתי לאסתאבא, מסאבין ליה
ודאי. ד כתיב, ^ח ונטמתם במ, חסר א', מסאבותא אטימא מכלא, דלית רשו
לאתדכאה הכי, כשאר זיני דמסאבותא דמתדכין. ותו, ^ה דמסתפי מחיון בישן, דהא
בעינייהו גדיא אשתכת, ויכיל לאתזקא, דהא צלמא דבר נש אתעבר מניה.

תקסח) רבי ייסא, שרי למיכל ^ו לתרנגולא ^ז בגבינה או בחלבא. אמר ר' שמעון
אסיר לך, ^ח דלא יהיב איניש פתחא לזינין בישין. לך ^ט לך אמרין נזירא, סחור
סחור לכרמא לא תקרב. ודאי אסיר לך הוא, דחומרא אית ביה, כבעירא לשחיטה.
ומאן דשרי ^י האי, מה כתיב ^{יא} ותשקו את הנזירים יין, מאן דשרי האי, כמאן דשרי
האי. וכתוב, ^{יב} לא תאכל כל תועבה, כה, לאכללא כלא.

תקסט) תאנא, במה זכו ^כ דניאל חנניה מישאל ועזריה, דאשתזיבו מאינון
נסיוני, אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון. אמר ^ל ר' יהודה, כתיב ^מ וישם דניאל

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ז (ויקרא יא) ויצא עח צ"ג. ח (שם) ב"ב קפט צ"א. ז (דברים יד) ח"ג מב. ט (דניאל א) וישב עב צ"ב.

דרך אמת ^ה; ^ו ייסא לא גריס מן בשעתא עד חדא תניין. ^ז גדי מקולס ונצלה בעורו לקטרט למעלה לפני מדת הוי"ו.

לא תבשל גדי בחלב אמו

הסולם

מאמר

תקסח) ר' ייסא שרי וכו': ר' ייסא התיר
לאכול תרנגול בגבינה או בחלב. אמר ר' שמעון
אסור לך. שאיש אינו צריך לתת פתח למינים
הרעים לך לך אומרים לנוזיר, סבב סבב, אל
הכרם לא תקרב. ודאי הוא אסור לך כי יש בו
חומרת השחיטה כמו בבהמה. ומי שמתיר זה
מה כתוב בו, ותשקו את הנזירים יין, כי מי
שמתיר זה מתיר זה. שהפגם הנעשה למעלה,
אחד בהט. וכתוב, לא תאכלו כל תועבה. כל בא
לכלול הכל.

תקסט) תאנא במה זכו וכו': למדנו,
במה זכו דניאל חנניה מישאל ועזריה, שנצולו
מנסיונות האלו, אלא משום שלא נטמאו
במאכלם. אמר ר' יהודה כתוב, וישם דניאל
על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו',
ולמדנו בסוד המשנה, שהמאכל של אותו רשע,
של נבוכדנצר, היה בשר בחלב, וגבינה עם
בשר, חוץ ממאכלים אחרים, וזה עלה על שלחנו
בכל יום.

של שלמה המלך, וכך מצאנו בו. עוד מצאנו
שם, שכל מי שאוכל מאכל שהוא של בשר ושל
חלב בשעה אחת, או בסעודה אחת, שהם
מתחברים יחד. והוא כמו שאוכל בשר בחלב
ביחד. ארבעים יום נראה גדי מקולס בעורו,
דהיינו שנצלה כולו כאחת ביחד עם ראשו. לאלו
של מעלה, וחבורה של הטומאה מתקרבת עמו,
וגורם לעורר בעולם דינים שאינם קדושים.

תקסז) ואי אוליד בר וכו': ואם הוליד
בן בימים האלו, משאילים לו נשמה מצד האחר,
שאינה צריכה לו, כי מטמאת אותו, וכתוב,
והתקדשתם והייתם קדושים וגו' הבא לטמא
נטמאים אותו ודאי שכתוב, ונטמתם במ חסר
א', שהיא טומאה אטומה יותר מכל הטומאות,
שאינן לו רשות להטהר כמו שאר מיני טומאות
שמטהרות. ועוד שמפחד מחיות רעות כי נראה
בעיניהם כמו גדי ויכולות להזיקו, כי הצלם
של אדם נעבר ממנו.

(דפו"י דף קכ"ה ע"א) דף קכ"ה ע"ב)

על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו'. ותאנא בסתימא דמתניתין, מיכלא דההוא רשע, בשרא בחלבא הוה וגבינה עם בשרא, בר מיכלן ^ט אחרנין, ודא סליק ליה בפתוריה, בכל יומא.

תקע) ודניאל נ דאסתמר מהאי, כד רמו יתיה לגובא דארייותא, אשתלים בצולמא דמאריה, ולא שני צולמיה לצולמא אחרא, ועל דא דחלו ארייותא מניה, ולא חבלוהו. וההוא רשע, בשעתא דמלכותא אתעדי מניה, ^ט ועם חיות ברא ^ט הוה מדוריה, ^כ אעדי צולמא דאנפוי מניה, ומההוא יומא, לא אתחזי צולמיה ^פ צולמא דבר נש, וכל בעירא דאתי, אתחזי ליה, צולמא דזיניה, ונוקביה, והווי אתיין עליה כלהו, ובכמה זמנין הווי אכלין ליה חיות ברא, בר דאתגור האי עונשא עליה, בגין דכתיב, ^צ והוא במלכים יתקלס, בגין כך, כלא ^פ יתקלסו ביה, כל ההוא זמנא.

תקעא) תא חזי, מה כתיב, ^ק ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהן טוב מכל הילדים האוכלים את פת בג המלך. נראה מראיהן טוב, דצולמא דמאריהוין לא אעדיאו מנהו, ומאחרני אעדיאו. מאן גרים האי. בגין דלא אתגעלו בגיעולי מיכליהוין. זכאה חולקהוין דישראל, דכתיב בהו, ואנשי קדש תהיון לי. תקעב) ^ר ואל משה אמר עלה אל יי וגו'. ואל משה אמר, מאן אמר. דא שכנינא. עלה אל יי, כמה דכתיב, ^ט ומשה עלה אל האלהים וגו'. אמאי כל דא,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(פ) (דניאל ד) ת"ז ת"ע קלג. (צ) (חבקוק א). (ק) (דניאל א). (ר) (שמות כד) בשלח צט צג. (ט) (שמות יט) שמות נח צ"ב. (ט) (שמות כד) בשלח צט צג. (ט) (שמות יט) שמות נח צ"ב.

דרך אמת [חוסר צלם ודמות תואר פניו.

מאמר

הסולם

לא תבשל גדי בחלב אמו

מראיהן טוב, פירושו שצלם רבונם לא הוסר מהם, ומאחרים הוסר. מי גרם זה, משום שלא נגעלו בגיעולי מאכלם. אשרי חלקם של ישראל, שכתוב בהם, ואנשי קדש תהיון לי.

מאמר ואל משה אמר עלה אל הי

תקעב) ואל משה אמר: שואל, מי אמר. ומשיב זה השכינה. עלה אל הי, כמ"ש, ומשה עלה אל האלקים. ולמה כל זה, הוא כדי להקים עמהם ברית. משום שנפרעו, מה שלא יצאו כן ממצרים, שאז נמולו ולא נפרעו, וכאן כבר נפרעו ונכנסו באות ברית, שכתוב, שם שם לו חוק ומשפט, שפירושו מילה ופריעה, (כנ"ל בשלח אות שמי"ט) ושם נסהו. באות הקדוש שנתגלה בהם. וכאן נתקיים בהם על ידי משה כריתת הברית, שכתוב, ויקח משה את הדם ויזר י"ל העם וגו'.

א"ר

תקע) ודניאל דאסתמר מהאי וכו': ודניאל שנשמר מזה, כשהשליכו אותו לבור האריות, היה שלם בצלם רבונם, ולא נשתנה צלמו לצלם אחר, וע"כ יראו האריות ממנו, ולא חבלו אותו. ורשע ההוא, בשעה שהמלכות הוסרה ממנו, ועם חיות השדה היה מגורו, הוסר צלם פניו ממנו, ומיום ההוא לא נראה צלמו כצלם האדם, וכל בהמה שבאה, נראה לה שהוא צלם של מינה, ונקבה שלה, והיו כולם באים עליו. והרבה פעמים היו אוכלים אותו חיות השדה לולא שנגזר עליו אותו עונש, כמו שכתוב, והוא במלכים יתקלס. משום זה כולם יתקלסו בו כל זמן ההוא.

תקעא) תא חזי מה וכו': בוא וראה, מה כתוב, ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהן טוב מכל הילדים האוכלים את פת בג המלך. נראה (דפו"י דף קכ"ה ע"ב)

משפטים

קפט

לקיימא עמהון קיים, בגין דהא אתפרעו, מה דלא נפקו הכי ממצרים, דאתגזרו, ולא אתפרעו, והכא הא אתפרעו, ועאלו בברית קיימא, דכתיב (ט) שם שם לו חק ומשפט. ושם נסהו, בהאי את קדישא, דאתגלייא בהו, והכא אתקיים בהו, על ידא דמשה ר' גזירה דקיימא, דכתיב, ויקח משה את הדם ויזרק על העם וגו'. תקעג) א"ר יצחק ט מאי דכתיב, וחצי הדם זרק על המזבח, במזבח לא כתיב, אלא על המזבח דייקא. והשתחיתם מרחק, מהו מרחק. כד"א, (ז) מרחוק יי נראה לי. וכתיב, (ח) ותתצב אחתו מרחק. תאני ר' אבא, דקיימא סיהרא בפגימותא, וביה שעתא, זכו ישראל יתיר בחולקא קדישא, וגזרו קיימא קדישא בקב"ה. תקעד) ואל משה אמר עלה אל יי. מ"ט. אמרה ליה שכנינתא, אסתליק לעילא, דהא אנא וישראל, נשתתף כחדא בשלימותא על ידך, מה דלא הוה עד הכא. מה כתיב ויקח משה חצי הדם וגו', פלג ליה לתרין. חצי הדם זרק על העם, וחצי הדם זרק * על המזבח, כמה דאוקימנא. וכתיב, הנה דם הברית אשר כרת יי עמכם. וישם באגנת, באגנת כתיב, חסר וא"ו. כמה דכתיב, (י) שררך אגן הסהר אל יחסר המזג.

תקעה) ד) ונגש משה לבדו אל יי, זכאה חולקיה דמשה, דהוא בלחודוי זכה ה למה דלא זכה בר נש אחרא. ישראל זכו השתא, מה דלא זכו עד ההיא שעתא. וההיא שעתא, אתקיימו, בקיומא עלאה קדישא. ובההוא שעתא אתבשרו למהוי בינייהו מקדשא, כד"א, (יא) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ח) (שם טו) שמות קד צ"ק ז"ח ל ט"ג שמ"ג
תק"ח צח ט"ד שכי"ה. א) (ירמיה לא) שמות טא
צ"צ. ב) (שמות ב) שמות טא צ"צ. ג) (שיר ז) ב"ב
סה צ"ב ח"ב רנא ח"ג רלב. ד) (שמות כד) יתרו סז צ"א. ה) (שמות כה) חיי שרה נו צ"א.
ק ה"ג בד"ו; מוסיף ומשפט דייקא. ר גורת; גורא.
ש ל"ג מן מאי עד במזבח. ת מה.

מאמר

הסולם

ואל משה אמר עלה אל ה'

בשלמות על ידך, מה שלא היה כן עד עתה. מה כתוב, ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וגו', שחלקו לשנים כדרך שעושים בכדיתת ברית, חצי הדם זרק על העם, וחצי הדם זרק על המזבח, כמו שהעמדנו, שעל המזבח הוא יסוד, וכתוב, הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם. וישם באגנת, באגנת כתוב, חסר ו', שהוא כמ"ש, שררך אגן הסהר וגו'. שאגנת הוא מלכות שהוא אגן הסהר, וע"כ כתוב חסר ו'. הרי שחצי הדם שזרק על העם, קשר בהשכינה שנקראת אגנת, ונמצא שהשכינה וישראל נשלמו יחד על ידי משה. כנ"ל.

תקעג) א"ר יצחק מה וכו': אר"י, מה שכתוב, וחצי הדם זרק על המזבח. במזבח לא כתוב, כי מזבח רומז על מלכות, וכריתת הברית הוא ביסוד, אלא על המזבח בדיוק, אשר על המזבח רומז ליסוד שהוא ממעל המלכות. והשתחיתם מרחק. שואל, מהו מרחק. ומשיב, הוא כמ"ש מרחוק ה' נראה לי (שפירושו תמצא בפ' וירא אות מ"ה בהסולם) וכתוב, ותתצב אחותו מרחק. תאני ר' אבא, שעמדה הלבנה, שהיא המלכות, במיעוטה, וע"כ נאמר, והשתחיתם מרחוק. ובה בשעה זכו ישראל יותר בחלק הקדוש, וכריתת ברית קדש בהקב"ה.

תקעה) ונגש משה לבדו אל ה': אשרי חלקו של משה, שהוא לבדו זכה מה שלא זכה אדם אחר. ישראל זכו עתה מה שלא זכו עד

תקעד) ואל משה אמר עלה אל ה': שואל, מהו הטעם. ומשיב, אמרה לו השכינה, הסתלק למעלה, כי אני וישראל נשתתף יחד (דפו"י דף קכ"ה ע"ב *) דף קכ"ו ע"א)

תקעו) ו יראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וגו'. רבי יהודה פתח, (ט) זאת קומתך דמתה לתמר וגו', כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה, דלא מתפרשא מניה, כהאי תמר, דלא פריש דכר מן נוקבא לעלמין, ולא סליק, דא בלא דא. כך כנסת ישראל, לא (א) מתפרשא מקב"ה.

תקעו) תא חזי, בשעתא דנדב ואביהוא חמו, ושבעין סבין. מה כתיב בהו. ויראו את אלהי ישראל. דאתגלי עליהו שכינתא. (ב) רבי יהודה (ב) ורבי יוסי אמרי, את דייקא. ודא (ג) את, הוא מרחוק. את לאכללא (ד) מה די בגויה.

תקעו) רבי יצחק אמר, והא כתיב (ה) היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כבר, מאן חיה דא. א"ר יוסי אמר רבי חייא, חיה זוטרתי. וכי אית חיה זוטרתי, אינן. חיה זוטרתי, וחיה עלאה. וחיה זוטרתי דזוטרתי.

תקעו) ויראו את אלהי ישראל, דייקא, כמה דאמינא. ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, כחזו אבן טבא, דזמין קודשא בריך הוא למבני מקדשא, דכתיב (ו) ויסדתיך בספירים.

תקפ) (ז) ואל אצילי בני ישראל, דא נדב ואביהוא. לא שלח ידו, דסליק לון לבתר זמנא, ולא אתענשו הכא. רבי יוסי אמר, מלה דא, לשבחא דלהון, דכתיב

חלופי גרסאות

א אתפרשא. ב אמר ולי"ג ורבי יוסי אמרי; ר' יוסי אמר. ג לי"ג את. ד לי"ג מה.

מסרת הזהר

(1) (שיר ז) ח"ג רכה: ת"ז ת"ע קלה. (ז) (שיר ז) ח"ג רכה: ת"ז ת"ע קלה. (ח) (יחזקאל יוד) ויחי רטו צא. (ט) (ישעיה נד) בשלח קעב צ"ר. י (שמות כד) וירא נג צ"ב ז"ח כה ט"ג ש"ג שט"ו.

דרך אמת (2) ע"ן בפרדס רמונים מהרמ"ק שער ס"ז פ"ג.

הסולם

ואל משה אמר עלה אל ה'

קטנה, שהיא המלכות. שואל, וכי יש חיה קטנה. ומשיב, כן. כי יש חיה קטנה, שהיא המלכות. וחיה עליונה, שהיא בחג"ת מחזה ולמעלה דז"א. וחיה קטנה שבקטנות, שהיא חיה דעולם היצירה.

תקעו) ויראו את אלקי ישראל: את, בדיוק כמו שאמרתי. ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, כמראה אבן טוב שעתיד הקב"ה לבנות המקדש. שכתוב, ויסדתיך בספירים.

מאמר ואל אצילי בני ישראל

תקפ) ואל אצילי בני ישראל: זהו נדב ואביהוא. לא שלח ידו, שהעלה אותם לד"ן לאחר זמן, ולא נענשו כאן. ר' יוסי אומר דבר זה, לשבחם שכתוב, ויאכלו וישתו, שפירושו, שזנו עיניהם מאור הזה. ר' יהודה אמר אכילה ודאית אכלו חזנו את עצמם, מאור הזה, וכאן נתקשרו למעלה, כלומר, שהמשיכו האור ממטה למעלה, ולא היה בזה חסא. אם לא שסרו מן הדרך לאחר כך, כמו שהעמדנו.

אמר

מאמר

עד שעה ההיא. ובשעה ההיא נתקיימו בקיום עליון קדוש. ובשעה ההיא נתבשרו שיהיה ביניהם מקדש. כמש"א ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

תקעו) ויראו את אלקי ישראל ותחת וגו': ר' יהודה פתח, זאת קומתך דמתה לתמר, וגו', כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה, שאינה נפרדת ממנו. כתמר הזה שהזכר אינו פורש מן הנקבה לעולם, ואינם עולים זה בלא זה כך כנסת ישראל אינה נפרדת מן הקב"ה. תקעו) תא חזי בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שנדב ואביהוא ראו, ושבעים זקנים, מה כתוב בהם, ויראו את אלקי ישראל, שנתגלתה עליהם השכינה. ר' יהודה ור' יוסי אמרו, את, שכתוב את אלקי, הוא מדויק, ואלת הזה יורה שהוא מרחוק. את הוא כולל מה שיש בתוכו. שראו מה שיש בפנימיות השכינה.

תקעו) ר' יצחק אמר וכו': ר"א, והרי כתוב, היא החיה אשר ראיתי בנהר כבר, מי היא חיה הזו. אמר ר' יוסי אמר ר' חייא, חיה (דמ"ו דף קכ"ו ע"א)

ויאכלו וישתו דזנו עיניהון, מנהירו דא. רבי יהודה אמר, אכילה ודאית אכלו, וזנו גרמייהו, והכא ה אתקשרו לעילא, אי לא דסטו אורחייהו לבתר, כמה דאוקימנא.

תקפא) אמר רבי אלעזר, ואפילו ישראל, בההיא שעתא ו אתכשרו, ואתקשרת בהו שכינתא. ודא קיימא, ו אורייתא כלא, בחד זמנא הוה. וישראל כההיא שעתא לא חמו לעלמין. ולזמנא דאתי, זמין קב"ה לאתגלאה על בנוי, ולמחמי כלא יקרא דיליה עינא בעינא, דכתיב ו כי עין בעין יראו בשוב יי ציון. וכתיב, ו נגלה כבוד יי וראו כל בשר יחדו וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו (ישעיה נב) בשלח עב צ"ק. ל (שם מ). ה אתכשרו. ו אתכשרו ואתקשר. ז ולאורייתא.

ואל אצילי בני ישראל

הסולם

מאמר

ולעתיד לבא, עתיד הקב"ה להתגלות על בניו, ויראו כולם כבודו עין בעין, שכתוב, כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון, וכתוב, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו וגו'.

תקפא) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, ואפילו ישראל בשעה ההיא היו כשרים ונקשרה בהם השכינה. וברית הזה וכל התורה, בזמן אחד היו, כלומר, שהיו להם אז הארה מכל התורה. וישראל כשעה ההיא לא ראו לעולם. (דפו"י דף קכ"ו ע"א)